

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

127
44 x
119- 23

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

19094

Ἡ νύμφη Καλυψώ περίλυπος διότι πρέπει νά ἀφίση τὸν Ὀδυσσεά νά φύγη, κατὰ διαταγὴν τῶν Θεῶν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την «Ιλιάδα» ἔρχεται κατὰ σειράν ἡ «Ὀδύσεια», τὸ μεταπολεμικόν, ὥς εἰπώμεν, ἔπος τοῦ τυφλοῦ — ὅπως τὸν θέλει ἡ παράδοσις — ραψωδοῦ.

Ἐνας πόλεμος δὲν τελειώνει καθόλου εὐθὺς ὡς τὰ ὅπλα κατατεθῶν. Διὰ τὰς ἐννοήσωμεν, δὲν ἔχομεν παρά ν' ἀναμετρήσωμεν τὸ τί συμβαίνει εἰς τὰς συγχρόνους ἡμέρας, σήμερον ἀκόμη κατὰ τὸ 1932, ὅτε ἡ Ἀνθρωπότης ὁλόκληρος πάσχει ἀπὸ κρίσιν ἐνῶ ὁ πόλεμος ἔχει ἤδη ἀπὸ τοῦ 1918 περατωθῇ.

Ὁ Ὀμηρος, λοιπόν, ἱστορήσας τοὺς ἡρωϊσμοὺς καὶ τὰ κατορθώματα τῶν μαχθῶν, θὰ ἦτο ἐλλειπὴς καὶ μονόπλευρος ἂν ἔμενε μόνον μετὰ τὴν «Ιλιάδα» του. Ἴδου ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον τόσην σημαίνουσιν κατέχει θέσιν ἡ «Ὀδύσεια». Εἰς αὐτὴν σταματοῦν αἱ ἐξάρσεις τῆς ἀνδρείας, καὶ ἀνυψοῦται εἰς βωμὸν ἀποθεώσεως τὸ ἀνθρώπινον. Τὸ πλᾶσμα ἐπανευρίσκει ἑαυτό. Διὰ τὰ ἐπανεύρη, ὅμως ἐντελῶς, ποῖος ἀπαιτεῖται σκληρὸς ἀγών. Τραχυτέρα καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμον εἶνε ἡ μετὰ ἀποκατάστασις.

Αὐτὴν τὴν λεπτοτάτην καὶ βαθεῖαν ψυχολογικὴν ἀπόχρωσιν πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν οἱ ἀναγνώσται, οἱ ὅποιοι θὰ μεταπέσουν αἴφνης ἀπὸ τὴν «Ιλιάδα» εἰς τὴν «Ὀδύσειαν».

Εἰς τὸν πόλεμον ἡ ἀξία τῆς ζωῆς ἐκμηδενίζεται, θυσιάζεται ὡς ποσότης ὁμαδική. Εἰς τὴν εἰρήνην μεγαβύνεται τὸ άτομον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπιτάκι του — ἀδιάφορον ἂν εἶνε καλὴ ἢ ἀνάκτορον — καταβάλλει ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα νὰ περισώσει τὸ σαρκίον του, πράγμα ὅπερ θὰ ἦτο ἡ ἐσχάτη ἀνανδρία καὶ ἂν τὸ διενόειτο κἀν τὴν ὥραν καθ' ἣν στήθος πρὸς στήθος ἐμάχετο πρὸς τὸν ἐχθρόν. Κατὰ τοῦτο, ἡ «Ὀδύσεια», ἂν καὶ πόνημα τῆς φαντασίας ἐνδὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, εἶνε ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν «Ιλιάδα». Περιοκλεῖται εἰς τὰ νοήματά της τὴν θερμὴν χαρὰν πρὸς τὴν ζωὴν, ἐνῶ ἡ «Ιλιάς» συγκροτεῖται ἀπὸ τὴν ἀσυγκράτητον ὁρμὴν πρὸς τὸν θάνατον.

Ἀλλὰ, ἡ «Ὀδύσεια» δὲν εἶνε ἀπλῶς καὶ μόνον αὐτό.

Μέσα εἰς τὰς μεγαλοστόμους συλλήψεις τῶν εἰκόνων τῆς καὶ εἰς τὰς ὑπερόχους περιγραφὰς τῶν σκηνῶν τῆς, σχηματοποιεῖ εἰς θεῖον ἀνάγλυφον θαυμαστὸν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας τὸν ἀναλλοίωτον Ἑλληνιστὴν ἀνὰ τὸ ἀσύγκριτόν του δαιμόνιον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ διολισθαίνων εὐφυῶς καὶ γενναίως ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων καὶ τελικῶς σωζόμενος καὶ θριαμβεύων, συμβολίζει τὴν Φυλὴν μας ὁλόκληρον, ἢ ὅποια κατορθώνει νὰ ἐπιζῇ καὶ νὰ ὑπάρχῃ παρὰ τὴν φρενητιώδη ἡμῶν ὅλων τῶν ἐχθρικῶν στοιχείων γύρω τῆς, διετηρήθη ἐπὶ τῶν σὺν χιλιόδας ἐτῶν ἀκμαία καὶ συνεχίζει ἀκόμῃ τῶρα τὴν διαδρομὴν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ μὲ μόνον ἐφόδιον τὸ ἐφευρετικὸν πνεῦμα τῆς.

Ἀσθενικὴ εἰς ἀριθμὸν ἢ Ἑλληνικὴ Φυλὴ καὶ ἐκτεθειμένη λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως εἰς τὰς ἐπιθέσεις ἀπειραρίθμων πολεμίων, ὁμοιάζειν ἀείποτε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὰς περιπλανήσεις του. Ὀδυσσεὺς, ἐξ ἄλλου, εἶνε καὶ κάθε Ἑλλήν ξενητευόμενος καὶ ποταμίων μὲ τὸ τίποτε εἰς τοὺς ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς ὑψηλοῦ μακρυνοὺς τόπους, ὅπου κατὰ κανόνα φθάνει διὰ μυρίων δυσκολιῶν καὶ τέλος ἐπιβάλλεται καὶ θαυματουργεῖ, ἀλλὰ στερεοτύπως πάντοτε γυρίζει εἰς τὴν γενέτειραν. Ἀπὸ τοῦ Γερασίου Γεράκη, τοῦ Κεφαλληνος, ὁ ὁποῖος ἐφθασε νὰ γίνῃ τὸν προπαραελθόντα αἰῶνα Ἀντισσαίου τοῦ Σιάμ, καὶ τοῦ Πελοποννησίου Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου (Μωρεᾶς) ὁ ὁποῖος τὰ τελευταῖα μόλις χρόνια κατῆσχυσεν εἰς τὸ Παρίσι ὡς πρίγκηψ τῶν Γάλλων ποιητῶν, μέχρι τοῦ τελευταίου ἀφανοῦς καὶ ἀγνώστου μετανάστου, ὁ ὁποῖος ἀναρτᾷ ὑπερφηφάνως τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ μετῆλλαγμένου του ὀνόματος πλάι εἰς τοὺς πύργους τῶν οὐρανοξυστῶν εἰς τὴν ἀντίπεραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἢ Ἑλληνικὴ γῆ ἀπαύστως παράγει ὁμοίους πρὸς τὸν Ὀμηρικὸν Ὀδυσσεῖς.

Ἡ «Ὀδύσεια» εἶνε τὸ πνευματικὸν μεγαλουργημα τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς πεποιθήσεως.

Ἄν τέρατα, ὡς ὁ ἀνθρωποφάγος κύκλωψ Πολύφημος ἔχουν κατὰ νοὺν νὰ μᾶς καταβροχθίσουν, ἡμεῖς θὰ τοὺς βγάλωμεν—ὡς ἔπραξεν ὁ Ὀδυσσεὺς—τὸ μᾶτι, καὶ ὕστερα θὰ διαφύγωμεν τὴν κακίαν των ποῦ θὰ κατρακυλᾷ τοὺς βράχους ἐναντίον μας. Καὶ θὰ πλεῦσωμεν, παρὰ τὴν τρικυμίαν, πρὸς τὸν ὠραῖον σκοπὸν μας, θὰ κλείσωμεν τὰ ὦτα πρὸ τῶν δολαστικῶν ἀσμάτων τῶν σειρήνων, καὶ κάποτε ἀσφαλῶς θὰ φανῇ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος ὁ καπνὸς τῆς οἰκογενειακῆς μας ἐστίας ποῦ μᾶς ὑπόσχεται σάν στοργικὴ ἀγκάλῃ τῇ ζεστῇ θαλπωρῇ τῆς γαλανῆς θαλάσσης εἰς τὴν πατρίδα μας.

Ὁ θεῖος Ὀμηρὸς δὲν εἶνε τυχαίως ὁ μεγαλείτερος τῶν ποιητῶν.

Ἐχει χρησιμοποιήσει τὰ ἄφθαστα εἰς μεγαλείον στοιχεῖα τῆς φύσεως τοῦ τόπου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου, γεμᾶτος Ἑλλάδος, καλωσύνη, ἀρετῇ, ἐργατικότητά, καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὕλικὸν ἔχει πλάσει καὶ τὸ ἀνυπέρβλητόν του αὐτὸ ἀριστουργημα, τὴν ἀνὰ χεῖρας «Ὀδύσειαν». Διεξερχόμενος κανεὶς τὰς σελίδας τοῦ ποιήματος, αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ γιγαντούμενον μπροστά εἰς

τὴν ζωὴν καὶ δυναμώνει τὸ θάρρος του, ὀπλίζεται μὲ σταθερὰν ὑπομονὴν καὶ ἐντείνει τὴν ἐπιμονὴν του διὰ τὴν ἀνατολὴν μιᾶς καλλιτέρας αἰρίας.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ αὐτῆς, λογιζόμεθα καὶ ἡμεῖς — ὡς ἐκδοται — ἐξαιρέτως εὐτυχεῖς, διότι εἰς στιγμὴν ὡς ἡ παροῦσα παρέχομεν τοιοῦτον ἔργον εἰς τὸ Κοινόν, συμβάλλοντες οὕτω — τὸ πιστεύομεν — θετικῶς εἰς τὴν ἀπαραίτητον διαπαιδαγώγησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ εἰς τὴν προπόνησίν του νὰ χωρήσῃ εἰς τὸν δρόμον τῶν πεπρωμένων του. Ἡ ἐπιστροφή πρὸς τὸν Ὀμηρον εἶνε ἡ καλλιτέσσα ἐγγύησις ὅτι θὰ σμιλευθῇ τὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος μας, σύμφωνα πρὸς τὴν ἀνάγκην τῶν περιστάσεων, δημιουργικὸν καὶ μεγαλόπνοον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐνὸς ἀνταξίου πρὸς τὸ παρελθόν μας προορισμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ μας μέλλοντος.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

- 5 ὦ Μοῦσα, δῶσέ μου τὴν ἔμπνευσιν νὰ περιγράψω
τὸν πολυμήχανο ἄνδρα, τὸν Ὀδυσσεύα, ποῦ ὑπέφερε
τόσες περιπλανήσεις, ἀφοῦ κυρίεψε τὴν ἱερὴ πόλιν τῆς
Τροίας κι' εἶδε τίς χώρες καὶ ἐγνώρισε τὴ σκέψι πολ-
λῶν ἀνθρώπων καὶ πολλὰ τράβηξε δεινὰ στὴ θάλασ-
σα ζητῶντας νὰ γλυτώσῃ τοὺς συντρόφους τοῦ ἀπ' τὸ
χαμὸ καὶ νὰ τοὺς φέρῃ πίσω στὴ γλυκεῖα πατρίδα.
10 Ὅμως δὲν τὸ κατῴρθωσε, ἂν καὶ τὸ λαχταροῦσε, γιὰ-
τί αὐτοὶ χαθήκανε, ἀπὸ τὴν ἀμυαλιά τους, ἀφοῦ κα-
τέφαγαν τὰ βῶδια τοῦ Ὑπερίονα Ἥλιου κι' ἔτσι κι'
αὐτὸς τοὺς στέρησε τὴ μέρα τῆς ἐπιστροφῆς. Αὐτὰ,
λοιπόν, πές καὶ σ' ἐμᾶς, ἀρχίζοντας ἀπὸ κάπου, ὦ Μοῦ-
σα, κόρη τοῦ Δία.

- Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὅσοι γλύτωσαν ἀπ' τὸν φοβερὸ
 ὄλεθρο εἶχαν πιά γυρίσει στὴν πατρίδα, ἀφ' οὗ ξεφύ-
 γανε κι' ἀπ' τὸν πόλεμο κι' ἀπ' τὴ θάλασσα, μονάχα
 αὐτὸν ποὺ λαχταροῦσε καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν γυ-
 ναῖκα του, τὸν κρατοῦσε ἡ Νύμφη Καλυψώ, σεβαστὴ
 θεά, μεγάλη, στίς γλαφυρές τῆς τίς σπηλιές, ποθών-
 15 τας νὰ τὸν κἀνῃ ἄνδρα τῆς. Ἄλλ' ὅταν ἦλθεν ὁ και-
 ρός, στὰ χρόνια ποὺ κυλᾶνε, ποῦταν γραμμένο ἀπ'
 τοὺς θεοὺς νὰ γυρίσῃ στὴν Ἰθάκῃ, καὶ τότε ἱκόμα
 δὲν τοῦλειψαν τὰ βάσανα, ἀνάμεσα στοὺς φίλους του.
 20 Κι' ὅλοι οἱ θεοὶ τὸν πονοῦσαν ἐξὸν ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα
 αὐτὸς θὰ τὸν μισοῦσε πάντοτε, τὸν ἰσόθεο Ὀδυσσεά,
 πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα του. Ἄλλ' εἶχε πάει τότε
 στοὺς Αἰθίοπας, πέρα στὴν ἄκρῃ τοῦ κόσμου, ποὺ εἶ-
 ναι χωρισμένοι στὴ Δύση τοῦ Ἥλιου ἄλλοι κι' ἄλλοι
 25 ἡδὲ στὴν Ἀνατολή, καὶ τοῦχαν ἀπὸ ταύρους καὶ κρι-
 ᾶρια μεγάλες ἐκατόμβες.
- Ἐκεῖ, λοιπὸν, ὁ Ποσειδῶνας γερά γλεντοκοποῦσε
 κι' ἄλλοι θεοὶ εἶχαν μαζευθῇ στοῦ Ὀλυμπίου Δία
 τὰ παλάτια. Ἄρχισε, λοιπὸν, νὰ τοὺς μιλᾷ ὁ πατέρας
 τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν γιὰτὶ θυμῆθηκε τότε τὸν
 30 Αἴγισθο, ποὺ τὸν σκότωσεν ὁ ξακουστός Ὀρέστης,
 ὁ γυιὸς τοῦ Ἀγαμέμνονα· αὐτὸν, λοιπὸν, θυμῆθηκε
 κι' εἶπε στοὺς ἀθανάτους: «Ἀλλοίμονο, πόσο ἄδικοι οἱ
 θνητοὶ κατηγοροῦνε ἐμᾶς, λέγοντας πῶς οἱ συμφορές
 τοὺς ἔρχονται ἀπὸ μᾶς, αὐτοὶ ὅμως ἀπ' τίς στραβοκε-
 35 φαλιές τοὺς ὑποφέρουν περισσότερο ἀπ' ὅτι τοὺς ἔ-
 γραφεν ἡ μοῖρα, ὅπως καὶ τώρα ὁ Αἴγισθος, χωρὶς
 νᾶναι τῆς μοῖρας, πῆρε τὴ νόμιμη σύζυγο τοῦ Ἀτρεί-
 δη κι' αὐτὸν τὸν ἴδιο σκότωσε μόλις γύρισε στὴν πα-
 τρίδα, κι' ὅλ' αὐτὰ ἂν καὶ γνώριζε τὴ φοβερὴ κατα-
 στροφὴ ποὺ τὸν περίμενε, γιὰτὶ τοῦ τάχαμε μηνῦσει,
 τοῦ εἶχαμε στείλει τὸν ἄγρυπνο Ἑρμῆ, καὶ τοῦ μηνύ-
 σαμε οὔτε τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ σκοτώσῃ, οὔτε τὴ γυ-
 ναῖκα του νὰ πάρῃ, γιὰτὶ ἀπ' τὸν Ὀρέστη θὰ τοῦρῃ
 40 ἡ ἐκδίκηση σὰν ἀνδρωθῇ καὶ ποθῇ τὸν τόπο του.
 Ἔτσι μίλησε ὁ Ἑρμῆς, ἀλλὰ δὲν ἔλλαξε τὴ σκέψη
 τοῦ Αἴγισθου, ἂν κι' ἤθελε τὸ καλὸ του· κι' ἔτσι τώρα

ὁ Αἴγισθος μαζωμένα τὰ πλήρωσε».

- 45 Τότε τοῦ ἀπήντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ:
 «Γιὲ τοῦ Κρόνου, πατέρα μας, πρῶτε ἀπ' τοὺς βα-
 σιληάδες, βέβαια ὁ Αἴγισθος βρῆκε τὴν καταστροφὴν
 ποῦ τοῦπρεπε κι' εἶθε ἔτσι νὰ χάνεται καθέννας ποῦ τέ-
 τοια ἤθελε πράξει ἀλλὰ ἐμὲ μοῦ καίγεται ἡ καρδιά
 50 γιὰ τὸν φρόνιμο Ὀδυσσεά, τὸν ἄμοιρο, ποῦ τυραννιέται
 τόσον καιρὸ μακριὰ ἀπ' τοὺς δικούς του, μέσα σὲ μα-
 κρινὸ νησί στῆς θάλασσας τῇ μέσῃ, νησί δεντρόφυτο,
 κι' ἐκεῖ σὲ παλάτια μένει ἡ θεὰ τοῦ Ἀτλαντὸς ἡ θυ-
 γατέρα, τοῦ κακόγνωμου, ποῦ ξέρεи αὐτὸς ὅλης τῆς
 θάλασσας τὰ βάθη καὶ θαστὰ μακροὺς στύλους ποῦ
 55 χωριστὰ κρατοῦν καὶ τῇ γῇ καὶ τὸν οὐρανό. Αὐτοῦ,
 λοιπόν, ἡ θυγατέρα κρατάει τὸν ἄτυχο Ὀδυσσεά, ποῦ
 ὅλο κλαίει, καὶ ὅλο μὲ μαλακὰ γλυκόλογα τὸν ξεγε-
 λᾷ, προσπαθώντας νὰ τὸν κἀνῃ νὰ ξεχάσῃ τὴν Ἰθάκην
 μὰ ὁ Ὀδυσσεὺς ποῦ λαχταράει νὰ δῇ ἔστω καὶ καπνὸ
 νὰ θγαίνῃ ἀπ' τὴν πατρίδα του, προτιμᾷ νὰ πεθάνῃ.
 60 Δὲν σοῦ πονάει, λοιπόν, ἡ καρδιά, Ὀλύμπιε! Ἡ μὴ-
 πως τάχα ὁ Ὀδυσσεὺς γιὰ χάρη σου δὲν πρόσφερε
 θυσίαις κοντὰ στὰ πλοῖα τῶν Ἀργείων μέσ' στὴ μεγά-
 λη Τροία; Γιὰ ποῖο λόγο, λοιπόν, τόσο πολὺ ὠργίστη-
 κες, ὦ Ζεῦ;»

Κι' ὁ Ζεὺς, τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἀφέντης τῆς ἀπήντησε :

- «Παῖδί μου, ποῖος λόγος σοῦφυγεν ἀπὸ τὸ στόμα
 65 μέσα. Πῶς μπορούσα ποτὲ ἐγὼ νὰ λησμονήσω τὸν
 θεϊκὸ Ὀδυσσεά, ποῦ ξεπερνᾷ ὅλους τοὺς θνητοὺς στὸ
 νοῦ καὶ ἀφθονες θυσίαις ἔχει προσφέρει στοὺς θεοὺς
 τοὺς ἀθάνατους, ποῦ κατέχουν τὸ μεγάλο οὐρανό; Ὁ-
 μως ὁ Ποσειδῶνας, ὅπου κρατάει τῇ γῇ, εἶναι πάντα
 70 μανιασμένος, γιὰ τὸν Κύκλωπα, ποῦ τοῦχυσε τὸ μά-
 τι, τοῦ Ἰσόθεου Πολύφημου, ποῦναι ὁ πιὸ μεγάλος ἀ-
 νάμεσα στοὺς Κύκλωπες κι' ἡ Θόωσα, ἡ νύμφη τὸν
 γέννησε, τοῦ Φόρκυνα ἡ θυγατέρα ποῦ εἶναι ἀφέντης
 τῆς ἄγριας θάλασσας, ἀφοῦ ἔπεσε μέσ' στὴ σπηλιά
 75 στὸν Ποσειδῶνα πλάϊ. Καὶ νὰ ἡ αἰτία ποῦ ὁ Ποσειδῶ-
 νας δὲν τὸν σκοτώνει, μὰ τὸν τυραννᾷ μακριὰ ἀπὸ τὴν
 πατρίδα του. Ἐλάτε ὁμῶς ἐδῶ ὅλοι, ἅς σκεφτοῦμε

πῶς νὰ γυρίσῃ πίσω· καὶ τοῦ Ποσειδῶνα θὰ τοῦ περά-
σῃ ὁ θυμὸς καὶ οὔτε ποῦ θὰ μπορέσῃ μοναχὸς νὰ τὰ
βγάλῃ πέρα μ' ὅλους τοὺς ἀθάνατους θεοὺς».

80 Τότε τοῦ ἀπήντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ ἡ Ἀθηνᾶ:

«Γυιὲ τοῦ Κρόνου, πατέρα μας, πρῶτε ἀπ' τοὺς βα-
σιληάδες, ἂν αὐτὸ τώρα εἶνε ἄρεστό στοὺς θεοὺς
τοὺς μακάριους, νὰ γυρίσῃ πιά στὸ σπῆτι του ὁ συνε-
τὸς Ὀδυσσεάς, ἅς στείλουμε ἄγγελο τὸν Ἑρμῆ, στῆς

85 Ὠγυγίας τὸ νησί, νὰ πῇ ἀμέσως στὴ νύμφη μὲ τὰ ὠ-
ραῖα μαλλιά αὐτῇ τῇ θέλησὶ μας, γιὰ τὴν ἐπιστροφή
τοῦ Ἀδάμαστου Ὀδυσσεά καὶ γώ, θὰ μπῶ μέσα στὴν
Ἰθάκῃ γιὰ νὰ θαστάξω ἄκόμα τὸ γυιό του καὶ νὰ
τοῦ βάνω θάρρος στὴν ψυχή, νὰ προσκαλέσῃ στὴ βου-

90 λῇ τοὺς Ἀχαιοὺς μὲ τῇ μακρῇ τὴν κόμη καὶ νὰ ἐμπο-
δίσῃ πιά ὅλους τοὺς μνηστήρες, ποῦ πάντα σφάζουν
ἄφθονα τὰ πρόβατα καὶ τὰ βώδια. Κι' ὕστερα θὰ τὸν
στείλῳ στὴ Σπάρτῃ καὶ στὴν ἀμμόστρωτῃ τὴν Πύλο
νὰ ρωτήσῃ γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀγαπητοῦ πατέρα, μή-
πως κι' ἀκούσῃ τίποτε, κι' αὐτό, γιὰ νάχῳ ὄνομα κα-

95 λὸ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους».

Ἀφοῦ ἔτοι μίλησε, ἐφόρεσε τὰ ὠραῖα πέδιλά της,
τὰ θεϊκὰ κι' ὀλόχρυσά ποῦ τὴν παγαίνανε πάνω κι'
ἀπὸ τῇ θάλασσῃ κι' ἀπ' τὴν ἀπέραντῃ τῇ γῇ, μαζὶ μὲ
τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου πῆρε κι' ἓνα γερὸ δόρυ μὲ τὴν
αἰχμὴ ἀπὸ κοφτερὸ χαλκόν, βαρὺ, μεγάλο, δυνατό, ποῦ

100 μ' αὐτὸ δαμάζει στρατοὺς ὀλόκληρους ἡρώων, σὰν
ὀργισθῇ ἐνάντιά τους ἡ κόρη τοῦ δυνατοῦ πατέρα. Ἐ-
ποὶ ἔξεκίνησε ἀπὸ τίς κορφές τοῦ Ὀλύμπου καὶ στά-
θηκε στὴν Ἰθάκῃ, στὰ πρόθυρα τοῦ Ὀδυσσεά, στὸ κα-
τῶφλι τῆς αὐλόθυρας, κρατῶντας στὴν παλάμη τὸ
χάλκινον δόρυ. Κι' ἔμοιαζε μ' ἓναν ξένο, τὸν Μέντη, τὸ

105 βασιλῆά τῆς Τάφου. Κι' ἤρπεν ἐκεῖ τοὺς περήφανους
μνηστήρες ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς στὶς θύρες ἐμπρὸς διε-
σκέδαζαν μὲ τοὺς φεσσοὺς, καθιστοὶ πάνω σὲ δέρμα-
κα βωδιῶν, ποῦ οἱ ἴδιοι εἶχανε σφάξῃ· οἱ κήρυκες καὶ
οἱ γρήγοροι ὑπηρέτες πρόθυμα ἄλλοι ἀνακάτευαν μέ-
110 σα στοὺς κρατῆρες τὸ κρασί καὶ τὸ νερὸ καὶ ἄλλοι
πάλι μὲ τὰ πολυτρύπητα σφουγκάρια ἔπλεναν τὰ τρα-

πέζια καὶ τ' ἀραδιάζανε μπροστὰ στοὺς μνηστῆρες
κι' ἄλλοι πάλι ἔκοβαν καὶ μοίραζαν πολλὰ κρέατα.

Πρῶτος ἀπ' ὅλους εἶδε τὴν Ἀθηναῖα ὁ θεόμορφος
Τηλέμαχος, γιατί καθώτανε ἀνάμεσα στοὺς μνηστή-
ρες μὲ βαρειὰ καὶ πονεμένη καρδιά καὶ φανταζότανε
τὸν καλὸ τοῦ πατέρα μήπως φανῇ ἀπὸ καμμιὰ μεριά
115 νὰ σκόρπαε τοὺς μνηστῆρες μέσ' ἀπ' τὸ παλάτι, νὰ δο-
ξαστῇ ὁ ἴδιος καὶ νᾶναι ἀφέντης στὸ σπητικό του. Μ'
αὐτὲς τίς σκέψεις, ἐνῶ καθώτανε ἀνάμεσα στοὺς μνη-
στῆρες, εἶδε τὴν Ἀθηναῖα. Τράβηξε ἴσια στὰ πρόθυρα
καὶ στενοχωρέθηκε πολὺ ὅπου ὁ ξένος στεκώτανε πο-
120 λὺ ὥρα στὴ θύρα ἀφοῦ τὸν πλησίασε, ἔπιασε τὸ δεξι-
τοῦ χέρι, πῆρε τὸ χάλκινο δόρυ καὶ χαιρετῶντας τὴν
τὸν χαιρέτισε μ' αὐτὰ τὰ λόγια :

«Χαῖρε, ξένε, σὲ μᾶς θὰ βρῆς φιλοξενία, κι' ἀφοῦ
δειπνήσης θὰ μᾶς πῆς ὅ,τι κι' ἂν εἶνε ἀνάγκη.»

125 Ἔτσι εἶπε καὶ προπορεύτηκε καὶ τὸν ἀκολουθοῦ-
σε ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα καὶ ὅταν πιά μῆχανε μέσα στο
ψηλὸ παλάτι, στήριξε τὸ δόρυ στὸν ψηλὸ τὸ στύλο, στὴ
θήκη τὴν καλοδουλεμένη, ὅπου ὑπῆρχανε πολλὰ κον-
πάρια τοῦ ὑπομονητικοῦ στὰ βάσανα Ὀδυσσεᾶ καὶ
τὴν ὠδήγησε νὰ κάτση σὲ θρόνο, ἀφοῦ τῆς ἔστρωσε ἓνα
130 ὠραῖο σεντόνι, πολὺ τεχνικὰ κεντημένο κι' ἔβαλε κι'
ἓνα σκαμνὶ γιὰ τὰ πόδια τῆς, πῆρε κι' αὐτὸς κοντὰ
τῆς ἓνα καλοδουλεμένο μὲ γλυφές κάθισμα, μακρυὰ
ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς μνηστῆρες, μὴν τύχει κι' ὁ ξένος
ἐνοχληθῇ ἀπὸ τὸν πολὺ θόρυβο καὶ δὲν εὐχαριστηθῇ
στὸ τραπέζι, ἀνάμεσα σ' ἐκείνους τοὺς ξεσιπῶτους
135 καὶ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὸν ρωτήσῃ γιὰ τὸν ξενιτε-
μένο πατέρα του. Τότε ἔφερε ἡ δοῦλα καὶ τοὺς ἔχυνε
νερὸ ἀπὸ χρυσὸ κανάτι νὰ πλύνουν τὰ χέρια τους, μέ-
σα σὲ ἀρνυρὴ λεκάνη κι' ἔστρωσε δίπλα τους καλο-
φτιαγμένο τραπέζι καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα ἔφερε τὸ
140 ψωμὶ καὶ πολλὰ φαγητὰ ἀπάνω στὸ τραπέζι μὲ εὐγέ-
νεια καὶ ὁ μάγειρος τοὺς ἔφερε διάφορα κρέατα στὰ
πιάτα, ἔφερε ἀκόμα καὶ χρυσὰ ποτήρια κι' ὁ κήρυκας
συχνὰ πλησίαζε καὶ τοὺς κερνοῦσε κρασί.

Τότε, ὁ μῆχανε μέσα οἱ περίφημοι μνηστῆρες καὶ

- 145 καθήσανε πάνω στὰ καθίσματα καὶ στοὺς θρόνους καὶ οἱ κήρυκες τοὺς χύνανε νερὸ στὰ χέρια, ἐνῶ οἱ ὑπηρέτριες φέρναν σωροὺς τὰ ψωμιὰ στὰ πανέρια καὶ νέα παιδιὰ ξεχύλιζαν μὲ πιότὸ τοὺς κρατῆρες. Κι' ἀπλώνανε ἐκεῖνοι τὰ χέρια στὰ ἔτοιμα φαγητὰ ποὺ ἦταν μπροστὰ
- 150 τους. Κι' ἀφοῦ σβύσαν καλὰ καλὰ τὴ δίψα καὶ τὴν πείνα, ἄλλοῦ πῆγε τότε ὁ νοῦς τῶν μνηστήρων, στὸ τραγοῦδι καὶ στὸ χορὸ, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγοπότι. Τότε ἔνας κήρυκας ἔβαλε πανέμμορφη κιθάρα στὰ χέρια τοῦ Φῆμιου ποὺ ἀναγκαστικὰ τραγοῦδαγε στοὺς μνηστήρες. Κι' αὐτὸς παίζοντας ἄρχισε ἓνα ὠραῖο τραγοῦδι, μὰ ὁ Τηλέμαχος μίλησε στὴ λαμπρόφθαλμη
- 155 Ἀθηνᾶ ἀφοῦ σίμωσε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ μὴν ἀκούουν οἱ ἄλλοι. «Φίλε ξένε, μήπως κι' ὀργιστῆς γιὰ ὅ,τι θὰ εἰπῶ; σ' αὐτοὺς, καθὼς βλέπεις, μόνο αὐτὰ, κιθάρα καὶ τραγοῦδι εἶναι ἔγνοια τους ἀμέριμνη, γιατί ξεκοκκαλίζουν τὸ ξένο βιὸς ἀτιμώρητα, ἀνθρώπου ποὺ τ' ἄσπρα του κόκκαλα κάπου ἢ βροχῇ σαπίζει πάνω
- 160 στὴ γῇ, ἢ στὴ θάλασσα τὸ κύμα τὰ κυλάει. Ἄν τὸν βλέπανε ἐκεῖνον νὰ γυρνᾷ πίσω στὴν Ἰθάκη, ὅλοι τοὺς θὰ ποθοῦσαν νᾶναι ἐλαφρότεροι στὰ πόδια παρὰ πλουσιώτεροι σὲ χρυσάφι καὶ σὲ ροῦχα. Τώρα ὁμως
- 165 ἀπὸ κακὸ θάνατο πέθανε ἐκεῖνος καὶ δὲ μᾶς δίνει ἐλπίδα πιά κανεὶς ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους κι' ἂν ἀκόμα μᾶς πῇ πῶς θάρθῃ, γιατί ἐκείνου ἐχάθηκε τῆς ἐπιστροφῆς ἡ μέρα. Μὰ ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς κι' ἀλήθεια ἀπάντησέ μου ποῖός κι' ἀπὸ ποῦ εἶσαι; ἢ χώρα σου πιά εἶναι κι' οἱ γονεῖς σου; μὲ ποῖο καράβι ἔφτασες καὶ μὲ
- 170 ποῖον τρόπο οἱ ναῦτες σ' ἔφεραν στὴν Ἰθάκη; καὶ ποῖοι ἔλεγαν αὐτοὶ πῶς εἶναι; γιατί βέβαια πεζὸς πῶς ἦρθες ἐδῶ δὲν πιστεύω. Πές μου, λοιπὸν, ἀληθινὰ καλά νὰ τὰ γνωρίσω, τωραδὰ πρωτοέρχεσαι ἢ φίλος εἶσαι πατρικὸς μου, γιατί πολλοὶ ἄλλοι ἐρχόντουσαν στὸ σπῆτί μας, ἀφοῦ κι' ἐκεῖνος ἦταν ἀνθρώπος, μὲ
- πολλὲς γνωριμίες.»

Τότε τοῦ ἀπήντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ:

- «Ὅλα αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ μὲ τὴν πᾶσαν ἀλήθεια»
- 180 Καυχιέμαι πῶς εἶμαι ὁ Μέντης, ὁ νυιὸς τοῦ γνωστικοῦ

- Ἀρχιάλου καὶ βασιλῆας τῶν θαλασσινῶν Ταφίων καὶ
 τῶρα ἦρθα ἐδῶ μὲ καράβι καὶ συντρόφους ταξειδεύ-
 οντας πάνω στὸ παραγμένο πέλαγος καὶ πάω σὲ ξένο
 κόσμο, ἀλλόγλωσσο στὴν Τέμεση, γιὰ νὰ τοὺς φέρω
 χαλκὸ καὶ σίδηρο. Τὸ καράβι μου εἶναι ἀραγμένο
 185 στὴν ἐξοχὴ πέρα ἀπὸ τὴν πόλη στὸ λιμάνι τὸ Ρεῖθρο,
 κάτω ἀπ' τὸ δασωμένο Νήιο. Μὲ τὸν πατέρα σου εἰμα-
 στε πατρικοὶ παλαιοὶ φίλοι, ὅπως θὰ σοῦλεγε ὁ γέρον-
 τας ὁ ἥρωας Λαέρτης, ἂν τὸν ρωτοῦσες, ποῦ καθὼς
 190 ἄκουσα δὲν ἔρχεται πιά στὴν πόλη, μὰ λυπημένος πε-
 ρὰ ἐκεῖ ζῇ στοὺς ἀγροὺς μὲ μιὰ γρηῃ δουλεύτρα, ποῦ
 τὸν φροντίζει γιὰ φαγητὸ καὶ γιὰ πιστὸ ὅταν τὸν κυ-
 ριέψῃ ἢ κούρασῃ, κι' ἡ πεῖνα, σερνάμενος μὲ κόπο ἀ-
 νάμεσα στὸ καρπερὸ ἀμπέλι του. Τῶρα ἐδῶ ἦρθα γιὰ-
 τι ἄκουσα πῶς ὁ πατέρας σου εἶναι πιά ἐδῶ στὸν τόπο
 195 τοῦ καὶ φαίνεται πῶς τὸν ἐμποδίζουν οἱ θεοὶ στὸ δρόμο
 γιὰτί δὲν πέθανε ἀκόμη στὴ γῇ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἀκόμα κάπου ζωντανὸς ἐμποδίζεται στὸ πέλαγο,
 σὲ κάποιο νησὶ καὶ σκληροὶ ἄνθρωποι καὶ ἄγριοι τὸν
 κρατᾶνε καὶ δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ φύγῃ. Τώρα ὁμως θὰ
 200 μαντέψω καὶ θὰ σοῦ πῶ, ὅπως στὴν ψυχῇ μου τὸ θά-
 ζουν οἱ ἀθάνατοι κι' ἔτσι νομίζω καὶ θὰ γίνῃ, ἂν καὶ
 οὔτε μάντις εἰμαι, οὔτε καλὰ κατέχω τοὺς οἰωνοὺς νὰ
 τοὺς ἐξηγῶ. Δὲν θὰ μείνῃ ἀκόμα πολὺ καιρὸ μακριὰ
 ἀπ' τὴν ἀγαπημένην του πατρίδα καὶ μ' ἄλυσσιδες σι-
 205 δερένιες ἂν τὸν ἔχουνε δεμένο· θάβρῃ τρόπο νὰ ξεφύ-
 γῃ γιὰτί εἶναι πολυμήχανος. Ἀλλὰ ἔλα τώρα, καὶ πές
 μου ὅλη τὴν ἀλήθεια, τόσο παλληκάρι, καθ' αὐτὸ παι-
 δι σὰν τοῦ Ὀδυσσέα, γιὰτί τοῦ μοιάζεις, φοβερὰ καὶ
 στὸ κεφάλι καὶ στὰ ὄμμορφα τὰ μάτια, ἐπειδὴ ξέρεις
 210 ἀνταμόναμε συχνὰ μαζί, πρὶν ν' ἀνεβῇ στὴν Τροία ὁ-
 που καὶ ἄλλοι οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖτες ἀνέβη-
 καν στὰ γρήγορα καράβια ἀπὸ τότε· ὁμως οὔτ' ἐγὼ
 εἶδα τὸν Ὀδυσσέα, οὔτ' ἐκεῖνος ἐμένα.»

Κι' ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος, ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Σ' αὐτὰ ἐγώ, ξένε, θὰ σοῦ πῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια.

- 215 Πῶς εἰμαι ἐκείνου παιδὶ μου λέει ἡ μητέρα ἐγὼ ὁμως
 δὲν τὸ ξέρω, γιὰτί κανεὶς οὐδέποτε ὁ ἴδιος γνῶρισε τὸ

πατέρα του. Μακάρι νὰ εἶμουν ἐγὼ γυιὸς ἀνθρώπου
εὐτυχισμένου ποὺ τὰ γεράματα νὰ τὸν θροῦν, μέσα
στὰ χτήματά του, μὰ τώρα, ἀφοῦ με ρωτᾷς, σοῦ λέω
πῶς ἔχω πατέρα ἐκείνον ποὺ πῖθ κακότυχος εἶναι ἀπ'

229 ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.»

Τότε τοῦ ἀπήντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ:

«Δὲν τὴν ἀφήσανε ἄδοξη οἱ θεοὶ τῇ γεννεᾷ σου ἀπὸ
δῶ καὶ μπρὸς ἀφοῦ τέτοιον ἐσένα ἐγέννησε ἡ Πηνε-
λόπη. Ἀλλὰ ἔλα τώρα καὶ πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια· τί
225 ἦταν τὸ τραπέξι αὐτὸ καὶ ποιοὶ εἶνε ὅλοι τοῦτοι; ποιά
σου ἡ ἀνάγκη γιὰ ὅλα αὐτά; γάμος εἶναι ἢ γλέντι,
γιατὶ δὲν μοιάζει συμπόσιο ποὺ πληρώνει ὁ καθένας
τοῦ τὸ ἀνάλογό του, με πολλὴ ἀδιαντροπιά, μοῦ φά-
νηκαν νὰ γλεντοκοποῦν στὸ σπητικό σου, ποὺ κάθε
φρόνιμος ἀνθρώπος ἀγλιναχτῇ βλέποντας τίς ντρο-
πές τους».

230 Κι' ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Θὰ σοῦ πῶ, ξένε, ἀφοῦ ρωτᾷς καὶ ζητᾷς νὰ τὰ
μάθῃς θὲ νάχε πλούτη κι' ὄνομα τρανὸ αὐτὸ ἐδῶ τὸ
σπητικό, ὅσον καιρὸ ἐκεῖνος ἦταν στὸν τόπο, μὰ τώ-
235 ρα ἀλλοιωτικά οἱ θεοὶ τὸ θέλησαν μὲ κακὴ σκέψη,
ποὺ ἐκείνον· κάνανε ἀθόρητα, ὅσο κανέναν ἄλλον ἀπ'
τοὺς ἀνθρώπους, γιατί βέβαια δὲν θὰ λυπώμουν τό-
σο γιὰ τὸ θάνατό του ἂν μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους
σου εἶχε σκοτωθεῖ στὴν Τροία ἢ στὰ χέρια τῶν Δικῶν
τοῦ ἀφοῦ τέλειωσε τὸν πόλεμο γιατί τότε οἱ Πανέλ-
ληνες θὰ τοῦ φτιάχνανε τάφο καὶ στὸ παιδί του θάφινε
240 μεγάλη δόξα πίσω. Ὅμως τώρα ἄδοξα οἱ ἄρπυες
τὸν ἀρπάξαν· χάθηκε, πάει ἀγνώριστος, χωρὶς κανεὶς
ν' ἀκούῃ καὶ σὲ μὲ θοήνους ἄφισε καὶ πόνους. Καὶ
δὲν κλαίω κείνον μονάχα μὲ τ' ἀναστενάγματά μου,
γιατί, ὅπως βλέπεις, κι' ἄλλα κακὰ καὶ λύπες μοῦ δῶκαν
οἱ θεοί. Γιατὶ ὅσοι εἶναι οἱ καλλίτεροι στὰ νησιά, καὶ
245 στὸ Δαλίχιο καὶ στὴ Σάμο καὶ στὴν πολὺδεντρη τῇ
Ζάκυνθο καὶ ὅσοι ἀκόμη εἰν' ἄρχοντες στὴν ἄδεντρο
Ἰθάκη, τόσοι ζητοῦν νὰ παντρευτοῦν τῇ μάνα τῇ δι-
κή μου, καὶ ρημάζουν τὸ σπῆτι μου. Κι' ἐκείνη οὔτε
ἄρνιέται τὸ μισητὸ τὸ γάμο, μὰ οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ

τὸν ἀποτελειώσῃ ὥς τῶρα, αὐτοὶ τρῶνε καὶ κατα-
 250 στρέφουνε τὴν περιουσία μου καὶ γρήγορα κι' ἐμέ
 τὸν ἴδιο θὰ ἀφανήσουνε.»

Μὲ ἀγανάκτησι τότε τοῦ ἀπήντησε ἡ Παλλὰς Ἀ-
 θηνᾶ :

- « Ἀλλοῖμονο, πόσο μεγάλη ἀνάγκη ἔχεις ἀπὸ τὸν Ὀ-
 255 δυσσέα πὺ λείπει. Αὐτὸς θὰ τιμωροῦσε τοὺς ἀδιάν-
 τροπους μνηστῆρες. Ἄν τῶρα ἐρχότανε καὶ στεκότανε
 στὰ πρόθυρα τοῦ δώματος μὲ τὴν περικεφαλαία του
 καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δύο του δόρατα, τέτοιος ὅπως
 ἦταν ὅταν τὸν πρωτογνώρισα στὸ σπίτι μας νὰ πίνει
 καὶ νὰ γλεντᾷ, ὅταν γύριζε ἀπὸ τὴν Ἐφύρην ἀπὸ
 260 τὸν γυιὸ τοῦ Ἴλου τὸν Μέρμερον. Γιατί ὁ Ὀδυσσεὺς
 πῆγε κι' ἐκεῖ μὲ γρήγορο πλοῖο, ζητῶντας ἓνα φάρμα-
 κο ποὺ σκοτώνει τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ ἤθελε γιὰ ν' ἀ-
 λείψῃ τὰ χάλκινα βέλη του. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν τοῦ τὸ
 ἔδωσε, γιατί φοβήθηκε τοὺς αἰωνίους θεοὺς τοῦ τὸ
 ἔδωσε ὅμως ὁ δικός μου πατέρας, γιατί τὸν ἀγαποῦσε.
 265 Ἔτσι, λοιπόν, ἂν παρουσιαζότανε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνά-
 μεσα στοὺς μνηστῆρες, ὅλοι τοὺς τότε θὰ εὕρισκαν
 γρήγορο θάνατο καὶ γάμο πικρό. Αὐτὰ ὅμως εἶνε στὸ
 χέρι τῶν θεῶν ἂν θὰ τοὺς τιμωρήσῃ μέσα στ' ἀνάκτο-
 ρά του ἢ ὄχι. Σ' ἐσένα ὅμως συμβουλεύω νὰ σκεφθῇς
 μὲ ποῖο τρόπο θὰμποροῦσες νὰ διώξῃς τοὺς μνηστή-
 270 ρες ἀπὸ τ' ἀνάκτορα. Κι' ἂν θέλῃς δώσῃς προσοχὴ γιὰ
 νὰ νοιώσῃς τί θὰ σοῦ πῶ. Αὔριο ἀφοῦ καλέσῃς στὴν
 ἀγορὰ τοὺς ἥρωας Ἀχαιοὺς, νὰ τοὺς μιλήσῃς καὶ ἄς
 εἶνε μάρτυρές σου οἱ θεοί. Νὰ τοὺς πῇς νὰ φύγῃ ὁ
 καθένας γιὰ τὸ σπίτι του καὶ ἡ μητέρα σου, ἂν ἔχῃ
 275 ὄρεξι γιὰ παντρεῖα ἄς πηγαίνει πίσω στ' ἀνάκτορα
 τοῦ δυνατοῦ πατέρα της. Οἱ δικοί της δὲ ἄς φροντί-
 σουν νὰ τὴν παντρεύουν καὶ νὰ τὴν προικίσουν πλού-
 σια, ὅπως ταιριάζει σ' ἀγαπημένη τοὺς θυγατέρα. Καὶ
 σ' ἐσένα τὸν ἴδιο θὰ δώσω μιὰ σοφὴ συμβουλή, ποὺ
 πρέπει νὰ τὴν ἀκούσῃς. Ν' ἀοματώσῃς ἓνα πλοῖο, μὲ
 280 εἴκοσι κουπιά, τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα, πῆγαινε νὰ οὐ-
 τήσῃς γιὰ τὸν πατέρα σου ποὺλείπει τόσο καιρό, μή-
 πως κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σοῦ πῇ τίποτε, ἢ

Ἡ μάγισσα Κίρκη μεταμορφώνει τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσ-
σέως εἰς χοίρους.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

2

- κι' ἀπὸ τὸν Δία ἀκούσης κανένα μήνυμα γι' αὐτὸν,
γιατί αὐτὸς πρὸ πάντων δίνει τὴν δόξα στοὺς ἀνθρώ-
πους. Πήγαινε πρῶτα στὴν Πύλο νὰ ρωτήσης τὸν θεῖκὸ
285 Νέστορα κι' ἀπὸ ἐκεῖ πήγαινε στὴν Σπάρτη στὸν ξαν-
θὸ Μενέλαο. Γιατί αὐτὸς γύρισε τελευταῖος ἀπ' ὅλους
τοὺς Ἀχαιοὺς. Κι' ἂν τυχὸν ἀκούσης πῶς ὁ πατέρας
σου ζῇ καὶ θὰ γυρίσῃ πίσω, τότε μπορεῖς μ' ὅλα σου
τὰ βάσανα νὰ περιμένῃς ἓνα χρόνον ἀκόμη. "Αν ὅμως
290 μάθῃς πῶς πέθανε καὶ δὲν ὑπάρχει πιά, νὰ γυρίσῃς
στ' ἀγαπημένα χῶματα τῆς πατρίδος σου καὶ νὰ τοῦ
κάμῃς ἓναν τάφο, νὰ τοῦ προσφέρῃς πλούσιες νεκρικὲς
σπονδές, ὅσες τοῦ ἀξίζουν, νὰ δώσῃς ἔπειτα τὴν μη-
τέρα σου σὲ ἄνδρα. Καὶ ἀφοῦ κάμῃς ὅλα αὐτὰ νὰ σκε-
φθῇς ἔπειτα μὲ τὸ μυαλό σου, πῶς θὰ μπορέσῃς νὰ
295 σκοτώσῃς τοὺς μνηστῆρες μέσα στὸ παλάτι, εἴτε μὲ
δόλο εἴτε παλληκαρίσια, Οὔτε εἶνε σωστὸ νὰ καταγί-
νεσαι μὲ παιδιόστικα πράγματα γιατί δὲν εἶσαι πιά
παιδάκι. Μήπως τάχα δὲν ἀκούς τί δόξα ἔλαβεν ὁ θεϊ-
κὸς Ὀρέστης ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ
300 σκότωσε τὸν φονεῖα τοῦ πατέρα του, τὸ δόλιο Αἴγι-
σθο, Καὶ σύ, φίλε μου, ποῦ σὲ βλέπω καὶ ὡμορφὸ καὶ
μεγαλόσωμο, νὰ φανῇς παλληκάρι γιὰ νὰ σὲ τραγου-
δήσῃ καὶ σέναν κάποιος ἀπ' τοὺς μεταγενεστέρους.
Ἐνῶ τώρα πιά θὰ κατέβω στὸ γρήγορο καράβι μου
καὶ στοὺς συντρόφους μου, ποῦ μὲ περιμένουν μὲ ἀνυ-
305 πεμόνησίᾳ καὶ ἐσὺ φρόντισε γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ κάνε
ὅ,τι σοῦ εἶπα.»

Τότε ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος τῆς ἀπήντησε καὶ τῆς
εἶπε :

- «Ξένε, μοῦ τὰ λές αὐτὰ γιατί βέβαια θέλεις τὸ
καλό μου, ὅπως ἓνας πατέρας στὸ παιδί του, καὶ ποτε
δὲν θὰ ξεχάσω. Μεῖνε ὅμως τώρα, ἂν καὶ θιάζεσαι γιὰ
310 τὸ δρόμο σου, καὶ ἀφοῦ λουσθῇς καὶ ξεκουρασθῇς κι'
εὐχαριστηθῇ ἡ καρδιά σου, τότε πᾶς γιὰ τὸ καράβι
σου μὲ τὴν χαρὰ στὴν ψυχὴ σου, καὶ μὲ δῶρο πανέ-
μορφο, πολυτίμο κειμήλιο ἀπὸ μένα, ὅπως συνήθίζεται
νὰ δίνουν οἱ φίλοι στοὺς ἀγαπημένους ξένους τους.»

Τότε τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεά, ἡ γλαυκόφθαλμη

Ἀθηνᾶ :

- 315 «Μὴ μ' ἐμποδίζης περισσότερο ἄφου τόσο θιάζομαι νὰ φύγω, καὶ τὸ δῶρο ποὺ ἐπιθυμεῖς νὰ μοῦ δώσης, μοῦ τὸ δίνεις ὅταν θὰ γυρίσω πάλι πρὸς τὰ ἐπάνω, νὰ τὸ πᾶω στὸ σπίτι μου, ἄφου καὶ σὺ λάβῃς ἓνα ὠραιότατο, ποὺ θ' ἀξίζῃ ὅσο καὶ τὸ δικό σου.»
- 320 Ἔτσι μίλησε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ καὶ ἔφυγε καὶ πέταξε σὰν πουλὶ ἀόρατο. Στὴν ψυχὴ του ὁμῶς τοῦ ἔβαλε δύναμιν καὶ θάρρος καὶ τοῦ θύμησε τὸν πατέρα του ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ πρὶν' κι' αὐτὸς κατάλαβε μὲ τὸ μυαλό του καὶ θαμβώθηκε ἡ ψυχὴ του γιὰτὶ ἐνόησε πῶς ἦταν κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς. Κι' ἀμέσως ὁ ἄνδρας τράβηξε στοὺς μνηστῆρες.
- 325 Γι' αὐτοὺς τραγουδοῦσε ὁ περίφημος ᾠοὶδὸς κι' αὐτοὶ ἐκάθηντο σιωπηλοὶ κι' ἄκουγαν' τραγουδοῦσε τὸ θλιβερὸ γυρισμὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὅπως ἦταν ἡ θέλησις τῆς Παλλὰδος Ἀθηνᾶς. Κι' ἀπὸ τὸ δῶμα τῆς ἄκουγε τὸ θεῖκὸ τραγοῦδι ἡ κόρη τοῦ Ἰκάρου, ἡ φρόνιμη Πηνελόπη, καὶ κατέβηκε τὴν ψηλὴ σκάλα μα-
- 330 ζὶ μὲ δυὸ κορίτσια. Κι' ὅταν ἔφθασε κοντὰ στοὺς μνηστῆρες ἡ πανέμορφη γυναίκα, ἐστάθη ἀμέσως στὴν εἴσοδο τῆς καλοκτισμένης σάλας κι' ἔβαλε ἔμπροσς στὸ πρόσωπό της πλούσια καὶ ἀπαλὴ καλύπτρα, ἐνῶ
- 335 οἱ δυὸ θεράπαινες τῆς παράστεκαν ἀπὸ κάθε μεριά. Δάκρυσε κατόπι κι' ἔλεγε στὸ θεῖο ᾠοῖδόν :
- «Φῆμιε, γνωρίζεις βέβαια πολλὰ ἄλλα ποὺ μαγεύουν τοὺς ἀνθρώπους, κατορθώματα ἀνθρώπων καὶ θεῶν, ποὺ τὰ δοξάζουν οἱ ᾠοῖδοί. Ἐνὰ ἐπ' αὐτὰ τραγουδοῦσε καὶ αὐτοὶ σιωπηλοὶ ἄς πίνουν, Πῶψε
- 340 ὁμῶς ἀμέσως αὐτὸ τὸ τραγοῦδι τὸ θλιβερὸ ποὺ πάντα μοῦ σπαράζει στὰ σωθικὰ τὴν δόλια τὴν καρδιά μου, γιὰτὶ σὲ μένα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἔπεσε πένθος ἀξέχαστο. Γιὰτὶ πάντα ποθῶ σὰν τὴν θυμάμαι τὴν ὄψι ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς ποὺ ἡ δόξα του εἶνε μεγάλη σὲ ὅλη τὴν Θεσσαλίαν καὶ μέσα στὴν Πελοπόννησο.
- 345 Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος :
- «Γιὰτὶ, μητέρα, ἐμποδίζεις τὸν ἀγαπημένο ᾠοῖδὸ νὰ διασκεδάξῃ τοὺς ἄλλους ὅπως θέλει ὁ ἴδιος; Δὲν

- φτάνει οἱ ᾄδοί, μὰ αἰτία εἶναι ὁ Ζεὺς ποὺ δίνει στοὺς
 350 ἀνθρώπους, ὅ,τι ζητάει ὁ καθένας. Δὲν πειράζει καθό-
 λου ἂν τραγουδῇ αὐτὸς ἐδῶ τῇ μαύρῃ μοῖρᾳ τῶν Δα-
 ναῶν, γιατί οἱ ἄνθρωποι ἐπαινοῦν περισσότερο τὸ τρα-
 γοῦδι ἐκεῖνο ποὺ τοὺς φαίνεται καινούργιο, σὰν τὸ ἄ-
 κοῦνε. "Ἄς ἔχει, λοιπὸν, θάρρος ἢ καρδιά κι' ἢ ψυχὴ
 σου νὰ τὸ ἀκούῃ· γιατί δὲν εἶναι μονάχα ὁ Ὀδυσσεὺς
 355 ποὺ ἔχασε στὴν Τροία τὴν ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ του, μὰ
 καὶ ἄλλοι πολλοὶ χαθῆκαν. Γίγαινε ὅμως τώρα μέσα
 καὶ κύτταξε τίς δουλιές σου, τὴ ρόκα σου, τὸν ἄργα-
 λειὸ καὶ διάταξε τίς δοῦλες νὰ ἐργάζονται κι' ὅφισε
 γιὰ τὰ λόγια τοὺς ἄντρεὶ νὰ φροντίζουν καὶ πρῶτα-
 πρῶτα ἐμένα, ποὺ ὀρίζω σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι»,
 360 θαύμασε σὰν τὸν ἄκουσε καὶ πάει στὰ δωμάτια
 τῆς· γιατί κατάλαβε καλὰ τὰ γνωστικά τὰ λόγια τοῦ
 παιδιοῦ τῆς. Κι' ἀφοῦ ἀνέθηκε μαζί με τίς γυναῖκες
 στὸ ἄνωγι, ἔκλαιγε γιὰ τὸ λατρευτό τὸν ἄντρα τῆς τὸν
 Ὀδυσσεά, μέχρις ὅτου ἡ γαλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ ἔχυ-
 σε τὸν γλυκὸν ὕπνο στὰ βλέφαρά τῆς. Μὰ καὶ οἱ μνη-
 365 στήρες ὅλοι ἐταράχτηκαν στὸ σκιερὸ παλάτι κι' ὅλοι
 τοὺς ἐποθήσαν νὰ πλαγιάσουν σιμά τῆς, καὶ ὁ συνετὸς
 Τηλέμαχος ἄρχισε τότε νὰ τοὺς λέῃ:
 «Μνηστήρες τῆς μητέρας μου, ποὺ ντρέπουμε γιὰ τὴν
 ἀνδιαντροπιά σας, ἄς διασκεδάσουμε τώρα στὸ τραπέ-
 370 ζι καὶ ἄς πάψῃ ὁ θόρυβος, γιατί εἶνε ὠμορφο νὰ ἀκοῦ-
 με ἕναν τέτοιο ᾄδῃ, σὰν αὐτὸν ἐδῶ με τῇ θεϊκῇ φω-
 νῇ. Τὸ πρῶτ' ὅμως νὰ πᾶμε ὅλοι στὴν Ἀγορὰ νὰ μαζευ-
 θοῦμε γιὰ νὰ σᾶς μιλήσω καθαρά. Νὰ φύγετε ἀπὸ τὸ
 σπίτι μου καὶ ἄλλοι νὰ πᾶτε νὰ γλεντοκοπᾶτε. "Ἄς
 375 τρώτε δὲ τὴν περιουσία σας πότε στοῦ ἑνὸς καὶ πότε
 στοῦ ἄλλου τὸ σπίτι. "Ἄν τυχὸν ὅμως θρίσκετε καλ-
 λίτερο καὶ συμφερώτερο νὰ καταστρέψετε ἔτσι ὅτι-
 μῶρητα τὴ δική μου περιουσία, ριμᾶχτε τὴν, Ἐγὼ ὅ-
 μως θὰ κρᾶξω βοηθοὺς τοὺς αἰώνιους θεοὺς, κι' ἂν θε-
 λῇσῃ ὁ Δίας, θὰ ἔρῃτε μεγάλο κακὸ γιὰ ὅσα ἔχετε
 380 κάνει καὶ ὅλοι σας ἐδῶ μέσα θὰ χαθῆτε, χωρὶς νὰ
 βρεθῇ κανεὶς γιὰ νὰ σᾶς ἐκδικηθῇ.

"Ἐτσι μίλησε κι' ἐκεῖνοι ἐδάγκασαν εὐθὺς τὰ χεῖ-

λη τους, θαύμαζαν τὸν Τηλέμαχο πού μιλοῦσε μὲ τόσο θάρρος. Καὶ ὁ Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθου, ἔτσι τοῦ ἀπήντησε:

385 «Τηλέμαχε, εἶνε φανερό πῶς οἱ θεοὶ οἱ ἴδιοι σέ μαθαίνουν νὰ εἶσαι ὑπερήφανος στὰ λόγια σου καὶ νὰ μιλάς μὲ θάρρος. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου δὲν θὰ σέ κἀν ποτὲ βασιλῆα στὸ νησί τῆς Ἰθάκης, ἂν κι' αὐτὸ βέβαια σοῦ ἀνήκει ἀπὸ τὴν πατρικὴ γενιά σου.»

Κι' ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε:

390 «Ἀντίνοε, θὰ θυμώσης βέβαια γιὰ τοῦτο πού θὰ σοῦ πῶ; Θὰ τὸ ἠθελα πολὺ, ἂν ἔδινεν ὁ Ζεὺς νὰ γίνω ἐγὼ βασιλῆας, ἢ μήπως νομίζεις πῶς εἶναι τάχα κακὸ νὰ βασιλεύης; Ὅχι, δὲν εἶναι διόλου κακό, γιατί τότε γρήγορα πλουτίζεις τὸ σπίτι σου καὶ ὁ ἴδιος ἔχεις τιμὲς καὶ δόξες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἀχαιοὶ ἀρχηγοὶ στὸ νησί τῆς Ἰθάκης, καὶ νέοι
395 καὶ νέροι, καὶ μπορεῖ νὰ γίνῃ κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς βασιλῆας, τῶρα πού πέθανε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς. Ἐγὼ ὅμως πάντα θὰ εἶμαι βασιλῆας στὸ δικό μου σπίτι καὶ στοὺς δούλους πού μοῦ ἄφισε κληρονομία κουρσεύοντας ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς.»

Ὁ γυιὸς τοῦ ἀπήντησεν ὁ Εὐρύμαχος, τοῦ Πόλυβου:

400 «Τηλέμαχε, εἶναι στῶν θεῶν τὸ χέρι, ποίος ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς θὰ βασιλεύσῃ στὸ νησί τῆς Ἰθάκης, ἐσὺ ὅμως πάντως θὰ εἶσαι βασιλῆας στὰ κτήματά σου καὶ στὸ σπιτικό σου, καὶ οὔτε θὰ τολμήσῃ κανεὶς, ἐφ' ὅσον κατακοῦν ἄνθρωποι στὴν Ἰθάκη, νὰ σοῦ πάρῃ μὲ τὴ θία, χωρὶς τὴ θέλησί σου, τὰ κτήματά σου. Θέ-
405 λω μονάχα νὰ σέ ρωτήσω νὰ μὰς πῆς γιὰ τὸν ξένο. Ἀπὸ ποιά χώρα εἶναι κι' ἀπὸ πού ἔρχεται; ποιοὶ εἶναι οἱ γονεῖς του καὶ τὸ γένος του, μήπως καὶ φέρνει εἰδησι πῶς ἔρχεται ὁ πατέρας σου ἢ ἦλθεν ἐδῶ γιὰ Δικὴ
410 του δουλειά; Πῶς ἔφυγεν ἔτσι ξαφνικὰ χωρὶς νὰ περιμένῃ νὰ τὸν γνωρίσουμε, γιατί ἔτσι πού τὸν εἶδα μιά ματιὰ δὲν μοῦ φάνηκε διόλου κακός.

Κι' ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπήντησε:

«Εὐρύμαχε, χάθηκε πιά κάθε ἐλπίδα γυρισμοῦ τοῦ πατέρα μου, καὶ οὔτε ἀγγελίες, ἀπ' ὅπου καὶ νὰ
 415 ἔλθουν, πιστεύω πιά, καὶ οὔτε τοὺς χρησμούς τῶν μάν-
 τεων ποὺ φωνάζει ἡ μητέρα μου στὸ σπίτι, γιὰ νὰ ρω-
 τάη. Ὅσο γιὰ τὸν ξένο, αὐτὸς εἶναι πατρικός μου φί-
 λος ἀπὸ τὴν Τάφο καὶ λέει πῶς εἶναι ὁ Μέντης, ὁ γυιὸς
 τοῦ γνωστικοῦ Ἀγχιάλου, καὶ πῶς βασιλεύει στοὺς
 ναυτικούς Ταφίους.»

Ἔτσι μίλησε ὁ Τηλέμαχος, ἄν καὶ τὸ μυαλό του
 420 εἶχε ἀναγνωρίσει τὴν ἀθάνατη θεά. Τότε οἱ μνηστή-
 ρες τὸ ἔρριξαν πάλι στὸ χορὸ καὶ στὰ γλυκὰ τραγού-
 δια, περιμένοντας νὰ βραδυάσῃ, Ἔτσι τοὺς βρῆκε ἡ
 σκοτεινὴ νύκτα καὶ τότε τράβηξε ὁ καθένας γιὰ τὸ
 425 σπίτι του νὰ πλαγιάσῃ, Πῆγε κι' ὁ Τηλέμαχος νὰ κοι-
 μῆθῃ, ἐκεῖ ποὺ τοῦ εἶχαν κτίσει ἕνα ψηλὸ ὠραῖο δω-
 μάτιο, ἀλλὰ στὸ μυαλό πολλὰ στρυφογυρνοῦσε. Μαζί
 του πήγαινε κρατῶντας λαμπάδες ἀναμμένες καὶ ἡ
 γνωστικὴ Εὐρύκλεια, ἡ θυγατέρα τοῦ Ὡπα, τοῦ γυιοῦ
 430 τοῦ Πεισινόρα, ποὺ τὴν εἶχε ὅταν ἦταν πολὺ νέα, κά-
 ποτε ἀγοράσει, μὲ δικά του χρήματα ὁ Λαέρτης, ἀντὶ
 εἴκοσι βωδιῶν, καὶ τὴν τιμοῦσε ὅσο καὶ τὴ σεβαστὴ
 γυναῖκα του μέσα στὸ παλάτι, ἄν καὶ ποτὲ δὲν πλά-
 γιασε μαζί της, γιὰ νὰ μὴν ὀργισθῇ ἡ γυναῖκα του.
 435 αὐτὴ, λοιπὸν, τοῦφερνε ἀπὸ κοντὰ τὶς ἀναμμένες δά-
 δες καὶ τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπὸ τὶς ἄλλες δοῦ-
 λες, γιὰτὶ αὐτὴ τὸν ἀνάθρεψε, ὅταν ἦταν μικρούλης.
 Ἄνοιξε τὴ θύρα τοῦ καλοφτιαγμένου θαλάμου, κάθι-
 σε στὴν κλίνη κι' ἔβγαλε τὸ μαλακὸ πουκάμισό του
 καὶ τὸ ἔβαλε στὰ χέρια τῆς γνωστικῆς γρηᾶς κι' αὐτὴ
 440 ἀφοῦ τὸ δίπλωσε μὲ προσοχὴ τὸ κρέμασε κοντὰ στὸ
 τορνευτὸ κρεβάτι βγῆκε τότε ἐκείνη ἀπὸ τὸ θάλαμο
 κι' ἔσυρε τὴ θύρα ἀπὸ τὸν ἀργυρὸ κρῖκο καὶ μὲ τὸ λου-
 ρὶ ἐτράβηξε τὸ σύρτη. Ἐκεῖ, λοιπὸν, ὅλη τὴ νύκτα,
 σκεπασμένος μὲ λεπτουφασμένο μάλινο σκέπασμα,
 συλλογιζότανε τὸ ταξείδι ποὺ τοῦ συμβούλευε ἡ Ἀ-
 θηνᾶ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ

- Σάν γλυκοχάραξε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς, σηκώθη-
 κε ἀπὸ τὴν κλίνη του ὁ ἀγαπημένος γυιὸς τοῦ Ὀδυσ-
 σέως, ἔβαλε τὰ φορέματά του, ἐκρέμασε στὸν ὦμο τὸ
 κοφτερὸ σπαθί του, ἔδωσε στὰ ὠμορφα πόδια του τὰ
 5 ὠραῖα πέδιλά του καὶ κίνησε ἀπὸ τὸ θάλαμο, ὅμοιος
 μὲ θεό. Καὶ γρήγορα πρόσταξε τοὺς καλλίφωνους κή-
 ρυκες νὰ συγκαλέσουν σὲ συνέλευση τοὺς Ἀχαιοὺς μὲ
 τὴν μακρυὰ τὴν κόμη· καὶ σάν τὸ διαλαλήσαν ἀμέσως
 10 μαζεύτηκαν ἐκεῖνοι. Κι' ὅταν πιά μαζεύτηκαν ὅλοι μα-
 ζὶ τραβάει κι' αὐτὸς στὴν Ἀγορά, κρατῶντας χάλκι-
 νο δόρυ, ὄχι μονάχος, παρὰ δυὸ σκυλλιά γρήγορα
 σιμὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν. Κι' ἡ Ἀθηνᾶ ἔχυσε ἀπάνω του
 μιὰ θεϊκιά χάρι κι' ὁ κόσμος τὸν ἐθαύμαζε ὅταν τὸν
 εἶδε νὰ ἔρχεται. Ἐκάθησε, λοιπὸν, στὴν πατρικὴ του
 ἔδρα καὶ οἱ γερόντοι παραμέρισαν. Καὶ τότε ἄρχισε
 νὰ τοὺς μιλᾷ ὁ ἥρωας Αἰγύπτιος, ποῦ ἦτανε πιά
 καμπούρης ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ πάμπολλα ἐγνώριζε.
 20 Γιατὶ κι' αὐτοῦ ὁ ἀγαπημένος γυιὸς ἐπῆγε μαζί μὲ τὸν
 ἰσόθεο Ὀδυσσεά στὴν Τροίᾳ, ποῦ βγάζει τὰ ξακουστά
 ἄλογα, μὲ τὰ γοργὰ καράβια, ὁ γυιὸς του ὁ Ἄντιφος
 ὁ λογχιστής. Μὰ αὐτὸν ὁ ἄγριος Κύκλωπας τὸν ἐσκό-
 τωσε μέσα στὴ σπηλιά τὴν καλοδουλεμένη στὸ ὕστερ-
 νό του δεῖπνο. Τρεῖς ἄλλοι τοῦ ἀπόμειναν γυιοί, ὁ Εὐ-
 ρύνομος, ποῦ ἦταν μὲ τοὺς μνηστήρες κι' οἱ ἄλλοι δυὸ

δουλεύανε στὰ κτήματα τοῦ πατέρα. Καὶ ὅμως ὁ γέ-
 25 ρος δὲν ξεχνοῦσε ἐκείνον ποὺ λείπει κι' ὅλο τὸν κλαί-
 ει κι' ὀδυρεται. Γι' αὐτὸν χύνοντας δάκρυα, ἄρχισε
 ἔτσι νὰ μιλά:

«Ἀκοῦστε με, Ἰθακήσιοι, τώρα ὅ,τι θὰ σᾶς εἰπῶ.
 Δὲν ἔχει γίνει συνέλευση ἀπὸ μᾶς ποτὲ οὔτε συμβού-
 λιο ἐπίσημο σ' αὐτὲς ἐδῶ τίς ἔδρες ἀφ' ὅτου μίσηψε
 ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς με τὰ γρήγορα καράβια· καὶ τώ-
 30 ρα ποῖος μᾶς ἐκάλεσεν ἐδῶ; Καὶ ποῖος ἀπὸ τοὺς νέ-
 ους τοὺς ἄντρες ἢ τοὺς γέροντες ἔχει τόσο μεγάλη ἀ-
 νάγκη; Μὴ τυχὸν ἄκουσε καμμιὰν εἰδηση πῶς γυρίζει
 ὁ στρατὸς μᾶς ποὺ νὰ μᾶς εἰπῇ καθαρά ἀφοῦ τάμαθε
 πρῶτος; Ἥ μήπως πρόκειται ἄλλο δημόσιο ζήτημα
 νὰ μᾶς ξηγήσῃ; Καλὸς μοῦ φαίνεται κι' ἄς εἶνε εὐλο-
 γημένος. Ἄμποτε καὶ σ' αὐτὸν ὁ Ζεὺς νὰ τοῦ δώσῃ
 ὅ,τι καλὸ λαχταρᾷ μέσα στὴν ψυχὴ του.»

35 Αὐτὰ εἶπε αὐτὸς κι' ἐχάρηκε γιὰ τὴν τύχη ὁ ἀγα-
 πητὸς γυιὸς τοῦ Ὀδυσσεύ. Δὲν ἄργησε νὰ σηκωθῇ κι'
 ἦθελε νὰ μιλήσῃ κι' ἐστάθηκε στὴ μέση τῆς συνόδου.
 Σκῆπτρο στὸ χέρι τοῦ ἔβαλε ὁ Πεισῆνορας ὁ κήρυκας
 ποὺ ἦτανε σοφώτατος στὴ σκέψη. Καὶ πρῶτα εἶπε στὸ
 γέροντα:

40 «Γέροντα, δὲν εἶναι μακριὰ ὁ ἄνθρωπος ποὺ λέ-
 γεις, καὶ γρήγορα ὁ ἴδιος θὰ μὲ γνωρίσῃς, ὁποῦ συγ-
 κάλεσα τὸ λαό, γιατί συμφορὰ βαρειά μ' ἔχει πλακώ-
 σει. Οὔτε ἄκουσα γιὰ τὸ στρατὸ πῶς ἔρχεται, νὰ σᾶς
 45 τὸ φανερώσω ἂν πρῶτος μάθαινα, οὔτε γιὰ τὰ κοινὰ
 μᾶς ἔχω τίποτα νὰ πῶ ἢ νὰ ξηγήσω, ὁ ἴδιος ὅμως ἔχω
 συμφορὰς διπλὰς στὸ σπιτικό μου. Τὸν ἄξιο πατέρα
 μου τὸν ἔχασα, ποὺ κάποτε βασίλευε ἐδῶ πέρα, κι' ἦ-
 τανε σ' ὅλους σὰς στοργικὸς, μαλακὸς σὰν πατέρας.
 Σὰν νὰ μὴ μούφτανεν αὐτό, μοῦρθε τὸ πιὸ μεγάλο,
 50 ποὺ θὰ ρημάξω ὁλόκληρο τὸ δόλιο σπιτικό μου, κι'
 ὅλο τὸ βίός μου θὰ χαθῇ. Ἦρθαν μνηστήρες στὴ μη-
 τέρα, χωρὶς νὰ θέλω, τ' ἀγαπημένα τὰ παιδιὰ τῶν πιὸ
 τρανῶν τῆς χώρας καὶ δὲν κοτᾶν στὸ πατρικό της σπι-
 55 τι τοῦ Ἰκαρίου νὰ πάνε, ποὺ θὰ προΐκιζε πλούσια τῇ
 θυγατέρα καὶ θὰ τὴν ἔδινε στὸν πιὸ καλλίτερο ἀπ' ὁ-

- λους, μόνο έρχονται όλημερίς στό σπίτι τό δικό μου, σφάζου- βώδια, πρόβατα καί τά παχειά κατσίκια, γλεντε- ρούν καί πίνουνε τό λαμπερό κρασί μου, ά- νώφελα. ... μου κάνουνε μεγάλη καταστροφή. Δέν εί- ναι σπίτι μας κανείς ώσάν τόν Όδυσσέα, τή συμφορά
- 60 καί τό κακό νά διώξη άπό τό σπίτι. Έμείς δέν είμαστε ίκανοί γιά νά προφυλαχτούμε κι' έτσι είμαστε γιά λύ- πηση καί ὄχι άντισταμένοι. Μονάχος θά τοὺς ἔδιωχνα άν μπόραγα νά ... Γιατί δέν είναι ύποφερτά τὰ ὅσα μου ἔχουν ... κι' άδिका καταστράφηκε τό σπίτι
- 65 τό δικό μου. Ντραπήτε καί μονάχοι σας, ντραπήτε τοὺς γειτόνους λαοὺς πού γύρω κάθονται, συλλογιστῆτε τοὺς θεοὺς καί τήν ὀργή τους, μή τυχόν άπάνω σας γυ- ρίσουν τίς συμφορές γιά τὰ κακά τὰ ἔργα τὰ δικά σας. Σάς ἔξορκίζω στ' ὄνομα τοῦ Όλύμπιου τοῦ Δία καί στίς Θέμιδος πού αὐτή σκορπᾷ καί συγκολεῖ τίς
- 70 συναλεύσεις μας. Σώνει πιά, φίλοι, άφήστε με μόνον νά τυραγνιέμαι στό θλιβερό πένθος μου. ἔξόν πιά κι' ὁ καλός μου πατέρας ἔχθρικά ποτὲ σάς ἔβλαψε ὁ Ό- δυσσεύς, κι' αὐτὰ τώρα πληρώνοντας, θέλετε τό κακό μου καί δίνετε θάρρος στοὺς μνηστῆρες ὅλοι σας.
- 75 Γιά μένα θάταν πιό καλὸ ἔσείς νάχετε φάγει τό θιός μου καί τὰ πρόβατα. Γιατί τότε, ποίος ξέρει, μπορούσε ν' άποζημιωθῶ, ζητώντας τοῦ καθενὸς μέσα στήν πόλι ὅ,τι χρωστά, με χίλια παρακάλια, ἔως ὅτου νά μάς δώσετε ὅ,τι ὁ καθένας σας ἔπῃρε. Τώρα ὅμως μου χα- ρίζετε καὺμούς καί πόνους στήν ψυχή μου.»
- 80 "Εστ' μίλησε μ' άγανάκτηση κι' ἔρριξε τό σκήπ- τρο κατὰ γῆς, γιομᾶτος δάκρυα κι' ὅλος ὁ λαὸς τὸν ἔσυμπόνεσε κι' ὅλοι τοὺς ἦσαν σιωπηλοὶ κι' οὔτε κα- νείς τολμοῦσε νά τοῦ άπαντήση με σκληρά λόγια. Μο- νάχα ὁ Άντίνοος τοῦ άπάντησε καί τοῦ εἶπε:
- 85 «Τηλέμαχε περήφανε, πού δέν κρατᾷς τό θυμό σου, τί λόγια εἶνε αὐτὰ πού εἶπες καί μάς καταντρόπιασες! Θάθελες καί νά παραπονεθῆς ἔναντίον μας! Μά δέν σοῦ φταίνει καθόλου οἱ μνηστῆρες, ἀλλά ἡ άγαπητή σου ἡ μητέρα, πού ξέρει τόσες πονηρίες. Γιατί είναι
- 90 πιά ὁ τρίτος χρόνος καί γρήγορα μπαίνει ὁ τέταρτος

- που ξεγελά μεσα στὰ στήθη την καρδιά τῶν Ἀχαιῶν.
 Σ' ὅλους δίνει ἐλπίδες καὶ ὑπόσχεται στὸν καθένα μὲ
 τὰ μηνύματά της, ἄλλα ὅμως ἔχει στὸ νοῦ. Καὶ τώρα
 μᾶς ἔβγαλε κι' ἄλλο παιχνίδι μὲ τὸ μυαλό της: "Ἐστη-
 95 σε στὰ δωμάτιά της μέσα ἓνα μεγάλο ἀργαλειό, ὕφα-
 νε λεπτὸ πανὶ τετράφαρδο καὶ εἶπε τότε σ' ἐμᾶς: «Νέ-
 οὶ μνηστῆρες μου, ἀφοῦ ἐπέθανε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς,
 κάνετε ὑπομονή καὶ μὴ βιάζεσθε γιὰ τὸ γάμο μου,
 100 ἕως ὅτου νὰ τελειώσω τὸ πανί, μὴ πᾶνε ἄδικα οἱ κλω-
 στές μου. Θάναι νεκρικὸ σάβανο γιὰ τὸν ἥρωα Λαέρ-
 τη σὰν ἔρθει ἡ ὥρα κι' ἡ μοίρα του τοῦ στείλει τὸ θά-
 νατο, ποὺ ρίχνει χάμω τοὺς θνητοὺς, μὴν τύχη καὶ μοῦ
 ὀργιστῇ καμμιὰ ἀπὸ τίς Ἑλληνίδες, πῶς κοίτεται στὸν
 τάφο ἀσαβάνωτος, ἐνῶ πολλὰ εἶχε ἀποχτήσει πλού-
 τη». "Ἐτσι μᾶς εἶπε κι' οἱ καρδιές ὅλων μας τὴν ἐπί-
 στεψαν. Κι' ἀπὸ τότε ὅλη μέρα ὕφανε τὸ πελώριο ὕ-
 105 φασμα μὰ τὸ ξεδιάλυνε τὴ νύχτα μὲ τίς δάδες σιμά
 της. "Ἐτσι ποὺ λές, τρία χρόνια ξεγελοῦσε κι' ἔπειθε
 τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν ὅμως ἦρθε ὁ τέταρτος χρόνος κι'
 ἦτανε πιά καιρὸς, τότε κάποια ἀπ' τίς γυναῖκες, ποὺ
 τάξερε καλά, μᾶς τὰ μαρτύρησε ὅλα κι' ἔτσι τὴν ἐπι-
 110 σασμε νὰ ξεδιαλύνῃ τὸ ὠραῖο ὕφασμα. "Ἐτσι ἀναγκά-
 στηκε νὰ τ' ἀποτελειώσῃ δίχως νὰ τὸ θέλῃ. Καὶ σὲ σέ-
 να αὐτὴ τὴν ἀπάντηση δίνουνε οἱ μνηστῆρες γιὰ νὰ
 γνωρίζῃς κι' ὁ ἴδιος ἐσὺ καὶ ὅλοι οἱ Ἀχαιοί. Στείλε τὴ
 μητέρα σου στὸ πατρικὸ της σπίτι καὶ δόσε της συμ-
 βουλή νὰ παντρεφτῇ μὲ ὅποιον διατάζει ὁ πατέρας
 της καὶ εἶναι καὶ στὴν ἴδιαν ἀρεστός. "Ἄν ὅμως βασα-
 115 νίσῃ ἀκόμη πολὺ καιρὸ τοὺς γυιοὺς τῶν Ἀχαιῶν μ'
 αὐτά της τὰ καμῶματα ποὺ τῆς ἐδίδαξε ἡ Ἀθηνᾶ, τὰ
 ὠραῖα τὰ ἐργόχειρα, τίς πονηρίες καὶ τίς πανουργί-
 ες, ποὺ δὲν ἔχουμε ἀκούσει γιὰ καμμιὰ οὔτε ἀπὸ τίς
 παλῆδες ἐκεῖνες ὁμορφες Ἑλληνίδες ποὺ ὑπῆρξαν
 χρόνια πρὶν, οὔτε γιὰ τὴν Τυρώ, οὔτε γιὰ τὴν Ἀλκμή-
 120 νη, οὔτε γιὰ τὴ Μυκῆνη, ποὺ φοροῦσε τὰ ὠραῖα στέφα-
 να: Καμμιὰ ἀπ' αὐτές δὲν ἤξερε σκέψεις σὰν τῆς Πη-
 νελόπης. Δὲν τὸ συλλογίσθηκε ὅμως γιὰ καλὸ αὐτὸ τὸ
 τελευταῖο, γιὰτὶ θὰ τρῶνε τὸ βίός σου, καὶ τὰ χτήμα-

τά σου οἱ μνηστήρες, ὅσο θὲ νάχη σὸ νοῦ της ἐκείνη
 125 τὴ σκέψη ποῦ οἱ θεοὶ τῆς βάλανε στὰ στήθη. Βέβαια
 αὐτὴ δοξάζεται κι' ἀποχτᾷ μεγάλη φήμη, γίνεται ὁ-
 μως αἰτία νὰ χάνης ἐσὺ τὸ βίός σου. Ἐμεῖς ὅμως οὔτε
 στίς δουλιές μας θὰ πᾶμε, οὔτε ἄλλοῦ πουθενά, πρὶν
 παντρευτῇ αὐτὴ μ' ὅποιον θέλει ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες.»
 Τότε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ
 εἶπε:

- 130 «Ἀντίνοε, πῶς μοῦ ζητᾷς νὰ διώξω ἀπὸ τὸ σπίτι,
 χωρὶς νὰ θέλῃ, ἐκείνην ποῦ μ' ἐγέννησε καὶ μ' ἀνάθρε-
 ψε, κι' ἀφοῦ ὁ πατέρας ὁ δικός μου στὰ ξένα ζῇ ἢ πέ-
 θανε; Κακὸ εἶνε πάλι πολλὰ νὰ δίνω στὸν ἱκάριο,
 θέλοντας νὰ τὴν διώξω. Κι' ἀπὸ τὸν πατέρα μου πολλὰ
 135 κακὰ γι' αὐτὸ θὰ μ' εὔρουν καὶ ἄλλα πάλι ἀπὸ τὸ θεό,
 γιὰ τὴν τίς Ἐρινύες τίς φριχτὲς ἢ μάννα θὰ ξορκίσῃ,
 φεύγοντας ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ δίκαιη καταφρόνια θάχῃ
 ἀπ' τὸν κόσμον. Καὶ γι' αὐτὸ οὔτε καν θὰ τολμήσω, τέ-
 τοιο λόγο ἐγὼ νὰ τῆς πῶ. Μὰ σεῖς ντροπὴ μιὰ στάλα ἂν
 140 ἔχετε μέσα στὴν ψυχὴ σας, βγῆτε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι κι'
 ἄλλοῦ νὰ στρῶστε τὸ γλέντι σας, τρώγοντας ἀπ' τὸ
 βίός σας σὸ σπίτι τοῦ καθένα σας. Ἄν ὅμως καὶ τὸ
 βρίσκετε καλὸ ἢ σὰς ἀρέσει νὰ τρῶτε ἀτιμώρητα τὸ
 βίος ἐνὸς ἀνθρώπου, ριμάχτε τὰ ὅλα μὰ κι' ἐγὼ θάχῃ
 μαρτύρους τοὺς θεοὺς τοὺς αἰώνιους, ἄμποτε δώσῃ ὁ
 145 Ζεὺς νὰ βρῆτε τὰ ὅσα πράξατε κι' ὅλοι σας νὰ χαθῆτε
 μὴ μέρσ' ἀνεκδίκητοι μέσα στὸ ψηλὸ παλάτι.»
 Ἔτσι εἶπε ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ παντεπόπτης Ζεὺς
 δυὸ αἰετοὺς ἀπόλυσε νὰ πετάξουν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὕ-
 ψηλά ἀπὸ τὴν κορυφὴ ἐνὸς βουνοῦ, κι' αὐτοὶ στὴν ἀρ-
 150 χὴ φτεροῦγισαν γοργὰ σὰν τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου, ὁ ἕ-
 νας κοντὰ στὸν ἄλλο μὲ τεντωμένες τίς φτεροῦγες, ὁ
 ὅμως ἔφθασαν πιὰ στὴ μέση τῆς πολυθύρουνης ἀ-
 γορᾶς, ἐκεῖ στριφογύρισαν πετώντας καὶ ἐκινούσαν
 σύμπυκνα τὰ φτερά τους κι' ἐκάρφωσαν τὰ μάτια τους
 στίς κεφαλὰς τῶν μνηστήρων, προμάντευμα κακὸ γι'
 αὐτοὺς. Κι' ἀφοῦ ξεσχίσαν μὲ τὰ νύχια τους τὰ μάγου-
 155 λα καὶ τοὺς λαιμούς τους, πετάξανε πρὸς τὰ δεξιὰ, ἁ-
 νάμεσα στὰ σπίτια καὶ στὴν πόλι. Ἐθαύμασαν ὅλοι

πού είδανε τὰ ὄρνια μὲ τὰ ἰδιά τους τὰ μάτια καὶ συλλογιούνται μέσα τους ὅσα ἔμελλε νὰ γινοῦν. Τότε τοὺς εἶπε ὁ γέροντας ὁ ἥρωας Ἀλκίνοος, ὁ Μαστοριδῆς, αὐτὸς πού μόνος μέσα σ' ὅλους τοὺς συνομήλικούς του ἤξερε καλλίτερα νὰ ἐξηγῇ τοὺς οἰωνούς, καὶ νὰ προ-
 160 λέγῃ τὴ μοῖρα. Αὐτός, λοιπόν, γιὰ τὸ καλὸ τους ἐμίλησε καὶ τοὺς εἶπε:

«Ἀκοῦστε με τώρα, Ἰθακήσιοι, ὅ,τι κι' ἂν πῶ: Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλους θὰ μιλήσω στοὺς μνηστήρες, γιατί βареiά ἢ συμφορὰ ἀπάνω τους πλακώνει. Γιατί δὲ θάναι πολὺ καιρὸ ὁ Ὀδυσσεὺς μακριὰ ἀπὸ τοὺς δι-
 165 κούς του, μὰ κάπου ἐδῶ κοντὰ εἶναι πιά καὶ ἐτοιμάζει φονικὸ σ' ὅλους αὐτοὺς κι' ἐκδίκησι. Καὶ πολλοὺς ὅμως ἄλλους θὰ βρῇ κακὸ ἀπὸ μᾶς πού κατοικοῦμε τὴ φωτεινὴ Ἰθάκη. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ σκεφθοῦμε γαλὰ πῶς θὰ τοὺς κάνουμε νὰ σταματήσουνε ἢ μόνον τοὺς νὰ πάφουν. Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερο πού ἔχουνε νὰ κά-
 170 νουν. Γιατί δὲν προμαντεύω ἐγὼ χωρὶς νὰ ἔχω πείρα, μὰ τὰ κατέχω αὐτὰ καλὰ κι' ἀκοῦστε πού σᾶς λέω, καὶ σὲ κείνονε τὸν ἴδιο ὅσα τοῦ εἶπα βγήκανε ἀληθι-
 νά, ὅταν ἐπήγανε στὴν Τροία οἱ Ἕλληνες καὶ μαζί μ' αὐτοὺς κι' ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς. Τοῦλεγα, λοιπόν, ἀφοῦ πάθει πολλὲς συμφορὲς κι' ἀφοῦ χάσει
 175 ὅλους τοὺς συντρόφους του, ἀπάνω στὸν εἰκοστὸ χρό-
 νο θὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι του ἀγνώριστος ἀπ' ὅλους. Κι' ὅλ' αὐτὰ τώρα ξεδιαλύνονται.»

Σ' αὐτόνε πάλι ἀπήντησε ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γυιὸς τοῦ Πολύβου:

«Ἄντε, γέρο, τράβα νὰ μαντεύῃς στὰ παιδιὰ σου καὶ στὸ σπίτι σου, μὴ τυχὸν καὶ τοὺς βρῇ κανένα κακὸ,
 180 κι' ὅσο γι' αὐτὰ ἐδῶ, ἐγὼ μπορῶ νὰ τὰ ἐξηγήσω πολὺ καλλίτερα ἀπὸ ἐσένα. Πολλὰ πουλιὰ φτερουγίζουνε κάτω ἀπ' τοῦ ἡλίου τὴ λάμψη, μὰ δὲν ἔχουνε ὅλα ση-
 μασία γιὰ τὴν μοῖρα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάθηκε μακριὰ, πού μακάρι νὰ χανόσουν κι' ἐσὺ μαζί του, γιατί τότε
 185 δὲ θὰ μιλοῦσε γιὰ μαντέμματα κι' οὔτε θὰ ἐρέθιζες ἐπὶ τὸ θυμωμένο τὸν Τηλέμαχο, γιὰ νὰ σοῦ στείλῃ κανένα δῶρο στὸ σπίτι. Ἀκουσε ὅμως τί θὰ σοῦ εἰπῶ,

- νὰ ξέρης τί θὰ γίνη. Ἄν ἐξακολουθήσης τὸν Τηλέμα-
 χο, ποῦ εἶνε νεώτερός σου, νὰ τὸν ἐρεθίζης ἐναντίον
 μας, γιατί ξέρεις ἐσύ καὶ παλαιὰ καὶ πολλὰ πράμα-
 190 τα, δὲ θὰ τοῦβγῃ σὲ καλὸ καὶ τίποτα δὲ θὰ κατορθώ-
 σῃ νὰ κάνῃ μ' αὐτά, καὶ σὲ σένα, γέρο, θὰ σοῦ βάλου-
 με τιμωρία ποῦ πολὺ θὰ σὲ λυπήσῃ καὶ θὰ σὲ στενο-
 χωρήσῃ. Καὶ στὸν Τηλέμαχο, σ' ὅλους μπροστά, θὰ
 195 δώσω μιὰ συμβουλή. Νὰ εἰπῇ στὴ μητέρα του νὰ γυ-
 ρίσῃ στὸ πατρικὸ τῆς σπίτι κι' αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέ-
 ψουν καὶ πλούσια θὰ τὴν προικίσουν, ὅσα ταιριάζει
 νὰ δοθοῦν σ' ἀγαπητὴ θυγατέρα. Γιατί δὲ μοῦ φαίνε-
 ται πῶς θὰ παρατήσουν οἱ γυιοὶ τῶν Ἀχαιῶν τὴν ὀ-
 200 χληρὴ μνηστεία, ἀφοῦ κανένα δὲ φοβόμαστε κι' οὔτε
 καὶ τὸν Τηλέμαχο, κι' ἄς εἶνε καὶ πολυλογᾶς, οὔτε
 γιὰ μαντέμματα σκοτιζόμαστε, ποῦ ἐσύ, γέρο, μᾶς λέ-
 γεις, κι' οὔτε θὰ γίνουμε ποτέ, καὶ μόνο ποῦ γίνεσαι
 πρὸ μισητὸς ἐσύ. Μόνο ποῦ τὰ χτήματά του θὰ φαγω-
 205 θοῦν ἄσκημα κι' ὅλο θὰ λιγοστεύουν, ὅσο ἀνθρώποι
 λει ἐκείνῃ τὸ γάμο τῆς. Κι' ἐμεῖς θὰ περιμένουμε ὅλο
 τὸν καιρὸ, προσπαθώντας ποιοὺς νὰ τὴν πάρῃ γιὰ τὰ
 τόσα χαρίσματά της κι' οὔτε θὰ πάρουμε ἄλλες γυ-
 ναῖκες, ὅπως θὰ ταίριαζε στὸν καθένα μας.»

Τότε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε:

- «Εὐρύμαχε κι' ἐσεῖς οἱ ἄλλοι εὐγενικοὶ μνηστήρες.
 210 Γι' αὐτὰ τὰ ζητήματα δὲ θὰ σᾶς παρακαλέσω ἄλλο,
 οὔτε θὰ σᾶς μιλήσω. Γιατί τὰ ξέρουν πιά οἱ θεοὶ κι'
 ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Ἐλᾶτε ὅμως, δώστε μου ἕνα γρή-
 γορο καράβι καὶ εἴκοσι συντρόφους μαζί μου στὰ διά-
 φορα θαλασσινὰ ταξείδια. Γιατί πάω γιὰ τὴ Σπάρτη
 καὶ γιὰ τὴν ἀμμώδη Πύλο, νὰ ρωτήσω γιὰ νὰ μάθω
 215 γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ πατέρα ποῦ λείπει τόσον καιρὸ,
 μὴ τυχὸν μοῦ πῇ κανένας ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ἢ καὶ
 ἀκούσω φωνὴ ἀπὸ τὸν Δία, ποῦ αὐτὴ πρὸ πολὺ δοξά-
 ζει τοὺς ἀνθρώπους. Κι' ἂν τύχῃ ν' ἀκούσω ὅτι ζῇ ὁ
 πατέρας μου καὶ θὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα, μὲ ὅλα
 220 μου τὰ βάρη θὰ ὑποφέρω ἀκόμη ἕνα χρόνον. Μ' ἂν
 ἀκούσω πῶς πέθανε καὶ δὲν βρίσκεται πιά στὴ ζωὴ,
 τότε θὰ γυρίσω πίσω στ' ἀγαπημένα χρώματα τῆς πα-

τρίδας μου καὶ θὰ τοῦ φτιάξω τάφο καὶ θὰ τοῦ προσ-
φέρω πλούσιες νεκρικὲς σπονδές, ὅσες τοῦ πρέπουν,
καὶ τῇ μητέρα μου θὰ τῇ δώσω σὲ ἄντρα.»

Ἔτσι μίλησε καὶ κάθησε ἀμέσως κί' ἀπ' αὐτοὺς
225 σηκώθηκε ὁ Μέντωρ, ποῦ ἦτανε σύντροφος τοῦ ἄμεμ-
πτου Ὀδυσσέως, ποῦ φεύγοντας μὲ τὰ καράβια ἄφησε
σ' αὐτὸν τὴ φροντίδα γιὰ ὅλα τοῦ τὰ ὑπάρχοντα. ν'
ἀκοῦν ὅλοι τὸ γέρο καὶ καλὰ νὰ τὰ φυλάγῃ ὅλα. Αὐ-
τός, λοιπόν, γιὰ τὸ καλὸ ἐμίλησε τότε καὶ εἶπε:

230 «Ἀκοῦστε με τώρα, Ἰθακῆσιοι, ὅ,τι κί' ἄν πῶ. Ἄς
μὴν ὑπάρχῃ πιά κανεὶς εὐγενικὸς καὶ σπλαχνικὸς μὲ
σκήπτρο βασιλεύς, ποῦ νὰ θέλῃ τὸ καλὸ καὶ τὸ δίκαιο
μέσα στὸ μυαλό του, μὰ πάντα δύσκολος, σκληρὸς
καὶ τ' ἄδικα νὰ πράττῃ. Ἀφοῦ κανέννας πιά δὲ θυμή-
θηκε τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά ἀπ' τοὺς λαοὺς ὅπου βασιί-
235 λευε, μαλακὸς σὰν πατέρας. Μὰ ἐγὼ δὲν ἀγανακτῶ
μὲ τοὺς ἀδιόντροπους μνηστῆρες γιὰ τὰ κακὰ ποῦ
κάνουνε μ' τὴ βία καὶ μὲ τὸ διαστραμμένο τους μυα-
λό. Γιατὶ αὐτοὶ παίζουν μὲ τὰ κεφάλια τους καὶ μὲ
τὸ στανιὸ τρῶνε τὸ βιὸς τοῦ Ὀδυσσέως, λέγοντας πὼς
δὲ θὰ γυρίσῃ πίσω. Ὀργίζουμαι ὅμως τώρα μὲ τὸν
ἄλλο λαό, ποῦ κανεὶς ἀπ' τοὺς πολλοὺς δῶ πέρα δὲ
240 μιλάει μὲ δριμύτητα στοὺς λίγους τοὺς μνηστῆρες
νὰ σταματήσουν τὸ κακό.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ γυιὸς τοῦ Εὐηνόρου ὁ
Λεώκριτος:

«Ἄθλιε Μέντορα κί' ἡλίθιε, τ' εἶναι αὐτὰ ποῦ εἶπες
στὸ λαό, ἐμᾶς νὰ σταματήσῃ; Δὲν ξέρεις πὼς εἶναι
245 δύσκολο καὶ στοὺς πολλοὺς ἀκόμα νὰ πολεμήσουνε
μὲ ἀνθρώπους ὅπου μάχονται γιὰ φαγοπότι; Κί' αὐ-
τὸς ἀκόμη ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ Ἰθακῆσιος ἄν ἐρχόταν ἐξα-
φνικὰ τὴν ὥρα ποῦ οἱ εὐγενικοὶ μνηστῆρες συμποσιάζ-
ζουν στὸ παλάτι κί' ἤθελε βάλει μὲ τὸ νοῦ του νὰ τοὺς
διώξῃ ἀπ' ἐκεῖ μέσα, δὲ θὰ χαιρότανε ἡ γυναικὴ του
250 ποῦ γύρισε, ἄν καὶ λαχταρᾷ νὰ τὸν ἴδῃ, μὰ θάβρισκε
ἐκεῖ ἀνάρμοστο θάνατο ἄν πολεμοῦσε μὲ περισσότε-
ρους. Ἐσύ ὅμως δὲν τὰ εἶπες μὲ φρόνησι. Ὅμως
τῶρ' ἄς διαλυθῇ ὁ κόσμος κί' ἄς τραβᾷ ὁ καθένας

στή δουλειά του καὶ σὸν Τηλέμαχο ἄς ἐτοιμάσουνε
τὸ ταξειδί ὁ Μέντωρ κι' ὁ Ἀλκίνοος ποῦναι παλαιοί
πατρικοὶ τοῦ φίλοι. Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς θὰ κά-
255 θετ' ἐδῶ γιὰ πολὺ καιρὸ νὰ μαθαίνει εἰδήσεις μὲς
ἀπὸ τὴν Ἰθάκη καὶ ποτὲ τοῦ δὲ θὰ κἀνῃ αὐτὸ τὸ τα-
ξειδί.»

Ἔτσι μίλησε καὶ διάλυσε ἀμέσως τὴ συνέλευσι.
Σκόρπισε ὁ κόσμος ὁ καθένας στὸ σπίτι τοῦ κι' οἱ
μνηστήρες τράβηξαν γιὰ τὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Ὀ-
δυσσεύς.

260 Τότε ὁ Τηλέμαχος ἐπῆγε μακριὰ στὴν ἀκρογιαλιά
κι' ἀφοῦ ἔνιψε τὰ χέρια τοῦ μὲ τὴν ἀφρισμένη ἄρμη,
παρακαλοῦσε τὴν Ἀθηνᾶ:

«Ἄκουσέ με, θεά, ἐσὺ ποὺ χτὲς ἦρθες στὸ φτωχικὸ
μας καὶ μὲ διάταξες νὰ διαθῶ τὸ πέλαγο τὸ μαῦρο
μὲ τὸ καράβι, ρωτῶντας γιὰ νὰ μάθω μὴν ἔρχεται ὁ
πατέρας μου ποὺ λείπει τόσα χρόνια. Μὰ νὰ ποὺ μ'
265 ἔμποδίζουνε οἱ Ἀχαιοὶ κι' ἀπ' ὅλους περισσότερο οἱ
ἀδιάντροποι μνηστήρες.»

Ἔτσι προσευχήθηκε κι' ἦρθε κοντά τοῦ ἡ Ἀθηνᾶ,
ὅμοια μὲ τὸν Μέντορα καὶ στὸ σῶμα καὶ στὴ φωνή,
καὶ τὸν ἐφώναξε μὲ τ' ὄνομά τοῦ καὶ τοῦπε τὰ φτε-
270 ρωτὰ αὐτὰ λόγια:

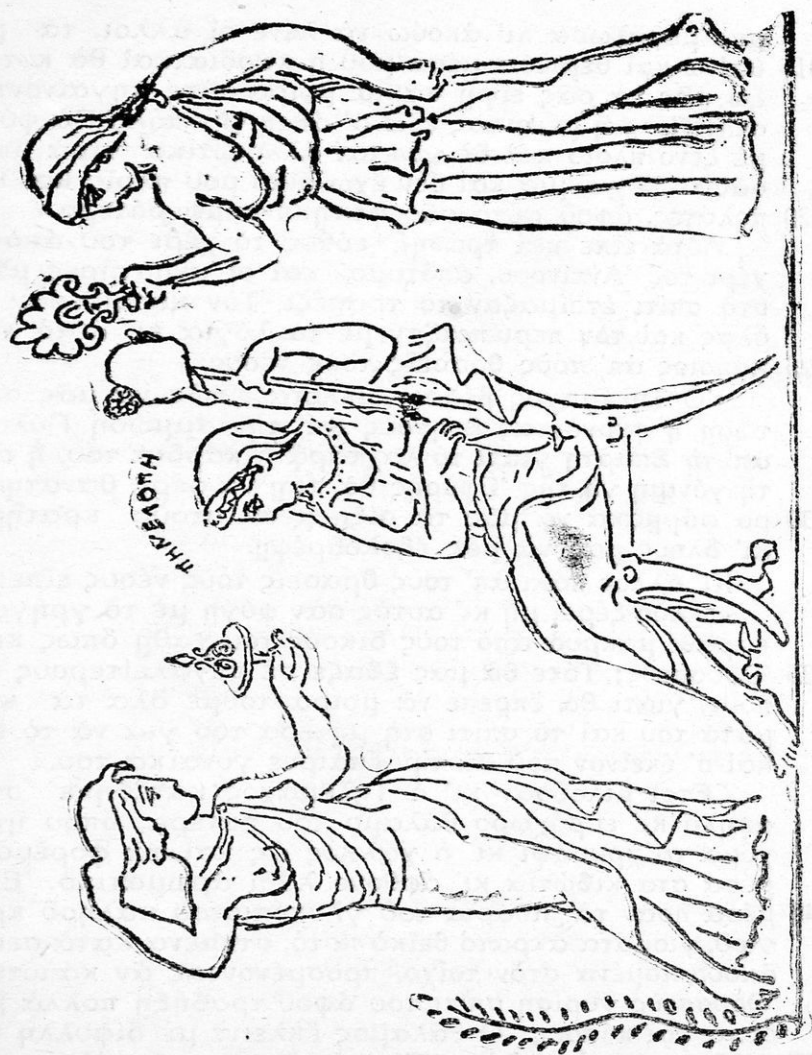
«Τηλέμαχε, οὔτε στὸ μέλλον θάσαι δειλός, οὔτε ἡ
ἐξυπνάδα θὰ σοῦ λείπη, ἂν ἔχῃς μέσα σου βαθειὰ τὴν
παλληκαριά τοῦ πατέρα σου, τέτοιος ποὺ ἦταν ἐκεῖ-
νος, νὰ καταφέρνῃ ὅ,τι πῇ. Δὲ θὰ ματαιωθῇ, λοιπόν,
τὸ ταξειδί σου, μὰ θὰ γίνῃ. (Ἄν ὅμως δὲν εἶσαι παιδί
275 ἐκείνου καὶ τῆς Πηνελόπης, τότε δὲν ἐλπίζω νὰ τὰ
κατορθώσεις ὅσα σκέπτεσαι) λίγα παιδιὰ βέβαια γί-
νουνται ὅμοια μὲ τὸν πατέρα τους, τὰ περισσότερα
γίνονται χειρότερα καὶ λίγα γίνονται καλλίτερα
ἀπ' αὐτόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσὺ οὔτε στὸ μέλλον θάσαι
δειλός, οὔτε ἡ ἐξυπνάδα θὰ σοῦ λείπη καὶ δὲ σ' ἔχει
280 ἀφήσει ὅλως διόλου ἡ φρόνησι τοῦ πατέρα σου, ὑπάρ-
χει ἐλπίδα νὰ τὰ βγάλῃς πέρα.) Γι' αὐτὸ τώρα μὴ
δίνῃς προσοχὴ στὴ σκέψι καὶ στὴν ἀπόφασί τῶν ἄ-
μυαλων μνηστήρων, γιὰτὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι οὔτε ξευ-

πνοι, οὔτε δίκαιοι κι' οὔτε καὶ νοιώθουν τὸ θάνατο καὶ
 τὴ μαύρη μοῖρα ποὺ τοὺς κοντοζυγώνει καὶ σὲ μιὰ
 285 μέρα θά χαθοῦνε ὅλοι. Τὸ δικό σου ὅμως τὸ ταξειδί,
 ποὺ τὸ συλλογιέσαι, δὲν εἶνε πολὺ μακρὺ. Γιατὶ ἐγὼ
 εἶμαι τέτοιος πατρικὸς σου φίλος ποὺ θὰ σοῦ ἐτοιμά-
 σω γρήγορο καράβι καὶ μαζί θάρθῶ κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος.
 Πήγαινε ὅμως ἐσὺ στὸ σπῖτι ἀνάμεσα στοὺς μνηστή-
 290 ρες κι' ἐτοίμασε τὰ τρόφιμα, τακτοποίησέ τα ὅλα σὲ
 δοχεῖα, τὸ κρασί μέσα στὰ σταμνιά καὶ τὸ ἀλεύρι,
 ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνδρῶν, μέσα στὰ ἀσκιὰ, κι' ἐγὼ
 μέσα στὴν πόλι γρήγορα θὰ μαζέψω ἐθελοντὲς κι'
 ὅσο γιὰ τὸ καράβι, βρίσκονται πολλὰ στὸ νησί τῆς
 'Ιθάκης, καινούργια καὶ παλῆα, κι' ἀπ' αὐτὰ ἐγὼ θὰ
 295 κυττάξω τὸ καλλίτερο κι' ἀφοῦ γρήγορα τὸ ἀρματώ-
 σουμε, τὸ ρίχνουμε στὴν εὐρύχωρη θάλασσα.»

Ἔτο' εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ Διός, καὶ δὲν ἔμειν'
 ἐκεῖ περισσότερο ὁ Τηλέμαχος, σὰν ἄκουσε τὴ θεϊκὴ
 φωνή της, μόνο ἐκίνησε νὰ πάγῃ στὸ σπῖτι του μὲ τὴ
 θλίψι στὴν καρδιά του κι' ἐκεῖ βρῆκε τοὺς ἀδιάντρο-
 300 πους μνηστῆρες μέσα στὸ παλάτι νὰ γδέρνουνε κα-
 τσίκια καὶ νὰ ψήνουνε χοίρους μέσα στὴν αὐλή. Τότε
 ὁ Ἀντίνοος ἐπῆγε κατ' εὐθεΐαν στὸν Τηλέμαχο γελα-
 στὸς, τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τοῦ ἐμίλησε καλῶντας
 τον μὲ τ' ὄνομα:

«Τηλέμαχε περήφανε, ποὺ δὲν κρατᾷς τὸ θυμὸ σου,
 μὴ μελετᾷς πιά τίποτε ἄλλο μέσα στὴν καρδιά, οὔτε
 305 πράξι κακιά, οὔτε καὶ λόγος, ἀλλὰ τρώγε, σὲ παρα-
 καλῶ, καὶ πίνε, καθὼς πρῶτα, κι' ὅλα θὰ σοῦ τὰ ἐ-
 τοιμάσουνε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν ἐντέλεια καὶ τὸ καράβι
 καὶ τοὺς καλλίτερους κωπηλάτες, γιὰ νὰ φτάσῃς τὸ
 γρηγορώτερο στὴν ἱερὴ τὴν Πύλο καὶ ν' ἀκούσῃς γιὰ
 τὸν περίφημο πατέρα σου.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
 310 «Ἀντίνοε, δὲν εἶναι διόλου δυνατό ἀνάμεσα σὲ σᾶς
 τοὺς ἀδιάντροπους νὰ τρώγω σωπαίνοντας καὶ νὰ
 εὐφραίνουμαι ἥσυχος. Μήπως δὲ σᾶς φτάνουν ὅσα
 πρὶν καταστρέφατε ἀπὸ τὸ βίός μου ἐσεῖς οἱ μνηστή-
 ρες, τότε ποὺ ἤμουν ἐγὼ μικρὸ παιδί; Τώρα ὅμως

Ἡ Πηνελόπει εἰς τὸν γυναικωνίτην τῶν Ἀνακτόρων

315 πὺν μεγάλωσα κι' ἀκούω νὰ λένε οἱ ἄλλοι, τὰ μα-
θαίνω καὶ θεριεύει μέσα μου ἡ καρδιά καὶ θὰ κυττά-
ξω πῶς νὰ σᾶς εὕρῃ κακιὰ μοῖρα, εἴτε πηγαίνοντας
στὴν Πύλο ἢ μένοντας ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν πόλι. Θὰ φύγω
μὲ ξένο πλοῖο καὶ δὲ γίνεται ἀλλοιῶτικα παρὰ ὅπως
σᾶς τὸ λέγω, μιὰ καὶ δὲν ἔχω δικό μου πλοῖο καὶ κω-
320 πηλότες, ἀφοῦ αὐτὸ σᾶς φάνηκε συμφερότερο.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τράβηξ' εὐθὺς τὸ χέρι τοῦ ἀπὸ τὸ
χέρι τοῦ Ἀντίνοου, ἀπότομα· καὶ οἱ μνηστῆρες μέσα
στὸ σπίτι ἐτοίμαζαν τὸ τραπέζι. Τὸν κοροΐδευαν κι'
ὅλας καὶ τὸν περιέπαιζαν μὲ τὰ λόγια κι' αὐτὰ εἶπε
325 κάποιος ἀπ' τοὺς θρασεῖς τοὺς νέους:

«Ὁ Τηλέμαχος βέβαια μελετᾷ πῶς νὰ μᾶς σκο-
τώσῃ ἢ φέρνοντας βοηθοὺς ἀπ' τὴν ἀμμώδη Πύλο ἢ
ἀπ' τὴ Σπάρτη γιὰ τὸ λαχταρᾷ ἡ καρδιά του, ἢ ἀπὸ
τὴ γόνιμη γῆ τῆς Ἐφύρης θὰ πάῃ νὰ φέρῃ θανατηφό-
330 ρα φάρμακα νὰ μᾶς τὰ ρίξῃ μέσα στοὺς κρατῆρες
κι' ὅλους μας νὰ μᾶς ἐξολοθρέψῃ.»

Κι' ἄλλος πάλι ἀπ' τοὺς θρασεῖς τοὺς νέους εἶπε:

«Ποιὸς ξέρεῖ μὴ κι' αὐτὸς σὺν φύγῃ μὲ τὸ γρήγορο
καράβι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του χαθῇ ὅπως κι' ὁ
335 Ὀδυσσεύς; Τότε θὰ μᾶς ἔβαζε σὲ μεγαλείτερους κό-
πους, γιὰ τὴν θὰ ἔπρεπε νὰ μοιραστοῦμε ὅλα τὰ κτή-
ματά του καὶ τὸ σπίτι στὴ μητέρα του γιὰ νὰ τὸ ἔχῃ
καὶ σ' ἐκεῖνον πὺν θὰ τὴν ἔπαιρνε γυναῖκα του.»

Ἔτσι μιλοῦσαν κι' ὁ Τηλέμαχος κατέβηκε στὸν
ἀψηλὸ κι' εὐρύχωρο θάλαμο τοῦ πατέρα, ὅπου ἦταν
χῦμα τὸ χρυσάφι κι' ὁ χαλκὸς ὡς καὶ τὰ φορέματα
μέσα στὰ κιβώτια κι' ἄφθονο λάδι ἀρωματικό. Ἐκεῖ
340 μέσα ἦσαν τὰ πιθάρια τοῦ γλυκόπιστου παλαιοῦ κρα-
σιοῦ, γιομάτα ἄκρατο θεϊκὸ ποτό, στημένα κατὰ σειρὰ
ἀκουμπισμένα στὸν τοῖχο, προσμένοντας ἂν κάποτε ὁ
Ὀδυσσεύς γυρίσῃ σπίτι τοῦ ἀφοῦ τραβήξῃ πολλὰ βά-
σανα καὶ κόπους. Ὁ θάλαμος ἐκλίνει μὲ δίφυλλη θύ-
345 ρα ἐφαρμοστὴ καλὰ κι' ὅλα ἐκεῖ μέσα τὰ φύλαγε νύ-
χτα καὶ μέρα ἢ οἰκονόμος ἢ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὡπα ἢ
θυγατέρα, τοῦ γυιοῦ τοῦ Πεισίνωρος, πολὺ ἔμπειρη
γυναῖκα.

Σ' αὐτὴν τότε ἐμίλησε ὁ Τηλέμαχος, ἄφοῦ τὴν ἐκάλεσε μέσα στὸ θάλαμο:

«Μάννα καλή, ἔλα βάλε μου γλυκὸ κρασί μέσα στὰ
350 κανάτια, κύτταξε, τὸ καλλίτερο, ὕστερ' ἀπὸ ἐκεῖνο τ'
ἄλλο ὅπου φύλαγες, προσμένοντας τὸ δύσμοιρο μῆ-
πως κι' ἐρθῇ ἀπὸ πουθενά, τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά, ἄφοῦ
ξεφύγῃ τὸ θάνατο καὶ τὶς κακιὰς τὶς μοῖρες. Γέμισε
δώδεκα σταμνιά καὶ νὰ εἶνε καλὰ βουλωμένα. Καὶ
στὰ καλορραμέν' ἀσκιὰ μπόλικο ρίξε ἀλευρι εἴκοσι
355 μέτρα, γιὰ ψωμί, στὸ μύλο ἀλεσμένο. Μά, νά, τὰ ξέ-
ρεις μόνη σου κι' ἐτοίμασέ τα ὅλα γρήγορα, γιατί ἀ-
ποσπερὶς θὰ ρθῶ γιὰ νὰ τὰ πάρω, ὅταν πιά ἡ μητέρα
θ' ἀνεβῇ στὸ ἀνώγι γιὰ νὰ πλαγιάσῃ. Γιατί θὰ πάω
ἐγὼ στὴ Σπάρτη καὶ στὴν ἀμμώδη Πύλο, μήπως ἀ-
360 κούσω πουθενά νὰ λένε γιὰ τοῦ πατέρα μου τὸ γυρι-
σμό, τοῦ πολυαγαπημένου.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ ἡ ἀγαπημένη του
παραμάννα, ἡ Εὐρύκλεια, ποῦ μ' ἀναφυλλητὸ τοῦ ἔ-
λεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Πῶς σοῦ ἦρθε, ἀγαπητὸ παιδί, ἡ σκέψι αὐτὴ στὸ
νοῦ; Καὶ ποῦ θέλεις νὰ πᾶς ἀπάνω στὴν ἀπέραντη τῇ
γῇ, ἐνῶ εἶσαι ὁ μόνος ποῦ μᾶς ἀπομένεις ἀγαπητός;
365 Χάθηκε πιά ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, μακριὰ ἀπὸ τὴν πα-
τρίδα, μέσα σὲ χῶρες ἀγνωστων ἀνθρώπων, καὶ μό-
λις φύγῃς οἱ μνηστήρες θὰ σκεφθοῦν ἀμέσως τὸ κακὸ
σου, νὰ σ' ἀφανίσουνε μὲ δόλο γιὰ νὰ μοιρασθοῦν τὸ
βιός σου. Κάτσε, λοιπόν, στὰ κτήματά σου καὶ δὲν
370 εἶγαι διόλου ἀνάγκη νὰ θαλασσοδέρνεσαι, οὔτε νὰ
κακοπάθῃς.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Ἐχε θάρρος, μάννα μου, γιατί χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ
θεὸς δὲν τ' ἀποφάσιζα, μὰ ἐσὺ ὀρκίσου στὴ μητέρα
τὴν ἀγαπητὴ μου νὰ μὴν πῆς οὔτε λέξι, πρὶν νὰ περά-
375 σουν ἔντεκα καὶ δώδεκα μέρες, ἂν μὲ ζητήσῃ καὶ τῆς
ποῦν πῶς ἔφυγα, μὴν τύχῃ μὲ τὰ κλάμματα καὶ χα-
λάσῃ ἡ ὡμορφιά της.»

Ἔτο' εἶπε κι' εὐθὺς ἡ γρηὰ ἔκανε μεγάλο ὄρκο
στοὺς θεοὺς, κι' ἄφοῦ πιά ὠρκίστηκε καὶ τέλειωσε τὸν

380 ὄρκο, γέμισ' εὐθύς κατόπιν μὲ κρασί τὰ κανάτια καὶ
 ἔβαλε τὸ ἀλεύρι σὲ ἀσκιὰ καλορραμμένα. Κι' ὁ Τηλέ-
 μαχος ἐπήγε στὴν αἵθουσα, ἀνάμεσα στοὺς μνηστή-
 ρες.

Τότε ἄλλα πάλι ἐσκέφθηκε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀ-
 θηνᾶ. "Ὅμοια μὲ τὸν Τηλέμαχο ἐγύρισε παντοῦ στὴν
 385 πόλι κι' ἐζύγωνε τὸν καθένα καὶ τοῦλεγε δυὸ λόγια,
 γιὰ νὰ συναχθοῦν ὅλοι τους τὸ βράδυ στὸ καράβι.

Ἀπὸ τὸ δοξασμένο γυιὸ τοῦ Φρόνιου, τὸ Νοήμονα,
 ζήτησε ἕνα γρήγορο καράβι κι' ἐκεῖνος πρόθυμα τῆς
 ὑποσχέθηκε. "Ἔδωσε ὕστερα ὁ ἥλιος κι' ὁ ἴσκιος ἔπεσε
 σ' ὅλους τοὺς δρόμους καὶ τότε ἐτράβηξε πρὸς τὴν
 390 θάλασσα τὸ γρήγορο καράβι κι' ἔβαλε μέσα ὅλα τὰ
 ξάρτια, ὅσα συνηθίζονται στὰ καλοφτιαγμένα πλοῖα.
 Τὸ ἐσταμάτησε στὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ κι' ὁλόγυρα
 μαζεύτηκαν ὅλοι μαζί οἱ γενναῖοι σύντροφοι κι' ἡ
 θεὰ φιλοτιμοῦσε τὸν καθένα.

Τότε ἄλλα πάλι σκέφτηκε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀ-
 395 θηνᾶ. "Εκίνησ' εὐθύς γιὰ τὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσ-
 σέως κι' ἐκεῖ ἔρριξε ὕπνο γλυκὸ ἀπάνω στοὺς μνη-
 στήρες, τοὺς ἐνάρκωσε καθὼς ἔπιναν καὶ τοὺς ξέφυ-
 γαν τὰ κύπελλο ἀπὸ τὰ χέρια. Γιὰ ὕπνο πιὰ ἐσκόρπι-
 σαν μέσα στὴν πόλι κι' ἄλλο πιὰ δὲν καθήσανε, γιατί
 ὁ ὕπνος ἔπεφτε βαρὺς στὰ βλέφαρά τους. Τότε εἶπε
 400 στὸν Τηλέμαχο ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ, ἀφοῦ τὸν ἐ-
 κάλεσε ἔξω ἀπ' τὸ πλούσιο τὸ παλάτι, ὅμοια μὲ τὸν
 Μέντορα στὴ φωνὴ καὶ στὸ σῶμα:

«Τηλέμαχε, βλέπεις, κάθονται στὰ κουπιά οἱ ἀν-
 τρεῖοι σύντροφοί σου καὶ προσμένουν τὴν προσταγὴν
 νὰ κινήσουν. Ἐμπρός, πᾶμε γιὰ νᾶχουμε γρήγορο τα-
 ξεῖδι.»

405 "Ἔτσι εἶπε καὶ τράβηξε μπροστὰ ἡ γλαυκόφθαλμη
 Ἀθηνᾶ κι' ἐκεῖνος ἐπὶναινε ἀπὸ πίσω πατώντας στὰ
 ἴγνη της. Κι' ἀφοῦ πιὰ κατεβῆκαν στὸ πλοῖο καὶ στὴ
 θάλασσα, βρῖκανε στὴν ἀκρογιαλιά τοὺς σύντροφους
 μὲ τὴν ὥραία τὴν κόμη. Σ' αὐτοὺς πάλι ὁ Τηλέμαχος
 410 μίλησε καὶ τοὺς εἶπε:

«Ἐμπρός, παιδιά, νὰ φέρουμε τὰ τρόφιμα ἀπ' τὸ σπί-

τι, ἔτοιμα τάχῃ ὅλα μαζί, μὰ ἡ μητέρα μου δὲν ξέρει τίποτα, οὔτε κι' οἱ δοῦλες, ἐκτὸς ἀπὸ μία μοναχὰ πού ἐγὼ τῆς ἔχω μιλήσει.»

- Ἔτσι εἶπε καὶ τράβηξε ἐμπρὸς κι' ἀκολουθᾶν ἁμέ-
 415 σως. Κι' ἐκείνοι ὅλα τὰ φέρανε μέσ' στὸ γερὸ
 καράβι, ὅπως τοὺς πρόσταξε ὁ ἀγαπητὸς ὁ γυιὸς τοῦ
 Ὀδυσσέα. Ἀνέβηκε κι' ὁ Τηλέμαχος ἀπάνω στὸ κα-
 ράβι, ὕστερ' ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ, πού κάθισε στὴν πρύμνη
 τοῦ καραβιοῦ, κι' ἐκάθησε κοντά της. Τότε οἱ ναῦτες
 λύσανε ἁμέσως τὶς πρυμᾶτσες κι' ἀπάνω, ἐκεῖ, στὴ
 420 θέση του κάθησεν ὁ καθένας. Πρύμα τοὺς στέλνει τὸν
 καιρὸ ἢ Ἀθηνᾶ ἢ γλαυκόφθαλμη, τὸ δυνατό τὸ Ζέφυ-
 ρο πὺ σφύριζε στὸ κύμα. Τότε ὁ Τηλέμαχος τοὺς εἶπε
 νὰ πιάσουν τ' ἄρμενα, κι' αὐτοὶ τὸ λόγο ἀκούσανε, ση-
 κῶσαν τὸ κατάρτι τὸ ἐλάτινο καὶ τῶστησαν γερά κα-
 425 λὰ δεμένο μὲ τὰ σχοινιά κι' ἀπλώσαν τὰ λευκά πανιά
 μὲ τοὺς γεροὺς ἱμάντες. Φούσκωσ' ὁ ἄνεμος τοῦ πα-
 νιοῦ τὴ μέση καὶ τὸ κύμα σχιζότανε μὲ βουητὸ καθὼς
 ἐτραβάει τὸ πλοῖο, κι' αὐτὸ ἔτρεχε ἀνοίγοντας τὸ δρό-
 430 μο του στὸ κύμα. Κι' ἀφοῦ δέσανε τ' ἄρμενα στὸ ταχύ
 μαῦρο πλοῖο στήσανε ὀρθοὺς κρατῆρες, γιομάτους ὡς
 τὰ χεῖλια κρασὶ κι' ἐκάμανε σπονδὲς στοὺς ἀθανάτους
 καὶ πρῶτα στὴ λαμπρόφθαλμη Ἀθηνᾶ, τὴν κόρη τοῦ
 Δία. Κι' ὅλη τὴ νύχτα καὶ τὴν αὐγὴ ἔφευγε γοργὰ τὸ
 πλοῖο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΣΤΗΝ ΠΥΛΟ

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΝΕΣΤΟΡΟΣ

- Ἄνάτειλε ὁ ἥλιος κί' ἀφίνοντας τὴν πανέμμορφη
 θάλασσα ἐτράβηξε γιὰ τὸν πολύχαλκο οὐρανό, νὰ φω-
 τίσῃ τοὺς ἀθάνατους καὶ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους ἀπά-
 5 νω στὴ γῇ τὴν καρπερή, κί' οἱ ταξειδιῶτες ἐφθασαν στὴν
 Πύλο, τὴν καλοχτισμένη πόλιν τοῦ Νηλέως. Κί' οἱ Πύλι-
 οὶ στὴν ἀκρογιαλιά προσφέρανε θυσίες, ταύρους ὀλό-
 μαυρους, γιὰ τιμὴ τοῦ γλαυκόμελλου θεοῦ, ποὺ ταρά-
 ζει τὴ γῇ, τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦταν ἐννιά χωρίσματα ἐ-
 δρῶν καὶ στοὶ καθένα καθόνταν πεντακόσιοι καὶ στοὶ
 κάθε διαμέρισμα μπροστὰ εἶχαν ἐννιά ταύρους. Κί' ὁ-
 10 ταν ἔφαγαν τὰ σπλάχνα κί' ἔκαψαν τὰ μεριά στοὺς
 θεούς, ἐμπῆκαν κατ' εὐθεΐαν οἱ ταξειδιῶτες, ἐμάζε-
 ψαν τὰ πανιά τοῦ καραβιοῦ τοῦ καλοζυγισμένου, ἀ-
 ράξανε στοὶ λιμάνι κί' ἐβγήκανε οἱ ἴδιοι ἔξω. Ἐβγῆ-
 κε, λοιπὸν, ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ πλοῖο, ὕστερ' ἀπὸ τὴν
 Ἀθηνᾶ. Καὶ πρώτη τοῦ μίλησε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀ-

θηνᾶ:

- 15 «Δὲν πρέπει νᾶσαι ντροπαλὸς, Τηλέμαχε, καθόλου. Γιαυτὸ ἐδιάβηκες τὴ θάλασσα γιὰ νὰ ρωτήσης καὶ νὰ μάθῃς γιὰ τὸν πατέρα σου, ποὺ τὸν ἐσκέπασεν ἡ γῆ, ποιά μοῖρα τὸν εὗρήκε. Ἔλα, ὅμως, τώρα, τράβα ἐμπρὸς στὸν Νέστορα, ποὺ τ' ἄλογα δαμάζει, νὰ μάθουμε τί σκέπτεται βαθειὰ μέσ' στὴν καρδιά του. Παρκαλέσέ τον ὁ ἴδιος νὰ μᾶς πῇ τὴν ἀλήθεια. Δὲ θὰ μᾶς εἰπῇ ψέμματα, γιὰτ' εἶν' σοφὸς καὶ μυαλωμένος.»

20 Σ' αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Μέντορα, πὼς νὰ πάγω ἐγώ; πὼς νὰ τὸν χαιρετήσω; ποὺ δὲν ἀπόχτησα πείρα στὰ μετρημένα λόγια, οὐδὲ καὶ στέκει ὁ νεώτερος νὰ ρωτᾷ ἕνα γέροντα.»

- 25 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ:

«Τηλέμαχε, ἄλλα ἐσὺ μὲ τὸ μυαλό σου θὰ βρῇς, καὶ ἄλλα πάλι ὁ θεὸς θὰ σὲ φωτίσῃ, γιὰτὶ χωρὶς τὸ θέλημα τῶν θεῶν ἐσὺ δὲ γεννήθηκες, οὐδὲ ἀνεντρόφης.»

- 30 «Ἔτο' εἶπε καὶ ἐτράβηξε μπροστὰ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, κι' ἐκεῖνος γρήγορα ἀκολουθᾷ πατώντας στὰ ἴχνη της. Κι' ἐφθάσανε τὴ συνέλευση τῶν Πυλίων καὶ τὶς ἔδρες, ὅπου ὁ Νέστωρ κάθονταν μαζί μὲ τὰ παιδιὰ του καὶ γύρω τους οἱ φίλοι ἐτοιμάζανε τὸ τραπέζι, κι' ἔψηναν κρέατα κι' ἄλλα τὰ πέρναγαν στὴ σοῦβλα. Καθὼς, λοιπὸν, εἶδαν τοὺς ξένους ἐπήγανε ὅλοι μαζί, τοὺς χαιρέτησαν μὲ τὰ χέρια καὶ τοὺς ἐκάλεσαν νὰ καθήσουν. Πρῶτος ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος, ὁ Πεισίστρατος ἐπῆγε κοντά, ἐπῆρε τὸ χέρι καὶ τῶν δύο καὶ τοὺς ἐκάθησε κοντὰ στὸ τραπέζι, σὲ δέρματα μαλακά, ἐπάνω στὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, κοντὰ καὶ στὸν ἀδελφὸ του τὸν Θρασυμήδη καὶ στὸν πατέρα του. Κι' εὐθὺς τοὺς προσέφερε μερίδες ἀπὸ τὰ σπλάχνα, καὶ τοὺς ἐκέρασε κρασί μέσα σὲ χρυσὸ κύπελλο καὶ δίνοντάς το ἔλεγε στὴν Παλλὰδα Ἀθηνᾶ, τὴν κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός:

- 45 «Εὐχῆσου τώρα, ὦ ξένε, στὸν Ποσειδῶνα τὸ βασιλέα, γιὰτὶ αὐτοῦ τὸ τραπέζι εὗρήκατε ποὺ ἦλθατ' ἐδῶ πέρα. Καὶ ἀφοῦ κᾶνῃς σπονδὲς καὶ προσευχηθῇς, ὅπως εἶναι τὸ πρέπον, δῶσε κατόπιν καὶ σ' αὐτὸν τὸ κύ-

50 πελλον τοῦ γλυκοῦ κρασιοῦ γιὰ νὰ κάνη σπονδές, γιὰ-
τι, βέβαια, νομίζω ὅτι κι' αὐτὸς προσεύχεται στοὺς ἄ-
θάνατους. "Ολοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουνε τὴν ἀνάγκη τῶν
θεῶν. Εἶναι ὅμως νεώτερος, συνομίληκος μ' ἐμένα τὸν
ἴδιο καὶ γι' αὐτὸ θὰ δώσω σὲ σένα πρῶτα τὸ χρυσὸ κύ-
πελλο.»

55 "Εἶτο' εἶπε καὶ τῆς ἔβαλε στὸ χέρι τὸ κύπελλο μὲ
γλυκὸ κρασί καὶ χάρηκεν ἡ Ἀθηνᾶ γιὰ τὴ φρονιμάδα
καὶ τὴ δικαιοσύνη του ποῦ ἔδωσε σ' αὐτὴν πρῶτα τὸ
χρυσὸ κύπελλο. Κι' εὐθὺς προσευχήθηκε πολὺ στὸ βα-
σιλέα Ποσειδῶνα:

60 «Εἰσάκουσέ με, Ποσειδῶν, ὅπου συγκρατᾷς τὴ γῆ
καὶ μὴ μᾶς ἀπαρνιέσαι, ποῦ σὲ παρακαλοῦμε νὰ εὐο-
δοθοῦνε τὰ ἔργα μας. Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὸ Νέστορα
καὶ στοὺς γιουὺς τοῦ χάριζε δόξα καὶ σ' ὅλους τοὺς
ἄλλους μαζί τοὺς Πύλιους χάριζε τὴν εὐτυχία γιὰ ἄ-
65 μοιθὴ τῆς περιφρημῆς αὐτῆς ἐκατόμβης καὶ στὸν Τηλέ-
μαχο καὶ σ' ἐμὲ νὰ ἐπιστρέψουμε στήτ πατρίδα, ἀφοῦ
τελειώσωι ὅ,τι ἤρθαμε ζητῶντας μὲ τὸ γοργὸ τὸ
μαῦρό μας καράδι.»

65 "Εἶτο' εὐχήθηκε κι' ἔπειτα ἡ ἴδια ὅλα τὰ ἐκτελοῦσε.
Κι' ἔπειτα ἔδωσε στὸν Τηλέμαχο τ' ὠμορφο διπλὸ
κύπελλο. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πάλι εὐχήθηκε ὁ ἀγαπητὸς
γυιὸς τοῦ Ὀδυσσέως. Κι' ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἐψήσανε τὰ
διαλεχτότερα κρέατα καὶ τὰ μοίρασαν σὲ μερίδες, ἔ-
φαγαν θαυμάσια. Κι' ἀφοῦ πιά ἔσβυσαν τὸν πόθο τοῦ
πιστοῦ καὶ τοῦ φαγητοῦ, ἄρχισε τότε νὰ μιλᾷ ὁ Γερή-
νιος ἄλογοδαμαστής, ὁ Νέστωρ:

70 «Τώρα πιά τὸ καλλίτερο εἶναι νὰ ἐξετάσουμε καὶ νὰ
ρωτήσουμε τοὺς ξένους ποιοὶ εἶναι, ἀφοῦ εὐχαριστή-
θηκαν ἀπὸ τὸ φαγητό, Ξένοι, ποιοὶ εἰσθε; ἀπὸ ποῦ πλέ-
ετε τοὺς ὑγροὺς δρόμους τῆς θάλασσας; Πηγαίνετε
γιὰ δουλειά, ἢ μήπως τρέχετε στήν τύχη, σὰν πειρα-
τὲς ποῦ καὶ τὴν ζωὴ τους τὴν ἴδια κινδυνεύουν καὶ
πάντα φέρονον συμφορὰς στοὺς ἄλλους;»

75 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος μὲ
θάρος στήν ψυχή, ποῦ τοῦθ' ἔαλεν ἡ Παλλὰς, νὰ τὸν
ρωτήσῃ γιὰ τὸν πατέρα του ποῦ ἔλειπε στὰ ξένα καὶ

- νάχη καλὸ ὄνομα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους:
- 80 «Γιὲ τοῦ Νηλέως, Νέστωρ, μεγάλη δόξα τῶν Ἀχαιῶν, ρωτᾷς ἀπὸ ποῦ εἵμαστε καὶ θὰ στὸ εἰπῶ ἀμέσως. Ἐρχόμαστε ἀπ' τὴν Ἰθάκη, κάτω ἀπὸ τὸ Νήγιον ὄρος καὶ σοὺ μιλάω γι' ἀτομικὴ ἀνάγκη κι' ὄχι τοῦ δήμου. Γυρνῶ γιὰ τὸν πατέρα μου, τὴ μεγάλη δόξα μήπως ἀκούσω, τοῦ θεϊκοῦ κι' ὑπομονητικοῦ στὰ βάσανα Ὀδυσσέως πού, ὅπως λένε, μαζί με σὲ στὸν πόλεμο ἐκυρίαψε τὴν Τροία. Ὅλων τῶν ἄλλων, πού ἐπολέμαγαν τοὺς Τρῶες, κ' ἐχαθῆκαν, ἐμόθαμε τοῦ καθενὸς τὸ θλιβερὸ τὸ τέλος, μὰ ἐκείνου τὸ χαμὸ δὲ μᾶς γνωρίζει ὁ Ζεὺς. Κανεὶς δὲν ξέρει καθαρὰ νὰ εἰπῇ τὸ
- 90 πότε ἐχάθη, εἴτε στὴν ξηρὰ δαμάστηκε τάχ' ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του, εἴτε μέσα στὴ θάλασσα τὸν ρούφηξε τὸ κύμα. Γι' αὐτὸ ἦρθα στὰ γόνατά σου ἐγώ, παρακαλῶντας ἂν θέλῃς τώρα νὰ μοῦ εἰπῇς τὸ μαῦρο τὸ χαμὸ του, ἂν εἶδες μετὰ μάτια σου ἢ ἔχεις ἀκούσει ἄλλον
- 95 ναυαγό, γιατί δύσμοιρο ἢ μάννα τὸν ἐγέννα. Καὶ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτ' ἀπ' τὸ ἔλεος, εἴτε ἀπὸ λύπη μόνο, ὅλα σωστά νὰ μοῦ τὰ εἰπῇς, μετὰ μάτια ὅπως τὰ εἶδες. Σὲ ἱκετεύω, ἂν κάποτε ὁ γενναῖος Ὀδυσσεύς σοι ἔταξε κάττι καὶ τῶκανε μετὰ λόγῳ ἢ μετὰ ἔργῳ, μέσα στοὺς Τρῶες, ὅπου συμφορὲς εὗρήκαν τοὺς Ἀχαιοὺς, αὐτὰ τώρα νὰ θυμηθῇς καὶ πὲς μου τὴν ἀλήθεια.»
- 100 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε κατόπιν ὁ Γερήνιος ἀλογοδαμαστής Νέστωρ:
- «ὦ ἀγαπητέ μου, ποῦ μοῦ ἐθύμησες τὰ θάσανα ποὺ τραθήξαμε σ' ἐκεῖνο τὸν τόπο, οἱ ἀκατάβλητοι γιοιὶ τῶν
- 105 Ἑλλήνων, καὶ ὅσα ὑποφέραμε, ὅταν μᾶς ὀδηγοῦσε ἐδῶ κι' ἐκεῖ γιὰ λάφυρα μετὰ τὰ καρὰβια πάντα στὸ μαῖορς πέλαγος ὁ Ἀχιλλεύς, κι' ἐκεῖνα ποὺ μᾶς βοίκαν γύρω ἀπ' τὴ μεγάλη πόλιν τοῦ βασιλέως Πριάμου στὸν πόλεμο. Ἐκεῖ ἐσκοτώθηκαν τὰ καλλίτερα παλληκάρια, ἐκεῖ εἶναι θαμμένοι ὁ πολεμικὸς ὁ Αἴας, ἐκεῖ
- 110 ναι κι' ὁ Ἀχιλλεύς, ἐκεῖ εἶνε καὶ ὁ Πάτροκλος, ποὺ τάνε γνωστικὸς σὰν τοὺς θεοὺς, ἐκεῖ εἶνε καὶ τὸ παιδί μου, ὁ ἀγαπημένος μου ὁ γιός, παλληκάρι καὶ μὴ λωμένος, ὁ Ἀντίλοχος, ποὺ ἦτανε τόσο γρήγορος στὸ

- τρέξιμο καὶ τόσο ἐπιδέξιος μαχητής! Κι' ἄλλα πολλὰ
 κακὰ μᾶς εὕρηκαν ὕστερ' ἀπ' αὐτά. Ποιὸς θὰ μπορού-
 115 σε ὅλα νὰ τὰ ἐξιστορήσῃ ἀπ' τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους;
 Γιατὶ καὶ πέντε κι' ἔξη χρόνια ἄν ἔμενες ἐδῶ καὶ μ' ἐ-
 ρωτοῦσες γιὰ τὶς συμφορὰς ποὺ ἔπαθαν οἱ θεῖκοι Ἀ-
 χαιοὶ δὲ θὰ μᾶς σῶναν, ὥσπου πιά ἤθελες βαρεθῇ καὶ
 θὰ γύριζες στὸν τόπο σου. Ἐννέα ὀλόκληρα χρόνια
 τοὺς ἐπολιορκούσαμε μὲ κάθε πονηρία καὶ μὲ πολλή
 δυσκολία ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου μᾶς ἔδωσε τὸ τέλος. Τό-
 120 τε, ποὺ λές, κανεῖς δὲν τολμοῦσε νὰ παραβγῇ φανερά
 στὸ μυαλό μὲ τὸν Ὀδυσσεά, γιατί ἦτανε πολὺ ἀνώτε-
 ρος ὁ θεῖκος Ὀδυσσεὺς σὲ κάθε λογῆς πανουργίης, ὁ
 πατέρας σου, ἄν εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἶσαι τὸ παιδί του.
 Θαυμάζω ποὺ σὲ βλέπω! Γιατὶ, βέβαια, καὶ τὰ δικά
 σου λόγια εἶναι ὅμοια καὶ δὲν θὰ πῖστευε κανένας ὅτι
 125 τόσο νεώτερος, ὅμοια θὰ μπορῶσε νὰ μιλήσῃ. Ἐκεῖ,
 λοιπὸν πολὺν καιρὸ, ἐγὼ καὶ ὁ θεῖκος Ὀδυσσεὺς οὔτε
 στὴ συνέλευση ποτὲ διχογνωμήσαμε, οὔτε στὸ συμβού-
 λιο, ἀλλὰ μὲ μιὰ σκέψη στὸ νοῦ μας καὶ μὲ φρόνηση
 συμβουλευάμε πῶς νὰ γίνεται τὸ κάθε τι καλλίτερα
 130 γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Ἀφοῦ ὅμως κυριέψαμε τὴν ὑψηλὴ
 πόλιν τοῦ Πριάμου, ἐμπήκαμε στὰ πλοῖα καὶ ὁ θεὸς δι-
 εσκόρπισε τοὺς Ἀχαιοὺς. Τότε πιά ὁ Ζεὺς ἐσκέφθηκε
 θλιβερὸ γυρισμὸ στοὺς Ἕλληνες, γιατί δὲν ἦταν ὅλοι
 συνετοί, οὔτε δίκαιοι, γι' αὐτὸ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εὗ-
 ρηκαν κακὴ μοῖρα ἀπ' τὴν ὀλέθρια ὀργὴ τῆς γλαυκό-
 135 φθαλμῆς κόρης τοῦ τρομεροῦ πατέρα. Αὐτὴ ἔβαλε δι-
 χόνοια ἀνάμεσα στοὺς δυὸ γυιοὺς τοῦ Ἀτρέα. Αὐτοὶ
 οἱ δυὸ καλέσανε σὲ συνέλευση ὅλους τοὺς Ἕλληνες,
 ὅχι τὴν ὥρα ποὺ ἔπρεπε, ἀλλὰ στὴ δύση τοῦ Ἥλιου,
 κι' ὅταν ἐπήγανε πυκνωμένοι οἱ Ἕλληνες. Κι' οἱ δυὸ
 140 τοὺς τοὺς ἐμίλησαν κι' εἶπανε τὴν αἰτία ποὺ ἐμάζεψαν
 τὸ λαό. Τότε ὁ Μενέλαος παρακινοῦσεν ὅλους τοὺς
 Ἕλληνες νὰ σκεφθοῦνε γιὰ τὴν ἐπιστροφή, ἀνάμεσα
 ἀπ' τὴν ἀπέραντη θάλασσα, αὐτὸ ὅμως δὲν ἄρесе καθό-
 λου στὸν Ἀγαμέμνονα, γιατί ἤθελε νὰ κρατᾷ τὸ λαό
 145 καὶ νὰ προσφέρῃ ἱερὲς ἐκατόμβες, μήπως μαλάξῃ τὴν
 τρομερὴ ὀργὴ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ μωρὸς, ποὺ δὲν τὸ γνώ-

- ριζεν πῶς δὲν θὰ ἐπειθόταν ἐκείνη, γιατί δὲν εἶναι εὐ-
 κολο ν' ἀλλάξῃ ἡ γνώμη τῶν αἰώνιων θεῶν. "Ετσι, λοι-
 πόν, οἱ δυό τους αὐτοὶ στέκανε κι' ἔλεγαν βαρειὰ λό-
 150 για μεταξύ τους καὶ οἱ "Ελληνες, μὲ τὰ γερά τὰ πό-
 δια, σηκώθηκαν μὲ δυνατὴ κραυγὴ κι' ἐχώρισαν σὲ
 δύο γνῶμες. Κι' ὅλη τὴ νύχτα ποὺ πλαγιάσαμε ὅλο καὶ
 τὸ κακὸ εἶχαμε στὸ νοῦ ἀναμεταξύ μας, γιατί ὁ Ζεὺς
 ἐμελέταγε τὴ μαῦρη συμφορὰ μας. Καὶ τὴν αὖγῃ, ἄλ-
 155 λοι ρίχναμε τὰ πλοῖα στὴ θεϊκὴ θάλασσα καὶ βάζαμε
 μέσα τὰ πράγματα μᾶς καὶ τίς λιγερὲς γυναῖκες. Οἱ
 μισοὶ ἀπὸ τὸ στρατὸ ἐμποδίστηκαν κι' ἔμειναν ἐκεῖ
 κοντ' ἰς τὸν γυιὸ τοῦ Ἀτρέως, τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν
 βασιλέα τῶν λαῶν κι' οἱ ἄλλοι μισοὶ ἐμπήκαμε στὰ
 καράβια, ξεκινήσαμε μὲ τὰ κουπιά καὶ φεύγαμε γρή-
 γορα τὰ καράβια κι' ἐγαλήνεψε ὁ θεὸς τὴν ἀπέραντη
 θάλασσα. "Όταν ἐφθάσαμε στὴν Τένεδο προσφέραμε
 160 θυσιῆς στοὺς θεοὺς, γιατί ὅλοι ποθούσαμε τὸ γυρισμὸ
 στὸ σπῆτι, ὁ σκληρὸς ὅμως ὁ Ζεὺς δὲν εἶχεν ἀκόμη
 σκεφτῇ τὸ γυρισμὸ μᾶς καὶ σήκωσε ξανὰ κακὴ διχό-
 νοια γιὰ δεύτερη φορά. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ πολυμήχανου
 καὶ συνετοῦ βασιλέως Ὀδυσσεὺς ἐγύρισαν πίσω τὰ
 κυρτὰ καράβια κι' ἐφυγαν γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν
 γυιὸ τοῦ Ἀτρέως, τὸν Ἀγαμέμνονα. Ἐγὼ ὅμως, μαζί
 165 μὲ τὰ καράβια μαζωμένα, ποὺ μὲ ἀκολουθοῦσαν, ἐφυ-
 γα γιατί ἐγνώριζα τίς κακὲς σκέψεις τοῦ θεοῦ. "Εφυ-
 γε κι' ὁ πολεμικὸς γυιὸς τοῦ Τυδέως καὶ παρακίνησε
 καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ ἀργὰ πιά ὕστερ' ἀπὸ μᾶς
 ἐρχότανε ὁ Ξανθὸς Μενέλαος καὶ μᾶς ἔφτασε στὴ Λέ-
 σθεο, ἐνῶ σκεπτόμαστε γιὰ τὸ μακρυνὸ ταξειίδι, ἂν θά-
 170 πρεπε νὰ πᾶμε ἐπάνω ἀπὸ τὴ Χίο πρὸς τὰ Ψαοᾶ, ἔχον-
 τὰς τὴν στὸ ἀριστερὸ μᾶς, ἢ κάτω ἀπ' τὴ Χίο, πλάγι
 ἀπ' τὸν ἀνεμοδαρμένο Μίμαντα. Ζητούσαμε ἀπὸ τὸ θεὸ
 νὰ μᾶς δώσῃ ἕνα σημεῖο, μᾶς τῶδωσεν καὶ μᾶς ἔδειξε
 175 ἀπ' τὸ μέσο τοῦ πελάγους ν' ἀτραβήξουμε γιὰ τὴν Εὐ-
 βόια, ὅσο μπορούμε γρήγορα, πρὶν πιάσῃ τὸ ἰκνυμῖα.
 Τότε σηκώθηκε δυνατὸς ἀγέρας πρῦμος καὶ τὰ πλοῖα
 σχίζανε πολὺ γρήγορα τοὺς ψαροτρόφους δρόμους
 καὶ τὴ νύχτα ἐφθάσανε στὴ Γεραιστό, κι' ἐθυσιάσαμε

- πολλὰς μεριά ταύρων στὸν Ποσειδῶνα, ἀφοῦ περάσαμε
 180 τὸ μέγα πέλαγος. Ἦταν ἡ τετάρτη μέρα ὅταν τὰ κα-
 λοζυγισμένα καράβια τοῦ ἀλογοδαμαστοῦ γυιοῦ τοῦ
 Τυδέως, τοῦ Διομήδους, τ' ἀράξανε στὸ Ἄργος, κι'
 ἐγὼ ἔβαλα πλώρη γιὰ τὴν Πύλο καὶ δὲν ἔπεσε ποτὲ ὁ
 πρῶμος ὁ ἀγέρας, ἀφότου τὸν ἔστειλε ὁ θεὸς νὰ φυ-
 σήξῃ. Ἔτσι ἦρθα, ἀγαπητό μου παιδί, χωρὶς νὰ μάθω,
 185 οὔτε γνωρίζω τίποτα γιὰ ἐκείνους, πόσοι ἀπὸ τοὺς
 Ἕλληνες ἐσώθηκαν καὶ πόσοι ἐχαθῆκαν. Ὅσα ὅμως
 μαθαίνω ἔδω πὺ κάθουμαι, μέσ' στὸ παλάτι, εἶναι
 σωστὸ νὰ τὰ μάθῃς καὶ δὲν θὰ σοῦ τὰ κρύψω: Λένε,
 λοιπὸν, πῶς ἐφθάσανε καλὰ οἱ γεροὶ στὸ δόρυ Μυρμι-
 δόνες, πὺ τοὺς ὠδήγαγεν ὁ ἐνδοξος, ὁ γυιὸς τοῦ με-
 190 γαλόψυχου Ἀχιλλέα, καλὰ κι' ὁ Φιλοκτήτης ὁ λαμ-
 πρὸς ὁ γυιὸς, τοῦ Ποίαντα, κι' ὅλους τοὺς συντρόφους
 τοῦ τοὺς ἔφερε πίσω στὴν Κρήτη ὁ Ἰδομενεύς, ὅσοι ἐ-
 γλύτωσαν ἀπ' τὸν πόλεμο, καὶ κανένας δὲν τοῦ ἐπῆρε ἡ
 θάλασσα. Ὅσο γιὰ τὸν γυιὸ τοῦ Ἀτρέως καὶ σεῖς Ἀ-
 195 κόμα πὺ κάθεστε μακρὰ, ἀκούσατε καὶ τὸ πῶς ἦρθε
 καὶ τὸ πῶς ὁ Αἰγιστος σκέφτηκε τὸ θλιβερὸ χαμὸ του.
 Ἐκεῖνος ὅμως τοῦλάχιστον τρισάθλια τὰ ξεπλέωσε.
 Πόσο εἶναι καλὸ, ἀλήθεια, νὰ μένῃ πίσω τὸ παιδί σου,
 ὅταν πεθάνῃς, γιὰτὶ ἐκεῖνος ἐκδικήθηκε τὸ φονηρὰ τοῦ
 πατέρα του, τὸ δόλιο στὴ σκέψιν Αἰγιστο πὺ τοῦ σκέ-
 200 σέ βλέπω ὠραῖο καὶ μεγαλόσωμο, νὰ εἶσαι γενναῖος
 γιὰ νὰ σέ παινεύῃ καὶ κάποιος ἀπ' τοὺς κατόπι.»
 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
 «Γυιὲ τοῦ Νηλέως Νέστωρ, μεγάλη δόξα τῶν Ἀχαι-
 ῶν, καὶ πολὺ ἐκδικήθηκεν ἐκεῖνος καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ
 τοῦ δώσουν μεγάλη δόξα καὶ στοὺς κατόπιν θὰ τὰ λε-
 205 νεῖ ἄμποτε νὰ δώσουν οἱ θεοὶ νὰ μοῦ χαρίσουν τόση
 πολλὴ δύναμη, νὰ ἐκδικηθῶ τοὺς μνηστῆρες γιὰ τὸ
 τσομερό τους ἀδίκημα, αὐτοὺς πὺ με τρόπο ὕβριστι-
 κὸ μηχανεύονται κάθε κακὸ. Οἱ θεοὶ ὅμως δὲ με μοί-
 ραναν μὲ τέτοια εὐτυχία, οὔτε τὸν πατέρα μου, οὔτε
 ἐμένα καὶ γι' αὐτὸ τώρα πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρω.»
 210 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησεν ὁ Γερήνιος ἀλογοδαμαστής

ὁ Νέστωρ:

«Ἀγαπητέ μου, ἀφοῦ πιά μοῦ τὰ θύμησες καὶ τὰ εἶπες, ἀλήθεια, λένε πῶς πολλοὶ μνηστήρες γιὰ τὴ μητέρα σου, μέσα στὸ παλάτι καὶ παρὰ τὴ θέλησή σου, πολλὰ κακὰ μηχανεύονται· πές μου, ὑποτάσσεται μὲ τὴ θέλησή σου, ἢ μὴ τυχὸν ὁ κόσμος σὲ ἐχθρεύει;
215 εἶται μέσα στὴν πόλι, ἀφοῦ λάβαινε χρῆσμο ἀπὸ τὸ θεό. Καὶ ποῖος ξέρει ἂν καμμιά φορὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος νὰ ἐκδικηθῇ τίς βιαιότητές τους, ἢ μοναχὸς τοῦ ἢ καὶ ὅλοι μαζί οἱ Ἀχαιοί. Εἴθε νὰ θέλῃ πάντα τὸ καλὸ σου ἢ γλαυκόφθαλμη Ἀθηναῖα, ὅπως τότε ἐκύτταζε τόσο πολὺ γιὰ τὸν ἔνδοξο Ὀδυσσεά μέσα στὴ χώρα τῶν Τρώων, ὅπου τόσες συμφορὲς παθαίναμε οἱ Ἀχαιοί, γιατί δὲν ἔχω ἰδῇ ποτὲ θεοὺς ν' ἀγαποῦνε τόσο φανερά, ὅσο φανερά τὸν ἐπαράστεκεν ἐκεῖνον ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα. Ἄν ἔτσι ἤθελε σ' ἀγαπᾷ καὶ σὲ φροντίζῃ μὲ τὴν καρδιά της, βέβαια τότε κάποιος ἀπ' ἐκείνους θὰ λησμονόυσε τὸ γάμο του.»

«Γέροντα, ὁ λόγος σου αὐτὸς δὲν νομίζω πῶς θὰ γίνῃ, γιατί εἶπες πολὺ μεγάλο λόγο, καὶ θαυμάζω καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὰ ἐλπίσω ἂν ἀκόμα καὶ οἱ θεοὶ τὰ ἤθελαν ἔτσι.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ θεὰ ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηναῖα:
230 «Τηλέμαχε, τί λόγος εἶν' αὐτὸς ποὺ σεῦφυγε ἀπ' τὸ στόμα; Γιατὶ εἶναι εὐκόλο σ' ἕναν θεὸ κι' ἀπὸ μακρυὰ νὰ σώσῃ ὅποιον θέλει, κι' ἐγὼ τοῦλάχιστον θὰ προτιμοῦσα ἔστω καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ θάσσανα καὶ δεινὰ νὰ γυρίσω στὸ σπῖτι μου καὶ ν' ἀξιωθῶ νὰ ἰδῶ τὴ μέρα τῆς ἐπιστροφῆς μου, παρὰ νὰ φτάσω καὶ νὰ χαθῶ στὸ σπιτικό μου, ὅπως ἐχάθηκε ὁ Ἀγαμέμνωνας ἀπ'
235 τὸν Αἰγίσθο μὲ δόλο κι' ἀπ' τὴ γυναῖκα τοῦ τὴν ἴδια. Τὸν φυσικὸν ὁμως θάνατο οὔτε οἱ θεοὶ βέβαια δὲνμποροῦν ν' ἀπομακρύνουν καὶ ἀπὸ ἀγαπημένο τους ἀκόμη ἄνθρωπο, ὅταν ποιά τὸν ρίξῃ χάμω ἡ μαύρη μοῖρα τοῦ θανάτου, ποὺ ρίχνῃ στὴ γῆ τοὺς ἀνθρώπους.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
240 «Μέντορα, ἄς μὴν τὰ λέμε πιά αὐτὰ ἀναμεταξύ μας, ἂν κι' αὐτὸ μᾶς πικραίνει. Δὲν ὑπάρχει πιά γυρισμός

για κείνον στὸν κόσμο. Ἐχουνε ἀπὸ καιρὸ σκεφθῇ οἱ
 ἀθάνατοι γιὰ τὸν θάνατό του καὶ τῇ μαύρῃ μοίρᾳ του.
 Γι' ἄλλο ὅμως πρῶμμα θέλω τώρα νὰ ζητήσω καὶ νὰ
 ρωτήσω τὸ Νέστορα, ἐπειδὴ ξερεὶ περισσότερο ἀπὸ
 τοὺς ἄλλους τὴν δικαιοσύνη καὶ τὰ φρόνηση, γιατί ὅ-
 245 πως λέγουν, αὐτὸς βασίλεψε σὲ τρεῖς γεννεές ἀνθρώ-
 πων καὶ σὰν ἀθάνατος φαίνεται ὅταν τὸν βλέπει κα-
 νείς: Γιὰ τοῦ Νηλέως Νέστωρ, νὰ μοῦ πῆς τὴν ἀλή-
 θεια: πῶς πέθανε ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως, ὁ δυνατὸς βα-
 σιλεὺς Ἀγαμέμνων; Ποῦ ἦταν ὁ Μενέλαος; Ποιὸν ὅ-
 250 λεθρο τοῦ ἐτοίμασε ὁ Αἰγισθος, ὁ δόλιος τὴν σκέψη,
 γιατί ἐσκότωσε πολὺ ἀντρίωτέρο του; Μήπως ὁ Μενέ-
 λαος δὲν ἦτανε στὸ Ἄργος, μὰ κάπου ἄλλου γυρνοῦ-
 σε στὸν κόσμον κι' ἐπῆρ' ἐκεῖνος θάρρος καὶ τὸν ἐσκό-
 τωσε;»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Γερήνιος ἀλογοδαμαστής
 ὁ Νέστωρ:

«Παιδί μου, βέβαια σ' αὐτὰ θὰ σοῦ πῶ ὅλη τὴν ἀλή-
 255 θεια, βέβαια καὶ σὺ ὁ ἴδιος φαντάζεσαι πῶς ἐγίναν
 ἄν τοῦ Ἀτρέως ὁ γυιὸς, ὁ ξανθὸς Μενέλαος, γυρνών-
 τας ἀπ' τὴν Τροία, εὑρίσκει τὸν Αἰγισθο ζωντανὸ μέσα
 στὸ παλάτι, σ' αὐτὸν τότε οὐδὲ νεκρὸ θενὰ τοῦ ρίχναν
 χῶμα, μὰ θὰ τὸν τρώγαν τὰ σκυλιὰ καὶ τ' ἄγρια τὰ
 ὄρνια, πεταμένο στὴν πεδιάδα μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη
 260 καὶ καμμιά ἀπὸ τίς Ἑλληνίδες δὲν θὰ τὸν ἐκλαιγε,
 γιατί φριχτὸ ἔργο ἐσκέφτηκε νὰ ἐκτελέσῃ. Ἐμεῖς ἐ-
 κεί ἐμέναμε καὶ ἐκάναμε πολλὰ δύσκολα κατορθώμα-
 τα, ἐνῶ αὐτὸς ἥσυχος μέσα στὸ ἀλογοτρόφο τὸ Ἄρ-
 γος, ξελόγιαζε μὲ πολλὰ λόγια τῇ γυναίκα τοῦ Ἀγα-
 265 μέμνονος. Κι' αὐτὴ στὴν ἀρχὴ ἀρνούταν τὸ ἀνόσιον ἔρ-
 γο ἢ θεϊκὴ Κλιταιμνήστρα, γιατί εἶχε φρόνιμο μυαλὸ
 κι' ἦταν κοντά της κι' ἓνας αἰοιδὸς ποῦ σ' αὐτὸν εἶγε
 παραγγεῖλει θερμὰ ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως, ὅταν πῆ-
 γαινε γιὰ τὴν Τροία νὰ προσέχῃ τῇ γυναίκα του. Ὅ-
 270 ταν ὅμως πιά ἡ μοῖρ' ἀπ' τοὺς θεοὺς ἦτανε νὰ ὑποτα-
 χθῇ, ἔφερε τότε ἐκεῖνος τὸν αἰοιδὸ σ' ἔρημον νησί κι' ἐ-
 κεί ἄφησε νὰ τὸν εὐροῦνε καὶ νὰ τὸν σπαράξουνε τὰ
 ὄρνια κι' ἐκείνη, καὶ μὲ τῶν δυὸ τους τῇ θέλῃσῃ, τὴν

ἐπῆγε στοὶ σπίτι του. Τότ' ἔκαψε πολλὰ μεριά ζώων
 ἐπάνω στοὺς ἱεροὺς βωμοὺς τῶν θεῶν καὶ ἀφιέρωσε
 275 πολλὰ λαμπρὰ στολίδια, ὀφάσματα καὶ χρυσαφικά,
 κι' ἔφερε σὲ τέλος ἔργο μεγάλο ποὺ ποτὲ δὲν τῶλπιζε
 στοὺ νοῦ του. Γιατὶ ἡμεῖς ἐπλέαμε μαζί, γυρνώντας ἀπ'
 τὴν Τροίαν, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως καὶ ἐγὼ μ' ἀγάπη ἀ-
 νάμεσά μας. "Ὅταν ἐφθάσαμε στοὺς ἱερὸ Σούνιο, τὸ ἀ-
 κρωτήριο τῆς Ἀθήνας, ἐκεῖ τὸν κυβερνήτη τοῦ Μενέ-
 280 λαου, ἦρθε ὁ Φοῖβος ὁ Ἀπόλλωνας καὶ τὸν ἐσκότωσε
 μὲ τὰ λαμπρὰ του θέλη, ἐνῶ ἐκράταγε στὰ χέρια τὸ
 τιμόνι τοῦ καραβιοῦ ποὺ ἔτρεχε, τὸ Φρύντη, τὸ γυιὸ
 τοῦ Ὀνήτορος, ποὺ ἤξερε καλλίτερα ἀπ' ὅλους νὰ κυ-
 βερνήῃ καράβι, ὅταν ἔπιανε τρικυμία. "Εἴτσι ἐμποδί-
 στηκε ὁ Μενέλαος, ἀν' κι' ἐβιάζετο γιὰ δρόμο, νὰ θάψῃ
 285 τὸ σύντροφό του καὶ νὰ προσφέρῃ τίς πρεπούμενες
 νεκρικὲς θυσίεις. "Ὅταν ὅμως πιά κι' ἐκεῖνος ταξειδεύ-
 οντας πάνω στοὺ μαῦρο πέλαγο μὲ τὸ λαξευτὸ καράβι
 ἔφτασε τρέχοντας στοὺ ψηλὸ βουνὸ τοῦ Μαλέα, ποὺ λές,
 ὁ βροντόφωνος ὁ Ζεὺς ἐσκέφτηκε νὰ τοῦ κἀνῃ θλιβε-
 ρὸ τὸ ταξεῖδι. "Εχυσε πάνω του τὴν πνοὴ τῶν δυνα-
 290 τῶν ἀνέμων καὶ τὰ κύματα σηκώθηκαν πελώρια σάν
 ὄρη. "Εκεῖ τότε ὁ Ζεὺς τοὺς χώρησε, κι' ἄλλα καράβια
 πλησίασαν στὴν Κρήτη, ὅπου κάθονταν οἱ Κύδωνες
 ἀπὸ τίς δυὸ ὄχθες τοῦ Ἰορδάνου. "Εκεῖ βρίσκεται ἕνας
 μυτερὸς βράχος, ψηλὸς, στὴν τελευταία ἄκρη τῆς Γόρ-
 τυνος, στοὺ σκοτεινὸ τὸ πέλαγος. "Εκεῖ ἡ Νοτιά ρίχνει
 295 τὸ μεγάλο κύμα πρὸς τὰ ἀριστερά, πρὸς τὴ Φαιστό
 καὶ μιὰ μικρὴ μόνο πέτρα ἐμποδίζει τὸ μεγάλο κύμα·
 ἐκεῖ, λοιπὸν, πῆγαν τὰ καράβια καὶ μὲ τὴ γρηγοράδα
 τοὺς γλυτώσανε ἀπ' τὸ χαμὸ οἱ ἄντρες, τὰ πλοῖα ὅμως
 300 τὰ τσακίσανε τὰ κύματα στοὺς βράχους. Τὰ πέντε ὅ-
 μως καράβια τὰ κυανόπλωρα, ὁ ἄνεμος καὶ τὸ ρέμμα
 τὰ φέραινε στὴν Αἴγυπτο. "Εκεῖ ὁ Μενέλαος γύριζε μὲ
 τὰ καράβια μαζεύοντας βιὸς πολὺ καὶ χρυσάφι ἀνά-
 μεσα σ' ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους. Τότε, ποὺ λές, ὁ
 Αἰγισθος ἔβαλε στοὺ νοῦ του, μέσα στοὺ σπίτι του, τίς
 φριχτὲς ἐκείνες σκέψεις. Κι' ἔφτα χρόνια βασιλεύε
 στὴν ὀλόχρυση Μυκῆνα, ἀφοῦ ἐσκότωσε τὸ γυιὸ τοῦ

- 305 Ἀτρέως κί' ὁ λαὸς τοῦ ὑποτάχτηκε παρὰ τῇ θέλῃσῃ
του. Τὸν ὄγδοον ὅμως χρόνον τοῦ ἦρθε τὸ κακόν, ὁ θεϊ-
κὸς Ὀρέστης γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα κί' ἐσκότωσε τὸ
φονηὰ τοῦ πατέρα του τὸν Αἰγισθο, μὲ τῇ δόλῃα τῇ
σκέψῃ ποῦ τοῦχε σκοτώσει τὸν ὀνομαστὸ πατέρα του.
Κί' ἀφοῦ πιά τὸν ἐσκότωσε ἔκανε νεκρώσιμο τραπέζι
310 στοὺς Ἀργῖτες γιὰ τὴν ἀπαίσιαν τὴ μητέρα του καὶ τὸν
ἄνανδρο Αἰγισθο. Ἀνήμερα ἔφτασε σ' αὐτὸς ὁ γεν-
ναῖος Μενέλαος, φέρνοντας πολλὰ πράγματα καὶ βίος,
ὅσο σήκωναν τὰ καράβια. Καὶ σύ, ἀγαπητέ μου, μὴ
γυρίζῃς πολὺ καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ σπιτικό σου ἀφί-
315 νοντας μέσα εἰς τὸ παλῆτι καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώ-
πους τόσον αὐθάδεις, μὴ τυχὸν καὶ σοῦ καταφάγουν
ὅλα τὰ πράγματα καὶ τὰ μοιραστοῦν κί' ἐσὺ γυρνῶς
σὲ μεγάλο ταξεῖδι. Νὰ πᾶς ὅμως στὸ Μενέλαο σὲ συμ-
βουλεύω, γιατί τῶρα δὲ ἦρθεν αὐτὸς ἀπὸ ἄλλο μέρος
ἀνθρώπων ἀπ' ὅπου δὲ θὰ τὸ ἤλπιζε ποτὲ μέσ' στὴν
320 καρδιά του νὰ γυρίσῃ ὅποιον πρώτη φορὰ θὰ ρίχνανε
τόσο μακριὰ οἱ τρικομῖες οὐ τέτοιο μέγα πέλαγος, ὃ-
που μὴδὲ τὰ ὄρνια φτάνουσι σ' ἓνα χρόνον, τόσο εἶναι
μεγάλον καὶ τρομερό! Πῆγαινε ὅμως τῶρα μὲ τὸ πλοῖον
καὶ τοὺς συντρόφους σου· ἂν ὅμως προτιμᾷς νὰ πᾶς
ἀπὸ τῇ Περιᾷ, εἶναι στὴ διόθεσίν σου καὶ ἁμαξὰ καὶ
325 ἄλωνα ὥς καὶ οἱ γυιοὶ μου· γιὰ νὰ σὲ ὀδηγήσουνε
πρὸς τῇ θεϊκῇ Λακεδαιμονίᾳ, ὅπου βρίσκεται ὁ ξάδελ-
λος Μενέλαος. Καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃς ὁ ἴδιος ἐσὺ, νὰ
σοῦ πῇ τὴν ἀλήθειαν. Δὲ θὰ σοῦ πῇ ὅμως ψέμματα, γιὰ-
τί εἶναι μυαλωμένος.»
- Ἔτσι εἶπε κί' ἔδυσεν ὁ ἥλιος κί' ἦρθε τὸ σκοτάδι.
330 Καὶ τότε εἶπε σ' αὐτοὺς ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ:
Γέροντα, ὅλ' αὐτὰ πολὺ σωστά τὰ εἶπες· ἐμπρὸς ὅ-
μως, κόψετε τίς γλῶσσες τῶν θωδιῶν κί' ἀνακατέψτε
τὸ κρασί μὲ νερό. Κί' ἀφοῦ κάνουμε σπονδὲς στὸν Πο-
σειδῶνα καὶ στοὺς ἄλλους ἀθάνατους, νὰ φροντίσου-
με γιὰ ὕπνον, γιὰτ' εἶναι ἡ ὥρα του, γιατί τῶρα τὸ φῶς
335 ἔχει φύγει ἀπὸ τὸ σκοτάδι καὶ δὲν εἶναι σωστὸ πολὺ
ὥρα νὰ καθώμαστε σὲ τραπέζι τῶν θεῶν, μόνο πρέπει
νὰ πηγαίνουμε.»

Ἡ Πηνελόπη παρακολουθεῖ ἀπὸ τὸν γυναικωνίτην τὸ συμπόσιον τῶν μνηστήρων.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

4

Αὐτὰ εἶπεν ἡ θυγατέρα τοῦ Διὸς κί' ἐκεῖνοι τὴν ἀ-
κούσανε καθὼς ἐμίλησε. Τότε οἱ κήρυκες τοὺς ἔχυσαν
νερὸ στὰ χέρια κί' οἱ ὑπηρέτες γέμισαν τοὺς κρατῆ-
340 ρες μὲ πιστὸ ὡς τὰ χεῖλια κί' ἀμέσως ἄρχισαν νὰ μοι-
ράζουνη σ' ὅλους μὲ τὰ κύπελλα. Βάλανε τὶς γλῶσσες
ἀπάνω στὴ φωτιά, σηκώθηκαν ὄρθιοι κί' ἔχυναν τὶς
σπονδές. Καὶ ἀφοῦ σπονδές ἔκαμαν καὶ ἤπιαν ὅσο
τραβοῦσε ἡ καρδιά τους, τότε πιά ἡ Ἀθηναῖα καὶ ὁ θε-
345 ὁμορφος Τηλέμαχος ἐκίνησαν νὰ γυρίσουνε στὸ ἐλα-
φρὸ τοὺς πλοῖο. Ὁ Νέστωρ ὁμως τοὺς ἐμπόδιζε καὶ
τοὺς εἶπε μὲ παράπονο:

«Ὁ Ζεὺς κί' οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ μὴν τὸ δώ-
σουν νὰ σὰς ἀφίσω ἐγὼ νὰ πᾶτε στὸ γρήγορο τὸ πλοῖο
σὰν νὰ μὴν εἶχα ὁ κακομοίρης στὸ σπιτικό μου μέσα
350 σκεπάσματα καὶ χλαῖνες γιὰ μένα τὸν ἴδιο καὶ γιὰ
τοὺς ξένους μου, γιὰ νὰ κοιμούνται μαλακά. Ἐννοια
σας καὶ μοῦ βρίσκονται καὶ σκεπάσματα καὶ παπλώ-
ματα ὠραῖα καὶ δὲ θὰ κοιμηθῇ βέβαια στὸ κατὰστρω-
μα τοῦ πλοῖου ὁ ἀγαπημένος γυιὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅσο
τοῦλάχιστον ζῶ ἐγὼ καὶ κατόπιν ὅσο ἤθελαν μοῦ ἀπο-
355 μείνει παιδιὰ μέσ' στὸ παλάτι γιὰ νὰ φιλοξενοῦν τοὺς
ξένους, ὅσοι κί' ἂν ἔρθουν στὸ σπίτι μου.»

Σ' αὐτὸ πάλιν εἶπε ἡ Ἀθηναῖα:

«Πολὺ καλὰ τὰ εἶπες αὐτά, γέροντα ἀγαπημένε, κί'
εἶνε σωστὸ ὁ Τηλέμαχος νὰ σ' ἀκούη γιατί ἔτσι εἶναι
πολὺ καλλίτερα. Ἀλλ' αὐτὸς τώρα θὰ ἔρθῃ μαζὺ σου
360 νὰ κοιμηθῇ μέσα στὸ παλάτι σου· ἐγὼ ὁμως θὰ πάω
στὸ μαῦρο καράβι νὰ δώσω θάρρος στὰ παιδιὰ καὶ νὰ
τοὺς εἰπῶ τὰ καθέκαστα. Γιατὶ μονάχα ἐγὼ ἀνάμεσά
σ' αὐτοὺς εἶμαι γεροντότερος, οἱ ἄλλοι ὁμως νεώτε-
ροι ἄντρες ἀκολουθοῦνε ἀπὸ ἀγάπη, ὅλοι συνομήλικοι
365 τοῦ μεγάλωψυχου Τηλεμάχου. Ἐκεῖ μπορῶ νὰ κοιμη-
θῶ τώρα, ἀπάνω στὸ ἐλαφρὸ μαῦρο πλοῖο. Καὶ τὸ πρῶτ'
ἐνῶρίς θὰ πάγω στοὺς μεγαλοψύχους Καύκωνες ποῦ
μοῦ χρωστοῦνε χρέος, ὄχι νέο βέβαια καὶ ὄχι λίγο· σὺ
ὁμως τὸν Τηλέμαχο, ἀφοῦ ἦρθε στὸ ἀνάκτορό σου,
στεῖλέ τον μὲ αἶμακα καὶ μ' ἓναν ἀπὸ τοὺς γυιούς σου·
370 κί' ἄλογα δῶσ' του, ἐλαφρότατα στὸ τρέξιμο καὶ μὲ

δύναμη μεγάλη.»

Ἄφοῦ ἔτοι μίλησε, ἔφυγε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνα.
Ἐπῆρε τὴ μορφὴ ἑνὸς πουλιοῦ κι' ὅλοι ἐθαμβώθηκαν
ὅταν τὴν εἶδαν. Ἐθαύμαζε κι' ὁ γέροντας μὲ τὰ μάτια
τοῦ ποῦ τὴν εἶδε. Κι' ἐπῆρε τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι
καὶ μὲ τ' ὄνομα τοῦ λέγει:

375 «Ἀγαπητέ μου, ἐλπίζω πῶς δὲν εἶσαι κακὸς καὶ
ἄνανδρος, ἄφοῦ καὶ τόσο νέο σὲ ἀκολουθοῦν οἱ θεοὶ
στὸ δρόμο σου. Δὲν εἶνε βέβαια ἄλλος κανένας αὐτὸς
ἐδῶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς ποῦ κατοικοῦν στὰ παλάτια τοῦ
Ὀλύμπου, μὰ εἶναι ἡ κόρη τοῦ Διός, ἡ ἐνδοξότατη ἡ
Τριτογένεια, ποῦ καὶ τὸν λαμπρὸ πατέρα σου ἐτίμαγε
380 ἀνάμεσα στοὺς Ἀργίτες. Ἀλλά, ὦ βασίλισσα, σπλα-
χνίσου μας, δίνε μου καλὴ δόξα, στὸν ἴδιο ἐμὲ καὶ
στὰ τέκνα μου καὶ στὴ σεμνὴ σύζυγό μου κι' ἐγὼ θά
σοῦ προσφέρω θυσία ἑνὸς χρόνου βῶδι πλατυμέτωπο,
ἀδάμαστο, ποῦ ἀκόμα δὲν τῶχει βάλει στὸ ζυγὸ ἄν-
θρωπος. Θά σοῦ τὸ θυσιάσω, ἄφοῦ τοῦ χρυσῶσω τὰ
κέρατα.

385 Ἔτο' εἶπε καὶ προσευχήθηκε καὶ τὸν ἄκουσε ἡ Ἀ-
θηνα ἡ Παλλάς. Τότε ἐτράβηξε ἐμπρὸς ὁ Γερήνιος ἀ-
λογοδαστής ὁ Νέστωρ κι' ἀκολουθοῦσαν οἱ γυιοὶ
κι' οἱ γαμπροὶ του πρὸς τὰ ὠραῖα ἀνάκτορά του. Ὅ-
ταν ὅμως ἔφθασαν στὰ περίφημα ἀνάκτορα τοῦ βασι-
ληᾶ, ἐκάτσανε μὲ τὴ σειρὰ σὲ καθίσματα καὶ σὲ θρό-
390 νους κι' ὁ γέροντας ἀνακάτεψε μέσα στὸν κρατῆρα
νερὸ μὲ κρασί γλυκόπιτο ποῦ στὸν ἐνδέκατο χρόνον
ἀπάνω ἡ οἰκονόμα τὸ ἀνοιξε κι' ἔλυσε τὸ βούλωμά
του. Ἀπ' αὐτὸ ἀνακάτεψε ὁ γέροντας στὸν κρατῆρα
κι' ἔκανε πολλὰς προσευχὰς μὲ σπονδὰς στὴν Ἀθηνα,
395 τὴν κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός. Ἄφοῦ, λοιπόν, ἐκά-
μανε σπονδὰς καὶ ἤπιανε ὅσο τραβοῦσε ἡ καρδιά τους,
οἱ ἄλλοι, ἐπῆγε ὁ καθένας στὸ δωμάτιό του νὰ κοι-
μηθοῦν, αὐτὸν ὅμως ἔβαλ' ἐκεῖ νὰ κοιμηθῇ ὁ Γερήνιος
ἀλογοδαστής ὁ Νέστωρ, τὸν Τηλέμαχο, τὸν ἀγα-
πητὸ γυιὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεώς, σὲ τορνευτὸ κρεβ-
θάτι μέσα στὴν ἡχηρὴ τὴν αἶθουσα καὶ κοντὰ τοῦ τὸν
400 δυνατὸ ἀκοντιστὴ Πεισίστρατο, ἀρχηγὸ τῶν ἀνδρῶν,

πού ακόμη απ' τὰ παιδιά του ἦτανε ἀνύπαντρος μέσα στ' ἀνάκτορό του. Ὁ ἴδιος κοιμήθηκε στὸ βάθος τοῦ ὑψηλοῦ ἀνακτόρου, ὅπου ἡ βασιλίσσα σύζυγός του τοῦ εἰτοίμαζε τὴν κλίνη καὶ τὸ στρώμα.

- Κι' ὅταν φάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς, πού τὸ πρῶτ
 405 ἐγεννήθη, ἐπήδησ' εὐθὺς ἀπὸ τὴν κλίνη του ὁ Γερῆνιος
 ἀλογοδαμαστής ὁ Νέστωρ, ἐβγήκεν ἔξω καὶ ἕκατο
 ἀπάνω στίς πελεκητὲς πέτρες, πού ἦταν ἐμπρὸς ἀπ'
 τὶς ψηλὲς τὶς θύρες τοῦ ἀνακτόρου, ἄσπρες, γυαλιστε-
 ρὲς σάν νὰ ἦταν ἀλοιμμένες. Πάνω σ' αὐτὲς ἐκάθητο
 410 πρὶν ὁ ἰσάξιος στὴ φρόνησι μὲ θεὸ Νηλεὺς, ἐκεῖνος ὅ-
 μως ἐδαμάσθηκε ἀπ' τὴ μοῖρα καὶ κατέβη στὸν Ἀδῆ
 καὶ τότε πάλι ἐκάθητο ὁ Νέστωρ, ὁ Γερῆνιος προστά-
 τῆς τῶν Ἀχαιῶν κρατῶντας τὸ σκῆπτρο του. Κι' ὁλό-
 γυρά του μαζεύτηκαν ὅλοι μαζί, ἀπ' τοὺς θαλάμους
 ἐγαίνοντας, οἱ γυιοὶ του, ὁ Ἐχέφρων κι' ὁ Στρατίος
 κι' ὁ Περσεὺς κι' ὁ Ἀρητος κι' ὁ ἰσόθεος Θρασυμήδης.
 415 Ἐκτος ἦρθε νὰ τοὺς ἑρῇ ὁ ἡρωϊκὸς Πεισίστρατος κι'
 ἀφοῦ ὡδηγήσανε τὸ θεόμορφο Τηλέμαχο, τὸ ἐκάθησαν
 κροντὰ τους.

Σ' αὐτοὺς ἄρχισε νὰ μιλῇ ὁ Γερῆνιος ἀλογοδαμα-
 στής ὁ Νέστωρ:

- «Ὅσο μπορεῖτε γρήγορα, ἀγαπητὰ παιδιά μου, νὰ
 420 κάνετε αὐτὸ πού θέλω γιὰ νὰ μὲ σπλαχνισθῇ πιὸ πρῶ-
 τη ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς ἡ Ἀθηνᾶ, πού φανερά μοῦ
 ἦρθε στὸ λαμπρὸ τοῦ θεοῦ τραπέζι. Ἐμπρὸς, ἄς πάγῃ
 κάποιος στὴ βύσκη γιὰ τὸ βῶδι καὶ νὰ γυρίσῃ γρή-
 γορα καὶ νὰ φέρῃ ἐδῶ τὸ ζῶο ὁ πρῶτος γελαδάρης.
 Κι' ἄλλος στοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου τὸ μαῦρο κα-
 ράβι νὰ πάῃ κι' ὅλους τοὺς συντρόφους του ἐδῶ νὰ
 425 μᾶς τοὺς φέρῃ, ἀφίνοντας δυὸ μόνο. Ἄλλος πάλι νὰ
 καλέσῃ τὸ χρυσοχόο Λαέρτη νὰ ἐρθῇ ἐδῶ νὰ περιχύ-
 σῃ τὸ χρυσὸ στὰ κέρατα τοῦ ζώου. Κι' οἱ ἄλλοι νὰ μέ-
 νετε ἐδῶ μαζευμένοι, νὰ πῆτε μέσα στίς ὑπηρέτριες
 νὰ εἰτοιμάσουν τραπέζι στὸ ξακουστὸ παλάτι μου καὶ
 νὰ φέρουνε γύρω καθίσματα καὶ ξύλα καὶ καθαρὸ
 νερό.»
- 430 Ἔτο' εἶπε κι' ὅλοι ἐτρέξανε. Καὶ ἦρθε τὸ δαμάλι

- ἀπ' τῇ βοσκή, ἦρθανε κί' ἀπ' τὸ γρήγορο καὶ καλοζυ-
 γισμένο καράβι οἱ σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου τοῦ γεν-
 ναίου ἐφθασε κί' ὁ μάστορης μὲ τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέ-
 χνης του στὰ χέρια, τὸ ἀμόνι καὶ τὸ σφυρὶ καὶ τὴ κα-
 435 καλοφτιαγμένη τὴν τσιμπίδα, ποῦ μ' αὐτὰ δουλεύει τὸ
 χρυσό· ἦρθε κί' ἡ Ἀθηνᾶ γιὰ νὰ δεχθῇ τὴν ἱερὴ θυσία.
 Τότε ὁ γέρο Νέστωρ ὁ ἵππεὺς ἔδωσε τὸ χρυσάφι κί' ὁ
 χρυσοχόος κατόπι, τὸ δούλεψε καὶ περιέχυσε τὰ κέ-
 ρατα τοῦ ζώου γιὰ νὰ χαρῇ βλέποντας ἢ θεὰ αὐτὸ τὸ
 στολισμό του. Ἀπὸ τὰ κέρατα κρατοῦσαν τὸ δαμάλι
 ὁ Στρατῆς κί' ὁ θεϊκὸς Ἑχέφρων. Γιὰ νὰ πλύνουν τὰ
 440 χέρια τους ὁ Ἄραντος τοὺς ἐπῆγε νερό ἀπὸ τὸ σπῆτι
 σὲ ἀνθοστόλιστο σκαλιστὸ λιγέρι καὶ μὲ τὸ ἄλλο χέρι
 ἐκράταγε κριθάρι στὸ καλάθι, κί' ὁ πολεμικὸς ὁ θρα-
 συμήδης ἦτανε ἐκεῖ κρατῶντας στὰ χέρια ὀξὺ πέλεκι,
 γιὰ νὰ σφάξῃ τὸ δαμάλι. Ὁ Περσεὺς ἐκράταγε τὸ δο-
 χεῖο γιὰ τὸ αἷμα. Τότε ὁ ἵππεὺς ὁ Νέστωρ ἀρχίζει τὴν
 τελετὴ, χύνει τὸ ἱερὸ νερό, χύνει καὶ τὰ κριθάρια καὶ
 445 προσευχότανε θερμὰ στὴν Ἀθηνᾶ, ἀρχινώντας τὴ θυ-
 σία, καθὼς ἔρριχνε στὴ φωτιά τρίχες ἀπ' τὴν κεφαλὴ
 τοῦ ζώου. Κί' ἀφοῦ προσευχήθηκε κί' ἐρρίξανε ἐμπρὸς
 τὰ ἱερὰ κριθάρια κί' ἀμέσως ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος ὁ
 λεβέντης Θρασυμήδης πλησίωσε κί' ἐχτύπησε τὸ δα-
 450 μάλι. Καὶ τὸ πέλεκι του τοῦ ἔκοψε τοὺς τένοντας τοῦ
 σθέρκου καὶ τοῦλυσε τὴ δύναμη. Τότε ἐβγάλανε κραυ-
 γὴ μεγάλη κί' οἱ θυγατέρες κί' οἱ νυφάδες καὶ ἡ σε-
 μνὴ γυναῖκα τοῦ Νέστορος, ἡ Εὐρυδίκη, ἡ μεγαλείτε-
 ρη κόρη τοῦ Κλυμένου. Ἐκεῖνοι, λοιπὸν, κατόπιν σκο-
 τώσανε τὸ δαμάλι ἀπάνω ἀπ' τὴ πλατύστρατη γῆ, τὸ
 ἐκρατοῦσαν ψηλὰ κί' ὁ ἀρχηγὸς Παισίστρατος τὸ σφίγ-
 455 γει. Κί' ἀφοῦ πιά ἔτρεξε ἔξω τὸ μαῦρο του αἷμα καὶ ἡ
 ζωὴ ἀπ' τὰ κόκκαλά του ἐβγήκε, γρήγορα τὸ κομμα-
 τίασαν καὶ χώρισαν τὰ μεριά ὅλα ὅπως πρέπει καὶ τὰ
 σκέπασαν μὲ λίπος, ἀφοῦ τάνοιξαν στὴ μέση κί' ἐβό-
 λανε ἀπάνω τους ὦμα κομμάτια κρέας, τὰ ἔκαιγεν ὁ
 γέροντας πάνω σὲ σκιστὰ ξύλα κί' ἔχυνε ἀπάνω λα-
 460 μπερὸ κρασί. Κοντὰ του οἱ νέοι ἐκράταγαν τὶς σοῦ-
 θλες στὰ χέρια μὲ τίς πέντε ἄκρες. Κί' ἀφοῦ κατακά-
 καν τὰ μεριά καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα, κοματιάσανε ἄ-

μέσως τὰ ἄλλα κρέατα τὰ περασμένα στὶς σοῦβλες
καὶ τὰ ψήσανε κρατῶντας στὰ χέρια τους τὶς μυτερές
σοῦβλες.

- 465 Τότ' ἔλουσε τὸν Τηλέμαχο ἡ ὠραία Πολυκάστρη, ἡ πιὸ
νέα θυγατέρα τοῦ Νέστορος, τοῦ γυιοῦ τοῦ Νηλέως.
Κι' ἀφοῦ πιά τὸν ἔλουσε καὶ τὸν ἄλειψε μὲ μπόλικο λά-
δι, τοῦβαλε ὠραῖο φόρεμα καὶ χιτῶνα κι' ἐκεῖνος θγῆ-
κε ἀπ' τὸ λουτρὸ ὅμοιος μὲ τοὺς ἀθανάτους, στὸ σῶ-
μα κι' ἐπῆγε κι' ἔκατσε κοντὰ στὸν Νέστορα τὸ βα-
σιλέα.

- Οἱ ἄλλοι ἀφοῦ ἐψήσανε τὰ πιὸ τρανὰ κομμάτια καὶ
470 τὰ βγάλανε ἀπ' τὴ φωτιά, καθήσανε καὶ τῶρριξαν στὸ
φαῖ κι' ἀπὸ πάνω τους παράστεκαν καλόβολοι ἄνθρω-
ποι καὶ τοὺς κερνούσανε κρασί μέσ' στὰ χρυσᾶ κύπελ-
λα. Κι' ὅταν πιά σθύσαν τοῦ πιοτοῦ καὶ τοῦ φαγιοῦ
τὸν πόθο, τότε ἄρχισε νὰ τοὺς μιλᾷ ὁ Γερήνιος ἄλογο-
475 δαμαστής, ὁ Νέστωρ:

«Ἐμπρός, παιδιὰ μου, γιὰ τὸν Τηλέμαχο νὰ ζέψετε
ἄλογα μὲ τὴν ὠραία χαίτη, στὸ ἀμάξι, γιὰ νὰ πάη στὸ
τοξεῖδι του.»

- «Ἔτσι' εἶπε κι' αὐτοὶ πρόθυμα ἀκούσανε καὶ τὸ ἔκα-
μαν. Ἀμέσως ἐζέψανε στὸ ἀμάξι γρήγορα ἄλογα. Κι'
480 ἡ οἰκονόμα ἔβαλε μέσα ψωμί καὶ κρασί καὶ κρέας,
βασιλικά φαγητά. Κι' εὐθὺς ἀνέθηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ
ὠραῖο ἀμάξι καὶ κοντὰ του ὁ Πεισίστρατος ὁ ἀρχη-
γός, ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος, ἀνεβαίνει στὸ ἀμάξι καὶ
παίρνει στὰ χέρια του τὰ γκέμια καὶ χτυπᾷ μὲ τὸ κα-
μουτοῖ τ' ἄλογα γιὰ νὰ τρέξουν κι' ἐκεῖνα μ' εὐχαρί-
485 στηση πετούσανε στὸν κάμπο κι' ἀφῆναν πίσω τὴ ψηλὴ
πόλὴ τῆς Πύλου. Ὀλημερίς ἐτραβούσανε κάτ' ἀπ' τὸ
ζυγὸ τ' ἀμάξι. Ἔδυσε ὁ ἥλιος κι' ἔπεσε σκοτάδι μέσ'
στοὺς δρόμους, ὅταν ἐφθάσανε στὶς Φηρὲς στοῦ Διο-
κλῆ τὸ παλάτι, τοῦ γυιοῦ τοῦ Ὀρτιλόχου ποὺ τὸν ἐγέν-
490 νησε ὁ Ἀλφειός. Ἐκεῖ ἐπέρασαν τὴ νύχτα. Τοὺς ἐξε-
νισεν ἐκεῖνος.

Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡὼς ποὺ τὸ πρωτὶ
ἐγεννήθη ἐξεψαν στὸ ἀμάξι τ' ἄλογα, ἀνέθηκαν καὶ

φεύγουν ἅπ' τὰ πρόθυρα καὶ τὴν ψηλὴν κάμαρα, χτυπᾷ
495 με τὸ καμουτοῖ τ' ἄλογα καὶ ἐκεῖνα πρόθυμα ἐπετοῦ-
σαν. Ἐφθάσανε στὸ σίτοφόρο κάμπο κι' ἐκεῖ πέρα ἦ-
ταν τὸ τέρας τοῦ ταξειδιοῦ, τόσο γρήγορα τ' ἄλογα
τοὺς ἐπήγαιναν. Ἔδωσε τότε ὁ ἥλιος πιά κι' οἱ δρόμοι
σκοτεινιάσαν.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ

- "Εφτασαν στή Λακεδαίμονα μὲ τὰ πολλὰ φαράγγια
 καὶ τράβηξαν τοῦ ἑνδοξοῦ Μενέλαου τὸ παλάτι καὶ
 τὸν εὐρήκανε νὰ δίνη στὸ παλάτι τραπέζι γιὰ τὸ γάμο
 τοῦ γιοῦ τοῦ καὶ τῆς ἄμεμπτης κόρης σὲ πολλοὺς φί-
 λους. Τὴν κόρη ἔδινε στὸ γιοῦ τοῦ μαχητὴ Ἀχιλλέως,
 5 γιὰ τὴν Τροία πρώτη φορὰ τοῦ τὸ εἶχε τάξει, νὰ
 τὴ δώσῃ κ' οἱ θνητοὶ θεοὶ εὐλόγησαν τὸ γάμο.
 Εἶχε στείλλει, λοιπὸν, ὁ γαμπρὸς ἄλογα καὶ ἀμάξια
 νὰ τὴ φέρῃ στὴν ξακουστὴ πρωτεύουσα τῶν Μυρμι-
 10 δόνων, ὅπου βασιλεύει. Καὶ γιὰ τὸ γιοῦ, τοῦ Ἀλέκτορα
 ἀπ' τὴ Σπάρτη ἐπῆρε κόρη, γιὰ τὸ στερνοπαίδι τοῦ τὸν
 ἀντρεῖο Μεγαπένθη, ὅπου μὲ σκλάβα ἐγέννησε ἀφοῦ
 καὶ στὴν Ἑλένη ἄλλο παιδί δὲ δῶσαν οἱ θεοὶ μετὰ ἀπὸ
 τὴν ὥραϊα Ἑρμιόνη ποῦχε τὴν ὁμορφιὰ τῆς χρυσοῦς
 15 Ἀφροδίτης. Ἔτσι κείνοι τρωγόπιναν μέσ' στὸ ψηλὸ πα-
 λάτι, οἱ φίλοι καὶ οἱ γείτονες τοῦ ἑνδοξοῦ Μενελάου,

γλεντώντας καὶ λαμπρὸς αἰοῖδὸς τραγούδαγε μὲ τὴν
κιθάρα καὶ δύο χορευτὲς ἐκεῖ μπροστὰ μὲ τὸ σκοπὸ
χορεύαν τοῦ τραγουδιοῦ, στής αἴθουσας τῇ μέσῃ.

- 20 Ἐμπρὸς στοῦ παλάτι στάθηκαν οἱ δυὸ καὶ τ' ἄλογά
τους, ὁ ἥρωας Τηλέμαχος κι' ὁ λαμπρὸς γυῖος τοῦ Νέ-
στορος, κι' ἀμέσως σὰν τοὺς ἄκουσε ἔτρεξε ὁ Ἑτεω-
νεὺς τοῦ ἔνδοξου Μενέλαου, πρόθυμος ὑπηρέτης, καὶ
25 νὰ τὸ εἰπῇ ἐτράβηξε μέσα στοῦ βασιλεία, πλησίασε καὶ
τοῦλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Δυὸ ξένοι ἔφθασαν, θεϊκὲ Μενέλαε, δυὸ ἄνδρες, μοῦ
φάνηκαν σὰν τῇ γεννιᾷ τοῦ μεγάλου Διός. Μὰ πές
μου, νὰ κρατήσουμε ἐδῶ τὰ γρήγορ' ἄλογά τους, ἢ γι'
ἄλλον νὰ στείλουμε νὰ τοὺς φιλέψῃ;»

- 30 Μὲ πολλὴ ἀγανάκτηση τότε ὁ ξανθὸς Μενέλαος τοῦ
εἶπε:

«Δὲν ἦσαν διόλου μωρὸς, γυῖε τοῦ Διὸς Ἑτεω-
νεῦ, πρωτύτερα, μὰ σὰν μωρὸ παιδί τῶρα μιλάεις. Ξέ-
χασες δὲ πόσες φορὲς μᾶς ξένισαν τοὺς δυὸ μας ἄλ-
λοι ἄνθρωποι, ὥσπου νὰ ῥθοῦμε ἐδῶ; Κι' εἶθε ὁ Ζεὺς
νὰ μᾶς φυλάγῃ ἀπ' τὸ κακόν. Σῦρε ὁμως νὰ ξεξέψῃς τ'
35 ἄλογα τῶν ξένων καὶ ὁδήγησέ τους ἔμπρὸς γιὰ νὰ
γευματίσουν.»

Ἔτσι εἶπε κι' αὐτὸς ὥρμησ' εὐθὺς ἀπ' τὸ παλάτι κι'
ἐκάλεσε κι' ἄλλους πρόθυμους ὑπηρέτες νὰ πάνε μαζί
40 του. Ἐλυσαν τ' ἄλογα τὰ ἰδρωμένα ἀπὸ τὸ ζυγόν, τᾶ-
δεσαν στὰ παχυνὰ καὶ τοὺς βάλανε νὰ φᾶνε νταρί,
ἀφοῦ τὸ ἀνακάτεψαν μὲ λευκὸ κριθάρι, κι' ἐγυρίσανε
τ' ἀμάξι πρὸς τοὺς λαμπροὺς τοίχους καὶ ἔπειτα ὠδή-
γησαν τοὺς ξένους μέσα στοῦ θεϊκοῦ παλάτι! Ἐκεῖνοι ἐ-
θαύμασαν, ὅταν εἶδαν τὸ ἀνάκτορο τοῦ ξακουστοῦ βα-
σιλέως, γιατί ἦτανε σὰν τῇ λάμπῃ τοῦ ἡλίου ἢ τοῦ φεγ-
45 γαριοῦ, μέσ' στοῦ ψηλὸ παλάτι τοῦ ἔνδοξου Μενέλαου.
Κι' ἀφοῦ πιά εὐχαριστήθηκαν βλέποντας μὲ τὰ μέτια
τους, ἐμπήκαν μέσα στὰ καλοσκάλιστα λουτρά κι' ἐ-
λούσθησαν. Κι' ἀφοῦ πιά οἱ ὑπηρέτες τοὺς ἔλυσαν καὶ
50 τοὺς ἄλειψαν μὲ λάδι καὶ τοὺς ἐφόρεσαν χλαῖνες μα-
λακὲς καὶ χιτῶνες, ἐκάθησαν ἐπάνω σὲ θρόνους, πλάι
στοῦ Μενέλαο, τὸ γυῖο τοῦ Ἀτρέως. Γιὰ νὰ πλύνουν τὰ
χέρια, τοὺς ἔφερεν ἡ δούλα κι' ἔχυνε νερὸ ἀπὸ χρυσῶ

λαγῆνι, ἐπάνω ἀπὸ ἀργυρὸ λεβέτι καὶ ἔστησε κοντὰ
 τοὺς τορνευτὸ τραπέζι. Ἐφερε τότε ἡ σεμνὴ οἰκονόμα
 55 τὸ ψωμί κι' ἔβαλε στὸ τραπέζι καὶ πολλὰ φαγιά μὲ με-
 γάλῃ προθυμία κι' ὁ μάγειρος τοὺς ἔφερε μπροστὰ
 τοὺς πιάτα μὲ διάφορα κρέατα καὶ ἔβαλε κοντὰ τοὺς
 χρυσὰ κύπελλα. Καὶ ὁ ξανθὸς Μενέλαος τοὺς χαιρέτι-
 60 σε καὶ τοὺς εἶπε:

«Ὅριστε νὰ φάτε καὶ χαίρετε. Κι' ἀφοῦ πιά ἀποφάτε
 θὰ σὰς ρωτήσουμε ποιοὶ εἴσθε. Βέβαια δὲν ἔχει χαθῆ
 τὸ γένος τῶν γονιῶν σας, ἀλλὰ εἴσθε ἀπὸ αἷμα εὐγε-
 νικὸ βασιλέων, ποὺ κρατοῦνε σκῆπτρο, γιατί δὲν εἶναι
 65 δυνατὸν ταπεινοὶ ἄνθρωποι νὰ γεννήσουν τέτοια παι-
 διὰ!»

Ἔτο' εἶπε καὶ μὲ τὰ χέρια του πῆρε τὴν ψιττὴ ράχι
 ἐνὸς παχιοῦ βωδιοῦ ποὺ εἶχανε δώσει σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο
 γιὰ νὰ τὸν τιμήσουν, ὅπως ταιριάζει, καὶ τὴν ἐπρόσ-
 φερε στοὺς ξένους. Κι' ἐκεῖνοι ἀπλώσανε τὰ χέρια, στὰ
 ἔτοιμα φαγιά ποὺ ἦτανε μπροστὰ τοὺς, κι' ἀφοῦ ἔσθυ-
 σαν τὸν πόθο τοῦ πιστοῦ καὶ τοῦ φαγιοῦ, τότε πιά ὁ
 70 Τηλέμαχος ἐμίλησε στὸ γυιὸ τοῦ Νέστορος, φέρνοντας
 κοντὰ τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀκοῦνε οἱ ἄλλοι.

«Βάλε μὲ τὸ νοῦ σου, γυιὲ τοῦ Νέστορος, ποὺ σ' ἔχω
 στὴν καρδιά μου, καὶ τοῦ χαλκοῦ τῇ λαμπρότητα μέσ'
 στὸ ψηλὸ παλάτι καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἤλεκτρου καὶ
 τοῦ ἑλεφαντόδοντος. Κάπως τέτοια θᾶναι, βέβαια, ἢ
 75 κατοικία τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ὅσα εἶνε ἐδῶ ἀπε-
 ρίγραπτα καὶ πολλὰ καὶ ποὺ θαυμάζω ποὺ τὰ βλέπω!»

Μὰ ἐνῶ ἐμιλοῦσε τὸ ἐννοιῶσε ὁ ξανθὸς Μενέλαος κι'
 ἐμίλησε σ' αὐτοὺς τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Παιδιά μου ἀγαπημένα, μὲ τὸν Δία, βέβαια, κανεῖς
 ἀπὸ τοὺς θνητοὺς δὲν τὰ βγάζει πέρα, γιατί ἐκεῖνο
 καὶ τ' ἀνάκτορα καὶ τὰ πράγματα εἶναι βέβαια ἀθά-
 80 νατα. Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅμως δὲν μπορεῖ ἴσως κα-
 νένας νὰ συγκριθῇ μ' ἐμένα στὰ πλούτη, γιατί ἀφοῦ
 ὑπόφερα πολλὰ καὶ σὲ πολλὰ μέρη ἐπλανήθηκα, τὰ ἔ-
 φερα μέσα στὰ καράβια κι' ἐπέστρεψα τὸν ὄγδοο τὸ
 χρόνο, ἀφοῦ περιπλανήθηκα στὴν Κύπρο καὶ στὴ Φοι-
 νίκη καὶ στοὺς Αἰγύπτιους, καὶ ἔφτασα στοὺς Αἰθίο-
 85 πες καὶ στοὺς Σιδηνίους καὶ τοὺς Ἑρεμβοὺς καὶ στὴν

- Λυβία ὅπου τ' ἄρνιά βγάζουν ἀμέσως κέρατα. Γιατί
 ἐκεῖ τὰ πρόβατα γεννοῦν τρεῖς φορές μέσα στο χρόνο.
 Ἐκεῖ ποὺ λέτε, οὔτε ὁ βασιλεὺς, οὔτε ὁ βοσκὸς στε-
 ρήθηκε ποτὲ τὸ τυρὶ καὶ τὰ κρέατα, οὔτε τὸ γλυκὸ γά-
 90 λα, ἀλλὰ πάντα τὰ πρόβατα δίνουνε ἀφθονο γάλα,
 σὰν τ' ἄρμέγης. Ὅταν ἐγὼ γύριζα σὲ κείνα τὰ μέρη
 μαζεύοντας βιὸς πολὺ, τότε ἓνας ἄλλος μοῦ ἐσκότωσε
 κρυφὰ τὸν ἀδελφὸ μου, δίχως νὰ τὸ περιμένη κανεῖς,
 μὲ δόλο τῆς καταραμένης τῆς γυναίκας τοῦ καὶ γι'
 αὐτὸ δὲν χαίρομαι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα. Κι' ἀπὸ
 95 τοὺς πατέρες σας θὰ τάχατε ἴσως ἀκούσει αὐτά, ὅ-
 ποιου κι' ἂν εἶναι, γιατί ἔπαθα παραπολλὰ καὶ κατὰ-
 στρεψα τὸ σπιτικό ἐκεῖνο τοῦ Πριάμου, τὸ ἀρχοντικό
 κι' εὐτυχισμένο, ποὺ ἦταν γιομάτο ἀπὸ πολλὰ ἀγαθὰ.
 Ἄμποτες τὸ ἓνα τρίτο μονάχα νὰ εἶχα ἀπ' αὐτά καὶ
 νὰ ἔμεινα στὸ παλάτι καὶ νὰ ἦτανε τώρα στὴ ζωή, ὅ-
 σοι ἐχαθῆκαν τότε, στὴ μεγάλη Τροία, μακριὰ ἀπὸ τὸ
 100 ἀλογοτρόφο Ἄργος. Ὅλους τοὺς κλαίω καὶ τοὺς θρη-
 νῶ πολλὰς φορές μέσ' στὸ παλάτι ὅπου κάθουμαι κι'
 ἄλλοτε μὲ τὸ θρῆνο ξεκουράζω τὴν ψυχὴ μου κι' ἄλλο-
 τε πάλι παύω, γιατί γρήγορα χορταίνει κανεῖς τὸ πα-
 γερὸ κλάμμα. Μὰ γιὰ ὅλους δὲν ὀδύρομαι τόσο πολὺ,
 ἂν καὶ ὅλους τοὺς λυπᾶμαι, ὅσο γιὰ ἓνα· τοῦ γι' αὐ-
 105 τὸν οὔτε γιὰ ὕπνο οὔτε γιὰ φαγητὸ θέλω ν' ἀκούσω, ὅ-
 παν τὸν συλλογίζουμαι, γιατί κανεῖς ἀπ' ὅλους τοὺς
 Ἕλληνες δὲν ἔχει τραθήξει τόσο ὁ Πάρις, ὅσα μὲ μό-
 χθους ἔπραξε καὶ κατώρθωσε ὁ Πάρις, ὅσοι σφεύγεις! Αὐτοῦ ὅ-
 μως τοῦμελλαν καὶ μοὶ καὶ πᾶσι σ' ἐμένα ἀλησμόνη-
 τος, γιὰ κείνον, γιατί λείπει ἀπὸ τὸν καιρὸ στὰ ξένα καὶ
 κανεῖς δὲν γνωρίζει ἂν ζῇ ἢ ἔθανε. Καὶ θὰ τὸν κλαῖνε
 110 ἴσως ὁ γέρο Λαέρτης καὶ ἡ φρόνιμη Πηνελόπη κι' ὁ Τη-
 λέμαχος ποὺ τὸν ἀφήκε βρέφος μέσ' στὸ παλάτι.»
- Αὐτὰ εἶπε τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν ἔκανε νὰ ἐπιθυμᾷ
 νὰ κλάψῃ τὸν πατέρα. Καὶ χάμω τοῦτρεξε τὸ δάκρυ
 ἀπ' τὰ βλέφαρα, ὅταν ἄκουσε τ' ὄνομα τοῦ πατέρα τοῦ
 115 καὶ μὲ τὰ δύο τὸν χέρια ἐσήκωσε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ
 τὴν πορφυρῇ χλαμίδα τοῦ. Τὸν κατάλαβε τότε ὁ Μενέ-
 λαος καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τού, νὰ τὸν ἀ-
 φήσῃ νὰ μιλήσῃ μόνος γιὰ τὸν πατέρα τοῦ, ἢ ν' ἀρχίσῃ

- αὐτὸς νὰ τὸν ρωτᾷ καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὰ καθέκαστα.
- 120 "Ὅσο αὐτὰ ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του, ἐ-
 βγήκε ἡ Ἑλένη ἀπὸ τὸ μυρωμένο καὶ ψηλὸ θάλαμο,
 ὅμοια μὲ τὴν Ἀρτεμὴ πού κρατᾷ τὰ χρυσᾶ βέλη. Κι'
 ἀμέσως, ὅπως ἔπρεπε, τῆς ἔφερε ἡ Ἀδρήστη καλοδου-
 λεμένο θρόνο, ἡ Ἀλκίππη τάπητα ἀπὸ μαλακὸ μαλλί
- 125 καὶ ἡ Φυλὴ τ' ἀργυρὸ κἀνίστρο πού τῆς χάρισε ἡ Ἀλ-
 κάνδρα, ἡ γυναῖκα τοῦ Πολύβου πού ἔμενε στὴν Αἰγυ-
 πτιακὴ Θήβα κι' εἶχε βιὸς πολὺ μέσ' στὸ παλάτι. Αὐ-
 τὸς ἐχάρησε στὸν Μενέλαο δυὸ ἀργυροὺς λουτήρες
 καὶ δυὸ τρίποδες καὶ δέκα τάλαντα χρυσάφι. Ξέχωρα
- 130 ἡ γυναῖκα του ἐχάρισε στὴν Ἑλένη ὠραιότατα δῶρα:
 Μιὰ ρόκα χρυσὴ καὶ ἀσημένιο κἀνίστρο μὲ τροχούς
 ἀπὸ κάτω καὶ πού τὰ χεῖλη του ἦταν ἀπὸ χρυσάφι.
 Αὐτὸ, λοιπὸν, ἡ ὑπηρέτρια, ἡ Φυλῶ, ἔφερε κι' ἔβαλε
 σιμὰ στὴν Ἑλένη, γιομάτο νῆμα ψιλοδουλεμένο. Ἀπά-
- 135 νω σ' αὐτὸ ἦταν ἀκουμπισμένη ἡ ρόκα μὲ τὸ μενεξεδέ-
 νιο μαλλί. Ἐκάθησε, λοιπὸν, στὸ θρόνο καὶ εἶχε ἓνα
 σκαμνὶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της. Κι' εὐθὺς ρωτᾷ τὸν ἄν-
 τρα της τί τρέχει γιὰ νὰ μάθῃ:

- «Γνωρίζουμε, Μενέλαε, ποιοὶ εἰν' ἐδῶ οἱ ξένοι, πού
 140 ἦρθαν στὸ σπῖτι μας; Ψέμματα ἢ ἀλήθεια, θὰ σοῦ εἴ-
 πῶ; Κάτι μοῦ λέει ἡ καρδιά μου. Ποτέ μου δὲν εἶδα
 ἄντρα ἢ γυναῖκα ἔτσι πολὺ, νὰ μοιάζῃ καὶ θαυμάζω
 πού βλέπω, πόσο μοιάζει αὐτὸς ἐδῶ μὲ τὸ γυιὸ τοῦ με-
 γαλόκαρδου Ὀδυσσέως, τὸν Τηλέμαχο, πού τὸν ἄφισε
 μωρὸ ἀκόμα στὸ σπῖτι του ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅταν
- 145 γιὰ μὲ τὴν ἄνομη ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἦρθαν τότε στὴν
 Τροία, γιὰ τολμηροὺς πολέμους.»

- Τότε τῆς ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε:
 «Ἔτσι κι' ἐμένα μοῦ φαίνεται, γυναῖκα, ὅπως καὶ σὺ
 τὸν ἐπῆρες. Γιατὶ ἐκείνου μοιάζουνε αὐτὰ ἐδῶ τὰ πόδια
 150 καὶ τὰ χέρια, ὡς καὶ τὸ βλέμμα τῶν ματιῶν καὶ ἡ κε-
 φαλή καὶ ἡ κόμη. Κι' ἐγὼ ἔφερα στὸ νοῦ μου πρὶν λίγο
 τὸν Ὀδυσσεά κι' ἔλεγα τὰ ὅσα βάσανα εἶχε τραθήξει
 γιὰ ἐμένα κι' αὐτὸς ἐδῶ ἔχυσε πικρὰ δάκρυα καὶ ἐσή-
 κωσε τὴν πορφυρὴ χλαμίδα καὶ τὴν ἔφερεν ἐμπρὸς στὰ
 μάτια.»

- 155 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος, ὁ Πει-

ΩΥΠΩΥ Ω

οίστρατος:

- «Γιιὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε, εὐγενικὲ βασιλέα, ἐκείνου γυιὸς εἶναι αὐτὸς ἐδῶ καθὼς τὸ λέγεις. Μὰ ὡς εἶνε φρόνιμος ντρέπεται μέσ' στοῦ νοῦ του, πρώτη φορὰ ἦρθ' ἐδῶ ν' ἀρχίσῃ λόγια πολλὰ μπροστὰ σου, ποὺ καθὼς
 160 μιλάς σέ θωροῦμε σάν θεὸ κι' οἱ δυὸ μας. Ἐμένα μ' ἔστειλεν ὁ Νέστωρ ποὺ δαμάζει τ' ἄλογα, γιὰ σύντροφό του, νὰ τὸν ἀκολουθῶ, γιὰτὶ θέλει νὰ σοὺ μιλήσῃ καὶ νὰ σοὺ ζητήσῃ συμβουλὴ τί πρέπει νὰ κάνῃ. Γιατ' εἶναι πολλὰ τὰ βάσανα τοῦ παιδιοῦ μέσ' στοῦ σπίτι ποὺ λείπει
 165 ὁ πατέρας του καὶ δὲν ἔχει ἄλλον προστάτη, καθὼς τῶρα καὶ στὸν Τηλέμαχο λείπει ὁ πατέρας καὶ δὲν τοῦ βρίσκονται ἄλλοι γιὰ νὰ διώξουνε τὰ θάσανα ἀπ' τὸν τόπο.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος καὶ τοῦ εἶπε:

- «Ὠϊμένα! ἀγαπητοῦ φίλου ὁ γυιὸς μοῦ ἦρθε στοῦ σπί-
 170 τι, ὅπου γιὰ μένα ὑπόμεινε καὶ θάσανα καὶ ἀγῶνες κι' ἔταξα νὰ τὸν ἀγαπῶ πιότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς Ἕλληνες στοῦ γυρισμό, ἂν ἔδινεν ὁ Ζεὺς, ὁ Ὀλύμπιος, ποὺ ὅλα τὰ βλέπει, νὰ γυρίσουμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια. Καὶ πόλι θὰ τοῦχιτῃς κι' ἀνάκτορα στοῦ Ἄργος
 175 κι' ἀπ' τὴν Ἰθάκη, ἀφοῦ ἔφερνα τὰ πράγματά του ὅλα καὶ τὸ παιδί καὶ τὸ λαό του ὅλο, θ' αἰδίαζα μιὰ πόλι ἀπ' τίς γύρω ποὺ βασιλεύω ἐγὼ σ' αὐτές, γιὰ νάμαστε μαζὶ νὰ βλεπόμαστε καὶ τίποτ' ἄλλο πιά ποτὲ δὲν θὰ μᾶς χώριζε στὴν τόση μας ἀγάπη, ὥς ὅτου πιά μᾶς βρῇ τοῦ
 180 θανάτου τὸ μαῦρο νέφος. Μὰ νὰ ποὺ δὲν ἦτανε γραφτὸ ἀπ' τὸ θεὸ νὰ γίνῃ, καὶ ποὺ ἐκείνον μοναχὰ κρατᾷ μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα!»

- Αὐτὰ εἶπε καὶ σ' ὅλους ἐκέντησε τὴν ἐπιθυμία τοῦ θρήνου. Ἐκλαιγε ἡ Ἑλένη ἡ Ἀργεΐτισσα, ἡ θυγατέρα
 185 τοῦ Διὸς, ἔκλαιγε κι' ὁ Τηλέμαχος, κι' ὁ Μενέλαος, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρεῶς μὰ οὐδὲ τοῦ Νέστορος ὁ γυιὸς ὁδᾶ-
 κρυτα εἶχε τὰ μάτια, γιὰτὶ ἐθυμήθη τὸν ἀμειπτο Ἀντίλοχο, ποὺ ὁ λαμπρὸς γυιὸς τῆς Ἥως ἐσκότωσε στὴν Τροία. Αὐτὸν ἐθυμήθηκε κι' ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

- 190 «Γιιὲ τοῦ Ἀτρέως, ὁ γέρο Νέστωρ ἔλεγε πῶς ἐσὺ εἶ-

σαι πιὸ γνωστικός ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν γιὰ σὲ μιλοῦσαμε καὶ ρώταγε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Καὶ τώρα ἂν εἶναι δυνατόν ἄκουσέ με: Δὲν μοῦ εἶναι βέβαια εὐχάριστο νὰ κλαίω ἀπάνω στὸ τραπέζι. Θὰ ξημερώσῃ ἡ σὺγῃ καὶ τότε πιὰ μπορούμε νὰ κλαίμε. Δὲν μπορείς
 195 ὅμως νὰ μὴν κλαῖς ἐκείνον ποὺ ἐπέθανε ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ὡς τοῦ γραφε ἡ μαύρη του ἡ μοῖρα. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο ποὺ ἔχουνε κι' οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι, νὰ κόβουν τὰ μαλλιά στὴ θλίπι καὶ νὰ χύνουν δάκρυα. Γιατὶ κι' ἐμένα μοῦ ἐπέθανε ὁ λαμπρὸς ἀδελφός μου, ποὺ δὲν ἦταν ὁ χειρότερός ἀπ' τοὺς Ἀργεῖους καὶ θαρρῶ πῶς
 200 τὸν ἔχεις γνωρίσει. Ἐγὼ δὲν τὸν ἐπρόφθασα, οὔτε τὸν εἶδα, ἀπ' ἄλλους ὅμως ἀκούω πόσον ἦταν ὁ Ἀντίλοχος ἀνώτερος ἀπ' τοὺς ἄλλους, γοργόφτερος στὸ τρέξιμο καὶ δυνατός στὴ μάχη!»

Σ' αὐτὸν τότε ὁ ξανθὸς Μενέλαος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀγαπητέ μου, εἶπες ὅσα θάλεγε καὶ θάκανε φρόνιμος ἄνδρας καὶ μεγαλείτερος ἀπὸ ἐσένα, γιατί τέτοιου πατέρα εἶσαι παιδί καὶ γι' αὐτὸ μιλεῖς μὲ φρόνησι. Εὐκολα γίνεται γνωστὸς σὲ ὅλους ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἤθελε τοῦ δώσει ὁ γυῖός τοῦ Κρόνου εὐτυχία καὶ στὸ νάμο του καὶ στὴ γέννησή του, ὅπως τώρα στὸ Νέστορα ἔδωκε γιὰ ὁλόκληρη τὴ ζωὴ του, ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ
 210 τέλος, νάχη καλὰ γεράματα κι' εὐτυχισμένα μέσα στὸ παλάτι του καὶ νὰ εἶναι συνετοὶ οἱ γυιοὶ του καὶ οἱ πρῶτοι στὸ ἀκόντιο. Κι' εμεῖς ἄς ἀφίσουμε τὸ κλάψιμο κι' ἄς θυμηθοῦμε πάλι τὸ τραπέζι. Ἄς ἡς χύσουνε νερὸ νὰ πλύνουμε τὰ χέρια κι' αὔριο τὸ πρωῒ θὰ μιλήσουμε, ὁ Τηλέμαχος κι' ἐγώ, ὥστε νὰ τὰ ποῦμε καλὰ ὁ ἕ-
 215 νας στὸν ἄλλο.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ὁ Ἀσφαλίων ἔχυσε εὐθὺς νερὸ στὰ χέρια τους, ὁ πρόθυμος ὑπηρέτης τοῦ ἑνδοξοῦ Μενελάου. Κι' ἐκεῖνοι ἄπλωσαν τὰ χέρια στὰ ἑτοιμα φαγητὰ ποὺ ἦτανε μπροστὰ τους.

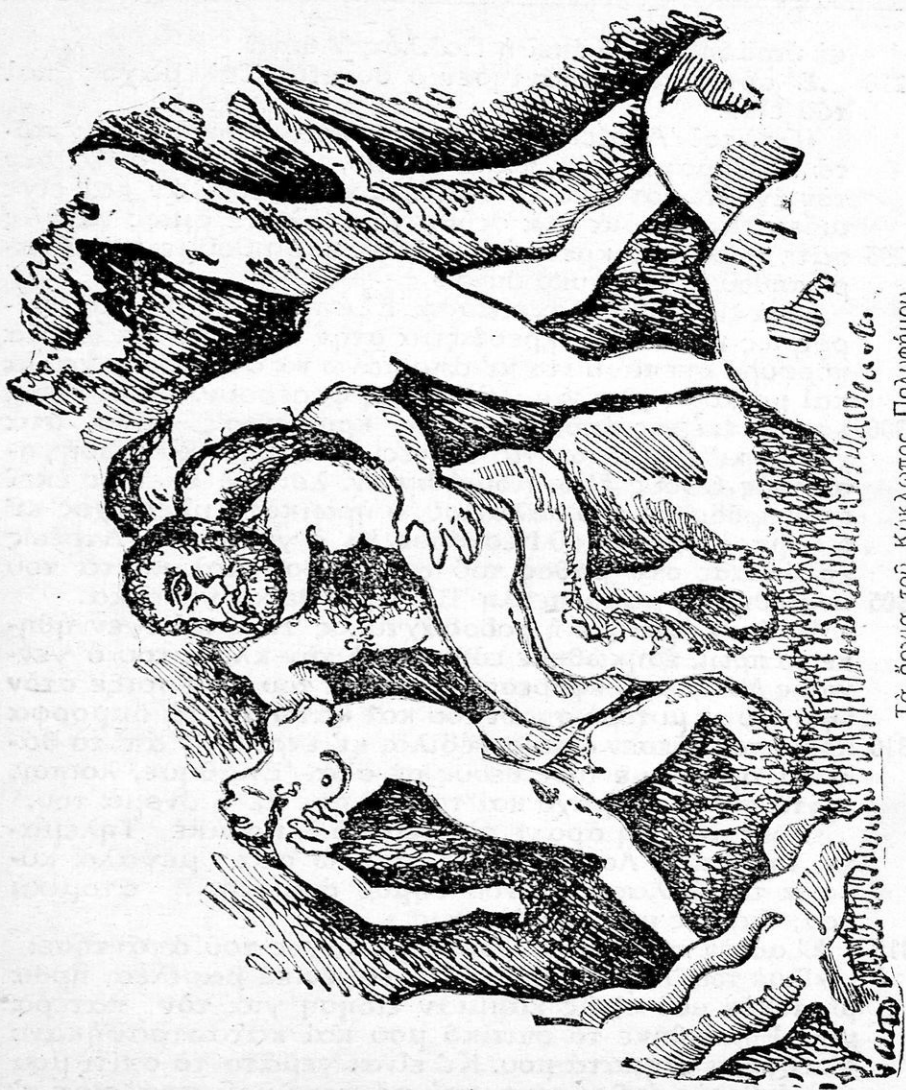
Τότε ἄλλα ἔβαλε στὸ μυαλό της ἡ Ἑλένη, ποὺ ἐγεννήθηκε ἀπὸ τὸν Δία. Ἐρριξε στὸ κρασί τους γιαιτρικὸ
 220 ποὺ σβύνει κάθε λύπη καὶ ποὺ κοιμίζει τὴν ὀργὴ καὶ ξεχνάει τὴ δυστυχία. Ὅποιοις ἤθελε πιῇ ἀπ' αὐτὸ ἀνα-

- κατωμένο στὸν κρατῆρα, δὲ θάχυνε ὅλη τὴν ἡμέρα ἀπ' τὰ μάτια οὐτ' ἓνα δάκρυ, ἀκόμα κι' ἂν ἔβλεπε νεκροὺς τὸν πατέρα του καὶ τὴ μάνα, ἢ ἂν μπροστὰ στὰ μάτια
- 225 του ἔσφαζαν τὸν ἀδελφό του ἢ τὸν ἀγαπητὸ του γυιὸ κι' αὐτὸς νὰ τ' ἔβλεπε ὅλα μὲ τὰ μάτια του. Εἶχε τέτοια ἔξοχα γιατρινὰ φτιαγμένα μὲ νοῦ καὶ γνώση ἢ θυγατέρα τοῦ Διὸς, ποῦ τῆς τὰ ἔδωσε ἢ Πολύδαμνα τοῦ Θῶνα ἢ γυναῖκα, ἢ Αἰγυπτία. Ἐκεῖ βγάζει πάρα πολλὰ βοτάνια ἢ γῆ ἢ καρποφόρα, ἄλλα καλὰ καὶ χρήσιμα,
- 230 ὅταν τ' ἀνακατεῦνουν, κι' ἄλλα πολλὰ ὀλέθρια κι' ὁ καθένας τοὺς εἶναι γιατρὸς καὶ ξέρει περισσότερα ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γιατί εἶναι ἀπὸ τὴ γενεὰ τοῦ Παιήονα. Ἀφοῦ, λοιπὸν, τὸ ἔρριξε καθὼς ἔπρεπε μέσα στὸν κρατῆρα, ἐπρόσταξε νὰ κεράσουν, καὶ πάλι ἀπάντησε μὲ λόγια καὶ εἶπε:
- 235 «Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, εὐγενικὲ Μενέλαε, κι' ἔσεῖς παιδιὰ ἀνθρώπων δοξασμένων, ὁ θεὸς ὁ Ζεὺς ἄλλοτε σ' ἄλλον χαρίζει καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, γιατί εἶναι παντοδύναμος. Τρώγετε ὅμως τώρα κι' εὐχαριστηθῆτε καθισμένοι στὸ παλάτι καὶ διασκεδάστε μὲ τὰ λόγια
- 240 μου, γιατί θὰ τὰ πῶ καθὼς πρέπει. Ὅλα δὲν μπορῶ νὰ τὰ εἰπῶ, οὐδὲ νὰ τὰ ὀνομάσω, ὅλα τὰ κατορθώματα τοῦ ὑπομονετικοῦ στοὺς κόπους Ὀδυσσέως. Ἐνὰ μονάχα ποῦ ἔπραξε κι' ἀγωνίσθηκε ὁ καρτερικὸς ἄνδρας μέσα στὴ χώρα τῶν Τρώων, ὅπου συμφορὲς τοὺς Ἕλληνες εὐρῆκαν. Ἀφοῦ, λοιπὸν, μὲ φριχτὲς πληγὲς ἐπλή-
- 245 γωσε τὸ κορμὶ του κι' ἐφόρεσε ἑλεεινὰ κουρέλια μοιάζοντας μὲ δοῦλο, ἐμπῆκε μέσα στὴν πόλι τῶν ἐχθρῶν μὲ τοὺς πλατεῖς τοὺς δρόμους καὶ κρύβοντας ἔτσι τὸν ἑαυτὸ του ἔμοιαζε μ' ἄλλον. μὲ ζητιάνο, αὐτὸς ποῦ ἦτανε ἄρχοντας στὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων. Ἔτσι, λοιπὸν, ἐμπῆκε μέσα στὴν πόλι τῶν Τρώων. Κι' αὐτοὶ δὲν τὸν
- 250 ἐγνώρισαν, μὰ μονάχα ἐγὼ τὸν ἐγνώρισα κι' ἔτσι ὅπως ἦταν κι' ὅλο τὸν ἐρωτοῦσα. Κι' αὐτὸς μὲ πονηρίᾳ μοῦ ξέφευγε. Ὅταν ὅμως πιά τὸν ἔλουσα καὶ τὸν αἰψα μὲ λάδι καὶ τὸν ἐντυσα μὲ φορέματα καὶ ἔκανα μεγάλο ὄρκο νὰ μὴ φανερῶσω τὸν Ὀδυσσεά στοὺς Τρῶ-
- 255 ες, πρὶν φτάσῃ πιά στὰ γρήγορα καράβια καὶ στὴς σκηνές, τότε, ποῦ λέτε, μοῦ φανέρωσε ὅλα τὰ σχέδια

τῶν Ἀχαιῶν. Κι' ἀφοῦ πολλοὺς Τρῶες ἐσκότωσε μὲ τὸ κοφτερὸ σπαθί του, ἐγύρισε πρὸς τοὺς Ἕλληνες, ἀφοῦ εἶχε μάθει πολλὰ πράγματα. Τότε οἱ ἄλλες Τρῳῆσες
 260 ἔκλαιγαν πικρὰ, μὰ ἡ καρδιά μου ἐμένα χαιρότανε, γιατί ἐλαχταροῦσα πάλι γρήγορα νὰ γυρίσω στὸ σπί-
 ρα ποὺ ἡ Ἀφροδίτη μοῦ ἔδωσε ὅταν στὴν Τροία μ' ὠ-
 δήγησε μακρυὰ ἀπ' τὴν ἀγαπητὴ πατρίδα, καὶ ἐστε-
 ρήθηκα καὶ τὴν κόρη μου καὶ τὸ θάλαμο καὶ τὸν ἀν-
 τρα μου ποὺ δὲν ἦταν κανεὶνὸς κατώτερος, οὔτε στὸ
 μυαλὸ, οὔτε στὴ μορφή.»

265 Σ αὐτὴν τότε ὁ ξανθὸς Μενέλαος τῆς ἀπάντησε καὶ
 τῆς εἶπε:

«Ναί, βέβαια, ὅλ' αὐτὰ σωστὰ τὰ εἶπες, γυναῖκα.
 Πολλῶν ἀντρῶν ἡρώων ἔμαθα πιά καὶ τὴ σκέψη καὶ τὸ
 νοῦ καὶ σὲ πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἐταξείδεψα. Μὰ κανέ-
 να δὲν εἶδ' ἀκόμα μὲ τὰ μάτια μου, σὰν ἐκεῖνο τὸν γεν-
 270 ναϊόκαρδο Ὀδυσσεά, τὸν πολυαγαπημένο! Αὐτὸς καὶ
 τοῦτο ἐτόλμησε καὶ κατάφερε νὰ κάνῃ ὁ γενναῖος ἀν-
 δρας, μέσα σὲ ξύλινο ἄλογο, ὅπου καθώμαστε ἐκεῖ μέ-
 σα ὅλοι οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, φέρνοντας
 στοὺς Τρῶας τὸ φόνο καὶ τὸν ὄλεθρο. Κι' ἦρθες ἔπειτα
 275 ἐσὺ ἐκεῖ πέρα. Ἦταν γραφτὸ νὰ στὸ προστάξῃ αὐτὸ
 κάποιος θεὸς ποὺ ἤθελε νὰ χάριση δόξα στοὺς Τρῶες.
 Καὶ ὁ Δηϊφობος ὁ θεόμορφος σὲ ἀκολουθοῦσε καθὼς
 ἐρχόσουν. Τρεῖς φορές ἐπῆρες γύρω τὸ κοῖλο αὐτὸ καρ-
 τέρι μας, κι' ὅλο τὸ ἐψηλαφούσες, κι' ἐφώναζες ἀπὸ
 τοὺς Δαναοὺς τοὺς ἀρίστους μὲ τὸνομά τους, κάμνον-
 280 τας τὴ φωνή σου ὅμοια μὲ τὴ φωνὴ τῶν γυναικῶν τους.
 Ἐγὼ ὅμως καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γυιὸς κι' ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσε-
 ας, καθισμένοι στὴ μέση σ' ἀκούσαμε καθὼς ἐφώναζες.
 Οἱ δυὸ μαζὶ θελήσαμε καὶ μᾶς ἦρθε μεγάλη ἐπιθυμία:
 ἢ ἔξω νὰ θγοῦμε ἢ ἀπὸ μέσα εὐθύς ν' ἀποκριθοῦμε. Ὁ
 Ὀδυσσεάς ὅμως μᾶς ἐμπόδισε καὶ μᾶς ἐκράτησε, ἄν
 285 καὶ τὸ θέλαμε κι' οἱ δυὸ μας. Τότε ἐσωπαῖναν ὅλοι οἱ
 γυιοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ μόνο ὁ Ἀντίκλος ἤθελε νὰ σοῦ
 ἀπαντήσῃ μὲ λόγια. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἐπίεξε ἀδιά-
 κοπα τὸ στόμα του μὲ τὰ δυνατὰ χέρια του κι' ἔτσι ἔ-
 σωσε ὅλους τοὺς Ἕλληνες. Τὸν ἐβαστοῦσε ὥσπου πιά

Τὰ ὄργια τοῦ Κύκλωπος Πολυφῆμου

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σὲ ἐτράβηξε ἀπὸ ἐκεῖ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ.

- 290 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος καὶ τοῦ εἶπε:

«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε, εὐγενικὴ βασιλέα, μ' αὐτὰ λυποῦμαι ἀκόμα περισσότερο, γιατί ὅλ' αὐτὰ δὲν τὸν ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸ θλιβερό χαμό του, ἂν καὶ εἶχε σιδερένια καρδιά στὰ στήθη του. Ἐλάτε ὅμως νὰ μᾶς

- 295 πᾶτε τώρα στὸ κρεββάτι γιὰ νὰ κοιμηθοῦμε κι' εὐχαριστηθοῦμε τὸ γλυκὸ ὕπνο.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἡ Ἀργεΐτισσα Ἑλένη πρόσταξε τὶς ὑπηρετρίες νὰ θάλουν κρεββάτια στὴν αἶθουσα μὲ ὠραῖα πορφυρᾶ σκεπάσματα κι' ἀπὸ πάνω νὰ στρώσουν χαλιά καὶ μαλακὲς χλαῖνες γιὰ νὰ τὶς φορέσουν. Ἐβγῆκαν,

- 300 λοιπὸν, ἐκεῖνες ἀπὸ τὸ παλάτι κρατῶντας δάδα στὰ χέρια, κι' ἔστρωσαν τὶς κλίνες κι' ὁ κήρυκας ὠδήγησε τοὺς ξένους ἔξω. Κοιμήθηκαν, λοιπὸν, ἐκεῖνοι ἐκεῖ

στὸν πρόδρομο τοῦ παλατιοῦ, ὁ ἡρωϊκὸς Τηλέμαχος κι' ὁ λαμπρὸς γυιὸς τοῦ Νέστορος. Κι' ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως ἐπλάγιασε στὸ βᾶθος τοῦ ἀνακτόρου καὶ κοντὰ του

- 305 κοιμήθηκε ἡ μακρόπτεπλη Ἑλένη, ἡ θεϊκὴ γυναῖκα.

Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως κι' ἐγεννήθηκε τὸ πρωῒ, ἐσηκώθηκε εὐθὺς ἀπὸ τὴν κλίνη του ὁ γενναῖος Μενέλαος, ἐφόρεσε τὰ ροῦχα του κι' ἔρριξε στὸν ὦμο του τὸ μυτερὸ σπαθί του καὶ κάτω ἀπ' τὰ ὄμορφα

- 310 πόδια του ἔδεσεν ὠραῖα πέδιλα, κι' ἐτράβηξε ἀπ' τὸ θάλαμο, ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς σὲ ὅλα. Ἐκάθησε, λοιπὸν, κοντὰ στὸν Τηλέμαχο καὶ τοῦ μίλησε μὲ τ' ὄνομά του:

«Ποιὰ ἀνάγκη ἄραγε σ' ἔφερ' ἐδῶ, ἡρωϊκὴ Τηλέμαχε, στὴ θεϊκὴ Λακεδαιμόνα, ἀπάνω στὰ μεγάλα κύματα τῆς θάλασσης; Τοῦ δήμου ἀνάγκη, ἢ ἀτομικὴ σου; Γιὰ πὲς μου τὴν ἀλήθεια.»

- 315 Σ' αὐτὸν πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε:

«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε, εὐγενικὴ βασιλέα, ἦρθα μὴ τυχὸν μοῦ εἴπῃς καμμιὰν εἴδηση γιὰ τὸν πατέρα μου. Ρημάχθηκε τὸ σπιτικό μου καὶ καταστραφήκανε τὰ εὐφορα κτήματά μου. Κι' εἶναι γεμᾶτο τὸ σπίτι μου ἀπὸ ἐχθροὺς ἀνθρώπους, ποὺ πάντοτε μοῦ σφάζουνε τ' ἄφθονα πρόβατά μου καὶ τὰ βώδια, ἀπὸ τοὺς μνηστήρες τῆς μητέρας μου ποὺ ὁ τρόπος τους μὲ προσβάλλ-

λει. Γι' αὐτὸ ἔρχομαι νὰ προσπέσω στὰ πόδια σου καὶ
 νὰ σὲ παρακαλέσω, ἂν θέλῃς, νὰ μοῦ εἰπῇς γιὰ τὸ θλι-
 θερὸ χαμὸ ἐκείνου, ἂν κάπου μὲ τὰ μάτια ἔχεις ἰδῇ
 ἢ ἀπ' ἄλλον ἔχεις ἀκούσει, ποῦ πλανιέται. Πολὺ κακό-
 325 τυχο ἢ μάννα του τὸν ἐγέννα. Καὶ μὴ τύχῃ ἀπὸ συμπό-
 νεσῇ μοῦ κρύψῃς τίποτα ἢ ἀπὸ οἴκτο, ἀλλὰ ὅλα μὲ τῇ
 σειρᾷ νὰ μοῦ τὰ πῇς ἀλήθεια, ὅπως τὰ εἶδες μὲ τὰ μά-
 τια σου. Σὲ παρακαλῶ, ἂν κάποτε ὁ λαμπρὸς πατέρας
 μου ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ λόγο ἢ πράξῃ σοῦταξε τίποτε καὶ
 330 τῷχει κάμει στὴ χώρα τῶν Τρώων, ὅπου πολλὰ βάσα-
 να τοὺς Ἕλληνας εὐρῆκαν, αὐτὸ τώρα θὰ τὸ θυμῇθῃς
 καὶ πὲς μου τὴν ἀλήθεια.»

Σ' αὐτὸν μὲ μεγάλο στεναγμὸ εἶπε ὁ ξανθὸς Μενέ-
 λαος:

«Ὡϊμένα, σὲ πολὺ γενναίου ἀνδρὸς τὴν κλίνη θάθε-
 λαν αὐτοὶ νὰ πλαγιάσουνε, ἐνῶ εἶνε οἱ ἴδιοί τους ἄναν-
 335 δροι! Ὅπως ὅμως μέσα σὲ φωληὰ δυνατοῦ λεοντα-
 ριοῦ, ἢ ελαφίνα ἀφοῦ κοιμήσῃ τὰ δύο νεογέννητα παι-
 διὰ τῆς ποῦ βυzaίνουν, θγαίνει ψάχνοντας τὰ θουνᾶ
 καὶ τὰ χλοερὰ λειθάδια καὶ βόσκει καὶ τὸ λεοντάρι ἐ-
 πειτα μπαίνει μέσα στὴ φωληὰ του καὶ δίνει στὰ δυὸ
 ἐλαφάκια ἄσπλαχνο θάνατο, ἔτσι καὶ σὲ κείνους ὁ Ὀ-
 340 δυσσεὺς θὰ δώσῃ ἄσπλαχνο θάνατο. Εἶθε, Ζεῦ, πατέρα
 καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπόλλων, τέτοιος ποῦ εἶνε, ὅπως κάπο-
 τε ἐσηκώθηκε ὕστερ' ἀπὸ φιλονικία μέσα στὴν καλο-
 χτισμένη Λέσβο κι' ἐπάλεψε μὲ τὸ γυιὸ τοῦ Φίλομηλέως
 κάτω τὸν ἔρριξε χάμω μὲ δύναμη κι' ὅλοι οἱ Ἕλληνες
 340 ἐχαρῆκαν, εἶθε τέτοιος νὰ εἶνε, νὰ ζυγώσῃ τοὺς μνη-
 στῆρες ὁ Ὀδυσσεύς, ὅλοι τοὺς τότε γρηγοροθάνατοι
 θὰ γινόντουσαν καὶ πικρόγαμοι. Γι' αὐτὰ ὅμως ποῦ
 μὲ ρωτᾷς καὶ μὲ παρακαλεῖς δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ σοῦ
 πῶ τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἀλήθεια, οὔτε θὰ σὲ ἀπατή-
 σω, ἀλλὰ ὅσα καὶ σὲ μένα εἶπε γέρος θαλασσινὸς, ποῦ
 350 δὲν ξέρει ψέμματα, ἀπ' αὐτὰ δὲν θὰ σοῦ κρύψω τίποτα,
 ἀλλὰ καθαρὰ θὰ στὰ εἰπῶ. Μ' ἐκρατοῦσαν ἀκόμα στὴν
 Αἴγυπτο οἱ θεοί, ἂν καὶ πολὺ ἤθελα νὰ γυρίσω, γιὰτὶ
 δὲν τοὺς προσέφερα τέλειες ἐκατόμβες, ἐνῶ ἐκεῖνοι
 πάντα θέλανε νὰ θυμώμαστε τίς προσταγὰς τους. Κά-
 ποιο νησί, λοιπόν, βρίσκειτ' ἐκεῖ στὸ πολυτάραχο πέλα-

- 355 γος ἔμπρὸς στὸ στόμιο τοῦ Αἰγύπτου ποταμοῦ, ποῦ τὸ
λένε Φάρο καὶ ποῦ ἀπέχει τόσο ἀπ' τὴν ξηρά, ὅσο μπο-
ρεῖ νὰ πάρῃ σὲ μιὰ ὁλόκληρη μέρα πλοῖο καλοφτιαγ-
μένο καὶ δυνατὸ ποῦ θάχε τὸν ἄερα πρῦμα. Κι' ἔχει λι-
μάνι βολικὸ ἀπ' ὅπου ρίχνουν στὴ θάλασσα τὰ ζυγι-
σμένα πλοῖα. Εἴκοσι μέρες ἐκεῖ πέρα οἱ θεοὶ μ' ἔκρα-
τοῦσαν καὶ δὲν φάνηκαν νὰ φυσήξουνε ποτὲ εὐνοικοὶ
- 360 ἄνεμοι ποῦ ὁδηγοῦν τὰ πλοῖα στὰ εὐρύχωρα κύματα
τῆς θάλασσας. Λοιπόν, ὅλα τὰ τρόφιμα θὰ ἐτέλειωναν
κι' ἡ δύναμη τῶν ἀνδρῶν, ἂν δὲν μὲ σπλαχνίζοταν καὶ
δὲν μ' ἔσωνε κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ἡ θυγατέρα τοῦ
- 365 δυνατοῦ θαλασσινοῦ γέροντα, τοῦ Πρωτέως, ἡ Εἰδο-
θέα, γιατί ἐκείνης πιὸ πολὺ συγκίνησα τὴν καρδιά
της, ὅπου μ' ἀντάμωσε μόνο μου νὰ περιπλανιέμαι ἄ-
δικα μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου. Αὐτοὶ ἐγυρ-
νοῦσαν πάντοτε γύρω στὸ νησί κι' ἐπιαναν ψάρια μὲ
κυρτὰ ἀγκίστρια, γιατί ἡ πείνα βασάνιζε τὴν κοιλιά
- 370 τους. Στάθηκε, λοιπόν, κοντά μου, μοῦ μίλησε καὶ εἶπε:
«Εἶσαι ἀνόητος, ξένε, καὶ τὸ μυαλὸ ἔχεις βλαμμένο
ἢ θέλοντας παραμελεῖς καὶ σ' εὐχαριστεῖ νὰ βασανίζε-
σαι, γιατί τώρα ἐμποδίζεσαι πολὺν καιρὸ μέσα στὸ
νησί καὶ δὲν μπορεῖς νὰ βρῇς τρόπο νὰ γλυτώσης καὶ
λιγοστεύει τὸ θάρρος τῶν συντρόφων σου.»
- 375 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τῆς ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:
«Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ, ὅποια ἀπὸ τίς θεές κι' ἂν εἶσαι,
ᾧτι ἐγὼ διόλου θεληματικὰ δὲν κρατιέμαι ἐδῶ, μὰ ἴ-
σως κι' ἀμάρτησα στοὺς ἀθάνατους ποῦ κατοικοῦν
στὸν μεγάλο οὐρανό. Μὰ πές μου ἐσύ, γιατί οἱ θεοὶ τὰ
ξέρουν ὅλα, ποῖος ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους μ' ἐμποδίζει
- 380 καὶ μοῦδεσε τὸ δρόμο καὶ τὸ γυρισμὸ καὶ μὲ τί τρόπο
θὰ γυρίζω σχίζοντας τὴ θάλασσα μὲ τὰ πολλὰ ψάρια;»
Αὐτὰ εἶπα κι' ἡ θεὰ μοῦ ἀπάντησε ἀμέσως καὶ μοῦ
εἶπε:
«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, μὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ἐδῶ συ-
χνάζει ἓνας θαλασσινοὺς γέροντας ποῦ ποτὲ δὲ βγῆκε
ψεύτης, ὁ ἀθάνατος Αἰγύπτιος Πρωτεύς, ποῦ γνωρίζει
- 385 ὅλης τῆς θάλασσας τὰ βάθη κι' εἶνε θεράπων τοῦ Πο-
σειδῶνος. Γι' αὐτὸν λένε πῶς εἶνε ὁ πατέρας μου καὶ
πῶς αὐτὸς μ' ἐγέννησε. Ἄν, λοιπόν, καταφέρῃς νὰ τοῦ

στήσης καρτέρι καὶ νὰ τὸν πιάσῃς, αὐτὸς μπορεῖ νὰ
 σου πῇ τὸ δρόμο καὶ τὰ μακρὰ τοῦ ταξειδιοῦ καὶ γιὰ
 390 τὸ γυρισμὸ σου, γιὰ νὰ μῆς στὴν ψαροτρόφο θάλασ-
 σα. Ἀκόμη μπορεῖ νὰ σοῦ πῇ, εὐγενικὲ ξένε, ἂν τὸ
 θέλῃς, ὅ,τι κακὸ καὶ καλὸ ἔχει γίνει στ' ἀνάκτορά
 σου, ἀφ' ὅτου ἔφυγες γιὰ τὸ μακρυνὸ καὶ κοπιαστικὸ
 ταξειδί.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τῆς ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:

«Ἐσὺ ἢ ἴδια τώρα νὰ σκεφτῇς γιὰ τὸ καρτέρι τοῦ
 395 θείου γέροντα, μὴ τυχὸν μοῦ ξεφύγῃ, ἂν τὸ προῖδῃ ἢ
 τοῦ τὸ εἰποῦνε, γιατί εἶνε δύσκολο ἕνας θεὸς νὰ κατα-
 βληθῇ ἀπὸ θνητὸν ἄνθρωπο.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ
 θεά:

«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, μὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ὃταν
 400 ὁ ἥλιος ἀνεβῇ στὴ μέση τοῦ οὐρανοῦ, τότε ἔρχεται
 ἀπὸ τὴ θάλασσα ὁ θαλασσινὸς γέρος ποὺ μιᾶ ἀλη-
 θινὰ πάντα, μὲ τὴν πνοὴ τοῦ Ζεφύρου καὶ βγαίνει ἔξω
 ἀπὸ τὰ μαῦρα κύματα καὶ κοιμᾶται μέσα στὶς λα-
 ξευτὲς σπηλιές κι' οἱ φῶκες γύρω του, ἀπόγονοι τῆς
 405 ὤμορφης Ἀλοσύνης, κοιμούνται πολλές μαζί, ἀφοῦ
 βγοῦν ἀπὸ τ' ἀφρισμένο κύμα, ἀναδίνοντας τὴ βαρεῖά
 ὁσμὴ τῆς τρισβάθης θάλασσας. Ἐκεῖ θὰ σὲ ὀδηγήσω
 ἐγὼ μόλις φανῇ ἡ αὐγή. Θὰ σὰς βάλῃ νὰ πλαγιάσετε
 στὴ σειρὰ καὶ σὺ διάλεξε καλὰ τρεῖς συντρόφους, ὅ-
 ποιοι εἶνε οἱ καλλίτεροι μέσα στὰ γερά καράβια, καὶ
 410 θὰ σοῦ εἰπῶ ὅλες τὶς πονηριές τοῦ γέρου. Πρῶτα θὰ
 μετρήσῃ τὶς φῶκες καὶ θὰ τὶς κυττάξῃ κι' ἀφοῦ τὶς
 μετρήσῃ ὅλες πέντε-πέντε καὶ τὶς ἰδῇ, θὰ πλαγιάσῃ
 στὴ μέση, ὅπως ὁ βοσκὸς ἀνάμεσα στὸ κοπάδι τῶν
 προβάτων. Ἀφοῦ, λοιπόν, τὸν ἰδῇτε πῶς τὸν ἐπῆρε
 γιὰ καλὰ ὁ ὕπνος, τότε νὰ βάλετε καὶ δύναμη καὶ βία
 415 νὰ τὸν κρατᾶτε ἐκεῖ ἀκόμη κι' ἂν πολεμᾷ κι' ὀρμήσῃ
 γιὰ νὰ φύγῃ. Θὰ προσπαθήσῃ δὲ νὰ γίνῃ ὅλα ὅσα ὑ-
 πάρχουν ἐρπετὰ καὶ ζῶα ἐπάνω στὴ γῆ, ὥς καὶ νερὸ
 καὶ φωτιά μὲ φλόγες. Μὰ ἐσεῖς κρατᾶτε τὸν γερά
 καὶ σφίγγετε τὸν περισσότερο. Ὃταν ὅμως μονάχος
 420 τοῦ μὲ λόγια σ' ἐρωτήσῃ, τέτοιος ποὺ εἶνε ὅπως τὸν
 εἶδατε τὴν ὥρα ποὺ ἐκοιμήθῃ, τότε πιά νὰ σταματῇ-»

σετε τὴ βία καὶ νὰ ἐλευθερώσετε τὸν γέροντα κι' ἐσύ, ἡρώϊκέ, νὰ τὸν ρωτήσης ποιὸς ἀπὸ τοὺς θεοὺς σὲ κατατρέχει καὶ γιὰ τὸ γυρισμό σου, πῶς νὰ βγῇς στὴν ψαροτρόφο θάλασσα.»

- 425 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐβούτηξε στὴ θάλασσα ποὺ ἐκυμάτιζε. Κι' ἐγὼ ἐτράβηξα γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ ἔστεκαν στὴν ἄμμο, κι' ἐνῶ ἐπήγαينا πολλὰ ἐσκέπτετο ἡ καρδιά μου. Κι' ὅταν πιά κατέβηκα στὰ καράβια καὶ στὴ θάλασσα κι' ἐτοιμάσαμε τὸ δείπνο, ἦρθε ἡ ἀθάνατη νύχτα καὶ τότε πιά κοιμηθήκαμε στὴν ἀκρογιαλιά.

- Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως ποὺ ἐγεννήθηκε τὸ πρωῒ, ἐπερπατοῦσα στὴν ἄμμουδιὰ τοῦ ἀπειρου τοῦ πελάγους καὶ παρακαλοῦσα πολὺ τοὺς θεοὺς θερμά. Κι' εἶχα μαζὶ τρεῖς συντρόφους, ποὺ σ' αὐτοὺς μπορούσα νά'χω ἀπόλυτη πεποίθηση γιὰ κάθε μιὰ δουλειά. Τότε κι' ἐκείνη ἐφάνηκε εὐθὺς μέσ' ἀπὸ τοὺς βυθοὺς τῆς εὐρύχωρης θάλασσας κι' ἔφερνε ἀπὸ τὸ πέλαγος τέσσαρα δέρματα φώκης, νιόγδαρτα ὅλα. Κι' εἶχε στὸ νοῦ δόλο γιὰ τὸν πάτερα της. Κι' ἀφοῦ ἀνοιξε λακοῦθες στὴν ἄμμο τῆς θάλασσας γιὰ νὰ πλαγιαίσουμε, ἐπήγαμε τότε κι' ἐμεῖς κοντά της. Μᾶς ἔβαλε νὰ πλαγιαίσουμε χάμω μὲ τὴ σειρὰ κι' ἔρριξε ἀπάνω στὸν καθένα μας ἀπὸ ἓνα δέρμα φώκης. Ἐκεῖ ἐστήσαμε τὸ βασανιστικὸ καὶ δύσκολο καρτέρι, γιατί μᾶς ἐπνιγε ἡ βαρειά ὁσμὴ τῆς θαλασσοθρεφτῆς φώκας. Ποιὸς μπορεῖ νὰ πλαγιαίῃ πλάϊ στῆς θάλασσας τὸ κύτος; Μᾶς ἔσωσεν ὅμως αὐτὴ καὶ βρῆκε νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Κάτω ἀπ' τὴ μύτη τοῦ καθενὸς ἔβαλε ἀμύροσιν πολὺ γλυκόπνοη κι' ἔσβυσε τὴ μυρωδιὰ τοῦ κύτους. Ὅλη, λοιπὸν, τὴν αὐγὴ περιμέναμε μὲ ὑπομονητικὴ καρδιά καὶ τέλος ἦρθαν οἱ φῶκες ἀπ' τὴ θάλασσα μαζωμένες καὶ ἔπειτα πλαγιαίζαν μὲ τὴν σειρὰ 440 στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ τὸ μεσημέρι ἦρθε ὁ γέρος ἀπ' τὴ θάλασσα κι' εὐρῆκε τίς καλοθρεμμένες φώκες. Κι' ἐπῆγε σ' ὅλες καὶ τίς μέτρησε. Ἐκεῖ ἀνάμεσα στὰ κύτη ἐμέτρησε πρῶτους ἐμᾶς, κι' οὐδὲ στὸ νοῦ του τῶβαλε γιὰ τὸ δόλο. Ἐπειτα, ἐπλάγιασε κι' αὐτός. Ἐμεῖς τότε μῆξαμε τίς φωνές, κι' ὀρμάμε καὶ τοῦ ἐβά-

455 λαμε γύρω τὰ χέρια μας. Μὰ κι' ὁ γέρος δὲν ἐξέχασε
τὰ δόλια τεχνάσματα, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐγίνηκε λε-
οντάρι, μὲ ωραία χαίτη, ἔπειτα φεῖδι δράκοντας καὶ
πάρδαλις κι' ἀγριόχοιρος. "Ἐγινε καὶ ρευστὸ νερὸ
καὶ δέντρο ψηλὸ μὲ φύλλα: Μὰ ἡμεῖς τὸν ἐκρατάγαμε
σφιχτὰ καὶ τῷλεγε ἡ καρδιά μας. 'Ἄλλ' ὅταν πιά στε-
469 νοχωρέθηκε ὁ παμπόνηρος γέροντας, τότε πιά μ' ἐ-
ρώτησε μὲ λόγια καὶ μοῦ εἶπε:

«Ποιὸς, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς θεοὺς, γυιὲ τοῦ Ἀτρείως,
σοῦδωκε αὐτὲς τίς σκέψεις, γιὰ νὰ μὲ πιάσῃς ἄθελα
μὲ τὸ καρτέρι; Πές μου τί θέλεις;»

465 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:
«Τὰ ξέρεις γέροντα. Τί μ' ἐρωτᾷς, θέλεις νὰ μὲ γε-
λάσῃς; Εὐρίσκομαι τόσον καιρὸ μέσ' στὸ νησί καὶ μ'
ἐμποδίζουν καὶ δὲν ξέρω ἀπὸ ποῦ νὰ φύγω, καὶ ἡ
καρδιά στὰ στήθη μου ὅλο καὶ λιγοστεύει. Μὰ ἔλα,
πές μου τώρα ἐσύ, γιατί οἱ θεοὶ ὅλα τὰ γνωρίζουν,
ποιὸς μ' ἐμποδίζει ἀπ' τοὺς ἀθάνατους καὶ μοῦ ἔφρα-
470 ξε τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ, νὰ μῶ στὴ θάλασσα τὴν
ψαροτρόφο.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως αὐτὸς μοῦ ἀπάντησε καὶ μοῦ
εἶπε:

«Εἶθε νὰ ἔμπαινες στὰ πλοῖα, στὴν Τροία, ἀφοῦ
στὸν Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα θὰ προσέφε-
ρες λαμπρότατες θυσίες, γιὰ νὰ ἔφθανες γρήγορα
475 στὴν πατρίδα, ἐπάνω στὸ ἀστραφτερὸ κύμα. Τώρα
δὲν εἶν' γραπτὸ σου πιά νὰ ἰδῇς τοὺς ἰδικούς σου καὶ
νὰ πᾶς στὸ σπίτι σου τὸ καλοχτισμένο καὶ στὰ χώ-
ματα τῆς πατρίδος, πρὶν ξαναπᾶς στὸν ποταμὸ τὸν
Αἰγύπτιο καὶ προσφέρεις στοὺς ἀθάνατους θεοὺς ἱε-
ρὲς ἐκατόμβες. Τότε θὰ σοῦ δώσουν τὸ ταξειδί πού
480 ποθεῖς οἱ θεοί.»

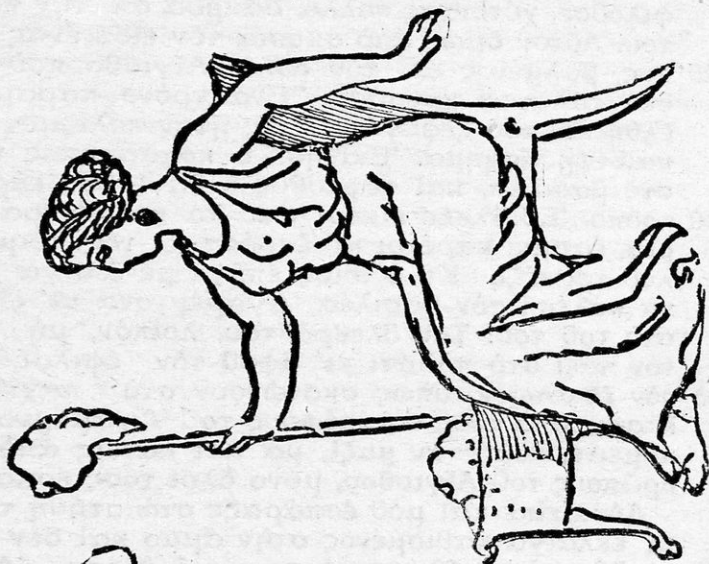
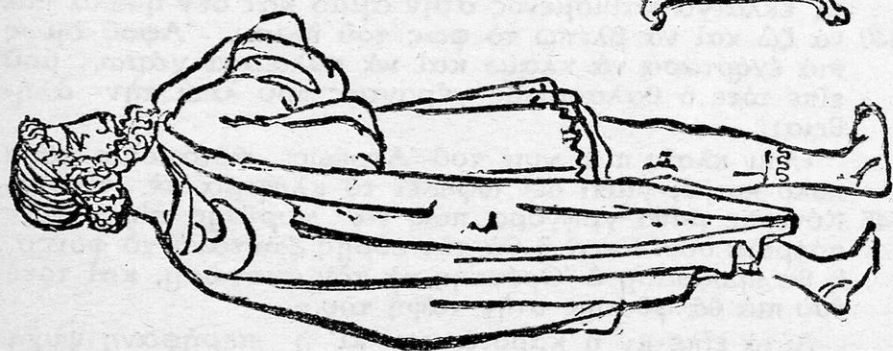
Αὐτὰ εἶπε καὶ μοῦ σπάραξε τὴν καρδιά μέσ' στὰ
στήθη, γιατί μοῦλεγε νὰ ξαναπάγω στὴν ἀφρόλευκη
θάλασσα, ἐπάνω στὸν Αἰγύπτιο ποταμό, σὲ μακρυνὸ
485 καὶ δύσκολο ταξειδί. Κι' ἔτσι ὅμως, τοῦ ἀπάντησα
καὶ εἶπα:

«Αὐτὰ, βέβαια, ἔτσι ποῦ τὰ λὲς, γέροντα, θὰ τὰ

κάμω, μὰ ἔλα πές μου το κι' αὐτό, μέ ὄλη τὴν ἀλή-
 θεια, ἂν ὅλ' οἱ Ἕλληνες γυρίσανε γεροὶ μέ τὰ πλοῖα,
 ὅσους ὁ Νέστορας κι' ἐγὼ ἀφήσαμε στὴν Τροία φεύ-
 γοντας, ἢ μὴ τυχὸν κανεῖς ἐχάθηκε ἀπάνω στοῦ καρὰ-
 490 βι ἢ σὲ φιλικὰ του χέρια, ἀφοῦ ἐτέλειωσε τὸν πό-
 λεμο.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνος εὐθύς μοῦ ἀπάντησε καὶ μοῦ
 εἶπε:

«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, τί μέ ρωτᾷς καὶ ποιά ἡ ἀνάγκη
 νὰ τὰ γνωρίζης, οὔτε μπορεῖς νὰ μάθης, ὅσα ξέρω
 ἐγώ. Δὲ θὰ μείνης ἀδάκρυτος ἂν ὅλα καλὰ τὰ μά-
 495 θης. Πολλοὺς ἐπῆρεν ὁ Χάροντας κι' ἄλλοι πάλι πολ-
 λοὶ ἐσωθῆκαν. Δυὸ μονάχα ἀπ' τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν
 χαλκοφόρων Ἑλλήνων ἐχάθηκαν στοῦ γυρισμοῦ. Γιά
 τίς μάχες πιά ἐσὺ τὰ ξέρεις. Ἕνας ἄλλος πάλι παρα-
 δέρνει στὴν εὐρύχωρη θάλασσα. Ὁ Αἴας ἐτσακίσθη-
 κε μαζί μέ τὰ καρὰβία μέ τὰ μακρυὰ κουπιά. Στίς
 500 Γυρές, ὁ Ποσειδῶν τὸν ἐπέταξε στοὺς βράχους καὶ
 τὸν ἔσωσε ἔξω ἀπ' τὸ κῦμα. Θὰ γλύτωνα ὅμως τὸν θά-
 νατο, ἂν ἡ Ἀθηνᾶ ποῦ τὸν μισοῦσε, δὲν ἔβγαζε ἀπ' τὸ
 στόμα του πολὺ μεγάλο λόγο, ποῦ τόσο τὸν ἔβλαψε,
 ποῦ εἶπε πῶς παρὰ τὴν θέληση τῶν θεῶν ἐγλύτωσε ἀπ'
 505 τὸ κῦμα. Ὁ Ποσειδῶν, λοιπόν, τ' ἄκουσε τὰ περήφανα
 αὐτὰ λόγια κι' ἀρπάζει εὐθύς τὴν τρίαινα στὰ στιβα-
 ρὰ του χέρια, καὶ χτυπᾷ τὸ βράχο τῶν Γυρῶν καὶ τὸν
 χωρίζει στὰ δύο. Τὸ ἓνα κομμάτι ἔμεινε ἐκεῖ καὶ τ'
 ἄλλο ἔπεσε στοῦ κῦμα. Σ' αὐτὸ ἐπάνω ἐκάθονταν ὁ Αἴ-
 ας κι' ἔτσι ἐχάθηκε γιὰ ὅσα εἶπε. Τὸν ἐπῆρε στ' ἀνοι-
 510 χτὰ ὁ Ποσειδῶν. Ἔτσι αὐτὸς ἐχάθηκε ἀρμυρὸ νερὸ
 ἀφοῦ ἦπιε. Μὰ ὁ δικός σου ὁ ἀδελφός ἐξέφυγε ἀπὸ
 τὴν κακὴ μοῖρα κι' ἐτράβηξε μέ τὰ λαξευτὰ καρὰ-
 βία, γιατί τὸν ἐγλύτωσε ἡ σεβαστὴ Ἥρα. Ὅταν ὅμως
 ἔμελλε νὰ φθάσῃ στὸν ψηλὸ τὸ Μάλέα, τότε τὸν ἀρπα-
 515 ξεν ἡ θύελλα καὶ τὸν ἔρριξε στὴν θάλασσα, τὴν ψα-
 ροτρόφο, ἐνῶ αὐτὸς βαρυαστενάζει, πικρὰ στὴν ἄκρη
 τῆς χώρας, ὅπου ἄλλοτε ἔμενεν στοῦ παλάτι ὁ Θυέ-
 στης. Τότ' ὅμως ἔμεν' ἐκεῖ ὁ γυιὸς του ὁ Αἰγισθος.
 Ἄλλ' ὅταν πιά ἀπὸ καὶ φαινότανε βέβαιος ὁ γυρισμός

Μενέλαος καὶ Ὀδυσσεύς

520 του, ἔστρεψαν ἀμέσως οἱ θεοὶ τὸν ἄνεμο κι' ἐφύσαγε
 πρύμα Ἐφτάσανε, λοιπὸν, σὺ σπῖτι τους δλόχαροι
 κι' ἐβγῆκε σὺ χῶμα τῆς πατρίδος του καὶ τὸ γλυκο-
 φιλοῦσε, χύνοντας πολλὰ δάκρυα ἀπ' τὴν πολλὴ χαρὰ
 525 του. Αὐτὸν ὅμως ἀπὸ σκοπιᾶ τὸν εἶδε ἕνας κατὰσκο-
 πος, βαλμένος ἀπ' τὸν δόλιο Αἰγισθο ποῦ τοῦ ἔταξε
 δυὸ τάλαντα χρυσάφι. Ἐνα χρόνο παραμόνευε μὴν
 ἔλθῃ καὶ τοῦ ξεφύγῃ, κι' ὥς ἦταν πολεμιστῆς μὴν τὸν
 παιδέψῃ ἄσχημα. Ἐκίνησε ὁ κατὰσκοπος νὰ τὸ εἰπῇ
 530 σὺ βασιλέα, καὶ παρευθὺς ὁ Αἰγισθος εὗρηκε δόλιο
 τρόπο. Ἐδιάλεξε εἴκοσι ἀπὸ τὰ καλλίτερα παλληκά-
 ρια, ἔστησε καρέτρι κι' ἐπρόσταξε νὰ ἐτοιμάσουν ἀλ-
 λου τραπέζι. Κι' ὁ ἴδιος ἐπῆγε μὲ ἄλογα κι' ἀμάξια
 νὰ καλέσῃ τὸν βασιλέα Ἀγαμέμνονα κι' εἶχε ἀνόσια
 σὺ νοῦ του. Τὸν ὀλεθρό του, λοιπὸν, μὴ ξέροντας,
 535 τὸν πάει σὺ παλάτι κι' ἀφοῦ τὸν ἐφιλοξένησε, ἐκεῖ
 τὸν ἐσκοτώσε, ὅπως σκοτώνουν σὺ παχνὶ τὸ βῶδι
 Κανεῖς ἀπὸ τοὺς συντρόφους τοῦ Ἀγαμέμνονος δὲν ἀ-
 πόμεινε, ποῦ ἦ-αν μαζί, μὰ καὶ κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἀν-
 θρώπους τοῦ Αἰγισθου, μόνο ὅλοι τους ἐσκοτωθῆκαν.»
 Αὐτὰ εἶπε καὶ μοῦ ἐσπάραξε στὰ στήθη τὴν καρδιά
 540 κι' ἐκλαιγα καθισμένος στὴν ἄμμο καὶ δὲν ἤθελα πιά
 νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἀφοῦ ὅμως
 πιά ἐχόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι χάμω, μοῦ
 εἶπε τότε ὁ θαλασσινὸς γέροντας ποῦ λέει τὴν ἀλή-
 θεια:

«Μὴν κλαῖς πιά, γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, ἀδιάκοπα, τόσο
 πολὺ καιρὸ, γιατί δὲν ὠφελεῖ τὸ κλάμμα σὲ τίποτα.
 545 Κύτταξε μόνο γρήγορα πῶς νὰ γυρίσῃς πίσω στὴν
 πατρίδα σου. Γιατὶ ἢ θὰ τὸν εὕρῃς ζωντανὸ τὸ φονηᾶ,
 ἢ θὰ προφθάσῃ ὁ Ὀρέστης νὰ τὸν σκοτώσῃ, καὶ τότε
 ἐσὺ πιά θὰ φθάσῃς στὴν ταφὴ του.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἡ καρδιά μου κι' ἡ περήφανη ψυχὴ
 μου ἀνάψανε μέσα στὰ στήθη μου παρ' ὅλο μου τὸν
 550 πόνο καὶ τότε τοῦ ἀπάντησα τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:
 «Νὰ ποῦ ἔμαθα πιά γι' αὐτοὺς! Πές μου, ὅμως καὶ
 γιὰ ἐκεῖνον τὸν ἄλλο, τὸν τρίτο, ποῦ ἀκόμα ζωντανὸ
 στὴ θάλασσα τὸν κρατᾶνε, ἢ μήπως πέθανε; Ἄν καὶ

πονῶ ὅλα θέλω νὰ τ' ἀκούσω!»

Αὐτὰ εἶπα κι' εὐθὺς αὐτὸς μοῦ ἀπάντησε καὶ μοῦ εἶπε:

- 555 «Εἶναι ὁ γυιὸς τοῦ Λαέρτη, ποὺ κατοικεῖ στὴν Ἰθά-
κη. Τὸν εἶδα σένα νησι νὰ χύνη μαῦρο δάκρυ, μέσα
στο παλάτι τῆς νύμφης Καλυψοῦς ποὺ τὸν κρατάει μὲ
560 βία κι' αὐτὸς δὲν εἴμπορεῖ νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του.
Γιατὶ δὲν ἔχει πλοῖα μὲ κουπιὰ, μὰ οὔτε συντρόφους
γιὰ νὰ τὸν πᾶνε ἀπάνω στὰ εὐρύχωρα κύματα. Γιὰ
σένα ὅμως δὲν εἶναι γραμμένο, εὐγενικὲ Μενέλαε, νὰ
πεθάνῃς ὅταν ἔρθ' ἡ ὥρα σου μέσα στὸ ἀλογοτρόφο
Ἄργος, ἀλλὰ θὰ σὲ στείλουν οἱ ἀθάνατοι στὸ Ἥλυ-
σιο πεδίο στὰ πέρατα τῆς γῆς, ὅπου κατοικεῖ ὁ ξαν-
565 θὸς Ραθάμανθις. Ἐκεῖ εἶναι ἡ πιὸ εὐχάριστη ζωὴ γιὰ
τοὺς ἀνθρώπους, γιατί οὔτε πέφτει χιόνι, οὔτε γίνεται
χειμῶνας θαρὺς, οὔτε ποτὲ θρέχει, μὰ πάντοτε ὁ Ὠ-
κεανὸς στέλνει γλυκὰ τὶς αὔρες τοῦ Ζέφυρου, γιὰ νὰ
δροσίξῃ τοὺς ἀνθρώπους. Κι' αὐτὸ θὰ γίνη, γιὰτ' εἶ-
570 σαι γαμπρὸς τοῦ Διὸς καὶ σύζυγος τῆς Ἑλένης.»

- Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐχάθη στὴ θάλασσα ποὺ κυματίζει.
Κι' ἐγὼ ἐγύρισα στὰ πλοῖα μαζί μὲ τοὺς ἰσόθεους
συντρόφους μου καὶ ἔβαλα πολλὰ μὲ τὸ νοῦ μου, ἐνῶ
ἐπερπατοῦσα. Κι' ἀφοῦ πιά ἐκατεβήκαμε στὸ πλοῖο
575 καὶ στὴν θάλασσα, κι' ἐτοιμάσαμε τὸ δείπνο, ἦρθε ἡ
ἀθάνατη νύχτα καὶ τότε ἐκοιμηθήκαμε στὴν ἀκροθα-
λασσιά. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, ποὺ
ἐγεννήθη τὸ πρωῒ, πρωτ' ἀπ' ὅλα ἐσύραμε στὴ θεϊκὴ
θάλασσα τὰ καλοζυγισμένα καράβια, κι' ἐβάλαμε τὰ
κατάρτια καὶ τὰ πανιά, κι' ἀνέβηκαν κι' οἱ κωπηλά-
τες κι' ἐκάθησαν στὶς θέσεις τους κι' ἔτσι καθῶς ἦταν
580 στὴ σειρὰ ἐκτυποῦσαν μὲ τὰ κουπιὰ τὴν ἀφρισμένη
θάλασσα. Ἄραξα, λοιπὸν, πίσω πάλι τὸν ποταμὸ τοῦ
Διὸς τὸν Αἰγύπτιο τὰ καράβια καὶ ἐθυσίασα τέλειες
ἐκατόμβες. Κι' ἀφοῦ ἡμέρωσα τὴν ὀργὴ τῶν ἰθανά-
των, ἔστησα ἓνα μνημεῖο στὸν Ἀγαμέμνονα γιὰ νὰ
μείνῃ αἰώνια ἡ δόξα του. Ὅταν, λοιπὸν, τὰ τέλειωσα
585 ὅλα αὐτὰ, ἐγύρισα πίσω κι' οἱ θεοὶ πρῶτο μοῦ δώσα-
νε τὸν ἄνεμο καὶ μ' ἔστειλαν γρήγορα στὴν ἀγαπητὴ

πατρίδα.

Ἔλα, ὅμως, τώρα, ἐσὺ μέινε ἀκόμη στὸ παλάτι μου, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ἐνδεκάτη καὶ ἡ δωδεκάτη ἡμέρα καὶ τότε θὰ σὲ προπέμψω ὠραῖα καὶ θὰ σοῦ χαρίσω λαμ-
 590 πρὰ δῶρα; Τρία ἄλογα, ἓνα ἀμάξι γερό, καλοφτιαγ-
 μένο, κι' ὕστερα θὰ σοῦ δώσω ἓνα ὠραῖο κύπελλο γιὰ
 νὰ κάνῃς τὶς σπονδὲς στοὺς θεοὺς τοὺς ἀθάνατους κι'
 ἐμένα πάντα νὰ θυμᾶσαι.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ Τηλέμαχος καὶ τοῦ εἶπε:

«Γιὰ τοῦ Ἀτρέως, μὴ μὲ κρατᾷς πολὺν καιρὸ ἐδῶ-
 πέρα καὶ χρόνο ὀλόκληρο ἐγὼ θὰ ἔμεινε κοντὰ σου νὰ
 595 κάθουμαι κι' οὔτε θὰ μ' ἐνοιαζε γιὰ τὸ σπῖτι ἢ τοὺς
 γονεῖς μου, γιὰτὶ τόσο πολὺ μ' εὐχαριστοῦν τὰ λόγια
 σου ν' ἀκούω κι' διηγείσαι. Οἱ σύντροφοι, ὅμως, θὰ
 στενοχωρηθῇκανε στὴν ἱερὴ Πύλο κι' ἐσὺ θέλεις νὰ μὲ
 κρατᾷς πολὺν καιρὸν ἀκόμα. Τὸ δόρυ πού θέλεις νὰ
 600 μοῦ δώσης, ἅς εἶναι ὥς ἐνθύμιο. Τ' ἄλογα, ὅμως, δὲν
 μπορῶ νὰ τὰ πάω στὴν Ἰθάκη, μόνο θὰ τ' ἀφήσω ἐδῶ
 σ' ἐσένα γιὰ στόλισμα, γιὰτὶ ἐσὺ βασιλεύεις ἐδῶ σ' ἀ-
 νοιχτὴ πεδιάδα, πού ἔχει πολὺ τριφύλλι καὶ κύπειρο
 καὶ σιτάρι καὶ καλαμπόκι καὶ τὸ κριθάρι εἶναι μπόλι-
 κς καὶ λευκό. Ἐνῶ ἐκεῖ στὴν Ἰθάκη οὔτε δρόμους ἔ-
 605 χουμε φαρδεῖς, οὔτε, ὥς ξέρεις, καὶ λειβάδι. Μόνο ἔ-
 χουμε βοσκή γιὰ κατοίκια πιδ ὁμορφοῦ ἀπ' τὸν κάμπο
 πού θρέφει τ' ἄλογα. Κανένα ἀπ' τὰ νησιά μὲς πού εἶ-
 ναι χαμηλὰ στὴ θάλασσα δὲν ἀξίζει γι' ἄλογα, οὔτε
 ἔχουμε καὶ λειβάδια κι' ἡ Ἰθάκη πιδ λίγο ἀπ' ὅλα.»
 610 Αὐτὰ εἶπε, κι' ἐχαμογέλασε ὁ βροντόφωνος Μενέ-
 λαος, καὶ τὸν ἐχάϊδεψε μὲ τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

«Εἶσαι ἀπὸ εὐγενικὴ γενιά, ἀγαπητὸ παιδί μου, μὲ
 ὅσα λέγεις. Καὶ γι' αὐτὰ μπορῶ κι' ἄλλοιῶς νὰ κάνω.
 Ἀπὸ τὰ δῶρα, ὅσα ἐνθύμια ἔχω μέσα στὸ σπῖτι μου,
 615 ἐσένα: ἓνα κρατῆρα καλοδευλεμένο, ὀλόκληρο ἀσημέ-
 νιο καὶ πού μοναχὰ τὰ χεῖλια του εἶναι ἀπὸ χρυσάφι.
 Ἔργο τοῦ Ἡφαίστου πού μοῦ χάρισε ὁ Φαίδιμος, ὁ
 ἥρως βασιλεὺς τῶν Σιδονίων, ὅταν μ' ἐφιλοξενοῦσε ἐ-
 κεῖ κάτω, ὅταν ἐπέστρεφα. Σ' ἐσένα ὅμως θὰ τὸν χα-

ρίσω.»

620 Αὐτὰ ἐμιλούσανε οἱ δύο τους καὶ οἱ καλεσμένοι γιὰ τὸ τραπέζι ἐμπήκανε στὸ ἀνάκτορο τοῦ θεοῦ βασιλέως. Κι' ἐφέρονε πρόβατα καὶ δυνατὸ κρασί κι' οἱ γυναικες τους μὲ τὰ ὠραία πέπλα τοὺς ἔστελναν ψωμί σταρίσιο. Κι' ἔτσι αὐτοὶ μέσσα στὸ παλάτι ἐτοίμαζαν τὸ γεῦμα.

625 Οἱ μνηστήρες ὅμως ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο τοῦ Ὀδυσσέως διεσκέδαζαν μὲ τὴ δυσκοβολία καὶ τὰ ἀκόντια τοῦ κυνηγιοῦ, στὸ καλοστρωμένο ἔδαφος, μὲ ἀναΐδεια, ὅπως καὶ πρῶτα. Ὁ Ἀντίνοος ὅμως καὶ ὁ θεόμορφος Εὐρύμαχος ἦτανε καθισμένοι, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων, ποὺ ἐξεχώριζαν στὴν παλληκαριά ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Αὐτοὺς ἐπλησίασε, λοιπὸν, ὁ Νοήμων, ὁ γυιὸς τοῦ Φρονίου, κι' ἐρώτησε τὸν Ἀντίνοο καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀντίνοε, μήπως τάχα γνωρίζουμε ἢ ὄχι, πότ' ἐπιστρέφει ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὴν ἀμμώδη Πύλο; Μοῦ ἐπῆρε τὸ καράβι κι' ἐφυγε, ποὺ τὸ χρειάζομαι τώρα νὰ πάω στὴν εὐρύχωρη Ἥλιδα, ὅπου ἔχω δώδεκα φοράδες ποὺ ἔχουν κι' ὅλας δυνατὰ γιὰ τὴ δουλειὰ μουλάρια, ἀδάμαστα· ἓνα ἀπ' αὐτὰ θέλω νὰ τὸ φέρω ἐδῶ γιὰ νὰ τὸ δαμάσω.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐσάστισαν ἐκεῖνοι, γιατίι δὲν εἶχαν φαντασθῇ πῶς ἐφυγε γιὰ τὴν Πύλο, τὴ χώρα τοῦ Νηλέως, μὲ πῶς ἔμενε κάπου ἐκεῖ στοὺς ἀγροὺς ἢ στὰ πρόβατα, ἢ στοῦ χειροβοσκοῦ. Σ' αὐτὸν τότε ὁ Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθου τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Θέλω νὰ μοῦ εἰπῇς, τὴν ἀλήθεια, πότ' ἐφυγε καὶ πὰς διαλεκτὰ παλληκάρια τῆς Ἰθάκης τὸν ἀκολουθοῦσαν, ἢ μήπως οἱ δικοὶ του ὑπηρέτες καὶ δοῦλοι; Γιατὶ κι' αὐτὸ μπορούσε νὰ τὸ κάνῃ. Μὰ σ' αὐτὸ πές μου τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ ξέρω καλὰ ἂν μὲ τὴν βία, χωρὶς νὰ θέλῃς, σοῦ ἀφαίρεσε τὸ μαῦρο πλοῖο, ἢ μήπως μὲ τὴ θέλησή σου τοῦ τὸ ἔδωσες, ἐπειδὴ σὲ ξεγέλασε μὲ τὰ λόγια;»

Σ' αὐτὸν τότε ὁ γυιὸς τοῦ Φρονίου τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Εγὼ ὁ ἴδιος μὲ τὴν θέλησή μου τοῦ τὸ ἔδωσα. Τί
 θὰ ἔκανε κι' ἓνας ἄλλος, ὅταν ἓνας τέτοιος ἄντρας,
 650 μὲ τόσες ἔγνοιες στὴν καρδιά ἤθελε τοῦ τὸ ζητήσῃ;
 Δύσκολο θὰ ἦταν ν' ἀρνηθῇ νὰ τοῦ τὸ δώσῃ. Τὰ παλ-
 ληκάρια, πάλι, ἦταν οἱ καλλίτεροι ποὺ εὐρίσκονται
 στὴ χώρα, ὅστερ' ἀπὸ μᾶς, κι' αὐτοὶ πάνε μαζί του.
 Εἶδα μέσα στὸ πλοῖο κυβερνήτῃ τὸ Μέντορα, ἢ κά-
 ποιον θεὸν ποὺ τοῦμοιαζε στὴν ἐντέλεια. Κι' αὐτὸ τὸ
 655 εὐρίσκαω παράξενο, γιατί τὸν θεῖο Μέντορα χθὲς τὴν
 αὐγὴ τὸν εἶδα ἐδῶ, κι' ὅμως τότε τραβοῦσε μὲ τὸ
 πλοῖό μου γιὰ τὴν Πύλο.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε γιὰ τὸ πατρικὸ του σπίτι, κι'
 αὐτῶν τῶν δυὸ ἔβραζε ἡ περήφανη ψυχὴ τους. Ἔβα-
 λαν ὅλους τοὺς μνηστῆρες νὰ καθήσουν, ἀφοῦ ἔστα-
 660 μάτησαν τοὺς ἀγῶνες των, καὶ ἐμίλησεν σ' αὐτοὺς ὁ
 Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθου, λυπημένος, κι' οἱ σκο-
 τεινὲς του φρένες ἦσαν γεμάτες θυμὸ καὶ τὰ μάτια
 τοῦ ἐβγάζανε φωτιὲς καὶ σπῖθες.

«Ὡϊμένα, μεγάλο ἀληθινὰ ἔργο μὲ πόλμη μεγάλη
 κατώρθωσε ὁ Τηλέμαχος μ' αὐτὸ τὸ ταξεῖδι κι' ἐλέ-
 γαμε πῶς δὲν θὰ τὰ καταφέρῃ. Μέσ' ἀπὸ τόσους ἐ-
 665 μᾶς ἐδῶ, παρὰ τὴ θέλησή μας, παιδὶ ἀκόμη, ὅπως εἶ-
 νε, νὰ φύγῃ ἀφοῦ ἔσυρε στὴ θάλασσα ἓνα καράβι κι'
 ἐδιάλεξε ἀπὸ τὴ χώρα τοὺς πιὸ καλοὺς κι' ἐπῆρε! Εἴ-
 ναι πολὺ κακὴ ἀρχὴ μὰ εἴθε ὁ Ζεὺς νὰ τοῦ καταστρέ-
 ψῃ τὴ δύναμη πρὶν ἀπογίνῃ ἄνδρας. Ἐλάτε ὅμως τῶ-
 670 ρα, δώστε μου ἓνα γρήγορο καράβι καὶ εἴκοσι σύν-
 τροφους, νὰ τοῦ στήσω καρτέρι, παραφυλάγοντάς τον
 στὸ στενὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς ἀπόκριμνης Σάμης,
 ἔτσι ποὺ νὰ μετανοιώσῃ πικρὰ γιὰ τὸ ταξεῖδι ποὺ ἔκα-
 νε γιὰ τὸν πατέρα του.

Αὐτὰ εἶπε καὶ τὸν ἐπαίνεσαν καὶ τοῦ ἔδιναν θάρρος:
 Κι' εὐθὺς κατόπιν ἐσηκώθηκαν καὶ ἐμπήκανε στὸ πα-
 λάτι τοῦ Ὀδυσσεώς.

675 Κι' ἡ Πηνελόπη, βέβαια, δὲν ἄργησε νὰ μάθῃ ὅσα
 δολερὰ εἶχανε στὸ νοῦ τους οἱ μνηστῆρες. Γιατὶ τῆς
 τὰ εἶπε ὁ Μέδοντας ὁ κήρυκας, ποὺ ἔμαθε τίς σκέψεις
 τους. Ἦταν ἔξω ἀπ' τὴν αὐλὴ τὴν ὥρα ποὺ αὐτοὶ ἐ-

κατάστρωναν τὸ πονηρὸ σχέδιό τους. Ἐκίνησε, λοιπόν, καὶ ἐπῆγε ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ἀνάκτορα νὰ τὰ εἰπῇ στὴν Πηλεόπῃ. Μόλις ὅμως ἐμπῆκε στὸ κατῶφλι τοῦ εἶπε ἐκείνη:

«Γιατὶ, ἄραγε, σ' ἔστειλαν, κήρυκα, οἱ περίφημοι μνηστήρες; Μήπως γιὰ νὰ εἰπῇς στὶς δοῦλες τοῦ θεῖου Ὀδυσσέως νὰ σταματήσουνε τὶς δουλιές, καὶ νὰ τοὺς στρώσουνε τραπέζι; Χωρὶς ἀρραβωνιάσματα καὶ 685 χωρὶς νὰ πᾶνε ἄλλοι, εἶθε γιὰ στερνὴ φορά νὰ κάτσουν στὸ τραπέζι! Γιατὶ συχνὰ μαζεύεσθ' ἐδῶ πέρα κι' ἐκαταστρέψατε μιὰ μεγάλη περιουσία ποὺ ἀνήκει στὸ συνετὸ Τηλέμαχο. Φαίνεται πὼς δὲν ἔχετε ἀκούσει ἀπὸ τοὺς πατέρες σας, ὅταν εἴσαστε παιδιὰ, ποῖος ἦταν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνάμεσα στοὺς δικούς σας γονεῖς, 690 ποὺ δὲν ἀδίκησε ποτὲ κανένα, οὔτε εἶπε ἄδικο λόγο, ὅπως τὸ συνηθίζουνε οἱ θεοὶ βασιλεῖς, ποὺ ἄλλον ἀπ' τοὺς θνητοὺς μισοῦν κι' ἄλλον τὸν ἀγαπᾶνε. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐφέρθηκε ἄσχημα ποτέ του σὲ κανένα. Ἄσχημη 695 ὁμως καὶ ὕβριστική εἶναι ἡ δική σας ἡ ψυχὴ, κι' ἄπρεπα ὅσα κάνετε κι' οὐδὲ κανεῖς ποτὲ θυμήθηκε τίς τόσες καλωσύνες του.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ συνετὸς ὁ Μέδων καὶ τῆς εἶπε:

«Μακάρι, βασίλισσά μου, αὐτὸ νὰ ἦταν τὸ χειρότερο κακό. Ἄλλο ὅμως πολὺ μεγαλότερο καὶ φοβερότερο ἔχουν στὸ νοῦ οἱ μνηστήρες, ποὺ εἶθε ὁ γιὸς τοῦ 700 Κρόνου νὰ μὴν τὸ δώσῃ. Θέλουν νὰ σκοτώσουν τὸν Τηλέμαχο μὲ τὸ κοφτερὸ σπαθί, σὰν θὰ γυρνᾷ στὸ σπίτι. Ἐχει φύγει τώρα, κι' ἐπῆγε στὴν ἱερὴ Πύλο καὶ στὴ θεῖα Λακεδαιμόνα νὰ μάθῃ τίποτα γιὰ τὸν πατέρα του.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐκείνης τῆς ἐλύθησαν τὰ γόνατα καὶ 705 ἡ καρδιά της. Πολλὴ ὥρα δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσῃ καὶ τὰ δύο τῆς μάτια γεμίσανε δάκρυα κι' ἐσταμάτησε ἡ δροσερὴ φωνὴ της. Ἀργὰ πιά τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Κήρυκα, γιατί ἄραγε ἔφυγε τὸ παιδί μου; Δὲν ἦτανε διόλου ἀνάγκη νὰ μῆν' στὰ γρήγορα καράβια,

ποῦ εἶναι γιὰ τοὺς ἄντρες, τ' ἄλογα τῆς θάλασσης
καὶ ποῦ μ' αὐτὰ περνοῦν τ' ἀπέραντα πελάγη. Ἡ μή-
710 πως γιὰ νὰ μὴν ἀπομείνῃ μηδὲ τὸνομα στοὺς ἀνθρώ-
πους;

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησεν ὁ συνετὸς Μέδων:

«Δὲν ξέρω ἄν κανέννας θεὸς τὸν παρακίνησε ἢ μόνος
σου θέλησε νὰ πάγῃ στὴν Πύλο νὰ ρωτήσῃ γιὰ τὸν
πατέρα του, καὶ νὰ μάθῃ γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν
πατρίδα, ἢ ποία μοῖρα τὸν εὗρηκε.»

715 Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγεν εὐθὺς στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσ-
σέως. Σ' ἐκείνην, ὅμως, γύρω ἐχύθηκε θλίψη ψυχο-
φθορά καὶ οὐδὲ κἄν νὰ καθήσῃ δὲν μπορούσε στὴν
καθέδρα, ἄν καὶ ἦτανε καθίσματα πολλὰ μέσα στὸ
σπίτι, ἀλλὰ καθῆσε στὸ κτῶφλι τοῦ τεχνικὰ φτιαγ-
μένου θάλαμου κι' ἔχυνε μαῦρα δάκρυα. Καὶ γύρω
720 τῆς οἱ δοῦλες ἔκλαιγαν μὲ παράπονο, ὅλες ὅσες ἦτα-
νε στὸ παλάτι, νέες καὶ γερόντισσες. Σ' αὐτὲς κλαί-
γοντας μὲ ἀναφυλλητὰ ἔλεγε ἡ Πηνελόπη:

«Ακαῦστε, ἀγαπητές μου, γιατί σ' ἐμένα ὁ Ὀλύμπι-
ος ἔδωκε περισσότερους καῦμοὺς παρὰ σὲ ὅλες, ὅσες
μαζὶ μὲ μένα ἀνατράφηκαν ἢ γεννήθηκαν. Γιατὶ ἔχα-
725 σα πρῶτα τὸν καλὸ μου ἄνδρα, τὸν λεοντόκαρδο, τὸν
πρῶτο σὲ ὅλες τίς ἀρετὲς ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες,
τὸν δοξασμένο, ποῦ εἶνε ξακουστός σ' ὅλη τὴν Ἑλλά-
δα καὶ στὸ μέσον τοῦ Ἄργους. Τώρα πάλι ἄρπαξαν
τὸν ἀγαπημένο μου γυιὸ οἱ τρικυμίες, ἄδοξο μέσ' ἀπὸ
τὸ παλάτι, κι' οὐτ' ἄκουσα ποῦ ἔφυγε. Ἀσπλαχνες!

730 Κάθε μιὰ ἀπὸ σᾶς δὲν ἐβάλατε στὸ νοῦ σας νὰ μὲ ση-
κώσετε ἀπ' τὸ κρεβάτι, ἄν καὶ καλὰ τὸ γνωρίζατε,
ὅτι ἐκεῖνος ἐμπῆκε στὸ κυρτὸ μαῦρο καράβι. Εἶθε νὰ
τὸ μάντευα ἐγὼ πὼς εἶχε στὸ νοῦ του αὐτὸ τὸ ταξεύ-
δι. Τότε ἢ θὰ ἔμενε, ὅση κι' ἄν εἶχε ὁρμὴ γιὰ τὸ ταξεύ-
δι, ἢ ἐμένα θάφηνε νεκρὴ μέσ' στὸ παλάτι. Ἀλλὰ μιὰ
735 ἀπὸ σᾶς ἄς καλέσῃ γρήγορα τὸ γέροντα Δολίιο, τὸν
δοῦλό μου, ποῦ μοῦ ἔδωσεν ὁ πατέρας μου, σὰν ἦρθα
ἔδωπέρα νύφη καὶ ποῦ κυττάζει τὸν κῆπο μου μὲ τὰ
πολλὰ τὰ δέντρα, γρήγορα δλ' αὐτὰ νὰ πάῃ νὰ τὰ πῇ
στὸ Λαέρτη, μήπως ἐκεῖνος εὗρῃ μὲ τὸ νοῦ του τρόπο,

Ἡ Καλυψώ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ὀδυσσεύς

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

7.

730 νά βγῇ ἔξω στὸν κόσμο νά κλαφτῇ γι' αὐτοὺς ποὺ θέ-
λουνε νά καταστρέψουν τὸν δικό του τὸν ἑγγονό καὶ
γιὸ τοῦ ἰσόθεου Ὀδυσσέως.»

Σ' αὐτὴν τότε εἶπε ἡ ἀγαπημένη της παραμάννα ἡ
Εὐρύκλεια:

«Νυφούλα, ἀγαπημένη μου, ἂν θέλῃς σκότωσέ με
μὲ τὸν ἀσπλοχνο χαλκὸ, ἢ ἄφησέ με ζωντανή μέσα
στο παλάτι τὸν λόγο ὅμως δὲ θά σοῦ κρύψω. Ἐγὼ τὰ
745 ἤξερα ὅλ' αὐτὰ καὶ τοῦ ἔδωσα ὅσα μὲ πρόσταξε, ψα-
μί καὶ κρασί γλυκό. Μοῦ ἐπῆρεν μέγα ὄρκο νά μὴ σοῦ
εἰπῶ τίποτα, πρὶν ἔρθ' ἡ δωδέκατη ἡμέρα, ἢ πρὶν ἐσύ
ἢ ἴδια τὸν γυρέψῃς καὶ μάθῃς πῶς ἔφυγε, γιὰ νά μὴ
χαλᾶς κλαίοντας τὸ ὠραῖό σου τὸ σῶμα. Πήγαινε ὅ-
750 μως τώρα νά λουσθῇς καὶ πᾶρε νά θάλῃς στὸ σῶμα
σου καθαρὰ ροῦχα καὶ στὸ ἀνώγι ἀνέβα μὲ τὶς ὑπηρε-
τριες καὶ προσευχήσου στὴν Ἀθηνᾶ τὴν κόρη τοῦ Ἀ-
σπιδοφόρου Διός, γιατί αὐτὴ ἔπειτα μπορεῖ νά τὸν
σώσῃ κι' ἀπὸ τὸ θάνατο. Καὶ μὴ βασανίζῃς τὸν κα-
κοπαθημένο γέροντα. Γιατί δὲν μοῦ φαίνεται τόσο πο-
755 λὺ νά μισοῦν οἱ μακάριοι θεοὶ τὴ γενιὰ τοῦ γιου τοῦ
Ἀρκεῖστου, τοῦ Λαέρτη, ἀλλὰ θά ὑπάρχῃ ἀκόμα κά-
ποιος ποὺ νά ἔχῃ τὰ ὑψηλὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς μα-
κρυνούς παχεῖς ἀγρούς.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τῆς ἡσύχασε τὸ θρήνο κι' ἐσταμάτη-
σαν τὰ μάτια της ἀπ' τὸ κλάμμα. Κι' ἀφοῦ ἐλούστηκε
760 κι' ἐφόρεσε στὸ σῶμα καθαρὰ ροῦχα, ἀνέβηκε στὸ ἀ-
νώγι, μαζί μὲ τὶς γυναῖκες, τὶς ὑπηρετρίες κι' ἔβαλε
μέσα σὲ κάνιστρο ἱερὰ κριθάρια καὶ προσευχήθηκε
στὴν Ἀθηνᾶ.

«Εἰσάκουσέ με, κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός, ἀνίκη-
τη, ἂν ποτὲ νά σὲ τίμησε μέσα στὸ παλάτι τοῦ ὁ πολυ-
μήχανος Ὀδυσσεύς, κι' ἔκαψε παχειὰ μεριὰ βωδιοῦ
ἢ προβάτου, αὐτὰ θυμήσου τα γιὰ ἑμένα καὶ σῶσε
765 τὸ ἀγαπημένο μου παιδί καὶ διώξε ἀπὸ ἐδῶ μὲ τὸ κα-
κὸ τοὺς ἀδιάντροπους μνηστήρες.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔβγαλε κραυγὴ καὶ ἡ θεὰ εἰσάκουσε
τὴν προσευχή της. Κι' οἱ μνηστήρες θορυβοῦσαν μέ-
σα στὸ σκιερὸ παλάτι καὶ κάποιοι ἀπὸ τοὺς ὑπερή-
φανους νέους εἶπε:

770 «Γάμο δίχως άλλο μᾶς ἐτοιμάζει ἡ πολυζήτη βα-
σίλισσα καὶ διόλου δὲν τὸ ξέρει, ὅτι ἔχει ἐτοιμασθῇ ὁ
φόνος τοῦ γυιοῦ της.»

Αὐτὰ, λοιπὸν, εἶπε κάποιος, δὲν ἤξεραν ὅμως τὰ κα-
θέκαστα οἱ μνηστῆρες, πῶς εἶχαν γίνει. Σ' αὐτοὺς τό-
τε ὁ Ἀντίνοος ἐμίλησε καὶ τοὺς εἶπε:

775 Ἀφῆστε τώρα τὰ παχειὰ λόγια ὅλοι μαζί, μὴ τυχὸν
τὰ μαρτυρήσῃ κανεὶς μέσα. Κι' ἐλάτε μὲ σιωπῇ νὰ
σκοτωθοῦμε καὶ νὰ φέρουμε σὲ τέλος ὅ,τι εἶπαμε, ἐ-
κεῖνο ποῦ ἐσκεφθήκαμε κι' ἀποφασίσαμε ὅλοι.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐδιάλεξε εἴκοσι ἄνδρες, τοὺς καλλίτε-
ρους κι' ἐκίνησαν νὰ πάνε στὸ γρήγορο πλοῖο, στὴν
780 ἀκρογιαλιά. Ἔσυραν, λοιπὸν πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸ πλοῖο
στὴν θάλασσα κι' ἔβαλαν μέσα τὸ κατάρτι καὶ τὰ
πανιά κι' ἔδεσαν τὰ κουπιά στοὺς σκαρμούς μὲ δερ-
μάτινους ἱμάντες, ὅλα ὅπως πρέπει κι' ἐσήκωσαν τὰ
λευκὰ πανιά. Τότε τοὺς ἔφεραν ὅπλα ὀλοπρόθυμοι ὁ-
πληρέτες κι' ἄρραξαν τὸ πλοῖο ἀνοιχτὰ μέσα στὸ λιμάνι
785 κι' ἐμπήκανε κι' οἱ ἴδιοι μέσα ἐκεῖ ἐδειπνήσανε κι'
ἐπερίμεναν νὰ ἔλθῃ ἡ ἐσπέρα.

Ἡ συνετὴ Πηνελόπη ἀπ' ἄλλο μέρος ἐκοίτονταν χω-
ρὶς νὰ φάῃ οὐδὲ νὰ πιῇ, κι' ἐσκέπτετο ἂν θὰ γλύτωνε
ἀπ' τὸ θάνατο ὁ ἄμεμπτος ὁ γυιὸς της, ἢ μήπως θὰ
790 τὸν δαμάζανε οἱ ἀδιάντροποι οἱ μνηστῆρες. Κι' ὅσα
σκέπτεται ἓνα λεοντάρι, ὅταν βρεθῇ ἀνάμεσα σὲ πολ-
λοὺς ἀνθρώπους καὶ φοβηθῇ ὅταν γύρω του φτιάσου-
νε δόλιο κύκλο, τόσα ἐσκέπτετο, ὅταν τὴν πῆρε ὁ
γλυκὸς ὕπνος, κι' ἔγειρε πρὸς τὰ πίσω κι' ἐκοιμήθη-
κε κι' ὅλοι οἱ ἄρμοι τοῦ κορμιοῦ της ἐλύθηκαν.

795 Τότε πάλι ἄλλα ἔβαλε στὸ νοῦ της ἡ γλαυκόφθαλ-
μη θεὰ Ἀθηνᾶ. Ἔκαμε ὁμοίωμα ἀπαράλλαχτο στὸ
σῶμα μὲ γυναῖκα, μὲ τὴν Ἰφθίμην, τὴν κόρη τοῦ με-
γαλόκαρδου Ἰκαρίου, ποῦ ὁ Εὐμήλος εἶχε γυναῖκα
μένοντα στὶς φερές. Καὶ τὴν ἔστειλε σὶν ἀνάκτορα
800 τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεῶς νὰ σταματήσῃ τοὺς ὀδυρμούς
καὶ τοὺς θρήνους τῆς Πηνελόπης. Ἐμῆκε, λοιπὸν,
στὸ θάλαμο κοντὰ στὸ λουρὶ τοῦ σύρτη κι' ἐστάθη
ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι της καὶ τῆς εἶπε:

«Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ πόνο στὴν καρδιά.

805 σου. "Εννοια σου ὅμως, δὲν σ' ἀφίνουνε οἱ μακάριοι θεοὶ νὰ κλαῖς, οὔτε καὶ νὰ λυπᾶσαι. "Ετοιμος γιὰ τὴν ἐπιστροφή εἶνε ὁ γυιὸς σου, γιατί δὲν εἶνε διόλου ἀμαρτωλὸς πρὸς τοὺς θεούς.»

Σ' αὐτὴν ἐπειτα ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη, μέσα στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο της, στὶς πῦλες τῶν ὀνείρων:

810 «Γιατί, τάχα, ἀδελφή μου, ἦρθες ἐδῶ; Πρὶν δὲν ἔρχόσουν, γιατί κατοικεῖς πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ παλάτι. Μοῦ λές, λοιπόν, νὰ πάψω τὴ θλίψι καὶ τίς ὀδύνες ποὺ μοῦ βασανίζουνε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μου, ἐμένα, ποὺ ἔχασα πρῶτα τὸν καλὸ μου ἄνδρα τὸ λεοντόκαρ-

815 δο, τὸν πρῶτο σ' ὅλες τίς ἀρετὲς ἀνάμεσα στοὺς "Ελληνες, τὸν δοξασμένο, μὲ μεγάλο ὄνομα σ' ὅλη τὴν "Ελλάδα καὶ στὸ μέσον τοῦ "Αργούς. Τώρα πάλι ὁ ἀγαπημένος μου γυιὸς ἔφυγε ἐπάνω στὸ γρήγορο καράβι, παιδὶ ἀμάθητο στοὺς κόπους καὶ στοὺς λόγους.

820 Γι' αὐτὸν περισσότερο ὀδύρομαι παρὰ γιὰ ἐκείνον, γι' αὐτὸν λαχταρῶ καὶ φοβοῦμαι μὴν πάθῃ τίποτα μέσα τὸν λαὸ ἐκείνων ποὺ ἔχει πάει ἢ μέσα στὴν θάλασσα, γιατί πολλοὶ ἐχθροὶ θέλουνε νὰ τὸν βλάψουνε μὲ κάθε τρόπο καὶ θέλουνε νὰ τὸν σκοτώσουν πρὶν φθάσῃ στὴ γῇ τῆς πατρίδος του.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε τὸ σκοτεινὸ εἶδωλο:

825 «Ἐχε θάρρος καὶ μὴ βάζῃς διόλου φόβο στὸ μυαλό σου, ἔτσι πολὺ. Γιατί ὁ γυιὸς σου ἔχει τέτοια συνοδὸ ποὺ πάει μαζί του, ποὺ καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι εὐχρήθηκαν νὰ τοὺς παραστέκῃ καὶ τοὺς προστατεύῃ, γιατί μπορεῖ νὰ τὸ κἀνῇ αὐτὸ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Κι' ἐσένα σὲ σπλαχνίστηκε ποὺ ὀδύρεσαι, γιατί αὐτὴ μ' ἔστειλε τώρα νὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλ' αὐτά.»

830 Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τῆς εἶπε:

«Ἄν εἴσαι θεὰ κι' ἔχεις ἀκούσει θεϊκὴ φωνή, ἔλα, πές μου τώρα γιὰ κείνον τὸν δύστηχο Ὀδυσσεά, ἂν βρίσκεται ἀκόμα κάπου ζωντανὸς καὶ βλέπει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἢ ἔχει πεθάνει καὶ βρίσκεται στὰ δώματα μέσα τοῦ "Αδῆ.»

835 Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε τὸ σκοτεινὸ εἶδωλο καὶ τῆς εἶπε:

«Δέν θά σοῦ πῶ καταλεπτῶς ἄν ζῇ ἢ ἄν ἔχη πεθάνει, γιατί δέν εἶνε καί σωστό νά λέγῃ κανεῖς λόγια τοῦ ἀέρος.»

840 Αὐτά εἶπε κι' ἔφυγε μέσ' ἀπό τὸ σύρτη τῆς θύρας με τὴν πνοή τοῦ ἀνέμου. Κι' ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου ἐπεί τάχθηκε ἀπὸ τὸν ὕπνο της κι' ἡ ἀγαπημένη της καρδιά εἶχε συνέλθει κάπως, γιατί ἓνα ὀλοφάνερο καὶ ζωηρὸ ὄνειρο εἶχε ἔρθει σ' αὐτὴν μέσα στὰ σκοτὴ τῆς νυκτός.

845 Κι' οἱ μνηστῆρες ἀνέθηκαν ἀπάνω στὸ πλοῖο κι' ἔπλεαν τοὺς ὕγρους δρόμους μελετώντας μέσα στὸ μυαλό τους φοβερὸ φόνο γιὰ τὸν Τηλέμαχο. Κι' ὑπάρχει ἓνα νηοὶ ὄλο πέτρα στὴ μέση τῆς θάλασσας, ἀνάμεσα στὴν Ἰθάκη καὶ στὴ βραχὴ Σάμη, ἡ Ἀστερίδα, ὅχι μεγάλο, ἔχει ὅμως λιμάνι σίγουρο, διπλό, κι' ἐκεῖ ἐμείναν οἱ μνηστῆρες καὶ τὸν ἐπρόσμεναν.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΠΛΟΙΑΡΙΟΝ

Κι' ἡ Ἥως ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὴν κλίνη κι' ἀπὸ τὴν
 ἀγκαλιὰ τοῦ ξακουστοῦ Τιθωνοῦ, νὰ φέρῃ τὸ φῶς
 στοὺς ἀθάνατους καὶ στοὺς θνητούς. Κι' οἱ θεοὶ ἐκά-
 θονταν σὲ συμβούλιο καὶ, βέβαια, ἀνάμεσά τους ἦταν
 κι' ὁ Ζεὺς ποὺ βροντᾷ ἀπὸ τὰ ὕψη, πιδ ἰσχυρὸς ἀπ'
 5 ὅλους. Σ' αὐτοὺς ἡ Ἀθηνᾶ ἔλεγε γιὰ τοὺς πολλοὺς
 καὶ μοῦς τοῦ Ὀδυσσεῶς, ποὺ τὸν ἐθυμήθηκε κι' ἐφρόν-
 τιζε πάντα γι' αὐτὸν ποὺ ἦταν μέσα στὸ παλάτι τῆς
 νύμφης Καλυψοῦς.

«Ζεῦ, πατέρα, κι' ἐσεῖς οἱ ἄλλοι μακάριοι κι' αἰώ-
 νιοι θεοί, ἄς μὴν ὑπάρχη πιά κανένας βασιλεὺς μὲ
 σκῆπτρο, πρόθυμος, καλὸς καὶ πρᾶος κι' οὐδὲ τὰ δί-
 10 καια ποτὲ ἄς μὴ βάζῃ στὸ μυαλό του, μὰ νᾶνε πάν-
 τοτε σκληρὸς κι' ἀνόσια νὰ πράττῃ ἔργα, ἀφοῦ κανεῖς
 δὲν ἐθυμήθηκε τὸν θεϊκὸ Ὀδυσσεά ἀπὸ τοὺς λαοὺς
 ὅπου βασίλευε, μαλακὸς σὰν πατέρας. Μόνο εὐρίσκε-
 ται τῶρα ἐκεῖνος σ' ἓνα νησί κι' ὑποφέρει μεγάλους
 15 πόνους, στὸ ἀνάκτορο τῆς Καλυψοῦς, ποὺ τὸν κρα-
 τάει μὲ βία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ στὸν τόπο του. Δὲν
 ἔχει πλοῖα μὲ κουπιὰ, μὰ οὔτε καὶ συντρόφους, ποὺ

νά τὸν πᾶνε ἀπάνω στὰ εὐρύχωρα κύματα. Τώρα πάλι
 θέλουνε νὰ σκοτώσουν τ' ἀγαπημένο του παιδί, γυρ-
 νώντας γιὰ τὸ σπίτι του, ποῦ ἔχει πάει νὰ μάθῃ γιὰ
 120 τὸν πατέρα του στὴν ἱερὴ τὴν Πύλο καὶ στὴ θεϊκὴ
 Λακεδαιμόνα.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ νεφελοσυνάχτης Ζεὺς
 καὶ τῆς εἶπε:

«Παιδί μου, τί λόγος σοῦ ἐξέφυγε ἀπὸ τὸ στόμα;
 Ἐσὺ δὲν τῷθαλες αὐτὸ στὸ νοῦ σου, νὰ γυρίσῃ ὁ Ὀ-
 δυσσεύς καὶ νὰ ἐκδικηθῇ ἐκείνους; Τὸν Τηλέμαχο
 125 συνώδευσέ τον σύ, μὲ νοῦ καὶ γνώσι, γιατίι μπορείς
 νὰ τὸ κάνῃς, νὰ φτάσῃ ὀλωσδιόλου ἀνέγκιχτος στὴ
 γῇ τῆς πατρίδος του κί οἱ μνηστήρες νὰ ἐπιστρέψουν
 πίσω μὲ τὸ πλοῖο τους.»

Αὐτὰ εἶπε κί' ἀμέσως ἐφώνασε τὸν ἀγαπημένο
 γιουό του τὸν Ἑρμῆ:

«Ἑρμῆ, ἐσὺ ποῦ ἀναγγέλλεις κί' ὅλα τ' ἄλλα στὴν
 καλλιπλόκαμη νύμφη, νὰ πῆς τὴν ἀπόφασί μας: Τὸ
 130 γυρισμὸ τοῦ Ὀδυσσεύς, τοῦ ὑπομονετικοῦ στὰ πάθη,
 ποῦ θὰ ἐπιστρέψῃ χωρὶς τὴ συντροφιά οὔτε θεῶν,
 οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων. Μ' αὐτὸς μὲ μιὰ βάρκα πολύ-
 δεσμη, ἀφοῦ ὑποφέρει πολλὰ, τὴν εἰκοστὴ πιά ἡμέρα
 135 νὰ φθάσῃ στὴ Σχερία, στὴ γῇ τῶν Φαιάκων, ποῦ εἶνε
 γείτονες τῶν θεῶν, κί' αὐτοὶ θὰ τὸν τιμήσουνε μ' ὅλη
 τὴν καρδιά τους σὰν θεὸ καὶ θὰ τὸν στείλουνε μὲ
 πλοῖο στὴν ἀγαπημένη πατρικὴ του γῇ, ἀφοῦ τοῦ χα-
 ρίσουνε μπόλικο χρυσάφι καὶ χαλκὸ καὶ πολλὰ ροῦ-
 χα, ὅσα ποτὲ ἀπὸ τὴν Τροία δὲν ἔπεφταν στὸ μερίδιο
 τοῦ Ὀδυσσεύς μερτικὸ ἀπὸ τὰ λάφυρα ἂν ἐπέστρεφε
 140 χωρὶς τίποτε νὰ πάθῃ. Ἔτσι εἶνε γραφτό του νὰ ἰδῇ
 τοὺς ἀγαπημένους του καὶ νὰ φθάσῃ στὸ ψηλὸ σπίτι
 του καὶ στὴν πατρικὴ του γῇ.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ δὲν ἀπείθησε ὁ δορητὴς Ἑρμῆς, ποῦ
 σκοτώνει μὲ τὸ φῶς. Κί' ἀμέσως ἔδεσε στὰ πόδια του
 ἀπὸ κάτω ὠραῖα πέδιλα, ἀθάνατα, ὀλόχρυσα, ποῦ
 145 τὸν πηγαίνουν ἀπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα κί' ἀπὸ τὴν ἁ-
 πειρὴ γῇ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου. Ἐπῆρε καὶ τὸ
 ραβδί, ποῦ μ' αὐτὸ ξεγελᾷ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων
 ποῦ θέλει κί' ἄλλους πάλι τοὺς σηκώνει ἀπὸ τὸν ὕπνο.

- Αὐτὸ κρατῶντας στὰ χέρια του φτερούγιζε ὁ δυνα-
 τὸς Ἑρμῆς ποὺ σκοτῶνει μὲ τὸ φῶς. Ἀπάνω ἀπὸ τὴν
 50 Πιερίᾳ ἐστάθηκε κι' ἐρρίχθηκε ἀπὸ τὸν αἰθέρα στὴ
 θάλασσα κι' ἔπειτα ἔτρεχε ἀπάνω στὸ κύμα ὅμοιος
 μὲ τὸ γλᾶρο, τὸ πουλὶ ποὺ πιάνει ψάρια μέσα στὴν
 τρομερὴ ἀγκαλιὰ τῆς ἀπέραντης θαλάσσης καὶ βρέ-
 χει τὰ πυκνὰ του τὰ φτερά στὴν ἄρμη. Ὅμοιος μ'
 55 αὐτὸν ἐπέρασε ἀπάνω ἀπὸ πολλὰ κύματα ὁ Ἑρμῆς.
 Ὅταν ὅμως πιά ἔφθασε στὸ μακρυνὸ νησί, ἐκεῖ ἐβγῆ-
 κε ἀπὸ τὴ γαλανὴ θάλασσα στὴν ξηρὰ κι' ἐτράβηξε
 ὥσπου ἔφθασε στὴ μεγάλη τὴ σπηλιά, ὅπου ἑκατοι-
 κοῦσε μέσα ἡ νύμφη μὲ τὶς ὡμορφες πλεξοῦδες. Τὴν
 εὗρηκε ἐκεῖ μέσα. Μιὰ μεγάλη φωτιὰ ἔκαιγε στὸ
 60 τῆλακι καὶ μακρυὰ σ' ὅλο τὸ νησί ἐμύριζε ἡ εὐωδιὰ
 τῆς εὐκολόσχιστης κέδρου καὶ θειαφιοῦ, ποῦχε ρίξει
 ἡ νύμφη μέσα στὴ φωτιὰ γιὰ νὰ καίγουνται μαζί. Κι'
 ἐκείνη ἐτραγουδοῦσε ἐκεῖ μέσα μὲ ὠραία φωνή, δου-
 λεύοντας στὸν ἀργαλειό της κι' ὕφαινε μὲ τὴ χρυσῇ
 65 σαῖτα. Γύρω ἀπ' τὴ σπηλιά εἶχε φουντώσει πυκνὸ δά-
 σος, σκληθρὰ κι' ἄγριες λεῦκες καὶ κυπαρίσσια εὐω-
 διαστά. Ἐκεῖ ἐφωλιάζαν πουλιὰ μὲ τὶς πλατεῖες φτε-
 ροῦδες, οἱ κοῦκοι καὶ τὰ γεράκια καὶ μακρόγλωσσες
 κουροῦνες τῆς θάλασσας ποὺ μόνο γιὰ θάλασσα σκέ-
 πτονται καὶ φροντίζουν. Ἐκεῖ, γύρω ἀπὸ τὴ λαξευτὴ
 70 σπηλιά, εἶχε ἀπλωθῇ μιὰ δυνατὴ κληματαριά μὲ μπό-
 λικα σταφύλια. Κι' ἔτρεχαν τέσσερες βρῦσες στὴ
 σειρά μ' ὀλοκάθαρο νερό, κοντὰ ἡ μιὰ στὴν ἄλλη,
 ἀντίθετα ὅμως γυρισμένες. Καὶ γύρω ἀπλώνονταν
 μαλακὰ λειβάδια ἀπὸ ἴα κι' ὀλόδροσα σέλινα. Κι' ἁ-
 θάναντος θεὸς νὰ ἐρχόταν ἐκεῖ πέρα θὰ ἐθαύμαζε νὰ
 τὰ βλέπη καὶ θὰ εὐχαριστιῶταν πολὺ. Ἐκεῖ στάθηκε
 75 κι' ἐβλεπε μὲ θαυμασμὸ ὁ Ἑρμῆς ποὺ σκοτῶνει μὲ
 τὸ φῶς. Κι' ἀφοῦ πιά ἐθαύμασε τὰ πάντα, ἐμπῆκε
 εὐθύς στὴν εὐρύχωρη σπηλιά. Δὲν τῆς ἦταν ὅμως ἄ-
 γνωστος ὅταν τὸν εἶδε μπροστά της ἡ θεῖα ἀνάμεσα
 στὶς θεές, ἡ Καλυψώ, γιὰτὶ δὲν εἶνε ἄγνωστοι μετα-
 80 ξύ τους οἱ ἀθάνατοι θεοί, οὔτε κι' ἂν κατοικῇ κανένας
 μακρυὰ στὸ ἀνάκτορόν του. Δὲν εὗρηκε ὅμως μέσα
 τὸν μεγάλοκαρδο Ὀδυσσεά, γιὰτὶ αὐτὸς ἐκαθόταν

στο γιαλό κι' ἔκλαιγε ὅπως καὶ πρὶν καὶ μὲ δάκρυα καὶ στεναγμούς καὶ πόνους ἐβασάνιζε τὴν ψυχὴ του.
85 Ἔτσι χύνοντας μαῦρα δάκρυα ἔβλεπε τὸ ἀπέραντο πέλαγος.

Τότε ἐρώτησε ἡ Καλυψώ, ἡ θεία ἀνάμεσα στὶς θεές, ἀφοῦ τὸν ἔβαλε καὶ κάθησε σὲ λαμπρὸ κι' ὠραῖο θρόνο:

«Γιατί, ἄραγε, χρυσόραβδε Ἑρμῇ, ἦρθες σ' ἐμένα, ἐσὺ ποὺ εἶσαι καὶ σεβαστὸς κι' ἀγαπητός; Δὲν ἐρχόσουν συχνά προτῆτερα ἐδῶ πέρα. Πές μου, λοιπόν, ὅ,τι σκέπτεσαι κι' ἐμένα ἡ ψυχὴ μου μοῦ λέγει νὰ τὸ
90 κάμω, ἂν βέβαια μπορῶ κι' εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ. Ἔλα ὅμως, πρῶτ' ἀκολούθησέ με γιὰ νὰ σὲ φιλοξενήσω.»

Αὐτὰ εἶπε κι' εὐθὺς ἡ θεὰ ἔστρωσε τραπέζι καὶ τὸ ἐγέμισε μὲ ἀμβροσία καὶ ἀνακάτωσε μὲ τὸ νερὸ κόκκινο νέκταρ. Κι' ὁ δωρητὴς ποὺ σκοτῶνει μὲ τὸ φῶς ἔτρωγε κι' ἔπινε. Κι' ἀφοῦ πιά ἐγευμάτισε κι' εὐχάριστησε μὲ τὸ φαί τὴν ψυχὴ του, τῆς ἀπάντησε τότε μὲ λόγια καὶ τῆς εἶπε:

«Θεά, μ' ἐρωτᾷς, ἐμένα τὸν θεό, τί θέλω ἐδῶ ποὺ ἦρθα, κι' ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ τὸ θέλεις. Ὁ Ζεὺς μὲ πρόσταξε νὰ ἔρθω ἐδῶ, χωρὶς τὴ θέλησί μου. Ποιὸς τάχα θεληματικὰ τραβάει τόσο πολὺ δρόμο
100 στὸ ἀπέραντο ἄρμυρὸ νερό; Κι' οὔτε ὑπάρχει ἐδῶ κοντὰ καμμιὰ πόλις θνητῶν ποὺ προσφέρουνε στοὺς θεοὺς ἱερὲς θυσίες κι' ἐξαΐσιες ἐκατόμβες. Ἀλήθεια ὅμως, δὲν εἶνε διόλου δυνατό ἄλλος θεὸς οὔτε νὰ ξεφύγῃ, οὔτε νὰ ματαιώσῃ τὴ σκέψι τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός. Λέγει, λοιπόν, πῶς εὐρίσκεται κοντὰ σου
105 ὁ πιὸ δυνατός ἀνθρώπος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους ποὺ ἐννιά χρόνους πολεμοῦσανε γύρω στὴν πόλι τοῦ Πριάμου καὶ τὸν δέκατο τὴν ἐκυρίευσαν κι' ἐτράθηξαν στὰ σπίτια τους. Στὴν ἐπιστροφή τους ὅμως ἀμαρτήσανε στὴν Ἀθηνᾶ καὶ τότε αὐτὴ ἐσήκωσε ἀπάνω τους
110 ἄνεμο κακὸ καὶ κύματα μεγάλα. Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐχάθηκαν, οἱ γενναῖοι τοῦ σύντροφοι, κι' αὐτὸν ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κύμα τὸν ἔφεραν ἐδῶ πέρα. Αὐτὸν τώρα σὲ προστάζει νὰ στείλῃς πίσω, ὅσο μπορεῖς πιὸ γρή-

γορα, γιατί δὲν εἶνε γραφτό του νὰ πεθάνῃ ἐδῶ πέρα, μακρὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του, ἀλλὰ τοῦ ἔχει γράψῃ ἡ μοῖρα νὰ ἰδῇ τοὺς δικούς του καὶ νὰ φθάσῃ στὸ ὕψι-
 115 λὸ σπίτι του καὶ στὴ γῇ τῆς πατρίδος του.»

Αὐτὰ εἶπε κ' ἀνατρίχιασε ἡ Καλυψώ, ἡ θεία ἀνά-
 μεσα στὶς θεές καὶ τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτε-
 ρωτὰ αὐτὰ λόγια:

« Ἀσπλαχνοὶ εἰστε, θεοί, πῶς πολὺ ζηλιάρηδες ἀπὸ
 τοὺς ἄλλους καὶ ζηλεύετε τὶς θεές ποῦ πλαγιάζουναι
 120 φανερά πλαῖι στοὺς ἄνδρες, ἂν καμμιά ἔχῃ κανέναν
 ἀπ' αὐτοὺς μ' ἀγάπῃ στὸ κρεθβάτι της. Ἔτσι, ὅταν
 ἐπῆρε τὸν Ὠρίωνα ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς, τότε τὴν
 ἐφθονήσατε οἱ θεοὶ ποῦ ζῆτε εὐτυχισμένοι, ὥσπου
 μέσα στὴν Ὀρτυγία ἡ χρυσόθρονη Ἄρτεμις ἡ ἀγνὴ
 τὸν ἐκτύπησε καὶ τὸν ἐσκότωσε μὲ τὰ λαμπρά της
 125 βέλη. Τὸ ἴδιο, ὅταν ἀγάπησε τὸν Ἰάσωνα ἡ Δήμη-
 τρα μὲ τὶς ὠραῖες πλεξοῦδες κ' ἐπλάγιασε ἐρωτικὰ
 στὴν ἀγκαλιά του, μέσα στὸν ἄγρο ποῦ ἦταν ὄργω-
 μένος τρεῖς φορές. Δὲν ἔμεινε ὁμως πολὺν καιρὸ ὃ
 Ζεὺς χωρὶς νὰ τὸ μάθῃ καὶ μὲ ὀλόφωτο κεραυνὸ τὸν
 ἐκτύπησε καὶ τὸν ἐσκότωσε. Ἔτσι τώρα μὲ ζηλεύετε
 κ' ἐμένα ἐσεῖς οἱ θεοί, ποῦ μένει κοντὰ μου ἕνας θνη-
 130 τὸς ἄνδρας. Αὐτὸν ἐγὼ τὸν ἔσωσα, ποῦ ἐκαθόταν
 μόνος του γύρω στὴν καρίνα, ἀφοῦ μὲ φωτερό κεραυ-
 νὸ ἐκτύπησε κ' ἐθρυμάτισεν ὁ Ζεὺς τὸ γρήγορό του
 πλοῖο μέσα στὸ μαῦρο πέλαγος. Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι
 γενναῖοι σύντροφοί του ἐχάθησαν κ' αὐτὸν ὁ ἄνεμος
 καὶ τὸ κύμα τὸν ἔφερε ἐδῶ πέρα κ' αὐτὸν τὸν ἀγα-
 135 ποῦσα ἐγὼ καὶ τὸν ἔτρεφα κ' ἔλεγα νὰ τὸν κάνω ἀ-
 θάνατο κ' ἀγέραστον αἰώνια. Ἀφοῦ ὁμως δὲν εἶνε
 δυνατόν ἄλλος θεὸς οὔτε νὰ ξεφύγῃ, οὔτε νὰ μα-
 ταιώσῃ τῇ σκέψι τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός, ἄς πάῃ ὁ
 δύστυχος, ἀφοῦ ἐκεῖνος τοῦ τὸ λέγει καὶ τὸν παρα-
 140 κινεῖ, στὸ ἀπέραντο πέλαγος. Ἐγὼ ὁμως μὲ κανένα
 πρόπο δὲ θὰ τὸν στείλω, γιατί δὲν ἔχω πλοῖα μὲ κου-
 πιά καὶ συντρόφους γιὰ νὰ τὸν πᾶνε ἀπάνω στὰ πλα-
 τειὰ κύματα. Πρόθυμα, ὁμως, θὰ τοῦ δώσω συμβουλές
 καὶ δὲν θὰ τοῦ κρύψω τίποτα, ὥστε χωρὶς νὰ τοῦ συμ-
 βῇ κακὸ, νὰ φθάσῃ στὴ γῇ τῆς πατρίδας του.»

145 Σ' αὐτήν, τότε, ἀπάντησε ὁ δορητὴς ποῦ σκοτώνει μὲ τὸ φῶς:

«Ἐτοι τῶρα νὰ τὸν στείλῃς καὶ νὰ φυλαχθῇς ἀπὸ τὴν ὀργή τοῦ Διὸς, μὴν θυμώσῃς μαζί σου καὶ μὴν ἀγανακτήσῃς!»

150 Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε ὁ δυνατὸς ποῦ σκοτώνει μὲ τὸ φῶς, κι' ἡ σεβαστὴ νύμφη ἐπῆγε πρὸς τὸν μεγαλόκαρδο Ὀδυσσεά, ἀφοῦ πιά ὑπάκουσε στὰ μηνύματα τοῦ Διὸς, καὶ τὸν εὐρῆκε νὰ κάθεται στ' ἀκρογιάλι. Τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ τὰ δάκρυα δὲν ἐστέγνωσαν ποτὲ κι' ἔλυωνε τὴ γλυκειὰ ζωὴ τοῦ κλαίγοντας γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ στὴν πατρίδα, γιὰτὶ δὲν τοῦ ἄρεσε πιά ἡ νύμφη. Τὶς νύχτες, ὅμως, βέβαια ἐπλάγιαζε ἀναγκαστικὰ μέ-

155 σα στὶς λαξευτὲς σπηλιές, χωρὶς νὰ θέλῃ, πλάϊ σ' αὐτὴ ποῦ τὸν ἤθελε. Τὶς ἡμέρες ὅμως ἐκάθονταν στοὺς βράχους καὶ στ' ἀκρογιάλια καὶ μὲ δάκρυα, καὶ στεναγμοὺς καὶ πόνους, βασανίζοντας τὴν ψυχὴ τοῦ, ἐκύτκαζε τὴν ἀπέραντη θάλασσα, χύνοντας δάκρυα πικρά. Κοντὰ τοῦ, λοιπὸν, ἐστάθηκε ἡ θεῖα ἀνάμεσα στὶς θεῆς καὶ τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

160 «Ἄμοιρε, μὴ μοῦ κλαῖς πιά ἐδῶ κι' ἄς μὴ λυώνει ἡ ζωὴ σου. Γιατὶ ἐγὼ τῶρα πιά πολὺ πρόθυμα θὰ σὲ στείλω πίσω στὴν πατρίδα σου. Ἐμπρὸς, λοιπὸν, κόψε μακρὰ κλαδιὰ καὶ δέσεται μὲ τὸ χαλκὸ, νὰ κάνῃς ἓνα πλατὺ πλοιάριο καὶ μπῆξῃς σανίδια ὑψηλὰ ἐπάνω σ' αὐτὸ, γιὰ νὰ σὲ φέρῃ ἐπάνω στὸ σκοτεινὸ πέλαγος. Ἐγὼ θὰ θάλω μέσα σ' αὐτὸ ψωμί σταρίσιο καὶ νερὸ

165 καὶ κακὸ κόκκινο κρασί, γιὰ νὰ σοῦ διώχνουνε τὴν πείνα καὶ θὰ σὲ ντύσω μὲ ροῦχα καὶ θὰ στείλω ἀπὸ πίσω σου τὸν ἀγέρα πρύμα, ὥστα νὰ μπορέσῃς νὰ φθάσῃς στὴ γῇ τῆς πατρίδος σου χωρὶς νὰ πάθῃς τίποτα, ἂν βέβαια τὸ θέλουνε οἱ θεοὶ ποῦ κατοικοῦν τὸν πλατὺ οὐρανὸ καὶ εἶναι ἱκανώτεροι νὰ σκεφθοῦν καὶ νὰ κά-

170 νουν κάθε πρᾶγμα.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀνατρίχιασε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς καὶ τῆς ἐμίλησε μὲ τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Κάτι ἄλλο βέβαια ἐσύ, θεά, μ' αὐτὸ ἔχεις στὸ νοῦ σου κι' ὄχι νὰ μὲ στείλῃς στὴν πατρίδα, ποῦ μοῦ λὲς νὰ διαβῶ μὲ τὴ σχεδιά τοῦ μέγα θάραθρο τῆς θάλασσας,

- 175 τὸ φοβερό· καὶ τὸ γεμάτο πίκρες. Αὐτὸ οὔτε καλοζυγι-
σμένα καὶ γρήγορα καράβια τὸ περνοῦνε μὲ χαρὰ καὶ
μὲ τὸν ἀγέρα πρύμα, σταλμένο ἀπὸ τὸν Δία. Οὔτε πάλι
χωρὶς τὴν θέλησίν σου μπορῶ ἐγὼ νὰ μπῶ μέσα στὴ
σχεδιά, ἂν δὲν δεχθῆς, θεά, νὰ πάρῃς μεγάλον ὄρκο,
νὰ μὴ σκεφτῆς ἐναντίον μου κανένα ἄλλο κακό.»
- 180 Αὐτὰ εἶπε κι' ἡ Καλυψώ, ἡ θεία ἀνάμεσα στὶς θεές,
ἐχαμογέλασε καὶ τὸν ἐχάριδεψε μὲ τὸ χέρι καὶ τοῦ ἐμί-
λησε καὶ τοῦ εἶπε:

- «Εἶσαι, στ' ἀλήθεια, πονηρὸς καὶ δὲν γνωρίζεις πὼς
σκέφτηκες νὰ πῆς τέτοιο λόγο. Ἄς μάθῃ τώρα αὐτὸ ἡ
Γῆ κι' ὁ πλατὺς Οὐρανὸς, ποῦ εἶν' ἀπὸ ἐπάνω καὶ τὸ ὕ-
δωο τῆς Στυγὸς ποῦ κατασταλάζει, κι' αὐτὸς εἶναι ὁ
185 πιὸ μεγάλος καὶ φοβερώτερος ὄρκος, γιὰ τοὺς μακά-
ριους θεοὺς. Κανένα ἄλλο ἐγὼ κακὸ δὲν θὰ σκεφθῶ ἐ-
ναντίον σου. Ἐκεῖνα, ὅμως, ἔχω στὸ νοῦ καὶ σκέπτομαι
ὅσα καὶ γιὰ ἐμένα τὴν ἴδια θὰ συλλογιζόμουν, ὅταν
τόση ἤθελε μ' εὐρὴ ἀνάγκη. Γιατί ἔχω δίκαιο τὸ νοῦ
190 κι' οὔτε στὰ στήθη καρδιά ἀπὸ σίδερο, ἀλλὰ σπλα-
χνικιά.»

- Αὐτὰ εἶπε κι' ἐτράβηξε ἐμπρὸς ἡ θεία θεά. Καὶ γρή-
γορα ἐκεῖνος ἐπερπατοῦσε, πατώντας στὰ ἴχνη τῆς θε-
ᾶς. Ἐφθασαν, λοιπὸν, στὴ λαξευτὴ σπηλιά ἡ θεά μαζί
κι' ὁ ἄνδρας· ἐκεῖνος τότε ἐκάθησε ἐκεῖ ἀπάνω στὸ
195 θρόνο, ἀπ' ὅπου σηκώθηκε ὁ Ἑρμῆς κι' ἡ νύμφη τοῦ ἔ-
βαλε κάθε φαγητὸ νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ, ὅπως τρῶνε οἱ
θηνητοὶ ἄνδρες κι' αὐτὴ κάθησε ἀντίκρου στὸν θεικὸν Ὀ-
δυσσεά καὶ οἱ ὑπέρετριες ἐβάλλανε κοντά της ἀμβρο-
σία καὶ νέκταρ. Κι' αὐτοὶ ἀπλώνανε τὰ χέρια στὰ ἔτοι-
200 μα φαγητὰ ποῦ ἦταν μπροστά τους. Κι' ἀφοῦ εὐχαρι-
στηθήκανε ἀπὸ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ ποτό, ἄρχισε εὐθύς ἡ
Καλυψώ, ἡ θεία θεά νὰ μιλάῃ καὶ νὰ τοῦ λέγῃ:

- «Γυιὲ τοῦ Λαέρτη, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ,
ἔτσι, λοιπὸν, τώρα ἀμέσως θέλεις νὰ πᾶς στὸ σπιτί σου,
205 στὴν ἀγαπημένη σου πατρικὴ γῆ; Μὲ γειά σου καὶ μὲ
χαρὰ σου! Ἄν ὅμως μποροῦσες νὰ ξέρῃς στὸ μυαλό
σου, πόσες θλίψεις σοῦ ἔχει γραμμένα ἡ μοῖρα νὰ ὑπο-
φέρῃς, πρὶν φθάσῃς στὴν γῆ τῆς πατρίδας σου, θὰ ἔμε-
νες ἐδῶ πάλι μαζί μ' ἐμένα νὰ φυλάγῃς αὐτὸ ἐδῶ τὸ

σπίτι καὶ θὰ ἦσουν ἀθάνατος, ἂν καὶ λαχταρᾷς πολὺ
 210 νὰ ἰδῇς τὴν γυναῖκα σου ποὺ πάντα τὴν ποθεῖς ὅλες τὶς
 ἡμέρες. Δὲν εἶμαι, βέβαια, διόλου κατώτερη ἀπὸ ἐκεί-
 νη, οὔτε στὸ σῶμα, οὔτε στὴ φυσικὴ κατασκευὴ, γιατί
 δὲν εἶναι διόλου σωστὸ νὰ συγκρίνουν οἱ θνητὲς τὸν ἑ-
 αὐτό τους μὲ τὶς ἀθάνατες στὸ σῶμα καὶ στὴν ὁμορ-
 φια.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε καὶ εἶπεν ὁ Πολυμήχανος Ὁ-
 δυσσεύς:

«Σεβαστὴ θεά, μὴν ὀργίζεσαι γι' αὐτό. Κι' ἐγὼ ὁ ἴδι-
 215 ος γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι μπροστὰ σ' ἐσένα, ἡ συνετὴ
 Πηνελόπη θὰ φαινότανε κατώτερη στὴν ὁμορφίᾳ καὶ
 στὸ ἀνάστημα, ὥστε νὰ συγκριθῇ μαζί σου, γιατί ἐκεί-
 νη εἶναι θνητὴ, ἐνῶ ἐσὺ εἶσαι ἀθάνατη καὶ ἀγέραστη·
 καὶ ἔτσι ὅμως πάλι θέλω καὶ πολὺ ποθῶ ὅλες τὶς ἡμέ-
 220 ρες νὰ πάω στὸ σπίτι μου καὶ νὰ ἰδῶ τὴν ἡμέρα τοῦ
 γυρισμοῦ μου στὴν πατρίδα. Ἄν, ὅμως, πάλι κάποιος
 θεὸς μὲ χτυπήσῃ στὸ σκοτεινὸ τὸ πέλαγος, θὰ ὑπομένω,
 γιατί μέσα στὰ στήθη ἔχω ψυχὴ ποὺ ὑπομένει τοὺς πό-
 νους· ἀλήθεια πάρα πολλὰ ἔπαθα ὡς ἐδῶ καὶ ἐμόχθη-
 σα στὰ κύματα καὶ στὸν πόλεμο. Κι' αὐτὸ, λοιπὸν, ἄς
 προστεθῇ σ' ἐκεῖνα.»

225 Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ ἥλιος ἔδωσε πιά κι' ἦρθε τὸ σκοτάδι.
 Ἐπήγανε, λοιπόν, οἱ δύο τους· στὸ θάθος τῆς λαξευ-
 τῆς σπηλιᾶς καὶ ἐχάρηκαν τὸν ἔρωτα, ὁ ἕνας κοντὰ
 στὸν ἄλλο.

Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάκτυλος Ἥως ποὺ ἐγεννήθη
 τὸ πρωῒ, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόρεσε ἀμέσως τὴ χλαίνη καὶ
 230 τὸν χιτῶνα κι' ἐκείνη, ἡ νύμφη, ἐφόρεσε ἕνα φόρεμα
 λαμπρὸ καὶ μεγάλο καὶ λεπτὸ καὶ χαριτωμένο. Γύρω
 ἀπὸ τὴ μέση ἔβαλε ὠραία ζώνη χρυσὴ καὶ μιὰ κα-
 λύπτρα ἀπάνω στὸ κεφάλι. Καὶ τότε ἐσκεφθῆκε γιὰ τὸν
 γυρισμὸ τοῦ μεγαλόκαρδου Ὀδυσσεύς. Τοῦδωκε, λοι-
 πόν, ἕνα μεγάλο πέλεκυν ποὺ ἔστεκε καλὰ στὸ χέρι,
 235 χάλκινο, δίστομο μὲ ὁμορφο στυλιάρι ἀπὸ ἐλγὰ, κα-
 λὰ ἐφαρμοσμένο. Κι' ἔπειτα τοῦ ἔδωκε ἕνα σκεπάρνι
 καλοδουλεμένο καὶ ἐτράβηξε ἐμπρὸς πρὸς τὴν ἄκρια
 τοῦ νησιοῦ, ὅπου ὑπῆρχαν ὑψηλὰ δένδρα, σκλήθρα κι'
 ἄγριες λεῦκες καὶ ψηλὰ ὡς τὸν οὐρανὸ ἐλάτια, ξερά

- 240 ἀπὸ καιροῦ, κατάξερρα γιὰ νὰ πλέουν ἑλαφρά. Ἀφοῦ,
λοιπόν, τοῦ ἔδειξε ποῦ ἦταν τὰ ὑψηλὰ δένδρα, ἐτράθη-
ξε πρὸς τὸ σπίτι ἢ Καλυψῶ, ἡ θεία θεὰ κι' ἐκεῖνος ἔκο-
βε ξύλα καὶ γρήγορα ἐτελείωσε τὴν δουλειά. "Σκοψε
εἴκοσι ξύλα κι' εὐθὺς τὰ πελέκησε μὲ τὸ χαλκὸ καὶ τὰ
245 ἔξυσε μὲ τέχνη καὶ προσοχὴ καὶ τὰ ἔσκυσε μὲ τὴ στάθ-
μη. Τότε τοῦ ἔφερε ἡ Καλυψῶ, ἡ θεία θεὰ, τρυπάνια. Τὰ
ἐτρύπησε, λοιπόν, ὅλα καὶ τὰ προσάρμοσε τὸ ἓνα μὲ τ'
ἄλλο μὲ καρδιά, ὅπως ἔπρεπε, καὶ σταυρωτὰ συναρμο-
λόγησε τὴ σχεδιά. "Ὅσο φαρδιά φτιάχνει τὴν πατωσιά
φορτηγοῦ εὐρύχωρου πλοίου, ἓνας καλὸς τεχνίτης ποῦ
250 ἔῤῃρε ἀπὸ καράβια, τόσο πλατειά ἔκανε τὴν σχεδιά ὁ
Ἔδυσσεύς. Κι' ἔστησε ξύλα ὀρθία καὶ τὰ προσάρμοσε
μὲ πλάγια ξύλα, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. "Ἔτσι τὰ ἐδού-
λεψε καὶ τ' ἀποτέλειωσε μὲ μακρυὰ δοκάρια γιὰ κου-
παστή. "Ἐκαμε καὶ κατάρτι μέσα καὶ ἀντένα ἀκόμη,
255 καθὼς ἔπρεπε, ἔφτιαξε καὶ τιμόνι γιὰ νὰ τὴν κυβερ-
νᾷ. Καὶ μὲ βέργες ἀπὸ λιγαριά τὴν ἔφραξε ἀπ' τὴ μιὰν
ἄκρῃ ὡς τὴν ἄλλῃ, γιὰ προφύλαξι ἀπὸ τὸ κύμα κι' ἀπὸ
ἀπάνω ἔρριξε πολλὰ κλαριά. Τότε ἡ Καλυψῶ, ἡ θεία
θεὰ τοῦ ἔφερε ὑφάσματα γιὰ νὰ κάνῃ πανιὰ κι' ἐκεῖνος
τὰ ἔκανε κι' αὐτὰ καλὰ μὲ τέχνη. Καὶ τότε ἔδεσε τὰ
260 σχοινιά, τὶς σκότες καὶ τὰ παλαμάρια μὲ λουστὸς καὶ
τὴν ἔρριξε στὴν θεϊκὴ θάλασσα.
- Τέταρτη ἡμέρα ἦταν καὶ τότε πιά ἦταν ὅλα τελειω-
μένα. Τὴν πέμπτην ἡμέραν τὸν ἐξεπροβόδισε ἀπὸ τὸ
νησί ἡ θεία Καλυψῶ, ἀφοῦ τὸν ἔλουσε καὶ τὸν ἔντυσε
μὲ μυρωμένα ροῦχα. Μέσα στὸ πλοῖο ἡ θεὰ τοῦ ἔβαλε
265 ἓνα ἀσκή μὲ μαῦρο κρασί καὶ ἓνα ἄλλο, τὸ μεγάλο, μὲ
νερό, τοῦ ἔβαλε καὶ τροφίμα σὲ σάκκο ἀπὸ δέρμα, ποῦ
εἶχε βάλλει μέσα πολλὰ προσφάγια εὐχάριστα πολὺ
καὶ μπόλικά. Τοῦ ἔστειλε καὶ τὸν ἄνεμο πρῦμα, εὐνοϊκὸ
καὶ ἀπαλό. Τότε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς ἀνοίξε τὰ πανιὰ
270 καὶ καθισμένος στὸ τιμόνι ἐκυβερνοῦσε μὲ μαστοριά
κι' οὔτε ὕπνος ἔπεφτε στὰ βλέφαρά του ὅταν ἔβλεπε
τὴν Πούλια καὶ τὸν Βοώτην ποῦ δύνει ἀργὰ καὶ τὴν
"Ἀρκτόν ποῦ τὴν λένε ἀκόμα καὶ "Ἀμαξά καὶ ποῦ στοῖ-
φεται γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ κυττάζει τὸν Ὠρίω-
275 να καὶ μόνῃ αὐτὴ λούζεται στὸν Ὠκεανό, γιὰτὶ τὸν πα-

ρακίνησε ἡ Καλυψώ, ἡ θεία θεὰ νὰ ἔχη τὴν Ἄρκτο στὸ ταξεῖδι τοῦ στὸ ἀριστερό του χέρι. Δεκαεπτὰ ἡμέρες ἔπλεε μέσα στὴν θάλασσα καὶ τὴν δέκατη ὄγδοη ἡμέρα, φανήκανε τὰ σκιερὰ ὄρη τῆς γῆς τῶν Φαιάκων, ἐκεῖνα ποὺ ἦτανε πιὸ κοντὰ τὸ μέρος καὶ τοῦ ἐφάνηκε

280 σὰν μιὰ ἀσπίδα μέσα στὴν ἀφρόλευκη θάλασσα.

Ὁ κοσμοσεΐστης Ποσειδὼν ὅμως εἶδε τὸν Ὀδυσσεά, καθὼς ἐπέστρεφε ἀπὸ τοὺς Αἰθίοπες, τὸν εἶδε ἀπὸ μακρὰ, ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν Σολύμων. Γιατὶ τὸν ἐκατάλαβε ποὺ ἔπλεε ἀπάνω στὴν θάλασσα. Ἐθύμωσε, λοιπὸν, ἀκόμα περισσότερο μέσ' στὴν καρδιά του, κι' ἐκούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε ἀπὸ μέσα του:

285 «Ἀλλοίμονο, θέβαια, οἱ θεοὶ ἄλλαξαν γνώμη γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, ὅταν ἐγὼ εὕρισκόμεν ἀνάμεσα στοὺς Αἰθίοπες. Νὰ τον κι' ὅλας κοντὰ στὴ γῆ τῶν Φαιάκων, ὅπου εἶναι γραφτό του νὰ ξεφύγῃ πιά ἀπ' τὶς τόσες του μεγάλες δυστυχίες ποὺ τὸν κατέχουν. Ἐννοια σου, ὅμως,

290 καὶ θαρρῶ πῶς ἀκόμα ἐγὼ θὰ τὸν χορτάσω ἀπὸ παθήματα.»

ΩΥ

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐμάζεψε τὰ σύννεφα κι' ἐτάραξε τὴν θάλασσα, ἀφοῦ πῆρε στὰ χέρια τὴν τρίαινά του. Κι' ἐσήκωσε ὅλες τὶς πνοὲς τῶν διαφόρων ἀνέμων καὶ ἐσκέπασε μὲ σύννεφα τὴν γῆ μαζὶ καὶ τὴν θάλασσα κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ εἶχε ὑψωθῇ ἡ νύχτα. Ἐπέσανε τότε μαζω- μένοι ὁ Σορόκος, ἡ Ὀστρία κι' ὁ Πονέντες, σφοδρὸς καὶ καταστρεπτικὸς, κι' ἡ Τραμουντάνα ποὺ ἐγεννήθη στὸν αἰθέρα, κυλῶντας μεγάλα κύματα. Τοῦ Ὀδυσσεώς τότε τοῦ ἐλυθῆκανε τὰ γόνατα κι' ἡ ἀγαπητὴ καρδιά του ἀγανάκτησε πιά κι' εἶπε στὴ μεγαλόκαρδη ψυχὴ του:

Π

300 «Ἀλλοίμονο σὲ μένα τὸ δύστυχο! Τί θὰ μοῦ συμβῇ λοιπὸν στὸ τέλος; Φοβοῦμαι μήπως ἡ θεὰ Καλυψώ τὰ εἶπε ὅλα ἀληθινά, ὅταν μοῦ ἔλεγε πῶς θὰ ὑποφέρω στὴ θάλασσα πολλὰ δεινὰ, πρὶν φθάσω στὴ γῆ τῆς πατρίδος μου. Καὶ νὰ ποὺ τώρα γίνονται ὅλα! Μὲ τί σύννεφα στεφάνωσε ὁλόγυρα τὸν εὐρύχωρο οὐρανὸν ὁ Ζεὺς! Συντάραξε τὴν θάλασσα καὶμανιάζουνε οἱ μπό- 305 ρες ὅλων τῶν ἀνέμων! Τώρα πιά ἐχάθηκα, δὲν γλυτώ- νω!... Εὐτυχισμένοι οἱ Ἕλληνες ὅπου ἐχάθηκαν τότε,

στην εὐρύχωρη Τροία, γιὰ τὸ χατῆρι τῶν γυιῶν τοῦ Ἀ-
 τρέως! Μακάρι νὰ ἦτανε τὸ γραφτό μου, νὰ ἐπέθαινα
 310 ἐς μοῦ ρίξανε ἐπάνω μου τὰ χάλκινα δόρατα, γύρω
 ἀπὸ τὸν σκοτωμένο γυιὸ τοῦ Πηλέως. Τότε θὰ μ' ἔθα-
 βαν κι' ἐμένα καὶ θὰ μὲ δόξαζαν οἱ Ἀχαιοί. Τώρα ὅ-
 μως ἦτανε γραφτό μου νὰ μὲ θρῆ θλιβερός θάνατος.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ εὐθὺς τὸν ἐκτύπησε ἓνα μεγάλο κύμα,
 ἀπὸ ψηλά, ποῦ ὥρμησε ἄγριο ἀπάνω του καὶ στριφογύ-
 315 ρισε τὸ σκάφος. Κι' ἐκεῖνος ἔπεσε μακρὰ ἀπὸ τῆ σχε-
 δία, καὶ τοῦ ξέφυγε τὸ τιμόνι ἀπὸ τὰ χέρια καὶ ἐτσάκι-
 σε στὴ μέση τὸ κατόρτι, ἡ φοβερὴ μπόρα ποῦ ἔπεσε ἀ-
 πὸ τοὺς ἄγριους ἀνέμους. Καὶ τὸ πανὶ καὶ ἡ ἀντένα ἔ-
 πεσαν μακρὰ στὴ θάλασσα. Κι' αὐτὸς ἦτανε πολλὴ ὥ-
 ρα κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, βυθισμένος, καὶ δὲν μπόρε-
 320 σε νὰ βγῇ γρήγορα ἀπάνω, ἀπὸ τὴν ὀρμὴ τοῦ μεγάλου
 κύματος, γιὰτὶ τὸν ἐβάρυναν καὶ τὰ ροῦχα ποῦ τοῦ ἔ-
 δωκε ἡ θεία Καλυψώ.

Ἄργα, τέλος, ἐβγῆκε στὴν ἐπιφάνεια κι' ἔφτυσε ἀπὸ
 τὸ στόμα του τὴν πικρὴ ἄρμη, ποῦ ἔτρεχε ἄφθονη κελα-
 ρύζοντας ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του. Οὔτε τότε ὅμως ἐξέχασε
 τὸ σκάφος του, ἂν καὶ βασανιζότανε πολὺ. Ἐτράβηξε,
 λοιπὸν, μὲ ὀρμὴ μέσα στὰ κύματα, τὸ ἔπιασε, κι' ἐκά-
 325 θησε στὴ μέση κι' ἔτσι ἐγλύτωσε τὸ τέλος τοῦ θανά-
 τος. Τὴ σχεδιά ὅμως τὴν ἔφερεν τὸ μεγάλο κύμα, κα-
 θὼς ἐκυλοῦσε ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Κι' ὅταν ὁ φθινοπωρινὸς
 Βορρηᾶς παρασύρει ἐδῶ κι' ἐκεῖ τ' ἀγκάθια στὴν πε-
 διάδα καὶ μαζωμένα αὐτὰ σφίγγονται τὸ ἓνα μὲ τ'
 330 ἄλλο, ἔτσι τὴ σέρνανε οἱ ἀνεμοὶ στὸ πέλαγος ἐδῶ κι' ἐ-
 κεῖ. Κι' ἄλλοτε ἡ Ὀστρία τὴν ἐπέταγε στὸ Βορρηᾶ νὰ
 τὴν τραβᾷ κι' ἄλλοτε ἔκανε τόπο ὁ Ξιρόκος στὸν Πο-
 νέντη γιὰ νὰ τὴν κυνηγᾷ.

Τότε ὅμως τὸν εἶδε ἡ ὁμορφόποδη θυγατέρα τοῦ
 Κάθμου, ἡ Ἰνώ, ποῦ ὡς νύμφη ἐλέγονταν Λευκοθέα καὶ
 355 ποῦ πρὶν ἦταν θνητὴ καὶ τότε μέσ' στὰ πελάγη ἀπὸ
 τοὺς θεοὺς ἐτιμήθη κι' ἐγίνε νύμφη. Αὐτὴ τὸν ἐσπλαχνί-
 σθηκε ποῦ ἐδέρνε καὶ βογγοῦσε κι' ἐβγῆκε σὰν θαλασ-
 σινὸ πουλὶ ἀπὸ τὸ κύμα, κι' ἔκατσε ἀπάνω στὴν πολὺ-
 δεσμὴ σχεδιά καὶ τοῦ εἶπε:

Αἱ Σειρήνες καλοῦσαι τὸν Ὀδυσσεά μετὰ τοῖς γοῖ-
τευτικά τῶν ἄσματος.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

«Ἄμοιρε, γιατί ἄραγε μ' ἐσένα τόσο πολὺ ὠργίσθη
 340 ὁ Ποσειδῶν, ποὺ σείει τὴ γῆ καὶ σοῦ ἐτοιμάζει τόσα
 βάσανα; Μὰ με' ὅλη τὴ λύσσα του δὲν θὰ σ' ἐξολοθρεύ-
 ψῃ. Νὰ ὅμως τί νὰ κάνῃς, γιατί φαίνεσαι πῶς δὲν εἶσαι
 ἀμυαλός. Νὰ βγάλῃς αὐτὰ τὰ ροῦχα σου κι' ἄφισε τὴ
 σχεδιά νὰ τὴν τραβᾶν οἱ ἄνεμοι κι' ἐσὺ κολύμπα μὲ τὰ
 345 χέρια, προσπαθώντας νὰ φθάσῃς στὴ γῆ τῶν Φαιάκων
 κι' ἐκεῖ εἶναι γραφτό σου νὰ γλυτώσῃς. Κι' ἄπλωσε
 αὐτὸν τὸν ἀθάνατο κεφαλόδεσμο στὰ στήθη σου καὶ
 ἔτσι πιά δὲν θάχῃς φόβο νὰ πάθῃς τίποτο ἢ νὰ χεθῇς
 κι' ὅταν ἀγγίξεις τὴ γῆ μὲ τὰ χέρια, ρίξε τον πάλι πο-
 350 λὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν ξηρὰ στὴν θάλασσα, καὶ σὺ σῦρε
 μακριὰ του.»

Αὐτὰ τοῦ εἶπεν ἡ θεὰ κι' εὐθὺς τοῦ ἔδωσε τὸν κεφα-
 λόδεσμο κι' αὐτὴ ἐβούτηξε πάλι στὴ θάλασσα ποὺ ἐ-
 κυμάτιζε, ὅμοια μὲ θαλασσινὸ πουλὶ καὶ τὴν ἐσκέπασε
 355 τὸ μαῦρο κύμα. Καὶ τότε' ἐσυλλογίσθηκε ὁ πολυπαθὴς
 καὶ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς κι' ἐστέναξε καὶ εἶπε στὴ με-
 γαλόκαρδη ψυχὴ του:

«Ἀλλοίμονό μου, μήπως τάχα πάλι κάποιος ἀπὸ
 τοὺς ἀθάνατους μοῦ ὑφαίνει δόλο, ποὺ μὲ παρακινᾷ
 νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ σχεδιά. Βέβαια ὅμως, δὲν θὰ τὸ κά-
 νω ἐγὼ, ἀφοῦ εἶδα μακριὰ μὲ τὰ μάτια μου ξηρὰ
 ὅπου, καθὼς μοῦ εἶπε ἡ Καλυψώ, μπορῶ νὰ κατα-
 360 φύγω. Νὰ τί θὰ κάνω, καὶ μοῦ φαίνεται καλλίτερο
 ἀπ' ὅλα: ὅσο τὰ ξύλα τῆς σχεδίας βαστοῦν καλοδε-
 μένα στοὺς ἄρμους, θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ ὑπομένω
 τὰ βάσανα ποὺ τραβῶ καὶ ὅταν πιά τὸ κύμα τὴν
 σκορπίσει τότε θὰ κολυμπᾶω, γιατί δὲν μπορῶ νὰ
 σκεφτῶ τίποτε ἄλλο πιὸ καλύτερο.»

365 Καθὼς αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 ὁ Ποσειδῶν ἐσήκωσε ἓνα μεγάλο κύμα ποὺ ταράζει
 τὴ γῆ, κύμα φοβερὸ κι' ὀλέθριο, ὄρθιο κι' ἔπεσε ἀπά-
 νω του ὅλο. Κι' ὅπως τινάζει ὁ δυνατὸς ἀέρας τὶς
 θυμωνιὲς μὲ τὰ ξηρὰ ἄχυρα καὶ τὰ σκορπάει ὅλα
 ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἔτσι ἐσκόρπισε τὸ κύμα τὰ μακριὰ ξύ-
 370 λα. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἄρπαξε ἓνα δοκάρι κι' ἐκαθάλη-
 σε ἀπάνω, ὅπως σ' ἓνα καθαρόαιμο ἄλογο. Κι' ἐβγα-
 λε τὰ ροῦχα ποὺ τοῦδωσε ἡ Καλυψώ κι' ἄπλωσε τὸν

κεφαλόδεσμο στὰ στήθη του. Κι' ἔπειτα ἔπεσε πρού-
 375 μυτα στὴ θάλασσα, κι' ἄπλωσε τὰ χέρια του γιὰ νὰ
 κολυμπήσῃ. Τὰ εἶδε ὅμως αὐτὰ ὅλα ὁ κοσμοσεῖστης
 κι' ἐκούνησε τὴν κεφαλὴ του καὶ ἀπὸ μέσα του εἶπε:

«Ἀφοῦ τραβήξῃς ἔτσι πολλὰ θάσσανα στὴ θαλασ-
 σα νὰ γυρίζῃς, ὥσπου ν' ἀπαντήσῃς εὐγενικοὺς ἀν-
 θρώπους. ἀλλὰ καὶ τότε, ἐλπίζω, νὰ μὴ περιφρονῇς,
 ὅσα θάσσανα ἀπὸ ἐμένα ἔχεις τραβήξει.»

380 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐμαστίγωσε τ' ἄλογα μὲ τὴν ὠραία
 χαίτη κι' ἔφθασε στὶ ρΑῖγες, ὅπου ἦταν τὰ περίφη-
 μα ἀνάκτορά του. Τότε ὅμως ἡ Ἀθηνᾶ ἔβαλε ἄλλα
 στὸ νοῦ της. Ἔδεσε καλὰ τοὺς δρόμους τῶν ἄλλων
 ἀνέμων, καὶ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ πάψουν κι' ὅλοι νὰ
 385 κοιμηθοῦνε. Κι' ἐσήκωσε δυνατὸ Βορρηᾶ κι' ἔσπασε
 ἐμπρὸς του τὰ κύματα, ὥσπου, ν' ἀπαντήσῃ τοὺς θα-
 λασσινοὺς Φαίακες ὁ εὐγενικὸς Ὀδυσσεύς, ξεφεύ-
 γοντας ἀπὸ τὸ θάνατο καὶ τὴν κακὴ μοῖρα.

Ἐκεῖ ἐθάλασσοδέρνονταν δυὸ νύχτες καὶ δυὸ ἡμέ-
 ρες, μέσ' στὰ πελώρια κύματα καὶ πολλὲς φορὲς εἶ-
 δε τὸ Χάρο ἐμπρὸς του. Ὅταν ὅμως ἔκαμε τὴν τρίτη
 ἡμέρα ἡ Ἥως μὲ τίς ὠραῖες πλεξοῦδες, τότε ἔπαψε
 390 πιά ὁ ἄνεμος κι' ἀπάνεμη ἀπλώθηκε γαλήνη· εἶδε τό-
 τε σιμὰ του τὴν στεριὰ μὲ πολὺ δυνατὸ βλέμμα κα-
 θὼς τὸν ἐσήκωσε ὑψηλὰ τὸ κύμα. Κι' ὅπως φαίνεται
 στὰ παιδιὰ ἀκριβῇ ἡ ζωὴ τοῦ πατέρα τους, ὅταν εἶ-
 ναι κατὰκοιτος πολὺ καιρὸ καὶ ὑποφέρει τρομερὰ
 395 βάσανα, ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, σὰν τὸν καταδιώκει ἔ-
 νας ὀλέθριος θεός, καὶ γιὰ μεγάλῃ του χαρὰ τὸν
 λυτρῶσουν ἀπὸ τίς ταλαιπωρίες καὶ τὰ θάσσανα οἱ
 θεοὶ καὶ γίνῃ καλὰ, τόσο ἀνάπνευσ' ἐφάνηκε στὸν Ὀ-
 δυσσεά ἡ στεριὰ καὶ τὰ δάση κι' ἐκολύμπηγε θιαστι-
 κά, γιὰ νὰ πατήσῃ στὴ γῆ. Ὅταν ὅμως ἔφθασε σὲ

400 ἀπόστασις ὅπου ἀκούγεται ἀπ' τὴ στεριὰ φωνὴ ἀν-
 θρώπου, τότε ἄκουσε τὸν χτύπο τῆς θάλασσας ἀπά-
 νω στοὺς βράχους. Ἐμούγκριζε τὸ μεγάλο κύμα,
 καθὼς τὸ ἐξερνοῦσε ἡ θάλασσα ἐπάνω στίς ξέρες
 τῆς στεριᾶς κι' ὅλα τὰ σκεπάζει ὁ ἀφρὸς τῆς θά-
 λασσας, γιὰτὶ ἐκεῖ δὲν ὑπάρχανε, λιμάνια γιὰ κα-
 ράθια, οὔτε ἀραξοβόλια, μόνο ἡ παραλία ἦταν γιομά-

405 τη γκρεμούς, σκοπέλους καὶ βράχους. Ὅταν ὁμως τὰ εἶδε ὁ Ὀδυσσεὺς τοῦ ἐλύθησαν τὰ γόνατα κ' ἔλυωσε ἡ καρδιά του κ' ἀγανάκτησε πιά κ' εἶπε στὴ μεγαλό-καρδη ψυχὴ του:

- « Ἀλλοίμονό μου, ἀφοῦ στ' ἀνέλπιστα πιά μ' ἀξίωσε ὁ Ζεὺς νὰ ἰδῶ στεριά, ἀφοῦ ἐδιάβηκα ὅλο αὐτὸ τὸ βάραθρο τοῦ πελάγους, τώρα δὲν βλέπω πουθενὰ τρόπον
 410 νὰ ἔβγω ἔξω ἀπ' τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Γιατὶ ἀπὸ νῶ στὴ στεριά εἶναι μυτερὰ βράχια καὶ γύρω μου μουγκρίζει τὸ κύμα μὲ ὀρμὴ κ' ἐφάνηκε ἴσια κομμένη μιὰ πέτρα γλυστερή, κ' εἶναι βαθεῖα ἡ θάλασσα πρὸς τὴν ξηρά, κ' εἶνε ἀδύνατο νὰ πατήσω στὴ στεριά, καὶ νὰ γλυτώσω ἀπ' τὸ κακὸ. Φοβοῦμαι μήπως ὅταν θά
 415 ὀγαίνω μ' ἀρπάξῃ τὸ μεγάλο κύμα καὶ μὲ ρίξῃ ἀπὸ νῶ σὲ κανένα βράχο μυτερό κ' ἀνώφελη τότε θὰ εἶναι ἡ ὀρμὴ μου. Ἄν πάλι κολυμπήσω πρὸς τὰ ἔμπρὸς στὴν ἄκρῃ τῆς παραλίας, μήπως εὕρω μέρος ποῦ ἀπὸ τὸ πλάι νὰ τὸ κτυπᾷ ἡ θάλασσα καὶ λιμάνια τῆς θάλασσας, φοβοῦμαι μὴ τυχὸν μ' ἀρπάξῃ ξανά ἡ θύελλα καὶ μὲ φέρῃ πάλι στὴν ψαροτρόφο θάλασσα, ἐνῶ θὰ στε-
 420 νάζω βαρεῖα ἢ μήπως στείλῃ ἀπάνω μου ἀπὸ τῆς θάλασσας καὶ κανένα μεγάλο κῆτος ὁ θεός, ποῦ τέτοια πολλὰ τρέφει ἢ περίφημη Ἀμφιτρίτη. Γιατὶ ξέρω ὅτι εἶναι θυμωμένος μαζί μου ὁ ἑξακουστός κοσμοσεΐστης. Ἐνῶ, λοιπὸν, αὐτὰ ἐμελετοῦσε μέσα στὸ νοῦ καὶ
 425 στὴν ψυχὴ του, ἓνα μεγάλο κύμα τὸν ἔφερε στὴν τραχειὰ ἀκροθαλασσιὰ. Ἐκεῖ καὶ τὸ δέρμα του θὰ ἐξεσχίζονταν καὶ τὰ κόκκαλά του ἤθελαν τσακισθῇ ἂν δὲν τὸν ἐφώτιζε ἡ γλαυκὸφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ θά-λῃ ἔμπρὸς τὰ δυὸ τοῦ χέρια καὶ νὰ πιασθῇ ἀπὸ τὸ βράχο, ἀπ' ὅπου ἐκρατώνταν στενάζοντας, ὥσπου ἐπέ-
 430 ρασε τὸ μεγάλο κύμα. Κ' ἔτσι ἐγλύτωσε ἀπ' αὐτό. Ὅταν ὁμως τραβιώταν τὸ κύμα πρὸς τὰ πίσω μὲ θόρυβο, τὸν κτύπησε πάλι καὶ τὸν ἔρριξε μακριὰ στὴν θάλασσα. Καὶ ὅπως τοῦ ὀκταποδίου, ποῦ σέρνεται ἔξω ἀπὸ τῆ φωλγᾶ του, κολλοῦνε πυκνὰ χαλίκια ἀπάνω στὶς θηλιές του, ἔτσι καὶ ἀπάνω στὰ βράχια ἐγδάρθη-
 435 κε τὸ δέρμα τοῦ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τὰ θαρρετά του χέρια καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἐσκέπασε μεγάλο κύμα. Ἐκεῖ πιά θὰ

χανότανε ὁ δύσμοιρος Ὀδυσσεύς, ἄν καὶ δὲν ἦτανε γραφτό του, ἄν δὲν τοῦ ἔβαζε ἡ γαλανομάτα Ἀθηναίη σθηκε πού ἐδέρνεντο καὶ βογγοῦσε κι' σάν θαλασσινὸ στὸ νοῦ φρόνηση καὶ γνώση, νὰ φύγῃ ἀπ' τὰ κύματα πού τὰ ξερνᾷ ἡ θάλασσα καὶ νὰ κολυμπήσῃ στήν ξηρὰ κοντά, πρὸς τὰ ἔξω, κυττάζοντας μήπως εὕρῃ πουθενὰ κανένα μέρος πού ἀπὸ τὸ πλάϊ νὰ τὸ κτυπᾷ ἡ θάλασσα ἢ καὶ λιμάνι τῆς θάλασσας. Ἀλλ' ὅταν πιά ἔφθασε κολυμπώντας, στὸ στόμιο ἐνὸς καλλιρρόου ποταμοῦ, τοῦ ἐφάνηκε πολὺ καλὸ τὸ μέρος, ἴσιο, χωρὶς θράχια κι' ἀπάνεμο· κι' εἶδε τὸ ποτάμι νὰ κυλᾷ μπροστά του καὶ προσεχήθηκε ἀπὸ μέσα του καὶ εἶπε:

- [445] «Εἰσάκουσέ με, παντοδύναμε, ὅποιος κι' ἄν εἴσαι! Φθάνω σὲ σένα μὲ λαχτάρω καὶ μὲ πολλὰ παρακάλια, φεύγοντας ἀπὸ τὴν θάλασσα τὰ βασανιστήρια τοῦ Ποσειδῶνος. Εἶναι ἄξιος σεβασμοῦ κι' ἀπὸ μέρους τῶν ἀθάνατων θεῶν, ὅποιος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὕστερ' ἀπὸ πολλὰς περιπλανήσεις θὰ ἔφθανε ὅπως ἐγὼ τώρα, ἰκέτης στὸ δικό σου ρέμμα καὶ στὰ γόνατά σου, 450 ἀφοῦ πολλὰ ὑπέφερα δεινὰ. Σπλαχνίσου με, θεέ, παῖ, σὲ ἱκετεύω!»

- Αὐτὰ εἶπε κι' ἐστάθηκε ὁ ποταμὸς εὐθύς, κι' ἐκράτησε τὰ νερά του, κι' ἔκαμε γαλήνη μπροστά του καὶ τὸν ἔσωσε στὶς ἐκβολές του. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλύγισε εὐθύς τὰ δύο του γόνατα καὶ τὰ δυνατὰ του χέρια, 455 γιὰτὶ εἶχε δαμασθῇ ἀπὸ τὴ θάλασσα ἡ ἀγαπητὴ καρδιά του. Ἦτανε πρισμένος σ' ὅλο του τὸ σῶμα κι' ἔβγαине πολλὴ θάλασσα ἀπὸ τὸ στόμα καὶ τὰ ρουθούνια του, κι' ἐκοίτονταν πιά χωρὶς πνοὴ καὶ χωρὶς φωνή, λιπόψυχος, καὶ μιὰ τρομερὴ κούραση τὸν ἐκυρίευσε. Ὅταν ὅμως ἐπὶ τέλους ἐπῆρε ἀνάσα καὶ ἦρθε στὸν ἑαυτό του, ἔλυσε τότε τὸν κεφαλόδεσμο τῆς θεᾶς ἀπὸ ἐπάνω του καὶ τὸν ἀπόλυσε στὸν ποταμὸ πού τὸν χτυποῦσε ἡ θάλασσα καὶ τὸ μεγάλο κύμα τὸν ἐπῆρε πίσω 460 στὸ δρόμο του κι' ἀμέσως ἡ Ἰνώ τὸν ἐδέχθηκε μὲ τ' ἀγαπητὰ της χέρια. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτράβηξε πέρ' ἀπὸ τὸν ποταμὸ, κι' ἐπλάγιασε κάτω ἀπὸ ἓνα σχοῖνο κι' ἐφίλησε τὴ γῆ τὴν καρπόδοτοα. Κι' ἀναστήναξε κι' εἶπε στὴ μεγαλόκαρδη ψυχὴ του:

- 465 «Ἀλλοίμονο σ' ἐμένα, τί θ' ἀπογίνω; Τί μοῦ εἶνε, λοιπόν, ἀκόμα γραμμένο; Ἄν περάσω τὴν ἐπικίνδυνη νύχτα κοντὰ στὸν ποταμό, εἶνε φόβος μήπως ἡ βλαβερὴ πάχνη καὶ ἡ ψιλὴ ὄροσιὰ μαζί μὲ δαμάσουν, ποῦ εἶμαι τόσο ἐξαντλημένος κι' ἀδύνατος καὶ ξεψυχήσω, γιὰτὶ ἡ αὔρα τοῦ ποτάμου φυσάει ψυχρὴ τὰ ξημερώματα.
- 470 Ἄν πάλι ἀνεβῶ στίς πλαγιὰς καὶ στὸ σκιερὸ δάσος καὶ πλαγιάσω ἀνάμεσα στοὺς πυκνοὺς θάμνους, ἂν τυχὸν καὶ μ' ἀφήσῃ τὸ ρίγος κι' ἡ βαρεὶὰ κούρασι νὰ μὲ πάρῃ ὁ γλυκὸς ὁ ὕπνος, φοβοῦμαι μὴν ἔρθουν καὶ μ' εὔρουν τὰ θηρία καὶ μὲ κατασπαράξουν.»

- Καθὼς, λοιπόν, ἔτσι ἐσκεπτότανε αὐτό, τοῦ ἐφάνηκε καλλίτερο τὸ δεύτερο κι' ἐτράθηξε γιὰ τὸ δάσος. Τὸ εὗρηκε σιμὰ στὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ, μέσα σὲ μέρος ἀνοιχτὸ κι' ἐχώθηκε κάτω ἀπὸ δυὸ θάμνους ποὺ ἐφύτρωναν στὸ ἴδιο μέρος, κι' ὁ ἕνας ἦταν ἀγριελητὰ κι' ἐλητὰ ὁ ἄλλος. Αὐτοὺς οὔτε ἡ ὕγρασία τῶν ἀνέμων ποὺ ἐφυσοῦσαν τοὺς ἐπερνοῦσε μὲ τὴν πνοή της, οὔτε κι' ὁ λαμπρὸς ἥλιος τοὺς ἐκτυποῦσε μὲ τίς
- 480 ἀχτῖνες του, οὔτε κι' ἡ βροχὴ τοὺς ἐπερνοῦσε πέρα ὡς πέρα. Τόσο πυκνοὶ μεγάλωσαν μπλεγμένοι ὁ ἕνας μέσα στὸν ἄλλον. Κάτω ἀπ' αὐτούς, λοιπόν, ἐχώθηκε ὁ Ὀδυσσεὺς κι' εὐθὺς μὲ τὰ ἀγαπημένα του χέρια μάζεψε κι' ἔκανε παχὺ στῶμα, γιὰτὶ ἦταν ἐκεῖ ριγμένο πολλὰ φύλλα, ἀρκετὰ ν' ἀπροφυλάξουνε δυὸ καὶ τρεῖς ἀνθρώπους τὸν χειμῶνα ἀκόμα καὶ μὲ τὸν χειρότερο
- 485 καιρό.

- Ἄμα τὸ εἶδε, λοιπόν, αὐτὸ τὸ στῶμα ἐχάρηκε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς κι' εὐθὺς ἔπεσε στὴ μέση κι' ἐπλάγιασε κι' ἔρριξε ἀπάνω του σωροὺς ἀπὸ φύλλα. Κι' ὅπως ὅταν κρύβῃ κανένας μέσα στὴ μαύρη στάχτη ἕνα δαυλὸ ἀναμένο, στὴν ἄκρῃ ἀγροῦ, ὅπου δὲν βρίσκονται ἄλλοι γείτονες, γιὰ νὰ φυλάξῃ τὴ φωτιά καὶ νὰ μὴν ἀνάψῃ φωτιά ἀπ' ἄλλοῦ, ἔτσι ἐσκεπάσθηκε κι' ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ φύλλα. Κι' ἀμέσως στὰ μάτια του ἀπάνω ἡ Ἀθηνᾶ ἔχυσε ὕπνο γιὰ νὰ τὸν ξεκουράσῃ γοήνορα ἀπὸ τὴ βασανιστικὴ κούρασι σκεπάζοντας τ' ἀγαπημένα βλέφαρά του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΦΘΑΝΕΙ
ΣΤΟΥΣ ΦΑΙΑΚΑΣ

- Ἔτσι ἐκεῖ ἐκοιμῶταν ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, νικημένος ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τὴν κούρασι κι' ἡ Ἀθηναῖα ἐπῆγε στὸ λαὸ καὶ στὴν πόλι τῶν Φαίακων, πού πρὶν κάποτε κατοικοῦσανε στὴν εὐρύχωρη Ὑπερεία, κοντὰ στοὺς ἀγέρωχους Κύκλωπες. Αὐτοὶ τοὺς ἔκαναν κακό, γιατί ἦτανε ἀνώτεροι στὴ δύναμι. Γι' αὐτό, λοιπόν, τοὺς ἐσήκωσε ἀπ' ἐκεῖ ὁ θεόμορφος Ναυσίθοος καὶ τοὺς ἔφερε στὴ Σχερία, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Γύρω ἀπὸ τὴν πόλι ἔφτιασε τεῖχος κι' ἔχτισε σπίτια κι' ἔκανε ναοὺς γιὰ τοὺς θεοὺς κι'
- 10 ἔμοίρασε στοὺς ἀνθρώπους τὴ γῆ γιὰ νὰ τὴ σπέρνουν. Ἐκεῖνος ὅμως ἐδαμάσθηκε ἀπὸ τὴ μοῖρα του κι' ἐκάτεβηκε στὸν Ἄδη, κι' ἐβασίλευε ὁ Ἀλκίνοος τότε πού οἱ θεοὶ τοῦδωσαν πολλὴ φρόνησι. Στὸ ἀνάκτορό του, λοιπόν, ἐπῆγε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηναῖα, ἔχοντας στὸ νοῦ τὸ γύρισμα τοῦ μεγαλόκαρδου Ὀδυσσεώς.
- 15 Ἐπῆγε στὸ πολὺ τεχνικὰ δουλεμένο δωμάτιο, πού μέσα ἐκοιμώτανε μιὰ κόρη ὅμοια μὲ τίς ἀθάνατες θεές, στὸ σῶμα καὶ στὴν ὠμορφιά, ἡ Ναυσικαῖα, ἡ θυγατέρα τοῦ μεγαλόκαρδου Ἀλκινόου καὶ κοντὰ τῆς πάλι ἐκοιμῶνταν δυὸ ὑπηρέτριες, πού ἐπήρανε τὴν ὠμορφιά

ἀπὸ τὶς Χάρες, ἀπὸ κάθε μεριά τῆς θύρας. Τὰ ὥραϊα
 20 θυρόφυλλα ἦταν κλειστά, ἡ Ἀθηνᾶ ὅμως ὥρμησε
 στὴν κλίνη τῆς κόρης σὰν πνοὴ ἀνέμου κι' ἐστάθηκα
 ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς καὶ τῆς ἐμίλησε, μοιάζον-
 τας μὲ τὴν κόρη τοῦ ἑνδοξοῦ ναυτικοῦ Δύμαντος, ποῦ
 ἦταν συνομήλική τῆς καὶ ποῦ τὴν ἀγαποῦσε μ' ὅλη
 τῆς τὴν καρδιά. Μ' αὐτὴν, λοιπόν, ὅμοια ἡ γλαυκό-
 φθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ τῆς εἶπε:

25 «Ναυσικᾶ, γιατί τόσο ὀκνηρὴ σ' ἐγέννησε ἡ μητέ-
 ρα σου; Τὰ ὥραϊα σου ροῦχα εἶν' ἐκεῖ καὶ κανεῖς δὲν
 τὰ φροντίζει, ἐνῶ πλησιάζει ὁ γάμος σου καὶ πρέπει
 τότε καὶ σὺ νὰ ντυθῆς μὲ ὥραϊα φορέματα καὶ τέτοια
 νὰ δώσης καὶ σ' ἐκείνους ποῦ θὰ σὲ πᾶνε στοῦ γαμπροῦ.
 Γιατὶ ἀπ' αὐτὰ βγαίνει τὸ καλὸ ὄνομα τῶν ἀνθρώπων.
 30 καὶ χαίρουνται ὁ πατέρας κι' ἡ σεβαστὴ μητέρα. Ἐμ-
 πρὸς, λοιπόν, πᾶμε νὰ πλύνουμε μόλις φανῇ ἡ αὐγὴ.
 Κι' ἐγὼ θὰ σὲ ἀκολουθήσω γιὰ βοηθός, νὰ τὰ προκά-
 μης γρήγορα. Γιατὶ δὲν θὰ εἶσαι πιά πολὺ καιρὸς
 παρθένος. Σὲ ζητοῦν οἱ πρῶτοι μέσα στὸν τόπο ἀπ'
 35 ὅλους τοὺς Φαίακες, ἀπ' ὅπου εἶνε κι' ἡ δική σου ἡ γε-
 νιά. Πήγαινε ὅμως νὰ παρακαλέσης τὸν ξακουστὸ πα-
 τέρα σου νὰ ἐτοιμάσῃ μουλάρια κι' ἄμαξα, πρὶν ξη-
 μερώσῃ, γιὰ νὰ πᾶμε τὶς ζῶνες καὶ τοὺς πέπλους καὶ
 τὰ λαμπρὰ σκεπάσματα. Καὶ γιὰ σένα ἀκόμη τὴν ἴδια
 εἶνε πολὺ καλλίτερα νὰ πηγαίνῃς μὲ τὸ ἄμαξι παρὰ
 40 μὲ τὰ πόδια, γιατί τὰ πλυσταριά εἶνε πολὺ μακρυὰ
 ἀπ' τὴν πόλι.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ
 κι' ἐπῆγε στὸν Ὀλύμπο, ὅπου λένε πῶς εἶνε ἡ αἰώνια
 κι' ἀκλόνητη κατοικία τῶν θεῶν. Οὔτε οἱ ἄνεμοι τὴν
 ταράζουν, οὔτε ποτὲ ἡ βροχὴ, οὔτε πέφτει ἐκεῖ πέρα
 45 χιόνι, ἀλλὰ βασιλεύει καλοκαιριὰ ἀνέφελη κι' ὁλό-
 λευκὴ λάμψη. Ἐκεῖ μέσα εὐφραίνονται οἱ μακάριοι
 θεοὶ κάθε ἡμέρα. Ἐκεῖ, λοιπόν, ἐπῆγε ἡ γλαυκόφθαλ-
 μη ἀφοῦ ἐμίλησε στὴν κόρη.

Ἀμέσως τότε ἦρθε ἡ καλλίθρονη Ἡὼς κι' ἐξύπνησε
 τὴ Ναυσικᾶ μὲ τοὺς ὥραίους πέπλους. Κι' εὐθὺς ἐκείνη
 ἐθαύμαζε γιὰ τ' ὄνειρο κι' ἐκίνησε γιὰ τὸ διαμέρισμα
 50 τῶν γονέων τῆς νὰ τοὺς εἰπῇ, στὸν ἀγαπημένο τῆς

πατέρα καὶ στὴ μητέρα της. Τοὺς εὗρηκε, λοιπόν, μέσα στὰ δωμάτιά τους. Ἐκείνη ἐκαθότανε κοντὰ στὸ τζάκι μαζί με τὶς ὑπηρέτριες κι' ἔγνεθε με τὴ ρόκα νήματα βαμμένα με τῆς θάλασσας τὴν πορφύρα κι' ἐκείνον τὸν ἀντάμωσε στὴν θύρα καθὼς ἐπήγαινε γιὰ
55 συμβούλιο με τοὺς δοξασμένους ἀρχηγούς, ὅπου τὸν ἐκαλοῦσαν οἱ εὐγενικοὶ Φαίακες. Ἐστάθηκε τότε κοντά του καὶ εἶπε στὸν ἀγαπημένο της πατέρα:

«Ἀγαπημένε μου πατέρα, δὲν θὰ μοῦ ἐτοιμάσης πιά, λοιπόν, τὸ ὑψηλὸ ἀμάξι με τοὺς ὠραίους τροχοὺς νὰ πάω τὰ ξακουστὰ μου ροῦχα νὰ τὰ πλύνω στὸν ποταμό, ποῦ μοῦ εἶνε λερωμένα; Καὶ σὲ σένα ἀκόμη τὸν
60 ἴδιο ταιριάζει, ὅταν εἶσαι μαζί με τοὺς προεστούς στὰ συμβούλια, νὰ φορᾷς καθαρὰ ροῦχα στὸ σῶμα. Κι' ἔχουνε γεννηθῇ πέντε ἀγαπημένοι γυιοὶ σου μέσα στὸ παλάτι, οἱ δυὸ παντρεμένοι κι' οἱ τρεῖς ἀνύπαντρα παιδιὰ, κι' αὐτοὶ θέλουνε πάντα νὰ πηγαίνουνε στὸ
65 χορὸ φορῶντας νιόπλυτα ροῦχα. Καὶ γιὰ ὅλ' αὐτὰ ἐγὼ πρέπει νὰ φροντίζω καὶ νὰ τὰ σκέπτομαι.»

Αὐτὰ εἶπε γιὰτὶ ἐντρεπότανε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν θαλερό της γάμο στὸν ἀγαπημένο της πατέρα. Ἐκεῖνος ὅμως ὅλα τὰ καταλάβαινε καὶ με λόγια τῆς ἀπάντησε καὶ τῆς εἶπε:

70 «Οὔτε ἀπὸ μουλάρια θὰ σὲ στερήσω παιδί μου, οὔτε ἀπὸ τίποτε ἄλλο. Πήγαινε κι' οἱ δοῦλοι θὰ ἐτοιμάσουν τὸ ὑψηλὸ καλλίτροχο ἀμάξι μ' ἓνα καλάθι ἐφαρμοσμένο ἀπάνω.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ πρόσταξε τοὺς δούλους κι' ἐκεῖνοι ὑπάκουσαν. Κι' ἐτοίμασαν ἔξω τὴν καλλίτροχον ἄμαξα κι' ἔφεραν κι' ἔζεψαν τὰ μουλάρια. Κι' ἡ κόρη ἀπὸ
75 τὸ θάλαμο ἔφερε τ' ἀλαμπρὰ ροῦχα καὶ τὰ βάλε στὸ καλοδουλεμένο ἀμάξι. Κι' ἡ μητέρα της μέσα στὸ καλάθι ἔβαλε κάθε λογῆς εὐχάριστα φαγητὰ κι' ὀρεκτικὰ καὶ κρασί σὲ κατσικίσιο ἀσκή. Ἀνέβηκε, λοιπόν, ἡ κόρη στὴν ἄμαξα κι' ἡ μητέρα της τῆς ἔδωσε μέσα σὲ χρυσῇ φιάλῃ ρευστὸ λάδι ν' ἀλειφθῇ ὕστερ'
80 ἀπὸ τὸ λουτρό της μαζί με τὶς ὑπηρέτριες. Ἐκείνη

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

τότε ἐπῆρε στὰ χέρια τῇ μάστιγα καὶ τὰ λαμπρὰ χαλινάρια κι' ἐμάστιγωσε τὰ μουλάρια γιὰ νὰ τρέξουν. Κι' ἀκούονταν ὁ κρότος τῶν μουλαριῶν ποὺ ἐτραβοῦσαν πάντα ἐμπρὸς καὶ μετέφεραν τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη, ὄχι μοναχὴ τῆς, μόνο μαζί πηγαίνανε κι' ἄλλες ὑπηρέτριες.

- 85 Ἄλλ' ὅταν πιά ἐφθάσανε στὸ πανόμορφο ρέμα τοῦ ποτάμου, ἐκεῖ ποὺ ἦταν τὰ πλουσταριά ὅλο τὸ χρόνο κι' ἔτρεχε πολὺ νερὸ ἔξω καθαρὸ ἀπὸ κάτω ποὺ ἐκαθάριζε καὶ τὰ πολὺ ἀκάθαρτα. Ἐκεῖ ἔλυσαν τὰ μουλάρια ἀπὸ τ' ἅμάξι γιὰ νὰ φάνε τὸ γλυκὸ χορτάρι κι'
- 90 ἐπῆραν ἀπὸ τὸ ἅμάξι τὰ ροῦχα μὲ τὰ χέρια καὶ τοὺς ἔχυναν ἄφθονο νερὸ καὶ τὰ ἔστιβαν μέσα στὶς γούρνες, ποῖα νὰ κάνῃ πιδ γρήγορα. Κι' ἀφοῦ τὰ ἐπλυναν κι' ἐκαθάρισαν κάθε λέρα, τ' ἄπλωσαν μὲ τὴ σειρὰ κοντὰ στὴν ἀκροποταμιά, ἐκεῖ ποὺ τὰ χαλίκια στὴν
- 95 ξηρὰ κοντὰ τὰ λεύκαινε τὸ νερό. Κι' ἀφοῦ ἐλούσθησαν κι' ἀλειφθῆκαν μὲ μπόλικο λάδι, ἐκάθισαν κι' ἔφαγαν στὴν ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ ροῦχα ἔμεναν στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσουνε. Κι' ἀφοῦ πιά ἐχόρτασαν ἀπὸ φαγητὸ οἱ δοῦλες κι' ἡ κόρη, ἐπαίζανε τόπι ἀφοῦ
- 100 ἔρριξαν πέρα τοὺς κεφαλόδεσμούς. Τότε ἄρχισε πρώτη τὸ τραγοῦδι ἡ Ναυσικᾶ μὲ τ' ἄσπρα χέρια. Κι' ὅπως πηγαίνει στὰ βουνὰ ἡ Ἄρτεμις μὲ τὰ βέλη, ἢ στὸν μακρὸ Ταῦγετο ἢ στὸν Ἑρύμανθο, καὶ τῆς ἀρέσει νὰ κυνηγᾷ τ' ἀγριογούρουνα καὶ τὰ γοργὰ ἐλάφια καὶ μαζί τῆς οἱ νύμφες τῶν ἀγρῶν, οἱ κόρες τοῦ
- 105 ἀσπιδοφόρου Διός, παίζουνε καὶ χαίρεται ἡ μητέρα τους ἡ Λητώ μ' ὅλη τὴν ψυχὴ τῆς, γιατί ἐκείνη εἶνε ἀπ' ὅλες πιά ψηλὴ κι' ὅλες τίς ξεπερνᾷ μὲ τὸ κεφάλι καὶ τὸ μέτωπο κι' εὐκόλα κανεῖς τὴν ἀναγνωοῖζει ἂν καὶ ὅλες τους εἶνε ὁμορφες, ἔτσι ἀνάμεσα στὰ κορίτσια ἐσχώριζε ἡ ἀδάμαστη παρθένος.
- 110 Ὅταν ὅμως ἦταν πιά νὰ ἐπιστρέψουν στὸ σπίτι, ἀφοῦ ζέψουν τὰ μουλάρια καὶ διπλώσουν τὰ ὠραῖα φορέματα τότε πάλι ἄλλα ἔβαλε στὸ νοῦ τῆς ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ γιὰ νὰ ξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ νὰ ἰδῇ τὴν ὁμορφὴ κόρη, ποὺ θὰ τὸν ὠδηγοῦσε στὴν
- 115 πόλιν τῶν Φαιάκων. Ἐρριξε, λοιπόν, τὸ τόπι ἡ βασιλο-

πούλα σὲ μιὰ ὑπηρέτρια, μὰ δὲν τὴν ἐπέτυχε μόνο τὸ ἔρριξε ἐκεῖ ποῦ ἐστριφογύριζε βαθεῖα τὸ ποτάμι τὰ νερά του. Ἐμπήξαν τότε τίς φωνές τὰ κορίτσια κι' ἐξύπνησεν ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, κι' ἐκάθησε κι' ἐσκεπτότανε μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ του :

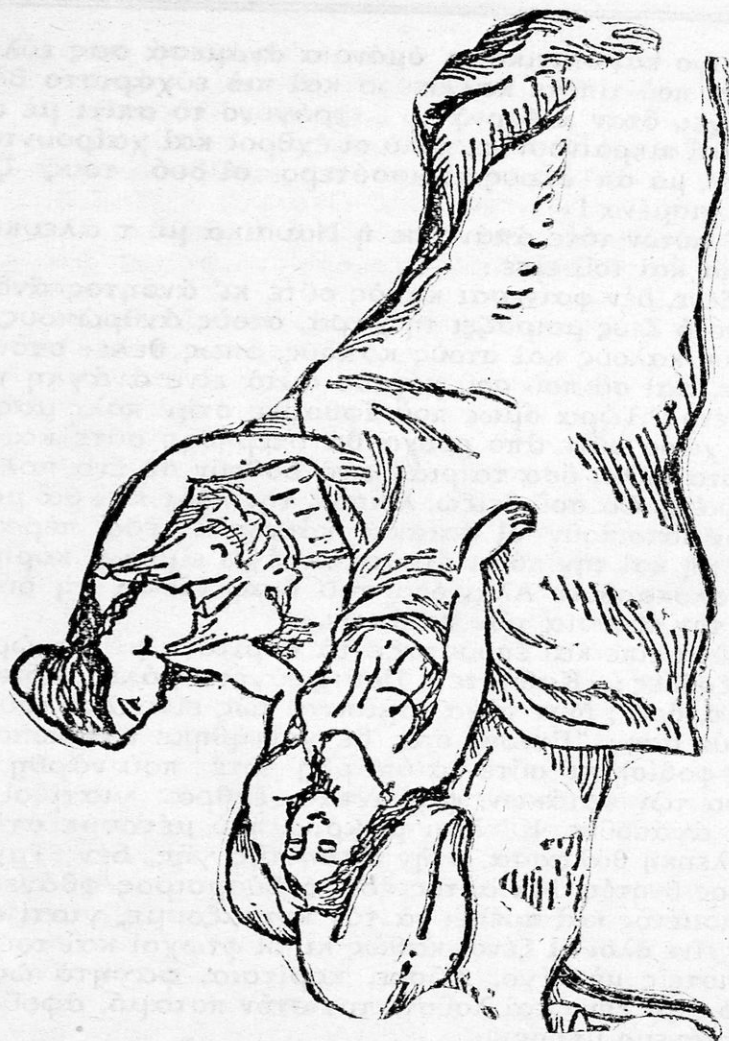
« Ἀλλοίμονό μου ! Σὲ ποιῶν θνητῶν πάλι φθάνω τὸν
120 τόπο ; Νὰ εἶνε ἄρα γε ὑπερήφανοι καὶ ἄγριοι κι' οὔτε δίκαιοι ἢ φιλόξενοι ; Φοβοῦνται τάχα τοὺς θεοὺς ; Σὰν ν' ἄκουσα φωνές κοριτσιῶν, τῶν νυμφῶν ποῦ κάθονται στίς ὑψηλὰς κορυφές τῶν βουνῶν καὶ στίς πηγές τῶν
125 ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιθάδια. Ἡ μήπως βρίσκουμαι κοντὰ σὲ ἀνθρώπους ; Ἄς πάω ὅμως νὰ ἐξετάσω ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἰδῶ. »

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐβγήκε ἔξω ἀπὸ τοὺς θάμνους ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς κι' ἔκοψε ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος μὲ τὸ στιβαρὸ του χέρι ἓνα κλαδί γιομάτο φύλλα γιὰ νὰ σκεπάζῃ γύρω στὸ σῶμα του τὰ ἀνδρικά του μέλη. Ἐκίνησε, λοιπόν, νὰ πάῃ σὰν τὸ λεοντάρι ποῦ ζῇ στὰ
130 βουνὰ κι' ἔχει τὸ θάρρος στὴ δύναμί του καὶ περπατᾷ μέσα στὴ βροχὴ καὶ στὴ λύσσα τῶν ἀνέμων, καὶ τὰ μάτια του βγάζουνε σπῖθες. Καὶ πέφτει ὅπανω στὰ βώδια ἢ στὰ πρόβατα ἢ στὰ ἐλάφια τῶν ἀγρῶν γιατί τὸ προστάζει ἢ πείνα νὰ δοκιμάσῃ ν' ἀρπάξῃ κανένα πρόβατο ἀκόμη κι' ἀπὸ τὴ στερεὴ μάντρα τοῦ βοσκοῦ. Ἐ-
135 τσι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμελλε νὰ πλησιάσῃ στὰ κορίτσια μὲ τίς ὠραῖες πλεξοῦδες ἂν καὶ ἦταν γυμνὸς γιατί τὸν εὗρηκε ἡ ἀνάγκη.

Ἐτρόμαξαν καθὼς τὸν εἶδανε κακοπαθημένο ἀπ' τὴν ἄρμη τῆς θάλασσας, κι' ἔτρεξαν ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς ἄλλοῦ ἢ μιὰ κι' ἡ ἄλλη πρὸς τὰ ὑψώματα τοῦ γυαλοῦ. Ἐμείνε ὅμως μόνο ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀλκινόου γιατί
140 σ' αὐτὴν ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε βάλει θάρρος στὸ νοῦ κι' ἀπὸ μέσα τῆς ἀφαίρεσε τὸ φόβο. Ἐστάθηκε, λοιπόν, ἀντίκρυ του κι' ὁ Ὀδυσσεὺς συλλογιζόταν ἢ νὰ παρακαλέσῃ τὴν ὠραία κόρη πιάνοντάς την, ὅπως γίνεται, ἀπὸ τὰ γόνατα, ἱκέτης, ἢ, ὅπως εἶνε νὰ τὴν παρακαλέσῃ ἀπὸ μακριὰ μὲ γλυκὰ λόγια, μήπως καὶ τοῦ δείξῃ τὴν πόλιν καὶ τοῦ δώσῃ ροῦχα. Ἐτσι, λοιπόν, ποῦ ἔσκε-
145 πτότανε τοῦ ἐφάνηκε καλύτερο νὰ τὴν παρακαλέσῃ ἄ-

πὸ μακρὰ μὲ λόγια γλυκά, μὴ τυχὸν ἤθελε ὀργισθῇ ἡ κόρη ἂν τὴν ἔπιανε ἀπὸ τὰ γόνατα. Ἀμέσως, λοιπόν, τῆς εἶπε ἓναν γλυκὸ καὶ συφερτικὸ λόγο :

- «Σὲ ἱκετεύω γονατιστὸς βασιλίσσα. Θεὰ εἶσαι ἡ
 150 θνητή ; Ἄν εἶσαι θεά, ἀπὸ ἐκείνες ποὺ κατοικοῦν στὸν
 εὐρύχωρο οὐρανό, ἐγὼ βέβαια σὲ παρομοιάζω μὲ τὴν
 Ἀρτέμιδα, τὴν κόρην τοῦ μεγάλου Διὸς στὴ μορφῇ,
 στὸ ἀνάστημα καὶ στὴν κορμοστασιά. Ἄν πάλι εἶσαι
 κάποια ἀπ' τὶς θνητὲς ποὺ κατοικοῦνε στὴ γῇ, μακά-
 ριοι εἶνε τρεῖς φορές ὁ πατέρας σου κι' ἡ σεῦσστή μη-
 155 τέρας σου, μακάρια καὶ τ' ἀδελφία σου ὅπου σὲ καμα-
 ρώνουν κι' ἀναγαλλιάζει ἡ ψυχὴ τους ὅταν βλέπουνε
 τέτοια ἀνθηρὰ νειῶτα νὰ μπαίνουν στὸ χορό. Ἐκεῖνος
 ὅμως εἶνε πιὸ πολὺ μακάριος ἀπ' ὅλους, στὴν καρδιά
 του, ποὺ ἀφοῦ σὲ γεμίσει ἀπὸ χαρίσματα, χρυσαφικά
 καὶ δῶρα, θὰ σὲ πάῃ νυφούλα στὸ ἀρχοντικό του. Για-
 160 τί ὡς τώρα δὲν ἔχουνε ἰδῇ τὰ μάτια μου σὰν κι' ἐσένα,
 οὔτε ἄντρα οὔτε γυναῖκα καὶ θαυμάζω ποὺ σὲ βλέπω !
 Στὴν Δῆλο μόνο κάποτε, κοντὰ στὸ βῶμό τοῦ Ἀπόλλω-
 νος εἶδα νὰ ὑψώνεται ἓνα τέτοιο σὰν κι' ἐσένα νέο
 βλαστάρι φοίνικος. Γιατί ἐπήγα κι' ἐκεῖ καὶ μὲ ἀκο-
 165 λουθοῦσε πολὺς λαὸς στὸ ταξειίδι, ποὺ μοῦ ἔμελλε τό-
 σες συμφορὲς νὰ μ' εὔρουν. Ἔτσι κι' ἐκεῖνο τὸ ἐθαύ-
 μαζα καθὼς τὸ εἶδα, πολλὴ ὥρα, γιατί δὲν ξαναθλά-
 στησε ἀπὸ τὴ γῇ τέτοιο ὑψηλὸ δέντρο ὅπως θαυμάζω
 καὶ σένα τώρα καὶ θαμπώθηκα καὶ πάρα πολὺ φοβοῦ-
 μαι νὰ σ' ἀγγίξω στὰ γόνατα. Βαρεῖά ὅμως θλίψη μ'
 170 μ' ἔχει εὔρει. Χθὲς ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι ἡμέρες ἐξέφυγα
 ἀπὸ τὸ μαῦρο πέλαγος κι' ὡς τότε τὸ κύμα ὅλο καὶ μ'
 ἔρριχνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ κι' οἱ δυνατὲς οἱ μπόρες, ἀπὸ τῆς
 Ὠκυγίας τὸ νησί. Τώρα μ' ἔρριξε ἐδῶ πέρα ὁ θεὸς ἴ-
 σως γιὰ νὰ πάθω κι' ἄλλα. Δὲν θαρρῶ πῶς θὰ σταμα-
 τήσουν μὰ κι' ἄλλα βάσανα θὰ μοῦ στείλουν ἀκόμη οἱ
 175 θεοί. Εὐσπλαχνίσου με, ὅμως βασιλίσσα, γιατί σὲ σέ-
 νω πρῶτα ἔφθασα ὕστερ' ἀπὸ τόσα ποῦ ἔπαθα. Δὲν ξέ-
 ρω κανένα ἀπ' αὐτοὺς ποὺ μένουνε στὴν πόλι καὶ κά-
 θονται σ' αὐτὴν τὴν γῇ. Δεῖξε μου τὴν πόλι καὶ δός
 μου ἂν ἔχεις ἓνα ροῦχο νὰ φορέσω. Καὶ σὲ σένα οἱ θεοὶ
 180 εἶθε νὰ δώσουν ὅσα ἐπιθυμεῖς μέσα στὸ νοῦ σου καὶ

Ἡ Ἀθηνᾶ παρουσίαση μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης τοῦ Δόμει-
τος εἰς τὴν κοιμωμένην Νηρηϊκᾶν

σύζυγο καὶ σπιτικὸ κι' ὁμόνοια ἀνάμεσά σας εὐλογη-
μένη, ποῦ τίποτε καλλίτερο καὶ πιὸ εὐχάριστο δὲν ὑ-
πάρχει, ὅταν κυβερνᾷ τὸ ἀντρόγυνο τὸ σπίτι μὲ ἀγά-
πη καὶ πικραίνονται πολλοὶ οἱ ἐχθροὶ καὶ χαίρουνται οἱ
185 φίλοι, μὰ ἀπ' ὅλους περισσότερο οἱ δύο τοὺς ζοῦνε
εὐτυχισμένα !»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ἡ Ναυσικᾶ μὲ τ' ἀλευκὰ τὰ
χέρια καὶ τοῦ εἶπε :

«Ἔνε, δὲν φαίνεται κακὸς οὔτε κι' ἀνόητος ἄνδρας.
Μόνο ὁ Ζεὺς μοιράζει τὴν χαρὰ, στοὺς ἀνθρώπους, καὶ
στοὺς καλοὺς καὶ στοὺς κακοὺς, ὅπως θέλει στὸν κα-
190 θένα. Καὶ σὺ ποῦ σοῦ χάρισε αὐτὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑ-
πομένης. Τώρα ὅμως ποῦ ἔφθασες στὴν πόλι μας καὶ
στὴ χώρα οὔτε ἀπὸ ροῦχα θὰ στερηθῇς οὔτε καὶ ἀπὸ
τίποτα ἄλλο, ὅσα ταιριάζει νὰ δοθοῦν σὲ ἓνα πολυπα-
θῇ ἰκέτῃ. Θὰ σοῦ δείξω, λοιπόν, τὴν πόλι καὶ θὰ μάθῃς
195 ποιοὶ κατοικοῦν οἱ Φαίακες κάθονται ἐδῶ πέρα καὶ
στὴ γῇ καὶ τὴν πόλιν ἐτούτῃ κι' ἐγὼ εἶμαι ἡ κόρη τοῦ
μεγαλόκαρδου Ἀλκινόου ποῦ διαφεντεύει τὴ δύναμι
καὶ τὴν ἐξουσία τῶν Φαιάκων.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐπρόσταξε τὰ κορίτσια μὲ τὶς ὥρσιες
πλεξοῦδες : «Καθῆστε ! Ποῦ φεύγετε μόλις εἶδατε ἔ-
200 ναν ἄνδρα ; Μὴν τάχα νομίζατε πῶς εἶνε ἀπὸ τοὺς ἐχ-
θροὺς σας ; Ἐννοία σας, δὲ γεννήθηκε ἄνθρωπος νὰ
μᾶς φοβίσῃ κι' οὔτε θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ποῦ νάρθῃ στὴ
χώρα τῶν Φαιάκων, φέρνοντας ἐχθρα γιὰτὶ οἱ θεοὶ
μᾶς ἀγαποῦνε. Κι' ἔτσι μακρὰ ποῦ μένουμε στὴν ἁ-
205 φρόλευκη θάλασσα, στὴν ἄκρῃ τῆς γῆς, δὲν ἔρχεται
ἄλλος θνητός. Μὰ αὐτὸς ἐδῶ ὁ δύσμοιρος φθάνει βα-
σανισμένος καὶ πρέπει νὰ τὸν κυττάξουμε, γιὰτὶ ἀπ' τὸ
Δία εἶνε ὅλοι οἱ ξένοι καθὼς κι' οἱ φτωχοὶ καὶ τοὺς εὐ-
χαριστοεῖς μὲ λίγο. Δώστε, κορίτσια, φαγητὸ ὥς καὶ
ποτὸ στὸν ξένο καὶ λούστε τὸν στὸν ποταμὸ, ἀφοῦ βρῇ-
210 τε ἀπάνεμο μέρος.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνες ἐστάθηκαν καὶ παρακινουῦσε ἡ
μία τὴν ἄλλη. Ἐκάθησαν, λοιπόν, ἀμέσως τὸν Ὀδυσ-
σεά σὲ μέρος ἀπάνεμο, ὅπως ἐπρόσταξε ἡ Ναυσικᾶ ἡ
θυγατέρα τοῦ μεγαλόκαρδου Ἀλκινόου, κι' ἔβαλαν
κοντὰ τοῦ ροῦχα καὶ χιτῶνα καὶ φορέματα, μέσα σὲ

215 χρυσή φιάλη τοῦ ἔδωσαν ρευστὸ λάδι καὶ τὸν παρακι-
νοῦσαν νὰ λουσθῇ στὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ. Τότε τις εἶπε
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς:

«Κορίτσια, σὰς παρακαλῶ, σταθῆτε μακρὰ γιὰ νὰ
ξεβγάλω μόνος μου τὴν ἄρμη ἀπὸ τοὺς ὠμούς καὶ με-
220 ψει τὸ λάδι ἀπὸ τὸ σῶμα μου. Μὰ ντρέπουμεται μπρο-
στὰ σας νὰ λουσθῶ, γυμνὸς μπροστὰ σὲ ὁμορφα κο-
ρίτσια».

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνες ἐπῆγαν μακρὰ καὶ ἔλεγαν τὰ
λόγια του στὴν κόρη.

Κι' ἐκεῖνος μὲ τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ ἐξέπλενε ἀπὸ τὸ
225 σῶμα του, ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, τὴν ἄρμη ποὺ εἶχε στὶς
πλάτες του καὶ τοὺς εὐρύχωρους ὠμούς κι' ἀπὸ τὸ κε-
φάλι του ἐστράγγιζε τὴν ἄχνη τῆς ἀπέραντης θαλάσ-
σης. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐλούσθηκε καλὰ κι' ἀλείφθηκε μὲ
λάδι, ἐφόρεσε τὰ ροῦχα ποὺ τοῦ ἔδωσε ἡ ἀδάμαστη
παρθένια κι' ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ ἐγεννήθηκε ἀπὸ τὸν Δία, τὸν
230 ἔκανε νὰ φαίνεται ψηλότερος καὶ παχύτερος καὶ τοῦ
ἔδωσε στὴν κεφαλὴ σγουρὰ μαλλιά, ὅμοια μὲ τὸ ἄν-
θος τοῦ ὑακίνθου. Κι' ὅπως γύρω ἀπὸ τὸν ἄργυρο χύ-
νει χρυσάφι ὁ τεχνίτης ποὺ τὸν ἐδίδαξε ὁ Ἥφαιστος
καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ τὴν κάθε τέχνη καὶ κάνει χαρι-
τωμένα ἔργα, ἔτσι κι' ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἔχυνε τὴ χάρη στὴν
235 κεφαλὴ καὶ στοὺς ὠμούς. Κι' ἔπειτα ἐπῆγε κι' ἐκάθησε
ἀπάνω στ' ἀκρογιάλι, λάμποντας ἀπὸ τὴν ὁμορφίᾳ
καὶ τις χάρες κι' ἡ κόρη ἐθαύμασε. Κι' εἶπε στὶς ὑπὴ-
ρέτριες μὲ τις ὥραιες πλεξοῦδες:

«Ἀκοῦστε με, λευκόχερα κορίτσια νὰ σὰς πῶ κάτι.
240 Δὲν ἦρθε χωρὶς τὴν θέλησιν ὅλων τῶν θεῶν ποὺ κατοί-
κουν στὸν Ὀλύμπο μέσα στοὺς ἰσόθεους Φαίακας αὐ-
τὸς ὁ ἄνδρας, γιατί προτῆτερα βέβαια μοῦ φαινότανε
πὼς ἦταν ἄσκημος καὶ τώρα εἶνε ὅμοιος μὲ τοὺς θε-
οὺς ποὺ κατοικοῦν στὸν εὐρύχωρο οὐρανό. Εἶθε ἓναν
τέτοιο σύζυγο νὰ ἦταν γραφτὸ νὰ πάρω, νὰ κατοικῇ
245 ἐδῶ καὶ ποὺ νὰ τοῦ ἄρесе νὰ μένῃ ἐδῶ πέρα. Ἐμπρὸς
ὁμως, κορίτσια, δώστε στὸν ξένο φαγητὸ καὶ ποτό».

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνες ἀμέσως ὑπάκουσαν στὴν ποο-
σταγὴ του. Κι' ἔβαλαν εὐθὺς κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά φα-

- γητό καὶ ποτό. "Ἐπινε, λοιπόν, κι' ἔτρωγε ὁ πολυπα-
 250 θής θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς ἀρπαχτικά, γιατί πολὺν καιρὸ
 εἶχε μείνει χωρὶς φαγητό. Τότε ἡ λευκοχέρα Ναυσικᾶ
 ἔβαλε ἄλλα στὸ νοῦ της. Ἐδίπλωσε τὰ ροῦχα, τὰ ἔβα-
 λε ἐπάνω στὸ ὠραῖο ἁμάξι, ἔξεψε τὰ μουλάρια μὲ τὰ
 γερά νύχια, ἐμπήκε κι' αὐτὴ μέσα, καὶ παρρακινούσε
 τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ ἔλεγε :
- 255 «Σήκω, λοιπόν, τώρα, ξένε, νὰ πάμε στὴν πόλη, γιὰ
 νὰ σὲ ὀδηγήσω στὸ ἀνάκτορο τοῦ συνετοῦ πατέρα μου
 ὅπου σὲ βεβαιῶνω, θὰ γνωρίσης τοὺς πρώτους ἀνάμε-
 σα ἀπ' ὅλους τοὺς Φαίακες. "Ἐτσι ὅμως ποῦ θὰ σοῦ
 πῶ νὰ κάνης, καὶ μοῦ φαίνεται πὼς δὲν εἶσαι ἄμυαλος.
 "Ὅσο θὰ περνᾶμε ἀνάμεσα στοὺς ἀγροὺς καὶ στὰ ἔρ-
 260 γα τῶν ἀνθρώπων, ἐσύ νὰ ἔρχεσαι μαζί μὲ τὶς ὑπηρε-
 τριες γρήγορα πίσω ἀπὸ τὰ μουλάρια καὶ τὸ ἁμάξι.
 Κι' ἐγὼ θὰ πηγαίνω μπροστά. "Ὅταν ὅμως φθάσουμε
 στὴν πόλη, ποῦ γύρω της ὑπάρχει τεῖχος ὑψηλὸ
 καὶ ὠραῖο λιμάνι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριεὶς τῆς πόλεως καὶ
 265 στενὸ πέρασμα, καὶ ὅπου τὰ κυρτὰ καράβια τὰ ἔχου-
 νε τραβῆξει στὴν ξηρὰ κοντὰ στὸ δρόμο, γιατί ὁ κάθε
 καραβοκύρης ἔχει τὸν ὠρισμένο τόπο του γι' αὐτό. Ἐ-
 κεῖ εἶνε ἡ ἀγορὰ τους, γύρω ἀπὸ τὸν ὠραῖο ναὸ τοῦ
 Ποσειδῶνος, φτιαγμένη μὲ πελεκετὲς πέτρες χωμένες
 καλὰ στὴ γῆ. Ἐκεῖ φροντίζουνε γιὰ τὰ ξάρτια τῶν
 μαύρων καραβιῶν, γιὰ σκοινιά καὶ γιὰ πανιά καὶ ξύ-
 270 νουν τὰ ξύλα γιὰ κουπιὰ. Γιατὶ οἱ Φαίακες δὲν φρον-
 τίζουνε γιὰ τόξο οὔτε γιὰ φαρέτρα, ἀλλὰ μονάχα γιὰ
 κατάρτια καὶ κουπιὰ τῶν καραβιῶν καὶ γιὰ τὰ καλο-
 ζυγισμένα πλοῖα ποῦ μ' αὐτὰ περνοῦνε μὲ χαρὰ τὴν ἀ-
 φρισμένη θάλασσα. Αὐτῶν, λοιπόν, φοβοῦμαι κι' ἀπο-
 φεύγω τὴν κακιὰ γλῶσσα, μήπως κανεῖς ἀπὸ πίσω
 275 μὲ κατηγορήσῃ. Γιατὶ ὑπάρχουν πολλοὶ κακόγλωσσοι
 στὸν κόσμον καὶ μπορεῖ κανεῖς νὰ πῇ, πὺ κακὸς ἀπ'
 τοὺς ἄλλους, ἂν μᾶς ἀνταμώσῃ: «Ποιὸς νὰ εἶνε ἄρα
 γε αὐτὸς ὁ ὠραῖος καὶ ὑψηλὸς ξένος ποῦ ἀκολουθεῖ
 τὴν Ναυσικᾶ; Καὶ ποῦ τὴν εὗρῃκε; Σύζυγο θὰ τὸν
 280 πᾶρῃ δίχως ἄλλο! Πῆγε καὶ μᾶς ἔφερε ἀπὸ τὸ πλοῖο
 τοῦ κανένα ἀπὸ τοὺς ἄνδρες ποῦ κατοικοῦν μακρυὰ
 καὶ ποῦ παρὰδερνε στὴν θάλασσα γιατί δὲν βρίσκον-

- ται ἐδῶ πέρα ξένοι ἢ μήπως προσευχήθηκε καὶ τῆς
 ἦρθε κάποιος πολυπόθητος θεὸς ἀφοῦ κατέθηκε ἀπὸ
 τὸν οὐρανὸ καὶ θὰ τὸν ἔχη ὅλες τὶς ἡμέρες. Τόσο τὸ
 καλλίτερο ἂν μοναχὴ τῆς ξεκίνησε καὶ βρῆκε σύζυγο
 ἀπ' ἄλλου, γιατί βέβαια δὲν καταδέχεται αὐτοὺς ποὺ
 εἶν' ἐδῶ πέρα, τοὺς Φαίακες, ποὺ τὴν ζητοῖνε νὰ τὴν
 235 πάρουνε καὶ πολλοὶ καὶ καθὼς πρέπει». "Εἴσι θὰ ποίῃ
 κι' αὐτὸ θὰ εἶνε ντροπὴ γιὰ μένα. Γιατί ἐγὼ θὰ κατη-
 γοροῦσα μιὰν ἄλλη ποὺ θάκανε τέτοια πράγματα, χε-
 ρὶς νὰ θέλουνε οἱ δικοὶ τῆς καὶ ποὺ ἐνῶ ζοῦνε ὁ πατέ-
 ρας καὶ ἡ μητέρα τῆς, θὰ εἶχε σχέσεις με ἄνδρες πρὶν
 πανδρευθῇ φανερά. Λοιπὸν, ξένε, καὶ σὺ γρήγορα νὰ
 καταλάθῃς τὰ λόγια μου, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃς ἀμέσως ἀ-
 290 πὸ τὸν πατέρα μου νὰ σὲ στείλῃ πίσω στὸν τόπο σου
 καὶ νὰ γυρίσῃς στὴν πατρίδα σου. Κοντὰ στὸ λαμπρὸ
 δρόμο θὰ εὔρῃς ἕνα ἄλσος τῆς Ἀθηνᾶς ἀπὸ ἄγριες
 λεῦκες, ποὺ ἐκεῖ μέσα τρέχει μιὰ βρύση καὶ ποὺ ὁλό-
 γυρά του εἶνε λειβάδια ἐκεῖ εἶνε τὸ χτῆμα τοῦ πατέρα
 μου καὶ τὸ θαλερὸ περιβόλι. Εἶνε τόσο μακριὰ ἀπὸ
 τὴν πόλιν ὅσο ἀκούγεται φωνὴ ἀνθρώπου. Ἐκεῖ νὰ κα-
 295 θῆσῃς καὶ νὰ περιμένῃς λίγη ὥρα ὥσπου ἡμεῖς νὰ πα-
 με στὴν πόλιν καὶ νὰ φθάσουμε στὸ ἀνάκτορο τοῦ πα-
 τέρα μου. "Οταν πιά λογαριάσῃς πὼς ἐφθάσαμε στὸ
 παλάτι, τότε νὰ μπῇς στὴν πόλιν καὶ νὰ ρωτήσῃς γιὰ
 τὸ ἀνάκτορο τοῦ πατέρα μου, τοῦ μεγαλόκαρδου Ἀλ-
 300 κινόου. Εἶνε γνωστὸ σ' ὅλους καὶ ἕνα μωρὸ παιδί θὰ
 μποροῦσε νὰ σὲ ὀδηγήσῃ, γιατί δὲν ἔχουνε γίνει ἄλλα
 παλάτια Φαίακων ὅμοια μ' αὐτό, ὅπως εἶνε τὸ ἀνάκτο-
 ρο τοῦ ἥρωα Ἀλκινόου. "Οταν ὅμως ἔμπῃς πιά μέσα
 στὴν αὐλὴ καὶ στὸ παλάτι πέραν γρήγορα-γρήγορα
 γιὰ νὰ φθάσῃς στὴ μητέρα μου. Αὐτὴ κάθεται κοντὰ
 305 στὸ τζάκι, στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς καὶ γνέθει με τὴ ρό-
 κα νήματα βαμμένα με τὴν πορφύρα τῆς θάλασσας,
 θαῦμα νὰ τὰ βλέπῃ κανεὶς ἀκουμπισμένα στὸ στυλο
 κι' οἱ δοῦλες κάθονται ἀπὸ πίσω. Ἐκεῖ κοντὰ τῆς εἶ-
 νε στημένος ὁ θρόνος τοῦ πατέρα μου, ὅπου κάθεται
 καὶ πίνει τὸ κρασί του σὰν ἀθάνατος. Ἀφοῦ, λοιπὸν,
 τὸν προσπεράσῃς αὐτόν, βάλε τὰ χέρια σου γύρω ἀπὸ
 310 τὰ γόνατα τῆς μητέρας μου γιὰ νὰ ἰδῇς γρήγορα με

χαρά τὴν ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ σου στὴν πατρίδα, ἀκόμα κι' ἂν εἶσαι ἀπὸ πολὺ μακρυνὸ μέρος. Ἄν ἐκεῖνη σκεφθῇ φιλικὰ γιὰ σένα μέσα στὴν ψυχὴ της μπορεῖς νὰ ἔχῃς ἐλπίδα νὰ ἰδῇς τοὺς ἰδικούς σου καὶ νὰ φθάσῃς στὸ καλοχτισμένο σπίτι σου καὶ στὴ γῇ τῆς πατρίδας σου».

315 Αὐτὰ εἶπε κι' ἔμαστίγωσε τὰ μουλάρια μὲ τὴ λαμπρὴ μάστιγα κι' αὐτὰ πολὺ γρήγορα ἀφήσανε τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ κι' ἐτρέχανε ὠραῖα καὶ ἐβηματίζαν ρυθμικὰ κι' ἡ Ναυσικὰ ὁδηγοῦσε μὲ τρόπον ποὺ ν' ἀκολουθοῦν μαζὶ πεζοὶ οἱ ὑπηρέτριες κι' ὁ Ὀδυσσεὺς
920 κτυποῦσε τὰ ζῶα μὲ φρόνησιν. Ἔδυσε ὁ ἥλιος κι' αὐτοὶ ἐφθάσανε στὸ ξακουσμένο ἄλσος, τὸ ἀφιερωμένον στὴν Ἀθηνᾶ κι' ἐκεῖ ἀμέσως ἐκάθησε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς. Εὐθύς ἔπειτα ἐπροσευχήθηκε στὴν κόρη τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ τῆς εἶπε :

«Εἰσάκουσέ με, κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διὸς ἀδάμασ-
στη θεά ! Τώρα τοῦλάχιστον εἰσάκουσε, γιατί ποτὲ
325 δὲν μ' ἔχεις ἀκούσει ὡς τώρα ποὺ ἐχανόμουν στὴ θάλασσα, ὅταν μὲ ἀφάνιζε ἀλύπητα ὁ ξακουστός Κοσμοσείστης. Ἀξίωσέ με νὰ μὲ δεχθοῦνε φιλικὰ οἱ Φαίακες καὶ νὰ μὲ εὐσπλαχνισθοῦνε».

Αὐτὰ εἶπε τὰ ἐπροσευχήθηκε καὶ τὸν εἰσάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ, δὲν τοῦ φανερώθηκεν ὅμως ἀκόμη, ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸ τοῦ πατέρα της, ποὺ ἦτανε φοβερὰ ὠργισμένος μὲ τὸν Ἰσόθεον Ὀδυσσέα, πρὶν φθάσῃ στὴν πατρίδα του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ

ΣΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΟΥ ΑΛΚΙΝΟΟΥ

- Ἔτσι ἐκεῖ πέρα ἐπροσευχότανε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς
 Ὀδυσσεὺς καὶ τὰ μουλάρια ἔφερναν τὴν κόρη πρὸς
 τὴν πόλη. Ὅταν ὅμως πιά ἔφθασε στὸ ξακουστὸ πα-
 λάτι τοῦ πατέρα τῆς ἐσταθήκανε στὰ πρόθυρα καὶ γύ-
 ρω οἱ ἀδελφοί τῆς ἐσταθήκανε ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀθανά-
 5 τους καί, καθὼς ἐταίριαζε, ἐλύσανε τὰ ζῶα ἀπὸ τ' ἀ-
 μάξι κι' ἔμπασαν μέσα τὰ ροῦχα. Ἐκείνη ἐπῆγε στὸ
 δωμάτιό τῆς ὅπου τῆς ἄναψε φωτιά ἡ γρηῃ ὑπηρέτρια
 Εὐρυμέδουσα ἀπὸ τὴν Ἀπείρη, ποὺ κάποτε τὴν ἔφε-
 ραν τὰ κυρτὰ καράβια ἀπ' τὴν Ἀπείρη, καὶ τὴν ἐδιά-
 10 λεξαν ἐπαθλο γιὰ τὸν Ἀλκίνοο, γιατί αὐτὸς ἐβασίλευε
 σ' ὅλους τοὺς Φαίακες κι' ὁ λαὸς τὸν ὑπάκουε σὰν σὲ
 θεό. Αὐτὴ ἀνάθρεψε τὴν Ναυσικᾶ μὲ τὰ λευκὰ χέρια
 μέσ' στὸ παλάτι. Αὐτὴ, λοιπόν, τῆς ἄναψε φωτιά καὶ
 στὸ δωμάτιο μέσα τῆς ἐτοίμασε νὰ φάη. Τότε ἐσηκώ-
 15 θη κι' ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ πάη στὴν πόλιν καὶ γύρω τοῦ ἡ
 Ἀθηνᾶ ἔρριξε πολλὴν ὁμίχλην γιὰ καλὸ τοῦ μὴ τυχόν

κανέναν από τους μεγαλόψυχους Φαίακες τὸν συναντή-
 ση καὶ τὸν ἐνοχλήσῃ μὲ λόγια καὶ τὸν ρωτᾷ ποῖος εἴ-
 νε. "Ὅταν ὁμως ἐμελλε νὰ μῇ μέσα στὴν ὥραία πό-
 λη, τότε τὸν ἀντάμωσε ἡ γλαυκόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ
 20 ὅμοια μὲ παρθενικὴ κοπέλλα ποὺ ἐκρατοῦσε ἓνα στα-
 μνί. Ἐστάθη, λοιπόν, μπροστά της καὶ τὴν ἐρώτησε ὁ
 θεϊκὸς Ὀδυσσεύς :

«Παιδί μου, δὲ θὰ μποροῦσες νὰ μ' ὀδηγήσῃς στὸ
 παλάτι τοῦ Ἀλκινόου, ποὺ βασιλεύει ἀνάμεσα σ' αὐ-
 τοὺς ἐδῶ τοὺς ἀνθρώπους ; γιατί ξένος πολυπαθὴς ἐ-
 25 δῶ φθάνω ἀπὸ μακρὰ, ἀπὸ μακρυνὴ χώρα καὶ γι' αὐ-
 τὸ δὲν γνωρίζω κανένα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ποὺ κα-
 τοικοῦν αὐτὴ τὴν πόλη καὶ τὴν χώρα.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ἡ γλαυκόφθαλμος θεὰ Ἀ-
 θηνᾶ :

«Βέβαια, σεβαστὲ ξένε, θὰ σοῦ δείξω ἐγὼ τὸ πάλαι
 ποῦ μοῦ λές, γιατί ὁ Ἀλκίνοος κάθεται κοντὰ στὸν ἄ-
 μεμπτο πατέρα μου. "Ελα ὁμως, ἔτσι χωρὶς νὰ μιλάς,
 30 κι' ἐγὼ θὰ πάω ἐμπρὸς καὶ μὴ θωρεῖς κατὰματα κανέ-
 να ἀπ' τοῦ ζάνθρώπου κι' οὔτε νὰ ρωτᾷς. Γιατὶ αὐτοὶ
 ἐδῶ δὲν ἀνέχονται τοὺς ξένους οὔτε μὲ ἀγάπη περι-
 ποιοῦνται ὅποιον ἔρθει ἀπ' ἄλλο μέρος. "Εχουνε θάρ-
 ρος στὰ γρήγορα καράβια τους καὶ περνοῦνε τὸ με-
 35 γάλο βάραθρο τῆς θάλασσας καθὼς τοὺς ἀξίωσε ὁ
 Ποσειδῶν. Τὰ πλοῖα τους εἶνε γοργὰ σὰν τὸ πέταμα
 τοῦ πουλιοῦ ἢ σὰν τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου».

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐτράθηξε ἐμπρὸς γρήγορα ἡ Παλλὰς
 Ἀθηνᾶ κι' ἐκεῖνος βάδιζε ἀπὸ πίσω ἀπάνω στ' ἀχνά-
 ρια τῆς θεᾶς καὶ δὲν ἐπῆρναν εἶδησιν οἱ περίφημοι ναυ-
 40 τικοί, οἱ Φαίακες, καθὼς ἐπήγαιναν πρὸς τὴν πόλη ἀ-
 νάμεσά τους, γιατί δὲν ἄφινε ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τίς ὥραιες
 πλεξοῦδες, δεινὴ θεὰ, ποὺ ἔχυνε ἀπάνω του πυκνὴ ὁ-
 μίχλη, γιὰ καλὸ του. Ἐθαύμαζε ὁ Ὀδυσσεύς τὰ λιμά-
 νια καὶ τὰ καλοζυγισμένα καράβια καὶ τίς ἀγορὲς
 αὐτῶν τῶν ἡρώων καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη τὰ ψηλά, γε-
 45 ρὰ προσομοιωμένα μὲ ξύλα, θαυμάσια νὰ τὰ βλέπῃ
 κανεὶς. Ἀλλ' ὅταν ἐφθάσανε πιά στὰ ξακουστὰ ἀνά-
 κτορα τοῦ βασιλέως, ἄρχισε τότε νὰ μιᾷ ἡ γλαυκό-
 φθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ :

- «Αὐτὸ ἐδῶ, σεβαστὲ ξένε, εἶνε τὸ παλάτι πού μοῦ εἶ-
 πες νᾶ σοῦ δείξω. Μέσα θὰ θρῆς τοὺς εὐγενικοὺς βα-
 σιλεῖς νᾶ τρῶνε στὸ τραπέζι, ἐσὺ ὁμως νᾶ πᾶς ἴσια
 50 μέσα καὶ διόλου νᾶ μὴ φοβᾶσαι στὴν ψυχὴ σου, γιατί
 ὁ θαρραλέος ἄνδρας ὅλες τίς δουλειές τίς κάνει καλ-
 λίτερα κι' ἂν ἤθελ' ἔλθει κι' ἀπὸ κανένα ἄλλο μέρος.
 Θὰ συναντήσης πρῶτα ἀπ' ὅλους τὴ δέσποινα μέσα
 στὸ παλάτι. Ἀρήτη εἶνε τ' ὄνομα πού τῆς ἔδωκαν καὶ
 κατάγεται ἀπὸ τοὺς ἴδιους γονεῖς πού ἐγέννησαν καὶ
 τὸν βασιλέα Ἀλκίνοο.
- 55 Πρῶτα τὸν Ναυσίθοο ἐγέννησε ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Πε-
 ρίβοια ἡ πιὸ ὥμορφη στὸ πρόσωπο ἀπ' τίς γυναῖκες ἡ
 μικρότερη θυγατέρα τοῦ μεγαλόκαρδου Εὐρυμέδον-
 τος, πού κάποτε ἐβασίλευε στοὺς μεγαλόψυχους Γί-
 γαντες. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἔχασε τὸν ἄτακτο καὶ ἄσεβῃ
 60 ἐκεῖνον λαὸ, κι' ἐχάθηκε κι' ὁ ἴδιος. Αὐτὴν λοιπὸν ἄ-
 γάπησε ὁ Ποσειδῶν κι' ἐγέννησε γυιὸ τὸν μεγαλόψυχο
 Ναυσίθοο, πού ἐβασίλευε στοὺς Φαίακες. Ὁ Ναυσίθο-
 ος πάλιν ἐγέννησε τὸν Ρηξήνορα καὶ τὸν Ἀλκίνοο.
 Ἰὸν πρῶτο ἀπ' αὐτοὺς, πού δὲν εἶχε ἀρσενικὸ παιδί,
 τὸν ἐκτύπησε ὁ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων νιόπαντρο, κι'
 65 ἔτσι ἄφησε στὸ παλάτι μιὰ μόνο θυγατέρα τὴν Ἀρή-
 τη' αὐτὴν ἐπῆρε γυναῖκα του ὁ Ἀλκίνοος καὶ τὴν ἐτί-
 μησε ὅσο καμμιά ἄλλη δὲν τιμᾶται ἀπάνω στὴ γῇ, ἀπ'
 ὅσες γυναῖκες εἶνε τώρα παντρεμένες καὶ διαφεν-
 τεύουνε τὸ σπίτι. Τόσο ἐκείνη τὴν τιμοῦν μὲ τὴν καρ-
 διά τους καὶ τ' ἀγαπημένα της παιδιὰ κι' ὁ ἴδιος ὁ Ἀλ-
 70 κίνοος καὶ ὁ λαὸς, ὅπου, καθὼς εἶνε σωστὸ, τὴν βλέ-
 πει σὰν θεὰ καὶ μὲ τιμητικούς τὴν ὑποδέχεται λόγους,
 ὅταν διαβαίνει στὴν πόλη. Γιατί, θέβαια, δὲν τῆς λεί-
 πει ἡ καλωσύνη κι' ἡ κρίση καὶ σ' ὅσες γυναῖκες σκέ-
 πτεται εὐνοϊκὰ γι' αὐτές καὶ λύνει σὲ ἄντρες τίς δια-
 φορές τους. Ἄν λοιπὸν ἐκείνη σκεφθῇ εὐνοϊκὰ γιὰ σέ-
 75 να μέσ' στὴν ψυχὴ της, μπορεῖ νᾶ ἔχῃς ἐλπίδα νᾶ ἰδῇς
 τοὺς δικούς σου καὶ νᾶ φθάσης στὸ καλοχτισμένο σπί-
 τι σου καὶ στὴ γῇ τῆς πατρίδος σου».

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ ἐ-
 πάνω στὸ ἀπέραντο πέλαγος κι' ἄφησε τὴν εὐνάριστη
 Σχερία' ἐφθασε στὸν Μαραθῶνα καὶ στὴν Ἀθῆνα μὲ

- 80 τοὺς πλατεῖς δρόμους καὶ μῆκε στοῖ στερεὸ παλάτι τοῦ
 Ἐρεχθέως. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτράβηξε πρὸς τὰ ξακου-
 στά ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου. Καὶ πολλὰ μέσ' στήν
 καρδιά ἐμελέταγε, ἐνῶ στέκονταν, πρὶν φθάσῃ στοῖ
 χάλκινο κατῶφλι. Γιατί σάν λάμψι ἡλίου ἦταν ἐκεῖ ἡ
 85 τῆς σελήνης μέσα στοῖ ὑψηλόσκεπο παλάτι τοῦ μεγα-
 λόκαρδου Ἀλκινόου. Οἱ τοῖχοι ἦσαν φτιαγμένοι ἀπὸ
 χαλκὸ ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τὸ κατῶφλι ὡς τὸ βά-
 θος, κι' ἀπάνω ὀλόγυρα ἀπὸ κρύσταλλο γαλαζιο. Κι'
 ἐκλείναν θύρες χρυσῆς τὸ στερεὸ παλάτι, κι' ἀργυρῆς
 παραστάδες ἦταν στημένες ἐπάνω στοῖ χάλκινο κα-
 90 τῶφλι κι' ἦταν ἀργυρὸ τὸ ἀνώφλι τῆς θύρας καὶ χρυ-
 σῇ ἢ λαβῇ. Ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη, ὡς ἔμπαινες, ἦτανε χρυ-
 σοὶ κι' ἀργυροὶ σκύλοι, ποὺ τοὺς ἔφτιασε ὁ Ἥφαιστος
 μετὰ τῇ σοφῇ του τέχνῃ, γιὰ νὰ φυλάνε τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ μεγαλόκαρδου Ἀλκινόου κι' ἦσαν ἀθάνατοι γιὰ
 95 ὅλες τὶς ἡμέρες. Μέσα ἐκεῖ πέρα ἦτανε θρόνοι ὀλό-
 γυρα, στηριγμένοι στοὺς τοίχους ἀπὸ τὶς δυὸ μεριῆς,
 ἀπ' τὸ κατῶφλι ὡς μέσα στοῖ βάθος τοῦ σπιτιοῦ, ἀπ'
 ἄκρῃ σ' ἄκρῃ, κι' ἐπάνω τοὺς ἦσαν θαλμῆνοι πέπλοι
 λεπτοί, καλόφτιαχτοι, ἔργα τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖ οἱ
 ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων ἐκάθονταν κι' ἐπιναν καὶ τρώ-
 γαν κι' ἀδιάκοπα τοὺς εὕρισκες ἐκεῖ. Νέοι χρυσοὶ
 100 ἦταν σκυμένοι ἐπάνω στοὺς καλόχτιστους βῶμοις,
 κρατῶντας στὰ χέρια τοὺς ἀναμμένες λαμπάδες κι'
 ἐφώτιζαν τὶς νύχτες μέσα στ' ἀνάκτορα ὅσους ἔτρω-
 γαν κι' ἐπιναν στοῖ τραπέζι. Πενῆντα γυναῖκες ἐδού-
 λευαν γι' αὐτὸν μέσ' στοῖ παλάτι, ἄλλες ἀλέθανε στοῖ
 μύλο τὸ ξανθὸ στάρι, κι' ἄλλες ὑφαίνανε στοὺς ἀργα-
 105 λειοὺς καὶ στρίβανε στὶς ρόκες τὰ μαλλιά, καθιστῆς
 ἀράδα, σάν τὰ φύλλα τῆς ψηλῆς ἀγριολεύκας· κι' ἀπὸ
 τὰ κρουστά πανιά τοὺς δὲν περνᾷ οὔτε τὸ λάδι. Κι'
 ὅσο οἱ Φαίακες εἶνε ἀνώτεροι ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
 πους νὰ κυβερνοῦν στοῖ πέλαγος τὸ γρήγορο καράβι,
 110 ἄλλο τόσο ἡ γυναῖκες εἶνε τεχνῆτρες στοὺν ἀργαλειὸ,
 γιὰτὶ πολὺ τὶς ἐδίδαξε ἡ Ἀθηνα καὶ τὶς ἔμαθε νὰ ξέ-
 ρουν ὡμορφα ἐργόχειρα καὶ νᾶναι φρόνιμες. Ἐξω
 ἀπὸ τὴν αὐλὴν, κοντὰ στὶς θύρες, ἦτανε μεγάλος δέν-
 τόκηπος, ἀπέραντος, φραγμένος ὀλόγυρα. Ἐκεῖ εἶ-

χαν φυτρώσει δένδρα ὕψηλά καὶ φουντωτά, ἀχλαδιές
 καὶ ροϊδιές καὶ μῆληές λαμπρόκαρπες καὶ γλυκές συ-
 115 κιές καὶ φουντωτές ἐλῆές. Αὐτῶν ὁ καρπὸς ποτὲ δὲν
 χάνεται, οὔτε καὶ λείπει, χειμῶνα καὶ καλοκαίρι, ὅλο
 τὸν χρόνον, ἀλλὰ πάντοτε πολλὴ πνοὴ τοῦ ζεφύρου φυ-
 120 σᾶ, κι' ἄλλα τὰ φυτρώνει κι' ἄλλα τὰ ὀριμάζει. Τὸ
 ἔν' ἀχλάδι ὀριμάζει ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο καὶ τὸ μῆλο
 ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο μῆλο κι' ἀκόμη τὸ σταφύλι ὕστερ'
 ἀπὸ τὸ σταφύλι καὶ τὸ σῦκο ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο σῦκο.
 Ἐκεῖ εἶνε ριζωμένο τὸ πολύκαρπο ἀμπέλι καὶ τ' ἔν'
 ἁλῶνι μέσα σὲ ἴσωμα ξεραίνεται στὸν ἥλιο. Κι' ἄλλα
 σταφύλια πάλι τρυγᾶνε κι' ἄλλα τὰ πατοῦν στὸ πα-
 125 τητήρι πὺδ ἐκεῖ εἶνε τ' ἄγουρα κι' ἄλλα μόλις πέρνου-
 νε χρῶμα. Ἐκεῖ εἶνε καὶ πρασινάδες στὴν ἄκρῃ τοῦ
 ἀμπελιοῦ ποὺ στολίζουν ὠμορφα, πάντα ὀλοπράσινες.
 Ἐκεῖ εἶνε καὶ δύο θρύσες ποὺ ἡ μιὰ σκορπάει σ' ὅλο
 τὸν κῆπο κι' ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κάτω ἀπὸ τὸ
 130 κατῶφλι τῆς αὐλῆς τραβάει τὸ δρόμο τῆς πρὸς τὸ ψη-
 λὸ παλάτι. Ἀπὸ ἐκεῖ παίρναν νερὸ οἱ πολῖτες. Τέτοια
 δῶρα λαμπρὰ ἀπὸ τοὺς θεοὺς ἦτανε στὸ σπιτικὸ τοῦ
 Ἀλκινόου.

Ἐκεῖ ἐστάθηκε καὶ τὰ ἐβλεπε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς
 Ὀδυσσεύς. Κι' ἀφοῦ πιά τὰ ἐθαύμασε ὅλα ἐπέρασε τὸ
 135 κατῶφλι γρήγορα κι' ἐμπῆκε στὸ παλάτι τῶν Φαία-
 κων κι' εὗρῆκε τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς πρῶτους νὰ
 κάνουν σπουδὲς μὲ τὰ κύπελλα στὸν καλὸ σκοπευτὴ,
 ποὺ σκοτώνει μὲ τὸ φῶς καὶ ποὺ σ' αὐτὸν τελευταῖα
 ἔκαναν σπουδὲς, ὅταν ἤθελαν θυμηθῆ νὰ πᾶνε νὰ πλα-
 γιάσουν. Μέσ' ἀπὸ τὸ παλάτι λοιπὸν ἐπέρασε ὁ πολυ-
 παθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, ἔχοντας πολλὴ ὁμίχλη ποὺ
 140 τοῦ ἔχυνε γύρω ἡ Ἀθηνᾶ ὥσπου ἔφθασε στὴν Ἀρήτη
 καὶ στὸν βασιλέα Ἀλκίνοο. Γύρω ἀπὸ τῆς Ἀρήτης τὰ
 γόνατα ἔβαλε τότε τὰ χέρια ὁ Ὀδυσσεύς καὶ τότε
 πιά ἐχύθηκε πίσω του τὸ θεϊκὸ νέφος. Κι' ἐκεῖνοι ἐγί-
 ναν ἄφωνοι σάν εἰδαν μέσα στὸ παλάτι τὸν ἄνθρωπο.
 Ἐθαύμαζαν ποῦ τὸν ἐβλεπαν! Κι' ὁ Ὀδυσσεύς πα-
 145 ρακαλοῦσε καὶ τῆς ἔλεγε:

«Ἀρήτη, θυγατέρα τοῦ Ἰσόθεου Ρηξήνορος, ἔρχομαι
 ἰκέτης στὸ σύζυγό σου καὶ στὰ δικά σου γόνατα καὶ

σ' αὐτοὺς ποὺ εἶνε στὸ τραπέζι· ἀφοῦ πέρασα πολλὰ
 δεινὰ καὶ κόπους. Σ' αὐτοὺς εἶθε οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε
 νὰ ζοῦν' εὐτυχισμένα κι' ὁ καθένας τους ν' ἀφήσῃ στὰ
 παιδιά του τὰ ὑπάρχοντά του μέσα στὰ παλάτια του
 150 καὶ τῇ δόξῃ ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ λαός. Κι' ἐμένα ἐτοιμά-
 στε νὰ μὲ στείλετε γρήγορα νὰ φθάσω στὴν πατρίδα
 μου γιατί εἶμαι πολὺν καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς
 μου καὶ μ' εὗρηκαν πολλὲς συμφορές».

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔκατσε κοντὰ στὸ τζάκι, μέσα στὶς
 στάχτες πλάϊ στὴ φωτιά κι' ὅλοι τους, ὅπως εἶνε σω-
 155 στὸ, σιωποῦσαν. Μετὰ πολὺ πιά ἐμίλησε ὁ γέροντας
 ἥρως Ἑχένης, ποὺ ἦτανε ὁ γεροντότερος ἀπὸ ὅλους
 τοὺς Φαίακες καὶ ἦτανε πρῶτος στοὺς λόγους, γιατί
 ἤξερε πολλὰ καὶ παλαιά. Αὐτὸς λοιπὸν ἔχοντας στὸ
 νοῦ του εὐνοϊκὰ ἐμίλησε καὶ εἶπε :

«Ἀλκίνοε, δὲν εἶνε βέβαια τὸ καλλίτερο οὐδὲ πρέ-
 160 πει, ὁ ξένος νὰ κάθεται χάμω στὸ τζάκι μέσ' στὶς
 στάχτες κι' αὐτοὶ ἔδω νὰ κρατοῦνται περιμένοντας ν'
 ἀκούσουνε τὸ λόγο σου. Ἐμπρὸς ὅμως σήκωσε τὸν
 ξένο καὶ θάλε τον νὰ κάτῃ σὲ θρόνο ἀσημοδουλεμέ-
 νο, καὶ πρόσταξε τοὺς κήρυκες νὰ μᾶς κεράσουν κρα-
 σὶ, σπονδὲς νὰ κάνουμε στὸν Δία, γιατί αὐτὸς ἀκο-
 165 λουθεῖ πάντα καὶ προστατεύει τοὺς σεβαστοὺς ἱκέτες,
 κι' ἡ οἰκονόμα ἄς δώσῃ φαγητὸ στὸν ξένο νὰ δειπνήσῃ
 ἀπ' αὐτὰ ποὺ εὗρισκονται στὸ σπίτι».

Ἀφοῦ ἄκουσε αὐτὰ ὁ ἀνδρειωμένος Ἀλκίνοος παίρ-
 νοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸν συνετὸ Ὀδυσσεά τὸν ἐσήκωσε
 ἀπ' τὸ τζάκι καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σὲ λαμπρὸ
 170 θρόνο ἀφοῦ σήκωσε τὸν γυιό του, τὸν εὐγενικὸ Λαο-
 δάμα, ὅπου κοντὰ του ἐκάθουνταν καὶ πιότερο ἀγα-
 ποῦσε. Χρυσὸ κανάτι μὲ νερὸ ἔφερε ἡ ὑπηρέτρια καὶ
 τοῦχυσε γιὰ νὰ πλυθῇ σὲ ἀργυρῇ λεκάνῃ καὶ κοντὰ
 του ἔστρωσε καλοδουλεμένο τραπέζι. Κι' ἡ σεβαστὴ
 175 οἰκονόμα ἔφερε ψωμί στὸ τραπέζι ἀφοῦ ἔβαλε ἐπάνω
 μ' εὐγένειαν πολλὰ φαγητά. Κι' ὁ πολυπαθὴς, ὁ θεϊ-
 κὸς Ὀδυσσεὺς ἔπινε κι' ἔτρωγε. Τότε εἶπε στὸν κήρυ-
 κο ὁ ἀνδρειωμένος Ἀλκίνοος :

«Ποντόνοε, ἀφοῦ ἀνακατέψῃς τὸ κρασὶ στὸν κρατῆ-
 ρα, μοίρασε σ' ὅλους μέσα στὸ παλάτι γιὰ νὰ κάνου-

180 με σπονδές στὸν κεραυνοβόλο Δία, γιατί αὐτὸς ἀκα-
λουθεῖ πάντα καὶ προστατεύει τοὺς σεβαστοὺς ἱκέ-
τες».

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Ποντόνοος ἀνακάτεψε τὸ κρασί, ποῦ
εὐφραίνει τὴν καρδιά καὶ μοίρασε σ' ὅλους γεμίζον-
τας τὰ κύπελλα ὡς ἀπάνω. Κι' ἀφοῦ ἐκάμανε σπον-
δές καὶ ἤπιαν ὅσο ποθοῦσε ἡ καρδιά τους, σ' αὐτοὺς
185 τότε ὁ Ἀλκίνοος ἐμίλησε καὶ τοὺς εἶπε :

« Ἀκοῦστε ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων, γιὰ
νὰ σᾶς εἰπῶ ὅσα ἡ ψυχὴ μοῦ λέει μέσα στὰ στήθη.
Τώρα ἀφοῦ φάγατε, νὰ πᾶτε στὰ σπίτια σας γιὰ ὕπνο.
190 πιά καὶ τὸ πρωὶ ἀφοῦ καλέσουμε περισσοτέρους γέ-
ροντες, θὰ ξενίσουμε τὸν ξένο στὸ ἀνάκτορο καὶ θὰ
προσφέρουμε ἱερές θυσίες στοὺς θεοὺς καὶ ὀλόλαμ-
πρες κι' ἐπειτα θὰ σκεφθοῦμε νὰ τὸν στείλουμε στὸν
τόπο του, ἔτσι ποῦ ὁ ξένος χωρὶς κόπο οὐδὲ στενοχώ-
ρια ἀπὸ τὰ χέρια μας νὰ φθάσῃ χαίροντας στὴν πα-
τρίδα του γρήγορα, κι' ἂν ἀπὸ πολὺ μακρινὴ χώρα
195 εἶνε κι' οὔτε νὰ πάθῃ σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ κανένα κακό,
πρὶν πατήσῃ θέβαια στὴ δική του γῆ κι' ἐκεῖ ἐπειτα
θὰ πάθῃ ὅσα ἡ μοῖρες, ἡ βαρεῖες ὑφάντρες, τοῦ ἐκλώ-
θαν καὶ τὸ ριζικὸ του ὅταν ἡ μάννα του τὸν ἐγέννα.
" Ἀν ὅμως κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀθάνατους ᾔθοε ἀπὸ τῶν
οὐρανῶ, ἄλλο πρᾶγμα τότε οἱ θεοὶ γιὰ νὰ μᾶς δοκι-
200 μᾶσουν ἔβαλαν φαίνεται στὸ νοῦ τους. Γιατὶ πάντα
στὰ περασμένα ἔχουνε φανερά φανῇ σ' ἐμᾶς οἱ θεοί,
ὅταν σφάζουμε τὰς ξακουστὰς ἐκατόμβες καὶ κά-
θονται στὸ τραπέζι καὶ τρῶνε ὅπως κι' ἐμεῖς. Κι' ἂν
κανεῖς μοναχικὸς ὁδοιπόρος τοὺς ἀνταμῶσῃ δὲν κρύ-
βονται διόλου γιατί εἴμαστε κοντά τους, καθὼς καὶ σὺ
205 Κύκλωπες κι' ἡ ἄγριες φυλὲς τῶν Γιγάντων».

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε τότε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
καὶ τοῦ εἶπε :

« Ἀλκίονε, ἄλλη καμμιά φροντίδα ἔχε στὸ νοῦ σου,
γιατὶ ἐγὼ θέβαια δὲν μοιάζω μὲ τοὺς ἀθάνατους ποῦ
κατοικοῦν στὸν εὐρύχωρο οὐρανὸ, οὔτε στὸ σῶμα οὔ-
210 τε στὴν κορμοστασιά, ἀλλὰ μὲ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώ-
πους. Κι' ὅποιους ἐσεῖς γνωρίζετε γιὰ πῶς δυστυχι-
σμένους καὶ θασανισμένους ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώ-

πους μ' αὐτοὺς θὰ μποροῦσα θέβαια νὰ παραβγῶ
 στοὺς πόινους ποῦ μ' εὐρῆκαν. Κι' ἀκόμα περισσότερα
 βάσανα ἐγὼ θὰ μποροῦσα νὰ ἱστορήσω, ὅσα ἀπὸ τὴν
 215 θέλησιν τῶν θεῶν ἔχω τραβῆξει. Ἀφήστε με ὅμως ἐ-
 μένα νὰ δειπνήσω ἂν κι' ἔχω λύπες, γιατί δὲν ὑπάρχει
 τίποτε ἀχρειέστερο ἀπὸ τὴν ἄθλια κοιλιὰ, ὅπου προσ-
 τάζει ἀναγκαστικὰ νὰ φροντίζης γι' αὐτὴν κι' ἄς
 ἔχῃς μεγάλα βάσανα καὶ πένθος στὴ καρδιά σου.
 Ἔτσι κι' ἐγὼ ἔχω θλίφι στὸ νοῦ κι' ὅμως αὐτὴ πάντα
 220 με παρακινεῖ νὰ τρώγω καὶ νὰ πίνω καὶ μὲ κάνει νὰ
 ξεχνῶ ὅλα ὅσα ἔπαθα καὶ μοῦ λέει νὰ τὴ γεμίσω. Καὶ
 σεῖς κυττάξετε τὸ πρωῒ, μόλις γλυκοχαράξῃ, πῶς θὰ μὲ
 πᾶτε στὴν πατρίδα, τὸν δύστυχο ἐμένα, ποῦ τόσα ἔχω
 ὑποφέρει. Κι' εἴθε νὰ μ' ἀφήσῃ ἡ ζωὴ ἀφοῦ ἰδῶ πρῶτα
 τὰ κτήματά μου καὶ τίς δοῦλες μου καὶ τὸ μεγάλο ὑ-
 ψηλὸ παλάτι μου».

225 Αὐτὰ εἶπε κι' ὅλοι τὸν ἐπαίνευαν κι' ἤθελαν νὰ στεί-
 λουνε στὸν τόπο τοῦ τὸν ξένο, γιατί ὀρθὰ ἐμίλησε. Κι'
 ὅταν πιά ἐκάμανε σπονδὲς καὶ ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ
 καρδιά τους, ἐπῆγε ὁ καθένας σπῆτι τοῦ γιὰ νὰ πλα-
 γιάσῃ, κι' ἔμεινε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς μέσ' στὸ παλάτι
 230 καὶ κοντά τοῦ ἐκάθονταν ἡ Ἀρήτη κι' ὁ θεόμορφος
 Ἀλκίνοος κι' ἡ ὑπηρέτριες σηκῶνανε τὰ σκεύη τοῦ
 τραπέζιου. Ἀπ' αὐτοὺς τότε ἄρχισε νὰ μιλᾷ ἡ Ἀρήτη
 μὲ τὰ λευκὰ τὰ χέρια. Ἐγνώρισε τὴ χλαίνα καὶ τὸν
 χιτῶνα καὶ τὰ ὠραῖα ροῦχα ὅταν τὰ εἶδε, ποῦ αὐτὴ ἡ
 ἴδια, ὅπως εἶνε σωστὸ, τὰ εἶχε ὑφάνει μαζὶ μὲ τίς ὑ-
 235 πηρέτριες. Σ' αὐτὸν λοιπὸν ἐμίλησε καὶ εἶπε τὰ φτε-
 ρωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Ξένε, πρῶτα ἀπ' ὅλα αὐτὸ θὰ σὲ ρωτήσω, ποιὸς εἶ-
 σαι κι' ἀπὸ ποῖο μέρος; Ποιὸς σοῦ ἐχάρισε αὐτὰ ἐδῶ
 τὰ ροῦχα; Δὲν μοῦ εἶπες πῶς ἦρθες ἐδῶ, ἀφοῦ περι-
 πλανήθηκες στὸ πέλαγος;»

240 Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
 καὶ τῆς εἶπε:

«Εἶνε λυπηρὸ, βασίλισσα, νὰ τὰ ἱστορήσω ὅλα τὰ
 βάσανά μου, γιατί μοῦ ἔδωσαν πολλὰ οἱ οὐράνιοι θε-
 οί. Αὐτὸ ὅμως μονάχα θὰ σοῦ πῶ, ποῦ ρωτᾷς καὶ θές
 νὰ μάθῃς. Ὑπάρχει κάποιον νησί, ἡ Ὠγυγία, μακρυὰ

- 245 στή θάλασσα. Ἐκεῖ μένει ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀτλαντος,
 ἡ πονηρὴ Καλυψώ μετ' ὧραιες πλεξούδες, μιὰ τρο-
 μερὴ θεά· οὔτε πᾶσι κανένας μαζί της ἀπὸ τοὺς θεούς,
 οὔτε ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους. Ἐμένα ὅμως τὸν
 δύστυχο μετ' ἐπῆγε ὁ θεὸς στὸ σπίτι της μονάχο, ἀφοῦ
 μ' ἀστραφτερό κεραυνὸ ὁ Ζεὺς ἐκτύπησε κι' ἐτσάκισε
 τὸ γρήγορο πλοῖο μου στὸ μαῦρο πέλαγος. Ἐκεῖ ὅλοι
 οἱ ἄλλοι γενναῖοι μου σύντροφοι ἐχάθηκαν κι' ἐγώ
 250 ἀγκάλιασα τὴν καρίνα τοῦ κυρτοῦ καραβιοῦ καὶ ἐν-
 νέα μέρες μετ' ἔρριχνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὸ κύμα. Τὴ δεκάτη
 πιά σκοτεινὴ νύχτα μετ' πλησίασαν οἱ θεοὶ στὸ νησί,
 255 στὴν Ὀγυγία, ὅπου μένει ἡ Καλυψώ μετ' ὧραιες
 πλεξούδες, ἡ τρομερὴ θεά. Κι' αὐτὴ τότε μ' ἐπῆρε καὶ
 μ' ἀγαποῦσε πολὺ καὶ μ' ἔτρεφε κι' ἔλεγε νὰ μὲ κάνῃ
 ἀθάνατο κι' ἀγέραστο γιὰ ὅλες τὶς μέρες ποτὲ ὅμως
 δὲν ἔπεισε μέσα στὰ στήθη τὴν ψυχὴ μου. Ἐκεῖ λοιπὸν
 260 ἔμεινα ἑπτὰ ὁλόκληρα χρόνια κι' ὅλη τὴν ἡμέρα ἔ-
 θρεχα μετ' δάκρυα τὰ ἀθάνατα ροῦχα ποὺ μοῦ ἐχάρισε
 ἡ Καλυψώ. Ἀλλ' ὅταν πιά ἦρθε κι' ὁ ὀγδοὺς χρόνος
 στὴ σειρά του, τότε πιά μετ' πρόσταξε καὶ μοῦ εἶπε νὰ
 φύγω, εἴτε ἀπὸ μῆνυμα τοῦ Διὸς, εἴτε γιὰτὶ εἶχεν ἀλ-
 λάξει γνώμη. Μ' ἔστειλε, λοιπὸν, ἀπάνω σὲ σχεδία
 265 πολὺδεσμη καὶ μοῦ χάρισε πολλὰ δῶρα, ψωμί καὶ
 κρασί γλυκό, καὶ μοῦ ἔδωσε νὰ φορέσω ἀθάνατα ροῦ-
 χα καὶ μοῦ ἔστειλε πρῶμα τὸν ἄνεμο. Δεκαεφτά μέρες
 ἔπλεα μέσα στὸ πέλαγος καὶ τὴν δεκάτη ὀγδοὴ ἐφά-
 νηκαν τὰ σκληρὰ βουνὰ τῆς δικῆς σὰς γῆς κι' ἐχά-
 270 ρηκε ἡ ἀγαπητὴ καρδιά μου τοῦ δύσμοιρου, γιὰτὶ μοῦ
 μέλλει ἀκόμῃ πολλὴ κακοτυχία ποὺ μοῦ ἔρριξε ἀπά-
 νω μου ὁ Ποσειδῶν ὁ κοσμοσειστής. Ἐρριξε ἀπάνω
 μου μετ' ὀρμὴ τοὺς ἀνέμους καὶ μοῦ ἔφραξε τὸ δρόμο·
 κι' ἀγρίεψε τὴν ἀπέραντη θάλασσα καὶ διόλου δὲν ἄ-
 φινε τὸ κύμα νὰ μετ' πηγαίνει ἡ σχεδία, ἐνῶ ἐστέναζε
 βορραῖά. Ἡ θύελλα ἔπειτα ἐσκόρπισε τὴν βάρκα μου
 275 κι' ἐγὼ κολυμπώντας ἐπέρασα τὸ μεγάλο αὐτὸ βάρα-
 θρο τῆς θάλασσας, ὥσπου μ' ἔφερε κοντὰ στὴ δική σας
 γῆ ὁ ἀγέρας κι' ἡ θάλασσα. Ἐκεῖ καθὼς ἐβγαίνα θὰ
 μ' ἔρριχνε τὸ κύμα μετ' ὀρμὴ στὴν ξηρά, ἀπάνω στὰ
 280 βράχια σ' ἄσχημο μέρος. Ἐπῆγα ὅμως πίσω πάλι,

ὥσπου ἔφθασα πιά στὸν ποταμὸ ὅπου μοῦ φάνηκε πολὺ
κατάλληλο τὸ μέρος, ἴσιο, χωρὶς βράχια κι' ἀπάνεμο.
Ἐπετάχθηκα, λοιπόν, ἔξω κι' ἦρθα στὸν ἑαυτὸ μου.
Κι' ὅταν ἦρθε ἡ μακρυὰ νύχτα ἐπῆγα μακριὰ ἀπὸ τὸν
285 διογέννητο ποταμὸ κι' ἐπλάγιασα μέσα στοὺς θά-
μνους· κι' ἐμάζεψα γύρω μου σωροὺς ἀπὸ φύλλα.
Ὑπνο βαθὺ τότε ὁ θεὸς ἔχυσε ἀπάνω μου. Ἐκεῖ μέσα,
λοιπόν, στὰ φύλλα ἐκοιμόμουνε μὲ τὴ θλίψη μέσα στὴν
ἀγαπημένη καρδιά μου ὅλη τὴ νύχτα, καὶ τὴν αὐγὴ
καὶ ὡς τὸ μεσημέρι. Πρὸς τὸ δειλινὸ ὅμως μ' ἀφῆκε
190 ὁ γλυκὸς ὕπνος καὶ εἶδα τὶς ὑπηρετρίες τῆς θυγατέ-
ρας σας στὴν ἀκροποταμιὰ νὰ παίζουν. Ἀνάμεσα σ'
αὐτὲς ἦταν κι' ἡ ἴδια, ὅμοια μὲ τὶς θεές. Αὐτὴν ἐπα-
ρακάλεσα καὶ δὲν τῆς ἔλειπαν τ' ἀγαθὰ αἰσθήματα,
ὅπως δὲν θὰ ἔλπιζες νὰ κάνῃ νεώτερος ποὺ θὰ μὲ συ-
ναντοῦσε. Γιατὶ πάντα οἱ νεώτεροι δὲν σκέπτονται σω-
295 στά. Αὐτὴ, λοιπόν, μοῦ ἔδωκε φαῖ καὶ καλὸ κρασί, μ'
ἔλουσε στὸ ποτάμι καὶ μοῦ ἔδωσε αὐτὰ ἐδῶ τὰ ροῦχα.
Αὐτά, ἂν κι' ἔχω λῦπες, σοῦ τὰ ἱστόρησα μ' ὅλη τὴν
ἀλήθεια.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Ἀλκίνοος καὶ τοῦ εἶπε:

«Ξένε, δὲν σκέφτηκε καθὼς ἔπρεπε ἡ θυγατέρα μου
300 ποὺ δὲν σ' ἔφερε στὸ σπίτι μας μαζί μὲ τὶς ὑπηρετρίες,
ἀφοῦ πρώτη αὐτὴν ἐπαρακάλεσες.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἡρῶα, μὴ κατηγορεῖς γι' αὐτὸ τὴν ἄμεμπτη κόρη
σου, γιατί ἐκείνη ἔλεγε ν' ἀκολουθήσω μὲ τὶς ὑπηρε-
τρίες, ἐγὼ ὅμως δὲν ἤθελα, γιατί ἐφοβήθηκα καὶ ντρε-
305 πόμουν μὴν ὀργισθῇ ἡ ψυγὴ σου ἂν ἔβλεπες τέτοιο
ποῦναι. Γιατὶ εἴμαστε ὀξύθυμοι οἱ ἄνθρωποι ἀπάνω
στὴ γῆ.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Ἀλκίνοος καὶ τοῦ εἶπε:

«Ξένε, δὲν εἶνε τέτοια ἡ ἀγαπητὴ καρδιά μου μέσα
310 στὰ στήθη ἄδικα νὰ ὀργίζωμαι· ὅ,τι εἶνε σωστὸ κεῖνο
ποέπει νὰ γίνεται. Εἶθε, Ζεῦ πατέρα κι' Ἀθηνᾶ κι' Ἀ-
πόλλων, τέτοιος ὅπως εἶσαι κι' αὐτὴ ἔχοντας τὴ γνώ-
μη ποὺ καὶ γνώμη εἶνε δική μου, νὰ ἐχῃς γυναικὰ σου
τὴν κόρη μου καὶ νὰ σὲ λένε γαμπρό μου ἐδῶ πέρα

μένοντας. Ἐγὼ θὰ σοῦδινὰ καὶ σίτι καὶ κτήματα, ἂν
 315 ἐμενὲς βρέθαια μὲ τῇ θέλησί σου. Χωρὶς ὅμως νὰ τὸ
 θελῇς κανέναν ἀπὸ τοὺς Φαίακες δὲν θὰ σὲ κρατήσῃ.
 Ποτε νὰ μὴ τὸ δώσῃ αὐτὸ ὁ Ζεὺς! Γιὰ τὸ γυρισμὸ σου
 τώρα ἀποφάσισα νὰ σὲ ξεπροβοδῶ αὐριο καὶ ξέρε
 το καλά. Ἐνῶ ἐσύ, δαμασμένος ἀπὸ τὸν ὕπνο, θὰ κοι-
 μᾶσαι, οἱ ἄνθρωποι μου θὰ τραβοῦνε τὰ κουπιὰ μέσα
 320 στὴ γαλήνῃ, ὥσπου νὰ φθάσῃς στὴν πατρίδα σου καὶ
 στὸ σπιτικό σου καὶ ὅπου ἄλλοι σ' ἄρέσει κι' ἂν ἀκό-
 μῃ εἶνε πιὸ μακρὰ κι' ἀπὸ τὴν Εὐβοία, πού λένε πῶς
 εἶνε πέρα πολὺ μακρὰ, ὅσοι τὴν εἶδαν ἀπὸ τοὺς δι-
 κοὺς μας ἀνθρώπους ὅταν ἐπῆγαν' ἐκεῖ τὸν ξανθὸ Ρα-
 δάμανθι γιὰ νὰ ἰδῇ τὸν γιοι τῆς Γῆς τὸν Τιτυό. Ἐ-
 325 πῆγαν, λοιπόν, ἐκεῖ καὶ χωρὶς κόπο ἔκαμαν τὸ τα-
 ξεῖδι τὴν ἴδια μέρα καὶ ταξίδεψαν πάλι πίσω. Θὰ
 γνωρίσῃς καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸ νοῦ σου πόσο ἄριστα εἶνε
 τὰ δικά μου πλοῖα καὶ οἱ ναῦτες νὰ διασχίζουν τὴ
 θάλασσα μὲ τὸ κουπί.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐχάρηκε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσ-
 330 σεὺς κι' εὐθὺς ἐπροσευχήθη καὶ εἶπε, μὲ τ' ὄνομα
 παρακαλῶντας:

«Ζεῦ, πατέρα, εἴθε ὅσα εἶπε ὅλα σὲ τέλος νὰ τὰ φέρῃ
 ὁ Ἀλκίνοος. Ἀσβέστη θὰ ἔμενε ἡ δόξα τοῦ ἀπάνω στὴν
 καρποδότρα γῆ κι' ἐγὼ θὰ ἔφθανα στὴν πατρίδα.»

Αὐτὰ ἔλεγαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον κι' ἡ Ἀρήτη μὲ τὰ
 335 λευκὰ χέρια ἐπρόσταξε τότε στὶς ὑπηρέτριες νὰ ἐτοι-
 μάσουνε σ' ἓνα δωμάτιο κλίνη καὶ ὠραία πορφυρᾶ
 στρώματα καὶ ἀπὸ πάνω νὰ στρώσουν χαλιά καὶ νὰ
 βάλουν ἀκόμα καὶ χλαῖνες κρουστὲς γιὰ νὰ τίς φο-
 ρέσῃ. Κι' ἐκεῖνες ἐβγήκανε ἀπὸ τὸ παλάτι κρατῶντας
 340 τὰ χέρια τοὺς λαμπάδα κι' ἀφοῦ ἔστρωσαν γρήγορα
 παχὺ στῶμα, παρακαλοῦσαν μὲ λόγια τὸν Ὀδυσ-
 σέα ποῦ ἔστεκε κοντὰ τοὺς:

«Σῆκω νὰ κοιμηθῇς, ξέने, εἶνε ἔτοιμο τὸ κρεβάτι
 σου.»

Αὐτὰ εἶπαν καὶ σ' αὐτὸν ἐφάνηκε πολὺ καλὸ νὰ κοι-
 μηθῇ. Ἔτσι, λοιπόν, ἐκεῖ κοιμώτανε ὁ πολυπαθὴς θεῖ-

κός Ὀδυσσεὺς σὲ ἀναπαυτικὸν κρεβάτι, κάτω ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν καὶ ἡχηρὴν αἶθουσαν κι' ὁ Ἀλκίνοος ἐπλάγισσε στὸ βάθος τοῦ ὑψηλοῦ ἀνακτόρου καὶ στὸ πλευρὸν τοῦ ἔπεσε ἡ δέσποινα ἡ Ἀρήτη, ἡ γυναῖκα του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο

Ο ΑΛΚΙΝΟΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ
ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΑΙΑΚΑΣ

- Κι' ὅταν ἐφάνη ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως ποὺ ἐγεννήθηκε τὸ πρωῒ, ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὴν κλίνη ὁ γενναῖος Ἀλκίνοος κι' ἐσηκώθηκε κι' ὁ εὐγενικὸς πορθητὴς τῶν πόλεων Ὀδυσσεὺς. Μπροστὰ ἐτραβοῦσε ὁ γενναῖος
- 5 Ἀλκίνοος πρὸς τὴν ἀγορὰ τῶν Φαίακων, ποὺ τὴν εἶχαν φτιάξει κοντὰ στὰ καράβια. Ὅταν ἐφθασαν, λοιπόν, ἐκαθήσανε ἐπάνω σὲ πέτρινους θρόνους κοντὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Κι' ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα ἐγύριζε στὴν πόλιν, ὅμοια μὲ τὸν συνετὸ κήρυκα τοῦ Ἀλκινόου, ἔχοντας στὸ νοῦ τὸν γυρισμὸ τοῦ μεγαλόκαοδου Ὀδυσσέως.
- 10 Ἐπῆγαινε, λοιπόν, στὸν καθένα κοντὰ καὶ τοῦλεγε:
- «Ἐμπρός, ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαίακων, πηγαινέτε γρήγορα στὴν ἀγορὰ ν' ἀκούσετε τὸν ξένο ποὺ ἦρθε τώρα στ' ἀνάκτορα τοῦ συνετοῦ Ἀλκινόου, ἀφοῦ περικλυσθεὶς στὸ πέλαγος κι' εἶνε ὅμοιος μὲ

τούς θεούς στο σῶμα.»

- 15 Αὐτὰ ἔλεγε καὶ παρακινοῦσε τοῦ καθενὸς τὴν περιέργεια καὶ τὴν ἐπιθυμία. Γρήγορα, λοιπόν, ἐγέμισε κι' ἡ ἀγορὰ καὶ οἱ ἔδρες ἀπ' ὅσους μαζευτήκαν ἐκεῖ πέρα καὶ πολλοὶ ἐθαύμαζαν ὅταν εἶδαν τὸν συνετὸ γυιὸ τοῦ Λαέρτη. Ἡ Ἀθηνᾶ ἔχυνε ἀπάνω του θεϊκὴ χάρι καὶ στὴν κεφαλὴ καὶ στοὺς ὠμούς καὶ τὸν ἔκανε
- 20 νὰ φαίνεται ψηλότερος καὶ παχύτερος, γιὰ νὰ τὸν συμπαθήσουνε ὅλοι οἱ Φαίακες καὶ φοβερός καὶ σεβαστὸς καὶ ἱκανὸς νὰ φέρῃ σὲ τέλος πολλὰ ἀγωνίσματα ποὺ θὰ τοῦλεγαν οἱ Φαίακες γιὰ νὰ δοκιμάσουνε τὸν Ὀδυσσεά. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐσυναχθῆκαν καὶ σχηματίσθηκε ἡ συνέλευσις, ὁ Ἀλκίνοος ἐμίλησε σ' αὐτοὺς
- 25 καὶ τοὺς εἶπε:

- «Ἀκοῦστε με, ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαιάκων, γιὰ νὰ εἰπῶ ὅσα ἡ ψυχὴ μου λέει μέσα στὰ στήθη. Δὲν ξέρω ποιὸς εἶνε αὐτὸς ὁ ξένος. Ἀφοῦ περιπλανήθηκε ἦρθε στοὺς δικό μου σπίτι ἢ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἢ τῆς δύσεως τοὺς ἀνθρώπους γυρεῖ, λοιπόν, στὸν
- 30 τόπο του νὰ τὸν στείλουμε καὶ παρακαλεῖ αὐτὸ νὰ γίνῃ. Κι' ἐμεῖς ποὺ ὅπως πάντα εἴμαστε πτόρουμοι, ἄς ἐτοιμάσουμε νὰ τὸν ξεπροβοδίσουμε στὸν τόπο του. Γιατὶ οὔτε κανένας ἄλλος ποὺ θὰ ἐρχότανε στοὺς παλάτι μου θὰ ἔμενε ἐδῶ πέρα θρηνηώντας πολὺ καιρὸ χωρὶς νὰ τὸν στείλουμε στὴ χώρα του. Ἐμπρός, λοιπόν, ἄς σύρουμε στὴ θεϊκὴ θάλασσα ἓνα μελανὸ κα-
- 35 ράβι πρωτοτάξειδο κι' ἄς διαλεχθοῦν ἀπ' τὸ λαὸ πεινῆντα δυὸ παλληκάρια, ὅσοι ἀπὸ πρὶν εἰν' οἱ καλλίτεροι. Κι' ἀφοῦ δέσετε καλὰ τὰ κουπιά στοὺς σκαρμούς, βγῆτε ἀπὸ τὸ πλοῖο κι' ἔπειτα ἐτοιμασθῆτε γρήγορα κι' ἐλᾶτε σπῖτι μου γιὰ τὸ τραπέζι κι' ἐγὼ ὅλους θὰ σᾶς περιποιηθῶ. Αὐτά, λοιπόν, εἶχα νὰ παραγγείλω στὰ παλληκάρια. Κι' ἐσεῖς πάλι οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ μὲ
- 40 σκῆπτρο, ἐλᾶτε στ' ὠραῖο μου ἀνάκτορο γιὰ νὰ φιλοξενήσουμε τὸν ξένο στοὺς παλάτι καὶ μὴν ἀρνηθῇ κανένας. Νὰ ποοσκαλέσετε καὶ τὸν θεῖο ἀοιδὸ τὸν Δημόδοκο, γιατί σ' αὐτὸν ἔδωσε ὁ θεὸς περίσσια χάρι νὰ τέρπῃ μὲ τὸ τραγοῦδι του. ὅπως ἡ ψυχὴ του τοῦ
- 45 λέγει νὰ τραγουδᾷ.»

Αὐτὰ εἶπε κί' ἐτράβηξε ἐμπρὸς κί' ἐκεῖνοι ἀκολου-
 θούσαν, οἱ σκηπτροφόροι, κί' ὁ κήρυκας ἐπῆγε γιὰ
 τὸν θεῖο ἀοιδό. Πενηνταδυὸ παλληκάρια διαλέχτηκαν,
 50 ὅπως ἐπρόσταξε, κί' ἐπῆγαν στὸ ἀκρογιάλι κί' ἀφοῦ
 πιά κατεβήκανε στὴ θάλασσα καὶ στὸ καράβι, ἐρρί-
 ξανε τὸ μαῦρο πλοῖο στὴ θάλασσα, βάλανε μέσα κα-
 τάρτι καὶ πανιὰ καὶ προσάρμοσαν τὰ κουπιὰ στοὺς
 55 σκαρμούς με δερμάτινα λουριά, τὰ πάντα καθὼς πρέ-
 πει καὶ σήκωσαν τὰ λευκὰ πανιὰ. Τὸ ἄραξαν ψηλὰ
 στὸ ἀκρογιάλι κί' ἔπειτα ἐκίνησαν γιὰ τὸ μεγάλο ἀ-
 νάκτορο τοῦ συνετοῦ Ἀλκινόου. Κί' ἀμέσως ἐγέμισαν
 οἱ αἰθουσες κί' οἱ περίβολοι καὶ τ' ἀνάκτορα ἀπὸ τοὺς
 ἄνδρες ποὺ ἐσυναχθῆκαν κί' ἦταν πολὺς κόσμος, νέοι
 καὶ γέροι. Γι' αὐτοὺς ἐθυσίασε ὁ Ἀλκίνοος δώδεκα
 60 πρόβατα, ὅκτ' ἄλογους με λευκὰ δόντια καὶ δυὸ βού-
 δια. Τὰ ἔγδερναν, λοιπόν, ἐκείνη τὴν ὥρα κί' ἐδώ-
 λευαν κί' ἐτοίμαζαν τὸ εὐχάριστο τραπέζι. Ἦρθε κί'
 ὁ κήρυκας ὀδηγῶντας τὸν ἀγαπημένο τους ἀοιδό,
 ποὺ πολὺ εὐνόησεν ἡ μοῦσα, τοῦδωσε ὅμως ἕνα ἀγαθὸ
 65 δώσε τὸ γλυκὸ τραγοῦδι. Αὐτόν, λοιπόν, ὁ Ποντόνοος
 ἔβαλε σὲ θρόνο ἀσημοδουλεμένο, στὴ μέση τῶν καλε-
 σμένων καὶ τὸν ἀκούμπησε κοντὰ σὲ ὑψηλὸ στύλο.
 Κί' ἐκρέμασε ἀπὸ τὸ καρφὶ τὴ γλυκεῖα κιθάρα, ἐπά-
 νω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, καὶ τοῦ εἶπε πῶς νὰ τὴν πάρῃ
 με τὰ χέρια του. Ἐπειτα ἔβαλε κοντὰ του κάνιστρο
 κί' ὤμορφο τραπέζι με κύπελλο τοῦ κρασιοῦ γιὰ νὰ
 70 πίνῃ ὅταν ποθοῦσε ἡ καρδιά του. Αὐτοὶ τότε ἄπλωσαν
 τὰ χέρια στὰ ἔτοιμα φαγητὰ ποὺ ἦταν μπροστὰ τους.
 Κί' ἀφοῦ σβύσανε τὸν πόθο τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγη-
 τοῦ, ἡ μοῦσα πιά ἔδωσε ὅρεξι στὸν ἀοιδὸ νὰ τραγου-
 δήσῃ τὰ δοξασμένα κατορθώματα τῶν ἀνδρῶν, τὸ
 τραγοῦδι ποὺ ἦταν τότε ἑξακουστὸ ὡς τὸν εὐρύχωρο
 οὐρανόν, τὴ φιλονεικίαν τοῦ Ὀδυσσεῶς με τὸν γιὸ τοῦ
 75 Πηλέως, τὸν Ἀχιλλέα: πῶς κάποτε ἐφιλονείκησαν ἐ-
 πάνω στὸ ὑπέροχο συμπόσιο θυσίας γιὰ τοὺς θεοὺς,
 με τρομερὰ λόγια, κί' ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων ἐχάι-
 ρονταν με τὸ νοῦ του, ποὺ οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς Ἑλ-
 ληνες φιλονεικοῦσαν, γιὰτὶ ἔτσι τοῦ εἶπε με χρησμὸ

Ἡ Ναυσικᾶ με τάς ἀκολουθοῦσας εἰς τὸν ποταμόν.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

12

80 ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων μέσα στὸ ἱερὸ μαντεῖο, ὅταν πέ-
ρασε τὸ κατῶφλι τὸ πέτρινο γιὰ νὰ ζητήσῃ χρησμό,
τότε ποὺ ἄρχισε ἡ συμφορὰ ἀνάνεσσα στοὺς Τρῶες καὶ
στοὺς Ἕλληνες, γιὰτὶ αὐτὸ ἦταν τὸ θέλημα τοῦ με-
γάλου Διός.

Αὐτὰ ἐτραγουδοῦσε ὁ ξακουσμένος αἰοιδὸς κι' ὁ
Ὀδυσσεὺς ἔπιασε μὲ τὰ δυνατὰ χέρια του τὸ μεγάλο
πορφυρὸ φόρεμά του, τὸ ἔσυρε ἐπάνω στὸ κεφάλι του
85 κι' ἐσκέπασε τὸ ὠραῖο πρόσωπό του. Γιὰτὶ ἐντρεπό-
τανε τοὺς Φαίακες ποὺ ἔκλαιγαν μὲ δάκρυα. Κι' ὅταν
ἔπαυσε νὰ τραγουδᾷ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, ἐσφόγγισε
τὰ δάκρυά του κι' ἐκατέβασε ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὸ
φόρεμα καὶ παίρνοντας ἓνα διπλὸ κύπελλο ἔκανα
90 σπονδὴ στοὺς θεοὺς. Κι' ὅταν πάλι ξανάρχιζε ὁ αἰο-
ιδός, ποὺ τὸν παρακινοῦσαν νὰ τραγουδᾷ οἱ καλλίτε-
ροι ἀπὸ τοὺς Φαίακες, γιὰτὶ εὐχαριστοῦντο πολὺ μὲ
τὸ τραγοῦδι του, τότε πάλι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσκέπαζε τὸ
κεφάλι του καὶ θρηνοῦσε. Κι' ὅλων τὴν προσοχὴ ἐξέ-
φυγε ποὺ ἔκλαιγε μὲ δάκρυα καὶ μονάχα ὁ Ἀλκίνοος
95 τὸν εἶδε καὶ τὸν κατάλαβε, γιὰτὶ καθότανε κοντὰ του
καὶ τὸν ἄκουσε νὰ βαρυαναστενάξῃ. Κι' ἀμέσως εἶπε
στοὺς Φαίακες ποὺ ἀγαπᾶνε τὰ κουπιά:

«Ἀκοῦστε, ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαίακων,
τώρα πιά χορτάσαμε ἀπὸ τὸ φαγητὸ τὸ καλομοιρα-
σμένο κι' ἀπὸ τὴν κιθάρα ποὺ ταιριάζει ὠραῖα στὸ
εὐχάριστο τραπέζι. Ἄς πᾶμε τώρα ἔξω νὰ δοκιμά-
σουμε ὅλα τ' ἀγωνίσματα, γιὰ νὰ εἰπῇ ὁ ξένος στοὺς
100 δικούς του, ὅταν θὰ γυρίσῃ σπῆτι του, πόσο εἴμαστε
ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ στὴ γροθιά καὶ στὸ
πάλαιμα καὶ στὰ πηδήματα καὶ στὸ δρόμο.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐτράθηξε ἐμπρὸς κι' αὐτοὶ ἀκολου-
θοῦσαν. Κι' ὁ κήρυκας ἐκρέμασε στὸ καρφί τὴν γλυ-
κειὰ κιθάρα τοῦ Δημοδόκου καὶ τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὸ
105 ἄρι καὶ τὸν ὠδήγησε ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι. Ἐπῆγαινε
ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο ὅπως κι' οἱ ἄλλοι οἱ καλ-
λίτεροι ἀπὸ τοὺς Φαίακες, γιὰ νὰ θαυμάσουνε τοὺς
ἀγῶνες. Ἐτράθηξαν, λοιπόν, κι' ἐπῆγανε στὴν ἀγορὰ
κι' ἀκολουθοῦσε πολὺς λαός, ἀμέτρητος. Πολλὰ καὶ
110 καλὰ παλληκάρια ἐσηκώθηκαν ν' ἀγωνισθοῦνε. Ση-

κώθηκαν ὁ Ἀκρόνεως κι ὁ Ὠκύαλος κι ὁ Ἐλατρεὺς κι ὁ Νευτεὺς κι ὁ Πρυμνεὺς κι ὁ Ἀγχίαλος κι ὁ Ἐρετμεὺς κι ὁ Ποντεὺς κι ὁ Πρωρεὺς κι ὁ Θῶων κι ὁ Ἀναθήσινεως κι ὁ Ἀμφίλαος, ὁ γυιὸς τοῦ Πολυνί-
 115 κου, γυιοῦ τοῦ Τέκτονος. Ἐσηκώθη ἀκόμη κι ὁ Εὐρύαλος, ὁ ἰσάξιος μὲ τὸν ἀνδροφόνον Ἄρη, ὁ γυιὸς τοῦ Ναυβόλου, ὁ καλλίτερος στὴν ὠμορφιά καὶ στὸ σῶμα ἀπ' ὅλους τοὺς Φαίακες, ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἄμμεπτο Λαοδάμαντα. Ἐσηκώθηκαν καὶ τρεῖς γυιοὶ τοῦ ἄμμεπτου Ἀλκινόου, ὁ Λαοδάμας κι ὁ Ἄλιος κι
 120 ὁ Ἰσόθεος Κλυτόνιος!

Αὐτοὶ, λοιπόν, πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀγωνιστῆκαν στὸ τρέξιμο, ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν ἀφετηρία κι ἐτραβοῦσε μακρυά. Κι αὐτοὶ ὅλοι μαζί ἐπετοῦσαν ποῦς νὰ προσπεράσῃ ἀνάμεσα στὴν πεδιάδα, σηκώνοντας τὴ σκόνη. Ἀπ' αὐτοὺς ὁ πιὸ καλλίτερος στὸ τρέξιμο ἦταν ὁ ἄμμεπτος Κλυτόνιος· κι ὅση εἶνε ἡ ἀπόστασι δυὸ μουλαριῶν ποὺ ὀργώνουνε σὲ ἴσιο ἀγρό, τόσο ἐμπρὸς
 125 τρέχοντας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐβῆσε στὸ τέρμα κι οἱ ἄλλοι ἔμεναν πίσω. Κατόπιν ἀγωνιστῆκαν στὴ δύσκολη πάλη, ὅπου ὁ Εὐρύαλος ἐνίκησε ὅλους τοὺς καλλίτερους. Στὸ πῆδημα ὕστερα ὁ Ἀμφίαλος ξεπέρασε ὅλους καὶ στὸ δίσκο ἀνώτερος πολὺ ἀπ' ὅλους ἦταν ὁ
 130 Ἐλατρεὺς καὶ στὴν πυγμαχία ὁ Λαοδάμας, τὸ λαμπρὸ παιδί τοῦ Ἀλκινόου. Κι ἀφοῦ πιά ὅλοι εὐχχοιστῆθηκαν στὴν ψυχὴ τους, εὐθύς τοὺς εἶπε ὁ Λαοδάμας, τὸ παιδί τοῦ Ἀλκινόου:

«Πᾶμε, παιδιά, νὰ ρωτήσουμε τὸν ξένο μήπως ξέρει κι' ἂν τοῦ ἔχουνε μάθει κανέν' ἀγώνισμα; Δὲν εἶνε
 135 διόλου ἄσχημος στὸ σῶμα, στὰ μεριά καὶ στίς κνήμες κι' ἀπάνω, στὰ δυὸ χέρια, καὶ στὸ δυνατό λαίμω καὶ στὴ μεγάλη δύναμι κι' οὔτε τοῦ λείπουνε τὰ νεῖδα, τὰ πολλὰ ὅμως βιάσασα ποὺ ὑπόφερε τὸν ἔχουνε τσακίσει. Γιατὶ ἐγὼ λέγω πὼς δὲν ὑπάρχει χειρότερο ἀπὸ τὴν θαλάσσα γιὰ νὰ παραλύσῃ τὴν δύναμι τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμα κι' ἂν εἶνε πολὺ δυνατός!»

140 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦ εἶπε:

«Λαοδάμα, πολὺ σωστὰ εἶπες αὐτὸ τὸ λόγο. Πήγαινε, λοιπόν, ἐσύ ὁ ἴσιος νὰ τὸν προσκαλέσῃς καὶ

μίλησέ του.»

Κι' ὅταν τ' ἄκουσε αὐτὸ τὸ καλὸ παιδί τοῦ Ἀλκινόου, ἐπῆγε κι' ἐστάθηκε στὴ μέση κι' εἶπε στὸν Ὀδυσσεά:

- 145 «Ἐμπρός, ἔλα κι' ἐσύ, σεβαστὲ ξένε, καὶ δοκίμασε τοὺς ἀγῶνες ἂν ἔχῃς μάθει κανένα ἀγώνισμα. Φαίνεται ὅτι γνωρίζεις ἐσὺ ἀπὸ ἀγώνισματα, γιατί δὲν ὑπάρχει μεγαλειότερη δόξα στὸν ἄνδρα, ὅσο κι' ἂν ζήσῃ, ἀπὸ κεῖνο ποῦ θὰ κατορθώσῃ μὲ τὰ πόδια του καὶ τὰ χέρια του. Ἔλα ὅμως, δοκίμασε καὶ σκόρπισ' ἀπὸ
- 150 τὴν ψυχὴ σου τίς θλίψεις. Δὲν εἶνε πιά μακρὰ τὸ ταξίδι σου, ἀλλὰ σοῦ ἔχουνε κι' ὅλας σύρει τὸ καρὰθι κάτω στὴ θάλασσα κι' οἱ σύντροφοι εἶνε ἔτοιμοι.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

- «Λαοδάμα, γιατί μὲ προσκαλεῖτε στοὺς ἀγῶνες καὶ γελάτε μ' ἐμένα; Οἱ θλίψεις εἶνε πρὸ πολὺ στὸ μυαλό
- 155 μου παρὰ τ' ἀγώνισματα, γιατί καὶ προτιότερα πάρα πολλὰ ἔχω πάθει καὶ ὑπόφερα βάσανα καὶ τώρα κάθουμαι στὴ δική σας τὴν ἀγορὰ παρακαλῶντας τὸν βασιλέα κι' ὅλο τὸν λαὸ γιὰ τὸν γυρισμὸ μου στὴν πατρίδα.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ Εὐρύαλος καὶ τὸν πρόσβαλε κατὰ πρόσωπο, λέγοντάς του:

- «Δὲν μοῦ φαίνεσαι, ξένε, διόλου γιὰ ἄνθρωπος ποῦ
- 160 ξέρει ἀπὸ ἀγώνισματα, ὅπου πολλὰ ὑπάρχουν ἀνέμεσα στοὺς ἀνθρώπους, μὰ σὰν ἐκείνον ποῦ συχνὰ γυρίζει μὲ τὸ πολύκωπο πλοῖο, ἀρχηγὸς ναυτῶν ἐμπόρων καὶ σκέπτεται τὸ ἐμπόρευμα καὶ λαχταρᾷ νὰ πουλήσῃ ἢ ν' ἀγοράσῃ γιὰ κέρδος, καὶ δὲν μοιάζεις γιὰ ἀθλητῆς.»

- 165 Τότε τὸν ἐκύτταξε λοξὰ καὶ τοῦ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

- «Ξένε, δὲν ἐμίλησες καλά. Μοῦ φαίνεσαι αὐθάδης. Σ' ὅλους βέβαια τοὺς ἄνδρες δὲν δίνουν οἱ θεοὶ χαρίσματα, οὔτε τὸ καλὸ σῶμα, οὔτε τὸ μυαλό, οὔτε τὴν ὀμιλία γιὰ ν' ἀγορεύουν. Ἄλλος γίνεται κατώτερος
- 170 στὸ πρόσωπο, ὁ θεὸς ὅμως μὲ τὴν εὐγλωττία τοῦ στεφανώνει τὴ μορφὴ κι' ὁ κόσμος τὸν βλέπει κι' εὐχα-

- ριστιέται κι' αὐτὸς ἀγορεύει μὲ θάρρος καὶ μὲ γλυ-
κειὰ μετριοφροσύνη καὶ ξεχωρίζει ἀπ' ὅλους στὴ συ-
νέλευσι κι' ὅταν περνᾷ ἀπὸ τὴν πόλι τὸν βλέπουνε σάν
θεό. "Ἄλλος πάλι στὴ μορφή εἶνε ὁμοῖος μὲ τοὺς ἀθά-
νατους, δὲν τὸν στεφανώνει ὅμως ὀλόγυρα ἡ χάρι τῆς
175 ὀμιλίας, ὅπως κι' ἐσένα, ποὺ ἡ μορφή σου εἶνε πολὺ
ὡμορφη κι' οὔτε θεὸς μποροῦσε νὰ τὴν κάνῃ ἀλλοιώ-
τικα, στὸ μυαλὸ ὅμως δὲν ἀξίζεις. Μοῦ ἐρέθισες τὴν
ψυχὴ στὰ στήθη, καθὼς μοῦ ἐμίλησες ἄπρεπα. Δὲν
εἶμαι ἄπειρος ἀπὸ ἀγωνίσματα, ὅπως μοῦ λές, μὰ
180 θαρρῶ πὼς εἶμαι ἀπὸ τοὺς πρώτους, ὅσο βασιζόμουν
καὶ στὰ νειᾶτα μου καὶ στὰ δικά μου χέρια. Τώρα ὁ-
μως μὲ κατέχουν βάσανα καὶ πόνοι· γιατί ἔχω ὑποφέ-
ρει πολλὰ καὶ πολέμους καὶ τὰ κύματα περνώντας.
Κι' ἔτσι ὅμως ποὺ βρίσκομαι, ἂν κι' ἔπαθα πολλές
συμφορές, θὰ δοκιμάσω τ' ἀγωνίσματα, γιατί τὰ λό-
185 για σου μ' ἄγγιξαν στὴν ψυχὴ καὶ γιατί μὲ παρακί-
νησες μ' αὐτὰ ποὺ εἶπες.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ντυμένος ὅπως ἦταν ὥρμησε κι' ἐ-
πῆρε ἓνα δίσκο, μεγαλείτερο καὶ χονδρὸ κι' ὄχι λι-
γώτερο βαρὺ ἀπὸ ἐκείνον ποὺ εἶχαν οἱ Φαίακες ὅταν
ἔρριχναν δίσκο. Αὐτόν, λοιπόν, ἀφοῦ τὸν ἔφερε γύρω,
τὸν ἔρριξε ἀπὸ τὸ δυνατό του χέρι κι' ἔφυγε ἡ πέτοα
120 μὲ βοή. Κι' ἔσκυψαν κι' ἐζάρωσαν οἱ Φαίακες, οἱ ξα-
κουσμένοι ναυτικοί, καθὼς ἐπερνοῦσε ὁ δίσκος. Κι'
ἐπάνω ἀπὸ ὅλων ἐπέταξε τὰ σημάδια καθὼς ἔφυγε μὲ
ὀρμὴ ἀπὸ τὸ χέρι του. Κι' ἡ Ἀθηνᾶ σημάδεψε τὸ τέο-
μα ὅπου εἶχε πέσει ὁ δίσκος, ὁμοῖα μὲ ἄνδρα στὸ σῶ-
μα καὶ μὲ τ' ὄνομα τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

- 125 «Καὶ τυφλὸς ἀκόμα, ξένε, μπορεῖ νὰ διακρίνῃ τὸ
σημάδι σου ψάχνοντας νὰ τὸ εὕρῃ, γιατί δὲν εἶνε διό-
λου ἀνακατεμένο μὲ τὰ πολλὰ, μόνον εἶνε πολὺ μακρύ-
τερό. "Ἐχε θάρρος γιὰ τοῦτο τὸ ἀγώνισμα γιατί κα-
νένας ἀπὸ τοὺς Φαίακες δὲν θὰ τὸ φθάσῃ αὐτὸ τὸ ση-
μάδι, οὔτε θὰ τὸ περάσῃ.»

Αὐτὰ εἶπε κι' εὐχαριστήθηκε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς
Ὀδυσσεὺς κι' ἔχαιρε ποὺ εὗρισκε φίλο εὐνοϊκὸ μέσα
200 στοὺς ἀγῶνες. Καὶ τότε μὲ ξελαφρωμένη τὴν καρδιά
εἶπε στοὺς Φαίακες:

«Φθάστε τον τῶρ' αὐτόν, παιδιὰ, κι' ἴσως ὕστερ' ἄλ-
 λο δίσκο θὰ ρίξω ἢ τόσο μακρὰ ἢ κι' ἀκόμη μακρύ-
 τερα. Κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅποιου τὸ λῆει ἡ καρδιά
 205 κι' ἡ ψυχὴ του, ἄς ἔρθῃ νὰ δοκιμάσουμε, γιατί πολὺ
 μὲ θυμώσατε, ἢ στὶς γροθιὲς ἢ στὴν πάλῃ ἢ καὶ στὸ
 τρέξιμο, κανένα δὲν ἀρνοῦμαι ἀπ' ὅλους τοὺς Φαία-
 κες, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ τὸν Λαοδάμαντα, γιατί αὐτὸς
 εἶνε φίλος μου, ποὺ μὲ φιλοξενεῖ. Ποιὸς θὰ πολεμοῦσε
 μ' ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἀγαπᾷ; Ἀμυαλος θὰ εἶνε καὶ τι-
 210 ποτένιος ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ προκαλοῦσε νὰ παραδῇ
 στοὺς ἀγῶνες μ' ἐκεῖνον ποὺ τὸν φιλοξενεῖ μέσα σὲ
 λαὸ ξένο· θὰ ἔκανε κακὸ μεγάλο στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό
 του. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅμως κανένα δὲν ἀρνοῦμαι,
 οὔτε περιφρονῶ, ἀλλὰ θέλω νὰ τὸν ἰδῶ καὶ μαζί νὰ
 μετρηθοῦμε. Γιατί ὅλα τὰ ξέρω τ' ἀγωνίσματα, ὅσα
 215 ἔχουνε οἱ ἄνδρες. Ξέρω καλὰ ν' ἀδράχνω τὸ καλο-
 φτιαγμένο τόξο, πρῶτος μπορῶ νὰ χτυπήσω ἄνθρωπο
 ρίχνοντας τὸ βέλος μέσα σὲ πλῆθος ἐχθρικό κι' ἂν ἀ-
 κόμα πάρα πολλοὶ σύντροφοι ἐστέκανε κοντὰ μου κι'
 ἐτόξευαν ἄνδρες κι' αὐτοί. Μονάχα ὁ Φιλοκτήτης μὲ
 ξεπερνοῦσε στὸ τόξο, ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῶν
 220 Τρῶων, ὅταν τοὺς τοξεύαμε ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες. Ἀπὸ
 τοὺς ἄλλους ἐγὼ λέγω πῶς εἶμαι πολὺ ἀνώτερος, ὅ-
 σοι τώρα ὑπάρχουνε θνητοὶ ἀπάνω στὴ γῇ, ποὺ τρῶνε
 ψωμί. Μὲ τοὺς παλαιοὺς ὅμως ἄνδρες δὲν θέλω νὰ τὰ
 βάλω, οὔτε μὲ τὸν Ἡρακλῆ, οὔτε μὲ τὸν Εὐρυτο ἀπὸ
 225 τὴν Οἰχαλία, ποῦ, ὅπως ξέρετε, τάβαζαν αὐτοὶ καὶ
 μὲ τοὺς θεοὺς στὰ τόξα, γι' αὐτὸ καὶ γρήγορα ἐπέ-
 θανε ὁ ὑψηλὸς Εὐρυτος καὶ δὲν ἔφθασε σὲ γεράματα
 μέσα στὸ ἀνάκτορό του. Γιατί ὠργίσθηκε ὁ Ἀπόλλων
 καὶ τὸν ἐσκότωσε, ἐπειδὴ τὸν προκαλοῦσε νὰ τοξέ-
 ψουνε μαζί. Ρίχνω καὶ τὸ δόρυ τόσο μακρὰ, ὅσο ἄλ-
 230 λος δὲν μπορεῖ νὰ ρίξῃ βέλος, μονάχα στὰ πόδια φο-
 βοῦμαι μήπως μὲ προσπεράσῃ κανένας ἀπὸ τοὺς Φαία-
 κες, γιατί πολὺ ἄσχημα ἐβασανίσθηκα στὰ κύματα,
 ἐπειδὴ δὲν εἶχα πάντα τὴν περιποίησί μου στὸ πλοῖο
 καὶ γι' αὐτὸ ἔχουνε λυθῇ ὅλα μου τὰ μέλη.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὅλοι τους σιωποῦσαν ἄφωνοι. Μονάχα
 235 ὁ Ἀντίνοος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

- «Ξένε, δὲν μᾶς τὰ εἶπες διόλου ἄσχημα ὄλ' αὐτά, ἀλλὰ θέλεις νὰ μᾶς δείξης τὴν ἱκανότητα ποὺ ἔχεις, γιὰτὶ ὠογίσθηκες ποὺ αὐτὸς ὁ ἄνδρας σὲ προκάλεσε στοὺς ἀγῶνες καὶ σοὺ ἐμίλησε προσβλητικά. Δὲν θὰ κατηγοροῦσε ὅμως τὴ δύναμί σου κανένας γνωστικός
- 240 καὶ συνετὸς ἄνθρωπος. "Ελα ὅμως τώρα καὶ κατὰλαβε τὶ σοὺ λέγω, γιὰ νὰ τὰ πῆς καὶ στοὺς ἄλλους ἡρώες, ὅταν θὰ συμποσιάζετε μέσα στ' ἀνάκτορά σου, κοντὰ στὴ γυναῖκα σου καὶ στὰ παιδιὰ σου. Τότε νὰ θυμᾶσαι καὶ νὰ λὲς γιὰ τὴ δική μας ἱκανότητα, τὶ μᾶς ἀξίωσε καὶ μᾶς ὁ Ζεὺς νὰ κάνουμε ἀπὸ τοὺς πατέρες μας ὡς σήμερα. Γιὰτὶ δὲν εἴμαστε τέλειοι πυγμάχοι, οὔτε παλαιστοί, εἴμαστε ὅμως ὀρμητικοὶ στὰ πόδια καὶ πρῶτοι στὰ καρᾶδια. Καὶ πάντα μᾶς ἀρέσει ἢ καλοπέρασι, τὸ καλὸ φαγοπότι, ἢ κιθάρα κι' οἱ χοροὶ καὶ τὰ πολλὰ κι' ὠραῖα φορέματα τὰ ὀλοκάθα-
ρα καὶ τὰ θερμὰ λουτοᾶ καὶ τὸ κρεβάτι. "Ελᾶτε ὅ-
μως, ὅσοι εἰσθε οἱ πρῶτοι χορευτοὶ ἀνάμεσά· στοὺς Φαίακες, χορέψτε γιὰ νὰ λέγῃ ὁ ξένος στοὺς δικούς του, ὅταν γυρίσῃ σπῆτι του, πόσο εἴμαστε ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους στὴ ναυτιλία καὶ στὸ τρέξιμο καὶ στὸ χορὸ καὶ στὸ τραγοῦδι. "Ας πάῃ κάποιος γρήγορα νὰ φέρῃ στὸν Δημόδοκο τὴν γλυκεῖα κιθάρα του. Κά-
255 που ἐκεῖ εἶνε μέσα στὸ παλάτι.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ θεόμορφος Ἀντίνοος καὶ ὁ κήρυκας ἐσηκώθηκε νὰ φέρῃ τὴ λαξευτὴ κιθάρα ἀπ' τὸ παλάτι τοῦ βασιλέως. Τότε ἐσηκώθηκαν ἐννέα δημόσιοι κριταὶ τῶν ἀγῶνων. Αὐτοὶ σὲ κάθε ἀγώνισμα ἐτοίμαζαν
260 ὅ,τι πρέπει. "Ισιωσαν, λοιπόν, τὸν χῶρο κι' ἐπλάτυναν καλὰ γύρω τὸν κύκλο. Ἐπλησίασε κι' ὁ κήρυκας κι' ἔφερε τὴ γλυκεῖα κιθάρα τοῦ Δημόδοκου κι' ἐκεῖνος ἐπῆγε στὴ μέση κι' ἀπὸ τίς δυὸ μεριεὶς ἔστεκαν παιδιὰ στὴν πρώτη τους νεότη, ποὺ γνωρίζουν ἀπὸ χορὸ, κι' ἐκτυπούσανε τὸ θεῖο χορὸ μὲ τὰ πόδια κι' ὁ
265 Ὀδυσσεὺς ἐβλεπε τὰ πόδια τοὺς νὰ βγάζουν σπῆτες κι' ἐθαύμαζε μέσ' στὴν ψυχὴ του.

Κι' ὁ ἀοιδὸς ἄρχισε μὲ τὴν κιθάρα του νὰ τραγουδάῃ ὠμορφα γιὰ τὸν ἔρωτα τοῦ Ἀρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης μὲ τ' ὠραῖο στεφάνι, πῶς ἐπλάγιασαν τὴν

- πρώτη φορά στ' ανάκτορα τοῦ Ἡφαίστου κρυφὰ καί
 πολλά δῶρα τῆς ἔδωκε κι' ἐντρόπιασε τὸ κρεββάτι
 270 τοῦ ἀνδρός της, τοῦ θεοῦ Ἡφαίστου. Εὐθύς ἐπῆγε ὁ
 μαντατοφόρος Ἥλιος νὰ τοῦ τὰ πῇ, ποῦ τοὺς ἐπίασε
 ξαφνικὰ νὰ εἶνε σφιχταγκυλισμένοι ἐρωτικά. Ὁ
 Ἡφαιστος ὅμως, καθὼς ἄκουσε τὸν θλιβερό γιὰ τὴν
 ψυχὴ τοῦ λόγου, ἐπῆγε στὸ ἐργαστήρι τοῦ μελετῶντας
 πολλὰ κακὰ στὸ νοῦ του. Ἔστησε ἀπάνω στὸ ξύλο
 275 μεγάλο ἀμόνι κι' ἔκοβε ἀλυσσίδες ἄσπαστες κι' ἄξε-
 στε ἐξοργισμένος μὲ τὸν Ἄρη, ἐκίνησε γιὰ τὸν θάλαμο
 ὅπου ἦταν τὸ ἀγαπημένο του κρεββάτι. Στὰ πόδια,
 λοιπόν, τοῦ κρεββατιοῦ ἐπέρασε τὶς ἀλυσσίδες, γύρω,
 παντοῦ καί πολλές ἄλλες ἐπέρασε ἀπὸ ἀπάνω,
 280 λεπτὲς σὰν τὸν ἱστὸ τῆς ἀράχνης, ποῦ κανεῖς δὲν θὰ
 μπορούσε νὰ τὶς ἰδῇ, οὔτε κι' ἀπὸ τοὺς μακάριους
 θεοὺς, γιὰτὶ ἦτανε φτιαγμένες μὲ περίσσιο δόλο. Ἀ-
 φοῦ, λοιπόν, ἐπέρασε πιά ὅλο τὸ δόλο γύρω ἀπὸ τὸ
 κοεββάτι, ἔκανε πῶς πάη στὴ Λῆμνο, τὴν καλοχτισμέ-
 νη πόλι, ποῦ τὴν ἦταν πῶ ἀγαπητότερη ἀπ' ὅλες τὶς
 285 χώρες. Ὁ Ἄρης ὅμως μὲ τὰ χρυσὰ τὰ γκέμια δὲν ἔ-
 κανε τὸν κατάσκοπο σὰν τυφλὸς καί μόλις εἶδε τὸν
 Ἡφαιστο, τὸν περίφημο τεχνίτη, νὰ πηγαίνει πέρα ἐ-
 κίνησε κι' αὐτὸς γιὰ τὸ παλάτι τοῦ ξακουστοῦ Ἡ-
 φαίστου, ποθώντας τὸν ἔρωτα τῆς Ἀφροδίτης μὲ τ'
 ὠραῖο στεφάνι. Κι' ἐκείνη μόλις εἶχε ἐρθῇ ἀπ' τοῦ πα-
 290 τέρα της, τοῦ παντοδύναμου γυιοῦ τοῦ Κρόνου, κι' ἐ-
 ῥοφίξε τὸ χέρι καί τῆς εἶπε:
 «Ἐλα, ἀγαπημένη μου, στὸ κρεββάτι, ἄς πλαγιά-
 σουμε νὰ γλεντήσουμε, γιὰτὶ ὁ Ἡφαιστος δὲν εἶνε
 πιά ἐδῶ στὸν τόπο, ἀλλὰ κάπου ἔχει πάει, στὴ Λῆμνο,
 νὰ βρῇ τοὺς ἀγριόφωνους Σιντίους.»
 295 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκείνης τῆς καλάρωσε νὰ πλαγιάσουν.
 Ἐμπήκαν, λοιπόν, κι' ἐπλάγιασαν οἱ δύο τους στὸ
 κρεββάτι, ἐχύθηκαν ὅμως γύρω τους οἱ τεχνικὲς ἀ-
 λυσσίδες τοῦ συνετοῦ Ἡφαίστου καί δὲν μπορούσαν
 οὔτε νὰ κουνήσουν κανένα ἀπὸ τὰ μέλη τους, οὔτε νὰ
 τὸ ἀνασηκώσουν. Τότε πιά κατάλαβαν πῶς ἦταν ἀδύ-

νατο νὰ ξεφύγουν. Κοντά τους τότε ἦρθε ὁ ξακουστὸς
 300 ὁ στραβοπόδης, ὁ Ἥφαιστος, ποὺ ἐγύρισε πίσω πρὶν
 νὰ φτάσῃ στὴ γῆ τῆς Λήμνου, γιατίι ὁ Ἥλιος κατα-
 σκόπευε καὶ τοῦ τὰ πρόφτασε ὅλα. Ἐκίνησε, λοιπόν,
 γιὰ τὸ σπίτι του μὲ τὴ θλίψι στὴν ψυχὴ του. Ἐστάθηκε
 305 στὰ πρόθυρα κι' ἄγρια ὀργὴ τὸν συνεπῆρε κι' ἐβούη-
 ξε φριχτὰ σ' ὅλους τοὺς θεοὺς:

«Πατέρα Ζεῦ κι' οἱ ἄλλοι μακάριοι θεοὶ αἰώνιοι,
 ἐλᾶτε ἐδῶ νὰ δῆτε πράγματα ἀξιογέλαστα κι' ἀθά-
 310 τέρα της, τοῦ παντοδύναμου γυιοῦ τοῦ Κρόνου, κι' ἐ-
 Διός, ἡ Ἀφροδίτη, μὲ ἀτιμάζει πάντοτε καὶ ἀγαπᾷ
 τὸν ὀλέθριο Ἄρη, γιατίι αὐτὸς εἶνε ὠμορφος καὶ δὲν
 ἔχει σημάδι στὰ πόδια, ἐνῶ ἐγὼ βέβαια γεννήθηκα
 σακάτης. Γι' αὐτὸ ὅμως δὲν φταίει ἄλλος κανεὶς ἀλλὰ
 οἱ δυὸ γονιοί μου, ποὺ κάλλιο νὰ μὴ μὲ γένναγαν.
 Ἀλλὰ θὰ ἰδῇτε τώρα τὸ ζευγάρι τὴ ὠραία ποὺ εἶν'
 ἀγκαλιασμένο μέσα στὸ κρεββάτι μου κι' ἐγὼ τοὺς
 βλέπω καὶ μοῦ καίνετ' αἱ καρδιά. Ἐλπίζω ὅμως πὼς
 315 δὲν θέλουν τώρα πιά οὔτε καὶ γιὰ λίγο νὰ πλαγιάζουν
 ὅπως εἶνε τώρα, ἄν καὶ πολὺ ἀγαπιοῦνται, γρήγορα
 δὲ θὰ θέλουνε κι' οἱ δυὸ τους νὰ πλαγιάζουν, θὰ τοὺς
 βαστάῃ ὅμως ὁ δόλος καὶ τὰ δεσμά, ὥσπου ὁ πατέρας
 της μοῦ ἀποδώσῃ ὅλα τὰ δῶρα καὶ τὰ χαρίσματα ὅσα
 τοῦ ἔδωσα γιὰ τὴν προκομμένη τὴν κόρη του, γιατίι ἔχει
 320 ὠμορφη θυγατέρα, τρελλὴ ὅμως καὶ ξεμυαλισμένη.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ μαζεύθηκαν οἱ θεοὶ στὸ ἀνάκτορο μὲ
 τὸ χάλκινο κατῶφλι κι' ἦρθε κι' ὁ Ποσειδῶν ποὺ κρα-
 325 τάει τὴ γῆ, κι' ἦρθε κι' ὁ Ἑρμῆς ὁ ἐξυπνος, κι' ἦρθε
 κι' ὁ μακρυτάξειδος θεὸς Ἀπόλλων. Οἱ θεές ὅμως ἀπὸ
 ντροπὴ ἔμειναν ἡ καθεμιὰ στὸ σπίτι της. Ἐστάθηκαν,
 λοιπόν, στὰ πρόθυρα οἱ θεοὶ ποὺ χαρίζουν τ' ἀγαθὰ
 κι' ἄσβυστο γέλιο ἐξέσπασε ἀνάμεσα στοὺς ἀθάνα-
 τούς ὅταν εἶδανε τίς τέχνες τοῦ ἐξυπνοῦ Ἥφαιστου.
 Κι' αὐτὰ ἔλεγε ὁ ἕνας θεὸς στὸν ἄλλο:

«Δὲν προκόβουνε οἱ κακὲς οἱ πράξεις, γιατίι κά-
 330 ποτε ὁ ἀργοκίνητος πιάνει τὸν γρήγορο, ὅπως τώρα
 τὰ κατὰφερε ὁ Ἥφαιστος, ποὺ ἐνῶ εἶν' ἀργοκίνητος
 ἔπιασε τὸν Ἄρη, ποὺ εἶνε ὁ γρηγορώτερος ἀπὸ τοὺς
 θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὸν Ὀλύμπο, ἄν κι' εἶνε χωλός,

μέ τις τέχνες του. Γι' αὐτὸ ὁ Ἄρης χρωστᾷ νὰ πλη-
ρώσῃ τὸ πρόστιμο τοῦ μοιχοῦ ποὺ πιάνεται.»

Αὐτὰ ἔλεγαν μεταξύ τους. Στὸν Ἑρμῇ ὅμως εἶπε ὁ
Ἀπόλλων, ὁ γυιὸς τοῦ Διός:

335 «Ἑρμῇ, γυιὲ τοῦ Διός, δωρητὴ, ποὺ μοιράζεις τ'
ἀγαθὰ, θάθελες ἄραγε, σφιγμένος μέσα στὰ δυνατὰ
δεσμὰ, νὰ πλαγιάζῃς στὸ κρεβάτι, στὸ πλευρὸ τῆς
χρυσῆς Ἀφροδίτης;»

Σ' αὐτὸν ἔπειτ' ἀπάντησε ὁ δωρητὴς ποὺ μετὸ φῶς
σκοτῶνει:

340 «Ἄμποτες τοῦτο νὰ γενῇ, θεέ, μακρότοξε Ἀπόλ-
λων, καὶ τρεῖς φορὲς τόσοι ἀτέλειωτοι δεσμοὶ νὰ με
τυλίγουν, κι' ἐσεῖς νὰ κυττάζετε οἱ θεοὶ κι' ὅλες οἱ
θεές κι' ἐγὼ ὅμως νὰ πλαγιάζω πλάι στῇ χρυσῇ Ἀ-
φροδίτῃ.»

Αὐτὰ εἶπε κι' οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἐγέλασαν μετὴν
καρδιά τους. Μονάχα ὅμως ὁ Ποσειδὼν δὲν γελοῦσε,
ἀλλὰ παρακαλοῦσε πάντα τὸν Ἥφαιστο, τὸν ξακου-
345 στὸ τεχνίτη, νὰ λύσῃ τὸν Ἄρη. Ἐφώνηξε, λοιπόν, κι'
εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Λύσε τον κι' ἐγὼ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ πληρώσῃ ὁ Ἴ-
διος, ὅπως ζητᾷς, ὅλα τὰ νόμιμα, μπροστὰ στοὺς ἀθά-
νατους θεοὺς.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ ξακουστὸς ὁ χωλός:

350 «Μὴ μοῦ τὰ λὲς αὐτά, Ποσειδῶν, ποὺ κρατᾷς τῇ
γῇ. Ἐλεεινὲς γιὰ τοὺς ἐλεεινὲς θὰ εἶνε οἱ ἐγγυήσεις
νὰ ὑπόσχεται κανεὶς. Πῶς μπορῶ ἐγὼ νὰ σὲ δέσω
μπροστὰ στοὺς ἀθάνατους θεοὺς ἂν πάῃ μακριὰ ὁ
Ἄρης κι' ἀποφύγῃ καὶ τὸ χρέος καὶ τὸν δεσμό;»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ Ποσειδῶν ποὺ ταράζει
τὴν γῇ:

355 «Ἥφαιστε, ἂν τυχὸν ὁ Ἄρης ἀποφύγῃ τὸ χρέος
τοῦ καὶ φύγῃ μακριὰ, ὁ ἴδιος ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ πλη-
ρώσω.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ ξακουστὸς χωλὸς καὶ
τοῦ εἶπε:

«Δὲν στέκει, οὔτε ταιριάζει ν' ἀρνηθῶ τὸν λόγο
τὸ δικό σου.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ δυνατὸς Ἥφαιστος κι' ἔλυσε τοὺς δε-

360 σμούς κι' εκείνος, μόλις ἐλύθηκε ἀπὸ τὸ δεσμό, ἂν κι' ἦταν δυνατός, ἀμέσως ξεπετάχθηκαν κι' ἐπῆγαν ὁ Ἄρης στὴ Θράκη κι' ἡ φιλόγελη Ἀφροδίτη στὴν Κύπρο, κι' ἐτράβηξε στὴν Πάφῳ. Ἐκεῖ ἦταν ὁ ναὸς τῆς κι' ὁ βωμὸς γεμάτος καπνὸς ἀπὸ θυμιάματα. Ἐκεῖ οἱ Χάρες τὴν ἐλούσανε καὶ τὴν ἄλειψαν μὲ ἄθνατο λάδι,
 365 ποὺ βάζουν ἀπάνω τους οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ τὴν ἐντυσαν μὲ ὑπέροχα φορέματα, θαῦμα γιὰ νὰ τὰ βλέπης.

Αὐτά, λοιπόν, τραγούδαγε ὁ ξακουστὸς αἰοῖδὸς κι' ὁ Ὀδυσσεὺς διεσκέδαζε κι' εὐχαριστιόταν νὰ τὸν ἀκούῃ, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι μακρόκωποι Φαίακες, οἱ ξακουσμένοι ναυτικοί.

370 Τότε ὁ Ἀλκίνοος ἐπρόσταξε τὸν Ἄλιο καὶ τὸν Λαοδάμα νὰ χορέψουνε μοναχοὶ τους χωρὶς κανέναν ἀντίπαλο. Κι' αὐτοί, λοιπόν, ἐπῆραν στὰ χέρια τους μιὰ ὠραία σφαῖρα, πορφυρῇ, ποὺ τοὺς ἔκανε ὁ συνετὸς Πόλυβος, κι' ὁ ἕνας τὴν ἔρριχνε ὑψηλὰ στὰ σκιερὰ σύννεφα, λυγίζοντας πίσω τὸ κορμὶ του, κι' ὁ ἄλλος
 375 πηδοῦσε ὑψηλὰ ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὴν ἄρπαζε εὐκόλα πρὶν νὰ πατήσῃ χάμω μὲ τὰ πόδια. Κι' ἀφοῦ πιά μὲ τὴ σφαῖρα ἀγωνίσθηκαν ρίχνοντάς τὴν ὑψηλὰ στὸν ἀγέρα, ἐχόρεψαν ἔπειτα ἀπάνω στὴ γόνιμη γῆ πότε ὁ ἕνας καὶ πότε ὁ ἄλλος καὶ τ' ἄλλα παλληκάρια πα-
 380 ράστεκαν στὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς ἐπαίνευαν ζωηρὰ κι' ἐβουίζεν ὅλος ὁ τόπος.

Τότε, λοιπόν, ἐμίλησε στὸν Ἀλκίνοο ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀλκίνοε, βασιλεῦ, ποὺ ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς εἶσαι ὁ πρῶτος, παινεύτηκες πὼς εἶνε οἱ καλλίτεροι στὸ χορὸ οἱ Φαίακες, αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια καὶ θαυμάζω ποὺ τοὺς βλέπω.»

385 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐχάρηκε ὁ γενναῖος Ἀλκίνοος, κι' ἀμέσως εἶπε στοὺς Φαίακες ποὺ ἀγαπᾶνε τὰ κουπιά:

«Ἀκοῦστε, ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαιάκων, ὁ ξένος μοῦ φαίνεται πὼς εἶνε πολὺ συνετός, ἀλλὰ ἐλᾶτε νὰ τοῦ χαρίσουμε δῶρο φιλοξενίας, καθὼς ἄρ-

390 μόζει. Δώδεκα εἶνε οἱ ἀρχηγοὶ στὸ λαὸ κι' ἐξουσιάζουν κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δέκατος τρίτος. Ὁ καθέννας ἀπ'

αὐτοὺς ἅς φέρῃ καλοπλυμένο φόρεμα καὶ χιτῶνα κι-
 ἓνα τάλαντο πολύτιμο χρυσάφι. Γρήγορα ἅς τὰ φέ-
 ρουμε ὅλοι μαζί, ὥστε στὰ χέρια του κρατῶντας τα
 395 ο ξένος νὰ ἐρθῇ στὸ δείπνο χαίροντας στὴν ψυχὴ του.
 Κι' ὁ Εὐρύαλος ἅς κυττάξῃ νὰ τοῦ εὐχαριστήσῃ τὴν
 καρδιά με λόγια καὶ με δῶρο, γιατί δὲν τοῦ ἐμίλησε
 διόλου καθὼς πρέπει.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ἐπαινοῦσαν τὰ λόγια
 του καὶ σωστὰ τὰ εὕρισκαν κι' ὁ καθένας ἔστειλε κή-
 ρυκα ἀμέσως νὰ φέρῃ τὰ δῶρα. Σ' αὐτὸν πάλι ὁ Εὐ-
 400 ρύαλος ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Ἀλκίνοε, βασιλεῦ, ποὺ εἶσαι στοὺς λαοὺς ἀνάμεσα
 ὁ πρῶτος, θὰ καταπραῦνω ἐγὼ βέβαια τὸν ξένο, ὅπως
 προστάξεις. Θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὀλοχάλκινο
 σπαθὶ με τὴν ἀργυρὴ λαβή, ποὺ ὀλόγυρα ἔχει θήκη
 ἀπὸ ἐλεφαντόδοντα νεόκοπο καὶ πιστεύω πολὺ πῶς
 405 θὰ τὸ ἐκτιμῇς.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τοῦβαλε στὰ χέρια τὸ ἀργυροκάρ-
 φωτο ξίφος καὶ τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ
 αὐτὰ λόγια:

«Χαῖρε, πατέρα ξένε, ἂν κανένας λόγος βαρὺς ἔχει
 εἰπωθῇ, εἴθε νὰ τὸν πάρουνε μακρὰ οἱ ἄνεμοι κι' ἐ-
 410 σένα νὰ σ' ἀξιώσουνε οἱ θεοὶ νὰ ἰδῇς τὴν γυναῖκα σου
 καὶ νὰ φθάσῃς στὴν πατρίδα σου, γιατί ὑποφέρεις
 πολλὸν καιρὸ μακρὰ ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους σου.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
 καὶ τοῦ εἶπε:

«Καὶ σύ, ἀγαπητέ, χαῖρε πολὺ κι' εἴθε οἱ θεοὶ νὰ
 σοῦ χαρίσουν τὴν εὐτυχία. Καὶ νὰ μὴ ποθήσῃς ἀργό-
 415 τερα αὐτὸ τὸ ξίφος ποὺ μοῦ ἐχάρισες πιά, ἀφοῦ με
 καταπραΰνες με λόγια.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἔβαλε γύρω στοὺς ὤμους τὸ
 ἀργυροκάρφωτο ξίφος. Ἔδυσε τότε ὁ ἥλιος καὶ κον-
 τὰ του ἦτανε περίφημα δῶρα. Αὐτὰ τὰ μετέφεραν οἱ
 λαμπροὶ κήρυκες στοῦ Ἀλκίνοου τὸ σπίτι κι' ἀμέσως
 τὰ παράλαβαν τὰ παιδιὰ τοῦ ἀμέμπτου Ἀλκινόου καὶ
 420 κοντὰ στὴ σεβαστὴ μητέρα τοὺς ἐτοποθέτησαν τὰ ὡ-
 ραιότατα δῶρα. Μπροστὰ ἐπερπατοῦσε ὁ γενναῖος
 Ἀλκίνοος καὶ σὰν ἐφθάσανε στὸ παλάτι ἐκάθισαν.

στοὺς ὕψηλοὺς θρόνους. Τότε, λοιπόν, εὐθύς εἶπε
 εἰς τὴν Ἀρήτη ὁ δυνατὸς Ἀλκίνοος:

- «Σῦρε, γυναῖκα, καὶ φέρε τὸ λαμπρότερο κιβώτιο,
 425 ποῦ εἶνε τὸ καλλίτερο ἅπ' ὅλα, καὶ βάλε μέσα ἡ ἴδια
 καλοπλυμένο φόρεμα καὶ χιτῶνα καὶ γύρω στὴ φω-
 τιά χάλκινο βάλετε δοχεῖο καὶ ζεστάνετε νερό, ὥστε
 ἄφου λουσθῇ καὶ ἰδῇ καλοβαλμένα ὅλα τὰ δῶρα, ποῦ
 οἱ ἄψογοι Φαίακες ἐδῶ ἐφέρανε, νὰ εὐφρανθῇ κι' ἀπὸ
 τὸ συμπόσιο, ἀκούοντας τοῦ τραγουδιοῦ τὸν ἦχο. Κι'
 430 ἐγὼ θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὠραιότατο, τὸ δικό
 μου κύπελλο, τὸ χρυσό, γιὰ νὰ προσφέρῃ σπονδὲς μέ-
 σα στὸ ἀνάκτορό του στὸν Δία καὶ στοὺς ἄλλους
 θεοὺς καὶ νὰ θυμᾶται ἐμένα ὅλες τὶς ἡμέρες.»

- Αὐτὰ εἶπε κι' ἡ Ἀρήτη ἐπρόσταξε στίς ὑπηρέτριες
 νὰ στήσουν γύρω στὴ φωτιά μεγάλο τριπόδι, ὅσο μπο-
 ροῦνε πρὸ γρήγορα, κι' ἐκεῖνες ἐστήσανε τὸ τριπόδι
 435 τοῦ λουτροῦ μέσα στὴν φλογερὴ φωτιά, ἔχυσαν μέσα
 νερό κι' ἐπῆραν κι' ἀναψαν ἀπὸ κάτω ξύλα. Κύκλωσε
 γύρω τὴν κοιλιὰ τοῦ τρίποδος ἡ φωτιά κι' ἐξεστάθηκε
 τὸ νερό. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἡ Ἀρήτη ἔφερε γιὰ τὸν
 ξένο ἔξω ἀπὸ τὸν θάλαμο λαμπρὸ κιβώτιο κι' ἔβαλε
 440 μέσα τὰ ὠραιότατα δῶρα, τὰ φορέματα καὶ τὸ χρυ-
 σάφι, ποῦ οἱ Φαίακες τοῦ ἐχάρισαν, ἔβαλε κι' ἡ ἴδια
 μέσα ὠραῖο φόρεμα καὶ χιτῶνα καὶ τοῦ ἐμίλησε καὶ
 τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

- «Ἐσὺ τώρα ἰδὲς τὸ σκέπασμα καὶ γρήγορα κάνε
 ἀπάνω κόμπο, μὴ τυχὸν κανέννας στὸ δρόμο σοῦ τὸ
 πειράξῃ ὅταν θὰ κοιμᾶσαι μὲ τὸν γλυκὸ τὸν ὕπνο,
 445 σὰν θὰ πηγαινῇς μὲ τὸ μαῦρο τὸ καράβι.»

- Ἀφοῦ τ' ἄκουσε αὐτὸ ὁ πολυπαθὴς, ὁ θεϊκὸς Ὀ-
 δυσσεύς, ἀμέσως ἔβαλε καλὰ τὸ σκέπασμα καὶ γρή-
 γορα ἔδεσε ἀπὸπάνω κόμπο τεχνικό, ποῦ κάποτε τοῦ
 τὸν ἐμάθαινε ἡ θαυμασία Κίρκη. Τὴν ἴδια στιγμή, ὅ-
 πως ταίριαζε, γιὰ νὰ λουσθῇ τὸν παρακινούσε ἡ οἰκο-
 νόμα, ἀφοῦ μπῇ στὸ λουτρό, κι' ἐκεῖνος μὲ μεγάλῃ
 450 εὐχαρίστησι στὴν ψυχὴ του εἶδε τὸ ζεστὸ λουτρό, γιατί
 δὲν ἐπεριποιόταν συχνὰ τὸν ἑαυτό του, ἀφ' ὅτου ἀφη-
 σε τὸ παλάτι τῆς Καλυψοῦς μὲ τὰ σγουρὰ μαλλιά,
 ἐνῶ τότε εἶχε περιποιῇσι σὰν θεός. Ἀφοῦ, λοιπόν, οἱ

ὕπνρετρες τὸν ἔλουσαν, τὸν ἄλειψαν μὲ λάδι καὶ τὸν
 455 ἔντυσαν μὲ ὠραία χλαῖνα καὶ μὲ χιτῶνα, ἐδύγηκε εὐ-
 θὺς ἀπὸ τὸ λουτρὸ κι' ἐπῆγε πρὸς τοὺς ἄνδρες πού
 ἐπίνανε κρασί. Κι' ἡ Ναυσικᾶ, πού ἀπὸ τοῦ θεοῦς
 εἶχε τὴν ὠμορφιά, ἐστάθηκε κοντὰ στὴν παραστάδα
 τοῦ καλοφτιαγμένου κτιρίου κι' ἐθαύμαζε τὸν Ὀδυσ-
 460 σέα, βλέποντάς τον μὲ τὰ μάτια της, καὶ τοῦ ἐμίλησε
 καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Χαῖρε, ξένε, καὶ νὰ θυμῶσαι καμμιὰ φορὰ κι' ἐ-
 μένα, ὅταν θὰ εἶσαι στὴ γῇ τῆς πατρίδος σου, γιατί
 σὲ μένα πρώτη χρεωστᾶς τὴν σωτηρία τῆς ζωῆς σου.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:
 «Ναυσικᾶ, θυγατέρα τοῦ μεγαλόκαρδου Ἀλκινόου,
 465 εἶθε τώρα ὁ Ζεὺς, ὁ βροντόχτυπος σύζυγος τῆς Ἥρας,
 νὰ δώσῃ νὰ φθάσω στὸ σπίτι μου καὶ νὰ ἰδῶ τὴν ἡ-
 μερὰ τῆς ἐπιστροφῆς μου στὴν πατρίδα. Γι' αὐτὸ κι'
 ἐκεῖ πέρα πάντα σιὸ θεὸ θὰ προσεύχουμαι γιὰ ἐσένα,
 ὅλες τὲς μέρες, γιατί ἐσύ, κόρη, ἔσωσες τὴ ζωὴ μου.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκάθησε σὲ θρόνο πλάι στὸν Ἀλκίνοο,
 τὸν βασιλέα, κι' ἐκεῖνοι πιά ἐμοίραζαν τὲς μερίδες
 470 τῶν φαγιῶν κι' ἀνακάτευαν τὸ κρασί μὲ νερό. Ἐπλη-
 σίασε κι' ὁ κήρυκας ὀδηγώντας τὸν ἀγαπητὸ ἄοιδό,
 τὸν Δημόδοκο, πού ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἐτιμῶσε, τὸν
 ἔφερε, ὅπως ἔπρεπε, στὴ μέση τῶν καλεσμένων, ἀ-
 κουμπώντας τον ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ στύλο. Τότε εἶπε
 στὸν κήρυκα ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, ἀφροῦ ἔκοιπε
 ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ράχι χοίρου μὲ τὰ λευκὰ δόντια,
 475 γιὰτ' εἶχε μείνει τὸ πιὸ πολὺ μέρος κι' ἦτανε προφαν-
 τὸ πάχος ὁλόγουρα στὸ κρέας:

«Κήρυκα, δώσε αὐτὸ ἐδῶ τὸ κρέας στὸν Δημόδοκο
 νὰ φάῃ. Κι' ἐγὼ θὰ τὸν ἀγκαλιάσω, ἂν κι' εἶμαι λυ-
 πημένος, γιατί ἀπ' ὅλους ἀπάνω στὴ γῇ τοὺς ἀνθρώ-
 480 πους τιμῶνται οἱ ἄοιδοι κι' ὅλοι τοὺς σέβονται, ἐ-
 πειδὴ ἡ μοῦσα ἐδίδασκε σ' αὐτοὺς τὰ τραγούδια κι' ἀ-
 γάπησε τῶν ἀοιδῶν τὸ γένος.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ κήρυκας ἔφερε τὸ κρέας καὶ στὰ
 χέρια τὸ ἔβαλε τοῦ ἥρωος Δημοδόκου. Ἐκεῖνος τὸ
 ἐδέχθη κι' ἔχαιρε μέσα στὴν ψυχὴ του. Ὅλοι στὰ ἐ-
 τοίμα φαγιά πού ἦτανε μπροστά τους ἀπλώσαν τὰ

485 χέρια κι' ἄφοῦ ἔσθυσαν τὸν πόθο τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγιοῦ, τότε πιά εἶπε στὸν Δημόδοκο ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς:

«Δημόδοκε, ξεχωριστὰ ἀπ' ὅλους τοὺς θνητοὺς ἐσένα ἐπαινώ. Ἐσένα ἡ μοῦσα βέβαια σ' ἐδίδαξε, ἡ κόρη τοῦ Διός, ἡ ὁ Ἀπόλλων. Γιατὶ πολὺ καθὼς πρέπει τραγουδᾷς τὴν μοῖρα τῶν Ἑλλήνων, ὅσα ἔκαμαν
490 κι' ὅσα ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες, σὰν νὰ ἦσουν ὁ ἴδιος παρὼν ἢ ἀπὸ ἄλλον νὰ ἔχῃς ἀκούσει. Ἐλα ὁμῶς τώρα, πῆγαινε σ' ἄλλο τραγοῦδι καὶ πές μας γιὰ τὸν στολισμὸ τοῦ δουρείου ἵππου, ποῦ ἔκαμεν ὁ Ἐπεὸς μαζί με τὴν Ἀθηνᾶ καὶ κάποτε στὴν ἀκρόπολι τὸν δόλο αὐτὸν ὠδήγησε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, ἀφοῦ τὸν
495 ἐγέμισε με ἄνδρες ποῦ ἐκούρσεψαν τὸ Ἴλιο. Ἄν ὅλ' αὐτὰ μοῦ τὰ ἱστορήσῃς καθὼς πρέπει, ἀμέσως σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θὰ εἰπῶ πῶς βέβαια κάποιος θεὸς ποῦ σ' ἀγαπᾷ σοῦ ἐχάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ θεῖο δῶρον.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνος ἀπὸ ἔμπνευσι θεοῦ ἄρχισε κι' ἔλεγε τὸ τραγοῦδι, πιάνοντάς το ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου οἱ
500 Ἕλληνες ἐμπήκανε στὰ καράβια με τὸ ὠραῖο κατὰ-στρωμα κι' ἔφευγαν ἀφοῦ ἐβάλανε φωτιά στὶς σκηνές τους κι' ἐκεῖνοι πιά γύρω ἀπὸ τὸν ξακουστὸ Ὀδυσσεῆα ἐκάθονταν στὴν ἀγορὰ τῶν Τρώων σκεπασμένοι ἀπὸ τὸν δούρειον ἵππο, γιατί οἱ ἴδιοι οἱ Τρῶες τὸν ἔσυραν
505 στὴν ἀκρόπολι. Ἔτσι ἐκεῖνος ἐστεκόταν κι' οἱ Τρῶες ὀλόγυρά του ἐκάθονταν κι' ἔλεγαν πολλὰ λόγια θυχῶς κρίσι καὶ τρεῖς ὑπῆρχαν μεταξύ τους σκέψεις, ἢ νὰ διατρυπήσουνε τὸ κούφιο ξύλο με τὸ ἄσπλαχνο χάλκινο δόρυ, ἢ νὰ τὸ ρίξουνε ἐπάνω στοὺς βράχους ἀφοῦ τὸ σύρουνε στὴν ἄκρη τῆς ἀκροπόλεως, ἢ νὰ τὸ φυλάξουνε γιὰ νὰ εἶνε μεγάλο στολίδι τῶν θεῶν, ἐξί-
510 λαστήριον ἀφιέρωμα. Σ' αὐτὴν τὴν τελευταία σκέψι ἐμελλε νὰ τελειώσῃ τὸ πρᾶγμα, γιατί γραφτὸ τους ἦτανε νὰ χαθοῦνε ὅταν ἡ πόλι τους σκεπάσῃ τὸν μεγάλο δούρειο ἵππο, ὅπου μέσα ἐκάθονται ὅλοι οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, φέρνοντας στοὺς Τρῶες τὸν φόνο καὶ τὴν καταστροφὴ τῆ μαύρῃ. Τραγουδοῦσε
515 πῶς ἐρημάξανε τὴν πόλι οἱ γυιοὶ τῶν Ἑλλήνων, σὰν

ἐχύθηκαν μέσ' ἀπὸ τ' ἄλογα κι' ἀφήσανε τὸ καρτέρι
 μέσα στὸ κούφιο ξύλο. Τραγούδησε πῶς ὁ ἓνας κι' ὁ
 ἄλλος ἐπήγαινε σὲ κάθε μεριά τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐ-
 ρήμαζε, κι' ὁ Ὀδυσσεὺς πῶς ἐπῆγε στ' ἀνάκτορο τοῦ
 Διηφόβου σὰν τὸν Ἄρη, μαζί με τὸν ἰσόθεο Μενέλαο.
 Ἐκεῖ, ἔλεγε, ἀφοῦ ἐτόλμησε φοβερῶτατον πόλεμον,
 520 ἐνίκησε στὸ τέλος μετὰ τὴν βοήθεια τῆς μεγαλόψυχης
 Ἀθηνᾶς.

Αὐτὰ ἐτραγουδοῦσε ὁ περίφημος αἰοιδὸς κι' ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς ἔλυνε καὶ τὸ δάκρυ ἔτρεχε κάτω ἀπὸ τὰ
 βλέφαρα στὰ μάγουλά του. Κι' ὅπως ἡ γυναῖκα κλαίει
 τὸν ἀγαπημένο της ἀντρα πέφτοντας ἀπάνω του, ὅταν
 κτυπηθῇ καὶ πέσῃ μπροστὰ στὴν πόλι του καὶ στὸν
 κόσμον, ὑπερασπίζοντας τὸν τόπον καὶ τὰ παιδιὰ του
 525 ἀπὸ τῆς σκλαβιάς τὴν ἀσπλαχνὴ ἡμέρα κι' ἐκεῖνη ποῦ
 τὸν βλέπει νὰ πεθαίνη καὶ νὰ σπαρταρῇ χύνει ἀπάνω
 του, θρηνεῖ καὶ χτυπιέται κι' οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ πίσω τὴν
 κτυποῦν μετὰ τὰ κοντάρια στὶς πλάτες καὶ στοὺς ὤμους
 καὶ τοὺς σέρνουνε στὴ σκλαβιά, νὰ δυστυχοῦν καὶ νὰ
 530 δουλεύουνε βαρειά, κι' αὐτὴν τὰ μάγουλα λυώνουν
 ἀπὸ τὴν πιὸ μαύρη κι' ἀξιοδάκρυτη θλίψι, ἔτσι κι' ὁ
 Ὀδυσσεὺς ἔχυνε κάτω ἀπὸ τὰ φρύδια του πικρὸ δά-
 κρυ. Κι' ἐξέφυγε ὅλων τὴν προσοχὴ ποῦ ἔχυνε δάκρυα
 καὶ μονάχα ὁ Ἀλκίνοος τὸν εἶδε καὶ τὸν κατάλαβε
 ποῦ καθότανε κοντά του καὶ τὸν ἄκουσε νὰ βαρυανα-
 535 στενάξῃ. Ἀμέσως τότε εἶπε στοὺς Φαίακες ποῦ ἀγα-
 ποῦνε τὰ κουπιὰ:

«Ἀκοῦστε, ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαίακων.
 Ἄς κρατήσῃ τώρα τὴν γλυκεῖα κιθάρα ὁ Δημόδοκος,
 γιατί δὲν προξενεῖ σ' ὅλους εὐχαρίστησι αὐτὰ τρα-
 γουδῶντας. Ἀφ' οὗτου τρῶμε κι' ἐσηκώθηκε νὰ τρα-
 540 γουδήσῃ ὁ θεῖος αἰοιδός, ἀπὸ τότε δὲν ἔπαψε ἀκόμα
 τὸ θλιβερὸ κλάμμα ὁ ξένος, ἴσως μεγάλος πόνος ἔχει
 μὴ γύρω στὸ νοῦ του. Ἐμπρός, ὅμως, ἄς σταματήσῃ
 αὐτός, ὥστε ὅλοι ὅμοια νὰ διασκεδάζουμε κι' οἱ ξε-
 νοδόχοι κι' ὁ ξένος, γιατί ἔτσι εἶναι πολὺ καλλίτερα,
 ἀφοῦ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν ξένο ἔχουνε γίνει ὅλ'
 αὐτὰ καὶ ἡ ἐτοιμασία τοῦ ταξειδιοῦ καὶ τ' ἀγαπητὰ
 545 δῶρα ποῦ τοῦ χαρίζομε ἐγὼ καὶ τὸν ἀγαποῦμε. Γιατί

- θέσι ἀδελφοῦ παίρνει πάντα ὁ ξένος κι' ὁ Ικέτης σὲ
 ἄνδρα ποῦ ἔστω καὶ λίγο ἔχει αἴσθημα καὶ φρόνησι
 στὸ νοῦ του. Γι' αὐτὸ καὶ σὺ τώρα μὴ προσπαθήσης
 νὰ κρύβης καὶ νὰ ξεφύγης ἀπ' ὅ,τι κι' ἂν σ' ἐρωτήσω.
 Καλλίτερο εἶνε νὰ μοῦ τὸ εἴπῃς. Πές τ' ὄνομα ποῦ σὲ
 550 λένε ἐκεῖ ἢ μητέρα κι' ὁ πατέρας κι' οἱ ἄλλοι, ὅσοι
 μέσα στὴν πόλι καὶ γύρω κατοικοῦνε. Γιατὶ κανένας
 ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶνε χωρὶς ὄνομα, οὔτε ἀπὸ
 μικρὸ ἢ μεγάλο σπίτι ὅταν γεννηθῇ, ἀλλὰ σὲ ὅλους
 δίνουνε ὄνομα, ὅταν τοὺς γεννήσουν οἱ γονεῖς τους.
 555 Πές μου καὶ τὴ χώρα σου, τὸν τόπο καὶ τὴν πόλι, γιὰ
 νὰ σὲ στείλουνε ἐκεῖ τὰ πλοῖα μὲ τὸ νοῦ τους πηγαί-
 νοντας, γιατί δὲν ὑπάρχουνε στοὺς Φαίακες κυβερνή-
 ται καραβιῶν, οὔτε τιμόνια, ποῦ ἔχουνε τ' ἄλλα πλοῖα,
 ἀλλὰ τὰ ἴδια τὰ καράβια μοναχὰ τους ξέρουνε τὰ
 νοήματα καὶ τίς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων καὶ γνωρί-
 560 ζουνε ὅλου τοῦ κόσμου τίς πόλεις καὶ τοὺς παχεῖς ἄ-
 γρους καὶ πολὺ γρήγορα περνοῦν τὸ ἄνοιγμα τῆς θα-
 λάσσης σκεπασμένα μὲ ὁμίχλη καὶ μὲ σύννεφα. Ποτὲ
 δὲν ὑπάρχει φόβος οὔτε νὰ πάθουν τίποτε, οὔτε νὰ
 χαθοῦνε. Αὐτὸ ὅμως ἐδῶ τὸ ἄκουσα κάποτ' ἐγὼ ποῦ
 τὸ ἔλεγε ὁ πατέρας μου ὁ Ναυσίθοος, ποῦ ἔλεγε
 565 ὅτι ὁ Ποσειδῶν μᾶς ἐξήλεψε, γιατί μὲ ἀσφάλεια ξαπο-
 στέλλουμε τὸν καθένα στὸν τόπο του. Φοβέρισε πῶς
 κάποτε θὰ μᾶς τσακίσῃ ἓνα καλοφτιαγμένο καράβι
 τῶν Φαιάκων ὅταν θὰ γυρίζῃ πίσω ἀπὸ ξεπροβόδιμα
 μέσα στὴ σκοτεινὴ τὴν θάλασσα κι' ὅτι τὸ μεγάλο
 ὄρος θὰ πλακώσῃ τὴν πόλι μας. "Εἶσι ἔλεγε ὁ γέρος.
 570 Αὐτὰ ὅμως ὁ θεὸς ἢ θὰ θελήσῃ νὰ τὰ κάμῃ, ἢ θὰ τ'
 ἀφήσῃ ἀνεκτέλεστα, ὅπως τοῦ λέει ἡ ψυχὴ του. "Εἶλα
 ὅμως αὐτὸ νὰ μοῦ εἴπῃς κι' ἀληθινὰ νὰ μοῦ ἱστορή-
 σης, ποῦ περιπλανήθηκες καὶ σὲ ποιὲς χώρες ἀνθρώ-
 πων ἔχεις φθάσει, καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ
 μᾶς εἴπῃς καὶ γιὰ τίς καλοκατοικημένες πόλεις τῶν
 καὶ πόσοι ἀπ' αὐτοὺς εἶνε δύσκολοι καὶ ἄγριοι καὶ
 575 πόσοι δίκαιοι, καὶ ποιοὶ φιλόξενοι καὶ τὸ μυαλό τους
 θεοφοβούμενο. Πές μας ἀκόμη γιατί κλαῖς καὶ δδύρε-

500 σαι μέσα στήν ψυχή σου όταν άκοϋς τήν τύχη τῶν Ἀ-
 χαιῶν καί τῆς Τρωάδος. Γιατί οἱ θεοὶ δίνουν τή μοῖρα
 κι' ὕφαιναν τὸν ὀλεθρο στοὺς ἀνθρώπους γιά νά λένε
 κι' οἱ ἀπόγονοι τραγοῦδι. Μήπως ὅμως ἐχάθηκε κα-
 νένας συγγενής σου μπροστά στήν Τροία, ἀνθρώπος
 καλός, γαμπρός ἢ πεθερός σου; Γιατί αὐτοὶ γίνονται
 οἱ πιὸ ἀγαπητοὶ ὕστερ' ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς ἀπὸ τὸ
 ἴδιο μας τὸ αἷμα καί τὰ παιδιὰ μας. Ἡ μήπως σοῦ
 ἐχάθηκε πουθενά κανένας καλός φίλος σου, ποὺ πολὺ
 σ' ἀγαποῦσε; Γιατί δὲν εἶνε διόλου κατώτερος ἀπὸ
 τὸν ἴδιο μας τὸν ἑσέλφὸ ὁ φίλος ὁ συνετὸς καὶ μυα-
 λωμένο;»

ΡΑΨΩΔΙΑ I

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΛΚΙΝΟΝ

ΚΙΚΟΝΕΣ, ΛΩΤΟΦΑΓΟΙ, ΚΥΚΛΩΠΕΣ

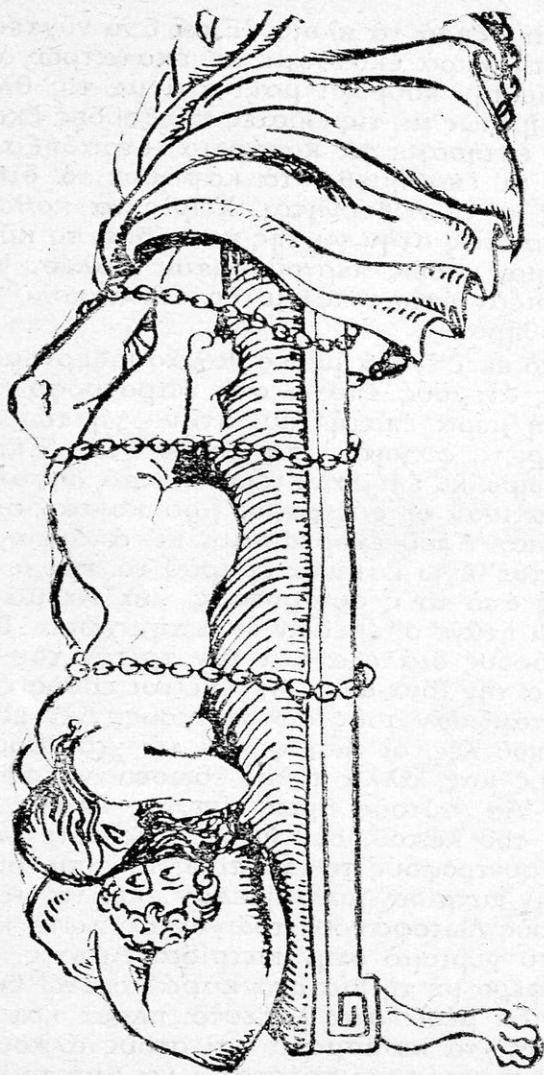
Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 εἶπε:

«Ἀλκίνοε, βασιλεῦ, ποὺ πρῶτος εἶσαι στὸ λαό, βέ-
 θαια εἶνε ὠραῖο ν' ἀκούῃ κανεὶς ἕναν τέτοιοι ᾄδῳ,
 σὰν αὐτὸν ἐδῶ, ποὺ εἶνε ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς στῇ
 5 φωνῇ. Γιατί ἐγὼ νομίζω πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ
 εὐχάριστο ὅταν ὅλος ὁ λαὸς εἴν' εὐχαριστημένος κι'
 εὐτυχισμένος κι' οἱ καλλίτεροι στὸ παλάτι μέσα νά
 κάθονται στῇ σειρᾷ καὶ ν' ἀκοῦνε τὸν ᾄδῳ ἔχοντας

- κοντά τους τὰ τραπέζια φορτωμένα ψωμί καὶ κρέατα
 10 κι' ὁ οἰνοχόος νὰ παίρῃ τὸ κρασί ἀπὸ τὸν κρατήρα,
 νὰ φέρῃ νὰ γεμίξῃ τὰ ποτήρια. Αὐτὸ φαίνεται στὸ νοῦ
 μου πὼς εἶνε τ' ὠραιότερο. Κι' ἐσένα τώρα ἡ ψυχὴ σου
 γύρισε καὶ θέλεις νὰ μ' ἐρωτᾷς γιὰ τὰ θλιβερά μου
 βασανὰ, γιὰ νὰ μὲ κάμῃς νὰ θρηνῶ περισσότερο ὅταν
 βαρυαναστενάξω. "Ἐπειτ' ἀπ' αὐτό, ποῖο πρῶτο καὶ
 15 ποῖο τελευταῖο νὰ σοῦ ἱστορήσω ἀπὸ τὰ βάσανά μου,
 γιατί πολλὰ μοῦ ἐχάρισαν οἱ οὐράνιοι θεοί. Καὶ τώρα
 τ' ὄνομά μου πρῶτα θὰ πῶ γιὰ νὰ τὸ γνωρίσετε κιὲ
 σεις, ὥστε κι' ἐγὼ ἔπειτα, ἂν ξεφύγω τὸ θάνατο, νὰ
 εἶμαι δικό σου ξένος, ἂν καὶ μένω πολὺ μακριά. Εἶμαι
 ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ γυιὸς τοῦ Λαέρτου, σ' ὅλους τοὺς ἄν-
 20 θρώνους ξακουστὸς γιὰ τὶς πανουργίες μου καὶ ποῦ
 ἡ δόξα μου φτάνει στὸν οὐρανό. Μένω στὴν Ἰθάκῃ
 τὴν ξακουστή, ποῦ ἔχει ὑψηλὸ βουνὸ τὸ Νήριτο, δα-
 σωμένο καὶ μεγάλο. Νησιὰ ὀλόγυρα πολλὰ κατοι-
 κοῦνται πολὺ κοντὰ τὸ ἓνα στ' ἄλλο, τὸ Δουλίχιον καὶ
 ἡ Σάμῃ κι' ἡ δασωμένη Ζάκυνθος. Ἡ Ἰθάκῃ μὲ τὴν
 25 γαμηλὴ ἀκρογιαλιά βρίσκεται πέρα πολὺ μακρύτερ'
 ἀπὸ τ' ἄλλα νησιὰ μέσα στὴ θάλασσα, πρὸς τὴ δύσι,
 ἐνῶ ἐκεῖνα βρίσκονται στὴν ἀνατολὴ πρὸς τὸν ἥλιο,
 εἶνε ὅλο πέτοα, ἀλλὰ γεννᾷ γενναῖα παλληκάρια κι'
 ἐγὼ βέβαια δὲν μπορῶ νὰ ἰδῶ τίποτ' ἄλλο στὸν κόσμον
 πιδ γλυκὸ ἀπὸ τὸν τόπο μου, ἀφοῦ μ' ἐκράτησεν ἡ Κα-
 30 λυψώ, ἡ θεῖα θεά, μέσα στὶς λαξευτὲς σπηλιές κι' ἡ-
 θελε ἄνδρας τῆς νὰ εἶμαι, ἐπίσης καὶ ἡ Κίρκῃ μὲ κα-
 τακράτησε στὸ παλάτι τῆς ἡ πονερὴ τεχνήτρα θέλον-
 τας νὰ εἶμαι σύζυγός τῆς, ἐμένα ὅμως τὴν ψυχὴ δὲν
 μοῦ τὴν ἐπειθαν μέσα στὰ στήθη, γιατί δὲν εἶνε τίποτε
 γλυκύτερο ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς κι' ἂν
 35 ἀκόμα κάθεται κανεὶς μέσα σὲ πλούσιο σπίτι σὲ ξένη
 γῶρα, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του. "Ἄς σοῦ πῶ ὅμως,
 ἂν βέλῃς, νὰ τὸν πολυβάσανισμένο μου γυρισμὸ ποῦ
 ὁ Ζεὺς μοῦ ἔστειλε σὰν ἔφυγ' ἀπὸ τὴν Τροίαν.
- "Ἀπὸ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος μ' ἐπλησίασε στὴ χώρα
 40 τῶν Κικόνων στὴν Ἰσμαρο. Ἐκεῖ ἐγὼ τὴν πόλιν ἐρή-
 μαφα κι' αὐτοῖς τοῖς κατέστρεψα τοὺς ἴδιους κι' ἀ-
 φοῦ ἀπὸ τὴν πόλιν ἐπήραμε τὶς γυναῖκες καὶ βιὸς πολὺ

τὰ ἐμοιρασθήκαμε ὥστε νὰ μὴ φύγη κανένας χωρὶς ἴσο μερίδιο. Ἐκεῖ, λοιπόν, ἐγὼ ἐπαρρακινούσα νὰ φύγουμε τὸ γρηγορώτερο, οἱ σύντροφοί μου ὅμως, πολλοὶ ἄμυαλοι καθὼς ἦτανε, δὲν μ' ἀκούσανε, ἀλλὰ ἔκατσαν
 45 κί' ἔπιναν πολὺ κρασί, ἔσφαξαν πολλὰ πρόβατα στὴν ἀκροθαλασσιὰ καὶ κυρτόποδα βώδια. Σ' αὐτὸ ὅμως τὸ μεταξὺ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Κίκονας ἐπήγανε κί' ἐφωνάξανε ἄλλους Κίκονας, ποὺ ἦτανε γείτονες μ' αὐτοὺς, περισσότεροι ὅμως καὶ πιὸ ἀνδρείοι, ἐκατοικούσανε στὴ χώρα μέσα κί' ἐγνώριζαν καθαλλάρηδες νὰ πολεμοῦνε τοὺς ἄνδρες κί' ὅπου ἡ χρεῖα τὸ καλεῖ καὶ πεζοί. Ἀπάνω μας ἐπέσανε τὸ πρῶτ' ἀναρίθμητοι, ὅσα φύλλα κί' ἄνθη γίνονται τὴν ἄνοιξι, τὸτ' ἐμᾶς τοὺς
 50 κακότυχους κακὴ μᾶς βρῆκε μοῖρα ἀπὸ τὸν Δία, γιὰ νὰ πάθουμε πολλὰ κακὰ. Σταθῆκανε κί' ἐπολεμούσανε κοντὰ στὰ γρήγορα καράβια κί' ἐχτυπιόντουσαν τὰ δυὸ μέρη μεταξὺ τους μὲ χάλκινα δόρατα. Κί' ὅσο
 55 ἦτανε πρῶτ' καὶ προχωροῦσε ἡ μέρα μέναμ' ἐμεῖς καὶ τοὺς κτυπούσαμε πίσω, ἂν κί' ἦτανε πιὸ πολλοὶ αὐτοί, ὅταν ὅμως ὁ ἥλιος ἐτράθηξε γιὰ τὴ δύσι, τὴν ὥρα ποὺ τὸ ζευγάρι πιά τὸ λύνει ὁ ζευγολάτης, τότε πιά οἱ
 60 Κίκονες ἐπήγανε τ' ἀπάνω κί' ἐδάμασαν τοὺς Ἑλληνες. Ἐξῆ καλοὺς ἐχάσαμε συντρόφους ἀπὸ κάθε πλοῖο κί' οἱ ἄλλοι γλυτώσαμε τὸν θάνατο καὶ τὴν κακὴ τὴ μοῖρα.

Ἀπὸ ἐκεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐπλέαμε μὲ τὴ λύπη στὴν καρδιά, γιὰτὶ ἐχάσαμε ἀγαπητοὺς συντρόφους, ἀλλὰ μὲ προθυμία ἐτραβούσαμε μακριὰ ἀπὸ τὸν θάνατο. Κί' ὅπως εἶνε τὸ σωστό, δὲν ἐκίνησαν νὰ φύγουν τὰ
 65 κυρτὰ πλοῖα πρὶν καλέσουμε τρεῖς φορές τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς κακότυχους συντρόφους ποὺ στὴν πεδιάδα ἐπέθαναν, ἀπὸ τοὺς Κίκονας σκοτωμένοι. Στὰ πλοῖα σήκωσε δυνατὸ ἄνεμο, Βορηᾶ, ὁ Ζεὺς ὁ συννεφοσυνάχτης, τρομερὴ καταιγίδα καὶ μὲ σύννεφα ἐσκέπασε τὴν γῆ μαζὶ καὶ τὸ πέλαγος κί' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐσηκώθηκε σκοτάδι. Μὲ τὸ κεφάλι ἐπήγαιναν τὰ πλοῖα καὶ τὰ πανιά τους σὲ τρεῖς καὶ τέσσερες μεριές τὰ ἐσχισε ἡ δυνάμι τοῦ ἀνέμου. Ἀμέσως τὰ κατεβάσαμε ἀπὸ φόβο μὴ χαθοῦμε καὶ μὲ τὰ κουπιὰ ἐσπρώξαμε

Ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἄρης δεμένοι μετὰ τῶν ἀλυσίδων τοῦ Ἡ-
φαίστου εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀδύτου ἔρωτός των.

πρὸς τὴν ξηρὰ τὰ πλοῖα. Ἐκεῖ δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέ-
 75 ρες στὴ σειρὰ ἐκάτσαμε κι' ἐκατατρώγαμε τὴν ψυχὴ
 μας μετ' τὴν κούρασι μαζί καὶ μετ' τὴν θλίψει. "Ὅταν
 ὅμως ἡ Ἥως μετ' τὴν ὥραιαν πλεξοῦδες ἔκανε τὴν τρίτη
 μέρα, ἐστήσαμε τὰ κατάρτια, ἐτραβήξαμε τὰ λευκὰ
 πανιά κι' ἐκαθήμεθα τὰ καράβια τὰ διηύθυναν ὁ ἁ-
 γέρας κι' οἱ κυβερνήται. Χωρὶς νὰ πάθω τίποτα θά
 80 ἔφθανα ἴσως στὴν γῆ τῆς πατρίδος, τὸ κύμα ὅμως καὶ
 τὸ ρέμα, καθὼς περνοῦσα τὸν Μαλίνα, κι' ὁ Βορηὰς
 μ' ἔρριξαν ὀπίσω καὶ μ' ἔστειλαν πολὺ μακριὰ ἀπὸ
 τὰ Κύθηρα.

Ἀπὸ ἐκεῖ ἐννὴά μέρες θαλασσοδερνόμουν ἀπὸ ὀλέ-
 θριους ἀνέμους ἐπάνω στὸ ψαροτρόφο πέλαγος τὴν
 δεκάτη μέρα ἐπατήσαμε στὴν γῆ τῶν Λωτοφάγων,
 ποὺ τρῶνε φαγητὸ ἀπὸ λουλούδια. Ἐκεῖ ἐβγήκαμε
 85 στὴν ξηρὰ κι' ἐπήραμε νερὸ ἀπὸ τὰ πηγάδια κι' εὐθὺς
 ἐγευματίσαν οἱ σύντροφοί μου κοντὰ στὰ γρήγορα
 καράβια. Ἀφοῦ ἐχορτάσαμε κι' ἀπὸ φαγητὸ κι' ἀπὸ
 ποτό, τότε ἐγὼ ἔστειλα ἔμπρὸς νὰ προχωρήσουν με-
 ρικοὺς ἀπὸ τοὺς συντρόφους γιὰ νὰ μάθουνε τί ἄν-
 θρωποι ἦτανε σ' ἐκείνην ἐκεῖ τὴν χώρα δυὸ ἀπὸ τοὺς
 90 συντρόφους διάλεξα καὶ τὸν τρίτον τὸν ἔστειλα γιὰ
 κήρυκα τὴν ἴδια ὥρα. Κι' ἐκεῖνοι εὐθὺς ἐπροχώρησαν
 κι' ἀντάμωσαν τοὺς Λωτοφάγους. Δὲν εἶχαν στὸ νοῦ
 τους, ποὺ λές, οἱ Λωτοφάγοι νὰ χαλάσουν τοὺς συν-
 τρόφους μας, ἀλλὰ τοὺς ἔδωσαν νὰ φᾶνε ἀπὸ τὸν
 λωτό. Ἀπ' αὐτοὺς ὅμως, ὅποιος ἔφαγε τὸν μελένιο
 καρπὸ τοῦ λωτοῦ, δὲν ἤθελε πιά οὔτε νὰ ἐπιστρέψῃ
 95 στοὺς συντρόφους του νὰ τοὺς τὸ εἰπῇ, οὔτε νὰ γυρί-
 σῃ στὴν πατρίδα, μόνο ἤθελεν ἐκεῖ νὰ μένουν ἀνάμε-
 σα στοὺς Λωτοφάγους τρώγοντας λωτό καὶ νὰ ξεχά-
 σουν τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα. Αὐτοὺς, λοιπόν, ἐγὼ
 τοὺς ἔφερα μετ' τὴν βία στὰ καράβια ἐνῶ ἔκλαιαν, τοὺς
 ἐτραβήξα μέσα στὰ λαξευτὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἔδεσα
 100 κάτω ἀπὸ τὰ καθίσματα καὶ στοὺς ἄλλους πολυαγα-
 πητοὺς συντρόφους πρόσταξα νὰ βιαστοῦνε ὅσο μπο-
 ροῦν νὰ μποῦνε στὰ γρήγορα καράβια, μὴ τυχὸν φάῃ
 κανέναν ἀπὸ τὸν λωτό καὶ λησμονήσῃ τὸν γυρισμὸ
 στὴν πατρίδα. Κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐμπαίνανε μέσα καὶ

- καθόντουσαν στὰ κουπιά καὶ μ' αὐτὰ ἐκτυπούσανε τὴ
θάλασσα τὴν ἀφρισμένη.
- 105 Ἀπ' ἐκεῖ ἐτραθήξαμε πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ θλίψι στὴν
καρδιά μας κι' ἐφθάσαμε στὴν γῆ τῶν περήφανων κι'
ἄδικων Κυκλώπων. Αὐτοί, ἔχοντας φαίνεται πεποί-
θησι στοὺς ἀθανάτους, οὔτε φυτεύουνε κανένα φυτὸ
μὲ τὰ χέρια τους, οὔτε ὀργώνουν, τὰ πάντα ὅμως ἄ-
σπαρτα κι' ἀκαλλιέργητα φυτρώνουν καὶ τὸ σιτάρι
- 110 καὶ τὸ κριθάρι καὶ τὸ ἀμπέλι ποὺ κάνει τὸ μεγαλο-
στάφυλο κρασί κι' ἡ βροχὴ τοῦ Διὸς τὰ μεγαλώνει
γι' αὐτούς. Οὔτε ἀγορὲς ἔχουν αὐτοὶ γιὰ συνέλευσι,
οὔτε δικαστήρια, ἀλλὰ κατοικοῦνε στὶς κορυφές ψη-
λῶν βουνῶν μέσα σὲ λαξευτὲς σπηλιές κι' ὁ καθένας
ἐξουσιάζει τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γυναῖκες του καὶ δὲν
- 115 φροντίζει ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον.
- Ἐνα χαμηλὸ νησί δενδρόφυτο ξαπλώνεται ἔπειτα
ἐξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς χώρας τῶν Κυκλώπων, οὔτε πο-
λὺ κοντά, οὔτε πολὺ μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ. Σ' αὐτὸ μέσα
βρίσκονται ἀναρίθμητες ἄγριες κατσίκες, γιὰτὶ δὲν
τις διώχνει οὔτε ἀνθρώπου πάτημα, οὔτε κυνηγοὶ
- 120 μπαίνουν ἐκεῖ, ποὺ μέσα στὰ δάση κακοπαθιάζουν τὶς
κορφές τῶν βουνῶν ἀκολουθώντας οὔτε ποιμνία τὸ
κατέχουνε, οὔτε ὀργώματα, ἀλλὰ πάντοτε ἄσπαρτο
κι' ἀκαλλιέργητο ὅλες τὶς ἡμέρες δὲν ἔχει ἰδῆ ἄνδρα
καὶ βόσκουν ἐπάνω του οἱ κατσίκες ποὺ βελάζουν.
- 125 Γιατὶ δὲν ἔχουνε οἱ Κύκλωπες πλοῖα κοκκινόπλευρα,
οὔτε τεχνίτες γιὰ καράδια, ποὺ νὰ φτιάσουνε πλοῖα
μὲ ὠραῖο κατὰστρωμα ποὺ κάθε δουλειὰ τελειώνουν,
φθάνοντας στὶς πόλεις τῶν ἀνθρώπων, ὅπως πολλὲς
φορὲς οἱ ἄνδρες περνοῦν τὴ θάλασσα μὲ τὰ πλοῖα καὶ
πάει ὁ ἕνας στὸν ἄλλον' κι' ἔτσι δὲν ἔχουν οὐδὲ ποιὸς
- 130 νὰ τοὺς χτίσῃ καλὲς κατοικίες μέσα στὸ νησί. Γιατὶ
δὲν εἶνε διόλου ἄσχημος ὁ τόπος, ὅλα τὰ δίνει μὲ τὴν
ῥα τούς. Ἐχει λειθάδια στὶς ὄχθες τῆς ἀφρισμένης
θάλασσας μὲ ἀφθονα νερά καὶ καλὸ χῶμα ποὺ θάδι-
ναν αἰῶνια ἀμπέλια κι' εὐκόλο τὸ ὀργῶμα θὰ ἦταν
ἐκεῖ στὸ ἴσωμα' πολὺ βαθεῖα θὰ θεορίζεν πάντα τὰ
γεννήματα στὴν ῥα τους, γιὰτὶ τὸ ἔδαφος εἶνε πολὺ
- 135 παχὺ ἀποκάτω. Μέσα ἔχει λιμάνι ὠραῖο, ἀπάνεμο, ὅ-

που δὲν χρειάζεται παλαμάρι, οὔτε ἄγκυρες νὰ ρίξης, οὔτε πρυμάτσες νὰ δέσης, ἀλλὰ, ἀφοῦ τ' ἀράξουνε, μένουν ἐκεῖ καιρὸ ἕως ὅτου ἡ ψυχὴ τῶν ναυτῶν ἤθελε τοὺς παρακινήσει κι' οἱ καταπληλοὶ θὰ φυσοῦσαν ἀνέμοι. Στὴν κεφαλὴ τοῦ λιμανιοῦ τρέχει καθάριο κρούσταλλο νερό, βρῦση ἀπὸ σπηλιά ἀπὸ κάτω κι' ὀλόγυρα ἄγριες ἐφύτρωσαν λεῦκες. Ἐκεῖ ἐφθάσαμε καὶ κάποιος θεὸς λὲς μᾶς ὡδηγοῦσε ἀνάμεσα στὴν σκοτεινὴ τὴν νύχτα, ποὺ δὲν ἐφεγγε νὰ ἴδῃ κανέναν, γιατί
 145 ἦτανε πυκτὴ ὁμίχλη γύρω στὰ πλοῖα κι' οὔτε σελήνη ἐφώτιζε ἀπὸ τὸν οὐρανό, τὰ σύννεφα τὴν κατεῖχαν. Ἐκεῖ κανέναν τὸ νησί μὲ τὰ μάτια τοῦ δὲν τὸ εἶδε, οὔτε καὶ κύματα μεγάλα εἶδαμε νὰ κυλοῦνται πρὸς τὴν ξηρά, πρὶν ἀράξουμε τὰ γερά καράβια κι' ὅταν
 150 πιά τ' ἀράξαμε κατεβάσαμε ὅλα τὰ πανιά κι' ἐβγήκαμε στὴν ἀκροθαλασσιὰ. Ἐκεῖ ἐπλαγιάσαμε νὰ κοιμηθοῦμε κι' ἐπεριμέναμε τὴν θεϊκὴ αὐγή.

Κι' ὅταν ἐφάνη ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, ποὺ τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, θαυμάζοντας τὸ νησί ἐγυρνοῦσαμε ἐδῶ κι' ἐκεῖ κι' οἱ γύμφες, οἱ θυγατέρες τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός, μᾶς ἐστείλανε κατσίκες τοῦ βουνοῦ γιὰ νὰ γευματίσουνε οἱ σύντροφοι. Ἀμέσως ἀπὸ τὰ πλοῖα ἐπήραμε λυγιστὰ τόξα καὶ ἀκόντια ποὺ εἶνε κούφια ἐκεῖ ποὺ μπαίνει τὸ κοντάρι στὴν αἵχμη, ἐχωριστήκαμε σὲ τρία μέρη κι' ἐρρίχναμε. Εὐθὺς ἔδωσε ὁ θεὸς εὐχάριστο κυνήγι. Δώδεκα καράβια μ' ἀκολουθοῦσανε καὶ στὸ καθένα ἀπὸ ἐννὴ ἑλάχανε γίδες, γιὰ μένα μοναχὰ ἐξεχώρισαν δέκα. Ἔτσι τότε ὅλη τὴν ἡμέρα, ἕως ὅτου δύσῃ ὁ ἥλιος, καθόμασταν στὸ φαγοπότι μὲ μπόλικά κρέατα καὶ γλυκὸ κρασί. Γιατὶ δὲν εἶχε σωθῇ ἀπὸ τὰ καράβια τὸ κόκκινο κρασί, ὑπῆρχε ἀκόμα, γιατί ἐβάλαμε πολὺ μέσα στὰ διπλόχερα κανάτια ὁ
 165 καθένας μας ὅταν ἐπήραμε τὴν ἱερὴ πόλι τῶν Κικόνων. Κι' ἐβλέπαμε τῶν Κυκλώπων τὴ γῆ ποὺ ἦτανε σιμὰ καὶ τὸν καπνὸ καὶ τὴν φωνὴ αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀκούγαμε καὶ τῶν προβάτων καὶ τῶν κατσικιῶν. Ὅταν ἔδυσε ὁ ἥλιος κι' ἦρθε τὸ σκοτάδι, τότε πιά κοιμηθήκαμε στὴν ἀκροθαλασσιὰ. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ
 170 ροδοδάχτυλος Ἥως, ποὺ τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, τότε ἐγώ

ἐμάζεψα ὅλους σὲ σύσκειψι καὶ τοι

«Ἄλλοι νᾶ μείνεν' ἐδῶ, σύντροφοί μου ἀγαπημέ-
νοι, κί' ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ μὲ τοὺς συντρόφους
μου θὰ πάω νᾶ ἰδῶ τί ἄνθρωποι εἰν' αὐτοί, ποιοὶ εἶνε,
νᾶνε ἄραγες ἀδιάντροποι κί' ἄγριοι κί' οὔτε δίκαιοι,
175 ἢ φιλόξενοι κί' ὁ νοὺς τους θεοφοβούμενος.»

Ἔτσι εἶπα, ἀνέβηκα στὸ καράβι κί' ἐπρόσταξα
στοὺς συντρόφους ν' ἀνεβοῦν κί' οἱ ἴδιοι καὶ νᾶ λύ-
σουνε τίς πρυμάτσες. Κί' αὐτοὶ ἀμέσως μέσα ἐμπήκα-
νε καὶ στὰ κοπιὰ ἐκάθισαν, μὲ τὴ σειρά, καὶ χτυποῦ-
σαν τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Ὅταν ὅμως ἐφθάσαμε
180 στὸν τόπο, ποῦ ἦτανε κοντά, ἐκεῖ στὴν ἄκρη κοντά
στὴν θάλασσα, εἶδαμε μιὰ σπηλιά ὑψηλή, κατὰφυτὴ
ἀπὸ δάφνες. Ἐκεῖ ἦτανε ξαπλωμένα πολλὰ πρόβατα
καὶ προβατίνες κί' αἶγες κί' ὀλόγουρα ἦτανε αὐλὴ ὑ-
ψηλή, χτισμένη μὲ πέτρες βαθειὰ χωμένες καὶ μὲ μα-
185 κροὺς κορμούς ἀπὸ κουκουναριᾶς καὶ πεῦκα φουντω-
μένα. Ἐκεῖ ἐπερνοῦσε τίς νύχτες τοῦ ἑνὸς πελώριος
ἀνδρᾶς ποῦ μοναχὸς τοῦ ἔβασκε τὰ πρόβατά του μα-
κρὰ κί' οὔτε εἶχε σχέσι μ' ἄλλους, ἀλλὰ ἔμενε μα-
κρὰ ἀπ' ὅλους κί' ἄνομα εἶχε πάντα στὸ μυαλό του.
190 Ἦτανε, ἀλήθεια, ν' ἀπορῆς πελώριος καθὼς εἶχε γί-
νει κί' οὔτε ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπο σιτοφάγο, ἀλλὰ μὲ
βράχο ἔμοιαζε δασωμένο τῶν ὑψηλῶν βουνῶν, ποῦ
φαίνεται ξεχωριστὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Τότε πρόσταξα στοὺς ἄλλους ἀγαπημένους συν-
τρόφους ἐκεῖ νᾶ μείνουν κοντά στὸ πλοῖο καὶ νᾶ τὸ
195 φυλάνε κί' ἐγὼ, ἀφοῦ διάλεξα δώδεκα, τοὺς καλλίτε-
ρους, ἀπὸ τοὺς συντρόφους, ἔφυγα μαζί μου ἔχοντας
ἀσκή κατοικίσιο γεμάτο μαῦρο κρασί γλυκό, ποῦ μοῦ
ἐχάρισε ὁ γυιὸς τοῦ Εὐάνθους, ὁ Μάρων, ἱερεὺς τοῦ
Ἀπόλλωνος ποῦ τὴν Ἴσμαρο προστατεύει. Αὐτὸν μα-
ζί μὲ τὸ παιδί του καὶ τὴν γυναῖκα του τὸν περιποιη-
200 θήκαμε ἀπὸ σεβασμό, γιατί ἐκατοικοῦσε στὸ πολὺ-
δενδρον ἄλσος τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνος. Κί' αὐτὸς μοῦ
ἐχάρισε λαμπρότατα δῶρα. Ἐπτὰ μοῦ ἐχάρισε τᾶ-
λαντα χρυσάφι καλοδουλεμένο, ἀκόμα μοῦ ἔδωσε
πανάργυρο κρατῆρα κί' ὕστερα κρασί μέσα σὲ διπλό-
205 χερα κανάτια, τὰ ἐγέμισε ὅλα μὲ γλυκὸ ἄκρατο θεῖο

- ποτό. Κανείς αὐτὸ τὸ κρασί δὲν τῷξερε ἀπὸ τοὺς δού-
λους του, οὔτε ἀπὸ τὶς ὑπηρετρίες μέσα στὸ σπίτι,
ἀλλὰ ὁ ἴδιος, ἡ ἀγαπημένη του γυναῖκα καὶ μονάχα
μιά οικονόμα. Ὅταν ἔπιναν αὐτὸ τὸ γλυκὸ σὰν τὸ
μέλι κόκκινο κρασί, γέμιζ' ἓνα ποτήρι κι' ἔχυνε ἐπάνω
210 εἴκοσι μέτρα νερὸ στὸ καθένα καὶ γλυκειὰ εὐωδία
ἐσκόρπιζε ἀπὸ τὸν κρατῆρα, θεσπεσία. Τότε δὲν ἤθελε
κανείς ν' ἀποτραβηχτῇ ἀπ' αὐτὸ τὸ κρασί. Ἀπ' αὐτό,
λοιπόν, ἐγέμισα ἓνα μεγάλο ἄσκι καὶ τὸ ἐπῆρα μαζί
μου καθὼς καὶ τρόφιμα σὲ δερμάτινο σάκκο, γιατί
ἐσκέφθηκα μὲ τὸ νοῦ μου πὼς ἐπῆγαίνα σὲ ἄνθρωπο
215 πάρα πολὺ δυνατόν, ἄγριο, ποὺ δὲν ξέρει οὔτε δι-
καιοσύνη, οὔτε νόμους. Γρήγορα ἐφθάσαμε στὴ σπη-
λιά καὶ δὲν τὸν εὐρήκαμε μέσα, ἀλλὰ ἔβασκε τὰ πα-
χειὰ του πρόβατα. Ἐμπήκαμε μέσα στὴ σπηλιά κι'
ἐθαυμάζαμε τὸ κάθε τι. Τὰ τυριά ἦταν ἀναρίθμητα
μέσα στὰ δοχεῖα, στενάχωρα εἶχαν γίνει τὰ μαντριά
ἀπὸ τὸ πλήθος τῶν ἀρνιῶν καὶ τῶν κατσικιῶν, χωρι-
220 σμένο τὸ κάθε εἶδος, χώρια τὰ πρῶϊμα, χώρια τὰ δεύ-
τερα, χώρια τὰ τρυφεροῦδια. Ἔσταζαν ξέχειλα ὅλα
τὰ καλοφτιαγμένα δοχεῖα, οἱ καρδάρες κι' οἱ σκάφες
ποὺ μέσα ἄρμεγε τὸ γάλα. Τότε πρῶτ' ἀπ' ὅλα μὲ πα-
ρακαλοῦσανε μὲ λόγια οἱ σύντροφοι νὰ πάρουμε τυ-
225 ριά καὶ νὰ γυρίσουμε πίσω κι' ἔπειτα, ἀφοῦ βγάλουμε
ἀπὸ τὰ μαντριά καὶ πᾶμε στὸ πλοῖο τὰ κατσίκια καὶ
τ' ἀρνιά, νὰ πλέουμε στὴν ἄρμυρὴ τῇ θάλασσᾳ. Ἐγὼ
ὅμως, δὲν τὸ ἐδέχτηκα αὐτό, ποὺ θὰ ἦταν πολὺ καλ-
λίτερο, γιὰ νὰ ἰδῶ καὶ τὸν ἴδιο μῆψον θὰ μοῦ ἔδινε
230 φίλοξενίας δῶρα. Δὲν ἔμελλε ὁμως, ὅταν φάνηκε, νὰ
εἶνε εὐχάριστος στοὺς συντρόφους.
- Ἐκεῖ, ποὺ λές, ἀνάψαμε φωτιά, ἐκάναμε στοὺς
θεοὺς θυσία, ἐφάγαμε κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι παίρνοντας
ἀπὸ τὰ τυριά καὶ τὸν ἐπεριμέναμε μέσα καθισμένοι,
ἕως ὅτου ἐφθασε ἀπὸ τῇ βοσκῇ καὶ κουβαλοῦσε τρο-
μερὸ φορτίο ἀπὸ ξερὰ ξύλα γιὰ νὰ ζεσταίνεται ὕστερ'
235 ἀπὸ τὸ δεῖπνο, καὶ μέσα στὴ σπηλιά τὸ ἔρριξε μὲ με-
γάλο κρότο. Ἐμεῖς ἐφοβηθήκαμε κι' ἐτραβηχτήκαμε
γρήγορα στῆς σπηλιάς τὸ βάθος. Ἀφοῦ πιά ἔβαλε
μέσα στὴν εὐρύχωρὴ σπηλιά ὅλα τὰ παχειὰ πρόβατα,

240 ὅσα ἄρμεγε, ἄφησε τ' ἄρσενικὰ ἔξω ἀπὸ τῆ θύρα, τὰ
 κριάρια καὶ τοὺς τράγους μέσ' ἀπὸ τῆ βαθειᾶ τὴν
 αὐλή. "Ἐβαλ' ἔπειτα γιὰ θύρα μεγάλη πέτρα πολὺ
 βαρειά, ἀφοῦ τὴν ἐσήκωσε ὑψηλά. Αὐτὴν οὔτε εἰκοσι-
 δυο ἀμάξια, καλοφτιαγμένα, τετράτροχα, δὲν θὰ μπο-
 ροῦσανε ἀπὸ τῆ γῆ νὰ τὴν κουνήσουν. Τέτοιο μεγάλο
 κι' ἀνώμαλο βράχο ἔβαλε στὴν θύρα. "Ἐκατσε τότε
 245 κι' ἄρμεγε τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες ποὺ βελάζουν,
 ὅλα καθὼς πρέπει, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν κάθε μιὰ ἔβαζε
 τὸ μικρὸ τῆς. Ἀμέσως τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ λευκὸ γάλα τὸ
 ἔπηξε, τὸ τεμάχισε καὶ τὸ ἔβαλε σὲ πλεχτὰ καλάθια,
 καὶ τὸ ἄλλο μισὸ τὸ ἐτοποθέτησε μέσα σὲ δοχεῖα, γιὰ
 νάχη νὰ πίνη ὅταν θέλῃ καὶ γιὰ τὸ δεῖπνο του. Ἀφοῦ
 250 πιά βιαστικὰ τὶς ἀποτελείωσε ὅλες αὐτὲς τὶς δουλειές
 του, τότε ἀναψε φωτιά, μᾶς εἶδε καὶ μᾶς ρώτησε:

«ὦ ξένοι, ποιοὶ εἴσαστε; Κι' ἀπὸ ποῦ πλέετε τοὺς
 δρόμους τῆς θαλάσσης; Γιὰ καμμιά δουλειὰ ἄραγε
 ἢ μάταια ἔτσι γυρνάτε στὸν κόσμον, σὰν πειραταὶ ἐ-
 255 πάναν στὴν θάλασσα ποὺ καὶ τῇ δικῇ τους ζωῇ ριψο-
 κινδυνεύουν καὶ στοὺς ξένους ἀνθρώπους κάνουνε
 κακό;»

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ στήθη μας ἐρράγισε ἡ καρδιά
 μας, γιατί ἐφοβηθήκαμε καὶ τῇ βαρεῖᾳ φωνῇ του καὶ
 τὸν ἴδιο ποὺ ἦταν πελώριος. Κι' ἔτσι ὅμως ποὺ ἤμουνα
 τοῦ ἀπάντησα μὲ λόγια καὶ τοῦ εἶπα:

«Ἐμεῖς, ποὺ βλέπεις, εἴμασθ' Ἕλληνες καὶ περι-
 260 πλανηθήκαμε ἀπὸ τὴν Τρωάδα μὲ παντὸς εἶδους ἀνέ-
 μους ἐπάνω ἀπὸ τὸ μεγάλο βάραθρο τῆς θαλάσσης.
 Στὴν πατρίδα μας ἠθέλαμε νὰ πάμε, βρεθήκαμε ὅμως
 σ' ἄλλο δρόμο καὶ σ' ἄλλη πορεία, γιατί ἔτσι ἴσως τὸ
 ἠθέλησεν ὁ Ζεὺς. Στρατιῶται τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ
 γυιοῦ τοῦ Ἀτρώως, καυχόμαστε πὼς εἴμαστε, ποὺ ἡ
 265 δόξα του βέβαια εἶνε πολὺ μεγάλη κάτω ἀπὸ τὸν οὐ-
 ρανό. Γιατὶ ἐρρήμαξε τόσο μεγάλη πόλι κι' ἐκατά-
 στρεψε πολλοὺς λαούς. Κι' ἐμεῖς ἰκέται ἦρθαμε στὰ
 γόνατά σου καὶ σὲ παρακαλοῦμε ἂν ἤθελες νὰ μᾶς
 προσφέρῃς κανένα δῶρο φιλοξενίας, ὅπως εἶνε δίκαιο
 νὰ δίδεται στοὺς ξένους. Δεῖξε σεβασμό, τρανέ, στοὺς
 270 θεούς, γιατί ἦρθαμε σὲ σένα ἰκέται κι' ὁ Ζεὺς εἶνε

τῶν ἱκετῶν προστάτης καὶ τῶν ξένων, ὁ θεὸς φιλοξενίας ποῦ συνοδεύει πάντοτε τοὺς σεβαστοὺς τοὺς ξένους.»

Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτὸς μὲ ἄσπλαχνη ψυχὴ μοῦ ἀπάντησε:

«Κουτὸς εἶσαι, ξένε, ἢ ἀπὸ μακρὰ ἔρχεσαι, ὅπου μοῦ λές νὰ φοβοῦμαι τοὺς θεοὺς ἢ νὰ ξεφύγω ἀπὸ
275 τὴν ὀργή τους. Δὲν σκοτίζονται οἱ Κύκλωπες γιὰ τὸν ἄσπιδοφόρο Δία, οὔτε γιὰ τοὺς μακαρίους θεοὺς, γιὰτί, νὰ σοῦ πῶ, εἶμαστε πολὺ δυνατώτεροι ἀπ' αὐτοὺς, κι' οὔτε ἀπὸ φόβο τοῦ Διὸς ἐσένα καὶ τοὺς συντρόφους σου θὰ ἐλυπόμουναι ἂν δὲν μὲ παρακινούσε ἡ ψυχὴ μου. Πές μου ὅμως, ἐδῶ ποῦ ἦρθες, σὲ ποιοῦ μέρος ἄραξες τὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο σου, μήπως
280 πουθενὰ στὴν μακρυνὴ ἄκρῃ ἢ ἐδῶ κοντά, γιὰ νὰ ξέρω.»

Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας νὰ μὲ πιάσῃ, δὲν μοῦ ξέφυγεν ὅμως ὁ δόλος ἐμένα, γιὰτί πολλὰ γνωρίζω κι' ἀνάποδα τοῦ ἀπάντησα κι' ἐγὼ μὲ δόλιους λόγους:

«Τὸ πλοῖο μου τὸ ἐτσάκισε ὁ Ποσειδῶν, τῆς γῆς ὁ σείστης. Στους βράχους τὸ ἐχτύπησε στὴν ἄκρῃ τῆς
285 γῆς τῆς δικῆς σας, ἀφοῦ τὸ ἐπλησίασε σὲ ἀκρωτήριο καὶ τὸ ἄρπαξεν ὁ ἄνεμος τῆς θαλάσσης κι' ἐγὼ μαζὶ μ' αὐτοὺς ποῦ βλέπεις ἐγλυτώσαμε ἀπὸ τὴν τρομερὴν καταστροφή.»

Αὐτὰ εἶπα, αὐτὸς ὅμως τίποτε δὲν μοῦ ἀπάντησε μὲ τὴν ἄσπλαχνη ψυχὴ του, τινάχτηκε ὅμως κι' ἔρριξε τὰ χέρια του ἐπάνω στους συντρόφους μου, ἄρπαξε
290 δυὸ μαζωμένους σὰν κουτάβια καὶ τοὺς ἐχτύπαγε κατὰ γῆς. Ἐξω ἐχυνόταν ὁ ἐγκέφαλος χάμω κι' ἔθρεχε τὴν γῆ κι' ἀφοῦ τοὺς ἐκομμάτιασε ἐτοίμασε τὸ δαίπνο του. Ἐτρώγε σὰν λεοντάρη ποῦ τρέφεται στὰ ὄρη καὶ δὲν ἀφίνει οὔτε τὰ ἐντόσθια, οὔτε τὶς σάρκες, οὔτε τὰ κόκκαλα ποῦ ἔχουνε τὸ μεδοῦλι. Κι' ἐμεῖς, κλαίοντες, ἐσηκώσαμε τὰ χέρια πρὸς τὸν Δία, ὅπου
295 ἐβλέπαμε φριχτὰ πράγματα κι' ἡ ἀπελπισία ἐκυρίεψε τὴν ψυχὴ μας. Ἀφοῦ πιά ὁ Κύκλωπας ἐγέμισε τὴν μεγάλη του κοιλιὰ τρώγοντας ἀνθρώπινα κρέατα κι' ἀπὸ πάνω ἤπιε ἀγνὸ γάλα, ἐπλάγιασε μέσα στὸ σπῆ-

- λαιο τεντωμένος ανάμεσα στὰ πρόβατα. Τότε ἐσκέ-
 φτηκα μὲ τὴν μεγαλόκαρδη ψυχὴ μου νὰ πάω πιὸ
 κοντὰ, νὰ τραβήξω τὸ σουθлерὸ σπαθί μου, κατὰ-
 300 στηθα νὰ τὸν χτυπήσω ἐκεῖ ποὺ τὸ διάφραγμα κρα-
 τᾶει τὸ σκότι, ψηλαφώντας μὲ τὸ χέρι, ἄλλος ὅμως
 συλλογισμὸς μ' ἐκράτησε. Γιατὶ ἐκεῖ κι' ἐμεῖς θὰ ἐ-
 χανόμασταν μὲ φοβερό ὄλεθρο, ἐπειδὴ δὲν θὰ μπο-
 ρούσαμε μὲ τὰ χέρια νὰ σπρώξουμε ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ
 305 τὴν θύρα τὸν πελώριο βράχο ποὺ εἶχε βάλει ἐκεῖ.
 "Ἔτσι, λοιπόν, τότε στενάζοντας ἐπεριμέναμε τὴν θεϊ-
 κὴν Αὐγὴ. Κι' ὅταν ἐφάνη ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, ποὺ
 τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, τότε ἀναψε τὴ φωτιά κι' ἄρμεγε τὰ
 θαυμάσια πρόβατα, ὅλα κατὰ σειρά, κι' ἔβαζε κάτω
 310 ἀπὸ τὸ καθένα τὸ μικρό του. Ἀφοῦ πᾶ βιαστικὰ τις
 ἀποτελεῖωσε αὐτὲς τις δουλειές, ἄρπαξε δυὸ συντρό-
 φους μαζί πάλι κι' ἐτοίμασε τὸ γεῦμα του. Κι' ἀφοῦ
 ἔφαγε, ἔβγαλ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπήλαιο τὰ παχειὰ πρόβα-
 τα, ἀφοῦ μ' εὐκολία ἀφαίρεσε τὴν μεγάλη πέτρα τῆς
 θύρας, ἔπειτα ὅμως τὴν ἐξανάβαλε στὴν εἴσοδο, ὅπως
 θὰ ἔβαζε στὴ φαρέτρα τὸ σκέπασμά της. Μὲ πολλὰ
 σφυρίγματα ἐπῆγε πρὸς τὸ ὄρος τὰ παχειὰ πρόβατα
 315 ὁ Κύκλωπας κι' ἐγὼ ἔμενα ἐκεῖ κακὰ μελετώντας μὲ
 δόλο πῶς θὰ ἤμποροῦσα νὰ τὸν ἐκδικηθῶ, ἂν ἤθελε
 μοῦ τὸ ἀξιῶση ἡ Ἀθηνᾶ. Κι' αὐτὴ ἐδῶ ἡ σκέψι μου
 ἐφάνηκε ἡ καλλίτερη στὴν ψυχὴ μου. Κοντὰ στὸ μαν-
 τρὶ ἦταν ριγμένο χάμω ἓνα μεγάλο ρόπαλο, χλωρό,
 320 ἀπὸ ἐλῆα. Τὸ ἔκοψε γιὰ νὰ τὸ κρατᾷ σὰν ξεραθῇ.
 Αὐτὸ, ὅταν ἐμεῖς τὸ εἶδαμε, τὸ ἐνομίσαμε ὅσο εἶνε τὸ
 κατάρτι μαύρου καραβιοῦ μὲ εἴκοσι κουπιά, φορτη-
 γοῦ κι' εὐρύχωρου, ποὺ περνᾷ τὸ μεγάλο βάραθρο
 τῆς θαλάσσης. Τόσο ἦταν τὸ μάκρος του καὶ τόσο τὸ
 πάχος του ὅταν τὸ ἔβλεπε κανένας. Ἀπ' αὐτὸ ἐπῆγα
 325 κι' ἔκοψα ἓνα κομμάτι ὡς μιὰν ὀργυιᾶ, τὸ ἔδωσα
 στοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς πρόσταξα νὰ τὸ ξυ-
 σουν καὶ νὰ βγάλουνε τὸ φλοιό. Ἐκεῖνοι τὸ ἔκαμαν
 ὁμαλὸ καὶ ἴσιο παντοῦ κι' ἐγὼ ἐπῆγα κοντὰ κι' ἐλέ-
 πτυνα τὴν ἄκρη κι' ἀφοῦ ἀμέσως τὸ ἐπῆρα, τὸ ἐστέ-
 330 γνωσα καὶ τὸ πύρῳσα στὴ φωτιά. Κατόπι τὸ ἔκρουσα
 νὰ μὴ φαίνεται διόλου καὶ τὸ ἔβαλα κάτω ἀπὸ τὴν

- κοπριά, πού ἦτανε χυμένη σὲ μεγάλη ἔκτασι καὶ μό-
λικη μέσα στὸ σπήλαιο καὶ στοὺς συντρόφους μου
εἶπα νὰ ρίξουνε κλῆρο γιὰ νὰ ἰδοῦμε ποῖος θὰ ἐτολ-
μοῦσε μαζί μ' ἐμένα νὰ σηκώσῃ ἐκείνον τὸν μοχλὸ τὸν
πυρῶμένο καὶ νὰ τὸν μπήξῃ μὲ ὀρμὴ μέσα στὸ μάτι
τοῦ Κύκλωπα, ὅταν θὰ τὸν ἐπαιρνε ὁ γλυκὸς ὁ ὕπνος.
- 335 Ὁ κλῆρος ἔπεσε, λοιπόν, σὲ τέσσερες, ἀκριβῶς σ' ἐ-
κείνους πού ἐγὼ θὰ ἐδιάλεγα ὁ ἴδιος, κι' ἐγὼ ἤμουναι
ὁ πέμπτος μαζί τους. Τὸ βράδυ ἦρθε ὁ Κύκλωπας πού
εἶχε βοσκήσῃ τὰ καλλίτριχα πρόβατα κι' εὐθύς στὸ
εὐρύχωρο σπήλαιο τὰ ἔμπασε ὅλα καὶ δὲν ἄφησε κα-
νένα μέσα στη βαθειὰ αὐλή, εἴτε γιὰτὶ κάτι θὰ ἐσκέ-
φθηκε, εἴτε καὶ κανένας θεὸς τὸν ἐπρόσταξε ἐτοί. "Ε-
- 340 πειτα ἔβαλε ἀπάνω στὴν εἴσοδο τῇ μεγάλῃ τέτρα, ὕ-
ψηλὰ σηκώνοντάς την, κι' ἀφοῦ ἔκατσε ἄρμεγε τίς
προβατίνες καὶ τίς γίδες πού βελάζουν, ὅλα καθῶς
πρέπει, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν καθεμιὰ ἔβαζε τὸ μικρό
της. Κι' ἀφοῦ πιά ἐτέλειωσε βιαστικὰ αὐτὲς τίς δου-
λειές, ἄρπαξε δυὸ πάλι μαζί ἀπὸ τοὺς συντρόφους
- 345 μου κι' ἐτοίμασε τὸ δείπνο του. Τότε ἐπῆγα κοντὰ κι'
ἐμίλησα στὸν Κύκλωπα, κρατῶντας στὰ χέρια μου
μιὰ καρδάρια γεμάτη μαῦρο κρασί:
- «Κύκλωπα, ἔλα πιὲς κρασί, ὅφου ἔφαγες ἀνθρώ-
πινα κρέατα, γιὰ νὰ μάθῃς τί κρασί εἶχαμ' ἐμεῖς μέσα
στὸ καράβι μας. Σ' ἐσένα τὸ ἔφερα γιὰ σπονδὴ, μή-
πως μὲ σπλαχνισθῇς καὶ μὲ στείλῃς στὸ σπίτι μου,
- 350 ἐσύ ὅμως, ἄσπλαχνε, εἶσαι μανιασμένος καὶ διόλου
δὲν ὑποφέρεσαι. Πῶς εἶνε δυνατόν ὥστερα νὰ σοῦ ἔρ-
θῃ καὶ κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους,
ἀφοῦ φέρεσαι μ' αὐτὸν τὸν ἀπαίσιο τρόπο;»
- Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτὸς τὸ ἐδέχτηκε καὶ τὸ ἤπιε ὅλο.
Τρομερὰ εὐχαριστήθηκε πίνοντας τὸ γλυκὸ ποτὸ καὶ
μοῦ ἐξαναζήτησε νὰ τοῦ δώσω:
- 355 «Δώσε μου κι' ἄλλο πρόθυμα καὶ πές μου τ' ὄνομά
σου ἀμέσως τώρα, γιὰ νὰ σοῦ χάρισω δῶρο φιλοξε-
νίας πού νὰ χαρῇς μ' αὐτό. Γιατί, νὰ σοῦ πῶ, καὶ στοὺς
Κύκλωπες δίνει ἡ καρποδότρα γῆ κρασί μεγαλοστά-
φυλο πού τὴν ποτίζει ἡ βροχὴ τοῦ Διός, αὐτὸ ὅμως
ἔδω εἶνε ἀπόσταγμα ἀπὸ ἀμβροσία καὶ νέκταρ.»

360 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ πάλι τοῦ ἔδωσα τὸ κρασί τὸ φλο-
μωμένο, τρεῖς φορές ἐπῆγα καὶ τοῦ ἔδωσα κι' εἶχε τὴν
ἀσυλλογισιὰ νὰ τὸ πιῇ ὅλο καὶ τὶς τρεῖς. Ὅταν, λοι-
πόν, τὸν ἐχτύπησε τὸ κρασί στὸ κεφάλι κι' ἐξαλίστηκε,
τότε πιά μὲ μαλακὰ λόγια τοῦ εἶπα:

365 «Κύκλωπα, μ' ἐρωτᾷς γιὰ τὸ περίφημο ὄνομά μου.
Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ κι' ἐσύ δώσε μου δῶρο φιλοξενίας,
ὅπως μοῦ ὑποσχέθηκες. «Κανένας» εἶνε τ' ὄνομά μου
καὶ «Κανένα» μὲ φωνάζουνε ἡ μητέρα κι' ὁ πατέρας
κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι οἱ σύντροφοί μου.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως αὐτὸς μὲ ἄσπλαχνη ψυχὴ
μοῦ ἀπάντησε:

370 «Τὸν Κανένα ἐγὼ θὰ φάω τελευταῖον ἀπὸ τοὺς συν-
τρόφους του καὶ τοὺς ἄλλους θὰ τοὺς φάω πρὶν. Αὐτὸ
εἶνε τὸ δῶρο σου.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔγειρε πίσω κι' ἔπεσε ἀνάσκελα κι'
ἔπειτα ἐκοιμώτανε μὲ τὸν σθέρκο τὸν παχὺ γυρισμέ-
νο πλάγια καὶ τὸν ἐκυρίεψεν ὁ ὕπνος, ποὺ ὅλα τὰ δα-
μάζει. Ἀπὸ τὸ φάρυγγά του, καθὼς ρευγότανε, ἔ-
βγαιναν μὲ ὀρμὴ κρασί καὶ κομμάτια ἀπ' ἀνθρώπινο
κρέας κι' αὐτὸς ξερνοῦσε βαρὺς ἀπὸ τὸ κρασί. Τότ'

375 ἔβλα ἐγὼ τὸν μοχλὸ κάτω ἀπὸ μπόλικη στάχτη γιὰ
νὰ ζεσταθῇ κι' ἔδινε θάρρος μὲ λόγια σ' ὅλους τοὺς
συντρόφους μου, μὴ τυχὸν δειλιάσῃ κανένας καὶ τρα-
θηχτῇ. Κι' ὅταν πιά ὁ μοχλὸς τῆς ἐληῆς ἦταν γιὰ ν'
ἀνάψῃ μέσα στὴ φωτιά, ἂν κι' ἦτανε χλωρός, κι' ἄ-
στραφτε ὅλος, τότε ἀπὸ τὴ φωτιά τὸν ἔβγαλα καὶ τὸν

380 ἐπῆγα κοντὰ στὸν Κύκλωπα καὶ γύρω μου οἱ συντρό-
φοι ἦταν ἔτοιμοι. Μεγάλο θάρρος τότε μᾶς ἔδωσε κά-
ποιος θεός. Ἐπῆραν ἐκεῖνοι τὸν μοχλὸ τῆς ἐληῆς ποὺ
ἦταν σουβλερὸς στὴν ἄκρη, τὸν ἐμπηξαν στὸ μάτι
κι' ἐγὼ ἐπάνω ἐστηρίχτηκα στὸν μοχλὸ καὶ τὸν στρι-
φογυρίζα μὲ ὀρμὴ, ὅπως ὅταν ὁ τεχνίτης τρυπᾷ μὲ

385 τὸ τρυπάνι ξύλο κάραβίσιο κι' ἄλλοι ἀπὸ κάτω μὲ
τὸ λουρὶ γυρίζουν τὸ τρυπάνι, ἀφοῦ ἀπὸ τὶς δυὸ με-
ριεὲς τὸ πιάσουνε κι' ἐκεῖνο γυρίζει πάντα μὲ ὀρμὴ.
Ἔτσι κι' ἐμεῖς ἐπῆραμε τὸν πυρῶμένο μοχλὸ καὶ τὸν ἐ-
στριφογυρίζαμε μ' ὀρμὴ μέσα στὸ μάτι του, κι' αὐτόν,
καθὼς ἦταν θερμός, τὸ ἔβρεχεν ὁλόγυρα τὸ αἷμα.

390 "Όλα του τὰ βλέφαρα γύρω καὶ τὰ φρύδια τοῦ τᾶκα-
 πε ἡ πυράδα τῆς κόρης τοῦ ματιοῦ ποῦ καιγότανε κι'
 ἐσφύριζαν ἀπὸ τῇ φωτιά οἱ ρίζες τοῦ ματιοῦ του. Κι'
 ὅπως ὁ τεχνίτης στὸ κρῦο νερὸ βαφτίζει τὸν μεγάλο
 πέλεκυ ἢ τὸ σκερπᾶνι, κόκκινο ἀπὸ τῇ φωτιά, κι' ἐ-
 κείνα βράζουνε πολὺ κι' ἔτσι τὰ δουλεύει, γιὰτὶ αὐτὸ
 εἶνε ἡ δύναμι τοῦ σιδήρου, ἔτσι κι' αὐτοῦνοῦ ἐσφύριζε
 τὸ μάτι γύρω ἀπὸ τὸ ξύλο τῆς ἐλῆας. Ἐμπηξε τότε
 395 μιὰ τρομαχτικὴ φωνὴ στενάζοντας κι' ἀντήχησε γύρω
 ὁ βράχος κι' ἐμεῖς ἐφοβηθήκαμε καὶ γρήγορα ἐτρα-
 βηχτήκαμε ὀπίσω. Ἐβγαλε τότε τὸν μοχλὸ ἀπὸ τὸ
 μάτι του, πασσαλειμμένο μὲ πολὺ αἶμα. Τὸν ἔρριξε μα-
 400 κλωπας ποῦ γύρω ἔμεναν μέσα σὲ σπηλιές, ἀνάμεσά
 στίς κορυφές τίς ἀνεμοδαρμένες. Ἐκεῖνοι, καθὼς ἀ-
 κούσανε τὴν βοή, ἦρθαν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη γύρω στὸ
 σπήλαιο, ἐστάθηκαν καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν τι κακὸ τοῦ
 συμβαίνει:

«Γιὰτὶ τόσο, Πολύφημε, ἔτσι πονεμένα φωνάζεις
 μέσα στὴν ἀθάνατη νύχτα καὶ μᾶς κρατᾶς ἄγρυπνους;
 405 Μὴ τάχα κανέννας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σοῦ παίρνει τὰ
 πόδατά σου μὲ τῇ βία; Ἡ μήπως σὲ σκοτώνουνε μὲ
 δόλο ἢ μὲ τῇ βία;

Σ' αὐτοὺς μέσα ἀπὸ τὸ σπήλαιο εἶπε ὁ δυνατὸς Πο-
 λύφημος:

«Ἀδέοφια, ὁ Κανέννας μὲ σκοτώνει μὲ δόλο κι' ὄχι
 μὲ τῇ βία.»

Κι' ἐκεῖνοι ἀπάντησαν κι' ἔλεγον τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
 λόγια:

410 «Ἄφου κανέννας δὲ σὲ πειράζει κι' εἶσαι μοναχός
 σου, δὲν εἶνε βέβαια δυνατὸν νὰ ξεφύγῃς ἀπὸ τὴν ἀρ-
 ρώστεια τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ τότε νὰ προσευχηθῇς
 στὸν θεὸ Ποσειδῶνα, τὸν πατέρα σου.»

Αὐτὰ εἶπαν κι' ἐφύγαν κι' ἐγέλασα ἐγὼ μὲ τὴν
 καρδιά μου ποῦ τοὺς ἐξεγέλασε τ' ὄνομά μου κι' ἡ
 415 φρόνιμή μου σκέψι. Κι' ὁ Κύκλωπας, στενάζοντας καὶ
 βογγώντας ἀπὸ τοὺς πόνους, ψηλαφώντας μὲ τὰ χέρια
 του, ἀπὸ τὴν θύρα ἔβγαλε τὸ βράχο κι' ὁ ἴδιος στὴν
 εἴσοδο ἔκατσε κι' ἄπλωσε τὰ δυὸ του χέρια μήπως τσα-

κώση κανέναν πού ἤθελε νὰ βγῇ. Τόσο ἄμυαλο μ' ἐνόμιζε μὲ τὸ νοῦ του. Ἐγὼ ὅμως ἐμελετοῦσα πὼς νὰ
 420 γίνῃ τὸ καλλίτερο, ἂν ἤμποροῦσα νὰ εὔρω τρόπο νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸν θάνατο κι' οἱ σύντροφοί μου κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος. "Ὅλες τὶς πανουργίες καὶ τὶς σκέψεις ὕφαινα στὸ μυαλό μου, γιατί ἐπρόκειτο γιὰ τὴ ζωὴ μας, καὶ μεγάλος κίνδυνος ἦταν κοντά μας. Κι' αὐτὴ
 425 ἡ σκέψι ἐφάνηκε ἡ καλλίτερη στὴν ψυχὴ μου: Ἦταν ἐκεῖ ὥραϊα, μεγάλα, καλοθρεμμένα, δασύμαλλα κριάρια μὲ σκοῦρο μαλλί. Αὐτά, χωρὶς νὰ μιλῶ, τὰ ἔδεναν τρία-τρία μαζὶ μὲ δυνατὰ κλαριά λυγαριάς πού ἀπάνω τους κοιμῶταν ὁ πελώριος Κύκλωπας πού τὰ παράνομα γνωρίζει. Κάθε μεσαῖο κριάρι κρατοῦσε ἀπὸ κάτω του κι' ἓναν ἄνδρα καὶ τ' ἄλλα τὰ δυὸ ἐπη-
 430 γαίνανε ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές κι' ἔσωζαν τοὺς συντρόφους μου. Τρία κριάρια ἔπαιρναν ἓναν ἄνθρωπο. Κι' ἐγὼ ἐκρότησα γιὰ τὸν ἑαυτό μου τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα τὰ κριάρια, ἐπιάστηκα ἀπὸ τὴ δασύμαλλη κοιλιά του κι' ἐτυλίχτηκα κουθάρι κι' ἔτσι κουβαριασμέ-
 435 νος ἐβαστιόμουν ἀπὸ τὸ θαυμάσιο ψιλὸ μαλλί του μὲ ὑπομονετικὴ ψυχὴ.

"Ἐτσι ἀναστενάζοντας ἐπεριμέναμε τὴ θεϊκὴ Αὐγὴ. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, πού τὸ πρῶνι ἐγεννήθη, τότε ὥρμησαν γιὰ τὴ βοσκὴ τὰ κριάρια καὶ τὰ θηλυκὰ ἐβέλαζαν γύρω στὰ μαντριά ἀνάρμεχτα
 440 καὶ οἱ μαστοὶ τοὺς πήγαιναν νὰ σκάσουν ἀπὸ τὸ γάλα. Ὁ κύρης τοὺς ὅμως ἐβασανιζότανε ἀπὸ ἄσκημους πόνο-
 445 υς κι' ἔψαχνε τὶς ράχες ὅλων τῶν προβάτων καθὼς ἦτανε ὀρθία κι' ὁ κουτὸς δὲν κατάλαβε πὼς κάτω ἀπὸ τὰ στήθη τῶν μαλλιαρῶν προβάτων ἦτανε δεμένοι ἐκείνοι πού ἐγύρευε. Τελευταῖο ἀπὸ τὰ πρόβατα ἐπροχώρησε νὰ βγῇ τὸ κριάρι, στενοχωρημένο κι' ἀπὸ τὸ μαλλί του κι' ἀπὸ ἐμένα, πού ἤμουνα ὅλο σκέψι. Ψάχνοντάς το, λοιπόν, τοῦ ἔλεγε ὁ δυνατὸς Πολύφημος:

«Καλὸ μου κριάρι, γιατί ἔτσι τελευταῖο ἀπ' ὅλα τὰ πρόβατα βγαίνεις ἔξω ἀπὸ τὸ σπήλαιο; Δὲν ἐρχόσου-
 να προτῆτερα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλα, ἀλλὰ πολὺ πρῶτο ἐσύ
 450 βόσκεις στὰ τρυφερά λουλούδια τοῦ χορταριοῦ μὲ ἀνοιχτά βήματα καὶ πρῶτο φθάνεις στοῦ ποταμοῦ τὸ

- ρέμα καὶ πρῶτο θέλεις νὰ γυρνᾷς στὴ μάντρα τὸ βρά-
 δι καὶ τώρα τελευταῖο ἀπ' ὅλα παρ. Κλαῖς βέβαια
 γιὰ τὸ μάτι τοῦ κύρη σου, ποὺ ἄνθρωπος κακοῦργος
 τοῦ τὸ ἔσθυσε μαζί με τοὺς φονιάδες τοὺς συντρόφους
 455 του, ἀφοῦ ἐδάμασε μὲ κρασί τὸ μυαλό του, ὁ Κανένας,
 ποὺ δὲν ἐξέφυγε, λέω ἐγώ, ἀκόμη ἀπὸ τὸ χαμό. Ἄχ,
 κί' ἂν ἤμποροῦσες νὰ τὰ νοιώσης κί' ἐσὺ ὅλ' αὐτὰ κί'
 ἀποκτοῦσες φωνὴ καὶ νὰ μοῦ ἔλεγες σὲ ποῖο μέρος
 ξεφεύγει ἐκεῖνος ἀπὸ τὴ δύναμί μου, τότε βέβαια τὰ
 μυαλά του θὰ ἐσκόρπιζαν καὶ θὰ ἔτρεχαν μέσα στὴ
 σπηλιά ἐδῶ κί' ἐκεῖ καθὼς θὰ τὸν ἐχτυποῦσα χάμω,
 κί' ἡ καρδιά μου θὰ ξαλάφρωνε ἀπὸ τὰ βάσανα ποὺ
 460 μ' ἔκανε νὰ ὑποφέρω ὁ τιποτένιος ὁ Κανένας.»
- Ἔτσι εἶπε κί' ἀπόλυσε μακρὰ τὸ κριάρι πρὸς τὰ
 ἔξω. Κί' ἐμεῖς ὅταν ἐφθάσαμε λίγο πῶ ἐκεῖ ἀπὸ τὸ
 σπήλαιον καὶ τὴν αὐλή, πρῶτος ἐλύθηκα ἐγὼ κάτω ἀπὸ
 τὸ κριάρι, ἔλυσα καὶ τοὺς συντρόφους μου καὶ βια-
 στικά ὠδηγούσαμε τὰ λεπτοπόδαρά πρόβατα, τὰ τε-
 465 τράπαχα, γυρνώντας ἀπὸ πολλὰ μέρη, ἕως ὅτου ἐφθά-
 σαμε στὸ καράβι. Ἐχάρηκαν πολὺ ποὺ μᾶς εἶδαν οἱ
 σύντροφοι, ὅσους γλυτώσανε ἀπὸ τὸ θάνατον καὶ γιὰ
 τοὺς σκοτωμένους ἀναστέναζαν κί' ἐθρηνοῦσαν. Ἐγὼ
 ὁμως δὲν τοὺς ἄφινα νὰ κλαῖνε καὶ μὲ τὰ φρύδια τοὺς
 ἔκανα νόημα γιὰ νὰ παύσουν νὰ κλαῖνε. Ἐπρόσταξα
 γρήγορα νὰ μπάσουν στὸ καράβι τὰ πολλὰ καὶ καλ-
 470 λίτριχα πρόβατα καὶ νὰ πλέουν ἀπάνω στὸ ἄρμυρὸ
 νερό. Ἐκεῖνοι γρήγορα ἐμπήκανε μέσα κί' ἔκατσαν
 στὶς θέσεις τους κί' ἀράδα καθισμένοι ἐκτυπούσανε
 μὲ τὰ κουπιά τὴν ἀφρόλευκὴ θάλασσαν, ἀλλ' ὅταν πῶς
 εἶχε ξανοιχτῇ τόσο τὸ πλοῖο, ὅσο ἀκούεται φωνὴ ἄν-
 θρώπου, τότε κί' ἐγὼ ἐφώνηξα τοῦ Κύκλωπα καὶ τὸν
 ἐπείραξα:
- 475 «Κύκλωπα, δὲν ἔμελλες, λοιπόν, ἀνάνδρου ἀνδρὸς
 νὰ τρῶς τοὺς συντρόφους στὸ σκαλιστὸ σπήλαιον μέσα
 μὲ τὴ γερὴ δύναμί σου. Σοῦ ἔμελλε βέβαια νὰ σὲ
 βροῦνε πολλὰς συμφορές, ποὺ μέσα στὸ σπίτι σου, ἄ-
 θεόφοβε, ἔφαγες τοὺς ξένους σου, γι' αὐτὸ κί' ὁ Ζεὺς
 σ' ἐκδικήθηκε κί' οἱ ἄλλοι θεοί.»
- 480 Αὐτὰ εἶπα κί' αὐτὸς ἔπειτα περισσότερο ὠργίστη-

- κε μέσα στην καρδιά του κι' εξερρίζωσε την κορυφή
 μεγάλου βουνού και την έρριξε με όρμη έμπρός από
 τὸ κυανόπρωρο καράβι, πολὺ σιμὰ καὶ κόντεψε νὰ
 βρῇ τοῦ τιμονιου τὴν ἄκρη. Ταράχθηκε ἡ θάλασσα
 καθὼς ἐβούλιαζεν ὁ βράχος καὶ τὸ πλοῖο πίσω πρὸς
 485 τὴν ξηρὰ τὸ ἔφερνε μὲ βουητὸ τὸ κύμα, ποὺ ἐχύμηξε
 ἀπὸ τὸ πέλαγος καὶ τὸ ἀνάγκασε στὴ γῇ νὰ φθάσῃ.
 Τότε ἐγὼ ἐπῆρα στὰ χέρια μου μακρὺτατο κοντάρι
 καὶ τὸ ἔσπρωξα πρὸς τὰ ἔξω κι' ἔδωσα θάρρος στοὺς
 συντρόφους μου καὶ τοὺς πρόσταξα, γνέφοντάς τους
 μὲ τὸ κεφάλι, νὰ τραθήξουνε δυνατὸ κουπὶ γιὰ νὰ γλυ-
 τώσουμε ἀπὸ τὴ συμφορὰ, κι' ἐκεῖνοι ἐπέσανε μὲ τὰ
 490 μούτρα στὰ κουπιὰ κι' ἐτραβοῦσαν. Ἄλλ' ὅταν πιά-
 σαιμε διπλὸ διάστημα ἀπὸ πρὶν, καὶ τότε πάλι θὰ ἐφώ-
 ναζα τοῦ Κύκλωπα, ἂν γύρω οἱ σύντροφοί μου, μὲ
 μαλακὰ λόγια ὁ καθένας τους, δὲν μ' ἐμπόδιζαν:
 «Δυστυχισμένε, τί τὰ θέλεις νὰ ἐρεθίξῃς ἄνθρωπον
 495 ἄγριο ποὺ καὶ τώρα δὲ ἔρριξε ἓνα βράχο στὴ θάλασ-
 σα κι' ἔφερε τὸ καράβι πίσω στὴ στεριά κι' ἐλέγαμε
 πὼς θὰ χαθοῦμε ἐκεῖ; Κι' ἂν ἄκουε κανένα νὰ μιλῇ
 ἢ νὰ φωνάζῃ, θὰ ἔσπαζε τὰ κεφάλια μας καὶ τὰ ξύλα
 τοῦ καραβιοῦ μὲ κανένα μάρμαρο σκληρὸ κτυπῶντας,
 γιὰτὶ τόσο μακριὰ τὰ ρίχνει.»
 500 Αὐτὰ ἔλεγαν, μὰ δὲν ἔπειθαν τὴν μεγαλόκαρδη
 ψυχὴ μου. Κι' ἐγὼ πάλι τοῦ ἐφώναξα μὲ τὴν καρδιά
 ὀργισμένη:
 «Κύκλωπα, ἂν τύχη καὶ σ' ἐρωτήσῃ κανένας ἀπὸ
 τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴ ντροπὴ ποὺ σὲ βρῆκε
 καὶ πὼς ἔχασες τὸ φῶς σου, νὰ λὲς ὅτι σ' ἐτύφλωσε ὁ
 πορθητὴς τῶν πόλεων, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ γυιὸς τοῦ Λαέρ-
 505 του, ποὺ κατοικεῖ στὴν Ἰθάκη.»
 Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνος ἐστέναξε καὶ μοῦ ἀπάντησε:
 «Ἀλλοῖμονο, νὰ ποὺ τώρα ἀληθεύουνε παλαιοὶ χρι-
 σμοὶ σ' ἐμένα. Ἦταν ἐδῶ κάποιος μάντις, ἄνδρας κα-
 λός, μέγας, ὁ Τήλεμος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐρυμίδους, ἔ-
 510 ξαχος νὰ μαντεύῃ. Ἐμάντευε σ' ὅλο τὸν κόσμον κι' ἐ-
 γέγρασε ἀνάμεσα στοὺς Κύκλωπας. Αὐτός, λοιπόν, μοῦ
 εἶπε πὼς ὅλ' αὐτὰ ἐδῶ θὰ γίνουν καὶ πὼς ἐγὼ θὰ στε-
 ρηθῶ τὸ φῶς μου ἀπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς τὰ χέρια. Ἐπε-

ρίμενα ὅμως ἐδῶ νὰ ἐρθῇ κανέννας ἄνθρωπος μέγας
 515 κί ὤμορφος καί νάχη δύναμι μεγάλη. Καί τώρα νὰ
 ποῦ μ' ἐτύφλωσε ἕνας μικρός κί' ἐλεεινός κί' ἀδύνα-
 τος, ἀφοῦ μ' ἐδάμασε μέ τὸ κρασί. "Ελα ὅμως ἐδῶ,
 Ὀδυσσεῦ, νὰ σοῦ χάρισω δῶρα φιλοξενίας καί νὰ πα-
 ρακαλέσω νὰ σέ ξεπροβοδίση ὁ ξακουστός σείστης
 τῆς γῆς, γιατί ἐγώ εἶμαι παιδί του καί παινιέται πῶς
 εἶνε πατέρας μου κί' αὐτός ἂν θέλῃ θά με γιατρεψῇ
 520 κί' ὄχι κανέννας ἄλλος ἀπὸ τοὺς μακάριους θεούς, οὔτε
 ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους.»

Αὐτὰ εἶπε κί' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καί τοῦ εἶπα:

«Εἶθε νὰ ἡμποροῦσα καί τὴν ψυχὴ σου καί τὴ ζωὴ
 νὰ σοῦ πάρω καί νὰ σέ στείλω στὰ δῶματα τοῦ "Αἰθ,
 525 ὅπως δὲν θά ἡμπορέσῃ νὰ σοῦ γιατρεψῇ τὸ μάτι οὔτε
 ὁ Ποσειδῶν ὁ κοσμοσείστης!»

Αὐτὰ εἶπα κί' ἐκεῖνος ἔπειτα ἐπροσευχήθηκε στὸν
 θεὸ τὸν Ποσειδῶνα σηκώνοντας τὰ χέρια του ὑψηλὰ
 πρὸς τὸν ἀστερόεντα οὐρανό:

«Εἰσάκουσέ με, Ποσειδῶν, ποῦ κρατᾷς τὴν γῆ κί'
 ἔχεις κυανὴν τὴν κόμη στὸ κεφάλι, ἂν ἀλήθεια εἰμι'
 ἐγὼ παιδί σου καί παινιέσαι πῶς εἶσ' ἐσὺ ὁ πατέρας
 530 μου. Κάνε νὰ μὴ γυρίσῃ στὸ σπῖτι του ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ
 πορθητὴς τῶν πόλεων, ὁ γυιὸς τοῦ Λαέρτου, ποῦ κα-
 τοικεῖ στὴν Ἰθάκῃ. Μ' ἂν πάλι τοῦ εἶνε γραπτὸ νὰ
 ἰδῇ τοὺς δικούς του καί νὰ φθάσῃ στὸ καλοχτισμένο
 σπῖτι του καί στὴ γῆ τῆς πατρίδος, εἶθε ἄργά καί ἄ-
 535 σχημα νὰ γυρίσῃ, ἐπάνω σὲ ξένο πλοῖο κί' ἀφοῦ χάσῃ
 ὅλους τοὺς συντρόφους του καί νὰ εὕρῃ συμφορὰς
 στὸ σπιτικό του!»

Αὐτὰ εἶπε ποῦ ἐπροσευχήθηκε καί τὸν εἰσάκουσε
 ὁ Ποσειδῶν μέ τὴν κυανὴ κόμη. Κί' ὁ Κύκλωψ ἐπῆρε
 πάλι πολὺ μεγαλειότερη πέτρα κί' ἀφοῦ τὴν ἐσήκωσε
 τὴν ἐστριφογύρισε καί τὴν ἐπέταξε μέ πολὺ μεγάλη
 δύναμι. Τὴν ἔρριξε μέ ὀρμὴ πίσω ἀπὸ τὸ κυανόπρωρο
 540 καράβι, πολὺ σιμά, κί' ἐκόντεψε νὰ εὕρῃ τὴν ἄκρη
 τοῦ τιμονιοῦ. Ἡ θάλασσα ἐταράχθηκε καθὼς ἐβού-
 λιαζε ἡ πέτρα καί τὸ πλοῖο πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ ἔφερε
 τὸ κύμα καί τὸ ἀνάγκασε νὰ φθάσῃ στὴν ξηρά.

Ἄλλ' ὅταν πιά ἐφθάσαμε στὸ νησί ποῦ ἦτανε καί

- τ' ἄλλα στερεὰ καράβια μαζεμένα κι' ὀλόγυρά τους
οἱ σύντροφοί μας ἐκάθονταν κι' ἐκλαιγαν καὶ μᾶς πε-
545 ριμένανε πάντα, ἐτραβήξαμε, μόλις ἐφθάσαμε, τὸ κα-
ράβι στὴν ἄμμουδιὰ κι' ἐβγήκαμε κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι
στ' ἄκρογιάλι. Κι' ἀφοῦ ἐβγάλαμε ἀπὸ τὸ καλοδου-
λειμένο καράβι τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα, τὰ ἐμοιρα-
σθήκαμε ὥστε νὰ μὴ μείνῃ κανένας παραπονεμένος.
Τὸ κριάρι μονάχα ἐδῶκανε στὴ μοιρασιά, ἐκτὸς ἀπὸ
550 Τὸ κριάρι μονάχα ἐδῶκανε στὴ μοιρασιά, ἐκτὸς ἀπὸ
τρόφοι, κι' ἐγὼ ἐπάνω στὴν ἄμμο τὸ ἐθυσίασα στὸν
Δία τὸν νεφεληγερέτη, τὸν γιὸ τοῦ Κρόνου, ποῦ βα-
σιλεύει σ' ὅλα, κι' ἐκαίγα τὰ μεριά. Ἐκεῖνος ὅμως
δὲν ἐπρόσεχε τίς θυσίες, ἀλλὰ ἐμελετοῦσε βέβαια νὰ
555 χαθοῦνε ὅλα τὰ καλοφτιαγμένα πλοῖα κι' οἱ πολυα-
γαπημένοι σύντροφοί μου.

- Ἔτσι τότε ὅλη τὴν ἡμέρα ἕως ὅτου νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος
καθόμαστε τρώγοντας ἄφθονα κρέατα καὶ γλυκὸ
κρασί κι' ὅταν ἔδυσ' ὁ ἥλιος κι' ἦρθε τὸ σκοτάδι τότε
560 πιά ἐκοιμηθήκαμε ἐπάνω στ' ἄκρογιάλι. Κι' ὅταν ἐ-
φάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς, τότε ἐγὼ παρεκίνησα
τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς ἐπρόσταξα νὰ ἀνε-
βοῦν στὰ πλοῖα καὶ νὰ λύσουνε τίς πρυμάτσες. Κι'
ἐκεῖνοι ἐμπήκανε ἀμέσως μέσα κι' ἐκάθισαν στὰ σκα-
μνιά καὶ καθισμένοι στὴν ἀράδα ἐχτυποῦσαν τὴν ἀ-
φρισμένη θάλασσα μὲ τὰ κουπιά.
565 Ἀπ' ἐκεῖ ἐπλέαμε πρὸς τὰ ἐμπρὸς πρόθυμοι ποῦ
ξεφύναμε τὸν θάνατο, μὲ λυπημένη ὅμως τὴν καρδιά
ποῦ ἐχάσαμε ἀγαπητοὺς συντρόφους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΙΟΛΟΥ, ΤΩΝ ΛΑΙΣΤΡΙΓΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΡΚΗΣ

Ἐφθάσαμε, λοιπόν, στὸ νησί τῆς Αἰολίας. Ἐκεῖ ἐκ-
τοικοῦσε ὁ Αἴολος, ὁ νυιὸς τοῦ Ἰππότου, ἀγαπητὸς

- στοὺς ἀθανάτους θεοὺς, μέσα σὲ νησὶ ὅπου ἔπλεαν
 5 οἱ ἄνθρωποι. Ὀλόγυρα ἦταν χάλκινο τείχος ἀσύντρι-
 φτο κι' ὕψωνότανε ἴσιος βράχος. Δώδεκα δὲ παιδιὰ
 του εἶχανε γεννηθῇ μέσα στὸ παλάτι, ἔξη θυγατέρες
 κι' ἔξη νέα παλληκάρια. Κι' ἐκεῖνος ἐπάντρεψε τὶς θυ-
 γατέρες του μὲ τ' ἀγόρια κι' ἐκεῖνοι πάντα ἔτρωγαν
 κι' ἔπιναν κοντὰ στὸν ἀγαπητὸ πατέρα καὶ στὴ σεβα-
 στὴ μητέρα τους καὶ κοντὰ τοὺς εὐρίσκονταν ἄπειρα
 φαγητά. Κι' ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τῶν φαγιῶν εἶν' ὅλες τὶς
 10 ἡμέρες γιομάτο τὸ παλάτι κι' ἡ αὐλή. Τὶς νύχτες πάλι
 κοιμοῦνται κοντὰ στίς σεμνὲς γυναῖκες τους, μέσα σὲ
 τάπητες καὶ σὲ σκαλιστὰ κρεβάτια. Σ' αὐτῶν, λοι-
 πόν, ἐφτάσαμε τὴν πόλι καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια. Ἐ-
 ναν ὀλόκληρο μῆνα μὲ φιλοξενοῦσε φιλικὰ καὶ μὲ ρω-
 τοῦσε τὰ καθέκαστα, γιὰ τὸ "Ἴλιον καὶ γιὰ τὰ καρά-
 15 θία τῶν Ἑλλήνων καὶ γιὰ τὸ γυρισμὸ τους κι' ὅλα
 τὰ πάντα ἐγὼ τοῦ τὰ ιστόρησα μὲ τὴ σειρά τους. Ὅ-
 ταν ὅμως τοῦ ἐζήτησα νὰ ταξειδέψω καὶ τοῦ ἔλεγα
 νὰ μὲ ξεπροβοδίση, δὲν μοῦ ἀρνήθηκε τίποτε κι' ἐτοι-
 μασε τὴν ἀναχώρησί μου. Ἐγδारे τότε καὶ μοῦδωσε
 ἀσκὶ ἀπὸ βῶδι ἐννιά χρονῶν κι' ἐκεῖ μέσα ἔδωσε γερά
 20 τοὺς δρόμους τῶν ἀνέμων ποὺ βουῖζουν. Γιατὶ ἐκεῖνον
 ἔκανε ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου κυρίαρχο τῶν ἀνέμων, ἢ
 νὰ τοὺς παύῃ ἢ νὰ τοὺς κινᾷ, ὅποιους αὐτὸς θελήσῃ.
 Μέσα, λοιπόν, στὸ καλοδουλεμένο καράβι ἔδωσε γερά
 τὸν ἀσκὸ μὲ ὀλόλαμπρη κλωστὴ ἀσημένια γιὰ νὰ μὴ
 φυσήξῃ κανένας τους, ἔστω καὶ λίγο, στραβὰ ἀπὸ
 τὸ δρόμο μας καὶ τοῦ Ζεφύρου ἐσήκωσε τὴν πνοὴ γιὰ
 25 μένα νὰ φυσήξῃ καὶ νὰ φέρῃ καὶ τὰ καράβια κι' ἐμᾶς
 τοὺς ἴδιους. Δὲν ἔμελλεν ὅμως αὐτὸ νὰ γενῇ. Γιατὶ
 ἐχαθήκαμε ἀπὸ τὴν ἀμυαλωσύνη μας.
 Ἐννιά ἡμέρες συνέχαι ἐπλέαμε καὶ τὶς νύχτες καὶ
 τὶς ἡμέρες καὶ τὴν δεκάτῃ ἐπρόβαλε ἡ γῆ τῆς πατρί-
 30 δος κι' ἦτανε κοντὰ κι' ἐβλέπαμε πιά ποὺ ἀνάθανε
 φωτιές. Τότε ἐμένα, ποὺ ἤμουνα κουρασμένος, μ' ἐπῆ-
 ρε γλυκὸς ὕπνος, γιατί πάντα ἐκρατοῦσα τὴ σκότα
 τοῦ καραβιοῦ καὶ σὲ κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς συντρό-
 φους δὲν τὴν ἔδινα, γιὰ νὰ φθάσουμε γρηγορώτερα
 35 στὴ γῆ τῆς πατρίδος. Οἱ σύντροφοί μου ὅμως ἔλεγα

ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, πῶς ἐπήγαινα τάχα σπίτι μου χρυσάφι καὶ ἀσῆμι, δῶρα τοῦ Αἰόλου, τοῦ μεγαλόκαρδου γυιοῦ τοῦ Ἴππότου. Κι' εἶπε κάποιος ἀπ' αὐτοῦς σ' ἓναν ἄλλο:

- «Ἀλλοῖμονο, πόσο εἶνε αὐτὸς ἐδῶ ἀγαπητὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸν τιμοῦνε, σ' ὅποιον φθάσῃ τὴν πόλι καὶ τὴν χώρα. Πολλὰ ἀπὸ τὴν Τροία φέρνει ἀπὸ
40 τὰ λαμπρὰ λάφυρα κι' ἐμεῖς ποὺ ἐκάναμε τὸν ἴδιο δρόμο γυρνᾶμε μὲ ἄδεια τὰ χέρια σπίτι μας. Τώρα πάλι αὐτὰ ἐδῶ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Αἰόλος ἀπὸ ἀγάπῃ, γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Ἐλα ὅμως γρήγορα νὰ ἰδοῦμε σὰν τι νὰ εἶνε αὐτὰ καὶ πόσο χρυσάφι καὶ ἀσῆμι βρί-
45 σκεται μέσα στὸν ἀσκό.»

- Αὐτὰ εἶπαν κι' ἡ κακὴ σκέψι ἐνίκησε τὸν φρόνιμο νοῦ τῶν συντρόφων μου. Ἐλυσαν, λοιπόν, τὸ ἀσκή καὶ ὥρμησαν ἔξω ὅλ' οἱ ἄνεμοι. Τοὺς ἄρπαξε τότε ἡ θύελλα γρήγορα καὶ τοὺς ἔφερε στὸ πέλαγος, ἐνῶ ἔκλαι-
50 γαν, μακριὰ ἀπὸ τὴν γῆ τῆς πατρίδος. Κι' ἐγὼ ἐξύπνησα κι' ἔλεγα μὲ τὴν καλὴ ψυχὴ μου ἢ νὰ πέσω ἀπὸ τὸ καράβι νὰ χαθῶ μέσα στὴ θάλασσα, ἢ νὰ τὰ ὑποφέρω μὲ ὑπομονὴ καὶ νὰ μείνω ἀκόμῃ μὲ τοὺς ζωντανούς. Ἐκανα, λοιπόν, ὑπομονὴ κι' ἔμεινα καὶ σκεπάστηκα κι' ἐξαπλώθηκα μέσα στὸ πλοῖο. Καὶ τὰ καράβια πίσω πάλι στὸ νησί τῆς Αἰολίας τὰ ἔφερνε
55 ἡ κακὴ θύελλα κι' ἐστέναζαν οἱ σύντροφοί μου.

- Ἐκεῖ ἐβγήκαμε στὴν ξηρὰ κι' ἐπήραμε νερό. Γρήγορα ἐγευματίσαν οἱ σύντροφοί μου κοντὰ στὰ γοργὰ καράβια κι' ἀφοῦ ἐχόρτασαν ἀπὸ φαγητὸ καὶ ποτό, τότε ἐγὼ ἐκίνησα μ' ἓναν κήρυκα κι' ἓναν σύντροφο
60 γιὰ τὰ ξακουστὰ ἀνάκτορα τοῦ Αἰόλου. Τὸν εὗρηκα στὸ τραπέζι κοντὰ στὴ γυναῖκα του καὶ στὰ παιδιὰ του. Ὅταν ἐφθάσαμε, λοιπόν, στὸ ἀνάκτορο, ἐκαθήσαμε στὸ κατῶφλι τῆς θύρας κοντὰ στὶς παραστάδες κι' ἐκεῖνοι ἀπόρησαν μὲ τὸ νοῦ τους κι' ἐρωτοῦσαν:

- «Πῶς ἦρθες πάλι, Ὀδυσσεῦ; Ποιὰ κακὴ μοῖσα σ' εὗρηκε; Ἐμεῖς βέβαια μὲ προθυμία καὶ φροντίδα σ'
65 ἐστείλαμε γιὰ νὰ φθάσῃς στὴν πατρίδα σου καὶ στὸ παλάτι σου κι' ὅπου ἀγαπᾷ ἡ καρδιά σου.»

Αὐτὰ εἶπαν κι' ἐγὼ μὲ λύπη στὴν καρδιά τοὺς ἀ-

πάντησα:

«Μ' ἔθλαψαν σύντροφοι κακοὶ καὶ μαζί μ' αὐτοὺς
κι' ὀλέθριος ὕπνος. Σῶστε με ὅμως, ἀγαπητοί μου,
γιατὶ ἠμπορεῖτε νὰ τὸ κάμετε.»

- 70 Αὐτὰ εἶπα καὶ τοὺς καλόπιανα μὲ γλυκὰ λόγια,
ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ἐμιλοῦσαν καὶ μόνο ὁ πατέρας μου
ἀπάντησε:

«Χάσου τὸ γρηγορώτερο ἀπὸ τὸ νησί! Ντροπιάζεις
τοὺς ἀνθρώπους! Γιατὶ δὲν εἶνε δίκαιο νὰ περιποιούμ'
ἐγὼ καὶ νὰ στέλνω στὸν τόπο του τὸν ἄνθρωπο ποῦ
τὸν μισοῦνε οἱ μακάριοι θεοί. Πήγαινε ἀπ' ἐδῶ, γιατί
75 βέβαια σ' ἐσυχαθήκανε οἱ θεοὶ καὶ γι' αὐτὸ ἦρθες
πάλι σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο!»

Αὐτὰ εἶπε καὶ μ' ἔδιωξε ἀπὸ τὸ παλάτι, ἐνῶ ἐστέ-
ναζα βαρειά.

- Ἀπ' ἐκεῖ ἐπλέαμε πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ λυπημένη καρ-
διά. Ἔλυωνε ἡ ψυχὴ τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τὸ κουραστικὸ
κουπί, ἀπὸ τῆ δικιά μας ἐλαφρομυαλιά, γιατί δὲν ἐ-
80 φαινότανε πιά νὰ γυρίσουμε στὴν πατρίδα. Ἐξη μέ-
ρες συνέχεια ἐπλέαμε νύχτα καὶ ἡμέρα καὶ τὴν ἐβδό-
μη ἐφθάσαμε στὴν ὑψηλὴ πόλι τοῦ Λάμου, τὴν Τηλέ-
πυλον τῶν Λαστρυγόνων, ὅπου βοσκὸς βοσκὸν καλεῖ
μπαίνοντας στὴν πόλι κι' ἐκεῖνος τὸν ἀκούει βγαί-
νοντας μὲ τὸ κοπάδι. Ἐκεῖ ὅποιος ἀντέχει ν' ἀγρυπνᾷ
85 θὰ ἔπαιρνε δυὸ μισθοὺς, τὸν ἓνα φυλάγοντας τὰ βώ-
δια καὶ βόσκοντας ἄρνια λευκὰ τὸν ἄλλο, γιατί εἶνε
κοντὰ οἱ δρόμοι τῆς νύχτας καὶ τῆς ἡμέρας. Ἐκεῖ,
λοιπόν, ἀφοῦ ἐφθάσαμε σὲ ξακουστὸ λιμάνι, ποῦ ὀλό-
γυρα τὸ προφυλάγει ὑψηλὸς βράχος ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη
ἀπὸ τίς δυὸ μεριές κι' οἱ ἄκτες εἶνε δύσκολες ἢ μιά
90 ἀντίκρυ στὴν ἄλλη ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λιμανιοῦ
κι' εἶνε στενὸ τὸ πέρασμά του, ἐκεῖ μέσα ἐμπάσαμε
τὰ κυρτά μας καράβια. Τὰ ἐδέσαμε μέσα στὸ βαθὺ
λιμάνι, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο, γιατί δὲν ἔκανε διό-
λου κύματα μέσα ἐκεῖ, οὔτε μεγάλα, οὔτε μικρά,
ἀλλὰ λευκὴ γαλήνη ἦταν ὀλόγυρα. Ἐγὼ μονάχα ἐ-
95 κράτησα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τὸ μαῦρο μου καράβι,
ἐκεῖ στὴν ἄκρη κι' ἔδεσα στὸν βράχο τὰ σκοινιά κι'
ἐστάθηκα σὲ πέτρα σὲ ὑψηλὸ γιὰ νὰ ἐξετάσω τὰ τρε-

- γύρω. Δὲν ἔβλεπα ὅμως ἐκεῖ οὔτε βωδιῶν, οὔτε κι'
 100 γῆ ν' ἀνεβαίνει. Ἐδιάλεξα τότε δυὸ συντρόφους καί
 μαζί τους κι' ἕναν τρίτον, ἕναν κήρυκα γιὰ συνοδεία,
 καὶ τοὺς ἔστειλα μπροστὰ νὰ πάνε καὶ νὰ μάθουνε
 τί εἶδους ἄνθρωποι ἦταν ἐκεῖ στὴ χώρα, ποὺ τρῶνε
 ψωμί ἀπὸ σιτάρι. Ἐβγήκανε, λοιπόν, ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ
 πλοῖο κι' ἐπερπατοῦσαν σὲ ἴσιο δρόμο, ὅπου βέβαια
 οἱ ἄμαξες θὰ κατέβαζαν τὰ ξύλα στὴν πόλι ἀπὸ τὰ
 105 ὕψηλά βουνά. Ἐμπρὸς στὴν πόλι τότε ἀντάμωσαν μιὰ
 κόρη, ποὺ ἔπαιρνε νερό, τὴν ἀνθηρὰ θυγατέρα τοῦ
 Λαστρυγόνος Ἀντιφάτου. Ἐκείνη, καθὼς φαίνεται,
 κατέβηκε στὴ λαμπρὴ πηγὴ, τὴν Ἀρτακία, γιὰτις ἀπ'
 ἐκεῖ ἔφερναν νερό γιὰ τὴν πόλι. Ἐπῆγαν, λοιπόν, κον-
 110 τὰ τῆς καὶ τῆς ἐμίλησαν καὶ τὴν ἐρωτοῦσαν ποίος ἦ-
 ταν ὁ βασιλεὺς τους καὶ σὲ ποιὸν βασιλεὺς κι' ἐκεῖ-
 νη εὐθὺς τοὺς ἔδειξε τὸ ὕψηλὸ ἀνάκτορο τοῦ πατέρα
 τῆς. Ἐμπῆκαν τότε ἐκεῖνοι στὰ ξακουστὰ ἀνάκτορα
 κι' εὐρῆκαν τὴ γυναῖκα τοῦ Ἀντιφάτου, ὕψηλὴ σὰν
 τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, καὶ κατατρόμαξαν μ' αὐτήν.
 Ἐκείνη ὅμως ἐπροσκάλεσε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ τὸν ξα-
 115 κουστό Ἀντίφατο, τὸν ἄντρα τῆς, ποὺ μελέτησε γι'
 αὐτοὺς θλιβερό χαμό. Ἀμέσως, λοιπόν, ἄρπαξε ἕναν
 ἀπὸ τοὺς συντρόφους κι' ἐτοίμασε γεῦμα κι' οἱ ἄλλοι
 δυὸ ὥρμησαν κι' ἔφυγαν κι' ἔφθασαν στὰ πλοῖα. Ἐ-
 κείνος ὅμως ἐσήκωσε θόρυβο κι' εἰδοποίησε ὅλη τὴν
 πόλι κι' οἱ δυνατοὶ Λαστρυγόνες ἀκούοντες ἔτρεχαν
 ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ κεῖ, ἀναρίθμητοι, ὄχι ὅμοιοι μὲ ἄν-
 120 δρες, ἀλλὰ μὲ γίγαντες. Αὐτοί, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς βρά-
 χους ἔρριχναν πέτρες βαρεῖες γιὰ ἕναν ἄνδρα κι' ἁ-
 μέσως ἀπαίσιος θόρυβος ἐσηκώθηκε ἀνάμεσα στὰ
 πλοῖα, καὶ τῶν ἀνδρῶν ποὺ ἐχάνοντο καὶ τῶν καρ-
 θιῶν ποὺ ἐτσακίζόνταν τὴν ἴδιαν ὥρα. Κι' ἐκεῖνοι σὰν
 ψάρια τοὺς ἐκαμάκωναν καὶ τοὺς ἔπαιρναν μαζί τους
 γιὰ νὰ τοὺς φᾶνε. Ἐνῶ, λοιπόν, ἀφάνιζαν τοὺς συν-
 125 τρόφους μου μέσα στὸ πολὺθαθὸ λιμάνι, ἐγὼ ἐτρά-
 βηξα τὸ καφτερό σπαθί μου κι' ἔκοψα μ' αὐτὸ τὰ σκοι-

νιά τοῦ κυανόπρωρου καραβιοῦ. Κί' ἀμέσως παρεκί-
νησα κι' ἐπρόσταξα τοὺς συντρόφους μου ν' ἀδράξουν
τὰ κουπιά γιὰ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὴ συμφορά, κι'
ἐκεῖνοι ὅλοι ἐσηκώσανε τὴν θάλασσα μετὰ τὰ κουπιά
130 ἀπὸ φόβο μὴ χαθοῦνε. Καὶ μετὰ χαρὰ ἔφυγε πρὸς τὴν
θάλασσα ἀπὸ τοὺς κρεμαστοὺς βράχους τὸ καράβι
μου, τ' ἄλλα ὅμως ὅλα μαζί ἐχαθῆκαν ἐκεῖ πέρα.

Ἀπ' ἐκεῖ ἐπλέαμε πρὸς τὰ ἐμπρὸς πρόθυμοι ποῦ
ἐγλυτώσαμε ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ μετὰ λύπη στὴν καρ-
διά γιὰ τὴν ἐχάσαμε ἀγαπητοὺς συντρόφους. Ἐφθάσα-
με τότε στὸ νησί τὴν Αἰαία. Ἐκεῖ ἐκατοικοῦσε ἡ Κίρκη
135 μετὰ τίς ὠραίες πλεξοῦδες, μεγάλη θεὰ μετὰ ὠραία φωνή,
αὐτάδελφη τοῦ κακόβουλου Αἰήτου. Κί' οἱ δύο τοὺς
εἶχαν γεννηθῆ ἀπὸ τὸν Ἥλιο ποῦ φωτίζει τοὺς θνη-
τοὺς κι' ἀπὸ μητέρα τὴν Πέρση, τὴν θυγατέρα τοῦ
140 Ὠκεανοῦ. Ἐκεῖ στ' ἀκρογιάλι ἀράξαμε, χωρὶς μιλιὰ,
τὸ πλοῖο σὲ σίγουρο λιμάνι καὶ κάποιος θεὸς μὰς ὠ-
δηγοῦσε. Ἐβγήκαμε τότε ἐκεῖ καὶ δύο ἡμέρες καὶ δύο
νύχτες ἐμεῖναιμε τυραννῶντας τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ τὴν
κούρασι κι' ἀπὸ τίς θλίψεις. Ἀλλ' ὅταν ἔκανε πιά τὴν
145 τρίτη ἡμέρα ἡ Ἥως μετὰ τίς ὠραίες πλεξοῦδες, ἐγὼ ἐ-
πῆρα τὸ δόρυ μου καὶ τὸ μυτερὸ σπαθί μου κι' ἐβγῆ-
κα γρήγορα ἀπὸ τὸ πλοῖο κι' ἀνέβηκα σὲ ὑψηλὸ μέ-
ρος μὴ τυχὸν ἰδῶ ἔργα θνητῶν κι' ἀκούσω καμμιὰ
φωνή. Ἐστάθηνκα, λοιπόν, ἀπάνω σὲ μιὰ ἀπόκρημνη
σκοπιά, ἀφοῦ ἀνέβηκ' ἀπάνω καὶ μοῦ ἐφάνηκε σὰν
νὰ ἔβγαине καπνὸς ἀπὸ τὴν εὐρύχωρη γῆ, ἀπὸ τ' ἀνά-
150 κτορα τῆς Κίρκης, ἀνάμεσα στὰ πυκνὰ δάση. Ἐσκέ-
φτηκα ἔπειτα μετὰ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μου νὰ πάω καὶ
νὰ ἐρωτήσω ἀφοῦ εἶδα τὸν μαῦρο καπνὸ. Κί' αὐτὸ μοῦ
ἐφάνηκε, ὅταν ἐσκέφθηκα, πὼς εἶνε προτιμότερο. Νὰ
πάω πρῶτα στὸ γρήγορο πλοῖο καὶ στὴν ἀκρογιαλιά
155 νὰ δώσω στοὺς συντρόφους μου νὰ γευματίσουν κι'
ἔπειτα νὰ τοὺς στείλω νὰ ἐρωτήσουν. Ὅταν ὅμως,
καθὼς ἐπήγαينا, ἤμουνα κοντὰ στὸ κυρτὸ καοᾶβι,
τότε κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς μετὰ συμπόνεσε ποῦ ἤμουν
μόνος κι' ὥς φαίνεται αὐτὸς ἔοριξε στὸν δρόμο μου
αὐτὸν ἕνα μενάλο ἐλάφι ὑψηλοκέρατο. Κατέβαινε
160 στὸν ποταμὸ ἀπὸ τῆ βοσκῆ τοῦ θεῶς γιὰ νὰ πιῇ,

γιατί τὸ ἐπείραζε φαίνεται ἡ φλόγα τοῦ ἡλίου καὶ καθὼς ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δάσος τὸ ἐκτύπησα ἐγὼ κατα-
 μεσίς στή ράχι καὶ τὸ χάλκινο δόρυ ἐπέρασε ἀπὸ τὸ
 ἄλλο μέρος. Κι' ἐκεῖνο ἔπεσε μέσα στὴ σκόνῃ σκού-
 ζοντας κι' ἐπέταξε ἡ ψυχὴ του. Ἐπάτησα τότε ἀπάνω
 165 του κι' ἐτράβηξα τὸ χάλκινο δόρυ ἀπὸ τὴν πληγὴ κι'
 ἀφοῦ πάλι ἐξάπλωσα στὴν γῇ τὸ ἐλάφι, τὸ ἄφησα καὶ
 ξερρίζωσα χαμόκλαδα καὶ λυγαριῆς κι' ἔπλεξα σκοι-
 νὶ ὥς μιὰν ὀργυιὰ καλοστριμμένο κι' ἀπὸ τὶς δυὸ με-
 ριές, ἔδεσα τὰ πόδια τοῦ πελώριου ἀγριμιοῦ κι' ἐτρά-
 βηξα κουβαλῶντας τὸ στοὺς ὤμους μου πρὸς τὸ μαῦ-
 170 ρο καράβι, ἀκουμπῶντας στὸ δόρυ, γιατί δὲν ἦταν
 δυνατὸ νὰ τὸ βαστάω στοὺς ὤμους μὲ τὸ ἓνα χέρι,
 γιατί ἦταν πολὺ μεγάλο ζῶο. Τὸ ἔρριξα, λοιπόν, μπρο-
 στά στὸ καράβι κι' ἐσήκωσα τοὺς συντρόφους μου,
 πηγαίνοντας, μὲ γλυκὰ λόγια στὸν καθένα:

« Ἀγαπητοί μου, δὲν θὰ κατεβούμε ἀκόμα στ' ἀνά-
 175 κτορα τοῦ Ἄδη, ἂν καὶ εἴμαστε λυπημένοι, πρὶν νὰ
 ἐρθῇ ἡ ἡμέρα μας, ὅπως εἶνε γραμμένο. Ἐλᾶτε ὅμως
 ὅσο ὑπάρχει μέσα στὸ γρήγορο πλοῖο φαί καὶ ποτὸ
 κι' ἄς θυμηθοῦμε τὸ φαγητὸ κι' ἄς μὴ βασανιζόμαστε
 ἀπὸ τὴν πείνα. »

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνοι γρήγορα ἐπείσθησαν στὰ λό-
 για μου κι' ἐπήγανε στὴν ἀκρογιαλιά κι' ἐθαύμαζαν
 180 τὸ ἐλάφι, γιατί ἦταν πολὺ μεγάλο ζῶο. Ἀφοῦ πιά εὐ-
 χαριστήθηκαν ποῦ τὸ ἔβλεπαν μὲ τὰ μάτια, ἔπλυναν
 τὰ χέρια τους κι' ἐτοίμαζαν λαμπρὸ τραπέζι.

Ἔτσι τότε ὅλη τὴν ἡμέρα ἕως ὅτου δύσῃ ὁ ἥλιος
 ἐκαθήμεθα στὴ θάλασσα κι' ἐτρώγαμε ἄφθονα κρέα-
 185 τα καὶ κρασί γλυκὸ κι' ὅταν πιά ἔδυσε ὁ ἥλιος κι'
 ἦρθε τὸ σκοτάδι, τότε πιά ἐκοιμηθήκαμε στὴν ἀκρο-
 θαλασσιὰ. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς,
 ποῦ τὸ πρωὶ ἐγεννήθη, τότε ἐγὼ ἐμάζεψα ὅλους καὶ
 τοὺς εἶπα:

« Ἀκοῦστε τὰ λόγια μου, συντρόφοι, ἂν καὶ ὑπο-
 190 φέρετε πολλὰ βάσανα, ἀγαπητοί μου. Δὲν ξέρουμε
 ποῦ εἶνε ἡ δύσι καὶ ποῦ ἡ ἀνατολή, οὔτε ποῦ μπαίνει
 κάτω ἀπὸ τὴ γῇ ὁ ἥλιος ποῦ τοὺς θνητοὺς φωτίζει,
 οὔτε ἀπὸ ποῦ ἀνεβαίνει. Ἄς σκεφθοῦμε ὅμως γρή-

γορα μήπως βρεθῇ κανέννας τρόπος. Ἐγὼ δὲν φαντά-
 ζομαι νὰ ὑπάρχῃ ἄλλος, γιατί ἀπ' ἐκεῖ ποὺ ἀνέβηκες
 195 σὲ ἀπόκρημνο βράχο, εἶδα τὸ νησι ὅπου ὀλόγυρα ἡ
 ἄπειρη θάλασσα τὸ στεφανώνει. Αὐτὸ ὅμως εἶνε χα-
 μηλό. Στὴ μέση εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καπνὸ ἀνάμεσά
 ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος.»

Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτῶν ξεσχίσθηκε ἡ καρδιά στὰ στή-
 θη, γιατί ἐθυμήθηκαν τὰ κακουργήματα τοῦ Λαστρυ-
 200 γόνος Ἀντιφάτου καὶ τὴν ἀγριάδα τοῦ δυνατοῦ Κύ-
 κλωπος τοῦ ἀνδροφάγου. Ἐκλαιγαν, λοιπόν, μὲ φωνὲς
 χύνοντας ἄφθονα δάκρυα, τίποτα ὅμως δὲν ἔβγαλνε
 μὲ τὰ κλάμματα. Σὲ δυὸ μέρη τὸτ' ἐχώρισα κι' ἐμέ-
 τρησα ὅλους τοὺς συντρόφους κι' ἐβάλα ἀρχηγὸ καὶ
 205 στὰ δύο. Στὸ ἓνα ἤμουν ἐγὼ ὁ ἀρχηγὸς καὶ στ' ἄλλο
 ὁ θεόμορφος Εὐρύλοχος. Γρήγορα τότε ἀνακατέψαμε
 κλήρους μέσα σὲ χάλκινη περικεφαλαία κι' ἐβγῆκε ὁ
 κλήρος τοῦ μεγάλουκαρδου Εὐρυλόχου. Ἐκίνησε, λοι-
 πόν, νὰ πάῃ καὶ μαζί του εἰκοσιδυὸ σύντροφοι ποὺ ἐ-
 κλαίγανε καὶ μᾶς ἀφήσανε ἐμᾶς πίσω ποὺ γοερὰ ἐ-
 210 θρηνούσαμε. Μέσα στὸ λειβάδι εὐρήκανε τότε τ' ἀ-
 νάκτορα τῆς Κίρκης φτιαγμένα ἀπὸ πέτρες πελεκη-
 τές σὲ μέρος μαντρωμένο κι' ὀλόγυρα ἦταν λύκοι τοῦ
 βουνοῦ καὶ λεοντάρια, ποὺ ἡ ἴδια τοὺς ἐξημέρωσε,
 γιατί τοὺς εἶχε ποτίσει φάρμακα δυνατά. Δὲν ὥρμη-
 σαν, λοιπόν, ἀπάνω τους, μόνο ἐσηκωθῆκαν καὶ τοὺς
 215 ἔκαναν χαρὲς μὲ τίς μακρυὲς οὐρὲς τους. Κι' ὅπως
 τὰ σκυλιὰ γύρω στὸν ἀφεντικό τους ὅταν γυρνᾷ ἀπὸ
 συμπόσιο σειοῦνε τίς οὐρὲς τους, γιατί πάντα κάττι
 καλὸ γι' αὐτὰ θὰ φέρνῃ, ἔτσι γύρω σ' αὐτοὺς ἔσειαν
 τίς οὐρὲς οἱ λύκοι μὲ τὰ δυνατὰ τὰ νύχια καὶ τὰ λεον-
 τάρια κι' αὐτοὶ ἐφοβηθήκανε σὰν εἶδαν τὰ πελώρια
 220 θηρία. Ἐσταθήκανε στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς μὲ τίς
 ὥραιες πλεξοῦδες κι' ἄκουσαν ἀπὸ μέσα τὴν Κίρκη
 ποὺ τραγουδοῦσε μὲ ὥραία φωνή, ἐνῶ ὕφαινε στὸν
 ἀργαλειὸ μεγάλο ἀθάνατο ὕφασμα, ὅπως γίνονται
 τὰ λεπτὰ καὶ χαριτωμένα καὶ λαμπρὰ ἐργόχειρα τῶν
 θεῶν. Στοὺς συντρόφους τότε ἄρχισε νὰ ὀμιλῇ ὁ Πο-
 225 λίτης, ἀρχηγὸς ἀνδρῶν, ποὺ ἦταν ὁ πιὸ ἀγαπημένος
 μου ἀπὸ τοὺς συντρόφους κι' ὁ πρὸς πρὸς τοῦ φίλος:

Ἡ Κίρκη πασχίζει μάταια νὰ μεταμορφώσῃ τὸν Ὀδυσ-
σεὺς σὲ χοῖρο.

«Ἀγαπητοί μου, μέσα ἐκεῖ κάποια ὠραία τραγουδεῖ ὑφαίνοντας σέ μεγάλον ἀργαλειό καὶ ἀντηχεῖ ὅλο τὸ σπίτι, ἢ θεὰ εἶνε ἢ γυναῖκα. Ἄς τὴν φωνάξουμε ὁμῶς τὸ γρηγορώτερο.»

- 230 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἐφώναξαν καὶ τὴν ἐπροσκαλοῦσαν. Ἐκείνη τότε ἐβγῆκε γρήγορα κι' ἀνοίξε τίς φωτερὲς θύρες καὶ τοὺς ἐπροσκαλοῦσε κι' ὅλοι ἀπερίσκεπτα τὴν ἀκολούθησαν. Ὁ Εὐρύλοχος ὁμῶς ἔμεινε ὀπίσω, γιατί ἐβάλε στο νοῦ του μὴν εἶνε κανένας δόλος. Ἐκείνη τοὺς ὠδήγησε μέσα καὶ τοὺς ἐκάθησε σὲ θρόνους καὶ πολυθρόνες καὶ γι' αὐτοὺς ἐξύμῳνε τυρὶ
- 235 κι' ἀλεύρι καὶ μέλι ξανθὸ μὲ κρασί τῆς Πράμνης κι' ὀλέθρια φάρμακα ἔσμιγε στὸ φαγητὸ γιὰ νὰ ξεχάσουν ὁλότελα τὴν γῆ τῆς πατρίδος. Κι' ἀφοῦ τοὺς ἔδωσε κι' ἥπιανε εὐθὺς ἔπειτα τοὺς ἐχτύπησε μὲ τὸ ραβδί καὶ τοὺς ἐκλείσε μέσα στὶς μάντρες τῶν χοίρων. Κι'
- 240 εἶχανε ἐκεῖνοι κεφάλια χοίρων καὶ φωνὴ καὶ τρίχες καὶ σῶμα, ὁ νοῦς τους ὁμῶς ἦταν στὴ θέσι του γερό, ὅπως καὶ προτῆτερα.

- Ἔτσι ἐκεῖνοι κλαίγοντας ἦτανε κλεισμένοι καὶ κοντὰ τους ἔβαλε ἡ Κίρκη πρινοβάλανα, ἀκράνια καὶ βαλανίδια γιὰ νὰ τρῶνε, ἀπ' αὐτὰ ποὺ τρῶνε πάντοτε οἱ χοῖροι ποὺ πλαγιάζουν χάμω. Κι' ὁ Εὐρύλοχος ἦρθε γρήγορα στὸ γοργὸ καράβι γιὰ νὰ φέρῃ τὸ μῆ-
 245 νυμα γιὰ τοὺς συντρόφους καὶ τὴν πικρὴ τους μοῖρα κι' οὐδὲ νὰ μιλήσῃ μπορούσε λέξι, ἂν κι' ἤθελε. Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ θλίψι ποὺ ἐβάραινε τὴν καρδιά του καὶ τὰ μάτια του ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα καὶ μόνο τὸ γοερὸ κλάμμα ἐποθοῦσεν ἡ ψυχὴ του. Ὅταν ὁμῶς ὅλοι ἀπορούσαμε καὶ τὸν ἐρωτούσαμε, τότε τὸν ὅλε-
 250 θρο τῶν ἄλλων συντρόφων μᾶς ἱστορήσε μὲ κάθε λεπτομέρεια:

- «Κινήσαμε ὅπως ἐπρόσταξες ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ δάση, λαμπρὲ Ὀδυσσεά, κι' εὐρήκαμε μέσα στὴν λαγκαδιὰ ἓνα ὠραῖο παλάτι ἀπὸ πελεκητὲς πέτρες καὶ γύρω μαντρωμένο. Ἐκεῖ κάποια ἐτραγουδοῦσε δουλεύοντας σὲ μεγάλον ἀργαλειό, κάποια ἦ θεὰ, εἴτε γυναῖκα.
- 255 Αὐτὴν, λοιπόν, ἐφώναξαν καὶ τὴν ἐκάλεσαν. Κι' ἐκείνη γρήγορα ἐβγῆκε ἔξω κι' ἀνοίξε τίς φωτερὲς τῆς

θῦρις καὶ τοὺς ἐπροσκαλοῦσε. "Ολοι ἀπερίσκεπτα
τὴν ἀκολούθησαν, ἐγὼ ὅμως ὀπίσω ἔμεινα γιατί ἔ-
θαλα στὸ νοῦ μου μὴν εἶνε δόλος. Ἐκεῖνοι τότε ὅλοι
μαζὶ ἐχαθήκανε ἀπὸ τῆ μέση καὶ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς
260 δὲν μεταφάνη κι' ὥρα πολλὴν ἐκαθόμουν κι' ἐξέταζα:

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἔρριξα στοὺς ὤμους τὸ ἀργυ-
ροκάρφωτο σπαθί μου, μεγάλο, χάλκινο, ἐπῆρα καὶ
τὰ τόξα στὴν πλάτη κι' ἐκείνον πάλι ἐπρόσταξα τὸν
ἴδιο δρόμο νὰ μοῦ δείξη. Αὐτὸς ὅμως ἔπιασε τὰ γό-
νατά μου μὲ τὰ δυὸ του χέρια κι' ἐπαρκαλοῦσε καὶ
265 κλαίγοντας θλιβερά μοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Μὴ μὲ παίρνης πρὸς τὰ ἐκεῖ, χωρὶς νὰ θέλω, εὐ-
γενικὲ Ὀδυσσεῦ, ἀλλ' ἄφησέ με ἐδῶ. Γιατί τὸ ξέρω
πῶς οὔτε σὺ ὁ ἴδιος δὲν θὰ γυρίσης, οὔτε κανέναν
ἀπὸ τοὺς ἄλλους θὰ φέρης, ἀπὸ τοὺς συντρόφους σου.
Ἄλλὰ μ' αὐτοὺς ἐδῶ ἄς φεύγουμε τὸ γρηγορώτερο,
γιατί ἀκόμη μποροῦμε νὰ ξεφύγουμε τὴν μαύρη τὴν
ἡμέρα.»

270 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:

«Εὐρύλοχε, ἐσὺ νὰ μένης ἐδῶ σ' αὐτὸν τὸν τόπο,
τρώγοντας καὶ πίνοντας κοντὰ στὸ κυρτὸ μαῦρο κα-
ράβι. Ἐγὼ ὅμως θὰ πάω, γιατί τρομερὴ μ' εὗρηκε
ἀνάγκη.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐτράβηξα μακρυὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο κι'
275 ἀπὸ τῆ θάλασσα. "Οταν ὅμως, καθὼς ἐπήγαινα ἀνά-
μεσ' ἀπὸ τὴν ἱερὴ κοιλάδα, ἔμελλα νὰ φθάσω στὸ με-
γάλο ἀνάκτορο τῆς Κίρκης, ποῦ ἐγνώριζε πολλὰ φάρ-
μακα, ἐκεῖ μ' ἀντίκρυσε ὁ χρυσόραβδος Ἑρμῆς κα-
θὼς ἐπήγαινα πρὸς τὸ παλάτι, ὅμοιος μὲ νεαρὸν ἄν-
δρα ποῦ πρωτοβγάξει γένι κι' ἡ νειότης του εἶνε γε-
280 μάτη χάρι. Μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μοῦ ἐμίλησε μὲ
λόγια καὶ μὲ τ' ὄνομά μου:

«Ποῦ πηγαίνεις πάλι, δύστυχε, μοναχὸς ἀνάμεσα
στὰ ὑψηλὰ βουνά, ἀφοῦ δὲν ξέρεις οὔτε τὸ μέρος;
Οἱ σύντροφοί σου εἶνε κλεισμένοι μέσα στὸ ἀνάκτορο
τῆς Κίρκης σὰν χοῖροι, μέσα στοὺς στερεοὺς κρυψώ-
νες! Μήπως ἔρχεσαι γιὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσης; Ἐγὼ
σοῦ λέω πῶς κι' ἐσὺ ὁ ἴδιος δὲν θὰ γυρίσης πίσω, ἀλλὰ
285 κι' ἐσὺ θὰ μένης ὅπου εἶνε κι' οἱ ἄλλοι. Ἐλα ὅμως νὰ

σὲ γλυτώσω ἀπὸ τὶς συμφορὰς καὶ νὰ σὲ σώσω. Μὲ
 αὐτὸ ἐδῶ τὸ καλὸ βοτάνι πῆγαινε στὸ ἀνάκτορο τῆς
 Κίρκης, κι' αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ φυλάξῃ τὸ κεφάλι σου
 ἀπὸ τὴν κακὴ τὴν ὥρα. Κι' ὅλα θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ τὰ
 290 δολερὰ πού σκέπτεται ἡ Κίρκη. Θὰ σοῦ ἐτοιμάσῃ ἀ-
 νακατεμένο φαγητὸ καὶ φάρμακο μέσα θὰ ρίξῃ. Δὲν
 θὰ ἔμπορέσῃ ὅμως μ' αὐτὸ νὰ σὲ μαγέψῃ, γιατί δὲν
 θὰ τὴν ἀφήσῃ τὸ καλὸ βοτάνι πού θὰ σοῦ δώσω, κι'
 ὅλα θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ. "Ὅταν ἡ Κίρκη σὲ χτυπήσῃ μὲ τὸ
 μακρὸ ραβδί της, ἐσὺ τότε πιά νὰ τραθήξῃς τὸ κο-
 295 φτερὸ σπαθὶ σου ἀπὸ τὸ μερὶ καὶ νὰ χυμήξῃς ἀπάνω
 τῆς σὰν νὰ θέλῃς νὰ τὴν σκοτώσῃς. Ἐκείνη ὅμως θὰ
 φοβηθῇ καὶ θὰ σοῦ εἰπῇ νὰ πλαγιάσῃς μαζί της κι'
 ἐσὺ μὴν ἀρνηθῇς μὲ τὴ θεὰ νὰ πέσῃς, γιὰ νὰ λύσῃ
 ἀπὸ τὰ μάγια τοὺς συντρόφους σου κι' ἐσένα τὸν ἴδιο
 νὰ σὲ περιποιηθῇ, νὰ τῆς ζητήσῃς ὅμως νὰ ὀρκισθῇ
 τῶν μακάριων θεῶν τὸν μέγαν ὄρκο, ὅτι κανέν' ἄλ-
 300 λο πιά κακὸ δὲν θὰ σκεφθῇ γιὰ σένα, μὴ τυχὸν ὅταν
 βγάλῃς ἀπὸ πάνω σου τὸ σπαθὶ σὲ κάμῃ ἄνανδρο καὶ
 δειλό.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ βοτάνι ὁ Ἑρμῆς πού
 μὲ τὸ φῶς σκοτώνει, ἀφοῦ τὸ ξερρίζωσε ἀπὸ τὴ γῇ
 καὶ μοῦ ἔδειξε τὰ φυσικά του. Ἦταν μαυρόρριζο καὶ
 τὸ ἄνθος του ὅμοιο μὲ τὸ γάλα. Μῆλιν τὸ λένε οἱ θεοὶ
 305 κι' εἶνε δύσκολο στοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους νὰ τὸ ξε-
 ριζώσουνε, οἱ θεοὶ ὅμως ὅλα ἔμπορουν νὰ τὰ κάμουν.
 "Ἐπειτα ἔφυγεν ὁ Ἑρμῆς πρὸς τὸν μακρὸν Ὀλύμπο
 ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ δασωμένο νησί κι' ἐγὼ ἐτράθηξα
 πρὸς τ' ἀνάκτορα τῆς Κίρκης καὶ πολλὰ εἶχε βάσανα
 ἢ καρδιά μου καθὼς ἐπήγαινα. Ἐστάθηκα στὰ πρό-
 310 θύρα τῆς θεᾶς μὲ τὶς ὠραῖες πλεξοῦδες. Ἐκεῖ ἐστά-
 θηκα κι' ἐφώναξα κι' ἡ θεὰ ἄκουσε τὴ φωνή μου. Γρή-
 γορα ἐβγῆκ' ἔξω κι' ἄνοιξε τὶς φωτερές τὶς θύρες καὶ
 μ' ἐπροσκαλοῦσε. Ἐγὼ τότε τὴν ἀκολούθησα μὲ λύπη
 στὴν καρδιά μου. Κι' ἀφοῦ μ' ἔμπασε μέσα μ' ἐκάθησε
 315 ἐπάνω σὲ ἀργυροκάρφωτο ὠραῖο θρόνο, μὲ πολλὰ
 στολίδια καὶ σκαλίσματα δουλεμένο, καὶ σκαμνὶ στὰ
 πόδια μου ἦταν ἀπὸ κάτω. Μοῦ ἐτοίμασε μῖγμα γιὰ
 νὰ πιῶ μέσα σὲ χρυσὸ κύπελλο κι' ἔρριξε μέσα φάρ-

μακο, κακὰ μέσα στήν ψυχή της μελετώντας. Ἀφοῦ ὅμως τὸ ἔδωσε καὶ τὸ ἥπια ὅλο καὶ δὲν μ' ἐμάγεψε, μὲ ραβδί μ' ἐχτύπησε καὶ μοῦ εἶπε:

320 «Πήγαινε τώρα στὴ μάντρα τῶν χοίρων νᾶσαι καὶ σὺ μαζί μὲ τοὺς συντρόφους σου.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἀπὸ τὸ μερί μου ἐτράβηξα τὸ σουβλερὸ σπαθὶ κι' ἐχύμην ἀπάνω στήν Κίρκη σὰν γιὰ νὰ τὴν σκοτώσω, κι' ἐκείνη ἔμπηξε μεγάλη κραυγὴ κι' ἔπεσε χάμω κι' ἔπιασε τὰ γόνατά μου καὶ κλαίοντας θερμὰ μοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

325 «Ποιὸς ἀπὸ τοὺς ἄνδρες εἶς' ἐσὺ κι' ἀπὸ ποῦ εἶσαι; Ποῦ εἶνε ἡ πόλι σου καὶ οἱ γονεῖς σου; Θαυμάζω ὅπου ἦπες αὐτὰ τὰ φάρμακα καὶ δὲν ἐμαγεύτηκες, γιατί κανέννας ἄλλος ἄνθρωπος δὲν τὰ ἐβάσταξε αὐτὰ τὰ φάρμακα ὅποιος καὶ τὰ περάση μιὰ φορὰ μέσα ἀπὸ τὰ δόντια του. Στὰ δικά σου ὅμως στήθη βρίσκεται ἄπιαστη σκέψι. Ἡ μήπως ἐσὺ εἶσαι ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ 330 πολυμήχανος, ποῦ πάντα μοῦ ἔλεγεν ὁ χρυσοράβδος ποῦ μὲ τὸ φῶς σκοτώνει πὼς θὰ ρθῇ ἀπὸ τὴν Τροία στὸ γυρισμὸ μὲ γρήγορο μαῦρο καράβι; Ἐλα ἔμωσ τώρα, βάλε στὴ θήκη τὸ σπαθὶ κι' ἐμεῖς ἔπειτα οἱ δύο μας ἄς ἀνεβούμε στὸ κρεβάτι μου καὶ στήν γλυκειὰ τὴν ἀγκαλιὰ ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου μὲ ἀγάπη νὰ ἔχουμε»

335 ἐμπιστοσύνη ἀναμεταξύ μας.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τῆς ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:

«Κίρκη, πὼς μοῦ λὲς νὰ εἶμαι μαλακὸς μαζί μ' ἐσένα, ποῦ ἔκανες τοὺς συντρόφους μου χοίρους μέσα 340 στὸ παλάτι σου κι' ἐμένα τὸν ἴδιο μὲ κρατᾶς ἐδῶ καὶ μὲ δόλο στὸ νοῦ σου μοῦ λὲς νὰ πάω στὸ θάλαμό σου καὶ ν' ἀνεβῶ στὸ κρεβάτι σου κι' ἀφοῦ γυμνωθῶ νὰ μὲ κάνης κακὸ καὶ ἄνανδρο; Ποτὲ δὲν θὰ θελήσω ν' ἀνέβω στὸ κρεβάτι σου ἂν δὲν δεχθῆς, θεά, νὰ πάρης μεγάλον ὄρκο πὼς δὲν θὰ σκεφθῆς ἄλλο κακὸ κανένα πιά γιὰ ἐμένα.»

345 Ἔτσι ἐμίλησε κι' αὐτὴ ὠρκίστηκε ὅπως τῆς εἶπα. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὠρκίστηκε κι' ἐτέλειωσε τὸν ὄρκο, τότε κι' ἐγὼ ἀνέβηκα στὸ ὠραῖο κρεβάτι τῆς Κίρκης. Ὡς τότε τέσσερες ὑπηρετρίες ἐδούλευαν στὸ παλάτι καὶ μέσα στὸ ἀνάκτορο ἔκαναν τίς προσταγὰς τῆς

- 350 Αὐτὲς βέβαια εἶχανε γεννηθῇ ἀπὸ βρῦσες κι' ἀπὸ τ'
 ἄλσῃ κι' ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς ποταμοὺς ποὺ χύνονται στὴ
 θάλασσα. Ἀπὸ αὐτὲς ἡ μιὰ ἔβαλε μέσα στοὺς θρό-
 νους ὠραίους πορφυροὺς τάπητες ἀπὸ ἐπάνω κι' ἀπὸ
 κάτω ἔβαλε ἀπαλὸ ὕφασμα, ἡ ἄλλη μπροστὰ στὸ
 355 θρόνο ἔστησε ἀργυρᾶ τραπέζια κι' ἐπάνω σ' αὐτὰ ἐ-
 τοποθέτησε χρυσᾶ κάνιστρα, κι' ἡ τρίτη μέσα σὲ κρα-
 τῆρα ἀργυρὸ ἀνακάτεψε τὸ κρασί ποὺ τὴν καρδιά
 γλυκαίνει κι' ἐμοίραζε μέσα σὲ κύπελλα χρυσᾶ. Κι'
 ἡ τετάρτη ἔφερνε νερὸ κι' ἄναβε πολλὴ φωτιά κάτω
 360 ἀπὸ μεγάλο τρίποδα καὶ τὸ νερὸ ἔζεσταίνεται. Κι' ἀ-
 φοῦ ἔβρασε τὸ νερὸ μέσα στὸν χαλκὸ ποὺ ἀστράφτει,
 μέσα στὸ λουτρὸ μ' ἐκάθηνεν εὐθύς, μ' ἔλουσε ἀπὸ
 τὸν μεγάλο τρίποδα ἀφοῦ ἀνακάτεψε τὸ εὐχάριστο
 νερὸ στὴν κεφαλὴ καὶ στοὺς ὤμους ἕως ὅτου ἀφαί-
 ρεσε ἀπὸ τὰ μέλη μου τὴν κούρασι ποὺ τὴν ψυχὴ γερ-
 νᾷ. Ἀφοῦ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἄλειψε μὲ μπόλικο λάδι
 365 καὶ μοῦ ἐφόρεσε χλαῖνα ὠραία καὶ χιτῶνα, μ' ἔμπασε
 μέσα καὶ μ' ἐκάθηνεν ἐπάνω σὲ ἀργυροκάρφωτο θρό-
 νο ὠραῖο καὶ μὲ πολλὰ στολίδια τεχνικὰ δουλεμένο
 καὶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου ἔβαλε σκαμνί. Ὡραῖο
 χρυσὸ κανάτι ἔφερε τότε ἡ ὑπηρέτρια μὲ νερὸ γιὰ
 νύψιμο τῶν χειρῶν κι' ἔχυνε μέσα σὲ ἀργυρῇ λεκάνῃ
 370 καὶ κοντὰ πελεκητὸ ἔστησε τραπέζι. Τότε ἔφερε τὸ
 ψωμί ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα καὶ ἔβαλε στὸ τραπέζι
 πολλὰ φαγητὰ μ' εὐγένεια μεγάλη. Καὶ παρακινουσε
 νὰ τρώω, μὰ ἡ ψυχὴ μου δὲν ἤθελε αὐτό, μόνο ἐκα-
 θόμουνα ἔχοντας ἄλλα στὸ νοῦ μου καὶ κακὰ ἐπρό-
 βλεπεν ἡ ψυχὴ μου.
- 375 Κι' ἡ Κίρκη καθὼς ἐνόησε πὼς καθόμουνα κι' οὐδ'
 ἄπλωνα τὰ χέρια στὸ φαγητὸ καὶ δυνατὴ εἶχα θλίψι,
 κοντὰ μου ἐστάθηκε καὶ μοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
 λόγια:
- «Γιατί κάθесαι ἔτσι, Ὀδυσσεῦ, σὰν βουβὸς καὶ
 λυώνεις τὴν ψυχὴ σου κι' οὔτε ἀγγίζεις τὸ φαγητό,
 380 οὔτε τὸ πιτό; Μήπως κανένα δόλο πάλιν ὑπωπτεύε-
 σαι; Δὲν εἶνε διόλου ἀνάγκη νὰ φοβᾷσαι, γιὰτὶ σοὺ
 ὠρκίστηκα πιά δυνατὸν ὄρκο.»
- Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἀπαντῶντας τῆς εἶπα:

«Δὲν μοῦ λές, Κίρκη, ποῖος ἄνδρας, δίκαιος καὶ
 385 με καρδιά μέσα στὰ στήθη, θὰ ἤμπορούσε ποτὲ νὰ
 καθήση νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ πρὶν λυτρώσῃ τοὺς συν-
 τρόφους του καὶ τοὺς ἰδῇ με τὰ μάτια του; Ἄλλ' ἂν
 με τὴν καρδιά σου ἐπιθυμῆς νὰ πιῶ καὶ νὰ φάγω,
 λῦσε ἀπὸ τὰ μάγια με τὰ μάτια μου νὰ ἰδῶ τοὺς πο-
 λυαγαπημένους μου συντρόφους.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἡ Κίρκη ἐβγῆκε μέσ' ἀπὸ τὴν αἵθου-
 390 σα κρατῶντας στὰ χέρια της ραβδί κι' ἄνοιξε τίς
 θύρες τῆς μάντρας τῶν χοίρων κι' ἐβγαλε ἔξω τοὺς
 συντρόφους μου, ὁμοίους μ' ἐννιά χρονῶν χοίρους.
 Ἐκεῖνοι ἐστάθηκαν ἔπειτα ἀντίκρυ τῆς κι' ἐκείνη
 περνῶντας ἀνάμεσό τους, τοὺς ἄλειψε μ' ἄλλο φάρ-
 μακο τὸν καθένα καὶ τότε ἀπὸ τὰ μέλη τους ἔπεσαν
 395 πρὸς τὰ ἔξω οἱ τρίχες ποὺ πρὶν ἔκανε νὰ φυτρώσουν
 τὸ κατὰστρεπτικὸ φάρμακο ποὺ τοὺς ἐπότισεν ἡ σε-
 βαστὴ Κίρκη κι' ἔγιναν πάλιν ἄνδρες, νεώτεροι ἀπὸ
 ὅ,τι ἦτανε πρὶν καὶ πολὺ ὠμορφώτεροι καὶ πιὸ σωμα-
 τώδεις νὰ τοὺς βλέπῃς.

Μ' ἐγνώρισαν ἐκεῖνοι κι' ὁ καθένας τοὺς ἐκόλλησε
 ἐπάνω μου με τὰ χέρια του κι' ὅλους τοὺς ἦρθε νὰ
 400 κλάψουν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους καὶ ἀχολογοῦσε τὸ πα-
 λάτι ὀλδγυρα ἀπὸ τὸν θόρυβο κι' αὐτὴ ἀκόμη ἡ θεὰ
 μᾶς ἐσυμπονοῦσε, κι' ἦρθε κοντὰ μου κι' ἐστάθηκε
 κι' ἔλεγε ἡ θεία ἀνάμεσα στίς θεές:

«Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, πῆγαινε τώρα στὸ γρήγορο πλοῖο σου καὶ στὴν
 405 ἀκρογιαλιά καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ τραθήξετε στὴν
 ξηρὰ τὸ καράβι ὅπως πρέπει, κι' ὅλα τὰ πράγματα,
 πὰ ξάρτια καὶ τὰ πανιά φέρτε τα καὶ τοποθετήστε τα
 μέσα σὲ σπηλιές κι' ἐσὺ νὰ ἐρθῇς πίσω ὁ ἴδιος καὶ νὰ
 φέρῃς μαζί καὶ τοὺς πολυαγαπημένους σου συντρό-
 φους.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐπείστηκεν ἡ γενναία ψυχὴ μου. Ἐ-
 κίνησα, λοιπόν, νὰ πάω στὸ γρήγορο πλοῖο καὶ στὸ
 410 ἀκρογιάλι. Εὐρῆκα ἐκεῖ, ἐπάνω στὸ γρήγορο καράβι,
 τοὺς πολυαγαπημένους μου συντρόφους νὰ θρηνοῦν
 μ' ἀπελπισία καὶ νὰ χύνουν πικρὸ δάκρυ. Κι' ὅπως
 410 κάνουνε τὰ μοσχάρια τοῦ ἀγροῦ γύρω στίς ἀγελά-

δες τοῦ κοπαδιοῦ ὅταν γυρνοῦν αὐτὲς στὸν σταῦλο,
 ἀφοῦ χορτάσουνε στὴ βοσκή, κι' ὅλα μαζὶ σκιρτοῦν
 μὲ χαρὰ καὶ τρέχουνε κοντὰ τοὺς κι' οὔτε οἱ μάντρες
 πιά ἤμποροῦν νὰ τὰ συγκρατήσουν, ἀλλὰ μουγκρί-
 ζουνε πολὺ καὶ δυνατὰ καὶ τρέχουνε γύρω στὶς μαν-
 νάδες τοὺς, ἔτσι κι' ἐκεῖνοι ἐπάνω μου ἐχύθηκαν δα-
 κρυσμένοι, μόλις μὲ εἶδανε μὲ τὰ μάτια τοὺς καὶ τοὺς
 415 ἐφάνηκε μέσα στὴν ψυχὴ τοὺς σὰν νὰ ἐφθάσανε στὴν
 πατρίδα καὶ σ' αὐτὴ τὴν πόλιν τῆς Ἰθάκης, ποῦ εἶν'
 ὅλο βράχια, ὅπου ἐμεγάλωσαν κι' ἐγεννήθηκαν, καὶ
 κλαίγοντας ἐλέγανε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Γιὰ ἐσένα ὅπου ἐγύρισες, εὐγενικὲ Ὀδυσσεῦ, τόσο
 420 πολὺ ἐχαρήκαμε σὰν νὰ ἐφθάσαμε στῆς Ἰθάκης τὴν
 πατρικὴ γῆ. Ἐλα ὅμως τώρα νὰ μᾶς ἱστορήσης τὸ
 χαμὸ τῶν ἄλλων μας συντρόφων.»

Αὐτὰ εἶπαν, ἐγὼ ὅμως τοὺς ἐμίλησα μὲ μαλακὰ
 λόγια καὶ τοὺς εἶπα:

«Πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ τραθήξουμε στὴν ξηρὰ τὸ κα-
 ράδι κι' ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ξάρτια καὶ τὰ πανιά
 425 νὰ τὰ φέρουμε καὶ νὰ τὰ τοποθετήσουμε μέσα σὲ σπη-
 λιὲς κι' ἐσεῖς κυττάξετε ν' ἀκολουθήτε ἐμένα ὅλοι σας
 γιὰ νὰ ἰδῆτε τοὺς συντρόφους σας νὰ τρῶνε καὶ νὰ
 πίνουν μέσα στὰ ἱερὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης, γιὰτὶ
 ὅλα τὰ ἔχουνε ἄφθονα.»

Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτοὶ γρήγορα ἐπέιστηκαν καὶ μόνον
 430 ὁ Εὐρύλοχος μοῦ ἐμπόδιζε ὅλους τοὺς συντρόφους,
 ἐμίλησε σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
 λόγια:

«Δυστυχισμένοι! ποῦ πᾶμε; Τί τὰ γυρεύετε αὐτὰ
 τὰ βάσανα, νὰ κατεβοῦμε στὸ παλάτι τῆς Κίρκης, ποῦ
 ὅλους μας θὰ μᾶς κἀνῃ ἢ χοίρους ἢ λύκους, εἴτε λεον-
 τάρια κι' ἀναγκαστικὰ θὰ φυλάγουμε τὸ μεγάλο τῆς
 435 ἀνάκτορο, ὅπως ἔκανε κι' ὁ Κύκλωψ ὅταν ἐφθάσανε
 στὴ μάντρα τοῦ οἱ σύντροφοί μας, μαζὶ τοὺς ἀκολου-
 θοῦσε κι' ὁ τολμηρὸς Ὀδυσσεὺς κι' ἀπὸ τὴ δική του
 τὴν ἀμυαλιὰ ἐχαθῆκανε κι' ἐκεῖνοι.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἐσκέφτηκα μὲ τὸ μυαλό μου νὰ
 τραθήξω πλάϊ ἀπὸ τὸ παχὺ μερί μου τὸ μακρόσουβλο
 440 σπαθὶ καὶ μ' αὐτὸ νὰ τοῦ κόψω τὸ κεφάλι καὶ χάμω

νὰ τὸ πετάξω, κι' ἄς ἦταν καὶ στενὸς συγγενὴς μου.
Ἄλλὰ οἱ σύντροφοι μ' ἐκράτησαν μὲ μαλακὰ λόγια
ὅλοι τους:

«Εὐγενικὲ Ὀδυσσεῦ, ἄς τὸν ἀφήσουμε αὐτόν, ἄν
ἔσὺ προστάξης, αὐτοῦ κοντὰ στὸ πλοῖο νὰ μένη καὶ
445 νὰ φυλάῃ τὸ καράβι. Ἐμᾶς ὅμως ὠδήγα μας πρὸς τὸ
ἱερὸν ἀνάκτορο τῆς Κίρκης.»

Αὐτὰ εἶπαν κι' ἐκίνησαν ἀπὸ τὸ καράβι καὶ τὴ θά-
λασσα κι' οὔτε ὁ Εὐρύλοχος ἔμεινε κοντὰ στὸ κυρτὸ
πλοῖο, ἀλλὰ ἐρχότανε ἀπὸ πίσω, γιατίι ἐφοβήθηκε
τὴν τρομερὴ ἀπειλὴ μου.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ μέσα στὸ παλάτι ἡ Κίρκη τοὺς
450 ἄλλους συντρόφους ὥραϊα τοὺς ἔλουσε καὶ τοὺς ἄ-
λειψε μὲ μπόλικο λάδι καὶ τοὺς ἐφόρεσε χλαῖνες
κρουστὲς καὶ χιτῶνας. Κι' ὅλους τοὺς εὐρήκαμε καλὰ
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν μέσα στὸ παλάτι. Κι' ἐκεῖνοι
καθὼς εἶδαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον κι' ἀναγνωρίστηκαν
ἀναμεταξύ τους, ἔκλαιγαν κι' ἐξεφώνιζαν ἀπὸ τῆ χα-
ρᾶ τους κι' ὁλόγυρα ἐβοούτζε κι' ἐστέναζε τὸ παλάτι.
455 Κι' ἐκείνη κοντὰ του ἐστάθηκε καὶ τοῦ εἶπε ἡ θεία θεά:

«Γιὰ τὸ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
σεῦ, μὴ σηκώνετε πιά τῶρα τοὺς θρήνους καὶ τὰ κλάμ-
ματα κι' ἡ ἴδια ἐγὼ γνωρίζω πόσα ἐπάθατε βάσανα
στὴ θάλασσα ποὺ εἶνε γεμάτη ψάρια καὶ μὲ πόσα σᾶς
ἀδικήσανε καὶ σᾶς ἐβλάψαν ἐπάνω στὴν ξηρὰ ἐχθροὶ
460 ἄνδρες. Ἐμπρὸς ὅμως τῶρα καθήστε νὰ φάτε φαγη-
τὸ καὶ πίνετε τὸ κρασί μου ἕως ὅτου βάλετε πάλι δύ-
ναμι μέσα στὰ στήθη, ὅπως εἶχατε ὅταν στὴν ἀρχὴ
ἀφήσατε τὴ γῇ τῆς πατρίδος, τῆς Ἰθάκης, ποὺ εἶνε
ὅλο βράχια, ἐνῶ τῶρα εἰστε λυπημένοι καὶ ἄκεφοι,
πάντα θυμᾶστε τὴν δύσκολη περιπλάνησι καὶ δὲν εἶνε
465 εὐνοιοιστημένη ποτὲ ἡ ψυχὴ σας, γιατίι βέβαια παρα-
πολλὰ ἔχετε πάθει.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔπεισε τὴν ἀνδρεία ψυχὴ μας. Ἐκεῖ,
λοιπόν, ὅλες τὶς ἡμέρες, χρόνον ὁλόκληρον, ἐκαθώ-
μαστε κι' ἐνλεντοκοπούσαμε μὲ ἄφθονα κρέατα καὶ
κρασί γλυκό. Ὅταν ὅμως πιά ἔγινε χρόνος κι' οἱ ἐ-

ποχές τοῦ ἔτους διάβαιναν καθὼς περνοῦσαν οἱ μῆ-
 470 νες κί' οἱ ἡμέρες μεγαλῶσαν, τότε μ' ἐκάλεσαν ἔξω
 ἀπὸ τὸ σπίτι οἱ πολυαγαπημένοι μου σύντροφοι καὶ
 μοῦ ἔλεγαν:

«Κύτταξε τώρα πιά, θυμήσου, καλότυχε, καὶ τὴν
 πατρίδα ἃν σοῦ εἶνε γραμμένο νὰ σωθῇς καὶ νὰ
 φθάσῃς στὸ ὑψηλὸ τὸ σπίτι σου καὶ στὴ γῇ τῆς πα-
 τρίδος σου.»

475 Αὐτὰ ἔλεγαν κί' ἔπεισαν τὴν γενναία μου ψυχὴ.
 Τότε ὁλόκληρη τὴν ἡμέρα, ἕως ὅτου ὁ ἥλιος νὰ βου-
 τήξῃ στὴν θάλασσα, ἐκαθώμαστε κί' ἐτρώγαμε κί' ἐ-
 πίναμε μὲ ἄφθονα κρέατα καὶ γλυκὸ κρασί. Κί' ὅταν
 ὁ ἥλιος ἔδυσε κί' ἦρθε τὸ σκοτάδι, ἐκείνοι ἐκοιμηθῇ-
 480 κανε μέσα στὸ σκιερὸ παλάτι, ἐγὼ ὅμως ἀφοῦ ἀνέ-
 βηκα στ' ὠραῖο κρεβάτι τῆς Κίρκης τὴν παρεκάλεσα
 πιάνοντας τὰ γόνατά της κί' ἡ θεὰ εἰσάκουσε τὴν
 φωνή μου. Τῆς ἐμίλησα, λοιπόν, καὶ τῆς εἶπα τὰ φτε-
 ρωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Κίρκη, σὲ παρακαλῶ νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ὑπόσχεσι
 ποῦ μοῦ ἔδωκες, πῶς θὰ μὲ στείλῃς σπίτι μου, ἔλα-
 χτάρησε πιά ἡ ψυχὴ μου καθὼς καὶ τῶν συντρόφων
 485 μου, ποῦ λυώνουν τὴν καρδιά μου θρηνῶντας γύρω
 μου ὅταν ἐσὺ εὐρίσκεσαι κάπου μακριά.»

Αὐτὰ εἶπα κί' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ θεία θεά:

«Γυιὲ τοῦ Λαέοτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, νὰ μὴ μείνετε τώρα πιά χωρὶς νὰ θέλετε μέσα
 στὸ σπίτι μου, ἄλλο ὅμως ταξεῖδι πρόπει πρῶτα νὰ
 490 κάνετε καὶ νὰ πᾶτε στὰ δῶματα τοῦ Ἄδῃ καὶ τῆς ἐ-
 παινετῆς Πεοσεφόνης, νὰ ἐρωτήσετε καὶ νὰ ζητήσετε
 συμβουλὴ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ Θηβαίου Τειοεσίου, τοῦ
 τυφλοῦ μάντη, ποῦ ἔχει νερὸ μυαλό. Σ' αὐτὸν μονάχα
 καὶ πεθαμένον ἀκόμα ἔδωσεν ἡ Πεοσεφόνη νὰ ἔνῃ
 νοῦ μὲ ἔμπνευσι, κί' οἱ ἄλλοι νεκροὶ σὰν σκιῆς στὸν
 495 Ἄδῃ τοιγυρίζουν.»

Αὐτὰ εἶπε κί' ἐξεσχίσθη μέσα στὰ στήθη μου ἡ καρ-
 διά. Ἐκλαία καθηστὸς στὸ κρεβάτι καὶ δὲν ἤθελε
 πιά ἡ καρδιά μου νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡ-
 λίου. Μ' ἀφοῦ πιά ἐνόοτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ χτυπιέ-
 500 μαι, τότε μὲ λόγια τῆς ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:

«Κίρκη, ποιὸς θὰ μὲ ὀδηγήσῃ σ' αὐτὸ τὸ ταξειίδι;
Γιατὶ στὸν Ἄδη δὲν ἔφθασε ποτὲ κανέννας μὲ μαῦρο
πλοῖο.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ θεία θεά:

- «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
505 σεῦ, καθόλου μὴ φροντίξῃς γιὰ ὀδηγὸ καὶ μὴν ποθῇς
νὰ ἔχῃς μέσα στὸ πλοῖο. Στήσε μόνο τὸ κατάρτι κι'
ἀπλῶσε τὰ λευκὰ πανιὰ ἐπάνω καὶ κάθησε, κι' αὐτὸ
θὰ τὸ πάῃ γιὰ σένα ἢ πνοὴ τοῦ Βορρᾶ. Ὅταν ὁμως
πιὰ μὲ τὸ πλοῖο διαβῇς μέσ' ἀπὸ τὸν Ὠκεανό, ἐκεῖ
ποῦ εὐρίσκεται μιὰ χαμηλὴ ἀκρογιαλιά καὶ τὰ ἄλση
τῆς Περσεφόνης καὶ ὕψηλές ἀγριολεῦκες καὶ ἱτιές
510 ποῦ ρίχνουν τὸν καρπὸ τους, ἐκεῖ ν' ἀράξῃς τὸ πλοῖο,
ἐπάνω στὸν βαθυστρόβιλον Ὠκεανό καὶ σὺ ὁ ἴδιος
κίνησε νὰ πᾶς στοῦ Ἄδη τὸ μουχλιασμένο δῶρα.
Ἐκεῖ τρέχουνε καὶ χύνουνται μέσα στὸν Ἀχέροντα
ὁ Πυριφλεγέθων κι' ὁ Κωκυτὸς ποῦ βασταίει ἀπὸ τὰ
515 ὕδατα τῆς Στυγὸς καὶ ὑπάρχει ἓνας βράχος στὸ σμί-
ξιμο τῶν δυὸ βαρυόχτυπων ποταμῶν. Ἐκεῖ, λοιπόν,
ἤρωα, κατόπιν νὰ συρθῇς κοντά, ὅπως σοῦ λέγω, καὶ
ν' ἀνοίξῃς λάκκο μιὰ πήχη μάκρος καὶ πλάτος καὶ νὰ
χύσῃς ὀλόγυρα σπονδὴ γιὰ ὅλους τοὺς νεκρούς, πρῶτ'
ἀπὸ μέλι ἀνακατωτὸ κι' ἔπειτα ἀπὸ γλυκὸ κρασί καὶ
τρίτη ἀπὸ νερὸ καὶ κατόπι νὰ πασπαλίσῃς λευκὸ ἄ-
520 λεῦρι ἀπὸ ἐπάνω. Πολὺ τότε νὰ παρακαλέσῃς τ' ἄσαρ-
κα κρανία τῶν νεκρῶν καὶ νὰ τοὺς τάξῃς πῶς ὅταν
φθάσῃς στὴν Ἰθάκη θὰ τοὺς θυσιάσῃς στεῖρα ἀγελά-
δα, τὴν καλλίτερη, μέσα στὸ παλάτι κι' ὅτι θὰ γεμί-
σῃς τὴ φωτιά μὲ ὠραία πρόσφορα καὶ ξέχωρα στὸν
525 Τειρεσίᾳ μονάχα θὰ θυσιάσῃς κατάμαυρο κριάρι, ποῦ
ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ πρόβατά σας. Κι' ὅταν πιὰ
μὲ ποοσευχὲς θερμὰ παρακαλέσῃς τὰ ξακουστὰ τῶν
νεκρῶν πλήθη, τότε νὰ θυσιάσῃς κριάρι καὶ μαῦρη θη-
λυκιὰ προβατῖνα στρέφοντας τὰ κεφάλια τοὺς πρὸς
τὸ σκοτάδι τοῦ Ἄδη καὶ ὀπίσω στρέψ' ἐσὺ τὸ πρό-
σωπό σου πρὸς τὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ πολλὲς θὰ
530 ἔοθουνε ψυχὲς νεκρῶν ἀποθαμένων. Τότε, λοιπόν, νὰ
παρακινήσῃς καὶ νὰ διατάξῃς τοὺς συντρόφους σου
νὰ γδάρουνε τὰ πρόβατα, ποῦ βρίσκονται χάμω

σφαγμένα με τὸν ἄσπλαχνο χαλκό, καὶ νὰ τὰ κατα-
κάψουν. Νὰ προσευχηθοῦνε τότε στοὺς θεοὺς, στὸ δυ-
νατὸ τὸν Ἄδη καὶ στὴν ἐπαινετὴ Περσεφόνη, καὶ σὺ
535 ὁ ἴδιος νὰ σύρῃς πλάϊ ἀπὸ τὸ μερὶ τὸ σουβλερὸ σπαθί
σου, ἐκεῖ νὰ κάτσης καὶ νὰ μὴν ἀφίνης τ' ἄσαρκα κρα-
νία τῶν νεκρῶν νὰ πᾶνε κοντὰ στὸ αἷμα, πρὶν ἐρωτή-
σης τὸν Τειρεσίᾳ. Τότε ἀμέσως θὰ ἔρθῃ κοντὰ σου ὁ
μάντις, ἀρχηγὲ λαῶν, κι' αὐτὸς ἡμπορεῖ νὰ σοῦ εἰπῇ
γιά τὴν πορεία σου καὶ τὸ μάκρος τοῦ ταξειδιοῦ καὶ
540 γιὰ τὸ γυρισμὸ σου στὴν πατρίδα, πῶς νὰ πᾶς ἀνά-
μεσα στὸ πέλαγος ποὺ εἶνε γεμάτο ψάρια.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἦρθε ἡ χρυσόθρονος Ἥως.
Μοῦ ἐφόρεσε, λοιπόν, ἡ Κίρκη χλαῖνα καὶ χιτῶνα κι'
ἡ ἴδια ἡ νύμφη ἐφόρεσε μεγάλο φόρεμα λευκό, λεπτὸ
καὶ χαριτωμένο καὶ γύρω στὴν μέση ἔβαλε ὠραία
545 χρυσὴ ζώνη καὶ στὴν κεφαλὴ καλύπτρα. Ἐγὼ τότε
περνοῦς ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ παλάτι κι' ἐπαρρακινούσα
τοὺς συντρόφους με λόγια μαλακὰ πηγαίνοντας κον-
τὰ στὸν καθένα:

«Μὴν πλαγιάζετε πιά καὶ μὴ γλυκοκοιμᾶστε, μόνο
ἄς πηγαίνουμε, γιατί μοῦ τὸ εἶπε πιά ἡ σεβαστὴ
Κίρκη.»

550 Αὐτὰ εἶπα κι' ἐπείσθηκε ἡ γενναία ψυχὴ τους. Οὔτε
ἀπὸ ἐκεῖ ὅμως ἄβλαπτους ἐπῆρα τοὺς συντρόφους.
Ἦταν κάποιος Ἑλπίνωρ, νεώτατος, οὔτε στὸν πόλεμο
πολὺ δυνατός, οὔτε καὶ στὰ μυαλὰ γερός. Αὐτὸς λοιπὸν
παράμερ' ἀπὸ τοὺς συντρόφους, μέσα στὰ ἱερὰ ἀνά-
κτορα τῆς Κίρκης, ποθώντας τὴν δροσιὰ ἐκοιμότανε
555 ζαλισμένος ἀπὸ τὸ κρασί. Καθὼς ἄκουσε, λοιπόν, τοὺς
συντρόφους ποὺ ἔτρεχαν ὅλοι μαζί ἐδῶ κι' ἐκεῖ κι'
ἔκαναν θόρυβο, ἐτινάχθηκε ἄξαφνα κι' ἐξέχασε με-
τὸ μυαλό του νὰ κατεβῇ πάλι ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ κλίμα-
κα, ἀλλὰ ἐρρίχτηκε ἀπὸ τὴν σκεπὴ ἴσια κάτω. Ἐκό-
560 πηκε ὅμως ὁ λαιμός του καθὼς ἔπεσε, κοντὰ στοὺς
σπονδύλους κι' ἡ ψυχὴ του ἐκατέθηκε στὸν Ἄδη.

Καθὼς τότε ἐφεύγαμε, ἐμίλησα στοὺς συντρόφους
καὶ τοὺς εἶπα:

«Ἴσως νὰ λέτε πῶς πηγαίνουμε γιὰ τὰ σπίτια μας
στὴν γῆ τῆς πατρίδος. Ἄλλο ταξειδί ὅμως μᾶς ὥρισεν

‘Ο Όδυσσεύς παρακαλεί την Κίρκην νά τόν βοηθήσῃ νά ἐπι-
στρέψῃ στήν πατρίδα του.

ἡ Κίρκη, νὰ πᾶμε στὰ δώματα τοῦ "Αδῆ καὶ τῆς ἐπαι-
νετῆς Περσεφόνης γιὰ νὰ ἐρωτήσουμε καὶ νὰ συμβου-
565 λευθοῦμε τὴν ψυχὴ τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐσπάραξε ἡ καρδιά τους. Ἐκάθησαν
κάτω κι' ἐθρηνοῦσαν γοερὰ μαδώντας τὰ μαλλιά
τους, μὰ μὲ τὰ κλάμματά τους ὅμως δὲν ἐγινόταν τί-
ποτε.

570 "Ὅταν ὅμως ἐφθάσαμε στὸ γρήγορο πλοῖο καὶ στὴν
ἀκροθαλασσίᾳ, λυπημένοι καὶ χύνοντας μαῦρο δάκρυ
τότε, ὅπως ἦταν σωστό, ἐπῆγε ἡ Κίρκη κοντὰ στὸ
μαῦρο πλοῖο κι' ἔδεσε ἓνα κριάρι καὶ μιὰ μαύρη προ-
βατίνη, ἀθώρητη περνώντας ἀπὸ κοντὰ μας. Ποιδὲς
μπερεῖ τὸν θεὸ νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του, ὅταν πάῃ ἐδῶ
ἢ ἐκεῖ, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ τὸ θέλῃ;

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ

ΝΕΚΡΙΚΑ

ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΔΗΝ

Ἄφου πιά ἐκατεθήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στὴν θάλασ-
σα, πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐρρίξαμε τὸ πλοῖο στὴ θεϊκὴ θά-
λασσα, ἐβάλαμε τὸ κατάρτι καὶ τὰ πανιὰ στὸ μαῦρο
πλοῖο, ἐπήραμε καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ ἐβάλαμε μέσσα
κι' οἱ ἴδιοι ἐμεῖς ἀνεθήκαμε λυπημένοι καὶ χύνοντας
5 μαῦρο δάκρυ. Πίσω ἀπὸ τὸ κυανόπρωρο καράβι μᾶς

- ἔστειλε τὸν ἀγέρα πρύμα, καλὸ σύντροφο γιὰ νὰ φου-
σκῶνῃ τὰ πανιά, ἡ Κίρκη μὲ τὶς ὠραίες πλεξοῦδες,
τρομερὴ θεὰ μὲ ὠραία φωνή. Κι' ἐμεῖς, ἀφοῦ ἔτακτο-
ποιήσαμε ὅλα τὰ ξάρτια μέσα στὸ πλοῖο ἐκαθήσαμε
10 κι' αὐτὸ ὁ ἄνεμος κι' ὁ κυβερνήτης τὸ διηύθυναν. Κα-
θὼς ἐπερνοῦσε τὸ πέλαγος ὅλη τὴν ἡμέρα ἦτανε φου-
σκωμένα τὰ πανιά. Ἔδυσε ἔπειτα ὁ ἥλιος κι' ἐσκο-
τείνιασαν ὅλοι οἱ δρόμοι καὶ τὸ καράβι ἔφθασε στὰ
πέρατα τοῦ Ὠκεανοῦ ποῦ βαθεῖα κυλάει. Ἐκεῖ εἶνε
τῶν Κιμερίων ἡ χώρα καὶ ὁ δῆμος σκεπασμένη ἀπὸ
15 ὀμίχλη καὶ σύννεφα. Ποτὲ ὁ λαμπρὸς ἥλιος δὲν τοὺς
βλέπει μὲ τὶς ἀκτίνες του, οὔτε ὅταν ἀνεβαίνει στὸν
οὐρανὸ ποῦ ἔχει τ' ἄστρα, οὔτε πάλι ὅταν κατεβαίνει
στὴ γῇ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, μονάχα ἐκεῖ ἐπάνω σ' αὐτοὺς
τοὺς δυστυχημένους ἀνθρώπους ἔχει ἀπλωθῇ ὀλέ-
θρια νύχτα. Ἐκεῖ ἐβγήκαμε κι' ἀράξαμε τὸ καράβι,
20 ἔξω ἐβγάλαμε τὰ πρόβατα κι' οἱ ἴδιοι ἐκινήσαμε κι'
ἐπηγαίναμε κοντὰ στὸ ρέμα τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔως ὅτου
ἐφθάσαμε στὸ μέρος ποῦ εἶπε ἡ Κίρκη.

- Ἐκεῖ ἐκρατήσανε τὰ θύματα ὁ Περιμήδης κι' ὁ Εὐ-
ρύλοχος. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ ἐτράβηξα τὸ μυτερὸ σπαθί
35 μου ἀπὸ τὸ μερί, ἀνοιξα λάκκο μιὰ πήχη μάκρος καὶ
πλάτος κι' ὀλόγυρα σπονδὴ ἔχυσα γιὰ ὅλους τοὺς νε-
κρούς, πρῶτ' ἀπὸ μέλι ἀνακατωτό, ἔπειτ' ἀπὸ γλυκὸ
κρασί καὶ τρίτη ἀπὸ νερὸ καὶ κατόπι πασπάλισα λευ-
κὸ ἀλεῦρι ἀπὸ ἐπάνω. Πολὺ τότε παρεκάλεσα τ' ἄσφα-
30 ρα κρανία τῶν νεκρῶν καὶ τοὺς ἔταξα πῶς ὅταν φθά-
σω στὴν Ἰθάκῃ θὰ τοὺς θυσιάσω στεῖρα ἀγελάδα,
τὴν καλλίτερη, μέσα στὸ παλάτι κι' ὅτι θὰ γεμίσω
τὴ φωτιά μὲ ὠραία πρόσφορα καὶ ξέχωρα στὸν Τει-
ρεσία μοναχὸ θὰ θυσιάσω κατὰμαυρο κριάρι, τοῦ
ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ πρόβατά μας. Κι' ὅταν πιά μὲ
προσευχὲς θερμὰ παρεκάλεσα τὰ ξακουστὰ τῶν νε-
35 κρῶν πλήθῃ, ἐπῆρα τὰ πρόβατα καὶ τ' ἀποκεφάλισα
στὸν λάκκο κι' ἔτρεχε τὸ μαῦρο αἷμα. Ἐκεῖνες τότε
ἐμαζεύτηκαν οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων ἔξω ἀπὸ τὸ ἔ-
ρεβος, καὶ νύμφες κι' ἀνύπαντρα παλληκάρια καὶ πο-
λυπαθεῖς γέροντες καὶ παρθένες τρυφερὲς μὲ πρόσ-
φατη θλίψι στὴν ψυχὴ καὶ πολλοὶ ποῦ ἐπληγώθηκαν

- 40 ἀπὸ χάλκινα δόρατα ἄνδρες ποὺ στὸν πόλεμο σκοτω-
θῆκαν, κρατῶντας ματωμένα ὄπλα, αὐτοὶ πολλοὶ ἐρ-
χόντουσαν γύρω στὸν λάκκο ἀπὸ κάθε μεριά ὁ καθέ-
νας μὲ μεγάλον ἀλαλαγμὸ κι' ἐμένα μ' ἐκυρίεψε κί-
τρινος φόβος. Τότε πιά ἔπειτ' ἀπ' αὐτὰ παρεκίνησα
τοὺς συντρόφους μου κι' ἐπρόσταξα νὰ γδάρουνε τὰ
45 πρόβατα, ποὺ εὐρίσκονταν ῥά μω σφαγμένα μὲ τὸν
ἄσπλαχνο χαλκὸ καὶ νὰ τὰ κ'τακάψουν καὶ νὰ προ-
σευχηθοῦνε στοὺς θεοὺς, στὸν δυνατό "Αἰδῶ καὶ στήν
ἐπαινετὴ Περσεφόνη. Κι ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔσυρα πλάϊ ἀπὸ
τὸ μερὶ τὸ σουθлерὸ σπαθί μου κι' ἐκάθησα ἐκεῖ καὶ
50 δὲν ἄφινά τ' ἄσαρκα κρανία τῶν νεκρῶν νὰ πᾶνε κον-
τὰ στὸ αἷμα, πρὶν ἐρωτήσω τὸν Τειρεσίαν.

Πρῶτα ἦρθεν ἡ ψυχὴ τοῦ συντρόφου μας Ἑλπήνο-
ρος γιατί δὲν εἶχε ταφῇ κάτω ἀπὸ τὴν ἀπέραντη τὴ
γῆ. Γιατὶ ἀφήκαμε, ἐμεῖς τὸ σῶμα του μέσα στὸ πα-
λάτι τῆς Κίρκης ἀκλαυτο κι' ἄταφο, ἀφοῦ ἄλλη ἀνάγ-
κη δύσκολη μᾶς πίεζε νὰ βιαστοῦμε. Δάκρυσά τότε
55 ὅταν τὸν εἶδα ἐγὼ, τὸν ἐπόνεσε ἡ ψυχὴ μου, τοῦ ἐφώ-
ναξα καὶ τοῦ εἶπα τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Ἑλπήνωρ, πῶς ἦρθες κάτω ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς
οὐίχλης; Πῶς μπροστὰ ἦρθες ἐσὺ ποὺ ἐκίνησες πεζὸς
παρὰ ἐγὼ ποὺ ἦρθα μὲ τὸ μαῦρο πλοῖο.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνος ἐστέναξε θλιβερὰ κι' ἀπάν-
τησε:

- 60 «Γιὰ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
σεῦ, μ' ἔβλαψε ἡ κακὴ μοῖρα τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πολὺ
κρασί. Καθὼς ἐκοιμώμουν στὸ παλάτι τῆς Κίρκης δὲν
ἐσκέφτηκα νὰ κατεβῶ πίσω περνώντας ἀπὸ τὴν ὑψη-
λὴ κλίμακα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σκεπὴ ἐρρίχτηκα ἴσια κά-
65 τω. Ἐκόπηκεν ὅμως ὁ λαιμός μου καθὼς ἔπεσα κοντὰ
στοὺς σπονδύλους κι' ἡ ψυχὴ μου ἐκατέβηκε στὸν
"Αἰδῶ. Τώρα, λοιπόν, σὲ παρακαλῶ γονατιστός, ἔτσι
νὰ χαρῆς τοὺς δικούς σου, τὴν γυναῖκα σου καὶ τὸν
πατέρα ὅπου σ' ἔτρεφε ὅταν ἦσουν μικρός, καὶ τὸν
Τηλέμαχο ποὺ μόνο τὸν ἄφησες μέσα στὸ παλάτι,
γιατὶ ξέρω πῶς φεύγοντας ἀπὸ ἐδῶ, ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο
τοῦ "Αἰδῶ, θὰ σταματήσης γυρίζοντας στὸ νησί τῆς
70 Αἰαίας τὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο, ἐκεῖ σὲ παρακαλῶ,

βασιλέα μου, νὰ μὲ θυμηθῆς κι' ἐμένα καὶ φεύγοντας νὰ μὴ μ' ἀφήσῃς πίσω ἄκλαυτο κι' ἄταφο, ὅταν ἀπομακρυνθῆς, μὴ γίνω αἰτία νὰ ὀργισθοῦν ἐναντίον σου οἱ θεοί, ἀλλὰ νὰ μὲ κατακάψῃς μαζί με τὰ ὅπλα, ὅσα εἶνε δικά μου καὶ νὰ μοῦ κάνῃς μνήμα κοντὰ στὴ θάλασσα τὴν ἀφρισμένη, νὰ μαθαίνουν κι' οἱ κατοπινοὶ γιὰ ἄνδρα δυστυχισμένο. Αὐτὰ νὰ μοῦ κάνῃς κι' ἀπάνω στὸν τάφο μου νὰ μπῆξῃς τὸ κουπί μου ποῦ μ' αὐτὸ ὅταν ἦμουν ζωντανός, ἐκωπηλατοῦσα καὶ βρισκόμουν ἀνάμεσα στοὺς συντρόφους.»

80 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:
«Ὅλ' αὐτὰ, δυστυχισμένε, θὰ σοῦ τὰ ἀποτελειώσω καὶ θὰ σοῦ τὰ κάμω.»

«Ἔτσι οἱ δύο μας μὲ λόγια θλιθερὰ καθόμαστε κι' ἐμιλούσαμε, ἐγὼ χῶρι' ἀπὸ πάνω, στὸ αἶμα, κρατῶντας τὸ σπαθί, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά τὸ εἶδωλο τοῦ συντρόφου μου ἔλεγε πολλά. Ἦρθε τότε' ἐπάνω ἀπὸ τὸ λάκκο ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμένης μητέρας μου, τῆς
85 Ἀντικλείας, τῆς θυγατέρας τοῦ μεγαλόκαρδου Αὐτολύκου, ποῦ φεύγοντας ἀπὸ τὸ ἱερὸν Ἴλιον τὴν ἀφήσα ζωντανή. Δάκρυσα τότε ὅταν τὴν εἶδα ἐγὼ καὶ τὴν ἐπόνεσε ἡ ψυχὴ μου. Οὐτ' ἔτσι ὅμως δὲν τὴν ἀφήκα, ἂν καὶ πολὺ ἐλυπόμουν, νὰ ἐρθῇ πιὸ κοντὰ στὸ αἶμα, πρὶν ἐρωτήσω καὶ συμβουλευθῶ τὸν Τειρεσίᾱ. Ἦρθε
90 κι' ἡ ψυχὴ τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου στὸν λάκκο κρατῶντας χρυσοὸ σκῆπτρο κι' ἐμένα μ' ἐγνώρισε καὶ μοῦ εἶπε:

«Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, γιατί ἄραγε πάλι, δυστυχισμένε, ἀφήσες τὸ φῶς τοῦ ἥλιου κι' ἦρθες γιὰ νὰ ἰδῆς τοὺς νεκροὺς καὶ τὸν
95 θλιθερὸ αὐτὸν τόπο; Τραβήξου ὅμως ἀπὸ τὸν λάκκο καὶ τράβηξε ἀπὸ ἐκεῖ τὸ σπαθί γιὰ νὰ πιῶ αἶμα καὶ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ πίσω ἐσύρθηκα κι' ἐμπηξα τὸ ἀργυροκάρφωτο σπαθί στὸ θηκάρι κι' ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἤπιε μαῦρο αἶμα, τότε πιὰ μοῦ ἐμίλησε μὲ λόγια ὁ ἄμεμπτος μάντις καὶ μοῦ εἶπε:
100 «Γυρεῦεις τὴ γλυκεῖα ἐπιστροφή στὴν πατρίδα, λαμπρὲ Ὀδυσσεῦ, αὐτὴν ὅμως θὰ σοῦ τὴν χάρισῃ θλι-

- θερὴ ὁ θεός, γιατί δὲν πιστεύω νὰ ξεφύγῃς ἀπὸ τὴν
 προσοχὴ τοῦ σείσθη τῆς γῆς ποὺ εἶνε ὠργισμένος ἐ-
 ναντίον σου στὴν ψυχὴ του, γιατί ἐτύφλωσες τὸν ἀγα-
 πητὸ γυιὸ του. Κι' ἔτσι ἰδῶς ἀκόμα μ' ὅσα κι' ἂν πά-
 θετε ἡμπορεῖτε νὰ φθάσετε, ἂν θελήσῃς νὰ συγκρα-
 105 τῆς καὶ τὴ δικὴ σου τὴν ψυχὴ καὶ τῶν συντρόφων σου.
 "Ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ πλησιάσῃς τὸ καλοφτιαγμένο
 πλοῖο στὸ νησί τῆς Θρηνακίας, ἀφοῦ ξεφύγῃς ἀπὸ τὸ
 μαῦρο πέλαγος κι' ὅταν βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουν τίς
 ἀγελάδες καὶ τὰ δειλὰ πρόβατα τοῦ "Ἡλίου, ποὺ ὅλα
 110 τὰ κυττάζει καὶ τ' ἀκούει ἀπὸ ὑψηλά, αὐτὲς ἂν δὲν
 τίς πειράξῃς καὶ σκέπτεσαι γιὰ τὸ γυρισμὸ σου στὴν
 πατρίδα, θὰ φθάσετε στὴν Ἰθάκῃ, ὅσα κι' ἂν πάθετε,
 ἂν ὅμως τίς πειράξῃς τότε βλέπω πιά τὸν χαμὸ καὶ
 τὸν δικό σου καὶ τοῦ καραβιοῦ καὶ τῶν συντρόφων
 σου. Κι' ἂν ἐσὺ ὁ ἴδιος γλυτώσῃς, ἀργὰ καὶ ἄσχημα
 115 θὰ ἐπιστρέψῃς, ἀφοῦ χάσῃς ὅλους τοὺς συντρόφους
 σου, ἀπάνω σὲ ξένο καράβι καὶ συμφορὲς θὰ εὕρῃς
 στὸ σπιτικό σου, ἄνδρες περήφανους καὶ ὑβριστὲς ποὺ
 κατατρῶνε τὰ ὑπάρχοντά σου, γυρεύοντας γυναῖκα
 νὰ πάρουνε τὴν ἰσόθεη σύζυγό σου, μὲ δῶρα τοῦ γά-
 μου. Ἐκείνων ὅμως τίς προσβολὰς θὰ ἐκδικηθῇς ὅταν
 θὰ φθάσῃς κι' ὅταν σκοτώσῃς τοὺς μνηστήρες μέσα
 120 στ' ἀνάκτορά σου εἴτε μὲ δόλο, ἢ μὲ τὸν σουβλερὸ
 χαλκὸ, ὕστερα, ἀφοῦ πάρῃς καλὸ κουπὶ μαζί σου ν'
 ἀναχωρήσῃς ἕως ὅτου φθάσῃς σ' ἐκείνους τοὺς ἀν-
 θρώπους ποὺ δὲν γνωρίζουν θάλασσα, οὔτε τρῶνε
 φαγητὸ ἀνακατεμένο μὲ ἀλάτι, οὔτε ξέρουνε ἀπὸ κα-
 125 ράβδια κοκκινόπλωρα, οὔτε τὰ καλοεφάρμοστα κου-
 πιά, ποὺ εἶνε τὰ φτερά τῶν καραβιῶν, γνωρίζουν. Καὶ
 θὰ σοῦ εἰπῶ σημάδι φανερό ποὺ δὲν θὰ σοῦ ξεφύγῃ:
 "Ὅταν σὲ ἀνταμώσῃ ἄλλος ἐδοιπόρος καὶ εἰπῇ πῶς
 ἔχεις ἀπάνω στὸν λαμπρὸ τὸν ὦμο σου γιὰ λίχνισμα
 φτυάρι, τότε πιά νὰ μπήξῃς στὴ γῆ τ' ὠραῖο κουπί
 σου κι' ἀφοῦ θυσιάσῃς καλὰ σφαχτὰ στὸν θεὸ τὸν
 130 Ποσειδῶνα, καὶ κριάρι καὶ ταῦρο καὶ κάπρο, τῶν
 χοίρων ἀναβάτη, νὰ γυρίξῃς τότε στὴν πατρίδα καὶ
 νὰ προσφέρῃς ἱερὲς ἐκατόμβες στοὺς ἀθανάτους θε-
 οὺς, ποὺ κατοικοῦν στὸν εὐρύχωρον οὐρανό, σὲ ὅλους

κατὰ σειρὰ χωρὶς ν' ἀφήσης κανένα. Κι' ἐσὺ θὰ πε-
 135 θάνης ἔξω ἀπὸ τῆ θάλασσα πολὺ ἡσυχὰ κι' ὁ θάνατος
 θὰ σ' εὕρῃ σὲ βαθεῖα κι' εὐτυχισμένα γεράματα κι'
 ὁλόγυρὰ σου εὐτυχισμένοι θά'νε οἱ λαοί. Αὐτὰ ἀλλ-
 θινὰ σοῦ τὰ λέγω.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:

140 «Τειρεσία, αὐτὰ, ὡς φαίνεται, τ' ἀπεφάσισαν οἱ θεοὶ
 οἱ ἴδιοι. Ἔλα ὅμως κι' ἐξήγησέ μου αὐτὸ καὶ εἶπές
 μου τὴν ἀλήθεια. Βλέπω ἐδῶ τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμέ-
 νης μου μητέρας. Κάθεται χωρὶς νὰ μιλῇ κοντὰ στὸ
 αἷμα καὶ δὲν ἐτόλμησε τὸ γυιό της νὰ ἰδῇ στὰ μάτια,
 οὔτε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ. Εἶπέ μου, ἄρχοντα, πῶς θὰ ἡμ-
 ποροῦσε νὰ μ' ἀναγνώρισῃ ὅτι εἰμαι ἐγώ;»

145 Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτὸς ἀπάντησε καὶ μοῦ εἶπε:

«Εὐκόλο λόγῳ θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ θὰ τὸν βάλω στὸ
 νοῦ σου. Ὅποιον ἀπὸ τοὺς πεθαμένους νεκροὺς ἀφή-
 σης νὰ ἔρχεται πιὸ κοντὰ στὸ αἷμα, αὐτὸς θὰ σοῦ εἰπῇ
 τὴν ἀλήθεια. Κι' ὅποιον πάλι ἐμποδίσῃ καὶ τοῦ τὸ
 ἀρνηθῇς, αὐτὸς πάλι θὰ πάῃ ὀπίσω.»

150 Αὐτὰ εἶπε ἡ ψυχὴ τοῦ μεγάλου Τειρεσίου καὶ μέσα
 ἐμπῆκε στὸ δῶμα τοῦ Ἄδη, ἀφοῦ ἰστόρησε μὲ κάθε
 λεπτομέρεια τῶν θεῶν τὶς ἀποφάσεις. Ἐγὼ ὅμως ἔ-
 μενα ἐκεῖ κι' ἐστεκόμουν ἕως ὅτου ἦρθεν ἡ μητέρα
 μου κι' ἤπιεν αἷμα μαῦρο. Ἀμέσως μὲ ἀνεγνώρισε καὶ
 θρηνῶντας μοῦ ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

155 «Παιδί μου, πῶς ἦρθες κάτω ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς
 ὁμίχλης, ἀφοῦ εἶσαι ζωντανός; Κι' εἶνε δύσκολο στοὺς
 ζωντανοὺς νὰ τὰ βλέπουνε αὐτὰ ἐδῶ, γιατί στὴ μέση
 ὑπάρχουνε καὶ μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς με-
 γάλοι ποταμοὶ καὶ ρεῦματὰ φοβερὰ καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα
 ὁ Ὠκεανός, ποὺ κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸν περάσῃ
 πεζός, ἂν δὲν ἔχῃ καλοφτιαγμένο πλοῖο. Μήπως φθά-
 160 νεις ἐδῶ ἀφοῦ περιεπλανήθηκες ἀπὸ τὴν Τροία πολὺν
 καιρὸ μαζί μὲ τὸ καράβι καὶ τοὺς συντρόφους σου;
 Δὲν ἐπῆγες ἀκόμη στὴν Ἰθάκη καὶ δὲν εἶδες μέσα
 στ' ἀνάκτορα τὴ γυναῖκά σου;»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τῆς ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:

165 «Μητέρα μου, ἡ ἀνάγκη μὲ κατέβασε στὸν Ἄδη
 γιὰ νὰ ἐρωτήσω τὴ μοῖρα νὰ μοῦ εἰπῇ ἡ ψυχὴ τοῦ

- Θηβαίου Τειρεσίου. Δὲν ἔφθασα ἀκόμα κοντὰ σὲ γῆ ἑλληνική, οὔτε ἐπάτησα τὸ πόδι μου ἐπάνω στὴ γῆ τῇ δικῇ μου, ἀλλὰ πάντα γυρίζω χαμένος καὶ κατα-
 θασανίζομαι, ἀφ' ὅτου πρῶτα στὴν ἀρχὴ ἀκολούθη-
 σα τὸν θεϊκὸν Ἀγαμέμνονα στὸ Ἴλιο, ποὺ ἔχει τὰ
 ὥραϊα τ' ἄλογα, γιὰ νὰ πολεμήσω τοὺς Τρῶες. Ἔλα
 170 ὅμως αὐτὸ νὰ εἰπῇς κι' ἀλήθεια ἱστορήσέ μου: Ποιὰ
 μοῖρα ἐσένα ἐδάμασε τοῦ ἀσπλάχνου θανάτου; Μή-
 πως ἀρρώστεια ποὺ καιρὸ κρατεῖ ἢ μήπως ἡ τοξευτρία
 ἢ Ἄρτεμις ἦρθε καὶ σ' ἐκτύπησε μὲ τὰ λαμπρὰ της
 βέλη; Πές μου καὶ γιὰ τὸν πατέρα μου καὶ γιὰ τὸ
 175 γυιό, ποὺ ἀφῆκα, ἔχουνε ἀκόμα τὴν ἐξουσία μου ἢ
 κανέννας ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τὴν ἔχει πάρει καὶ
 λένε πὼς δὲν θὰ γυρίσω πιά ἐγώ; Εἶπέ μου ἀκόμη
 καὶ τὴν θέλησι καὶ τὴ σκέψι τῆς γυναικὸς μου, ἄν
 μένη κοντὰ στὸ γυιό της κι' ὅλα κρατᾷ καὶ τὰ φυλάει,
 ἢ μήπως τὴν ἐπῆρε πιά γυναῖκα τοῦ ὁ καλλίτερος ἀ-
 νάμεσα στοὺς Ἕλληνες;»
 180 Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ
 μου μητέρα:
 «Μένει καὶ παραμένει ἐκείνη μέσα στ' ἀνάκτορά
 σου μὲ ὑπομονετικὴ ψυχὴ καὶ μὲ θλίψι περνοῦνε πάν-
 τα κι' οἱ νύχτες κι' οἱ μέρες της, ποὺ ὅλο κλαίει. Τὴν
 ἐνδοξὴ σου ἐξουσία κανέννας δὲν κατέχει ἀκόμα, μόνο
 185 ἥσυχά ὁ Τηλέμαχος νέμεται τὰ χτήματα καὶ σὲ συμ-
 πόσια ἀνάλογα μὲ τὴν σειρὰ του κάθεται, ποὺ σὲ δι-
 καστὲς ταιριάζει νὰ τὰ ἐτοιμάζουν. Γιατὶ ὅλοι τὸν
 προσκαλοῦνε στὰ συμπόσια. Κι' ὁ πατέρας σου ἐκεῖ
 μένει στὴν ἐξοχὴ καὶ δὲν κατεβαίνει στὴν πόλι. Δὲν
 μεταχειρίζεται κρεβάτια καὶ χλαῖνες καὶ ὥραϊους
 190 τάπητες, ἀλλὰ τὸν χειμῶνα κοιμᾶται ἐκεῖ ποὺ κοι-
 μοῦνται κι' οἱ δοῦλοι, μέσα στὸ σπίτι, ἐπάνω στὸ χῶ-
 μα κοντὰ στὴ φωτιά καὶ μεταχειρίζεται ἄσχημα ροῦ-
 χα, κι' ὅταν πιά ἔρθῃ τὸ θέρος κι' ἡ ἐποχὴ τῶν θαλε-
 ρῶν ὀπωρικῶν, παντοῦ βρίσκονται γι' αὐτὸν ἐτοιμα
 στομαμένα χαμηλὰ κρεβάτια ἀπὸ φύλλα πεσμένα
 μέσα στὸ ἀμπέλι Ἐκεῖ μένει αὐτὸς λυπημένος κι' ὅλο
 195 στὸ μυαλό του ἡ θλίψι περισσεύει, γιατί ποθεῖ τὸν
 γυρισμό σου καὶ δύσκολα, θλιμένα γερατειὰ τὸν εὐ-

ρῆκαν. "Ετσι ἐχάθηκα κι' ἐγὼ κι' ἀκολούθησα τὸ γραφτό μου, γιατί οὔτε ἡ τοξευτρά καὶ καλὴ σκοπεύτρια ἡ Ἄρτεμις στὸ παλάτι ἦρθε καὶ μ' ἐχτύπησε μὲ τὰ λαμπρά της βέλη, οὔτε ἀρρώστεια μ' εὗρηκε
 200 καμμιά καὶ μάλιστα τόσο βαρειά ποὺ ἀπὸ τὰ μέλη τὴν ψυχὴ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ μαρασμό, μονάχα ὁ δικός σου ὁ καῦμός, ὅπου στερήθηκα τὸ εὐγενικὸ παιδί μου, δοξασμένε Ὀδυσσεῦ, κι' ἡ σκέψι μου γιὰ σένα, αὐτὰ μοῦ ἀφαίρεσαν τὴν γλυκύτατη ψυχὴ μου.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἐσκέφτηκα μὲ τὸ μυαλό μου κι'
 205 ἤθελα νὰ πιάσω τῆς μάννας μου τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμένης. Τρεῖς φορές ὥρμησα θλιμένος καὶ μ' ἐπαρρακινόυσε ἡ ψυχὴ μου καὶ τρεῖς φορές ἀπὸ τὰ χέρια μου ἐξέφυγε σὰν σκιά ἡ σὰν ὄνειρο. Στὴν καρδιά μου ὁ πόνος ἐπερίσσευε πιὸ πολὺ καὶ τῆς ἐμίλησα μὲ φτερωτὰ λόγια καὶ τῆς εἶπα:

210 «Μητέρα μου, γιατί δὲν μ' ἀφίνεις, λοιπόν, ἐνῶ ποθῶ πολὺ νὰ σὲ πιάσω, ὥστε καὶ μέσα στὸν Ἄδη γύρω νὰ βάλουμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τ' ἀγαπητὰ μας χέρια νὰ χαροῦμε τὸν ψυχρὸ θρῆνο; "Ἡ μήπως κάποιον ὁμοίωμά σου μοῦ ἔστειλεν ἐδῶ ἡ θεία Περσεφόνη γιὰ νὰ στενάζω περισσότερον καὶ νὰ κλαίω;»

215 Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ μητέρα καὶ μοῦ εἶπε:

«Ἀλλοίμονο, παιδί μου, πιὸ δύστυχε ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διόλου ἡ Περσεφόνη δὲν σὲ ξεγελᾷ, ἡ θυγατέρα τοῦ Διός, ἀλλ' αὐτὴ εἶνε ἡ μοῖρα τῶν θνητῶν, ὅταν κανεὶς πεθάνῃ. Γιατὶ δὲν ἔχουνε πιά σάρκες καὶ κόκκαλα τὰ νεῦρα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ καταδαμάζει βέβαια
 220 ἡ ἰσχυρὴ δύναμις τῆς φωτιᾶς ποὺ καίει ὅταν πρῶτ' ἀφήσῃ ἡ ζωὴ τὰ λευκὰ κόκκαλα καὶ τότε ἡ ψυχὴ σὰν ὄνειρο φτερουγίζει καὶ πετᾷ. Πήγαινε ὅμως τώρα πιά ἐσύ πρὸς τὸ φῶς καὶ γινώριζε ὅλ' αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ εἰπῇς κατόπι καὶ στὴν γυναῖκα σου.»

225 "Ετσι ἐμίλουσαμε οἱ δύο μας ἐμεῖς μὲ λόγια κι' ἤρθαν οἱ γυναῖκες γιατί τις παρεκίνησε ἡ θεία Περσεφόνη, ὅσες ἦταν γυναῖκες καὶ θυγατέρες ἡρώων,

κι' ὅλες αὐτὲς ἐμαζεύτηκαν γύρω ἀπὸ τὸ αἶμα ὅλες
μαζὶ κι' ἐγὼ ἐσκεπτόμουν πῶς νὰ ἐρωτήσω τὴν καθε-
230 μιὰ. Κι' αὐτὴ ἡ σκέψις ἐφάνηκε στὴν ψυχὴ μου ἡ καλ-
λίτερη. "Εσυρα τὸ μακρόσουθλο σπαθὶ ἀπὸ τὸ παχὺ
μερί μου καὶ δὲν τις ἄφινα ὅλες μαζὶ νὰ πίνουν μαῦρο
αἶμα. Κι' αὐτὲς τότε ἤρχοντο μὲ τὴ σειρά ἡ μιὰ ὕστερ'
ἀπὸ τὴν ἄλλη κι' ἡ καθεμιὰ τους ἔλεγε γιὰ τὴ γενιά
της κι' ἐγὼ ὅλες τις ἐρωτοῦσα.

235 Ἐκεῖ πρώτῃν εἶδα τὴν Τυρῶ, κόρη εὐγενικοῦ πα-
τέρα, ποῦ ἔλεγε πῶς ἦταν θυγατέρα τοῦ ἄμεμπτου
Σαλμωνέως κι' ἔλεγε πῶς ἦταν γυναῖκα τοῦ Κρηθέως,
τοῦ γυιοῦ τοῦ Αἰόλου. Αὐτὴ, λοιπόν, ἐρωτεύθηκε τὸν
θεῖον ποταμὸν Ἐνιπέα, ποῦ εἶνε ὁ ὠραιότερος ἀπ' ὅ-
λους τοὺς ποταμοὺς τῆς γῆς, κι' ἐσύχναζε στ' ὠραῖο
240 ρεῦμα τοῦ Ἐνιπέως. "Ομοῖος μ' αὐτόν, λοιπόν, ὁ Πο-
σειδῶν, ποῦ τὴν γῆ κρατᾷ καὶ τὴν ταράζει, μαζὶ της
ἐπλάγιασε στὶς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ ποῦ κλωθογυ-
ρίζει. Γύρω τους ἐσηκώθηκα κῦμα σκοτεινὸ, ὕψηλὸ
σὰν βουνό, θολωτό, κι' ἔκρυσσε τὸν θεὸ καὶ τὴν θνητὴ
245 γυναῖκα, ἔλυσσε τότε ἐκεῖνος τὴν παρθενικὴ τῆς ζώνῃ
κι' ἔχυσε ὕπνο ἀπάνω της. Κι' ὅταν ἐτέλειωσε ὁ θεὸς
τις ἐρωτοδουλειὰς του τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τῆς εἶπε:

«Χαῖρε, γυναῖκα ἀγαπημένη μου, πρὶν κυλήσῃ ὁ
χρόνος θὰ γεννήσῃς λαμπρὰ παιδιὰ, γιὰτὶ δὲν εἶνε
250 ἀνάξια ἡ κλίνη τῶν ἀθανάτων κι' ἐσὺ νὰ τὰ φροντί-
σῃς καὶ νὰ τ' ἀναθρέψῃς. Καὶ τώρα σπίτι σου πῆγαινε
καὶ κρατήσου μὴν εἰπῇς τ' ὄνομά μου, μάθε μονάχα
ἐσὺ πῶς εἶμαι ὁ Ποσειδῶν ποῦ τὴ γῆ ταράζω.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὴ θάλασσα ἐβούτηξε τὴν ἀφρι-
σμένη. Κι' ἐκεῖνη ἔμεινε ἔγκυος κι' ἐγέννησε τὸν Πε-
255 λέα καὶ τὸν Νηλέα, ποῦ δυνατοὶ κι' οἱ δυὸ γενήκανε
τοῦ μεγάλου Διὸς ὑπηρεταί. Ὁ Πελίας ἐκατοῖκούσε
στὴν εὐρύχωρη Ἰωλκῶ κι' εἶχε πολλὰ πρόβατα κι'. ὁ
ἄλλος στὴν ἀμμόστρωτη Πύλο. Τοὺς ἄλλους γυιούς
τῆς ἡ Τυρῶ, ἡ βασιλίσσα ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες,
μαζὶ μὲ τὸν Κρηθέα τοὺς ἐγέννησε, τὸν Αἴσοντα καὶ
τὸν Φέρητα καὶ τὸν ἀλογομάχον Ἀμυθάονα.

260 "Υστερ' ἀπ' αὐτὴν εἶδα τὴν Ἀντιόπη, θυγατέρα τοῦ
Ἀσωποῦ, ποῦ ἐκαυχᾶτο πῶς καὶ στοῦ Διὸς κοιμήθη-

κε τὴν ἀγκαλιὰ καὶ μ' αὐτὸν ἐγέννησε δυὸ παιδιά,
τὸν Ἀμφίονα καὶ τὸν Ζῆθο, ποὺ πρῶτοι ἐκτίσανε τὸν
τόπο τῆς ἐπτάπυλης Θήβας καὶ τὴν ἐπύργωσαν γιατίι
265 δὲν ἤμποροῦσαν νὰ μένουνε δίχως κάστρα στὴν εὐ-
ρύχωρη Θήβα, ἂν καὶ ἦτανε δυνατοί.

Κατόπιν ἀπ' αὐτὴν εἶδα τὴν Ἀλκμήνη, τὴν γυναῖκα
τοῦ Ἀμφιτρύωνος, ποὺ ἐγέννησε τὸν τολμηρὸ καὶ λε-
οντόψυχο Ἡρακλῆ ἀφοῦ ἐπλάγιασε μὲ τὸν μεγάλο
Δία, καὶ τὴν Μεγάρη, θυγατέρα τοῦ μεγαλόψυχου
Κρέοντος, ποὺ εἶχε γυναῖκα ὁ γυιὸς τοῦ Ἀμφιτρύω-
270 νος, ὁ αἰώνια ἀκατάβλητος Ἡρακλῆς.

Εἶδα καὶ τὴν μητέρα τοῦ Οἰδίποδος, τὴν ὠραία Ἐ-
πικάστη, ποὺ μέγα κακούργημα ἔπραξε χωρὶς νὰ τὸ
ξέρῃ ὁ νοῦς της κι' ἄντρα της ἐπῆρε τὸν ἴδιο της τὸν
γυιὸ κι' αὐτὸς χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ ἐσκότωσε τὸν πατέ-
ρα του καὶ σύζυγο τὴν ἐπῆρε ἀμέσως ὅμως οἱ θεοὶ
275 τὰ ἐφάνέρωσαν στοὺς ἀνθρώπους. Ἐκεῖνος, μέσα στὴν
πολυαγαπημένη Θήβα, βασανισμένος ἀπὸ τὶς θλίψεις,
βασίλευε στοὺς Καδμείους, γιατίι αὐτὸ ἦταν τ' ὀλέθριο
γραφτό του ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ἐκείνη ὅμως ἐπῆγε στὸν
τόπο τοῦ δυνατοῦ Ἀδῆ ποὺ τὶς πύλες φυλάγει ἀφοῦ
ἔδεδεν ὑψηλὸ βρόγχο ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ ἀνάκτορο κι' ἐ-
κρεμάστηκε ἀπὸ τὸν πολὺ της πόνο καὶ στὸν Οἰδίποδα
πολλὲς θλίψεις ἄφησε ὀπίσω, ἀμέτρητες, ὅσες φέρ-
280 νουνε τῆς μητέρας οἱ κατάρες.

Καὶ τὴν Χλῶρη εἶδα τὴν πανέμορφη, ποὺ κάποτε
ὁ Νηλεὺς τὴν ἐπαντρεύτηκε γιὰ τὴν ὠμορφιά της ἀφοῦ
τῆς ἐχάοισε μύρια δῶρα, τὴν πιὸ μικρὴ θυγατέρα τοῦ
Ἀμφίονος, τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἰάσου, ποὺ κάποτε ἐβασί-
λευε μὲ δόξα στὸν Ὀρχομενὸ τῶν Μινυῶν. Κι' ἐκείνη
ἐβασίλευε στὴν Πύλο καὶ τὸν ἐγέννησε λαμπρὰ παι-
285 διὰ, τὸν Νέστορα καὶ τὸν Χρόμιον καὶ τὸν περήφανο
Περικλόμενον. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτοὺς ἐγέννησε τὴν δυνατὴ
Πηρῶ, θαυμαστὴ ἀνάμεσα στοὺς θνητοὺς, ποὺ ὅλοι
ὅσοι γύρω ἐκατοικούσανε γυναῖκα τὴν ἐζητοῦσαν καὶ
ὁ Νηλεὺς δὲν τὴν ἔδινε σ' ἐκεῖνον ποὺ δὲν θὰ τοῦ ἔφερ-
νε ἀπὸ τῆ Φυλάκη τὶς κυρτόποδες κι' εὐρυμέτωπες ἁ-
290 γελάδες τοῦ Ἰφίκλου ἀρπάζοντάς τες μὲ τὴ βία,
πρᾶγμα δύσκολο. Μονάχα ἓνας μάντις ἄφογος ὑπο-

σχέθηκε νὰ τίς ἀρπάξῃ, μὰ τὸν ἔδεσε βαρεῖα μοῖρα
 ἀπὸ τὸν θεὸ καὶ δύσκολα δεσμὰ καὶ τοῦ ἀγροῦ οἱ βου-
 κόλοι. "Όταν ὁμως ἐπέρασαν, ὅπως ἦταν γραμμένο,
 295 οἱ μῆνες κι' οἱ μέρες τοῦ χρόνου ποὺ κυλᾷ κι' ἤρθανε
 οἱ ὥρες ποὺ ἔπρεπε, τότε πιά τὸν ἔλυσεν ὁ δυνατὸς
 "Ιφικλος ὅταν τοῦ εἶπαν ὅλες τίς ἀποφάσεις τῶν
 θεῶν, κι' ἐγίνε τοῦ Διὸς τὸ θέλημα.

Εἶδα καὶ τὴ Λύδα, τὴν γυναῖκα τοῦ Τυνδάρου, ὅπου
 300 μ' αὐτὸν ἐγέννησε δυὸ γενναῖα παιδιὰ, τὸν Κάστορα
 τὸν ἀλογοδαμαστή καὶ τὸν γερὸ πυγμάχο Πολυδεύκη.
 Αὐτοὺς καὶ τοὺς δυὸ ζωντανοὺς τοὺς κατέχει ἡ γῆ ποὺ
 τὰ σπαρτὰ γεννᾷ. Αὐτοί, καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ ἔχοντας
 τιμὴ ἀπὸ τὸν Δία, ἄλλοτε ζοῦνε μέρα παρὰ μέρα κι'
 ἄλλοτε πάλι πεθαίνουν κι' ἔχουνε τιμὲς ἴσες μὲ τοὺς
 θεοὺς.

305 "Υστερα ἀπ' αὐτὴν εἶδα τὴν "Ιφιμέδεια, τὴν γυναῖ-
 κα τοῦ Ἀλκέως, ποὺ ἔλεγε πῶς ἐπλάγιασε μαζί μὲ
 τὸν Ποσειδῶνα κι' ἐγέννησε, φυσικά, δυὸ παιδιὰ, ποὺ
 δὲν ἐζήσαν ὁμως πολὺ, τὸν ἰσόθεο "Ωτο καὶ τὸν περί-
 φημο "Εφιάλτη, ποὺ παραπολὺ ὕψηλους τοὺς ἔθρεψεν.
 310 ἡ γῆ ἢ καρποδότρα καὶ ὠμορφοκαμωμένους, τοῦλάχιστον ὥστερ'
 ἀπὸ τὸν ἑακουστὸν "Ωρίωνα. Γιατὶ ἦ-
 τανε ἐννιαὶ χρόνων κι' εἶχαν ἐννιαὶ πῆγες πλάτος καὶ
 στοῦ ὕψους ἦταν ἐννιαὶ ὀργυῖες. Αὐτοὶ ἦταν ποὺ ἐφοθέρι-
 ξαν πῶς καὶ μέσα στοῦν "Ολυμπο θὰ στήσουνε πόλεμο
 στοὺς ἀθανάτους καὶ μάχη κι' εἶχαν στοῦ νοῦ νὰ βά-
 315 λουνε τὴν "Όσσα ἐπάνω ἀπὸ τὸν "Ολυμπο κι' ἀπάνω
 ἀπὸ τὴν "Όσσα τὸ Πήλιο τὸ δασωμένο γιὰ νὰ μπορέ-
 σουνε στοῦν οὐρανὸ ν' ἀνεβῶνε. Καὶ θὰ τὸ ἔκαναν ἄν
 ἔφταναν στοῦ τέρμα τῆς νεανικῆς ἡλικίας καὶ τοὺς
 δυὸ ὁμως μαζί τοὺς κατέστρεψεν ὁ γυιὸς τοῦ Διὸς
 ποὺ τὸν ἐγέννησε ἡ Λητώ μὲ τὰ ὠραῖα μαλλιά, πρὶν
 320 κάτω ἀπὸ τοὺς κροτάφους τοὺς βγοῦνε σγουρὲς οἱ
 τρίχες καὶ πρὶν πυκνωθῇ στοῦ κάτω τὸ σαγῶνι τοὺς τὸ
 σγουρὸ τρίχωμα.

Καὶ τὴν Φαῖδρα καὶ τὴν Πρόκρη εἶδα καὶ τὴν ὠ-
 ραῖαν Ἀριάδνη, τὴν θυγατέρα τοῦ Μίνως τοῦ φρι-
 χτοῦ, ποὺ κάποτε ὁ Θησεὺς ἀπὸ τὴν Κρήτη τὴν ἔφερνε
 στοὺς λόφους τῆς ἱερῆς Ἀθηνᾶς, δὲν τὴν ἐχάρηκεν

325 ὅμως, γιατί ἐπρόφτασε καὶ τὴν ἐσκότωσε ἡ Ἄρτεμις μέσα στῆς Δίας τὸ νησί, ὅπως μαρτυρᾷ ὁ Διόνυσος.

Καὶ τὴν Μαίρα καὶ τὴν Κλυμένη εἶδα καὶ τὴν μισητὴ Ἐριφύλη, ποὺ ἐδέχτηκε χρυσάφι γιὰ τίμημα τοῦ ἀνδρός της. Ὅλες ὅμως δὲν θὰ τῆς ἀναφέρω, οὔτε θὰ τίς ὀνομάσω, ὅσες εἶδα γυναῖκες ἡρώων καὶ θυγατέρες, γιατί θὰ τέλειωνε πρὶν ἢ ἀθάνατη νύχτα. Εἶνε ὅμως καὶ ὥρα πιά νὰ κοιμηθῶ, εἴτε ἀφοῦ πάω στὸ γρήγορο πλοῖο καὶ στοὺς συντρόφους, εἴτ' ἐδῶ καὶ γιὰ τὸ ξεπροβόδισμά μου οἱ θεοὶ κι' ἐσεῖς θὰ φροντίσετε.»

Αὐτὰ εἶπε κι' οἱ Φαίακες ἠσύχαζαν κι' ἐσιωποῦσαν. Ὅλοι τους εἶχανε γοητευθῇ μέσα στὰ σκιερὰ ἀνάκτορα. Σ' αὐτοὺς τότε ἡ Ἀρήτη ἢ λευκόχερη ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ καὶ τοὺς εἶπε:

«Φαίακες, πῶς σὰς φαίνεται νὰ εἶνε αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνδρας καὶ στὴ μορφή καὶ στὸ πρόσωπο καὶ στὸν ἱσορροπημένο νοῦ; Δικός μου εἶνε φιλοξενούμενος, ἀλλὰ κι' ὁ καθένας σας μοιράζεται αὐτὴν τὴν τιμὴ. Γι' αὐτὸ νὰ μὴ βιασθῇτε νὰ τὸν ἐξαποστείλετε στὸν τόπο του κι' ἀπὸ τὰ δῶρα ποὺ τοῦ χρειάζονται νὰ μὴ
340 λείψῃ τίποτε, γιατί ἔχετε πολλὰ ἐσεῖς πλούτη μέσα στ' ἀνάκτορά σας, ἀπὸ τὴ θέλῃσι τῶν θεῶν.»

Σ' αὐτοὺς τότε εἶπε ὁ γέροντας ἥρως Ἐχένωρος, ποὺ ἦταν ὁ γεροντότερος ἀπὸ τοὺς Φαίακες καὶ τοὺς εἶπε:

«Ἀγαπητοί μου, δὲν τὰ εἶπε βέβαια χωρὶς σκοπὸ, οὔτε κι' ἐναντίον τῆς ἰδικῆς μας ιδέας ἢ συνετῇ βασιλίσσῃ, καὶ πεισθῇτε σ' αὐτὴν. Ἀπ' αὐτὸν ὅμως ἐδῶ
345 τὸν Ἀλκίνοον ἐξαρτᾶται κι' ἡ πρᾶξις κι' ὁ λόγος.»

Σ' αὐτὸν πάλι ὁ Ἀλκίνοος ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Αὐτὸς ὁ λόγος ἔτσι θὰ γίνῃ, ἂν ἐγὼ βέβαια ζῶ καὶ βασιλεύω στοὺς Φαίακας ποὺ ἀγαποῦν τὰ κουπιά κι' ὁ ξένος, ἂν καὶ παραπολὺ ἔχη ἀνάγκη νὰ γυρίσῃ στὴν
350 πατρίδα του, ἅς ὑπομείνῃ νὰ περιμένῃ ἕως αὔριον, ἕως ὅτου ἀποτελειώσω ὅλα τὰ δῶρα μου. Γιὰ τὸ ξεπροβόδισμα θὰ φροντίσουνε ὅλοι οἱ ἄνδρες καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλους ἐγώ, γιατί ἐγὼ ἐξουσιάζω μέσα στὸν λαό.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος
'Οδυσσεύς:

- 355 «'Αλκίνοε, βασιλεῦ, πρῶτε ἀνάμεσσα στὸν λαό, ἄν
κι' ἓνα χρόνο ὀλόκληρο μοῦ ἐλέγατε νὰ μείνω ἐδῶ
καὶ μοῦ ἐτοιμάζατε τὸ ταξίδι μου κι' ὅλο μοῦ ἐδί-
νατε λαμπρὰ δῶρα, κι' αὐτὸ ἐγὼ θὰ τὸ ἤθελα καὶ θὰ
ἦταν πολὺ ὠφελιμώτερο γιὰ μένα νὰ φθάσω μὲ γεμά-
τα χέρια στὴν ἀγαπημένη μου πατρίδα. Τότε θὰ ἤμουν
360 καὶ περισσότερο σεβαστὸς καὶ πιὸ ἀγαπητὸς σ' ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι θὰ μ' ἐβλεπαν νὰ γυρνῶ ὀπίσω
στὴν Ἰθάκη.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ 'Αλκίνοος καὶ τοῦ εἶπε:

- «'Οδυσσεῦ, ὅταν σὲ βλέπουμε δὲν σὲ παρομοιάζουμε
ἐμεῖς διόλου μὲ κανέναν ἀπατεῶνα καὶ δόλιο, σὰν
365 πολλοὺς ποὺ τρέφει ἡ μαύρη γῆ παντοῦ σκορπισμέ-
νους ἀνθρώπους, ποὺ συναρμολογοῦνε ψέμματα ὅπου
κανεῖς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὰ ξεύρη. Μᾶς τὰ εἶπες ὅμως
τόσ' ὠμορφα καὶ μὲ τόση φρόνησι καὶ μὲ μεγάλη τέ-
χνη, σὰν αἰοδός, κι' ἐδιηγήθηκες καταλεπτῶς τὴν ἱ-
στορία ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ
370 σου τὰ θλιβερὰ παθήματα. "Ελα ὅμως τώρα νὰ μοῦ
εἰπῇς αὐτὸ ἐδῶ κι' ἀλήθεια νὰ ἱστορήσης, ἄν εἶδες
στὸν Ἄδη μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους
ποὺ μαζί μ' ἐσένα τὸν ἴδιον ἐπήγανε στὸ Ἴλιον καὶ
αὐτοῦ τοὺς εὗρηκεν ἡ μοῖρα τους. Ἡ νύχτα ἀπόψε
εἶνε πολὺ μεγάλη, ἀτέλειωτη κι' οὔτε εἶνε ἀκόμα ὥρα
νὰ κοιμηθοῦμε μέσα στὸ παλάτι καὶ σὺ λέγε τὰ θαυ-
375 μαστὰ τὰ ἔργα. Κι' ὥς τὴν θεϊκὴ Ἥω ἐγὼ θὰ ἐκαθό-
μουν νὰ σ' ἀκούω ἄν ἐσὺ ἤθελες ὑποφέρει νὰ διηγῇσαι
τὰ παθήματά σου μέσα στὸ παλάτι.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος 'Οδυσσεύς:

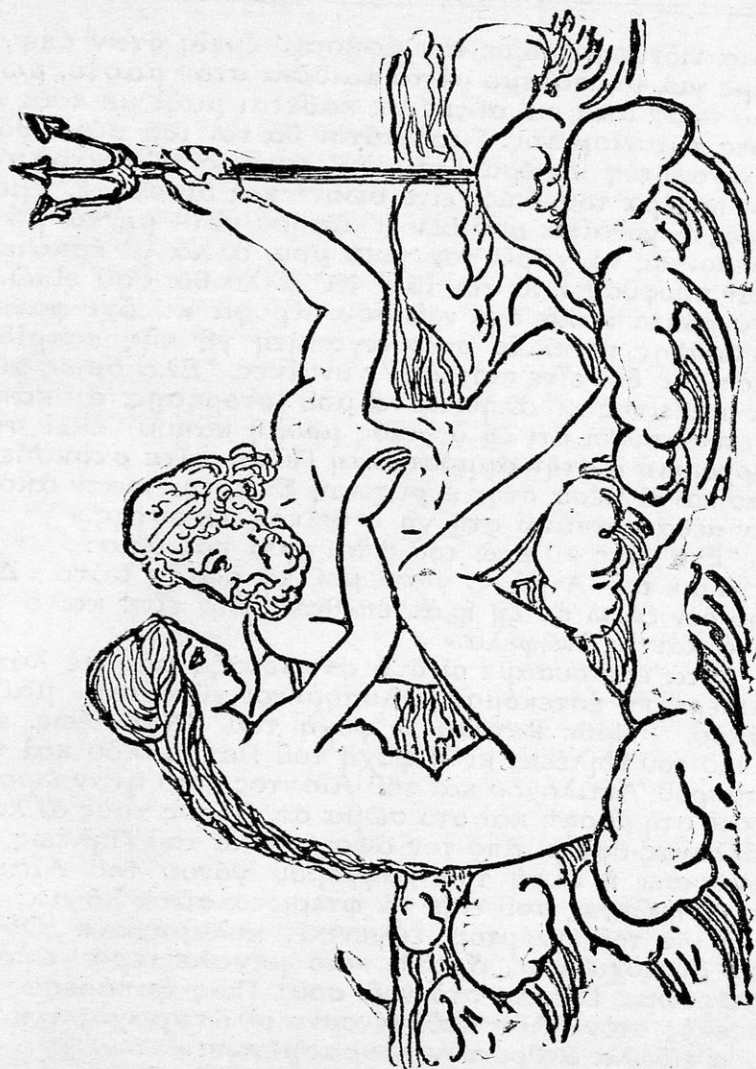
- «'Αλκίνοε, βασιλεῦ, πρῶτε ἀνάμεσσα στὸν λαόν, ὑ-
πάρχουν ὥρες κατάλληλες γιὰ πολλὰ λόγια, ὑπάρ-
χουν ὅμως καὶ ὥρες κατάλληλες γιὰ ὕπνο. "Αν ὅμως
380 θέλῃς ν' ἀκούς ἀκόμα δὲν θὰ σοῦ τὸ ὑστερήσω, ἀλλὰ
θὰ σοῦ εἰπῶ ἀκόμη πιὸ πολὺ ἀξιοθρήνητα παθήματα
καὶ βάσανα τῶν συντρόφων μου ποὺ ἀργότερα ἐχα-
θῆκαν. Ἐξέφυγαν τὴν πολεμικὴ κραυγὴ τῶν Τρώων
ποὺ στεναγμοὺς χαρίζει, ἐχαθήκανε ὅμως στὸν γυρι-

σμός τους στην πατρίδα από τῇν θέλῃσι μιᾶς ἄθλιας
γυναίκας.»

- 385 Ἄφοῦ, λοιπόν, ἐσκόρπισε τὶς ψυχὰς τῶν γυναικῶν
ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἡ ἀγνὴ Περσεφόνη, ἦρθε κατόπιν ἡ ψυχὴ
τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἀτρέως, λυπημένη.
Ὀλόγυρά του οἱ ἄλλες ἐμαζεύτηκαν ψυχές, ὅσοι μαζί
μ' αὐτὸν τὴν ἴδια ὥρα ἐπέθαναν μέσα στὸ σπίτι τοῦ
Αἰγίσθου κι' εὐρήκανε τὸ μαῦρο ριζικό τους. Ἀμέσως
390 μ' ἐγνώρισεν ἐκείνος ἀφοῦ ἦπτε μαῦρο αἷμα κι' ἔκλα-
ψε θλιβερά χύνοντας μαῦρο δάκρυ. Τὰ χέρια πρὸς ἐ-
μὲν ἁπλώνοντας ἤθελε νὰ μὲ φθάσῃ. Δὲν εἶχε ὅμως
πιά νεῦρα γερά, οὔτε καὶ δύναμι εἶχε διόλου, ὅπως
πρῶτα, ποὺ ἦτανε ὅλο λεβεντιά τὰ λυγερά του μέλη.
395 Ὅταν, λοιπόν, τὸν εἶδα ἐδάκρυσά κι' ἐπόνεσεν ἡ ψυχὴ
μου, τοῦ ἐμίλησα καὶ τοῦ εἶπα τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:
«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, τρισένδοξε, ἀρχηγὲ τῶν ἀνδρῶν,
ποιὰ μοῖρα, λοιπόν, σ' ἐδάμασε τοῦ θλιβεροῦ θανά-
του; Μήπως σ' ἐδάμασεν ὁ Ποσειδὼν μέσα στὰ καρά-
θια κι' ἐσήκωσε βαρεῖαν ἀνεμοζάλη δυσκόλων κι' ἐ-
ναντίων ἀνέμων; Ἡ ἄνδρες ἐχθροὶ σ' ἐχτύπησαν στὴν
400 ξηρὰ τὴν ὥρα ποὺ ξεχώριζες τὰ βῶδια γιὰ ν' ἀρπά-
ξης καὶ τὰ ὠραῖα ποίμνια τῶν προβάτων ἢ μήπως πο-
λεμῶντας γιὰ καμμιά πόλι καὶ τὶς γυναῖκες τῆς ἐσκο-
τώθηκαν;»

- Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως αὐτὸς μοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε:
405 «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
σεῦ, οὔτε μέσα στὰ καράθια ὁ Ποσειδὼν μ' ἐδάμασε
κι' ἐσήκωσε βαρεῖαν ἀνεμοζάλη δυσκόλων κι' ἐναν-
τίων ἀνέμων, οὔτε ἄνδρες ἐχθροὶ μ' ἐχτύπησαν στὴν
ξηρὰ, μονάχα ὁ Αἰγισθος μοῦ ἐτοίμασε τὸν θάνατο
καὶ τὴ μαύρη μοῖρα καὶ μ' ἐσκότωσε κι' ἡ καταραμένη
410 ἡ γυναῖκά μου ἦτανε μαζί του. Στὸ σπίτι τοῦ μ' ἐκά-
λεσε, μοῦ ἔκανε τὸ τραπέζι καὶ μ' ἐσκότωσε ὅπως
σφάζουνε τὸ βῶδι στὸ παχνί. Ἔτσι ἐπέθανε μὲ οἰκτρό-
τατον θάνατο κι' ὀλόγυρά μου οἱ σύντροφοί μου ἐσφα-
χτήκανε μὲ τὴ σειρὰ ὅπως σφάζουνε τοὺς χοίρους μὲ
τὰ λευκὰ τὰ δόντια εἴτε στὸ σπίτι πλουσίου ἀνθρώπου
μὲ μεγάλη δύναμι, εἴτε σὲ γάμον, εἴτε σὲ συμπόσιο
415 ποὺ ὁ καθένας πληρώνει τὰ ἐξοδά του, εἴτε καὶ σὲ

- τραπέζι ἀρχοντικό. Ἐχεις βέβαια ἰδῆ πολλές φορές τὸν σκοτωμὸ ἀνδρῶν ποὺ σφάζονται ἕνας-ἕνας μέσα σὲ μεγάλη μάχη, ἄν ὅμως τὰ ἔβλεπες ἐκεῖνα περισσότερο ἀπ' ὅλα θὰ ἐπονοῦσεν ἡ ψυχὴ σου, πῶς ἀνάμεσα στοὺς κρατῆρες τοῦ κρασιοῦ καὶ στὰ τραπέζια ποὺ ἦτανε φορτωμέν' ἀπὸ φαγητὰ εἴμασταν ἐμεῖς χάμω
- 420 νεκροὶ μέσα στὸ παλάτι κι' ὁλόκληρο τὸ πάτωμα ἐπλημμύρισε στὸ αἷμα. Ἄκουσα τὴ σπαρακτικὴ κραυγὴ τῆς Κασσάνδρας, τῆς θυγατέρας τοῦ Πριάμου, ποὺ τὴν ἔσφαζε κοντά μου ἡ ἄνομη καὶ κακόβουλη Κλυταιμνήστρα κι' ἐγὼ πεθαίνοντας, χάμω στῇ γῇ σμένος, ἐσήκωσα τὰ χέρια μου καὶ τὰ ἔβαλα γύρω στὸ σπαθί μου κι' ἐκείνη ἡ σκύλα, ἡ ἄνομη ἔφυγε ἀπὸ
- 425 κοντά μου κι' οὐτὲ καν' ἐκεῖ ποὺ ἐξεψυχούσα καὶ στὸν Ἄδη ἐπήγαινα, τὰ χέρια τῆς ἄπλωσε τὰ μάτια νὰ κλείσῃ καὶ τὸ στόμα μου. Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον πιὸ φριχτὸ, πιὸ χειρότερο ἀπὸ τὴ γυναῖκα, ποὺ τέτοια κακουργήματα στὸ νοῦ ἤθελε βάλει ὅπως κι' αὐτὴ ἄνομο
- 430 κι' ἀπαίσιο ἐσκέφτηκε κι' ἐτοίμασε φόνον γιὰ τὸν ἴδιον τὸν σύζυγόν της. Ἐλεγα δὲ κι' ἐγὼ μὲ χαρὰ στὸ σπίτι μου νὰ φθάσω, στὰ παιδιὰ καὶ στοὺς δούλους μου, αὐτὴ ὅμως μὲ τὰ φριχτὰ κι' ὀλέθρια ποὺ εἶχεν ἀποφασίσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀτίμασε κι' ἐντρόπιασε κι' ὅλες τὴ κατόπι γυναῖκες κι' ὅποια ἀπ' αὐτὲς τὰ ἐτύχαινε καλῇ.»
- 435 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:
 «Ἀλλοῖμονο, παραπολὺ ἐχθρεύτηκε τὴ γενεὰ τοῦ Ἀτρέως ὁ Ζεὺς ποὺ βλέπει μακρυὰ, ἀπὸ τὴν ἀρχήν, μὲ τῶν γυναικῶν τὶς σκέψεις. Πολλοὶ ἐξ αἰτίας τῆς Ἑλένης ἐχάθηκαμε καὶ γιὰ ἐσένα ἡ Κλυταιμνήστρα
- 440 δόλο ἐτοίμαζε ὅταν ἦσουν μακρυὰ.»
 Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε:
 «Γι' αὐτὸ τώρα καὶ σὺ νὰ μὴν εἶσαι ποτέ σου μαλακὸς στὴ γυναῖκα, ποτὲ μὴ τῆς φανερώσῃς ὁλόκληρὴ τὴ σκέψιν σου, ποὺ ἐσὺ καλὰ γνωρίζεις, ἕνα μέρος μόνο νὰ τῆς λὲς καὶ τ' ἄλλο νὰ τὸ κρύβῃς. Σ' ἐσένα ὅμως
- 445 τοῦλάχιστον, Ὀδυσσεῦ, δὲν θὰ σοῦ συμβῇ φόνος ἀπὸ γυναῖκα, γιὰτ' εἶνε πολὺ συνετὴ καὶ πολὺ μυαλομένη τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη, ἡ φρονιμότατη Πηνελόπη. Βέ-

Ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ ὥραία κόρη τοῦ Σαλμονέως Τυρὼ εἰς
πᾶς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ,

θαια νιόνυφη ἀκόμα τὴν ἀφήσαμ' ἐμεῖς ὅταν ἐπηγαί-
 ναμε γιὰ τὸν πόλεμο μὲ τὸ παιδάκι στὸν μαστό, μωρό,
 450 ποὺ τώρα ἴσως κι' αὐτὸς νὰ κάθεται μαζί μὲ τοὺς ἀν-
 ὄδρες, εὐτυχισμένος. Γιατὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἰδῇ σὰν φθάσῃ
 ὁ ἀγαπητὸς πατέρας του, κι' ἐκεῖνος θ' ἀγκαλιάσῃ
 τὸν πατέρα του, ὅπως εἶνε σωστὸ καὶ δίκαιο. Σ' ἐμένα
 ὅμως ἡ γυναῖκα μου δὲν μ' ἄφησε οὔτε μὲ τὰ μάτια
 βλέποντας νὰ χαρῶ τὸν γυιό μου, ἀλλὰ μ' ἐσκότωσε
 πρὶν προφθάσω νὰ τὸν ἰδῶ. Κι' ἄλλο θὰ σοῦ εἰπῶ κι'
 455 ἐσὺ βάλτο καλὰ στὸ νοῦ σου. Κρυφὰ κι' ὄχι φανερά
 ν' ἀράξῃς τὸ πλοῖο στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος,
 γιατί πιά δὲν εἶνε πιστὲς οἱ γυναῖκες. "Ελα ὅμως αὐτὸ
 νὰ μοῦ εἰπῇς κι' ἀλήθεια νὰ μοῦ ἱστορήσῃς, ἂν κάπου
 ἔχετε ἀκούσει ὅτι ζῇ ὁ γυιός μου, ἢ κάπου ἐκεῖ στὸν
 Ὀρχομενὸ ἢ στὴν ἀμμόστρωτη Πύλο, εἴτε στὸν Μενέ-
 460 λαο κοντὰ μέσα στὴν εὐρύχωρη Σπάρτη, γιατί ἀκόμα
 δὲν πέθανε ἀπάνω στὴ γῇ ὁ θεϊκὸς Ὀρέστης.»

"Ετο' εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ εἶπα:

«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, γιατί μοῦ τὰ ρωτᾷς αὐτά; Διό-
 λου δὲν ξέρω ἂν ζῇ ἢ ἂν ἐπέθανε. Δὲν εἶνε καλὸ νὰ
 μιλᾷ κανεὶς ἀνώφελα.»

465 Αὐτὰ ἐμίλουσαμε οἱ δυὸ ἀναμεταξύ μας μὲ λόγια
 θλιθερά κι' ἐστεκόμαστε λυπημένοι χύνοντας μαῦρο
 δάκρυ. Ἦρθε κατόπιν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ
 γυιοῦ τοῦ Πηλέως, κι' ἡ ψυχὴ τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ
 λαμπροῦ Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος, ποὺ ἦταν ὡραιό-
 470 τερος στὴ μορφὴ καὶ στὸ σῶμα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους
 "Ελλήνας ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἄψογο γυιὸ τοῦ Πηλέως. Μ'
 ἐγνώρισεν ἡ ψυχὴ τοῦ γρήγορου γόνου τοῦ Αἰακοῦ
 καὶ θρηνῶντας μοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, δυστυχισμένε, ἄραγε ποῖο μεγαλῆτερο ἀκόμα
 κατῴρθωμα ἔβαλες στὸ νοῦ σου; Πῶς ἠμπόρεσες νὰ
 475 κατεβῇς στὸν Ἀδὴ ποὺ μένουνε οἱ ἀτάραχοι νεκροί,
 αὔλα εἰδῶλα ἀνθρώπων κουρασμένων;»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ εἶπα:

«ὦ Ἀχιλλεῦ, τοῦ Πηλέως γυιέ, ἀνώτερε ἀπ' ὅλους
 τοὺς Ἕλληνας, ἔχοντας ἀνάγκη τοῦ Τειρεσίου ἦρθα,
 480 ἂν μοῦ ἔδινε καμμιά συμβουλὴ γιὰ νὰ φθάσω στὴν

ἀπόκρημνη Ἰθάκῃ. Γιατί ἀκόμα δὲν ἔφθασα κοντὰ σὲ γῆ ἑλληνική, οὔτε πάτησα τὸ πόδι μου στὴν πατρίδα, ἀλλὰ πάντα βασανίζουμαι. Ἀπὸ ἐσένα ὁμως, Ἀχιλλεῦ, κανένας δὲν εἶνε πιὸ πολὺ εὐτυχισμένος, οὔτε πρὶν, οὔτε καὶ στὸ μέλλον. Γιατί πρὶν, ποὺ ἤσουνα ζωντανός, σ' ἐτιμούσανε οἱ Ἕλληνες ὅπως καὶ τοὺς θεοὺς
 485 καὶ τώρα πάλ' ἐδῶ ποὺ εὐρίσκεσαι εἶσαι μεγάλος βασιλεὺς ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς, γι' αὐτὸ διόλου μὴ λυπᾶσαι ποὺ ἐπέθανες, Ἀχιλλεῦ.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνος ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«Μὴν προσπαθῆς νὰ με παρηγορήσης γιὰ τὸν θάνατό μου, δοξασμένε Ὀδυσσεῦ, καλλίτερα εἶχα νὰ ἔσκαβα τὴ γῆ μεροκαματιάρης κοντὰ σὲ ἄνθρωπο φτωχὸ καὶ ποὺ δὲν ἔχει περιουσία μεγάλη, παρὰ νὰ βασιλεύω ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς τοὺς πεθαμένους. Ἐλα ὁμως τώρα, μίλησε καὶ πές μου γιὰ τὸν λαμπρὸ τὸ γυιό μου ἂν ἐρχότανε στὸν πόλεμο κι' ἦταν πρῶτος ἢ ὄχι. Πές μου καὶ γιὰ τὸν λαμπρὸ Πηλέα, ἂν ἔχῃς ἀκούσει τίποτε, ἂν ἔχῃ ἀκόμη τὴ βασιλικὴ ἐξουσία ἀνάμεσα
 495 στοὺς Μυρμιδόνες ἢ δὲν τὸν τιμᾶνε πιά μέσα στὴν Ἑλλάδα κι' ἀνάμεσα στὴν θῆβα, γιατί τὰ γεράματα εὐρήκανε τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια. Ἀμποτε κοντὰ του νὰ ἔστεκα καὶ νὰ τὸν ἐβοηθοῦσα κάτω ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὴ λάμψη, τέτοιος ὅπως κάποτε ἤμουνα μέσα στὴν εὐρύχωρη Τροία κι' ἐσκότωνα λαμπρότατο στρατό, τοὺς Ἕλληνας βοηθώντας. Ἀμποτες ἔτσι γιὰ λίγο
 500 νὰ ἐπῆγαινα στὸ ἀνάκτορο τοῦ πατέρα, τότε θὰ ἔκανα τρομερὴ τὴ δύναμί μου κι' ἀνίκητα τὰ χέρια μου κι' ὅλοι θὰ ἐτρέμανε, ἐκεῖνοι ποὺ με τὴ βία θὰ τὸν ἐμπόδιζαν ἀπὸ τὴ βασιλικὴ του ἐξουσία.»

Ἔτσι ἐμίλησε κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα καὶ τοῦ εἶπα:

505 «Δὲν ἔχω καμμιὰν εἶδῃσι γιὰ τὸν λαμπρὸ Πηλέα, γιὰ τὸν γυιό σου ὁμως, τὸν ἀγαπητὸ Νεοπτόλεμο, τὴν κάθε ἀλήθεια θὰ σοῦ εἰπῶ, ὅπως με προστάξεις. Γιατί ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸν ὠδήγησα ἐπάνω στὸ κυρτὸ καὶ καλοζυγισμένο πλοῖο ἀπὸ τὴ Σκῦρο πρὸς τοὺς γρήγορους
 510 Ἕλληνας. Ὅταν γύρω στὴν πόλι τῆς Τροίας εἶχαμε συμβούλια, πάντα πρῶτος ἐμιλοῦσε καὶ δὲν ἐσφαλλε στὰ λόγια. Μονάχα ὁ ἰσόθεος Νέστωρ κι' ἐγὼ τὸν ξε-

- περνούσαμε. Κι' όταν στῶν Τρώων τὴν πεδιάδα ἐπο-
 λεμούσαμε μὲ τὰ χάλκινα ὅπλα, δὲν ἔμενε ποτὲ μέσα
 515 στὸ πλήθος τῶν ἀνδρῶν, οὔτ' ἐκεῖ ποὺ ἦτανε πολλοὶ
 μαζεμένοι, ἀλλὰ ἔτρεχε πολὺ μπροστὰ καὶ δὲν ἦταν
 ἀπὸ κανέναν ὀλιγώτερον ἀνδρείος. Πολλοὺς ἀνδρες
 ἐσκότῳνε στὴν τρομερὴ τὴ μάχη. "Ολους ἐγὼ δὲν θά
 στοὺς εἰπῶ, οὔτε θά ὀνομάσω ὅσους στρατιῶτες ἐσκό-
 τῳσε τοὺς "Ελληνας βοηθῶντας, ἀλλὰ μονάχα γιὰ
 τὸν γυιὸ τοῦ Τηλέφου, τὸν ἥρωα Εὐρύπυλο, ποὺ ἐσκό-
 τῳσε μὲ τὸ χάλκινο σπαθί του, καὶ πολλοὶ γύρω ἀπ'
 520 αὐτὸν σύντροφοι Κήτειοι ἐσκοτώθηκαν, ἀφοῦ ἐκεῖνος
 ἐδέχτηκε δῶρ' ἀπὸ γυναιῖκα γιὰ νὰ ρθῇ νὰ πολεμήσῃ.
 "Εκεῖνον, λοιπόν, εἶδα ὠμορφότατον ὕστερ' ἀπὸ τὸν
 θεϊκὸ Μίμνονα. Κι' όταν ἐμπαίναμε μέσα στὸ ἄλογο,
 ποὺ ἔφτιασε ὁ "Επιεύς, οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς "Ελλη-
 νας, καὶ σ' ἐμένα ἀπάνω τὰ εἶχανε ἀφήσει ὅλα, καὶ
 525 ν' ἀνοίγω τὸ στερεὸ αὐτὸ καρτέρι καὶ νὰ τὸ κλείνω,
 τότε οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν "Ελλήνων
 ἐσκοῦπιζαν τὰ δάκρυά τους κι' ἔτρεμαν ὅλοι σύγκορ-
 μοι, ἐκεῖνον ὅμως δὲν τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου οὔτε
 νὰ χλωμιάξῃ διόλου ἢ ὠραία τὸν μορφή, οὔτε τὰ μά-
 530 γουλά του, οὔτε καὶ νὰ σκουπίξῃ δάκρυα, ἀλλὰ πολὺ
 μ' ἐπαρακαλοῦσε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἔβγῃ μέσα ἀπὸ τὸ
 ἄλογο κι' ἐκρατοῦσε τὸ χέρι τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὸ βαρὺ
 χάλκινο δόρυ, κακὰ γιὰ τοὺς Τρῶες μελετῶντας. Κι'
 όταν πιά ἐκυριέψαμε τὴν ὑψηλὴ πόλι τοῦ Πριάμου,
 ἀνέβαινε στὸ πλοῖο ἔχοντας τὸ μερτικό του ἀπὸ τὰ
 λάφυρα κι' ἐπαθλο λαμπρό, χωρὶς τίποτα νὰ ἔχῃ πά-
 535 θει, οὔτε ἀπὸ σουβλερὸ χαλκὸ χτυπημένος ἀπὸ ρίξιμο,
 οὔτε κι' ἀπὸ κοντὰ πληγωμένος, ὅπως πολλὰ τέτοια
 γίνονται στὸν πόλεμο καὶ παντοῦ στὰ δυὸ μέρη μαί-
 νεται ὁ "Αρης.»

- Αὐτὰ εἶπα κι' ἡ ψυχὴ τοῦ γρήγορου Αἰακίδου ἐγύ-
 ριζεν ἀνάμεσα στὸ λειβάδι, ποὺ ἦταν γεμάτο ἀπὸ ἀ-
 540 ποδοῖα μὲ βήματα μεγάλα χαρούμενη, γιὰ τὸ τοῦ
 εἶπα πῶς ὁ γυιὸς του ἦταν περίφημος καὶ δοξασμένος.»
 Οἱ ἄλλες ψυχές τῶν πεθαμένων νεκρῶν ἔστεκαν λυπη-
 μένες. "Η καθεμιὰ ἐρωτοῦσε γιὰ τοὺς καὶ μούς της,
 545 μονάχα ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, τοῦ γυιοῦ τοῦ Τελαμῶ-

545 νος, στεκότανε μακρυά, ὠργισμένη ἐξ αἰτίας τῆς νίκης, πού ἐγὼ ἐνίκησα ὅταν μᾶς ἐδικάζανε μ' αὐτὸν κοντὰ στὰ πλοῖα γιὰ τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως κι' ἡ σεβαστὴ μητέρα του ἔπαθλο τὰ εἶχεν ὀρίσει κι' ἐδικασαν τῶν Τρώων γυιοὶ καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. "Ἀμποτες νὰ μὴν ἐνικοῦσα σ' ἐκείνον τὸν ἀγῶνα ἐπάνω, γιὰτὶ τέτοια κεφαλὴ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἐπῆρεν ἡ γῆ στὴν ἀγκαλιά της, τὸν Αἴαντα, πού ἦταν νεώτερος καὶ 550 στὴ μορφῇ, ἀνώτερος καὶ στὰ ἔργα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥστερ' ἀπὸ τὸν ἄψογο γυιὸ τοῦ Πηλέως. Σ' αὐτὸν τότε ἐμίλησα ἐγὼ μὲ γλυκὰ λόγια:

«Αἴα, γυιὲ τοῦ γενναίου Τελαμῶνος, δὲν ἔμελλες, λοιπόν, οὔτε ἀφοῦ ἐπέθανες νὰ ξεχάσης τὴν ὀργή σου ἐναντίον μου γιὰ τὰ ὀλέθρια ὅπλα; Γιὰ τίς συμφορὲς 555 τῶν Ἑλλήνων ἔπαθλο τὰ ἔβαλαν οἱ θεοί, γιὰτὶ τέτοιος πύργος ἐχάθηκες, ἐσύ. Γιὰ σένα ὅμως ὄλ' οἱ Ἕλληνες ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη λυπούμεθα πού ἐχάθηκες ὅσον καὶ γιὰ τοῦ Ἀχιλλέως τὴν κεφαλὴ, τοῦ γυιοῦ τοῦ Πηλέως, καὶ κανένας ἄλλος δὲν φταίει, μονάχα ὁ Ζεὺς πού τόσο ἐξαιρετικὰ ὠργίστηκε μὲ τὸν στρατὸ 560 τῶν λογχιστῶν Ἑλλήνων καὶ σ' ἐσένα ἔστειλε τὴν μοῖρα τοῦ θανάτου. "Ελα ὅμως ἐδῶ, βασιλεῦ, τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης καὶ τὴν ὀργή σου δάμασε καὶ τὴ γενναία ψυχὴ σου.»

Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτὸς δὲν μοῦ ἀπάντησε τίποτε κι' ἔφυγε μαζί μὲ τίς ἄλλες ψυχές μέσα στο σκοτάδι τῶν 565 πεθαμένων νεκρῶν. Ἐκεῖ ὅμως θὰ μοῦ ἐμιλοῦσε κι' ἄς ἦταν ὠργισμένος, ἡ ἐγὼ θὰ τοῦ ἐμιλοῦσα. Ἡ ψυχὴ μου ὅμως μέσα στ' ἀγαπητά μου στήθη ἤθελε νὰ ἰδῇ τίς ψυχές τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Ἐκεῖ, λοιπόν, εἶδα τὸν Μίνωα, τὸν λαμπρὸ γυιὸ τοῦ Διός, μὲ χρυσὸ σκῆπτρο νὰ δικάζῃ ἀνάμεσα στοὺς νεκρούς, καθισμένος, κι' ἐκείνοι γύρω ἐρωτοῦσανε 570 τὸν βασιλέα γιὰ τίς δίκες, καθισμένοι, εἴτε στο πόδι, μέσα στο δῶμα τοῦ Ἀδῆ μὲ τίς πλατειές τίς πύλες.

"Ὅστερ' ἀπ' αὐτὸν εἶδα τὸν πελώριον Ὠρίονα ν' ἀνακατεύῃ τὰ θεριὰ μέσα στο ἀσφοδελὸ λειθάδι πού 575 ὁ ἴδιος τὰ ἐσκότωσε μέσα στὰ μοναχικὰ ὄρη, στὰ χέρια του κρατῶντας ρόπαλο ὀλόχαλκο, πού ποτὲ δὲν σπάζει.

Εἶδα καὶ τὸν Τιτυόνη, τὸν γυιὸς τῆς Γῆς τῆς δοξα-
σμένης, χάμῳ ξαπλωμένο κι' ἐσκέπαζ' ἐννιά πλέθρα.
Δυὸ γῦπες ἀπὸ τῆς δυὸ μεριῆς τοῦ ἐσκιζαν τὸ σκότι
καὶ τὸ ἔτρωγαν, βαθειὰ μῆγοντας τὰ νύχια στὰ
σπλάχνα του κι' αὐτὸς δὲν τοὺς ἐδιώχνε μὲ τὰ χέρια,
580 γιὰτ' εἶχε σύρει τὴν Λητώ, τὴν δοξασμένη γυναῖκα
τοῦ Διὸς, καθὼς ἐπήγαινε στὴν Πυθίᾳ, ἀνάμεσα στὴν
ὠραία Πανοπήα.

Εἶδα ἀκόμα καὶ τὸν Τάνταλο ποὺ εἶχε πολὺ μεγά-
λα βάσανα κι' ἐστέκετο μέσα σὲ λίμνη, κι' ἡ λίμνη ὡς
τὰ γένηια τοῦ ἔφθανε. Ἐφαίνεται διψασμένος καὶ δὲν
ἤμποροῦσε νὰ πιᾷ τὸ νερὸ νὰ πιῇ, γιὰτὶ ὅσες φορὲς
585 ἔσκυβε ὁ γέροντας λαχταρῶντας νὰ πιῇ, τόσες φορὲς
τὸ νερὸ ἐχάνετο καὶ τὸ ἐρρουφοῦσεν ἡ λίμνη καὶ γύρω
στὰ πόδια τοῦ ἐφαίνότανε ἡ μαύρη γῆ κι' ὁ θεὸς τὸν
ἐξέβαινε δόλοτελα. Δένδρα ὑψηλὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ κε-
φάλι του εἶχαν κρεμασμένους τοὺς καρπούς, ἀχλα-
590 διὲς καὶ ροῖδιες καὶ μηλιές λαμπρόκαρπες καὶ συκιές
γλυκαιές καὶ φουντωμένες ἐληές. Ὅταν ὁμως ἤθελεν
ὀρμήσῃ ὁ γέροντας μὲ τὰ χέρια νὰ μαζέψῃ κάτι ἀπ'
αὐτά, ἀμέσως ὁ ἄνεμος τὰ ἐρριχνε ὀπίσω πρὸς τὰ
σκιερά τὰ σύννεφα.

Εἶδα ἀκόμα καὶ τὸν Σίσυφο, ποὺ εἶχε μεγάλα βά-
σανα, νὰ κρατᾷ πελώρια πέτρα μὲ τὰ δυὸ τὰ χέρια
595 του. Κρατιότανε αὐτὸς καὶ μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ πό-
δια κι' ἐσπρωχνε πρὸς τὰ ἐπάνω τὴν πέτρα σ' ἓνα
λόφο. Ὅταν ὁμως ἐμελλε νὰ τὴν βάλῃ ἐπάνω στὴν κο-
ρυφή, τότε τὸ βάρος τῆς πέτρας ἐγυρνοῦσε πρὸς τὰ
ὀπίσω κι' ἐπειτα πάλι πρὸς τὴν πεδιάδα ἐκυλοῦσε ἡ
ἀδιάντροπη ἡ πέτρα. Καὶ πάλιν ὁ Σίσυφος ἀγωνιζό-
τανε καὶ τὴν ἐσπρωχνε κι' ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ἀπὸ τὰ
600 μέλη του κι' ἡ σκὸνὴ σηκωνότανε πάνω ἀπ' τὴν κεφαλὴ
του.

Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν εἶδα τὸν δυνατὸ Ἡρακλῆ, τὸ
εἰδωλὸ του. Ὁ ἴδιος ἀνάμεσα στοὺς ἀθανάτους θεοὺς
διασκέδαζε σὲ συμπόσια κι' ἔχει γυναῖκα τοῦ τὴν
Ἥβη μὲ τὰ ὠραία τὰ πόδια, τὴν κόρη τοῦ μεγάλου
Διὸς καὶ τῆς Ἥρας μὲ τὰ χρυσὰ τὰ πέδιλα. Ὁλόγυρά
605 του ἄκουες στριγγλίσματα νεκρῶν, ὅπως τὰ ὄρνια

- 610 πού φεύγουν, κι' αὐτὸς ἔμοιαζε μὲ νύχτα σκοτεινὴ
 κρατῶντας γυμνὸ τόξο κι' ἀπάνω στὸ νεῦρο εἶχε βέ-
 λος, φοβερὰ ἐκύτταζε παντοῦ κι' ἔμοιαζε πῶς ὅλο
 καὶ θά ρίξῃ τὴ σαΐτιά. Τρομερὸ λουρὶ τοῦ ἔζωνε τὰ
 615 στήθη, χρυσό, κι' ἀπάνω σ' αὐτὸ θαυμάσια πράγματα
 ἦτανε σκαλισμένα, ἄρκοῦδες, χοῖροι τοῦ ἀγροῦ, λεον-
 τάρια μὲ φλογισμένα μάτια καὶ πόλεμοι καὶ μάχες καὶ
 φόνοι καὶ σφαγές. "Ἄλλο ἄς μὴ δουλέψῃ πιά κι' οὐδὲ
 ὅμοιο νὰ κάμῃ ὁ τεχνίτης ὅπου ἐδούλεψε ἐκεῖνο τὸ
 615 λουρὶ μὲ τέτοια τέχνη. Εὐθύς ἐκεῖνος μ' ἐγνώρισε ὅ-
 ταν μὲ εἶδε μὲ τὰ μάτια τοῦ καὶ θρηνῶντας μοῦ εἶπε
 τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

- «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, δυστυχισμένε, σέρνεις κι' ἐσὺ μοῖρα κακιά ὅπως
 κι' ἐγὼ κάποτε κάτω ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὴ λάμψι. Κι' ἄς
 620 ἤμουνα τοῦ Διὸς παιδί, τοῦ γυιοῦ τοῦ Κρόνου, βάσανα
 εἶχ' ἀπέραντα γιὰτ' εἶχα σκλαβωθῇ σὲ ἄνθρωπο πολὺ
 κατώτερό μου, πού δύσκολους μ' ἐπρόσταζε νὰ κάνω
 ἄθλους καὶ πότ' ἐδῶ στὸν "Ἄδῃ μ' ἔστειλε τὸν Κέρβε-
 ρο νὰ τοῦ πάω, γιὰτὶ ἔλεγε δυσκολώτερος ἀπ' αὐτὸν
 625 τὸν ἀνέβασα καὶ τὸν ὠδήγησα ἔξω ἀπὸ τὸν "Ἄδῃ. Ὁ
 "Ερμῆς μοῦ ἦταν ὁδηγὸς κι' ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ.»

- "Ἔτσι εἶπε καὶ πάλι στὰ δώματα ἐμπῆκα μέσα τοῦ
 "Ἄδῃ, κι' ἐγὼ ἐκεῖ ὅλο ἔμεινα μὴ τυχὸν ἔρθῃ ἀκόμη
 κανένας ἀπὸ τοὺς ἥρωας, πού εἶχανε πρὶν χαθῇ. Καὶ
 630 θὰ ἔθλεπα ἴσως τοὺς προγενεστέρους ἄνδρες πού ἡ-
 θελα, τὸν Θησέα καὶ τὸν Πειρίθοον, τὰ τρισένδοξα παι-
 διὰ τῶν θεῶν, ἐμαζεύτηκαν ὅμως πρὶν μύρια πλήθη
 νεκρῶν μὲ μεγάλο θόρυβο κι' ἐμένα μ' ἐπίασε κίτοι-
 νος φόβος, μὴ τυχὸν καὶ μοῦ στείλῃ ἀπὸ τὸν "Ἄδῃ τὴν
 635 κεφαλὴ τῆς Γοργόνας, τέρας τρομερό, ἢ λαμπρὴ Περ-
 σεφόνη. Ἀμέσως ἔπειτα ἐπῆγα στὸ πλοῖο κι' ἐπρόστα-
 ξα στοὺς συντρόφους νὰ μποῦνε μέσα καὶ νὰ λύσουνε
 τίς πρυμάτσες. Κι' ἐκεῖνοι γρήγορα ἐμπήκανε μέσα
 κι' ἐκαθίσαν στοὺς πάγκους. Καὶ τὸ πλοῖο τὸ ἔφερναν
 640 πρὸς τὸ κύμα πού κυλοῦσε ἀνάμεσα στὸν Ὠκεανὸ
 ποταμό, πρῶτα τὰ κουπιά κι' ὕστερα πρῶμα ὠραιότα-
 πος ἀέρας.

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ

ΑΙ ΣΕΙΡΗΝΕΣ,
Η ΣΚΥΛΛΑ ΚΑΙ Η ΧΑΡΥΒΔΙΣ

ΑΙ ΑΓΕΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Καὶ τὸ καράβι, ἀφοῦ ἄφησε τὸ ρέμα τοῦ Ὠκεανοῦ
 ποταμοῦ κι' ἐφθασε στὸ κύμα τῆς ἀπέραντης θάλασ-
 σας καὶ στὸ νησι τῆς Αἰαίας, ὅπου εἶνε ἡ κατοικία
 καὶ τὰ μέρη ποῦ χορεύει ἡ Ἥως, ποῦ γεννιέται τὸ
 5 πρωῒ, κι' ἡ ἀνατολὴ τοῦ Ἥλιου, ἐκεῖ ἀράξαμε τὸ πλοῖο
 μέσα στὴν ἄμμο κι' ἐβγήκαμε κι' ἐμεῖς ἔξω στὸ ἄκρο-
 γιάλι. Ἐκεῖ ἐκοιμηθῆκαμε καὶ περιμέναμε τὴν θεϊκὴ
 Ἥω. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, ποῦ τὸ
 πρωῒ γεννιέται, τότε ἐγὼ πιά ἔστειλα τοὺς συντρό-
 10 φους στὸ παλάτι τῆς Κίρκης γιὰ νὰ φέρουνε τὸν νε-
 κρὸ τοῦ πεθαμένου Ἑλπήνορος. Γρήγορα, λοιπόν, ἐ-
 κόψαμε κορμούς δένδρων ἐκεῖ ποῦ προεξέχει ἡ ἀκτὴ
 στὴν ἄκρη-ἄκρη, τὸν ἐθάψαμε λυπημένοι καὶ μαῦρο
 ἐχύσαμε δάκρυ. Κι' ἀφοῦ ἐκάηκε πιά ὁ νεκρὸς καὶ
 τὰ ὅπλα του μαζί, ἐκάναμε μνήμα κι' ἐστήσαμε ἀπά-
 15 νω στήλη καὶ στὴν τελευταίαν ἄκρη τοῦ μνήματος
 ἐμπήξαμε τὸ καλοεφάρμοστο κουπί του.

Ἐμεῖς ἐκάναμε ὅλ' αὐτά, δὲν ξεφύγαμε ὅμως ἀπὸ

τὴν Κίρκη καθὼς ἐγυρίσαμε ἀπὸ τὸν Ἄδη, μόνο γρήγορα ἐτοιμάστηκε κι' ἦρθε καὶ μαζί της οἱ ὕπηρέτριες ἔφερναν ψωμί καὶ κρέατα πολλὰ καὶ κόκκινο
 20 φλογισμένο κρασί. Ἐστάθηκε στὴ μέση καὶ μίλησε ἢ θεία θεὰ καὶ εἶπε:

«Δυστυχισμένοι, ποὺ ἐπήγατε ζωντανοὶ στὰ δώματα τοῦ Ἄδου, δυὸ φορές ἐσεῖς θὰ πεθάνετε, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πεθαίνουν μιὰ φορά. Ἐλᾶτε ὅμως, ἐμπρός, φᾶτε φαγητὸ καὶ πιέτε κρασί ἐδῶ ὅλη τὴν
 25 ἡμέρα κι' ἅμα φανῇ ἡ Ἥως φεύγετε. Ἐγὼ θὰ σᾶς δεῖξω τὸν δρόμο καὶ τὰ καθέκαστα τοῦ ταξειδιοῦ θὰ σᾶς φανερώσω γιὰ νὰ μὴ σᾶς εὔρουν πάλι συμφορὲς ἀπὸ κακιά καὶ θλιβερὴ ἐπιβουλὴ, εἴτε στὴ θάλασσα, εἴτε στὴ στεριά.»

Αὐτὰ εἶνε κι' ἔπεισε πάλι τὴ γενναία ψυχὴ μας. Ἐτσι, λοιπόν, τότε ὅλη τὴν ἡμέρα κι' ἕως ὅτου δύση ὁ
 30 ἥλιος καθούμαστε κι' ἐτρώγαμε μπόλικά κρέατα καὶ κρασί γλυκό.

Ὅταν ὅμως ἔδυσεν ὁ ἥλιος κι' ἦρθε τὸ σκοτάδι, ἐκεῖνοι ἐκοιμηθῆκανε κοντὰ στὶς πρυμάτσες τοῦ καραβιοῦ, ἡ Κίρκη ὅμως ἀπὸ τὸ χέρι μ' ἐπῆρε μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς μου συντρόφους, μ' ἔβαλε νὰ καθήσω καὶ στὸ πλάϊ μου ἐπλάγιασε κι' αὐτὴ καὶ μ' ἐρωτοῦσε τὰ καθέκαστα. Κι' ἐγὼ ὅλα τῆς τὰ διηγῆθηκα μὲ τὴ σειρὰ τους. Τότε πιά μοῦ ἐμίλησε μὲ
 35 λόγια ἢ σεβαστὴ Κίρκη:

«Ὅλ' αὐτὰ ἔτσι ἔχουνε γίνεи κι' ἐτελειῶσαν, ἐσὺ ὅμως ἄκουσέ με τι θὰ σοῦ εἰπῶ κι' ὁ θεὸς ὁ ἴδιος θὰ σοῦ τὸ θυμίσῃ. Πρῶτα θὰ φθάσῃς στὶς Σειρήνες, αὐτὲς ποὺ μαγεύουνε καὶ ξεγελοῦν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅποιος κι' ἂν φθάσῃ σ' αὐτές. Ὅποιος ἀπὸ ἐλα-
 40 φρομυαλιὰ ἤθελε πᾶν κοντὰ κι' ἀκούσῃ τὴ φωνὴ τῶν Σειρήνων, γι' αὐτὸν διόλου πιά ἢ γυναῖκα του καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ του δὲν θὰ εἶνε κοντὰ του γυρνώντας σπίτι του κι' οὔτε θὰ τὸν χαροῦνε, μόνο οἱ Σειρήνες θὰ τὸν μαγέψουνε μὲ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι τους, κα-
 45 θισμένες στὸ λειβάδι κι' ὁλόγυρά τους εἶνε μεγάλος

- σωρὸς ἀπὸ κόκκαλα ἀνδρῶν, ὅπου σαπίζουν καὶ πέφτει τὸ δέρμα ἀπὸ ἐπάνω τους. Ἐσὺ νὰ τις προσπεράσης καὶ στ' αὐτιά τῶν συντρόφων σου ν' ἀλείψης, ἀφοῦ τὸ μαλακώσης, κερί γλυκὸ σὰν τὸ μέλι γιὰ νὰ μὴ τις ἀκούσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἐσὺ ὅμως ἤμπορεῖς νὰ τις ἀκούσῃς ἂν θέλῃς. Ἄς σοῦ δέσουνε
- 50 μέσα στὸ γρήγορο πλοῖο τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια, ὄρθιον στὴ βάση τοῦ καταρτιοῦ κι' ἀπ' αὐτὸ ὅς δέσουνε τὰ σκοινιά γιὰ ν' ἀκούσῃς τὴν φωνὴ τῶν Σειρήνων καὶ νὰ εὐχαριστηθῇς. Ἄν ὅμως παρακαλῇς τοὺς συντρόφους σου καὶ τοὺς προστάξῃς νὰ σὲ λύσουνε, αὐτοὶ μὲ ἀκόμα περισσότερα δεσμὰ νὰ σὲ δένουν.
- 55 Κι' ὅταν πιά τις προσπεράσουνε οἱ σύντροφοι, ἐκεῖ πιά δὲν θὰ σοῦ εἰπῶ καταλεπτῶς ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ δρόμους εἶνε ἐκεῖνος ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσῃς, ἀλλὰ καὶ σὺ ὁ ἴδιος νὰ τὸ σκεφθῇς μὲ τὴν ψυχὴ σου, θὰ σοῦ εἰπῶ ὅμως κάτι καὶ γιὰ τοὺς δυὸ δρόμους. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἶνε βράχοι ἀπόκρημνοι καὶ κοντὰ τους μουγκρίζει ἄγρια τὸ κύμα τῆς γλαυκόφθαλμης Ἀμφιτρίτης. Πλαγκτὲς τις λένε αὐτὲς τις πέτρες οἱ
- 60 μακάριοι θεοί. Ἐκεῖ πέρα οὔτε πουλιά ποτέ περνοῦν, οὔτε τὰ περιστέρια ποὺ τὴν ἀμβροσίαν φέρνουνε στὸν πατέρα Δία, κι' ἀπ' αὐτὰ ὅμως ἀρπάζει πάντοτε κανένα ὁ γλυστερὸς ὁ βράχος, ἄλλο στέλνει ὅμως ὁ
- 65 Ζεὺς, γιὰ νὰ μένῃ ὁ ἀριθμὸς πάντα ὁ ἴδιος. Ἀπὸ ἐκεῖ κανένα πλοῖο ἀνδρῶν ὡς σήμερα δὲν ξέφυγε, ὅποιο κι' ἂν ἤθελε φθάσει ἐκεῖ, ἀλλὰ ὅλα μαζί, καὶ τὰ σάνιδια τῶν καρabiῶν καὶ τὰ κορμιά τῶν ἀνθρώπων, τὰ παίρνουμε τῆς θαλάσσης τὰ κύματα κι' οἱ θύελλες τῆς ὀλέθριας φωτιᾶς. Μονάχα ἐκεῖνο πέρασε ἀπὸ ἐκεῖ θαλασσοπόρο πλοῖο, ἡ Ἀργὼ ἡ ξακουστὴ σ' ὅ-
- 70 λον τὸν κόσμον, γυρνώντας ἀπὸ τοῦ Αἰήτου, κι' αὐτὴν γρήγορα θὰ τὴν ἔρριχναν ἐπάνω στοὺς μεγάλους βράχους, ἀλλὰ ἡ Ἥρα τὴν συνώδευσε γιὰτὶ ἀγαποῦσε τὸν Ἰάσωνα.
- Στὸ ἄλλο μέρος εἶνε δύο σκόπελοι ποὺ ὁ ἓνας φθά-
νει ὡς τὸν εὐρύχωρο οὐραϊὸ μὲ τὴν σουβλερὴ κορυφή του κι' ὀλόγυρά του ἔχει τυλιχθῇ μαῦρο σύννεφο.
- 75 Κι' αὐτὸ ποτέ δὲν φεύγει καὶ ποτέ ἡ γαλήνη δὲν κα-

- τέχει ἐκείνου τὴν κορυφή, οὔτε τὸ θέρος, οὔτε τὸ φθινόπωρο κι' οὔτε μπορεῖ θνητὸς ἄνθρωπος ἐκεῖ ν' ἀνεβῇ καὶ νὰ πατήσῃ κι' ἂν ἀκόμα εἶχε εἴκοσι χέρια καὶ πόδια, γιατί εἶνε ἡ πέτρα ὁλόϊσια σὰν νὰ τὴν εἶχανε πελεκήσῃ ὁλόγυρα. Στὸ μέσον τοῦ σκοπέλου εἶνε
- 80 μιὰ σκοτεινὴ σπηλιά γυρισμένη πρὸς τὴ δύσι, τὸ σκοτάδι, σ' αὐτὴν, λοιπόν, τὴ σπηλιά νὰ διευθύνετε τὸ σκαλιστὸ καράβι, δοξασμένη Ὀδυσσεῦ. Οὔτε ἡμπορεῖ ἄνδρας δυνατὸς μέσ' ἀπὸ τὸ ὠραῖο καράβι νὰ ρίξῃ μὲ τὸ τόξο καὶ νὰ φθάσῃ τὴ σπηλιά τὴ θολωτή.
- 85 Ἐκεῖ μέσα κατοικεῖ ἡ Σκύλλα πού τρομερὰ φωνάζει. Ἡ φωνὴ τῆς εἶνε σὰν τοῦ κουταβιοῦ, ἡ ἴδια ὅμως εἶνε πελώριο τέρας καὶ δὲν εἶνε κανεὶς πού θὰ τὴν ἔβλεπε μ' εὐχαρίστησι, οὔτε θεὸς ἂν τὴν ἀντίκρυζε. Δώδεκα ἔχει πόδια, ὅλα ὑψηλά, κι' ἔξῃ μακροὺς λαιμούς, ἐ-
- 90 πάνω στὸν καθένα ἓνα τρομακτικὸ κεφάλι καὶ μέσα στὸ κάθε κεφάλι τρεῖς σε'ρὲς δόντια, πολλὰ καὶ πυκνὰ γεμάτ' ἀπὸ μαῦρο θάνατο. Ὡς τὴ μέσῃ ἔχει ἐμπῇ μέσα στὴ σπηλιά τὴ θολωτὴ κι' ἔξω ἀπὸ τὸ φοβερὸ βάραθρο βγάζει τὰ κεφάλια τῆς κι' ἐκεῖ γύρω
- 95 ἀπὸ τὸν σκόπελο ψάχνει καὶ ψαρεύει δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι' ἂν κάπου πιάσῃ κανένα μεγαλείτερο κῆτος, ἀπ' αὐτὰ πού μύρια τρέφ' ἡ Ἀμφιτρίτη, πού βροντᾶει τὰ κύματα. Οὐδέποτε καυχήθηκαν ναῦτες πῶς μὲ τὸ καράβι ἐπέρασαν ἀπὸ κοντὰ τῆς χωρὶς νὰ τοὺς εὕρῃ ὁ θάνατος, γιατί μὲ καθέν' ἀπὸ τὰ κεφάλια
- 100 τῆς ἀρπάζει κι' ἓναν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ κυανόπρωρο πλοῖο. Τὸν ἄλλο βράχο θὰ τὸν ἰδῇς πῶς χαμηλό, Ὀδυσσεῦ, κοντὰ τὸν ἓνα στὸν ἄλλο καὶ ἡμπορεῖς νὰ τὸν φθάσῃς μὲ βέλος. Ἐκεῖ μέσα εἶνε μιὰ ἀγριοσυκιὰ μεγάλη μὲ θαλερὰ φύλλα καὶ κάτω ἀπ' αὐτὴν ἡ θεῖα Χάρυβδις ἀναρρουφᾷ τὸ μαῦρο νερὸ μὲ βοή μεγάλη.
- 105 Γιατὶ τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα τὸ στέλνει πρὸς τ' ἀπάνω καὶ τρεῖς φορές τὸ ἀναρρουφᾷ μὲ τρομερὸν κρότο. Ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ μὴν τύχῃς κατὰ κεῖ τὴν ὥρα πού ἀναρρουφᾷ, γιατί οὔτε ὁ Ποσειδῶν δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ κακό. Ἀφοῦ ὅμως πλησιάζῃς πολὺ στὸν σκόπελο τῆς Σκύλλας, γρήγορα νὰ προσπεράσῃς, γιατί εἶνε πολὺ προτιμότερο ἔξῃ συν-

110 τρόφους νὰ κλάψης μέσα στοῦ καράβι παρὰ ὅλους μαζί.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐγὼ ἀπάντησα καὶ τῆς εἶπα:

«Ἄν θέλῃς ἔλα, θεά, κι' αὐτὸ ἐδῶ ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς, ἂν εἶνε κάπως δυνατόν νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὴν ὀλέθρια Χάριβδυ καὶ νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τὴ Σκύλλα ὅταν θὰ ὀρμᾷ τοὺς συντρόφους νὰ μοῦ ἀρπάξῃ.»

115 Αὐτὰ εἶπα κι' ἀμέσως μοῦ ἀπάντησε ἡ θεία θεά:

«Δυστυχισμένε, πάλι στοῦ νοῦ σου μελετᾷς πολέμους καὶ μάχες. Οὔτε καὶ στοὺς ἀθανάτους θεοὺς δὲν θὰ ὑποταχθῇς; Αὐτὴ δὲν εἶνε θνητὴ, ἀθάνατο κακὸ εἶνε, τρομερό, καὶ θλίψεις προξενεῖ καὶ ἄγριο κι' οὐδὲ νικιέται. Καὶ δὲν ὑπάρχει δύναμις καμμιὰ νὰ τὸ δαμά-

120 σῇ, μόνο τὸ καλλίτερο εἶνε νὰ φύγῃς ἀπὸ κοντὰ τῆς. Γιατὶ ἂν ἀργοπορήσῃς γιὰ ν' ἀρματωθῇς κοντὰ στοὺν βράχο, φοβοῦμαι μήπως ὀρμήσῃ ξανὰ καὶ σὲ ξαναῦρῃ μὲ τὰ τόσα τῆς κεφάλια καὶ σοῦ ἀρπάξῃ ἄλλους τόσους ἀνθρώπους. Νὰ τραβάτε, λοιπόν, πολὺ δυνατὰ

125 κουπὶ καὶ νὰ φωνάζῃς τὴν Κραταία, τὴν μητέρα τῆς Σκύλλας, ποὺ τὴν ἐγέννησε γιὰ συμφορὰ στοὺς ἀνθρώπους κι' αὐτὴ θὰ τὴν ἐμποδίσῃ νὰ ξαναχυθῇ ἀπ' αὐτὸν σὰς.

Θὰ φθάσῃς καὶ στοὺς νησὶ τῆς Θρινακίας. Ἐκεῖ πέρα βόσκουνε πολλὰς ἀγελάδες καὶ πρόβατα τοῦ Ἥλιου, ἑπτὰ κοπάδια ἀγελάδες κι' ἄλλα τόσα ὠραία κοπάδια πρόβατα. Κάθε κοπάδι ἔχει πενήντα κεφάλια.

130 Αὐτὰ δὲν γεννοῦνε, οὔτε καὶ πεθαίνουνε ποτέ. Θεὸς τὰ βόσκουν καὶ τὰ φροντίζουν, νῦμφες μὲ ὠραῖες πλεξούδες, ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ Λαμπετία, ποὺ μὲ τὸν Ἥλιο τὶς ἐγέννησε ἡ θεϊκὴ Νέαιρα. Αὐτὲς, λοιπόν, ἀφοῦ τὶς ἐγέννησε καὶ τὶς ἀνέθρεψε ἡ σεβαστὴ τους μητέρα,

135 τὶς ἔστειλε νὰ κατοικήσουν μακριὰ στοὺς νησὶ τῆς Θρινακίας, φυλάγοντας τὰ πατρικὰ τοὺς πρόβατα καὶ τὶς κυρτόποδες ἀγελάδες. Αὐτὲς ἂν δὲν τὶς πειράξῃς καὶ σκέπτεσαι γιὰ τὸ γυρισμὸ σου στὴν πατρίδα, θὰ φθάσῃς στὴν Ἰθάκη, ὅσα κι' ἂν πάθετε, ἂν ὅμως τὶς πειράξῃς, τότε βλέπω πᾶς τὸ χαμὸ καὶ τὸν δικό σου

140 καὶ τοῦ καραβιοῦ καὶ τῶν συντρόφων σου. Κι' ἂν ἐσὺ ὁ ἴδιος γλυτώσῃς, ἀργὰ κι' ἄσχημα θὰ ἐπιστρέψῃς.

Ὁ Ὀδυσσεύς
 ἱκετεύει τὴν ἐρωτευμένην Κίρκην νὰ τὸν βοηθήσῃ
 νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

ἀφοῦ χάσῃς ὅλους τοὺς συντρόφους σου.»

- Αὐτὰ εἶπε κί' ἀμέσως ἦρθε ἡ χρυσόθρονος Ἥώς·
 Ἐκεῖνη τότε ἐτράβηξε ἀνάμεσα στὸ νησί, ἡ θεία θεά,
 κί' ἐγὼ στὸ πλοῖο ἐπήγα καὶ παρακινούσα τοὺς συν-
 145 τρόφους κί' οἱ ἴδιοι μέσα νὰ ἔμπουν καὶ νὰ λύσουν τὶς
 πρυμάτσες. Κί' ἐκεῖνοι ἀμέσως ἔμπαιναν κί' ἐκαθῆσαν
 στὰ σκαμνιά. Καὶ καθισμένοι στὴ σειρὰ μὲ τὰ κου-
 πιά ἐχτυπούσανε τὴ θάλασσα τὴν ἀφρισμένη. Καὶ
 πίσω ἀπὸ τὸ κυανόπρωρο πλοῖο μᾶς ἔστειλε πρύμα
 τὸν ἄνεμο, ποὺ γεμίζει τὰ πανιά, σύντροφο καλὸ, ἡ
 150 Κίρκη μὲ τὶς ὠραῖες πλεξοῦδες, τρομερὴ θεά μὲ ὠραῖα
 φωνή. Κί' ἀφοῦ ἐτακτοποιήσαμε ὅλα τὰ ξάρτια, κα-
 θήσαμε ἀπάνω στὸ πλοῖο κί' αὐτὸ ὁ ἄνεμος κί' ὁ τι-
 μονιέρης τὸ κυβερνοῦσανε. Τότε ἐγὼ εἶπα στοὺς συν-
 τρόφους μου μὲ λυπημένη καρδιά:

- « Ἀγαπητοί μου, δὲν πρέπει βέβαια ἓνας ἢ δύο μο-
 155 νάχα νὰ γνωρίζουμε τὶς ἀποφάσεις τῶν θεῶν ποὺ μοῦ
 ἐφανέρωσεν ἡ Κίρκη, ἡ θεία θεά. Ἀλλὰ θὰ σᾶς τὰ
 εἰπῶ κί' ἔτσι ἀφοῦ θὰ τὰ ξέρουμε ὅλοι ἢ νὰ πεθάνου-
 με ἢ νὰ ξεφύγουμε καὶ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸν θά-
 νατο. Πρῶτα μοῦ εἶπε ν' ἀποφύγουμε τὸ τραγοῦδι τῶν
 θεῶν Σειρῆνων καὶ τὸ ἀνθόσπαρτο λειβάδι κί' ἐμένα
 160 μονάχα παρεκίνησε ν' ἀκούσω τὴ φωνή της. Νὰ μὲ δέ-
 σετε ὅμως σφιχτά, νὰ στέκω ἐκεῖ γερὰ ὄρθιος, στὸ
 πόδι τοῦ καταρτιοῦ καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ δεβοῦνε τὰ σκοι-
 νιά. Κί' ἂν σᾶς παρακαλῶ καὶ σᾶς προστάζω νὰ μὲ
 λύσετε, ἐσεῖς νὰ μὲ σφίγγετε μὲ περισσότερα δεσμά.»

- 165 Αὐτὰ ἐγὼ ἔλεγα τὰ καθέκαστα στοὺς συντρόφους
 μου κί' ὅλα τὰ ἐφανέρωσα. Στὸ ἀναμεταξὺ τὸ καλο-
 φτιαγμένο πλοῖο γρήγορα ἔφθασε στὸ νησί τῶν Σει-
 ρῆνων, γιὰτὶ γρήγορα τὸ ἔσπρωχνε ὁ ἄερας πρύμος.
 Εὐθὺς ἔπειτα ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος κί' ἔγινε ἀπάνεμη γα-
 λήνη κί' ὁ θεὸς ἐκοίμησε τὰ κύματα. Σηκώθηκαν, λοι-
 170 πόν, οἱ σύντροφοι κί' ἐτύλιξαν τὰ πανιά καὶ τὰ ἐτοπο-
 θέτησαν μέσα στὸ σκαλιστὸ καράβι κί' ἐκεῖνοι ἐκά-
 θησαν στὰ κουπιά κί' ἔκαμαν τὸ νερὸ ν' ἀφρίξῃ μὲ τὰ
 πελεκητὰ κουπιά τῆς ἐλάτης. Τότε ἐγὼ ἐπῆρα ἓνα με-
 γάλον δίσκο κερί καὶ τὸ ἔκοψα κομμάτια μὲ τὸ μαχαί-
 ρι καὶ τὸ ἔτριβα μὲ τὰ γερά μου χέρια. Γρήγορα ἔξε-

- 175 σιάθηκε τὸ κερὶ ἀπὸ τῆ δύνامي μου κι' ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ Ἡλίου τοῦ Ὑπερίονος κι' ἄλειψα μὲ τὴ σειρὰ τ' αὐτιά τῶν συντρόφων. Ἐκεῖνοι τότε μ' ἔδεσαν μέσα στὸ πλοῖο χειροπόδαρα, ὀρθιο στὸ πόδι τοῦ καταρτιοῦ κι' ἀπ' αὐτὸ ἔδέσανε τὰ σκοινιά. Ἐκάθησαν κατόπι καὶ χτυπούσανε μὲ τὰ κουπιὰ τὴν ἀφρισμένη θάλασσα.
- 180 Ὅταν ὁμως ἤμαστε τόσο μακριὰ ὅσο ἀκούεσαι φωνὴ ἀνθρώπου κι' ἐπλέαμε γρήγορα, δὲν τὶς ξέφυγε τὸ γοργὸ καράβι ποὺ ἔτρεχε ἀπὸ κοντὰ τοὺς κι' ἀργίσανε τὸ ὠραῖο τραγοῦδι:

- «Ἐλα καὶ ζύγωσε σιμά, Ὀδυσσεῦ ξακουσμένη, μεγάλη δόξα τῶν Ἀχαιῶν, σταμάτησε τὸ πλοῖο σου γιὰ νὰ χαρῆς καὶ τῶν δυὸ μας τὶς γλυκεῖες φωνές. Κανεῖς δὲν ἐπέρασε ἀπ' ἐδῶ μὲ τὸ μελανὸ του καράβι πρὶν τὴν ὀλόγλυκη φωνή μας ἀκούσῃ, κι' ὅποιος τὴν ἀκούσῃ χαίρεται καὶ στὸν τόπο τοῦ ἐπιστρέφει κι' ὅλοι τὸν θαυμάζουνε ὅταν τοὺς ὀμιλῇ γιὰ μᾶς. Γιατὶ ἐμεῖς βέβαια τὰ ξέρουμε ὅλα, ὅσα ἐπάθατε στὴν εὐρύχωρη
- 190 Τροία κι' οἱ Τρῶες κι' οἱ Ἕλληνες, γιατί ἦτανε γραμμένα, κι' ὅλα ἐμεῖς τὰ ξέρουμε ὅσα γίνονται στὴν γῆ ποὺ ὅλους τοὺς τρέφει.»

- Αὐτὰ ἔλεγαν μὲ ὠραιότητα φωνὴ κι' ἡ καρδιά μου ἤθελε ν' ἀκούῃ καὶ πρόσταζα τοὺς συντρόφους νὰ μὲ λύσουνε γνέφοντάς τοὺς μὲ τὰ φρύδια, ἐκεῖνοι ὁμως πιάσανε μὲ δύναμι τὰ κουπιὰ κι' ἐτραβούσανε κι' ἀμέσως σηκωθήκανε ὁ Περιμήδης κι' ὁ Εὐρύλοχος, μ' ἔδεσαν μὲ περισσότερα δεσμά καὶ μ' ἔσφιγγαν ἀκόμη
- 195 πιο πολὺ. Ὅταν τὶς προσπέρασαν καὶ δὲν ἀκούαμε πιά τὴ φωνὴ τῶν Σειρήνων, οὔτε τὸ τραγοῦδι τοὺς, ἀμέσως ἐβγάλανε τὸ κερὶ ἀπὸ τ' αὐτιά οἱ πολυαγαπημένοι μου συντρόφοι, ὅπου τοὺς εἶχ' ἀλείψει κι' ἐμένα μὲ λύσανε ἀπὸ τὰ δεσμά.
- 200

- Κι' ὅταν πιά ἀφήσαμε τὸ νησί, εὐθύς ἔπειτα εἶδα καπνὸ καὶ κύμα μεγάλο κι' ἄκουσα δυνατόν κρότο στὴ θάλασσα. Ἐκεῖνοι τότε ἐφοβήθηκαν καὶ τοὺς ἐφυγαν τὰ κουπιὰ ἀπὸ τὰ χέρια κι' ἐβουῖξαν μέσα στὸ ρέμα. Αὐτοῦ ἐστάθηκε τὸ καράβι, γιατί δὲν τὸ ἔσπρωχναν τὰ μυτερὰ κουπιὰ στῶν ναυτῶν τὰ χέρια.
- 205 Ἐγὼ ἐπήγαινα τότε ἀνάμεσα στὸ πλοῖο καὶ παρακινούσα

τοὺς συντρόφους μὲ γλυκὰ λόγια κι' ἔστεκα πλάϊ τὸν καθένα:

- «Ἀγαπητοί μου, δὲν μᾶς λείπει βέβαια διόλου ἡ πείρα τῶν κακῶν κι' οὔτε αὐτὸ ἐδῶ μπορεῖ νὰ εἶνε με-
 210 γαλείτερο κακὸ παρὰ ὅταν ὁ Κύκλωψ μὲ τὴ βία μᾶς ἐκρατοῦσε μέσα στὸ σκαλιστὸ σπήλαιο. Κι' ἀπὸ ἐκεῖ ὅμως μὲ τὴν ἰδική μου ἀξία, τὴν σκέψι καὶ τὸ μυαλὸ ἐξεφύγαμε καὶ πιστεύω νὰ τὰ θυμᾶστε αὐτὰ ποὺ σᾶς λέγω. Καὶ τώρα, ἔμπρός, νὰ κάνετε ὅπως θὰ σᾶς εἰπῶ κι' ὅλοι μας ν' ἀκούμε. Ἐσεῖς νὰ κάθεστε στὰ σκα-
 215 μινὰ καὶ μὲ τὰ κουπιὰ βαθεῖα νὰ χτυπᾶτε τὰ κύματα τῆς θαλάσσης μήπως δώσῃ ὁ Ζεὺς καὶ ξεφύγουμε κι' ἀπ' αὐτὸν τὸν ὄλεθρο καὶ σωθοῦμε κι' ἐσύ, τιμονιέρη, βάλε καλὰ στὸ νοῦ σου αὐτὸ ἐδῶ ποὺ σοῦ λέγω, γιατί ἐσύ διευθύνεις τὸ τιμόνι τοῦ σκαλιστοῦ πλοίου. Βάστα τὸ καράβι ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸν καπνὸ καὶ τὸ κύμα κι' ὅλο
 220 ζύγωνε μὲ προσοχὴ τὸν σκόπελο μὴ σοῦ ξεφύγῃ ἐκεῖ μὲ ὀρμὴ καὶ μᾶς ρίξῃ σὲ συμφορά.»

- Αὐτὰ εἶπα κι' ἐκεῖνοι γρήγορα ἐπείστηκαν στὰ λόγια μου. Γιὰ τὴ Σκύλλα ὅμως δὲν ἐμίλησ' ἀκόμα, τὸ ἀναπόφευκτο κακὸ, μὴ τυχὸν φοβηθοῦνε οἱ σύντροφοι,
 225 τραβηχτοῦνε ἀπ' τὰ κουπιὰ καὶ μαζευτοῦνε μέσα στὸ βάθος τοῦ πλοίου. Καὶ τότε πιά ἐλησμόνησα τὴν πικρὴ παραγγελία τῆς Κίρκης ποὺ μοῦ εἶχεν εἰπῇ νὰ μὴν ὀπλισθῶ, μόνο ἐφόρεσα τὰ ὀνομαστά μου ὅπλα καὶ δύο δέρματα μακρυὰ στὰ χέρια ἐπῆρα κι' ἀνέβηκα στὴν πλώρη, γιατί ἀπὸ ἐκεῖ περίμενα πρῶτα νὰ φανῇ
 230 ἐκείνη, ἡ Σκύλλα, ποὺ στὸν βράχο ἔμενε κι' ἔφερνε καταστροφὴ στοὺς συντρόφους μου. Δὲν ἠμπόρεσα ὅμως κάπου νὰ τὴν ἰδῶ, τὰ μάτια μου ἐκουραστῆκαν νὰ βλέπω καὶ νὰ ἐξετάζω παντοῦ πρὸς τὸν σκοτεινιασμένο βράχο.

- Κι' ἐμεῖς ἐπλέαμε ἀπάνω στὸ στενὸ κλαίοντας.
 235 Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἦταν ἡ Σκύλλα κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ θεϊκὴ Χάρυβδις τρομερὰ ἀναρρουφοῦσε τὸ ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θαλάσσης. Ἀλήθεια, ὅταν τὸ ξερνοῦσε, ἔκανε σάν τὸ καζάνι ποὺ βράζει μέσα σὲ πολλὴ φωτιά καὶ χοχλαοῦσε ὅλη ἀνάκατη κι' ὕψηλὰ πετιότανε ἡ ἄχνη ἐπάνω στὶς κορυφές καὶ τῶν δύο βράχων. Ὅταν ὅμως

- 240 πάλι ξαναρρουφούσε τὸ ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θαλάσσης, ὁλόκληρη ἢ θάλασσα ἐφαίνετο ταραγμένη κι' ἄγρια ἐβούιζε ὁλόγυρα ὁ βράχος καὶ κάτω ἐφαίνετο ἡ γῆ μετὴν μαύρην ἄμμο. Οἱ σύντροφοι κιτρίνισαν ἀπὸ τὸν φόβο. Αὐτὴν ἐμεῖς ἐκυττάσαμε καὶ φοβούμεστε τὸ χαμὸ μου, μὰ νὰ ἡ Σκύλλα ἄρπαξε μέσ' ἀπὸ τὸ σκα-
- 245 λιστὸ καράβι ἔξη συντρόφους ποὺ στὰ χέρια καὶ στὴ δύναμι ἦτανε οἱ καλλίτεροι ἀπ' ὅλους. Τότε καθὼς ἐγύρισα καὶ εἶδα τὸ γρήγορο καράβι μαζί καὶ τοὺς συντρόφους εἶδα αὐτῶν τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια ἀπὸ πάνω ὑψηλὰ σηκωμένα ἀνέρα. "Οἱ τοὺς ἐφώναζαν κι' ἐμένα ἐκαλοῦσαν μετ' ὄνομά μου, γιὰ στερνὴ φο-
- 250 ρά, μετ' ὄνομά μου. Κι' ὅπως ἀπὸ μιὰν ἄκρη ὁ ψαράς μετ' ὁ μακρὸν καλάμι ρίχνει γιὰ τὰ μικρὰ ψάρια στὴ θάλασσα τὸ δόλωμα καὶ τὸν φελοῦ ἀπὸ πάνω μετ' ὁ ἄρμι καὶ τὸ ἀγκίστρι κι' ἔπειτα καθὼς πιᾶσθαι τὸ ψάρι ἔξω τὸ ρίχνει στὴ στεριά κι' ἐκεῖνο σπαρταρᾷ
- 255 ἔτσι κι' ἐκεῖνοι σπαρταρῶντας ὑψώθηκαν πρὸς τὸν βράχο καὶ αὐτοῦ στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς τοὺς κατέτρωγε, ἐνῶ ἐφώναζαν ἀπελπιστικὰ καὶ σὲ μένα ἀπλώνανε τὰ χέρια στὸν τρομερὸ χαμὸ τους. Ἐκεῖνο ἦτανε τὸ πιὸ φριχτὸ καὶ πιὸ θλιβερὸ ποὺ ἔχω ἰδῆ μετ' ὅλα μάτια μου ἀπ' ὅλα ὅσα ἐτράβηξα γυρεύοντας τὰ περᾶσματα τῆς θαλάσσης.
- 260 Ἄφοῦ πιά ξεφύγαμε ἀπὸ τοὺς βράχους κι' ἀπὸ τὴν τρομερὴν τὴν Χάρυβδι καὶ τὴν Σκύλλα, εὐθὺς ἔπειτα ἐφθάσαμε στὸ ἱερὸ νησὶ τοῦ θεοῦ. Ἐκεῖ ἦτανε ὠραιῆς ἀγελάδες μετ' ὁ πλατεῖα μέτωπα καὶ πολλὰ ἡμέρα πρόσβατα τοῦ Ὑπερίονος Ἡλίου. Ἐγὼ τότε, ἐνῶ ἀκόμα ἤμουνα στὴ θάλασσα, μέσα στὸ μαῦρο πλοῖο, ἄκουσα
- 265 τὸ μουγκρητὸ τῶν μαντρωμένων βωδίων καὶ τὸ βέλαισμα τῶν προβάτων καὶ μοῦ ἦρθε στὸ μυαλὸ ὁ λόγος τοῦ τυφλοῦ μάντη, τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου, καὶ τῆς Αἰαΐας Κίρκης, ποὺ πολὺ μετ' ἐδίεταξε ν' ἀποφύγω τὸ νησὶ τοῦ Ἡλίου ποὺ εὐχαριστεῖ τοὺς θνητοὺς. Τότε ἐγὼ
- 270 ἐμίλησα στοὺς συντρόφους μου μετ' ὁ λυπημένη καρδιά:
«Ἀκούστε τὰ λόγια μου, σύντροφοι, ἂν καὶ βαρύνιζεσθε ἄσχημα, γιὰ νὰ σὰς εἰπῶ τὰ μαντεύματα τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Κίρκης ποὺ παρὰ πολὺ μετ' ἐπρόσταξε

ν' ἀποφύγω τὸ νησί τοῦ Ἥλιου ποῦ τοὺς θνητοὺς εὐχα-
 275 ριστεῖ. Γιατὶ ἐκεῖ ἔλεγε πῶς θὰ μᾶς εὕρῃ μεγάλη συμ-
 φορά. Γι' αὐτὸ τραβάτε τὸ καράβι ἔξω ἀπὸ τὸ νησί.»

Αὐτὰ εἶπα κι' ἐρραγίστηκε ἡ καρδιά τους κι' ἀμέ-
 σως ὁ Εὐρύλοχος μοῦ ἀπάντησε μὲ πικρὸ λόγο:

«Σκληρὸς εἶσαι, Ὀδυσσεῦ, ἐσὺ εἶσαι δυνατὸς πολὺ
 καὶ δὲν κουράζεται τὸ κορμί σου, βέβαια ὅλα σου ἐ-
 280 σένα εἶνε ἀπὸ σίδηρο, ποῦ δὲν ἀφίνεις τοὺς συντρό-
 φους ἂν καὶ εἶνε τόσον πολὺ κουρασμένοι καὶ ξαγρυ-
 πνισμένοι, νὰ βγοῦνε στὴ στεριά, ὅπου θὰ ἤμπορού-
 σαμε νὰ ἐτοιμάσουμε δεῖπνο μέσα στὸ νησί ποῦ ὁλό-
 γυρα τὸ βρέχ' ἡ θάλασσα, μόνο μᾶς λές νὰ γυρνοῦμε
 285 ἀνώφελα μέσα στὴ νύχτα κι' ἀνάμεσα στὸ σκοτεινὸ
 τὸ πέλαγος. Ἀπὸ τίς νύχτες γίνονται οἱ δύσκολοι ἄ-
 νεμοι, οἱ καταστροφές τῶν καραβιῶν. Καὶ πῶς θὰ
 ἤμπορούσε κανεὶς νὰ ξεφύγῃ τὸν τρομερὸν ὀλεθρο ἂν
 ἔρθῃ ξαφνικὰ θύελλα ἢ ἀπὸ τὸ Νοτιά ἢ τὸν Πονέντε
 ποῦ ἄσχημα φυσᾷ, ποῦ αὐτοὶ πῶς πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλ-
 λους ἀνέμους τσακίζουνε τὰ καράβια χωρὶς τὴ θέλησι
 290 τῶν θεῶν ποῦ βασιλεύουν; Τώρα ὅμως ἄς ὑπακού-
 σουμε στὴ μαύρη νύχτα καὶ δεῖπνο ἄς ἐτοιμάσουμε
 μένοντας κοντὰ στὸ γρήγορο καράβι. Καὶ τὸ πρῶτ'
 μπαίνουμε πάλι μέσα καὶ τὸ ρίχνουμε στὸ εὐρύχωρο
 τὸ πέλαγος.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ Εὐρύλοχος καὶ τὸν παينوῦσαν οἱ ἄλ-
 295 λοι σύντροφοι. Καὶ τότε πιά ἤξερα ἐγὼ πῶς συμφορὲς
 ὁ θεὸς εἶχε στὸ νοῦ του. Τοὺς ἐμίλησα καὶ τοὺς εἶπα
 τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Εὐρύλοχε, πολὺ βέβαια μὲ πιέζετε, ποῦ εἶμαι μο-
 ναχὸς μου. Ἐλάτε ὅμως τώρα ὅλοι σας νὰ μοῦ ὀρκι-
 σθῇτε δυνατόν ὄρκο. Ἄν τυχὸν εὐροῦμε πούθενά κα-
 νένα κοπάδι γελάδια ἢ πρόβατα, μεγάλο, κανέναν
 300 ἄμυαλος μὴ βρεθῇ καὶ σκοτώσῃ εἴτε βῶδι, εἴτε πρό-
 βατο. Μονάχα ἤσυχα νὰ τρῶτε τὸ φαγητὸ ποῦ μᾶς
 ἔδωσεν ἡ ἀθάνατη Κίρκη.»

Κι' ἀφοῦ πιά ὀρκισθῆκανε κι' ἐτέλειωσαν τὸν ὄρκο,
 305 σταματήσαμε μέσα στ' ὠραῖο λιμάνι τὸ καλοφτιαγμέ-
 νο πλοῖο κοντὰ σὲ γλυκὸ νερὸ κι' ἔξω ἀπὸ τὸ καράβι
 ἐβγήκανε οἱ σύντροφοι κι' ἔπειτα μὲ μεγάλη τέχνη ἐ-

- τοίμασαν τὸ δεῖπνο. Ἀφοῦ πιά ἔσθυσαν τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγιοῦ τὸν πόθο, τότε ἐθυμήθησαν ἔπειτα τοὺς ἀγαπημένους συντρόφους κι' ἔκλαιαν, ὅπου τοὺς ἔφαγε
- 310 ἡ Σκύλλα παίρνοντάς τους μέσα ἀπὸ τὸ σκαλιστὸ καράβι. Κι' ἔτσι ὅπως ἔκλαιγαν τοὺς ἐπῆρε ὁ γλυκὸς ὕπνος. "Ὑστερ' ἀπὸ τὸ τρίτο μέρος τῆς νύχτας κι' ὅταν πιά τ' ἄστρα ἐπήγαιναν νὰ δύσουν, σήκωσε σφοδρὸν ἄνεμον ὁ Ζεὺς ποὺ τὰ σύννεφα μαζεῦει, τρομερὴ μπό-
- 315 ρα, κι' ἐσκέπασε μὲ σύννεφα τὴ γῆ μαζί καὶ τὴ θάλασσα κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐσηκώθηκε σκοτάδι. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἡώς, ποὺ τὸ πρωὶ ἐγεννήθη, ἐσύραμε τὸ πλοῖο καὶ τὸ ἀράξαμε μέσα στὸ θολωτὸ σπήλαιο. Ἐκεῖ ἦτανε ὠραῖοι τόποι γιὰ τοὺς χοροὺς τῶν νυμφῶν καὶ πολυθρόνες πέτρινες καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἐμάζεψα ὅλους καὶ τοὺς ἐμίλησα:
- 320 «Ἀγαπητοί μου, ὑπάρχει μέσα στὸ πλοῖο καὶ φαὶ καὶ πατό, ν' ἀπέχουμε, λοιπόν, μακριὰ ἀπὸ τὰ βώδια μὴν πάθουμε τίποτε, γιατί αὐτὲς ἐδῶ οἱ ἀγελάδες καὶ τὰ πρόβατα εἶνε τοῦ τρομεροῦ θεοῦ τοῦ Ἥλιου, ποὺ ὅλα τὰ βλέπει κι' ὅλα τ' ἀκούει ἀπὸ ὑψηλά.»
- Αὐτὰ εἶπα κι' αὐτῶν ἔπεισθη καὶ ἡ γενναία ψυχὴ.
- 325 Ὀλόκληρο μῆνα ἐφυσοῦσε Ὀστρια καὶ κανέναν ἄλλος ἄνεμος δὲν ἐφάνηκε ἐκτὸς ἀπὸ Συρόκο κι' Ὀστρια. Κι' ἐκεῖνοι ὅσο εἶχανε ψωμὶ καὶ κόκκινο κρασί, ὡς τότε δὲν ἀγγίζανε τὰ βώδια, γιατί τὴ θέλανε τὴ ζωὴ τους. Ὄταν ὅμως ὅλα τὰ τρόφιμα ἐλείψανε ἀπὸ τὸ
- 330 καράβι, τότε ἀναγκάστηκαν νὰ γυρολογοῦν ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ κυνηγᾶνε ψάρια καὶ πουλιά, ὅτι τοὺς ἐρχότανε στὰ χέρια, μὲ τὰ στριφτὰ τ' ἀγκίστρια, γιατί τοὺς βασάνιζε τὴν κοιλιά ἡ πείνα. Τότε ἐγὼ ἀπομακρύνθηκα ἀνάμεσα στὸ νησί γιὰ νὰ παρακαλέσω τοὺς θεοὺς μήπως κανέναν μοῦ φανέρωνε τοῦ γυρισμοῦ τὸν
- 335 δρόμο. Ὄταν ὅμως, τραβῶντας ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ νησί, ἔφυγα μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, ἐνῶσα τὰ χέρια μου καὶ σὲ μέρος ἀπάνεμο παρακαλοῦσα ὅλους τοὺς θεοὺς, ποὺ κατέχουνε τὸν εὐρύχωρο οὐρανὸ, ἐκείνοι εὐθὺς ἔχυσαν ἐπάνω στὰ βλέφαρά μου γλυκὸν ὕπνο. Ὁ Εὐρύλοχος ὅμως ἔκανε ἀρχὴ κακῆς συμβουλῆς στοὺς συντρόφους κι' ἔλεγε:

340 «Ἀκοῦστε τὰ λόγια μου, σύντροφοι, ἄν καὶ πολλὰ
 ὑποφέρετε κακὰ, ὅλοι οἱ ἀθάνατοι εἶνε. πικροὶ στοὺς
 δυστυχεῖς ἀνθρώπους, τὸ πιὸ χειρότερο ὅμως ἀπ' ὅλα
 εἶνε νὰ πεθάνῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ν' ἀκολουθή-
 σῃ τὸ ριζικὸ του. Ἀλλὰ ἐλάτε, ἀφοῦ τραθήξουμε ἐδῶ
 τίς καλλίτερες ἀπὸ τίς ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου, νὰ θυ-
 σιάσουμε στοὺς ἀθανάτους πὺ κατέχουν τὸν εὐρύχω-
 ρο οὐρανόν. Κι' ἂν φθάσουμε στὴν Ἰθάκῃ, τὴν πατρικὴν
 345 μας γῆ, γρήγορα ἤμποροῦσε νὰ χτίσουμε στὸν Ἥλιον
 τὸν Ὑπερίωνα λαμπρὸ νὰ καὶ νὰ βάλουμε μέσα πολλὰ
 καὶ καλὰ στολίσματα. Ἄν ὅμως ὀργισθῇ γιὰ τίς ἀγε-
 λάδες μὲ τὰ ὄρθια κέρατα καὶ θελήσῃ νὰ καταστρέψῃ
 τὸ καράβι μας καὶ τὸν ἀκολουθήσουνε σ' αὐτὸ κι' οἱ
 ἄλλοι θεοί, καλλίτερα ἔχω μιὰ φορὰ νὰ χαθῶ μέσα
 350 στὸ κύμα καὶ νὰ χάσω τὴ ζωή, παρὰ ἐδῶ νὰ λυώνω
 μέσα στὸ ἔρημο τὸ νησί.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ Εὐρύλοχος κι' οἱ ἄλλοι σύντροφοι τὸν
 ἐπαινοῦσαν. Ἀμέσως τράθηξαν ἀπὸ κοντὰ τίς καλλί-
 τερες ἀπὸ τίς ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου, γιὰτὶ δὲν ἔβοσκαν
 μακρυὰ ἀπὸ τὸ κυανόπρωρο πλοῖο οἱ ὠραῖες ἀγελά-
 355 δες μὲ τὸ πλατὺ μέτωπο, πὺ λοξὰ περπατοῦν, τίς ἔ-
 βαλαν στὴ μέσῃ καὶ γύρω αὐτοὶ ἔκαναν προσευχὰς
 στοὺς ἀθανάτους, ἀφοῦ ἔκαψαν τρυφερὰ φύλλα ἀπὸ
 ὑψηλὴ βελανιδιά, γιὰτὶ δὲν εἶχαν κριθάρι λευκὸ ἐπά-
 νω στὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο. Ἀφοῦ πιά ἐπροσευχήθη-
 360 καν καὶ τίς ἔσφαξαν καὶ τίς ἐγδάραν, ἐχώρισαν τὰ
 μεριὰ καὶ τὰ σκεπάσανε μὲ λίπος, τὰ διπλόκοψαν κι'
 ἀπάνω τους ἔβαλαν κομμάτια ὦμό κρέας. Οὐτε κρασί
 εἶχανε γιὰ νὰ χύσουνε ἀπάνω στὰ ἱερὰ πὺ καιγόν-
 τουσιν, μόνον μὲ νερὸ ἔκαναν σπονδές, ἔψηναν ὅλα τὰ
 365 ἐντόσθια κι' εὐθὺς κομμάτιασαν ὅλα τ' ἄλλα καὶ τὰ
 πέρασαν στὶς σοῦθλες.

Καὶ τότε ἀπὸ τὰ βλέφαρά μου ἔφυγε ὁ γλυκὸς ὕ-
 πνος καὶ κίνησα νὰ πάω στὸ γρήγορο καράβι καὶ στὸ
 ἀκρογιάλι. Ὅταν ὅμως ἐπροχώρησα κι' ἤμουνα κοντὰ
 στὸ καλοζυγισμένο πλοῖο, τότε ἐχύθηκε ὀλόγυρά μου
 ἢ θερμὴ μυρωδιὰ τῆς κνίσας. Βόγγησα κι' ἐφώναζα
 370 δυνατὰ στοὺς ἀθανάτους:

«Ζεῦ, πατέρα, κι' οἱ ἄλλοι μακάριοι θεοί, αἰώνιοι,

γιά μεγάλη συμφορά βέβαια μ' έκοιμήσατε με τον βαρύν τον ύπνο κι' οί σύντροφοί μου έμειναν μοναχοί κι' έκαναν μεγάλο κακούργημα.»

375 Γρήγορα έφερε την είδησι στον "Ηλιο τον "Υπερίωνα ή Λαμπετία ή μακρόπεπλη, πώς έσκοτώσαμ' έμείς τις άγελάδες. Άμέσως εκείνος έλεγε στους άθανάτους όργισμένους:

«Ζεϋ, πατέρα, κι' οί άλλοι μακάριοι θεοί, αιώνιοι, τιμώρησε τους συντρόφους του "Οδυσσέως, του γιου του Λαέρτου, που με μεγάλη άσέβεια μου έσφαξαν τις άγελάδες που έγω τις έχαιρόμουν καθώς άνε-
380 θαίνω στον ούρανό που έχει τ' άστρα κι' όταν πίσω πάλι στη γή γυρνοϋς' από τον ούρανό." Αν δέν τιμωρηθοϋνε όπως είνε τó σωστό για τές άγελάδες μου, στον "Αδη θα πάω κι' έγω βαθείά, τους νεκρούς να φωτίζω». Σ' αυτόν απάντησεν ό Ζεύς που τά σύννεφα συνάξει κι' είπε: «"Ηλιε, φωτίζε έσύ ανάμεσα στους
385 άθανάτους και στους θνητούς ανθρώπους επάνω στη γή την καρποδότρα και γρήγορα έγω αϋτών τó γοργό καράβι είμπορώ να τó χτυπάω με λευκό κεραυνό και να τó κομματιάσω στη μέση της σκοτεινής θαλάσσης».

Αϋτά έγω τ' άκουσ' από την Καλυψώ με την ώραία
390 κόμη κι' εκείνη έλεγε πώς τ' άκουσε από τον Έρμη τον δωρητή.

Άφοϋ, λοιπόν, κατέβηκα στο καράβι και στη θάλασσα, μάλωνα τον ένα και τον άλλο πηγαίνοντας κοντά τους και δέν ήμπορούσαμε να βρούμε τρόπο να διορθωθῇ τó κακό γιατί τά γελάδια είχανε πιά άπο-
θάνει και σ' αϋτούς άμέσως έπειτα οί θεοί έδειξαν
395 φανερά σημάδια, μονάχα τους σερνόντουσαν τά δέρματα των ζώων και τά κρέατα μούγκριζαν γύρω στις σοϋθλες με εκείνα που έψηναν και τά ώμά κι' έβγαζαν σά φωνή βωδιών.

"Εξη ήμέρες έπειτα οί πολυαγαπημένοι μου σύντροφοι έτρωγαν παίρνοντας τις καλλίτερες άγελάδες του "Ηλίου, όταν δμως έδωσε την έβδομη ήμέρα ό Ζεύς ό

γυιὸς τοῦ Κρόνου τότε πιά ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος νὰ φυ-
 400 σᾷ μὲ ὀρμὴ κι' ἐμεῖς γρήγορα ἀνεβήκαμε καὶ ἔρρι-
 ξαμε τὸ πλοῖο στὴν εὐρύχωρη θάλασσα, στήσαμε τὸ
 κατάρτι καὶ σηκώσαμε τὰ λευκὰ πανιά. "Ὅταν ὅμως
 ἀφήσαμε τὸ νησι καὶ δὲν φαινότανε καμμιὰ ἄλλη
 405 στερηὰ ἀλλὰ μονάχα οὐρανὸς καὶ θάλασσα, τότε ἔ-
 στησε σκοτεινὸ σύννεφο ἐπάνω ἀπὸ τὸ πλοῖο ὁ γυιὸς
 τοῦ Κρόνου, ἔσκοτείνιασεν ἡ θάλασσα ἀπὸ κάτω καὶ
 δὲν ἔτρεχε παραπολὺ ὥρα τὸ καράβι γιατί συντομα
 ἦρθε ὁ πονέντες μὲ βουῖτὸ φυσῶντας κι' ἔφερε μεγά-
 λη τρικυμία μὲ τὴν ὀρμὴ του. Τὰ δυὸ σκοινιά τοῦ κα-
 410 ταρτιοῦ τὰ ἔσπασε τοῦ ἀνέμου ἡ μπόρα καὶ τὰ δυὸ
 μαζί, πίσω ἔπεσε τὸ κατάρτι κι' ὅλα τὰ ξάρτια ἐχύ-
 θηκαν μέσα στὸ κύτος τοῦ καραβιοῦ καὶ τὸ κατάρτι
 πέφτοντας στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμνη ἐκτύπησε τὸ κε-
 φάλι τοῦ τιμονιέρη κι' ἔσπασε ὅλα μαζί τὰ κόκκαλα
 τοῦ κεφαλιοῦ κι' ἐκεῖνος ὅμοιος μὲ κολυμβητὴ ἔπεσ'
 εὐθὺς ἀπὸ τὸ κατάστρωμα κι' ἡ γενναία ψυχὴ του ἄ-
 415 φησε τὰ κόκκαλά του. Τὴν ἴδια ὥρα ἐβρόντησεν ὁ
 Ζεὺς καὶ μέσα στὸ πλοῖο ἔρριξε κεραυνὸ κι' ὀλόκλη-
 ρο ἐτινάχτηκε κι' ἐστριφογύρισε τὸ πλοῖο ὅταν χτυ-
 πήθηκε ἀπὸ τὸν κεραυνὸ τοῦ Διὸς, ἐγέμισε καπνὸ ἀπὸ
 θειάφι κι' οἱ σύντροφοι ἐτινάχτηκαν ἔξω κι' ὅμοιους
 μὲ κουροῦνες τοὺς ἔφερν' ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὸ κύμα γύρω
 ἀπὸ τὸ μαῦρο καράβι κι' ὁ θεὸς τοὺς ἀφαιροῦσε τὴν
 ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ στὴν πατρίδα.

420 Ἐγὼ μέσα στὸ πλοῖο περπατοῦσα ἕως ὅτου ἡ τρι-
 κυμία ἔλυσε τὰ σανίδια ἀπὸ τὴν καρίνα κι' ἔτσι γυ-
 μνὸ τὸ ἔσερνε τὸ κύμα κι' ἔκοψε τὸ κατάρτι κοντὰ
 στὴν καρίνα· ἀπάνω ὅμως στὸ κατάρτι ἦτανε προσ-
 κολλημένο τὸ σκοινὶ τῆς ἀντένας φκιαγμένο ἀπὸ βω-
 δινὸ πετσί, μ' αὐτό, λοιπόν, ἔδεσε ἐγὼ τὴν καρίνα καὶ
 425 τὸ κατάρτι, μαζί τὰ δυὸ, κάθησα ἐπάνω καὶ μὲ τρσ-
 βούσανε οἱ ὀλέθριοι ἄνεμοι.

Τότε ἔπαυσεν ὁ πονέντες τὴν ὀρμὴ καὶ τὴ μπόρα καὶ
 γρήγορα ἦρθε ἡ "Ὀστρια βάσανα φέρνοντας στὴν ψυ-
 χή μου γιὰ νὰ ξαναμετρήσω τὴν ὀλέθρια Χάρυβδη.
 "Ὅλη τὴ νύχτα μ' ἐτραβοῦσε τὸ κύμα κι' ὅταν ἀνέτει-
 λεν ὁ ἥλιος ἔφθασα στὸν σκόπελο τῆς Σκύλλας καὶ

- 430 στην τρομερή Χάρυβδι. Ἐκείνη ρούφιξε τὸ ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θαλάσσης, ἐγὼ ὅμως ὑψηλὰ σηκώθηκα πρὸς τὴ μεγάλη ἀκριοσυκιά, ἀπ' αὐτὴν ἐπιάσιγκα καὶ κρατιόμουν αὖν νυχτερίδα κι' οὔτε ἤ-ποροῦσα πούθεν ἀ τὰ πόδια μου νὰ στηρίξω ἢ ἀπάνω ν' ἀνεβῶ, γιατί οἱ ρίζες ἦτανε μακρυὰ καὶ τὰ κλαδιὰ μακρυὰ τὸ ἐν' ἀπὸ
- 435 τὸ ἄλλο, ὑψηλὰ καὶ χονδρὰ κι' ἐσκίαζαν τὴ Χάρυβδι. Ἔτσι ἐκεῖ σφιχτὰ κρατιόμουν αὖς ὅτου ξεράση πίσω τὸ κατάρτι καὶ τὴν καρίνα μου καὶ καθὼς τὰ περίμενα ἤρθανε ἀργά. Ὅταν ἀπὸ τὴν ἀγορὰ σηκώνεται γιὰ τὸ δεῖπνο ὁ κριτὴς ποὺ δικάζει πολλὰς διαφορὰς
- 440 τῶν ἀνθρώπων, τέτοια ὥρα ἐφάνηκαν ἔξω ἀπὸ τὴν Χάρυβδι ἐκεῖνα τὰ ξύλα. Ἀφῆσα κι' ἐγὼ ἀπὸ ἐπάνω τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια μου στὸν ἀέρα καὶ μὲ κρότο μεγάλο ἔπεσα στὴ μέση ἐπάνω στὰ μακρυὰ τὰ ξύλα, κάθησα ἐπάνω κι' ἔσπρωχνα τὸ νερὸ μὲ τὰ χέρια μου. Τὴ Σκύλλα δὲν μὲ ἄφησε νὰ ἰδῶ ὁ πατέρας τῶν ἀν-
- 445 θρώπων καὶ τῶν θεῶν, γιατί δὲν θὰ γλύτων αὖς τὸν τρομερὸ τὸν ὄλεθρο.
- Ἀπὸ ἐκεῖ ἐννέα μέρες μ' ἔφερνε τὸ κύμα καὶ τὴν δεκάτη νύχτα μ' ἐπλησίασαν οἱ θεοὶ στὸ νησί τῆς Ὀρυγίας ὅπου κατοικεῖ ἡ Καλυψὼ μὲ τίς ὥραιες πλεξοῦδες, τρομερὴ θεὰ καὶ τραγουδίστρα. Αὐτὴ μ' ἀ-
- 450 γαποῦσε καὶ μὲ κύτταζε τίποτε μὴ μοῦ λείψῃ, τί νὰ στὰ πολυλογῶ; Ἐχτὲς τὰ ἔλεγ' αὐτὰ μέσα στὸ σπίτι σὲ σένα καὶ στὴ σεβαστὴ σύζυγό σου καὶ δὲν μοῦ ἀρέσει διόλου τὰ ἴδια νὰ ξαναλέω, μὲ κάθε λεπτομέρεια, τὰ εἰπωμένα.»

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν

Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΦΕΥΓΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΦΑΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΦΘΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗΝ

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι τοὺς ἔμειναν σιωπηλοί. Ὅλοι τοὺς εἶχανε καταγοητευθῇ μέσα στὰ σκιερὰ ἀνάκτορα. Σ' αὐτὸν πάλι ὁ Ἀλκίνοος ἀπάντησε καὶ εἶπε:

«ὦ Ω, Ὀδυσσεῦ, μιὰ πού ἦρθες στὸ παλάτι μου μὲ τὸ
 χάλκινο κατῶφλι, νομίζω πιά πῶς θὰ γυρίσης ὀπίσω
 5 στὴν πατρίδα σου χωρὶς διόλου νὰ περιπλανηθῇς πά-
 λι, ἂν καὶ παραπολλά ἔχεις πάθει. Καὶ στὸν καθένα
 ἀπὸ σᾶς θέλω νὰ εἰπῶ αὐτὰ ἐδῶ, ὅσοι μέσα στὸ πα-
 λάτι μου πάντα πίνετε τὸ παλὴ ὀφιογισμένο κρασί
 καὶ τὸν αἰδοῦ ἀκούτε. Τὰ φορέματα γιὰ τὸν ξένο εὐ-
 ρίσκονται ὥραϊα μέσα στὸ καλοσκαλισμένο κιθῶτιο
 10 κι' ὁ χρυσὸς μὲ διάφορα στολίδια δουλεμένος κι' ὅλα
 τ' ἄλλα δῶρα ὅσα ἔφεραν ἐδῶ οἱ προεστοὶ τῶν Φαϊά-
 κων. Ἐμπρὸς ὅμως, ἄς τοῦ χαρίσουμε μεγάλο τρίπο-
 δα καὶ λέβητα, χωριστὰ ὁ καθένας μας, κι' ἐμεῖς πάλι
 σὰν μαζευθοῦμε στὴ συνέλευσι πληρωνόμαστε, γιατί
 15 εἶνε βαρὺ κανεὶς δωρεὰν νὰ χαρίζῃ.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ σ' αὐτοὺς ἄρρεσεν ὁ λόγος. Ἐφυγαν,
 λοιπόν, ὁ καθένας στὸ σπίτι του κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ
 ροδοδάχτυλος Ἡώς, πού τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, ἔτρεχαν
 ὅλοι στὸ πλοῖο κι' ἔφερναν τὸν δυνατὸ κι' ὥραϊο χαλ-
 κό. Τὰ δῶρα τὰ ἐτοποθέτησε καλὰ ὁ δυνατὸς Ἀλκί-
 20 νοος, ὁ ἴδιος περνώντας μέσα ἀπὸ τὸ πλοῖο, κάτω ἀπὸ
 τὰ καθίσματα τῶν κουπιῶν γιὰ νὰ μὴν ἐμποδίζουνε
 κανένα ἀπὸ τοὺς συντρόφους ὅταν τραῖξαι κουπί. Ἐ-
 πείτα ἐκίνησαν πάλι καὶ πῆγαν στὸ ἀνάκτορο τοῦ
 Ἀλκινόου κι' ἐτοίμασαν συμπόσιο. Βῶδι τοὺς ἐθυ-
 σίασεν ὁ δυνατὸς Ἀλκίνοος γιὰ τὸν Δία, τὸν γιὸ τοῦ
 25 Κρόνου, πού κυβερνᾷ τὰ σκοτεινὰ σύννεφα καὶ σ' ὀ-
 λους βασιλεύει. Ἀφοῦ ἐκάψανε τὰ μεριὰ τὸ ἔστρωσαν
 στὸ φαγοπότι κι' ἐγλεντοκοποῦσαν, κι' ἀνάμεσά τους
 ἐτραγουδοῦσε ὁ θεϊκὸς αἰοιδὸς ὁ Δημόδοκος, τιμημέ-
 νος ἀπὸ τοὺς λαοὺς. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς πολλὰς φορὲς
 30 γυρνοῦσε τὴν κεφαλὴ πρὸς τὸν ἥλιον πού τὰ πάντα
 φωτίζει καὶ βιαζότανε πότε νὰ δύσῃ, γιατί βιαζότανε
 νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Κι' ὅπως ποθεῖ τὴν ὥρα
 τοῦ δείπνου ὁ γεωργὸς πού ὅλη τὴν ἡμέρα ὠδηγοῦσε
 δυὸ μαῦρα βῶδια μέσα στὸν ἴσιο ἀγρὸ νὰ τραβοῦν τὸ
 καλοφτιαγμένο ἄροτρο καὶ μ' εὐχαρίστησί του δύνει
 35 τὸ φῶς τοῦ ἡλίου γιὰ νὰ πάῃ γιὰ φαῖ καὶ τρέμουν τὰ
 γόνατά του καθὼς πηγαίνει, ἔτσι εὐχάριστη καὶ στὸν
 Ὀδυσσεῆα ἐφάνηκε ἡ δύσι τοῦ ἡλίου. Γρήγορα ἔλεγε

*Η Πηνελόπη ἱκετεύει τὸν Δία νὰ σώσῃ τὸν Τηλέμαχον ἀπὸ
τοὺς μνηστήρας

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

στρώς Φαίακες πού τὰ κουπιὰ ἀγαποῦνε καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλους στὸν Ἀλκίνοο φανερώνοντας τὴ σκέψι του εἶπε:

«Ἀλκίνοε, βασιλεῦ, πρῶτε ἀνάμεσα στοὺς λαούς, κάνετε σπονδές καὶ ξαποστείλετέ με γερὸν καὶ χαίρετε κι' ἐσεῖς οἱ ἴδιοι γιατί πιὰ ὅλα ἔχουν ἐτοιμασθῇ
40 ὅσα ἐποθοῦσε ἡ ἀγαπητὴ ψυχὴ μου καὶ τὸ ταξεῖδι εἶν' ἐτοιμα καὶ τὰ εὐχάριστα δῶρα πού εἶθε οἱ οὐράνιοι θεοὶ νὰ μὲ ἀξιώσουν νὰ τὰ χαρῶ καὶ ἄμεμπτη νὰ εὐρῶ στὸ σπίτι πού θὰ γυρίσω τὴ γυναῖκα μου μαζί μὲ ὅλους τοὺς ἀγαπητούς μου. Κι' ἐσεῖς ἐδῶ μένοντας εἶθε νὰ δίνετε πάντα τὴ χαρὰ στὶς γυναῖκες σας καὶ στὰ παιδιὰ σας κι' οἱ θεοὶ νὰ σᾶς χαρίσουν κάθε
45 εἶδους ἀρετὴ καὶ ποτὲ κανένα κακὸν νὰ μὴ φανῇ στὸ λαό.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὅλοι τὸν ἐπαινοῦσαν κι' ἔλεγαν νὰ ξεπροβοδίσουνε τὸν ξένο, γιατί ἐμίλησε καθὼς πρέπει.
50 Τότε στὸν κήρυκα εἶπε ὁ δυνατὸς Ἀλκίνοος:

«Ποντόνοε, ἀνακάτεψε μέσα στὸν κρατῆρα τὸ κρασί καὶ μοίρασε σ' ὅλους μέσα στὸ παλάτι γιὰ νὰ προσευχηθοῦμε στὸν πατέρα Δία καὶ νὰ ξεπροβοδίσουμε τὸν ξένο στὴν πατρικὴ του γῆ.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Ποντόνοος ἀνακάτεψε τὸ γλυκὸ σάν μέλι· κρασί καὶ μοίρασε σ' ὅλους πηγαίνοντας κοντὰ στὸν καθένα κι' ἐκείνοι, καθισμένοι στὶς ἔδρες τους,
55 στοὺς μακάριους θεοὺς ἔκαναν σπονδές, πού τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸ κατέχουν. Τότε σηκώθηκε ὄρθιος ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς καὶ στῆς Ἀρήτης τὰ χέρια ἔβαλε διπλὸ ποτῆρι, ἐμίλησε σ' αὐτὴν καὶ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Χαίρε, βασιλίσσά μου, σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ ἕως ὅτου
60 σ' εὐρουν τὰ γεράματα κι' ὁ θάνατος, πού σ' ὅλους ἔρχονται τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγὼ τώρα ἐπιστρέφω στὴν πατρίδα μου κι' ἐσὺ νὰ εὐτυχῆς. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι μὲ τὰ παιδιὰ σου καὶ τοὺς λαοὺς σου καὶ μὲ τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ πέρασε τὸ κατῶφλι τῆς θύρας ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς. Κήρυκα τοῦ ἔστειλε μπροστὰ ὁδηγὰ
65 ὁ δυνατὸς Ἀλκίνοος νὰ τὸν ὁδηγήσῃ στὸ γρήγορο

- πλοίο καὶ στὸ ἀκρογιάλι. Κι' ἡ Ἀρήτη ἔστειλε μαζί
 του δοῦλες κι' ἡ μία κρατοῦσε φόρεμα καλοπλυμένο
 καὶ χιτῶνα καὶ τὴν ἄλλη τὴν ἔστειλε νὰ φέρῃ τὸ στε-
 ρεὸ κιθῶιτο, ἄλλη πάλι ἔφερνε φαγητὸ καὶ κρασί κόκ-
 70 κίνο, κι' ἀφοῦ πιά κατεβήκανε στὸ πλοῖο καὶ στὴ θά-
 λασσα ἀμέσως τὰ παρέλαβαν αὐτὰ καὶ τὰ ἐτοποθέ-
 τησαν μέσα στὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο οἱ λαμπροὶ ναῦ-
 τες, ὅλα τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτά. "Ἐστρωσαν εὐθὺς
 γιὰ τὸν Ὀδυσσεά τάπητα καὶ λινὸ ὕφασμα ἐπάνω στὸ
 κατὰστρωμα τῆς πρύμνης τοῦ ὠραίου καραβιοῦ γιὰ
 75 νὰ γλυκοκοιμᾶται, ἀνέβηκε κι' ὁ ἴδιος καὶ πλάγιασε
 ἥσυχά κι' ἐκεῖνοι ἐκάθησαν ἐπάνω στὰ σκαμνιά ὁ κα-
 θένας μὲ τάξι κι' ἔλυσαν τὸ παλαμάρι ἀπὸ τὴν τρύπια
 πέτρα τῆς ἀκρογιαλιάς. "Ἐρριχναν ὀπίσω τὸ βάρος
 τοῦ κορμιοῦ τους κι' ἐτάραζαν μὲ τὰ κουπιά τὴ θά-
 λασσα οἱ ναῦτες καὶ γλυκὸς ὕπνος ἔπεσε στὰ βλέφα-
 80 ρα τοῦ Ὀδυσσεώς, θαθὺς, εὐχάριστος, πού πολὺ μοιά-
 ζει τοῦ θανάτου. Κι' ὅπως μέσα στὸν κάμπο τέσσερα
 ἄλογα στὴ σειρὰ, βαρβᾶτα, ὅλα μαζί ὁρμοῦν ὅταν ἡ
 μάστιγα τὰ κτυπᾷ καὶ σηκώνονται στὸν ἀέρα καὶ σχί-
 ζουνε γοργὰ τὸ δρόμο, ἔτσι σηκώνότανε κι' ἡ πρύμνη
 τοῦ καραβιοῦ καὶ τὸ σκοτεινὸ τὸ κύμα τῆς πολυθόρυ-
 85 ῆς θαλάσσης ἔτρεχε πίσ' ὁρμητικὸ καὶ τὸ καράβι
 ἔτρεχε ὀλοένα μὲ πολλὴ ἀσφάλεια κι' οὔτε τὸ γεράκι,
 πού εἶνε τὸ πιὸ ἐλαφρὸ πουλί, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ
 τὸ φθάσῃ. "Ἐτσι γρήγορα ἔτρεχε τὸ πλοῖο σχίζοντας
 τὰ κύματα τῆς θαλάσσης κι' ἔφερνε ἐπάνω τὸν ἄνδρα
 ὅμοιον μὲ τοὺς θεοὺς στὴ σκέψι, πού πρὶν ἔπαθε παρα-
 90 πολλὰ βάσανα στὴν ψυχὴ του περνῶντας κι' ἀπὸ τοὺς
 πολέμους τῶν ἀνδρῶν κι' ἀπὸ τὰ κύματα πού δίνουν
 θλίψεις. Τότε πιά κοιμότανε ἥσυχά κι' ὅλα ὅσα ἐτρά-
 βηξε τὰ εἶχε λησμονήσει.

Κι' ὅταν ἐβγῆκε τ' ἄστρο τὸ φωτεινότατο, πού πρῶ-
 το ἀπ' ὅλα ἔρχεται γιὰ ν' ἀναγγεῖλῃ τὸ φῶς τῆς Ἡὸς,
 πού τὸ πρωὶ ἐγεννήθη, τότε ἐπλησίαζε στὸ νησί τὸ
 95 πλοῖο πού πλέει στὴ θάλασσα. Ἐκεῖ στὴν Ἰθάκη εἶνε
 κάποιον λιμάνι πού τὸ λένε τοῦ Φόρτωνος, τοῦ γέροντα
 τῆς θαλάσσης, καὶ μέσα ἐκεῖ εἶνε δυὸ γλῶσσες ἀπό-
 κρημνες πού πάνε χαμηλὰ πρὸς τὸ μέρος τοῦ λιμα-

νιοῦ κι' αὐτὲς κρατοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τὸ μεγάλο
 κῦμα τῶν δύσκολων ἀνέμων κι' ἐκεῖ μέσα μένουν χω-
 190 ρὶς κᾶν σκοινιά τὰ καλοδουλεμένα κοράβια ὅταν ἔμ-
 ποῦν στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος. Ἐκεῖ στὸ κεφάλι τοῦ
 λιμανιοῦ εἶνε μιὰ ἐληὰ μακρόφυλλη καὶ κοντὰ τῆς
 μιὰ εὐχάριστη σπηλιά σκιερή, ἱερὸ τῶν νυμφῶν ποὺ
 λέγονται Ναϊάδες. Ἐκεῖ μέσα ὑπάρχουν κρατῆρες καὶ
 105 διπλόχερα κύπελλα πέτρινα, ἐκεῖ φωλιάζουν καὶ μέ-
 λισσες, βρίσκονται ἀκόμη καὶ πέτρινοι ἀργαλαιοὶ
 μακροὶ, ὅπου οἱ Νῦμφες ὑφαίνουν ὑφάσματα βαμμέ-
 να μὲ τὴν πορφύρα τῆς θαλάσσης, θαῦμα νὰ τὰ ἰδῇ
 κανεὶς. Μέσα ἐκεῖ βρίσκονται πάντα νερὰ κι' ἔχει
 110 δυὸ θῦρες, τὴ μιὰ πρὸς τὸ Βορρῆᾶ γιὰ νὰ κατεβαί-
 νουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὴν ἄλλη πρὸς τὸ Νοτιᾶ μο-
 νάχα γιὰ τοὺς θεοὺς. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲν μποῖνουν ποτε οἱ
 ἄνθρωποι, μόνο εἶνε δρόμος γιὰ τοὺς ἀθανάτους.

Ἐκεῖ, λοιπόν, οἱ ναῦτες ἐμπήκανε, γιὰτὶ ἐγνώριζαν
 τὰ κατατόπια, ἔπειτα ἐτραβήξαν τὸ πλοῖο στὴν ξηρὰ
 ὡς τὴ μέση, γρήγορα-γρήγορα, γιὰτὶ σκουντούσανε
 115 τὰ χέρια τῶν κωπηλατῶν. Ἐβγήκανε κι' ἐκεῖνοι στὴν
 ξηρὰ ἀπὸ τὸ καλοζυγισμένο κοράβι καὶ πρῶτα ἀπ'
 ὅλα τὸν Ὀδυσσεὰ ἐσήκωσαν μέσ' ἀπὸ τὸ ὠραῖο πλοῖο
 μαζί μὲ τὸ λινὸ σκέπασμά του καὶ τὸ μαλκὸ του
 στρώμα καὶ τὸν ἔβαλαν ἐπάνω στὴν ἄμμο δαμασμένον.
 120 ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἔβγαλαν καὶ τὰ πράγματα ποὺ τοῦ ἔ-
 χάρισαν οἱ λαμπροὶ Φαίακες φεύγοντας γιὰ τὸ σπίτι
 του, καθὼς τοὺς εἶχε φωτίσει ἡ μεγαλόψυχη Ἀθηνᾶ.
 Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔβαλαν κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἐληᾶς ἔξω
 ἀπὸ τὸν δρόμο, μὴ τυχὸν κανεὶς περαστικὸς ἄνθρωπος
 ἔρθη καὶ τὰ πειράξῃ πρὶν ξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ
 125 αὐτοὶ πάλι τράβηξαν γιὰ τὴν πατρίδα τους.

Ὁ σείστης ὅμως τῆς γῆς, ὁ Ποσειδῶν, δὲν ἐξέχασε
 τίς φοβέρες του κι' ὅσα ἀπέιλησε ἀπὸ πρὶν τὸν ἰσόθεο
 Ὀδυσσεὰ κι' ἤθελε νὰ μάθῃ τὴ σκέψι τοῦ Διός:

«Ζεῦ, πατέρα, δὲν θὰ ἔχω ἐγὼ πιά καμμιά τιμὴ ἀ-
 νάμεσα στοὺς ἀθανάτους θεοὺς, ἀφοῦ δὲν μὲ τιμοῦν
 130 καθόλου οἱ θνητοὶ οἱ Φαίακες, ποὺ κατὰγονται μάλι-
 στα κι' ἀπὸ τὴ γενιά μου, καὶ τώρα, ποὺ λές, γιὰ τὸν
 Ὀδυσσεὰ ἐγὼ ἔλεγα νὰ πάῃ σπίτι του ἀφοῦ πάθῃ πολ-

λά κακὰ καὶ διόλου δὲν τοῦ στέρησαν ὁλότελα τὴν ἐπιστροφή στὴν πατρίδα ἄφου ἐσὺ τὴν ὑποσχέθηκες πρῶτος καὶ τὴν ἐδέχτηκες, ἐκείνοι ὅμως τὸν ἔφεραν κοιμισμένον ἀπάνω στὸ πέλαγος μέσα σὲ γοργό καράβι καὶ τὸν ἄφησαν στὴν Ἰθάκη· καὶ ἄφθονα τοῦ ἐ-
 135 χάρισαν δῶρα, χαλκὸ καὶ χρυσάφι ὀρκετὸ καὶ ροῦχα ὕφαντὰ πολλὰ, ὅσα ποτέ του δὲν θὰ ἔπαιρνε μαζί του ἀπὸ τὴν Τροία ὁ Ὀδυσσεὺς ἂν ἐρχότανε χωρὶς τίποτα νὰ πάθῃ κι' ἔπαιρνε μερτικὸ στὸν κλῆρο του ἀπὸ τὰ λάφυρα.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ νεφεληγερέτης Ζεὺς:
 140 Ἀλλοίμονο, σείστη τῆς γῆς, μεγαλοδύναμε, τί λόγον εἶπες! Διόλου δὲν σοῦ ἀφαίρεσαν τίς τιμῆς οἱ θεοὶ καὶ δύσκολο βέβαια θὰ ἦταν νὰ προσβάλλῃ κανεὶς τὸσον ἀρχαῖο καὶ ἄριστο, ὅπως ἐσὺ. Ἄν ὅμως κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν σὲ τιμᾷ καὶ βασιίζεται στὴ βία καὶ στὴ δύναμί του, μπορεῖς πάντα καὶ στὸ μέλ-
 145 λον νὰ τὸν ἐκδικηθῇς, κάνε ὅπως θέλεις κι' ὅπως σοῦ ἄρῃσει.»

Σ' αὐτὸν ἔπειτα ἀπάντησε ὁ Ποσειδῶν, ὁ σείστης τῆς γῆς:

«Γρήγορα ἐγὼ θὰ ἔκανα αὐτὰ ποὺ λές, μαυρονέ-
 φελε, μόνο ποὺ φοβοῦμαι πάντα τὸ θυμό σου καὶ τὸν ἀποφεύγω. Τώρα θέλω τ' ὠραιότατο πλοῖο τῶν Φαί-
 150 κων, ποὺ ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸν γυρισμὸ τοῦ Ὀδυσσεὺς στὴν πατρίδα, νὰ τὸ τσακίσω μέσα στὴ σκοτεινιασμένη θάλασσα, γιὰ νὰ μαζευτοῦνε πιὰ καὶ νὰ παύσουν νὰ στέλνουνε στίς πατρίδες τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ σκεπάσω μ' ἓνα μεγάλο βουνὸ γύρω τὴν πόλι τους.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Ζεὺς ὁ νεφεληγερέτης καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀγαπήτέ μου, νὰ τί φαίνεται καλλίτερο στὴν ψυ-
 155 χή μου: Ὅταν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἴδουν ἀπὸ τὴν πόλι τὸ πλοῖο μὲ τὰ κουπιὰ νὰ προχωρῇ, ἐσὺ νὰ τὸ πετρώ-
 σης κοντὰ στὴν ξηρὰ ὅμοιο μ' ἐγοργὸ καράβι, γιὰ νὰ θαυμάζουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ σκεπάσῃς μὲ με-
 γάλο ὄρος γύρω τὴν πόλι τους.»

Ἀφου τὸ ἄκουσεν αὐτὸ ὁ Ποσειδῶν ποὺ ταράζει
 160 τὴ γῆ, ἐκίνησε εὐθύς νὰ πάῃ στὴ Σχερία ὅπου κά-

θουνται οἱ Φαίακες. Ἐκεῖ ἔμεινε κι' ἦρθε πολὺ κοντὰ στὸ πλοῖο ποὺ ταξειδεύει στὸ πέλαγος μὲ πολλή ὀρμη ἀπὸ τὰ κουπιά. Κοντὰ του τότε ἐπῆγε τῆς γῆς ὁ σείστης, ὁ Ποσειδῶν, καὶ τὸ ἐπέτρωσε κτυπώντας το μὲ τὴν παλάμη του καὶ τὸ ρίζωσε ἀπὸ κάτω κι' ἀμέσως ἔφυγε μακριά.

- 165 Κι' οἱ Φαίακες μὲ τὰ μακριὰ κουπιά ἔλεγαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο φτερωτὰ λόγια, οἱ ξακουστοὶ ναῦτες. Κι' αὐτὸ ἐδῶ εἶπε κάποιος ὅταν εἶδε ἕναν ἄλλον κοντὰ του:

«Ἀλλοῖμονο, ποιὸς ἔδεσε, λοιπόν, μέσα στὸ πέλαγος τὸ γρήγορο καράβι; Ὀλόκληρο πιὰ εἶχε φανῇ!»

- 170 Αὐτὰ ὁ καθένας ἔλεγε, δὲν ἤξεραν ὅμως πῶς εἶχανε γίνεи αὐτά. Σ' αὐτοὺς τότε ὁ Ἀλκίνοος ἐμίλησε κι' εἶπε:

«Ἀλλοῖμονο, ξεδιαλύνουν πολὺ παλαιοὶ χρησμοὶ τοῦ πατέρα μου, ποὺ ἔλεγε πῶς ὁ Ποσειδῶν μᾶς ἐφθόνησε γιατί μὲ ἀσφάλεια ὅλους τοὺς στέλνουνε στὸν 175 τόπο τους. Ἔλεγε, λοιπόν, πῶς κάποτε ἕνα ὠραιότατο πλοῖο τῶν Φαιάκων καθὼς θὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ ξεπροβόδισμα μέσα στὴ σκοτεινὴ θάλασσα θὰ τὸ τσάκιζε καὶ μὲ μεγάλο βουνὸ τὴν πόλι γύρω θὰ μᾶς σκεπάσῃ. Ἔτσι μιλοῦσε ὁ γέροντας καὶ νὰ ποὺ τώρα ὅλα βγαίνουνε ἀλήθεια. Ἐλᾶτε ὅμως, ὅπως κι' ἂν σᾶς εἰπῶ, ὅλοι μας νὰ ὑπακούσουμε. Νὰ καύσετε νὰ στέλνετε 180 τοὺς ἀνθρώπους στὰ σπίτια σας, ὅταν κανένας φθάσῃ τὴν πόλι μας καὶ νὰ θυσιάσουμε στὸν Ποσειδῶνα δώδεκα ταύρους διαλεχτοὺς, μήπως μᾶς εὐσπλαχνισθῇ καὶ δὲν σκεπάσῃ γύρω τὴν πόλι μας μὲ ὑψηλότατο ὄρος.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἐφοβήθηκαν κι' ἐτοίμασαν τοὺς ταύρους.

- 185 Ἔτσι, λοιπόν, ἐκεῖνοι ἔκαμαν προσευχὲς στὸν θεὸ Ποσειδῶνα, οἱ ἀρχηγοὶ κι' οἱ προεστοὶ τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. Ὁρθιοὶ ὀλόγυρα ἀπὸ τὸν βωμό. Εὐπνήσε κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ποὺ ἐκοιμότανε στὴν πατρικὴ του γῇ καὶ δὲν τὴν ἐγνώρισε, γιατί ἔλειπε πολὺν καιρὸ κι' ἐπειδὴ ὀλόγυρα τοῦ ἦ θεὰ εἶχε χύσει ὁμίχλη, ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ θυγατέρα τοῦ Διός, γιὰ νὰ τὸν κάμῃ τὸν

- 190 ἴδιο ἀγνώριστο καὶ γιὰ νὰ τοῦ πῇ τὸ καθετί, μὴ τυχὸν
τὸν γνωρίσουνε πρὶν ἢ γυναῖκα του κί' οἱ πολῖται κί'
οἱ ἀγαπητοί του, πρὶν ἐκδικηθῇ γιὰ ὅλα τὰ κακὰ καὶ
τὴν προσβολὴ τῶν μνηστήρων. Γι' αὐτό, λοιπόν, ὅλα
ἐφαίνονταν ἀλλοιώτικα στὸν βασιλέα καὶ τὰ μονο-
195 πῶτια τὰ μακρὰ καὶ τὰ λιμάνια μὲ τὰ πολλὰ τ' ἄρα-
ξοβόλια κί' οἱ ἀπόκρημνοι βράχοι καὶ τὰ φουντωτὰ
δένδρα. Ἐτινάχθηκ' εὐθὺς κί' ἐστάθηκε καὶ εἶδε τὴν
πατρικὴ τοῦ γῆ. Ἐστέναξε ἔπειτα κί' ἐχτύπησε μὲ τις
παλάμες τῶν χειρῶν τὰ μεριά του καὶ κλαίγοντας
εἶπε:
- «Ἀλλοίμονό μου, σὲ ποιῶν πάλι ἀνθρώπων φθάνω
200 τῇ γῇ; Νὰ εἶνε ἄραγε ὕβρισατί κί' ἄγριοι κί' ο*τε
δίκαιοι, ἢ φιλόξενοι καὶ τὸ μυαλό τους θεοφοβούμε-
νο; Ποῦ τὰ πηγαινῶ ὅλ' αὐτὰ τὰ πολλὰ πράγματα;
Καὶ ποῦ γυρίζω κί' ὁ ἴδιος; Εἶθε νὰ ἔμεναν κοντὰ
στοὺς Φαίακες ἐκεῖ κί' ἐγὼ θὰ ἔφθανα σὲ κανέναν
205 ἄλλο μεγαλόκαρδο βασιλέα, ποῦ θὰ μὲ φιλοξενούσε
καὶ θὰ μ' ἔστελνε στὴν πατρίδα μου. Τώρα ὅμως δὲν
ξέρω οὔτε ποῦ νὰ τὰ θάλω, οὔτε ὅμως θέβαια κί' ἐδῶ
θὰ τ' ἀφήσω μήπως καὶ μοῦ τ' ἀρπάξουνε ἄλλοι. Ἀλ-
λοῖμονο, δὲν ἦτανε, λοιπόν, σὲ ὅλα γνωστικοί, οὔτε
δίκαιοι οἱ ἀρχηγοὶ κί' οἱ προεστοὶ τῶν Φαιάκων ποῦ
210 σ' ἄλλη γῇ μὲ ὠδήγησαν. Μοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ μὲ φέ-
ρουνε στὴν ἡλιόλουστη Ἰθάκη καὶ δὲν τὸ ἔκαναν. Ὁ
Ζεὺς θὰ τοὺς τὸ πληρώσῃ, ὁ προστάτης τῶν ἱκετῶν,
ποῦ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους ἐπιδέλπει καὶ τιμῶρεῖ ὁ-
ποιον ἀμαρτήσῃ. Ἄς τὰ μετρήσω ὅμως τὰ πράγματα
215 νὰ ἰδῶ μὴ τυχὸν ἔφυγαν παίρνοντάς μου τίποτε ἀπά-
νω στὸ κυρτὸ καράβι.»
- Αὐτὰ εἶπε καὶ μετροῦσε τὰ ὠραιότατα τριπόδια
καὶ τὰ λεθέτια καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ ὠραῖα ὕφαντα
φορέματα. Ἀπ' αὐτὰ δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε. Ἐκεῖνος
ὅμως θρηνοῦσε γιὰ τὴν πατρικὴ τοῦ γῆ κί' ἐσέρνετο
220 στὴν ἀκρογιαλιά τῆς πολυτάραχης θαλάσσης,
κλαίοντας πολὺ. Κοντὰ του ὅμως πῆγε ἡ Ἀθηνᾶ ὅμοια
στὸ σῶμα μὲ νεαρὸ βοσκὸ προβάτων, ὀλωσδιόλου ἀ-
μούστακο καὶ τρυφερὸ σάν βασιλόπουλο, στοὺς ὤ-
μους τῆς φοροῦσε διπλῇ φλοκάτα καλοφτιαγμένη καὶ

225 στὰ ὠραία της πόδια πέδιλα κι' ἀκόντιο στὸ χέρι ἐκράτοῦσε. Χάρηκε ὁ Ὀδυσσεὺς ὅταν τὴν εἶδε, πῆγε ἀντίκρου τῆς, τῆς ἐμίλησε καὶ εἶπε:

«Ἀγαπητέ μου, ἐπειδὴ ἐσένα βρίσκω πρῶτο σ' αὐτὸ τὸν τόπο, χαῖρε καὶ μὴ βάλῃς γιὰ μένα τίποτε κακὸ στὸ νοῦ σου, μόνο σῶσε αὐτὰ ἐδῶ τὰ πράγματα, σῶσε
230 με κι' ἐμένα, γιατί ἐσένα ἐγὼ παρακαλῶ σὰν θεὸ καὶ στὰ γόνατά σου πέφτω ἱκέτης. Καὶ τοῦτο νὰ μοῦ εἰπῇς ἀληθινὰ γιὰ νὰ γνωρίζω, ποῖα γῆ καὶ ποῖα χώρα εἶνε αὕτη ἐδῶ; Ποιοὶ ἄνθρωποι βρίσκοντ' ἐδῶ μέσα; Εἶνε νησί πού ἀπὸ μακριὰ φαίνεται ἢ καμμιὰ ἀκτή
235 γόνιμης στερηῆς πού κλίνει χαμηλὰ πρὸς τὴ θάλασσα;»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἄθηνᾶ:

«Ἀνόητος εἶσαι, ξένε, ἢ ἀπὸ πολὺ μακριὰ ἦρθες, ἂν ρωτᾷς γι' αὐτὴν ἐδῶ τὴ γῆ, δὲν εἶνε διόλου δίχως
240 ὄνομα καὶ πολὺ καλὰ τὴν ξέρουں κι' ὅσοι κάθονται πρὸς τὴν αὐγὴ καὶ τὸν ἥλιο πού ἀνατέλλει κι' ὅσοι πῖσω πρὸς τὴ σκοτεινὴ τὴ δύσι. Εἶνε βέβαια ὅλο πέτρα καὶ γιὰ ἄλογα δὲν κάνει, οὔτε πολὺ φτωχεῖά, οὔτ' εὐρύχωρη ἔχει γίνει. Γιατὶ γίνεται μέσα σ' αὐτὴν
245 ἀφθονο τὸ σιτάρι, γίνονται καὶ κρασιά καὶ πάντα τὴν κατέχ' ἡ θροχὴ κι' ἡ θαλερὴ δροσιά. Εἶνε πολὺ κατέλληλη γιὰ τίς κατοίκες καὶ γιὰ βώδια καὶ δένδρα ὑπάρχουν παντὸς εἶδους καὶ γοῦρνες γιὰ πότισμα τῶν ζώων πού διαρκῶς τρέχει τὸ νερό. Γι' αὐτὸ, ξένε, τῆς Ἰθάκης τ' ὄνομα ἔχει φθάσει καὶ στὴν Τροία πού
λένε πῶς εἶνε βέβαια μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ τὴν γῆ.»

250 Αὐτὰ εἶπε κι' εὐχαριστήθηκε ὁλόχαρος ὁ πολυπαθὴς θεὸς Ὀδυσσεὺς γιὰ τὴν πατρικὴ του γῆ, καθὼς τοῦ εἶπε ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός. Τῆς ἐμίλησε, λοιπὸν, καὶ τῆς εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια, καὶ δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια μόνο ψέμματα
255 ἔλεγε γιατί πάντα μέσα στὰ στήθη εἶχε νοῦ πανοῦργον πού κύτταζε τὸ συμφέρο του:

«Γιὰ τὴν Ἰθάκη ἄκουα καὶ στὴν εὐρύχωρην Τροία, μακριὰ πέρ' ἀπὸ τὴ θάλασσα. Τώρα ἦρθα κι' ἐγὼ ὁ

ἴδιος μ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ πράγματα κι' ἀφοῦ ἄφησα ἄλλα
 τόσα στ' ἀγαπημένα μου παιδιὰ ἔφυγα κρυφὰ γιατί ἐ-
 σκότωσα τὸν ἀγαπημένο γιὸ τοῦ Ἰδομενέως τὸ γρή-
 200 γορο Ὀρσίλλοχο, ποῦ μέσα στὴν εὐρύχωρη Κρήτη νι-
 κοῦσε τοὺς σιτοφάγους ἄνδρες μὲ τὰ γρήγορά του
 πόδια, γιατί ἤθελε νὰ μοῦ πάρῃ ὅλα τὰ λάφουρα ποῦ
 ἔχω ἀπὸ τὴν Τροία καὶ ποῦ γι' αὐτὰ ἐγὼ ἔπαθα βάσα-
 να στὴν ψυχὴ μου κι' ὑπέφερα πολέμους καὶ τὰ δύσκο-
 λα κι' ἐπικίνδυνα κύματα περνοῦσα, γιατί μέσα στὴν
 Τροία δὲν ἤθελα ποτὲ νὰ εἶμ' ἐγὼ κάτω ἀπὸ τὸν δικό
 265 του τὸν πατέρα, μόνο ἤμουν ἀρχηγὸς ἄλλων συντρό-
 φων. Αὐτὸν, λοιπὸν, ἐγὼ τὸν ἐχτύπησα μὲ τὸ χάλκινο
 δόρυ καθὼς ἐγυρνοῦσε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, ἀφοῦ τοῦ ἔ-
 στησα καρτέρι κοντὰ στὸ δρόμο μαζί μὲ ἓνα σύντρο-
 φό μου. Πολύ σκοτεινὴ νύχτα σκέπαζε τὸν οὐρανὸ καὶ
 [270 κανεῖς δὲν μᾶς ἐκατάλαβε κι' ἀπὸ τὸν ἴδιο ἐξέφυγα
 πέρνοντας τὴν ζωὴ του. Κι' ἀφοῦ πιά αὐτὸν τὸν ἐσκό-
 τωσα μὲ τὸν σουβλερὸ χαλκόν, ἀμέσως ἐγὼ ἐπῆγα σ'
 ἓνα πλοῖο καὶ παρεκάλεσα τοὺς λαμπροὺς φοῖνικες
 καὶ τοὺς ἔδωκα λάφουρα ποῦ εὐχαρίστησαν τὴν ψυχὴ
 275 τους. Ζήτησ' ἀπ' αὐτοὺς στὴν Πύλο νὰ μὲ πᾶνε καὶ νὰ
 μὲ ἀφίνουνε, ἢ στὴ θεϊκὴν Ἥλιδα, ὅπου οἱ Ἑπειοὶ ἐ-
 ξουσιάζουν. Ἀλήθεια ὅμως ἡ δύναμη τοῦ ἀνέμου τοὺς
 ἔσπρωξε μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ, χωρὶς αὐτοὶ νὰ τὸ ἤθελαν
 διόλου κι' οὔτε ἤθελαν νὰ μὲ γελάσουνε. Ἀπὸ ἐκεῖ
 ἀφοῦ περιπλανηθήκαμε ἤρθαμε ἐδῶ τὴ νύχτα. Δύσκο-
 280 λα προχωρήσαμε μὲ τὰ κουπιὰ στὸ λιμάνι καὶ κανέ-
 νας μᾶς δὲν θυμήθηκε νὰ φάῃ ἂν καὶ εἶχαμε μεγάλῃ
 ἀνάγκη νὰ δειπνήσουμε, ἔτσι ὅμως νυστικοὶ ἐβγήκα-
 με ἀπὸ τὸ πλοῖο ὅλοι καὶ ξαπλώσαμε κουρασμένοι.
 Τότ' ἐμένα, καθὼς ἤμουνα κουρασμένος, μ' ἐπῆρε
 γλυκὸς ὕπνος κι' ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἐβγάλανε ἀπὸ τὸ κα-
 285 ράβι τὰ πράγματά μου τ' ἄφησαν χάμω, ἐκεῖ ποῦ κι'
 ἴδιος ἐκοιμώμουν ἀπάνω στὴν ἄμμο, μπήκανε κατό-
 πι στὸ πλοῖο καὶ τραβήξανε γιὰ τὴν καλοκατοικημέ-
 νη Σιδονίᾳ κι' ἐγὼ ἔμεινα ἐδῶ μὲ λύπη στὴν καρδιά
 μου.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ χαμογέλασεν ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ
 Ἀθηνα. Μὲ τὸ χέρι τὸν ἐχάιδεψε καὶ ἔμοιασε στὸ σῶ-

μα με γυναῖκα, ώραία κι' ἀψηλῇ, ποῦ γνωρίζει δου-
 290 λιάς λαμπρές. Τοῦ μίλησε, λοιπόν, καὶ τοῦ εἶπε τὰ
 φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Πανοῦργος καὶ παμπόνηρος θὰ ἦτανε ὁποῖος ἐ-
 σένα ἤθελε ξεπεράσει σὲ ὅλους τοὺς δόλους καὶ θεὸς
 ἀκόμη κι' ἂν ἤθελε σ' ἀντικρύση. Φοβερὲ, ποῦ ἄπειρες
 ξέρεις τέχνες, ἀπληστε στοὺς δόλους, δὲν ἔμελλες,
 295 λοιπόν, οὔτε ἀφοῦ θρίσκεσαι μέσα στὴ δική σου χώ-
 ρα, νὰ παύσης τις ψευτιὲς καὶ τις ἀπάτες ποῦ ἀπὸ
 μωρὸ παιδί τις ἀγαποῦσες; Ἐμπρὸς ὅμως, ἄς μὴν τὰ
 λέμε πιά αὐτὰ ἀναμεταξύ μας, ἀφοῦ κι' οἱ δύο μας
 ξέρουμε πονηριὲς, γιατί ἐσὺ εἶσαι ἀπὸ ὅλους τοὺς
 θνητοὺς ὁ πιὸ καλλίτερος στὴ σκέψι καὶ στὰ λόγια
 κι' ἐγὼ ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς θεοὺς φημίζουμε γιὰ
 300 τὴ φρόνησι καὶ τὶς πανουργίες. Οὐτ' ἐσὺ θέβαια γνώ-
 ρισες τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶ, τοῦ Διὸς τὴν κόρη, ποῦ
 πάντα σ' ὅλα σου τὰ βάσανα καὶ τοὺς κόπους σὲ πα-
 ραστέκω καὶ σὲ προφυλάγω καὶ σ' ἔκαμα ἀγαπητὸ
 σ' ὅλους τοὺς Φαίακες. Τώρα πάλι ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ
 ὑφάνω μαζί σου καὶ νὰ εὔρω τρόπο καὶ τὰ πράγματα
 νὰ κρύψω, ὅσα σὲ σένα οἱ λαμπροὶ Φαίακες ἐχάρη-
 305 σαν, γυρνῶντας στὴν πατρίδα, ἀπὸ δική μου θέλησι
 καὶ σκέψι καὶ γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ ὅσες πίκρες εἶνε γρα-
 φτό σου νὰ ὑποφέρης ἀκόμη μέσα στὸ σπιτικό σου
 ἐσὺ ὅμως νὰ τὰ ὑπομένης ὅλα καὶ ἀπὸ ἀνάγκη, καὶ
 τίποτα νὰ μὴν εἰπῇς σὲ κανένα, οὔτε ἄνδρα οὔτε γυ-
 ναῖκα καμμιὰ, πῶς ἦρθες ἀφοῦ περιεπλανήθηκες, ἄλ-
 310 λὰ σωπαίνοντας νὰ ὑποφέρης πολλὰς θλίψεις, ὅταν
 δέχεσαι τὴ βία καὶ τὴν σκληρότητα τῶν ἀνθρώπων.»
 Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
 καὶ εἶπε:

«Εἶνε πολὺ δύσκολο, θεᾶ, θνητὸς νὰ σὲ γνωρίσῃ
 ὅταν σὲ ἀντικρύσῃ, κι' ἂν ἀκόμα παραπολλὰ γνωρί-
 ζει, γιατί ἐσὺ γίνεσαι ὅ,τι θέλεις. Τοῦτο ὅμως ἐγὼ
 καλὰ γνωρίζω, ὅτι πρὶν σ' ἐμένα ἦσουνα μαλακιά,
 315 ὅσον καιρὸ μέσα στὴν Τροία ἐπολεμοῦσαν οἱ γυιοὶ
 τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ ὅμως ἐκυριεύσαμε τὴν ἀψηλὴ
 πόλι τοῦ Πριάμου καὶ μῆκαμε στὰ καράβια κι' ὁ
 θεὸς ἐσκόρπισε τοὺς Ἕλληνες, δὲν σὲ ξανάειδα πιά

ἔπειτα, κόρη τοῦ Διός, οὔτε σὲ κατάλαβα νὰ μῆς
 μέσα στὸ πλοῖο μου γιὰ νὰ μοῦ διώξῃς καμμιὰ θλίψη.
 520 Μόνο πάντοτε περιπλανώμουν μὲ τὴν καρδιά σπαρα-
 γμένη ἔως ὅτου οἱ θεοὶ μ' ἔλυσαν ἀπὸ τὰ βάσανα,
 ἐκτὸς ποῦ στῶν Φαιάκων τὴν πλούσια χώρα μ' ἔδωσες
 θάρρος μὲ τὰ λόγια σου κι' ἡ ἴδια μὲ ὠδήγησες στὴν
 πόλι. Καὶ τώρα στ' ὄνομα τοῦ πατέρα σου σὲ ἱκετεύω
 γονατιστός, γιατί δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ἔφθασα στὴν
 325 ἡλιόλουστη Ἰθάκη μὰ σὲ κάποιαν ἄλλη γῆ εὐρίσκου-
 μαι κι' ἐσὺ θαρρῶ πὼς μὲ κοροϊδεύεις γιὰ νὰ ξεγε-
 λάσῃς τὸ μυαλό μου, πές μου ἂν ἀλήθεια ἔφθασα
 στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα.»

Σ' αὐτὸν ἔπειτα ἀπάντησε ἡ θεὰ ἡ γλαυκόφθαλμη
 Ἀθηνᾶ:

330 «Πάντα τέτοια ἰδέα ὑπάρχει μέσα στὰ στήθη σου
 γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω ἔτσι ποῦ εἶσαι
 δυστυχισμένος, ἐπειδ' εἶσαι εὐγενικός, μυαλομένος
 καὶ γνωστικός γιατί κάθε ἄλλος ποῦ περιπλανήθη-
 κε στὰ ξένα καὶ γύρισε στὸν τόπο του θὰ ἔτρεχε νὰ
 335 ἰδῇ μὲ χαρὰ μέσα στὸ παλάτι του τὰ παιδιὰ καὶ τὴ
 γυναῖκα του, ἐσὺ ὅμως δὲν προτίμησες νὰ μάθῃς οὔ-
 τε νὰ ἐρευνήσῃς πρὶν δοκιμάσῃς τὴ γυναῖκα σου, ποῦ
 πάντα πιστὰ κάθεται γιὰ σένα μέσα στὸ παλάτι καὶ
 πικρὲς πάντα τελειώνει οἱ νύχτες τῆς κι' οἱ μέρες
 μὲ τὸ κλάμμα. Ἐγὼ ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ ἀγνοοῦσα μόνο
 340 τὸ ἥξερα μέσα στὴν ψυχὴ μου ὅτι θὰ ἐπέστρεφες στὴν
 πατρίδα ἀφοῦ θὰ ἔχανες ὅλους τοὺς συντρόφους σου
 δὲν θέλησα ὅμως νὰ μάχουμαι μὲ τὸν Ποσειδῶνα,
 ποῦ εἶν' ἀδελφός μου ἀπὸ τὸν ἴδιο πατέρα, καὶ ἦταν
 ὠργισμένος μέσα στὴν ψυχὴ του παραπολὺ μὲ σένα
 γιατί τὴ φλῶσες τὸν ἀγαπητὸ του γιοῦ. Ἐλα ὅμως νὰ
 345 σοὶ δείξω τὸ ἔδαφος τῆς Ἰθάκης γιὰ νάχῃς πεποί-
 θησι. Αὐτὸ ἐδῶ εἶνε τὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνος τοῦ θα-
 λασσινοῦ γέροντα, αὐτὴ ἐδῶ ἡ πλατύφυλλη ἐλῆξ στὸ
 κεφάλι τοῦ λιμανιοῦ καὶ κοντὰ τῆς τ' ὠραιότατο καὶ
 σκιερὸ σπήλαιο, τὸ ἱερὸ τῶν Νυμφῶν ποῦ λέγονται
 Ναϊάδες αὐτὸ, ποῦ λές, εἶνε τὸ θαλωτὸ σπήλαιο ὅπου
 550 ἐσὺ πολλὰς τέλειες ἑκατόμβες στὶς Νύμφες ἐθυσία-
 ζες κι' αὐτὸ ἐκεῖ εἶνε τὸ Νήριτο, τὸ δασωμένο ὄρος.»

Αὐτὰ εἶπε ἡ θεὰ κι' ἐσκόρπισε τὴν ὁμίχλη καὶ
 φάνηκε ἡ γῆ. Εὐχαριστήθηκε, λοιπόν, ἔπειτα ὁ πολυ-
 παθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, ἐχαιρότανε γιὰ τὴ γῆ τῇ
 355 δικῇ του κι' ἐφίλησε τὴ γῆ τὴν καρποδύτρα. Ἀμέσως
 προσευχήθηκε στὶς Νύμφες, ὕψηλά σηκώνοντας τὰ
 χέρια:

«Νύμφες Ναϊάδες, κόρες τοῦ Διὸς, ποτέ μου δὲν
 ἔλεγα νὰ σᾶς ξαναἰδῶ, τώρα ὅμως χαίρετε γιὰ τὶς
 θερμὲς προσευχὲς μου καὶ δῶρα ὅμως θὰ σᾶς προ-
 σφέρω ὅπως καὶ πρὶν, ἂν ἤθελε μὲ ἀξιώσῃ ἡ θυγα-
 360 τέρα τοῦ Διὸς ποὺ τὴ νίκη καὶ τὰ λάφυρα χαρίζει, νὰ
 ζῶ καὶ τὸν ἀγαπητό μου γυιὸ προστατεύει.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ θεὰ, ἡ γλαυκόφθαλμη
 Ἀθηνα:

«Ἐχε θάρρος κι' αὐτὰ μὴν τὰ φροντίζης στὸ μυα-
 λό σου. Μόνο τὰ πράγματα ἀμέσως τώρα ἄς τὰ βάλ-
 λουμε στὸ θάθος τοῦ θεϊκοῦ σπηλαίου, γιὰ νὰ σοῦ
 365 μένουνε ἐδῶ γερά κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ σκεφθοῦμε γιὰ
 νὰ γίνουμε ὅλα παραπολὺ καλά.»

Αὐτὰ εἶπε ἡ θεὰ καὶ μῆκε μέσα στὸ σκοτεινὸ
 σπήλαιο. ζητῶντας κρυψῶνες ἀνάμεσα στὰ σπηλιὰ
 κι' ὁ Ὀδυσσεύς ὅλα τὰ ἔφερνε πρὶν κοντὰ καὶ τὸ χρυ-
 σάφι καὶ τὸν σκληρὸ χαλκὸ καὶ τὰ καλοφκιαγμένα
 φορέματα, ποὺ τοὺ ἐχάρησαν οἱ Φαίακες. Ὅλ' αὐτὰ
 370 ὠραῖα τὰ ἐτοποθέτησε καὶ στὴν εἴσοδο ἔβαλλε πέτρα
 ἢ Παλλὰς ἢ Ἀθηνα, ἡ κόρη τοῦ ἀσπιδοφόρου Διὸς.
 Ἐκάθησαν κατόπ' οἱ δύο τοὺς κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἱε-
 ρῆς ἐληᾶς καὶ μελετοῦσαν ὀλεθρο γιὰ τοὺς ἀδιάντρο-
 πους μνηστήρες. Ἀπὸ τοὺς δύο τοὺς ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ
 ἡ θεὰ ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνα:

375 «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, σκέψου πῶς θὰ βάλης χέρι ἀπάνω στοὺς ἀναι-
 δεῖς μνηστήρες, ποὺ τρία χρόνια τώρα καταπατοῦν
 τὸ ἀνάκτορό σου καὶ σὲ γάμο ζητοῦν τὴν ἰσόβη σύ-
 ζυγό σου προσφέροντας καὶ δῶρα τοῦ γάμου κι' ἐ-
 κείνη γιὰ τὴν ἐπιστροφή σου θρηνῶντας μέσα στὴν
 380 ψυχὴ της, σ' ὅλους βέβαια δίνει ἐλπίδες καὶ στὸν κα-
 θένα τοὺς ὑπόσχεται μὲ μηνύματα. ὁ νοῦς της ὅμως
 ἄλλα σκέπτεται.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς
καὶ τῆς εἶπε:

«Ἀλλοίμονο, ἀλήθεια παραπολὺ ἔμελλα νὰ χαθῶ
μὲ τὴν κακιά τῇ μοῖρα τοῦ Ἀγαμέμνωνος, τοῦ γυιοῦ
τοῦ Ἀτρέως, μέσα στὰ ἀνάκτορα, ἂν δὲν μοῦ ἔλεγες
385 ἐσύ, θεά, τὰ καθέκαστα ὅλα μὲ τὴ σειρά τους. Ἔλα
ὅμως νὰ ὑφάνης τὸν τρόπο καὶ τὴ σκέψι νὰ βρῆς γιὰ
νὰ τοὺς ἐκδικηθῶ αὐτοὺς καὶ κοντά μου ἢ ἴδια νὰ
σταθῆς ἀφοῦ μοῦ δώσης δύναμι καὶ μεγάλο θάρρος,
ὅπως ὅταν ἐρρίχναμε τὰ λαμπρὰ τῆς Τροίας κάστρα.
Ἄν ἔτσι γεμάτῃ ὀρμῇ μοῦ παρασταθῆς, γλαυκό-
390 φθαλμὴ θεά, καὶ μὲ τρακόσους ἐγὼ εἴμπορῶ νὰ πο-
λεμήσω μαζί μ' ἐσένα, σεβαστὴ θεά, ὅταν πρόθυμῃ
ἐσύ θὰ μὲ βοηθοῦσες.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησ' ἔπειτα ἡ γλαυκόφθαλμη θεά
ἡ Ἀθηνᾶ:

«Πολὺ κοντά σου θὰ εἴμ' ἐγὼ καὶ δὲν θὰ σὲ ἀφή-
σω ἀπὸ τὰ μάτια ὅταν θὰ τὰ κάνουμε αὐτὰ καὶ μοῦ
395 φαίνεται πὼς κάποιος ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες ποὺ κατα-
τρῶνε τὰ ὑπάρχοντά σου, μὲ τὸ αἶμα καὶ μὲ τὰ μυαλά
τοῦ θὰ λερώσῃ χάμω τὸ χῶμα. Ἔλα ὅμως νὰ σὲ κά-
μω ἀγνώριστον σ' ὅλους τοὺς θνητοὺς. Θὰ ζαρῶσω
τ' ὠραῖο σου κορμὶ κι' ὅλα τὰ εὐλύγιστα σου μέλη,
400 θὰ χαλάσω τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου κι' ὁ-
λόγυρα θὰ σὲ ντύσω μὲ κουρέλια ποὺ νὰ προξενῆς
ἀηδία ὅταν σὲ βλέπουν, θ' ἀσκημίνω καὶ τὰ μάτια σου
ποὺ πρὶν ἦτανε ὠραιότατα, ὥστε ἄσκημος νὰ φανῆς
σὲ ὅλους τοὺς μνηστῆρες καὶ στὴ γυναῖκα σου καὶ
στὸ παιδί σου, ποὺ στὸ παλάτι τὸ ἄφησες. Ἐσὺ πρῶτ'
ἀπ' ὅλα στὸν χοιροβοσκὸ νὰ φθάσῃς, ποὺ κυττάζει
405 τοὺς χοίρους σου κι' ἔχει φιλικὲς γιὰ σένα σκέψεις
στὸ νοῦ του καὶ τὸ παιδί σου ἀγαπᾷ καὶ τὴν συνετὴ
Πηνελόπη. Θὰ τὸν εὕρῃς νὰ κάθεται κοντὰ στοὺς χοί-
ρους ποὺ βόσκουν κοντὰ στὸ ἐράχο τοῦ Κόρακα καὶ
στὴν Ἀρέθουσα τῇ θρύσῃ τρώγοντας τὸ γλυκὸ θαλα-
νίδι ποὺ τοὺς ἀρέσει πολὺ καὶ πίνοντας ἀπὸ τ' ἄφθονο
410 νερὸ, αὐτὰ εἶνε ποὺ τρέφουν στοὺς χοίρους τὸ μπό-
λικο λίπος. Ἐκεῖ νὰ μένῃς, κάθησε κοντά του καὶ γιὰ
ὅλα ἐρώτησέ τον, ἕως ὅτου νὰ πάω ἐγὼ στὴ Σπάρτη.»

πού ἔχει τίς ὥραιες γυναῖκες, νὰ προσκαλέσω τὸν Τηλέμαχο, τὸν ἀγαπητό σου γιὸ, Ὀδυσσεῦ, πού πῆγε
 415 στὴν εὐρύχωρη Λακεδαίμονα κοντὰ στὸν Μενέλαο
 γιὰ νὰ ἐρωτήσῃ γιὰ σένα, ἂν κάπου θρίσκεσαι ἀκόμα.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τῆς εἶπε:

«Γιατὶ ἄραγε δὲν τοῦ τάλεγες, ἀφοῦ ὅλα τὰ γνώριζες μέσα στὸ νοῦ σου; Μήπως γιὰ νὰ ὑποφέρῃ κι' κεῖνος θάσσανα ἀφοῦ περιπλανηθῇ κάπου ἀπάνω στὸ ἀπέραντο πέλαγος, κι' οἱ ἄλλοι νὰ τοῦ κατατρῶνε τὴν περιουσία του;»

420 Σ' αὐτὸν ἔπειτ' ἀπάντησε ἡ γλαυκόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ:

«Μὴ τὸν ἔχῃς τόσο πολὺ στὴν θύμησὴ σου τὸν Τηλέμαχο. Ἐγὼ πῆγαινα μαζί του γιὰ νὰ ἔχῃ καλὸ ὄνομα ἀφοῦ πάῃ ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔχει κανένα κόπο τώρα μόνο κάθεται ἡσυχος μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ γιου τοῦ Ἀτρεΰος καὶ ὅλα τὰ ἔχει ἀφθονα κοντὰ του. Ἀλή-
 425 θεια τοῦ ἔχουνε στήσει καρτέρι παλληκάρια μὲ μαῦρο πλοῖο καὶ θέλουνε νὰ τὸν σκοτώσουν πρὶν φθάσῃ στὴ γῇ τῆς πατρίδος του, δὲν μοῦ φαίνεται ὅμως νὰ γίνῃ αὐτό. Πιὸ μπροστὰ ἡ γῇ θὰ φάῃ κάποιον ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες πού τοῦ κατατρῶνε τὴν περιουσία.»

Ἔτο' εἶπε καὶ τὸν ἄγγιξε μὲ ραβδί ἡ Ἀθηνᾶ καὶ
 430 τοῦ ἐξάρωσε τ' ὥραιο του κορμὶ κι' ὅλα τὰ εὐλύγιστα του μέλη καὶ ἐχάλασε τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς του κι' ὀλόγυρα σὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἔβαλε δέρμα ἡλικιωμένου γέροντος, τοῦ ἀσκήμινε καὶ τὰ μάτια πού πρὶν ἦτανε ὠραιότατα κι' ὀλόγυρα τὸν ἔντυσε μὲ ἄλλο ἐλεεινὸ κουρέλι καὶ πουκάμισο, σκισμένα, λε-
 435 ρωμένα, μουτζουρωμένα μὲ θρώμικη καπνιά κι' ἀπὸ πάνω τὸν ἔντυσε μὲ δέρμα μεγάλο γρήγορου ἐλαφιοῦ μαδημένο, τοῦ ἔδωσε στὸ χέρι ραβδί γιὰ νὰ ἀκουμπᾷ κι' ἀσκημο σακκοῦλι σκισμένο σὲ πολλὲς με-
 ριὲς καὶ μὲ κρέμαση ἀπὸ σκοινί.

Κι' ἀφοῦ ἔτσι αὐτὰ τὰ ἐσκέφθηκαν οἱ δύο τους
 440 χωρίσθηκαν κι' ἔπειτα ἐκείνη ἐπῆγε στὴν θεϊκὴ Λακεδαίμονα πρὸς τὸ γιὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ
ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΥΜΑΙΟΥ

Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ λιμάνι τὸ δύσκο-
 λο μονοπάτι ἀνάμεσα στὰ δάση καὶ στὶς κορφές, ἐ-
 κεί ποῦ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ εἶπε πῶς μένει ὁ θεῖος χοιρο-
 βοσκὸς ποῦ αὐτὸς ἐφρόντιζε καὶ πονοῦσε γιὰ τὸ θῖος
 τοῦ ἀφέντη του, περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς σπιτι-
 κοὺς τοὺς δούλους ποῦ εἶχε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς. Μπρο-
 5 στὰ στὴν εἴσοδο τὸν εὗρε νὰ κάθεται, ἐκεῖ ποῦ εἶχε
 χτίσει ἀψηλὴν αὐλὴν σὲ μέρος σκεπασμένο γύρω ὡ-
 ραῖα καὶ μεγάλη κι' ὀλόγυρα εἶχε κάμει δρόμο. Αὐ-
 τὴν τὴν ἔχτισεν ὁ ἴδιος ὁ χοιροβοσκὸς γιὰ τοὺς χοί-
 ρους τοῦ κυρίου του ποῦ ἔλλειπε, χωρὶς νὰ τὸν βοη-
 θήσῃ στὸ χτίσιμο ἢ κυρία του κι' ὁ γέροντας Λαέρ-
 10 τος, μὲ πέντερες τραβηχτὲς καὶ τὴν ἔφραξε μὲ ἀγρια-
 χλαδιές. Ἀπ' ἔξω ἔβαλε παλούκια πυκνὰ καὶ πολλὰ
 ἀπ' τὴν μιὰ ἄκρῃ στὴν ἄλλῃ ἀπὸ μαῦρο ξύλο βαλανι-
 διᾶς μέσα στὴν αὐλὴ εἶχε δώδεκα μαντριά γιὰ τοὺς
 χοίρους, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο, γιὰ νὰ κοιμούνται οἱ
 15 χοῖροι καὶ μέσα στὸ καθένα πενήντα γουροῦνες ποῦ
 χάμω κοιμούνται ἦτανε κλεισμένες, μανάδες· τ' ἄρ-
 σενικά ἔξω ἐπλάγιζαν κι' ἦτανε πολὺ ὀλιγώτερα,
 γιὰτὶ αὐτὰ τὰ ἐλιγόστευαν οἱ ἰσόθεοι μνηστῆρες
 τρώγοντάς τα ἐπειδὴ κάθε φορὰ ἔστελνε ὁ χοιροβο-

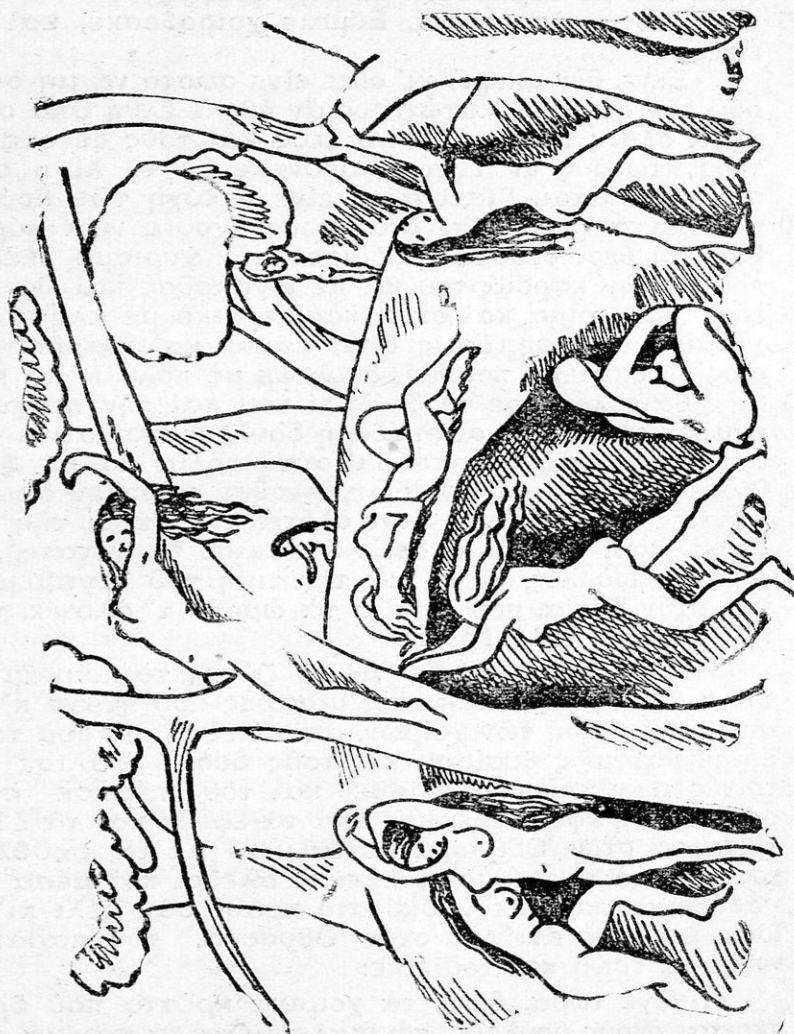
σκός τὸν καλλίτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς καλοθερμεμένους
 20 χοίρους. Τότε ὑπῆρχαν τριακόσιοι ἐξήντα κοντά τους
 πάντα φύλαγαν τέσσερα σκυλιὰ ὅμοια μὲ θηρία, ποὺ
 τὰ ἔθρεψε ὁ λεβέντης χοιροβοσκός. Ὁ ἴδιος γύρω ἀπὸ
 τὰ πόδια του ἔκανε πέδιλα κόβοντας βωδινὸ δέρμα
 ὠραιόχρωμο κι' ἄλλοι τρεῖς χοιροβοσκοὶ εἶχανε πάει
 25 ἐδῶ κι' ἐκεῖ μαζί μὲ τὰ κοπάδια τῶν χοίρων καὶ τὸν
 τέταρτο στὴν πόλι τὸν εἶχε στείλει γιὰ νὰ πάῃ ἀναγ-
 καστικά ἓνα χοῖρο στοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες
 γιὰ νὰ τὸν θυσιάσουνε καὶ νὰ χορτάσῃ ἡ ψυχὴ τους
 ἀπὸ κρέατα.

Ἄξαφνα ὅμως τὰ σκυλιὰ εἶδανε τὸν Ὀδυσσεά
 30 καὶ γαυγίζοντας ἐχύμισαν ἀπάνω του κι' ὁ Ὀδυσ-
 σεὺς ἐκάθησε χάμω μὲ πονηριά καὶ τοῦ ἔφυγε τὸ ραι-
 βδί ἀπὸ τὰ χέρια. Ἐκεῖ, λοιπόν, στὴ μάντρα του μπο-
 ροῦσε ἀσχημα νὰ τὴν πάθῃ. Ὁ χοιροβοσκός ὅμως
 γρήγορα μὲ τὰ γοργὰ του πόδια ἔτρεξε τὸ κατόπι
 35 ἀπὸ τὸ χέρι. Εὐφώναξε δυνατὰ τὰ σκυλιὰ, καὶ τὰ ἔ-
 διωξε ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ πέτρες κι' εἶπε στὸν κύριό του:

«Αἴγο ἀκόμα, γέροντα, καὶ θὰ σὲ κομματιάζαν
 οἱ σκύλοι ξαφνικά καὶ θὰ μὲ καταντρόπιαζες στὸν
 κόσμο» κι' ἄλλα μοῦ ἔδωσαν οἱ θεοὶ βάσανα καὶ στε-
 40 ναγμοὺς γιατί κάθουμαι καὶ θρηνῶ καὶ κλαίω γιὰ
 τὸν ἰσόθεο κύριό μου, γιὰ ὅλους ὅμως τρέφω τοὺς
 παχεῖς τοὺς χοίρους νὰ τοὺς τρῶνε. Ἴσως ἐκεῖνος
 πουθενὰ νὰ περιπλανιέται χωρὶς τροφή σὲ ἀλλόγλωσ-
 σων ἀνθρώπων τῇ χώρᾳ καὶ τὴν πόλιν, ἀν ζῇ ἀκόμα
 45 πουθενὰ καὶ βλέπει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἐλα ὅμως,
 γέροντα, πᾶμε στὴν καλύβα κι' ἀφοῦ κι' ἐσὺ χορτά-
 σης ἀπὸ φαί κι' ἀπὸ κρασί στὴν ψυχὴ σου, νὰ μοῦ πῆς
 ἀπὸ ποῦ εἶσαι καὶ πόσα βάσανα ἔχεις τραθήξει.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τὸν ὠδήγησε στὴν καλύβα ὁ λαμ-
 πρὸς χοιροβοσκός, καὶ τὸν ἔμπασε μέσα καὶ τὸν ἐκά-
 50 θησε, κι' ἀπὸ κάτω ἔβαλλε πυκνὰ κλαδιὰ κι' ἔστρω-
 σε ἀπὸ ἐπάνω δασύμαλλο δέρμα ἄγριας γίδας καὶ
 τοῦ ἐτοίμασε στρώμα μεγάλο, μαλλιαρὸ κι' ἔχαιρεν
 ὁ Ὀδυσσεὺς ποῦ ἔτσι τὸν ὑποδέχτηκε καὶ τοῦ εἶπε:

«Εἶθε νὰ σοῦ δώσῃ ὁ Ζεὺς, ξέने, κι' οἱ ἄλλοι ἀθάνα-

ΤΟ "ΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ"

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

τοι θεοὶ ὅ,τι ποθεῖς περισσότερο ἀπ' ὅλα, γιὰτὶ πρό-
θυμα καὶ μὲ συμπάθεια μὲ δέχθηκες.»

55 Σ' αὐτὸν ἀπάντησες, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, καὶ τοῦ
εἶπες :

«Ξένε, δὲν μπορῶ κι' οὔτε εἶνε σωστὸ νὰ μὴ σεβα-
σθῶ τὸν ξένο καὶ κατώτερος ἂν ἤθελε ἔλθῃ ἀπὸ σένα,
γιὰτὶ ὅλους τοὺς στέλνει ὁ Ζεὺς καὶ τοὺς ξένους καὶ
τοὺς πτωχοὺς κι' εὐχαριστιοῦνται μὲ τὸ λίγο αὐτὸ
ποὺ εὐρίσκεται. Γιὰτὶ αὐτὴ εἶνε ἡ τύχη τῶν δούλων
50 ποὺ πάντα φοβοῦνται ὅταν τοὺς ἔχουνε νέοι κύριοι.
Γιὰτὶ οἱ θεοὶ θέβαια ἐμπόδισαν τὸν γυρισμὸ ἐκείνου
ποὺ μὲ τὴν καρδιά του θὰ μὲ ἀγαποῦσε καὶ θὰ μοῦ
ἔδινε καὶ χτήμα καὶ σπίτι καὶ μερτικὸ μὲ κλῆρο καὶ
γυναῖκα ὡμορφή, ὅπως δίνει πάντα καλὸκαρδὸς κύ-
ριος σὲ ὑπηρετεῖ ποὺ τοῦ δούλεψε μὲ πολὺ κόπο κι' ὁ
65 θεὸς θὰ εὐλογοῦσε τὴ δούλεψί του καὶ τὴν αὐξάνει
καθῶς καὶ σὲ μένα αὐτὴ ἐδῶ ἡ δουλειὰ πληθαίνει ποὺ
ἐγὼ τὴ φροντίζω πάντα. Γι' αὐτὸ πολὺ θὰ μὲ βοη-
θοῦσε ὁ κύριός μου ἂν ἐδῶ γερνοῦσε' χάθηκεν ὁμῶς!
ἄμποτες νὰ ἐχανώταν ἔτσι ὁλότελα ἡ γενιὰ τῆς 'Ε-
λένης γιὰτὶ πολλῶν ἀνδρῶν ἐτσάκισε τὰ γόνατα' κι'
70 ἐκεῖνος, ποὺ λές, πῆγε γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ 'Αγαμέμνο-
νος, στὴν Τροίᾳ, ποὺ θγάζει τὰ ὠραῖα τ' ἄλογα, γιὰ
νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τρῶες.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔσφιξε μὲ τὴ ζώνη τὸ πουκάμισό
του καὶ κίνησε νὰ πάῃ στὶς μάντρες ποὺ ἦτανε κλει-
σμένα τὰ πλήθῃ τῶν χοίρων, ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆρε δυὸ τοὺς
75 ἔφερε καὶ τοὺς θυσίασε καὶ τοὺς δύο, καψάλισε τὶς
τρίχες τους, τοὺς κομάτιασε καὶ τοὺς πέρασε στὶς
σοῦβλες κι' ἀφοῦ τὰ ἔψησε ὅλα τὰ ἔφερε καὶ τὰ ἔβα-
λε κοντὰ στὸν 'Οδυσσεά ζεστὰ μαζὶ μὲ τὶς σοῦβλες
τους καὶ τὰ πασπάλισε μὲ λευκὸ ἀλευρι καὶ μέσα σὲ
γαβάθα ἀνακάτωσε γλυκύτατο κρασί σὰν μέλι κι' ὁ
ἴδιος ἐκάθησε ἀντίκρυ στὸν 'Οδυσσεά, τὸν παροακι-
νοῦσε νὰ τρώῃ καὶ τοῦ εἶπε:

80 «Τρῶγε τώρα, ξένε, τὰ χοιρινὰ κρέατα ποὺ θρι-
σκονται στοὺς δούλους' τὰ διαλεγμένα τὰ παχειὰ τὰ
πρῶνε οἱ μνηστῆρες χωρὶς νὰ ἔχουν στὸ νοῦ τους
οὔτε πῶς θὰ τιμωρηθοῦνε οὔτε καὶ πόνεσι γιὰ τὸ ξένο

- θίδος, θέβαια δὲν τ' ἀγαποῦνε τ' ἄνομα οἱ μακάριοι
 θεοὶ, μόνο τιμοῦνε τὸ δίκην καὶ τὰ σωστὰ ποῦ οἱ ἄν-
 θρωποι κάμουν κι' ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ κυ-
 τάζουν ὅλο τὸ κακὸ καὶ τὴν καταστροφή καὶ πέφτου-
 85 νε ἀπάνω σὲ ξένη χώρα καὶ ὁ Ζεὺς τοὺς χαρίζει λά-
 φυρα κι' ἀφοῦ γιεμίσουν τὰ καράβια τοὺς φεύγουνε
 γιὰ νὰ γυρίσουν στὸν τόπο τους. Καὶ σ' αὐτοὺς ὅμως
 ἀκόμα, μέσα στὸ νοῦ τους φωλιάζει δυνατὸς ὁ φόβος
 τῆς τιμωρίας ἀπὸ τὸν θεό, οἱ μνηστῆρες ὅμως φαί-
 νεται κάτι θὰ ἔχουνε μάθει κι' ἴσως ν' ἀκουσαν κα-
 90 νενὸς θεοῦ φωνή, γιὰ τὸν θλιβερό ὄλεθρο τοῦ Ὀδυσ-
 σέως καὶ γι' αὐτὸ δὲν θέλουνε νὰ γυρέψουνε τὴν Πη-
 νελόπη σύμφωνα μὲ τὸν νόμο ἀπὸ τὸν πατέρα της,
 οὔτε νὰ πᾶνε στὰ σπιτικά τους, μονάχα ἀμέριμνοι
 κατατρῶγουν μὲ ἀναίδεια τὰ χτήματα κι' οὔτε κά-
 νουμε οἰκονομία. Γιατὶ ὅσες μέρες κι' ὅσες νύχτες
 δίνει ὁ Ζεὺς δὲν σφάζουνε ποτὲ ἓνα θῦμα οὔτε δυὸ
 95 μονάχα· ὅσο γιὰ τὸ κρασί σ' αὐτὸ πιά δὲν ἔχουνε μέ-
 τρο οἱ παλιάνθρωποι. Γιατὶ ἀλήθεια ἦτανε ἀμέτρητη
 ἡ περιουσία του. Κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἡρωϊκοὺς
 ἄνδρες δὲν εἶχε τόσα οὔτε ἀπάνω στὴ μαῦρη τῇ στε-
 ριά, οὔτε καὶ στὴν ἴδια τὴν Ἰθάκη. Οὔτε εἴκοσι ἄν-
 δρες μαζεμένοι ἔχουνε τόσα πλοῦτη. Ἐγὼ μπορῶ νὰ
 100 σοῦ τ' ἀριθμήσω. Δώδεκα κοπάδια στὴ στερηά· δώ-
 δεκα κοπάδια πρόβατα κι' ἄλλα τόσα χοῖροι κι' ἄλ-
 λα δώδεκα μεγάλ' ἀπὸ κατσίκες θόσκουν καὶ ξένοι
 καὶ δικοὶ του θοσκοὶ κι' ἐδῶ στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ
 ἔντεκα ὀλάκερα μεγάλα κοπάδια ἀπὸ κατσίκες θό-
 σκουνε καὶ ἄνθρωποι πιστοὶ τὰ φροντίζουν. Κι' ὁ κα-
 θένας ἀπ' αὐτοὺς πάντοτε, κάθε μέρα, τοὺς πηγαίνει
 105 κι' ἀπὸ ἓνα σφαχτὸ, ὅποιον ἀπ' τοὺς καλοθερεμμένους
 τράγους θὰ τοῦ φαινότανε ὁ καλλίτερος. Ἐγὼ αὐτὲς
 ἐδῶ τίς γουροῦνες φυλάγω καὶ τίς περιποιοῦμαι καὶ
 στοὺς μνηστῆρες στέλνω τὸν καλλίτερο χοῖρο ἀφοῦ
 καλὰ τὸν διαλέξω.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρωγε μὲ ὄρεξι κρέατα
 110 κι' ἔπινε κρασί, ἀρπαχτικά, σωπαίνοντας καὶ κακὰ με-
 λετοῦσε γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Κι' ἀφοῦ ἐγευματίσε καὶ
 στηλώθηκε ἡ καρδιά του μὲ τὸ φαγητό, γέμισε ὁ Εὐ-

μαιος κρασί τὸ ποτῆρι ποὺ ἔπινε ὁ ἴδιος καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε κι' ὁ Ὀδυσσεύς τὸ δέχτηκε κι' ἔχαιρε ἡ ψυχὴ του. Τοῦ ἐμίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

- 115 «Ἀγαπητέ μου, ποῖος εἶν' αὐτὸς ποὺ σὲ ἀγόρασε μὲ δικά του πράγματα, τόσο πολὺ πλούσιος καὶ δυνατός ὅπως λές; Εἶπες πὼς αὐτὸς χάθηκε γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος, πές μου, μήπως κάπου τὸν γνωρίζω ἀφοῦ εἶνε τέτοιος, γιατί ὁ Ζεὺς τὸ ξέρει κι' οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ πὼς ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ ἔλεγα ἂν τὸν εἶχα
120 ἰδῇ, γιατί πολὺ κόσμον ἔχω γυρίσει.»

Σ' αὐτὸν ἔπειτ' ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, ὁ ἀρχηγὸς ἀνδρῶν:

- «Γέροντα, κανέναν ἀνθρώπον ποὺ περιπλανιέται κι' ἔρθῃ ἐδῶ καὶ εἰπῇ γιὰ ἐκεῖνον δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ πείσῃ τὴ γυναῖκα καὶ τὸ γυιό του, καὶ μονάχα ψέμματα τοὺς λένε διάφοροι ἄνθρωποι ποὺ στὸν κόσμον γυρίζουν καὶ θέλουνε περιποιήσι κι' ὄχι νὰ ποῦνε τὴν ἀλήθεια. Ὅποιος ξεπέσῃ καὶ βρεθῇ στὸ λαὸ τῆς Ἰθάκης πηγαίνει στὴν κυρία μου, ὅλο ψευτιὲς τῆς ἀραδιάζει κι' ἐκεῖνη τὸν καλοδέχεται, τὸν φιλοξενεῖ καὶ τὸν ἐρωτᾷ τὰ καθέκαστα καὶ καθὼς θρηνεῖ τὰ δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τὰ βλέφαρά της, ὅπως εἶνε τὸ σωστὸ γιὰ
130 μιὰ γυναῖκα ποὺ ὁ ἀνδρας της ἔχει χαθῇ στὰ ξένα. Γρήγορα κι' ἐσύ, γέρο μου, μπορεῖς νὰ φτιάσῃς λόγια μὴ τυχὸν κανέναν σοῦ ἔδινε ροῦχα, χλαῖνα καὶ χιτῶνα, ἐκείνου ὅμως βέβαια τὰ σκυλιά καὶ τὰ γοργόφτερα ὄρνια τοῦ ἔχουνε πιά σχίσει τὸ πετσί ἀπὸ τὰ κόκκαλα ἐπάνω καὶ τὸν ἄφησε ἡ ζωὴ του, εἴτε μέσα στὴ θάλασσα τὸν ἔφαγαν τὰ ψάρια καὶ τὰ κόκκαλά του κάπου
135 βρίσκονται στὴ στερεὰ μὲ ἄμμο πολλὴ σκεπασμένα. Ἔτσι ἐκεῖνος ἐκάθισε καὶ στοὺς δικούς του ὅλους πίσω καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλους σὲ μένα μένουνε οἱ θλίψεις. Γιατὶ δὲν θὰ εὔρω ἄλλον κανένα κύριο τόσο καλὸ καὶ στοργικό, ὅπου κι' ἂν πάω, οὔτε καὶ στοῦ πατέρα μου
140 καὶ στῆς μάνας μου τὸ σπῖτι πάλι ἂν πάω, ὅπου ἐγεννήθηκα κι' οἱ ἴδιοι μὲ ἀνέθρεψαν. Οὔτε θρηνῶ τόσο πολὺ γι' αὐτοὺς ἂν καὶ ποθῶ νὰ τοὺς ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου, στὴν πατρίδα· μόνο τοῦ Ὀδυσσέως ὁ πόθος μὲ

κυριεύει πού ἔφυγε, αὐτόν, ξένη, ἐγὼ καὶ πού δὲν εἶν'
 145 ἐδῶ, σέβομαι νὰ προφέρω τ' ὄνομά του, τόσο πολὺ μὲ
 ἀγαποῦσε καὶ φρόντιζε γιὰ μένα στὴν ψυχὴ του, κι'
 ἐγὼ πάντα τὸν ἀγαπῶ, κι' ἄς βρίσκεται στὰ ξένα.»

Σ' αὐτόν πάλι ἀπάντησε ὁ πολυπαθὴς θεὸς Ὀδυσ-
 σεύς:

«Ἀγαπητέ μου, ἐπειδὴ ὀλωσδιόλου δὲν παραδέχε-
 150 σαι καὶ λὲς πῶς δὲν θὰ ἔρθῃ ἐκεῖνος κι' εἶνε ἀμετά-
 πειστη πάντα ἡ ψυχὴ σου, γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ
 εἰπῶ μάταια λόγια, ἀλλὰ μὲ ὄρκο θὰ σοῦ εἰπῶ πῶς
 θὰ ἔρθῃ ὁ Ὀδυσσεύς. Καὶ γιὰ τὴν καλὴ τὴν εἰδησι
 ἐσύ, εὐθύς πού ἐκεῖνος ἔρθῃ καὶ φθάσῃ στὸ παλάτι
 του, θὰ μὲ ντύσῃς μὲ ὠραῖα φορέματα, μὲ χλαῖνα καὶ
 155 μὲ χιτῶνα· πρὶν ἔρθῃ ὅμως τίποτα δὲν δέχομαι, ἂν
 καὶ μεγάλῃν ἔχω ἀνάγκη γιὰτὶ γιὰ μένα εἶνε μιση-
 τός, σὰν τίς πύλες τοῦ Ἄδῃ, ἐκεῖνος πού ἀπὸ τῆ φτώ-
 χεια του ἀναγκάζεται ψευτόλογα ν' ἀραδιάζῃ. Ἄς
 τὸ γνωρίσῃ, μάρτυρας, τώρα πρῶτα ὁ Ζεὺς καὶ τὸ φι-
 λόξενο αὐτὸ τραπέζι κι' ἡ ἐστία τοῦ γενναίου Ὀδυσ-
 σέως, ὅπου ἔφθασα, πῶς ὅλα αὐτὰ ἀληθινὰ θὰ γίνουν
 160 ὅπως τὰ λέγω. Πρὶν κυλήσῃ ὁ χρόνος αὐτὸς ὁ φειτι-
 νὸς θὰ ἔρθῃ ὁ Ὀδυσσεύς, καθὼς θὰ τελειώῃ αὐτὸς ὁ
 μῆνας κι' ὁ ἄλλος θ' ἀρχινᾷ, στὸ σπίτι του θὰ γυρίσῃ
 καὶ θὰ ἐκδικηθῇ ἐκεῖνον πού ἐδῶ προσβάλλει τὴ γυ-
 ναῖκα του καὶ τὸν δοξασμένο γιού του.»

165 Σ' αὐτόν τότε ἀπάντησες κι' εἶπες, Εὐμαίε χοιρο-
 βοσκέ:

«Γέροντα, δὲν πιστεύω νὰ σοῦ ξεπληρώσω ἐγὼ αὐ-
 τὴ τὴν καλὴ τὴν εἰδησι, οὔτε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ ἔρθῃ πιά
 στὸ σπίτι του, μόνο πίνε ἡσυχος τὸ κρασί σου κι' ἄλλα
 170 ἔξω ἀπ' αὐτὰ ἄς σκεφθοῦμε καὶ μὴ μοῦ τὰ θυμίζῃς
 γιὰτὶ πονάει μέσα στὰ στήθη ἡ ψυχὴ μου ὅταν κανέ-
 νας μοῦ θυμίσῃ τὸν σεβαστὸν ἀφέντη μου. Τὸν ὄρκο
 βέβαια ἄς τὸν ἀφήσουμε καὶ εἶθε νὰ ἔρθῃ ὁ Ὀδυσσεύς
 ὅπως ἐγὼ ποθῶ κι' ἡ Πηνελόπη κι' ὁ γέρον Λαέρτης
 κι' ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος. Τώρα πάλι κλαίω ὀλοένα
 175 γιὰ τὸ παιδί πού γέννησε ὁ Ὀδυσσεύς, γιὰ τὸν Τηλέ-
 μαχο. Αὐτόν, ἀφοῦ τὸν ἀνέθρεψαν οἱ θεοὶ σὰν τρυφε-
 ρὸ βλαστάρη, ἔλενα ἐγὼ πῶς θὰ γενῇ ἀνάμεσα στοὺς

180 ἀνθρώπους καθόλου κατώτερος ἀπὸ τὸν ἀγαπητὸ πα-
 τέρα του στὸ σῶμα καὶ στὴν μορφή θαυμάσιος, αὐτόν,
 ποὺ λές, κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους τοῦ ἐπείραξε
 τὸ φρόνιμο μυαλό του ἢ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους κι' ἐφυ-
 185 γε, γιὰ τὸν πατέρα του νὰ ἐρωτήσῃ στὴν δοξασμένη
 Πύλο. Καρτέρι ὅμως τοῦ ἔχουνε στήσει οἱ λαμπροὶ
 μνηστῆρες καθὼς ὀπίσω θὰ γυρίζῃ, ἄδοξα γιὰ νὰ
 σβύσῃ ἀπὸ τὴν Ἰθάκη ἢ γενιὰ καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἱσθ-
 θεοῦ Ἀρκεισίου. "Ἄς τὸν ἀφήσουμε ὅμως ἐκείνον,
 εἴτε τὸν πιάσουν, εἴτε τοὺς ξεφύγῃ καὶ τὸν προστά-
 185 τευεν ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου, κι' ἔλα πές μου ἐσύ, γέρον-
 τα, τίς δικές σου θλίψεις κι' αὐτὸ ἐδῶ νὰ μοῦ εἰπῇς
 τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ γνωρίζω καλὰ, πιοὺς κι' ἀπὸ τοῦ
 εἶσαι; Ποῦ εἶνε ἡ πόλι σου καὶ οἱ γονεῖς σου; Μὲ ποιοῦ
 καράβι ἦρθες καὶ πῶς σ' ἔφεραν οἱ ναῦται στὴν Ἰθά-
 190 κη; Ποιοὶ ἔλεγαν πῶς εἶνε; Γιατὶ δὲν νομίζω πῶς ἦρ-
 θες ἐδῶ πεζός.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 τοῦ εἶπε:

«Ἐγὼ βέβαια ὅλ' αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ μὲ ὅλη τὴν
 ἀλήθεια. Κι' ἂν ἔδινε ὁ θεὸς γιὰ μᾶς τοὺς δυὸ πολὺν
 καιρὸ νὰ ὑπάρχῃ φαγητὸ καὶ κρασί γλυκὸ μέσα στὴν
 195 καλύβα, ἥσυχοι ἐμεῖς νὰ τρώμε, κι' ἄλλοι τίς δου-
 λειὲς νὰ κάνουν, πάλι δὲν θὰ μπορούσα εὐκολὰ μέσα
 σὲ ὀλόκληρο χρόνο νὰ τελειώσω διηγῶντάς σου τίς
 θλίψεις τῆς ψυχῆς μου, ὅσες ὅλες μαζεμένες ὑπέφε-
 ρα ἀπὸ τὴν θέλησι τῶν θεῶν.

Καυχῶμαι πῶς ἔχω τὸ γένος ἀπὸ τὴν εὐρύχωρη
 Κρήτι, κι' εἶμαι γυιὸς πλουσίου ἀνθρώπου κι' ἄλλους
 200 πολλοὺς ἐνέννησε κι' ἀνέθρεψε γυιούς στὸ σπίτι μέσα
 γνησίους ἢ νόμιμη γυναῖκα του, ἐμένα ὅμως μ' ἐγέν-
 νησε μιὰ ἐρωμένη του σκλάβα ἀγορασμένη, ὅμοια ὅ-
 πως μ' ἐκύτταζε μὲ τοὺς νομίμους γυιούς του ὁ Κά-
 στωρ, τοῦ Ὑλάκος ὁ γυιός, ποὺ ἐγὼ λέω πῶς εἶμαι
 205 γυιὸς τοῦ κι' ὅπου τότε στοὺς Κρήτες ἀνάμεσα ὁ λαὸς
 σάν θεὸ τὸν ἐτιμοῦσε καὶ γιὰ τὴν εὐτυχία του καὶ γιὰ
 τὰ πλούτη καὶ τοὺς δοξασμένους γυιούς του. Αὐτὸν
 ὅμως τὸν εὐρήκανε οἱ μοῖρες τοῦ θανάτου καὶ τὸν ἔ-
 φεραν στὰ δώματα τοῦ "Αδῃ κι' οἱ μεγαλόψυχοι γυιοὶ

- του ἐμοίρασαν τὴν περιουσία του κι' ἔβαλαν κλήρους
 ἀναμεταξύ τους, σ' ἐμένα ὅμως πολὺ ὀλίγα ἔδωσαν
 210 κι' ἓνα σπίτι. Εἶχα πάρει γυναῖκα ἀπὸ πλουσίους ἀν-
 θρώπους γιὰ τὴν ἀξία μου, γιατί δὲν ἤμουν αὐτοτέ-
 νιος, οὔτε φυγοπόλεμος. Τώρα ὅμως ὅλ' αὐτὰ μὲ ἀ-
 φήσανε κι' ἐσὺ τὸ καλὰμι τοῦ σταριοῦ βλέποντας κρί-
 νεις γιὰ τὸν καρπὸ ποὺ ἔχει δώσει, γιατί πολλὴ δυσ-
 215 τυχία μ' εὗρηκε. Βέβαια μοῦ ἔδωσαν θάρρος κι' ὁ Ἄ-
 ρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ δύναμι στὴν μάχη, ὅταν ἐδιά-
 λεγα τοὺς καλλίτερους ἄνδρες γιὰ καρτέρι, κακὰ
 γιὰ τοὺς θεοὺς μελετώντας, ποτὲ δὲν ἔβλεπε μπροστὰ
 τὴν τὸν θάνατο ἢ γενναία μου ψυχὴ, ἀλλὰ πὶδ μπρο-
 220 στὰ ἅπ' ὅλους ἐπηδοῦσα μὲ τὸ δόρυ στὸ χέρι κι' ἐ-
 σκότων' ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ὅποιον δὲν μποροῦσε νὰ
 μοῦ ξεφύγῃ τρέχοντας. Τέτοιος ἤμουν αὖ στὸν πόλεμο·
 ἢ δουλειὰ ὅμως δὲν μοῦ ἄρεζε, οὔτε ἡ νοικοκυρῶσυνή
 ποὶ ἀνατρέφει λαμπρὰ παιδιὰ μονάχα τὰ καράβια
 ἀγαποῦσα μὲ τὰ ὠραῖα κουπιὰ καὶ τοὺς πολέμους
 225 καὶ τὰ καλοπελεκημέν' ἀκόντια καὶ τὰ βέλη, ὀλέθρια
 ὅλα, ποὺ στοὺς ἄλλους εἶνε μισητὰ πολὺ σ' ἐμένα ὅ-
 μως αὐτὰ ἦταν ἀγαπητὰ, ποὺ κάποιος θεὸς βέβαια θὰ
 τὰ ἔβαλε στὸ νοῦ μου, γιατί ὁ κάθε ἄνθρωπος εὐχα-
 ριστιέται μὲ διαφορετικὲς ἀσχολίες. Γιατὶ πρὶν ἀκό-
 230 μῃ πᾶνε στὴν Τροία οἱ γυιοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐννὴά φο-
 ρὲς ἔγιν' ἀρχηγὸς ἀνδρῶν καὶ γρήγορων καρᾶν
 ἐναντίον ξένων ἀνδρῶν καὶ πολλὰ λάφυρα μοῦ ἐτύ-
 χαιναν. Ἀπ' αὐτὰ ἐδιάλεγα ὅσα μοῦ ἄρεσαν περισσό-
 235 τερο κι' ἄλλα πάλι ἔπεφταν στὸν κλῆρο μου καὶ γρή-
 γορα ἐπλούτηνε τὸ σπιτικό μου κι' ἐγὶνα ἔπειτα τρο-
 μερὸς καὶ σεβαστὸς ἀνάμεσα στοὺς Κρήτες. Ὅταν ὅ-
 μως ἐκεῖνο τὸ καταραμένο ταξεῖδι ἐσκέφτηκε ὁ Ζεὺς,
 ποὺ βλέπει μακρὰ, ποὺ πολλῶν ἀνδρῶν ἔσθυσε τὴν
 240 ζωὴ, τότε πὶδ ἐμένα παρακινούσαν καὶ τὸν ξακουστὸν
 Ἰδομενέα νὰ ἐμποῦμ' ἐμπρὸς στὰ καράβια γιὰ τὸ Ἰ-
 λιον καὶ δὲν ὑπῆρχε τρόπος ν' ἀρνηθοῦμε καὶ ἀπὸ φι-
 λοτιμία ἐδεχτήκαμε, μὴν ἔβγῃ τ' ὄνομά μας. Ἐκεῖ,
 λοιπόν, ἐννὴά χρόνια ἐπολεμούσαμεν οἱ γυιοὶ τῶν
 Ἑλλήνων, καὶ τὸν δέκατο χρόνον ἐκυριεύσαμε τὴν πόλι
 τοῦ Πριάμου καὶ φύγαμε γιὰ τὰ σπίτια μας μαζί μὲ

- τὰ πλοῖα κί' ὁ θεὸς διεσκόρπισε τοὺς "Ελληνας. Γιά
 ἑμένα ὅμως τὸν κακόμοιρο συμφορὲς ἐσκέφτηκεν ὁ
 Ζεὺς, γιατί μόνο ἓνα μῆνα ἔμεινα κί' ἐχάρηκα τὰ παι-
 245 διά μου καὶ τὴν γυναῖκα μου καὶ τὰ χτήματά μου.
 "Επειτα πάλι γιά τὴν Αἴγυπτο νὰ ταξειδέψω στή θά-
 λασσα μὲ παρεκινούσε ἡ ψυχὴ μου ἀφοῦ ἐτοίμασσα
 καλὰ τὰ πλοῖα, μοζι μὲ ισόθεους συντρόφους. Ἐννέα
 καράβια ἀρμάτωσα καὶ γρήγορα ἐμαζεύτηκεν ὁ λαὸς
 γιά νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ. Ἐξῆ μέρες ὁλόκληρες οἱ πο-
 250 λυαγαπημένοι σύντροφοί μου τρωγόπιναν κί' ἐγὼ πολ-
 λὰ τοὺς ἔδωσα θύματα καὶ στοὺς θεοὺς νὰ προσφέ-
 ρουνε θυσίαις καὶ οἱ ἴδιοι νὰ ἐτοιμάσουνε τὸ φαγοπότι
 τους, καὶ τὴν ἐβδόμη ἡμέρα ἐμπαρκάραμε κί' ἐπλέα-
 με ἀπὸ τὴν εὐρύχωρη Κρήτη μὲ ὠραία ὀρμητικὴ τρα-
 μουντάνα, εὐκόλα, σάν νὰ πηγαίναμε μὲ τὸ ρέμα τοῦ
 255 ποταμοῦ. Κανένα ἀπὸ τὰ πλοῖα δὲν μοῦ ἔπαθε τίποτα,
 ἀλλὰ γεροὶ καὶ χωρὶς ἀρρώστεια καθήμεθα καὶ τὰ
 πλοῖα τὰ ὠδηγοῦσεν ὁ ἄνεμος κί' ὁ τιμονιέρης. Τὴν
 πέμπτην ἡμέρα ἐφθάσαμε στὸν Αἴγυπτο ποταμό, πού
 ὠραία κυλᾷ καὶ ἐσταμάτησαν σ' αὐτὸν τὸν ποταμό
 τὰ γοργὰ καράβια. Ἐκεῖ παράγγειλα στοὺς πολυα-
 γαπημένους μου συντρόφους αὐτοῦ νὰ μένουνε κοντὰ
 260 στὰ πλοῖα καὶ νὰ τὰ φυλάγουν καὶ σκοποὺς ἐπρόστα-
 ξα νὰ πᾶνε στίς σκοπιές, ὁλόγυρα ἐκείνους ὅμως
 τοὺς ἔσπρωξε ἡ ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος καὶ μὲ τῆς
 ψυχῆς τους τὴν ὀρμὴ γρήγορα ἐρρίχτηκαν κί' ἐρήμα-
 ξαν τοὺς ὠραισιτάτους ἀγροὺς τῶν Αἰγυπτίων, ἐπῆραν
 265 ἀπὸ ἐκεῖ τίς γυναῖκες καὶ τὰ μικρὰ πιαδιὰ κί' ἐκεί-
 νους τοὺς ἐσκότωσαν τοὺς ἴδιους. Γρήγορα ὅμως στήν
 πόλι ἐφθασεν ἡ κραυγὴ τῆς μάχης κί' ἐκείνοι σάν ἀ-
 κούσανε τὴ βοή ἐφθασαν ἐκεῖ μόλις ἐφάνηκεν ἡ αὐγὴ.
 γέμισε ὅλη ἡ πεδιάδα ἀπὸ πεζοὺς καὶ ἄλογα κί' ἀπὸ
 τὴν λάμψι τῶν χαλκίνων ὅπλων, κί' ὁ Ζεὺς, πού μὲ
 τοὺς κεραυνοὺς εὐχαριστιέται, κακὴ φευγάλα ἔδωσε
 στοὺς συντρόφους μου καὶ κανεὶς δὲν ὑπέμεινε τὸν
 270 ἐχθρὸ ν' ἀντικρύσῃ γιατί ἀπὸ παντοῦ τοὺς ἐκύκλωσαν
 οἱ συμφορὲς. Ἐκεῖ, λοιπόν, πολλοὺς ἀπὸ ἑμᾶς ἔσφα-
 ξαν μὲ τὸν κοφτερὸ χαλκὸ κί' ἄλλους τοὺς ἐπίασαν
 ζωντανοὺς γιά νὰ δουλεύουν ἀναγκαστικά. Σ' ἑμένα

Οι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύς ἀρπάζουν τὰς γυναῖκας
τῶν Αἰγυπτίων

- ὅμως ὁ Ζεὺς ὁ ἴδιος στὸ νοῦ μου ἔβαλε αὐτὴν ἔδω
 τὴν σκέψη, ποῦ εἶθε νὰ ἐπέθαινα καὶ νὰ εὔρισκα τὸ ρι-
 275 ζικό μου ἐκεῖ στὴν Αἴγυπτο μέσα, γιατί ὡς φαίνεται
 κι' ἄλλα βάσανα μ' ἐπερίμεναν. Ἐβγάλα εὐθὺς ἀπὸ
 τὸ κεφάλι μου τὴν καλοφτιαγμένη περικεφαλαία καὶ
 τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τοὺς ὤμους μου, ἐπέταξα τὸ δόρυ
 ἀπὸ τὸ χέρι κι' ἐπῆγα ἐμπρὸς στὸ ἄρμα τοῦ βασιλέως,
 ἔπιασα κι' ἐφίλησα τὰ γόνατά του κι' ἐκεῖνος κοντὰ
 280 τοῦ μὲ τράθηξε καὶ μ' ἔσωσε κι' ἀφοῦ μὲ κάθησε στὸ
 ἀμάξι, στὸ σπίτι μ' ἐπῆγε ἐνῶ ἔχυνα δάκρυα. Ἀλήθεια
 παραπολλοὶ ὥρμησαν ἐπάνω μου μὲ ἀκόντια ἀπὸ ξύλο
 μηλιάς κι' ἤθελαν νὰ μὲ σκοτώσουν, γιατί ἦταν πολὺ
 ὠργισμένοι, ἐκεῖνος ὅμως τοὺς κρατοῦσε μακρυὰ για-
 285 στατεύει καὶ πιδὸ πολὺ ἀπ' ὅλα μισεῖ τ' ἄνομα ἔργα.
 Ἐκεῖ, λοιπόν, ἔμενα ἐπτά χρόνια καὶ πολλὰ πράγματα
 ἐμάζεψα ἀνάμεσα στοὺς Αἰγυπτίους, γιατί ὅλοι μοῦ
 ἔδιναν, ὅταν ὅμως τὸ ὄγδοο κύλησε κι' ἦρθε τ' ἄλλο ἔτος
 τότε ἦρθ' ἕνας φοῖνικας, ποῦ ἐγνώριζε πολλὰς ἀπά-
 290 τες, ἀπληστος ἄνθρωπος, ποῦ πολλὰ κακὰ ἔκαμε στοὺς
 ἀνθρώπους, μ' ἔπεισε μὲ πονηριὲς καὶ μαζί του μ' ἐ-
 πῆρε ἕως ὅτου ἐφθάσαμε στὴν Φοινίκη, ὅπου ἦταν τὸ
 σπίτι καὶ τὰ χτήματά του. Ἐκεῖ κοντὰ σ' αὐτὸν ἔμει-
 να ὡς τὸ τέλος τοῦ χρόνου, ὅταν ὅμως πέρασαν πιά οἱ
 μῆνες καὶ οἱ μέρες τοῦ χρόνου ποῦ γυρίζει κι' ἐφθα-
 295 σαν οἱ ὥρες, γιὰ τὴν Λιβύα μ' ἐμπαρκάρισε καὶ μὲ ξε-
 γέλασε πῶς τάχα θὰ πᾶμε μαζί φορτίο, γιὰ νὰ μὲ
 πουλήσῃ ὅμως ἐκεῖ καὶ νὰ πάρῃ μεγάλο ἀντάλλαγμα.
 Στὸ πλοῖο τὸν ἀκολούθησα ἀναγκαστικά, ἄν καὶ τὸν
 ὑποψιαζόμουν, κι' ἐφεύγαμε μ' εὐνοϊκὸ δυνατόν ἀνε-
 300 τὴν Κρήτη, ὁ Ζεὺς ὅμως ὄλεθρο τοὺς ἐμελετοῦσε. Κι'
 ὅταν πιά ἀφήσαμε τὴν Κρήτη καὶ καμμιὰ ἄλλη δὲν ἐ-
 φαίνετο στερηρά, ἀλλὰ μοναχὰ ὁ οὐρανὸς κι' ἡ θάλασ-
 σα, τότε ἔστησε σκοτεινὸ σύννεφο ἐπάνω ἀπὸ τὸ πλοῖο
 ὃ γυιὸς τοῦ Κρόνου κι' ἐσκοτείνιασεν ἡ θάλασσα ἀπὸ
 305 κάτω. Τὴν ἴδια ὥρα ἐβρόντησε ὁ Ζεὺς καὶ μέσα στὸ
 πλοῖο ἔρριξε κεραυνὸ κι' ὀλόκληρο ἐστριφογύρισε ὁ-
 ταν κτυπήθηκε ἀπὸ τὸν κεραυνὸ τοῦ Διὸς, ἐγέμισε κα-

- πνὸς ἀπὸ θειάφι κι' ὅλοι ἔπεσαν ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖο. Ὀ-
μοίους μὲ τίς κουροῦνες τοὺς ἔφερνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὸ
κῦμα γύρω ἀπὸ τὸ μαῦρο πλοῖο κι' ὁ θεὸς τοὺς ἀφαι-
ροῦσε τὴν ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ στὴν πατρίδα. Σ' ἐμέ-
310 να ὁμως ὁ Ζεὺς, ἄν καὶ εἶχα θλίψεις στὴν ψυχή, τὸ
πελῶριο κατάρτι τοῦ κυανόπρωρου πλοίου ἔβαλε στὰ
χέρια μου γιὰ νὰ ξεφύγω ἀκόμα τὴν συμφορά. Ἀγ-
κάλιασα, λοιπόν, τὸ κατάρτι κι' ὀλέθριοι μ' ἐπαίρναν
ἄνεμοι. Ἐννῆς ἡμέρες μ' ἐθαλασσοδερναν καὶ τὴν δε-
κάτη σκοτεινὴ νύχτα στὴν γῆ τῶν Θεσπρωτῶν μ' ἐ-
315 πλησίασε κυλῶντας με τὸ μεγάλο κύμα. Ἐκεῖ μὲ πε-
ριποιήθηκεν ὁ βασιλεὺς τῶν Θεσπρωτῶν, ὁ ἥρωϊκὸς
Φαίδων· γιατί ὁ εἶς, ἀπητὸς τοῦ ὁ γυιὸς ἦρθε καὶ μὲ
βρῆκε σβυσμένον ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ τὴν κούρασι, μ'
ἐπῆγε στὸ σπίτι ἀφοῦ μὲ σήκωσε μὲ τὸ χέρι τοῦ ἕως
ὅτου ἔφθασε στ' ἀνάκτορα τοῦ πατέρα του καὶ ροῦχα
320 μοῦ φόρεσε, χιτῶνα καὶ χιτῶνα. Ἐκεῖ ἔμαθα γιὰ τὸν
Ὀδυσσεά, γιατί ἔλεγε πῶς τὸν ἐφιλοκίνησε καὶ τὸν
ἀγάπησε, καθὼς τραβοῦσε γιὰ τὴν πατρικὴ του γῆ
καὶ μοῦ ἔδειξε τὰ πράγματα ὅσα ἐμάζεψε ὁ Ὀδυσ-
σεύς, καὶ χαλκὸ καὶ χρυσάφι καὶ καλοδουλεμένο σί-
δερο. Ὡς τὴν δεκάτη γενεά, λοιπόν, μπορεῖ μ' αὐτὰ
325 νὰ τρέφῃ ἕναν ἄνθρωπο τόσους θησαυροὺς τοῦ Ὀ-
δυσσεῶς εἶχε μέσα τὸ παλάτι τοῦ βασιλέως. Γιὰ ἐ-
κείνον ἔλεγε πῶς πῆγε στὴν Δωδώνη γιὰ ν' ἀκούσῃ
ἀπὸ τὴν θεϊκὴ τὴν ὑψηλόκλαδη βαλανιδιά τὴν θέλησι
τοῦ Διός, μὲ ποιὸν τρόπο νὰ γυρίσῃ στὸν πλούσιο λαὸ
330 τῆς Ἰθάκης, ποῦ τόσα χρόνια τώρα λείπει, νὰ γυρίσῃ
δηλαδὴ φανερά ἢ κρυφά. Σ' ἐμένα τὸν ἴδιο ὠρκίστηκε
ὁ Φαίδων, κάνοντας σπονδὲς μέσα στὸ σπίτι του, πῶς
ἔχει ρίξει τὸ καράβι στὴ θάλασσα κι' εἶν' ἐτοιμοὶ οἱ
σύντροφοι ποῦ τὸν Ὀδυσσεά θὰ ξαποστείλουν στὴν
ἀγαπητὴ γῆ τῆς πατρίδος του· ἐμένα ὁμως ἔστειλε
335 προτιήτερα, γιατί ἔτυχε νὰ περνᾷ καράβι Θεσπρωτῶν
γιὰ τὸ Δουλίχιον ποῦ ἄφθονο βγάζει σιτάρι. Τότε αὐ-
τὸς ἐπρόσταξε βέβαια νὰ μὲ στείλουνε μὲ κάθε φρον-
τίδα στὸν βασιλέα Ἀκαστον, σ' αὐτῶν ὁμως τὰ μυα-
λὰ ὑπῆκε κακὴ σκέψι γιὰ μένα γιὰ νὰ μ' εὕρῃ ἀκόμη
πολὺ μεγάλῃ συμφορά. Ὅταν πιά πολὺ μακρὰ ἀπὸ

- τὴν γῇ ἔπλεε τὸ θαλασσοπόρο πλοῖο, ἀμέσως ἐσκέ-
 340 φθηκαν νὰ μὲ πουλήσουν δοῦλο, μ' ἔγδυσαν ἀπὸ τὰ
 ροῦχα μου, τὴν χλαῖνα καὶ τὸν χιτῶνα μου καὶ μοῦ
 ἔβαλαν τ' ἄσκημα κουρέλια καὶ τὸ ξεσκισμένο που-
 κάμισο ποῦ καὶ σὺ ὁ ἴδιος τὰ βλέπεις μὲ τὰ μάτια
 σου. Τὸ βράδυ ἔφθασαν στὴν ἡλιόλουστην Ἰθάκη καὶ
 345 τὸτ' ἐμένα μὲ δέσανε μέσα στ' ὠραῖο πλοῖο μὲ σκοινὶ
 καλοστριμμένο, στερεά, κι' αὐτοὶ ἐβγήκανε ἀπὸ τὸ
 πλοῖο βιαστικὰ κοντὰ στὴν ἀκρογιαλία κι' ἐδὲν ἤ-
 σαν. Ἐμένα ὅμως τὰ δεσμά μου οἱ θεοὶ οἱ ἴδιοι τίς ἐ-
 χαλάρωσαν καὶ τὰ ἔλυσαν, σκέπασαν τότε τὸ κεφάλι
 μου ὀλόγυρα μὲ τὰ κουρελιασμένα μου ροῦχα, κατέ-
 350 ῥηκαν στὸ πελεκημένο τιμόνι καὶ πλησίασαν στὴ θά-
 λασσα τὸ στῆθος μου, ἔπειτα καὶ μὲ τὰ δύο μου χέρια
 κωπηλατοῦσα κολυμπώντας καὶ πολὺ γρήγορα ἐβγή-
 κα ἔξω μακριὰ ἀπὸ ἐκείνους. Ἐκεῖ ἀνέβηκα σὲ μέρος
 γεμᾶτο θάμνους μέσα στὸ πολυανθισμένο δάσος κι'
 ἔμεινα ζαρωμένος κι' ἐκεῖνοι πολὺ ἐστέναζαν ὅταν
 355 ἐγύρισαν· στὸ πλοῖο καὶ δὲν μ' εὗρηκαν· δὲν τοὺς ἐ-
 φάνηκεν ὅπως ὀφελιμώτερο νὰ μὲ γυρέψουνε πρὸ μα-
 κρυά. Ἐπῆγανε πίσω στὸ λαμπρὸ καράβι κι' ἐμένα
 οἱ θεοὶ οἱ ἴδιοι μ' ἐκρυψαν εὐκόλα καὶ μ' ἐπλησίασαν
 ὀδηγώντας με στὴν κατοικία φρονίμου καὶ γνωστικοῦ
 ἀνθρώπου, γιατί ἴσως νὰ μοῦ εἶνε γραφτὸ νὰ ζῆσω
 ἀκόμη.»
 360 Σ' αὐτὸν ἀπάντησες καὶ εἶπες, Εὐμαίε χοιροβοσκέ:
 «Δυστυχισμένε ξένε, πολὺ μοῦ ἐλύπησες τὴν ψυχὴ
 μ' αὐτὰ ποῦ διηγήθηκες, ὅσα ἔπαθες κι' ὅσο περιε-
 πλανήθηκες. Ἐκεῖνα ὅμως βέβαια δὲν τὰ εἶπες ὅπως
 ἔποεπε νομιῶν κι' οὔτε θὰ μὲ πείσης μὲ ὅσα εἶπες γιὰ
 365 τὸν Ὀδυσσεά ποιὰ σου ἡ ἀνάγκη τέτοιος ποῦ εἶσαι
 νῶ λὲς ψέματα στὰ χαμένα, γιατί ἐγὼ ὁ ἴδιος ξέρω
 καλὰ γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ κυοῖου μου ὅλ' οἱ θεοὶ τὸν
 ἐμίσησαν παραπολύ, γιατί δὲν τὸν κατέστρεψαν ἀνά-
 μεσα στοὺς Τρῶες ἢ στὰ χέρια τῶν ἰδικῶν του, ἀφοῦ
 ἔβαλ' ἐμπρὸς τὸν πόλεμο. Τότε θὰ τοῦ ἔκαναν τάφο οἱ
 πανέλληνες κι' ἀκόμη θ' ἄφινε μενάλο ὄνομα ὅπως
 370 στὸ παιδί του, τώρα ὅμως ἄδοξα τὸν ἀποῶξαν οἱ ἄρ-
 πυιες κι' ἐγὼ βρίσκομ' ἐξορία κοντὰ στὰ γουροῦνια

κι' οὔτε πηγαίνω στήν πόλι ἐκτός ἂν καμμιά φορά ἡ
 συνετὴ Πηνελόπη μὲ παρακινήσῃ ὅταν ἔρθῃ εἰδήσι
 ἀπὸ κάπου. Κι' ὅσοι εἶνε στὸ σπῖτι ἐρωτοῦν τότε τὰ
 375 καθέκαστα, κι' ὅσοι λυποῦνται ποῦ λείπει ὁ βασιλεὺς
 τόσον καιρὸ κι' ὅσοι μὲ χαρὰ τρῶνε ἀτιμώρητα τὰ
 ὑπάρχοντά του. Ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω πιά νὰ γυρεύω
 καὶ νὰ ἐρωτῶ ἀφ' ὅτου ἓνας Αἰτωλὸς μὲ ἀπάτησε μὲ
 380 λόγια, πὼς τάχατε κάποιον ἐσκοτώσε καὶ πολὺ περι-
 πλανήθηκε στὸν κόσμον, ἦρθε στὴ μάντρα ἐδῶ κι' ἐγὼ
 τὸν περιποιώμουν. Μοῦ εἶπε, λοιπόν, πὼς τὸν εἶχε δῇ
 ἀνάμεσα στοὺς Κρήτες κοντὰ στὸν Ἰδομενέα νὰ ἐπι-
 σκευάζῃ τὰ καράβια ποὺ τὰ ἐτσάκισεν ἡ θύελλα, κι'
 385 ἔλεγε πὼς θάρθῃ ἢ κατὰ τὸ θέρος ἢ κατὰ τὸ φθινό-
 πωρον, μὲ πολλὰ πράγματα, μαζί μὲ τοὺς ἰσοθέους
 συντρόφους του. Καὶ σύ, γέροντα πολυθασανισμένε,
 ἀφοῦ σ' ἐμένα σὲ ὠδήγησεν ὁ θεὸς μὴ μοῦ λὲς ψέμα-
 τα γιὰ νὰ μοῦ χαριστῆς καὶ νὰ μ' εὐχαριστήσῃς γιατί
 ἐγὼ δὲν θὰ σὲ σεβασθῶ, οὔτε θὰ σὲ φιλοξενήσω γι'
 αὐτὰ ποὺ εἶπες, ἀλλὰ ἐπειδὴ φοβοῦμαι τὸν Δία ποῦ
 τοὺς ξένους προστατεύει καὶ σπλαχνίζομαι κι' ἐσένα
 390 τὸν ἴδιο.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 τοῦ εἶπε:

«Βέβαια κάποια ἄπιστη ψυχὴ ἔχεις μέσα στὰ στή-
 θη ὥστε κι' ἀφοῦ ὠρκίστηκα δὲν κατῶρθωσα νὰ σὲ
 πείσω. Ἐλα ὅμως τώρα νὰ κάνουμε μιὰ συμφωνία κι'
 395 ἀπὸ ἐπᾶνω μας καὶ γιὰ τοὺς δυὸ ἅς εἶνε μάρτυρες οἱ
 θεοὶ ποὺ τὸν Ὀλύμπο κατέχουν. Ἄν γυρίσῃ ὁ κύριός
 σου σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπῖτι, νὰ μὲ ντύσῃς μὲ φορέματα,
 μὲ χλαῖνα καὶ χιτῶνα καὶ νὰ μὲ στείλῃς νὰ πάω στὸ
 Δουλίχιον, ἐκεῖ ποὺ θέλει ἡ ψυχὴ μου κι' ἂν τυχὸν καὶ
 δὲν ἔρθῃ, ὅπως λέγω, νὰ μαζέψῃς τοὺς δούλους καὶ
 400 νὰ μὲ ρίξῃς κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο βράχο γιὰ νὰ φο-
 βῇ κι' ἄλλος πτωχὸς νὰ σὲ ξεγελάσῃ.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε ὁ θεὸς χοιροβοσκός:
 «Ξένε, ἔτσι ποὺ λὲς ὠραῖο ὄνομα καὶ δόξα θ' ἀπο-
 χτοῦσα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ τῶρ' ἀμέσως
 καὶ στὸ μέλλον, ποὺ στήν καλύβια μου σὲ ὠδήγησαν
 καὶ σοῦ πρόσφερα δῶρα φιλοξενίας καὶ τὴν ἄλλη ὥρα

405 νά σ' ἐσκότωνα καί νά σοῦ ἔπαιρνα τὴν ζωὴ σου· πολὺ
 ὠραῖα ἔπειτα θά μπορούσα νά προσεύχωμαι στὸν Δία,
 τὸν γιὸ τοῦ Κρόνου. Τώρα ὅμως εἶνε ἡ ὥρα τοῦ δεί-
 πνου μακάρι πολὺ γρήγορα νά ἔρθουνε μέσα οἱ σύν-
 ρτοφοί μου γιὰ νά ἐτοιμάσουμε ὠραῖο τραπέζι μέσα
 στὴν καλύβα.»

Ἔτσι αὐτοὶ ἐμίλουσαν ἀναμεταξύ τους κι' ἦρθαν
 410 κοντὰ τους οἱ χοῖροι κι' οἱ χοιροβοσκοὶ κι' ὅπως συ-
 νήθιζαν ἐκλείσανε τὰ θηλυκά νά κοιμηθοῦνε στὶς
 μάντρες κι' ἐσηκώθηκεν ὑπερβολικὸς θόρυβος τῶν
 χοίρων ποὺ τοὺς ἐμάντριζαν. Στους συντρόφους του
 τότε ἐπρόσταξεν ὁ θεὸς χοιροβοσκός:

«Φέрте τὸν καλλίτερο ἀπὸ τοὺς χοίρους, νά τὸν θυ-
 415 σιάσω γιὰ τὸν ξένο ποὺ εἶνε ἀπὸ μακρυνὸ μέρος κι' οἱ
 ἴδιοι ἐμεῖς θά ὠφεληθοῦμε ποὺ πολὺ καιρὸ ὑποφέ-
 ρουμε καὶ βασανιζόμεθα γιὰ τὰ λευκόδοντα γουρού-
 νια κι' ἄλλοι ἀτιμώρητα τρῶνε τὸν κόπο μας.»

Ἔτσι ἐφώνησε κι' ἔσκισε ξύλα μὲ τὸν ἄσπλαχνο
 χαλκό, κι' ἐκεῖνοι χοῖρον ἐφέρανε παχύτατο, πέντε
 420 χρονῶν. Ἀπάνω στὴ σκάρα τὸν ἔστησαν οὐδ' ἐλησμό-
 νησε ὁ χοιροβοσκός, ὅπως ἦταν σωστό, τοὺς ἀθανά-
 τους, γιὰτὶ ἦταν μυαλωμένος καὶ θεοφοβούμενος, ἀλλ'
 ἀρχινῶντας τὴ θυσία τὶς τρίχες τοῦ χοίρου μὲ τὰ λευ-
 κά δόντια ἔρριχνε στὴ φωτιά καὶ προσεύχονταν σὲ
 ὅλους τοὺς θεοὺς νά γυρίσῃ ὁ συνετὸς Ὀδυσσεὺς στὸ
 σπιτικό του. Ἐσήκωσεν ὕστερα μιὰ σχίζα ἀπὸ βαλα-

425 νιδιὰ ποὺ ἐπίτηδες εἶχεν ἀφήσει καὶ τὸν ἐχτύπησε κι'
 ἐκείνου ἐφυγεν ἡ ζωὴ του. Οἱ ἄλλοι τὸν ἐσφαξαν καὶ
 τὸν καψάλισαν καὶ γρήγορα τὸν ἀνοιξαν κι' ὁ χοιρο-
 βοσκὸς ἔβαζεν ὠμὰ κρέατα, ἀρχινῶντας ἀπ' ὅλα τὰ
 μέλη τοῦ ζώου, ἐπάνω στὸ παχὺ λίπος καὶ τὰ ἔβαλε
 στὴ φωτιά ἀφοῦ τὰ πασπάλισε μὲ ἄλεϋρι, κομμάτια-

430 σαν τ' ἄλλα καὶ τὰ ἐπέρασαν στὶς σοῦβλες, προσε-
 κτικά τὰ ἐψήσανε καὶ τὰ ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ φωτιά κι'
 ὅλα μαζί τὰ ἔβαλαν στὶς τάβλες. Ἐπάνω σηκώθηκε ὁ
 χοιροβοσκός νά κόψῃ τὶς μερίδες, γιὰτὶ πολὺ καλὰ
 ἐγνώριζε ἀπ' αὐτά. Ὅλα τὰ κομμάτιασε καὶ τὰ ἔκα-

435 τὴν ἔβαλε χάρις γιὰ τὶς νῦμφες καὶ τὸν Ἑρμῆ, τὸν

γυιὸ τῆς Μαίας, καὶ τὶς ἄλλες τὶς ἐμοίρασε στὸν καθένα μὲ ὁλόκληρη τῇ ράχῃ τοῦ χοίρου μὲ τὰ λευκὰ δόντια ἐτίμησε τὸν Ὀδυσσεά κι' εὐχαρίστησε τὴν ψυχὴ τοῦ κυρίου του. Τοῦ ἐμίλησε, λοιπόν, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

440 «Εἶθε, Εὐμαίε, νὰ γίνῃς ἀγαπητὸς στὸν πατέρα Δία ὅπως ἐγίνες σ' ἐμένα, ὅπου στὴν κατάστασι ποὺ εὐρίσκομαι μὲ ὅλα τ' ἀγαθὰ μὲ τιμᾶς.»

Σ' αὐτὸν τοῦ ἀπάντησες καὶ τοῦ εἶπες, Εὐμαίε χοιροβοσκέ:

«Τρῶγε, ταλαίπωρε ξένε, κι' εὐχαριστήσου μ' αὐτὰ ἐδῶ ποὺ βρίσκονται κι' ὁ θεὸς τὸ ἓνα θὰ δώσῃ τὸ ἄλλο
445 θὰ τ' ἀφήσῃ, ὅπως τοῦ ἀρέσει στὴν ψυχὴ του· γιατί ὅλα μπορεῖ νὰ τὰ κάμῃ.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐθυσίασε τὶς ἀπαρχές στοὺς αἰώνιους θεοὺς κι' ἀφοῦ ἔκαμε σπονδὴ ἔβαλε στὸ χέρι τοῦ πορθητοῦ τῶν πόλεων Ὀδυσσεῶς κρασί φλομωμένο κι' ἐκεῖνος κάθησε κοντὰ στὸ μερίδιό του ψωμί τοὺς ἐμοίρασεν ὁ Μεσαύλιος πού, καθὼς φαίνεται, ὁ ἴδιος ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἀγόρασε ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀναχώρησι τοῦ κυρίου του χωρὶς τὴν βοήθεια τῆς κυρίας

450 τοῦ καὶ τοῦ γέροντος Λαέρτου τὸν ἀγόρασε, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς Ταφίους μὲ πράγματα δικά του. Ἐκεῖνοι, λοιπόν, στὰ ἔτοιμα φαγητὰ ἀπλώσανε τὰ χέρια. Κι' ὅταν τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγητοῦ ἔσθυσαν τὸν πόθο,
455 ἐσῆκωσε τὸ ψωμί ὁ Μεσαύλιος κι' ἐκεῖνοι χορτάτοι ἀπὸ ψωμί καὶ κρέατα ἐπήγανε νὰ πλαγιάσουν.

Ἦρθε ἡ νύχτα, ἄσχημη καὶ χωρὶς φεγγάρι, κι' ὅλη τὴν νύχτα ὁ Ζεὺς ἔβρεχε κι' ἐφυσοῦσε δυνατὸς πονέντες, ποὺ πάντα εἶνε ὕγρὸς. Σ' αὐτοὺς ἐμίλησε ὁ Ὀδυσσεὺς, δοκιμάζοντας τοὺς χοιροβοσκούς, μήπως ὁ ἴδιος ὁ Εὐμαῖος θὰ ἐβγαζε νὰ τοῦδινε τὴ χλαῖνα του
460 ἢ θὰ παρακινοῦσε κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς συντρόφους του, γιατί πολὺ ἐφρόντιζε γι' αὐτόν:

«Ἄκουσε τώρα, Εὐμαίε κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι σύντροφοι. Θὰ ὁμιλήσω τώρα καὶ θὰ καυχῇθῶ γιατί μὲ παρακινεῖ τὸ δυνατό κρασί ποὺ καὶ τὸν πῖθ φρόνιμο τὸν κάνει καὶ τραγουδεῖ καὶ γελᾷ μὲ τὴν καρδιά του καὶ
465 στὸν χορὸ τὸν σέρνει καὶ τὸν κάνει νὰ λέῃ λόγια ποὺ

- καλλίτερα θὰ ἦταν νὰ μὴ τὰ ἔλεγε. Μιὰ ὅμως ποῦ
 τώρα ἄρχισα, δὲν θὰ τὸ κρύψω. Μακάρι νὰ ἤμουνα
 τώρα ἔτσι νέος καὶ νὰ εἶχα τὴν λεβεντιά μου ὅπως
 ὅταν κάτω ἀπὸ τὴν Τροία ἐστήναμε καρτέρι. Ὁ Ὀ-
 470 δυσσεὺς κι' ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως ὁ Μενέλαος ἦταν ἐπὶ
 κεφαλῆς κι' ἐγὼ τρίτος ἀρχηγὸς ὕστερ' ἀπ' αὐτοὺς,
 γιατί αὐτοὶ μὲ παρεκινούσαν. Ὅταν ὅμως ἐφθάσαμε
 κοντὰ στὴν πόλι καὶ στὸ ὕψηλὸ τὸ κάστρο, ἐξαπλω-
 θήκαμε χάμω, γύρω ἀπὸ τὴν πόλι, ἀνάμεσα σὲ μέρη
 μὲ πυκνοὺς θάμνους, στίς καλάμιες καὶ στοὺς βάλ-
 475 τούς, ζαρωμένοι κάτω ἀπὸ τὰ ὅπλα μας. Γρήγορα ἐ-
 πλάκωσε ἀσχημὴ νύχτα παγωμένη, ὁ Βορρηᾶς ἐμά-
 νιαζε κι' ἐφυσούσε κι' ἀπὸ ἐπάνω μας ἔπεφτε τὸ χιόνι
 σὰν πάχνη, κρύο, καὶ κρουστάλλιασαν οἱ ἀσπίδες
 μας. Ὅλ' οἱ ἄλλοι ἐκεῖ εἶχανε χλαῖνες καὶ χιτῶνες
 καὶ ἥσυχοι ἐπλάγιαζαν σκεπασμένοι στοὺς ὤμους μὲ
 480 τίς ἀσπίδες· ἐγὼ ὅμως κινῶντας γιὰ τὴν ἐνέδρα ἄφη-
 σς τὴν χλαῖνα μου στοὺς συντρόφους ἀπὸ ἀμυαλιά,
 γιατί ἔλεγα πὼς δὲν θὰ κρύωνα καὶ χωρὶς χλαῖνα,
 καὶ ἀκολουθοῦσα μονάχα μὲ τὴν ἀσπίδα καὶ μιὰ ὡ-
 ραιοτάτη ζώνη. Ὅταν ὅμως ἦταν πιά τὸ τρίτο μέρος
 τῆς νυκτὸς καὶ τ' ἄστρα ἐπήγαιναν νὰ δύσουν, τότε
 εἶπα ἐγὼ στὸν Ὀδυσσεά, ποῦ ἦτανε κοντά, σκουντῶν-
 τας τον μὲ τὸν ἀγκῶνα, κι' ἐκεῖνος ἀμέσως μὲ ἄκουσε:
 485 «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσ-
 σεῦ, δὲν εἶμαι πιά μὲ τοὺς ζωντανούς, ἀλλὰ μ' ἐτσά-
 κισε τὸ κρύο, γιατί δὲν ἔχω χλαῖνα, ἀλλὰ μὲ ξεγέλα-
 σεν ὁ θεὸς καὶ εἶμαι μόνο μὲ τὸ πουκάμισο καὶ τώρα
 πιά δὲν θὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ κακὸ.»
 490 «Ἔστ' εἶπα κι' ἐκεῖνος αὐτὸ τὸ σχέδιο ἔβαλε στὸ
 νοῦ του, ποῦ αὐτὸς ἦταν ἱκανὸς νὰ σκέπτεται καὶ νὰ
 πολεμᾷ σιγανὰ μοῦ ἐμίλησε καὶ μοῦ εἶπε:
 «Σῶπα τώρα, μὴ τυχὸν καὶ σ' ἀκούσῃ κανένας ἀπὸ
 τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.»
 «Ἔτσι ἐμίλησε καὶ στὸν ἀγκῶνα ἐστήριξε τὴν κε-
 φαλή του καὶ εἶπε:
 495 «Ἀκοῦστε, ἀγαπητοί μου, θεϊκὸ ὄνειρο μοῦ ἦρθε
 στὸν ὕπνο μου, γιατί πολὺ μακρὰ ἐτραθήξαμε ἀπὸ
 τὰ καράθια· θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπήγαινε κανεὶς νὰ εἰπῇ

στὸν γυιὸ τοῦ Ἀτρέως τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἀρχηγὸ
τῶν λαῶν, νὰ ἐπρόσταζε περισσοτέρους νὰ ἔρθουν
ἐδῶ ἀπὸ τὰ πλοῖα.»

Ἔτο' εἶπε, ἐσηκώθηκ' ἔπειτα γρήγορα ὁ Θόας, ὁ
γυιὸς τοῦ Ἀνδραίμονος, κί' ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του τὴν
500 κόκκινή του χλαῖνα κί' ἔφυγε τρεχάτος γιὰ τὰ πλοῖα.
Κί' ἐγὼ μέσα σ' ἐκείνου τὸ φόρεμα ἐξαπλώθηκα μ'
εὐχαρίστησι κί' ἀνέτειλεν ἡ χρυσόθρονος Ἥως. Μα-
κάρι νὰ ἤμουνα τώρα ἔτσι νέος καὶ νὰ εἶχα τὴ λεβεν-
τιά μου, γιατί τότε θὰ μοῦ ἔδινε κάποιος ἀπὸ τοὺς
βοσκοὺς μιὰ χλαῖνα μέσα στὴν καλύβα καὶ ἀπὸ ἀγά-
πη πρὸς τὸν ξένο καὶ ἀπὸ σεβασμὸ σὲ γενναῖον ἄνδρα
505 τώρα ὅμως μὲ περιφρονοῦν, γιατί ἔχω ἄσχημα ροῦχα
στὸ σῶμα μου ἀπάνω.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησες καὶ εἶπες, Εὐμαίε χοιρο-
βοσκέ:

«Γέροντα, πολὺ ὠραία τὰ διηγήθηκες ὅσα μᾶς εἶ-
πες κί' οὔτε εἶπες τίποτε ποὺ δὲν ταίριαζε, οὔτε κί' ἄ-
νώφελα τὰ εἶπες. Γι' αὐτὸ οὔτε φόρεμα θὰ σοῦ λείψῃ
510 τώρα, οὔτε ἄλλο τίποτα ἀπὸ ὅσα πρέπει νὰ πάρῃ πο-
λυπαθῆς ἱκέτης ὅταν μὲ ἀνταμώσῃ. Τὸ πρῶτ' ὅμως
πάλι θὰ ξαναφορέσῃς τὰ κουρελιασμένα σου ροῦχα.
Γιατὶ δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ πολλὲς χλαῖνες καὶ χιτῶνες
γιὰ ἀλλαγμὰ νὰ φορῇ κανεῖς, παρὰ μιὰ μονάχα εἶνε
γιὰ κάθε ἄνδρα. Ὅταν ὅμως ἔρθῃ ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς
τοῦ Ὀδυσσέως, αὐτὸς θὰ σοῦ δώσῃ ροῦχα καὶ χλαῖνα
515 καὶ χιτῶνα καὶ θὰ σὲ ξαποστείλῃ ὅπου σὲ παρακινεῖ
νὰ πᾶς ἢ καρδιά κί' ἢ ψυχὴ σου.»

Αὐτὰ εἶπε κί' ἐσηκώθηκε καὶ κοντὰ στὴ φωτιά τοῦ
ἔστρωσε κρεβάτι ἀπὸ δέρματά προβάτων καὶ γι-
διῶν. Ἐκεῖ ἐπλάγιασε ὁ Ὀδυσσεὺς κί' ἀπὸ ἐπάνω τοῦ
520 ἔρριξε χλαῖνα χονδρὴ καὶ μεγάλη ποὺ ἦταν κοντὰ
τοῦ γιὰ ν' ἀλλάξῃ καὶ νὰ τὴν φορῇ ὅταν ἦτανε βαρυ-
χειμωνιά.

Ἔτσι ἐκοιμᾶτο ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ κοντὰ τοῦ ἐ-
κοιμηθῆκανε τὰ βοσκόπουλα, στὸν χοιροβοσκὸ ὅμως
525 δὲν τοῦ ἄρεσε ἐκεῖ νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ μα-

κρυά από τοὺς χοίρους. Ἐπῆγε ἔξω, λοιπόν, κι' ὅπως
 ἦτανε τὸ σωστὸ τὰ ἐτοίμαζε ὅλα κι' ἔχαιρεν ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς ὅπου τόσο ἐφρόντιζε γιὰ τὰ ὑπάρχοντά του
 ὁ Εὐμαιος, ὅσο ἔλειπε μακρυά. Πρῶτα ἔβαλε κοφτερὸ
 σπαθὶ γύρω στοὺς δυνατοὺς του ὤμους κι' ἔπειτα
 530 στὴ χλαῖνα του ἐτυλίχτηκε γιὰ νὰ τὸν φυλάῃ ἀπὸ τὸν
 ἀέρα ποὺ ἦταν πολὺ χονδρὴ, κι' ἔρριξε ἀπάνω προβιά
 γίδας καλοθρεμμένης καὶ μεγάλης κι' ἐπῆρε καὶ σου-
 θλερὸ ἀκόντιο ποὺ διώχνει τὰ σκυλιὰ καὶ τοὺς ἀν-
 θρώπους κι' ἐκίνησε νὰ πάῃ ἐκεῖ ποὺ οἱ χοῖροι μὲ τὰ
 λευκὰ τὰ δόντια ἐκοιμόνταν κάτω ἀπὸ τὸν σκαλιστὸ
 βράχο καὶ ποὺ ὁ Βορρηᾶς δὲν τοὺς πιάνει.

.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο

Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ
 ΕΡΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΜΑΙΟΝ

Καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ ἐπῆγε στὴν εὐρύχωρη Λακε-
 δαίμονα νὰ ὑπενθυμίῃ τὴν ἐπιστροφή στὸν γενναῖο
 γυιὸ τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ γιὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ
 γυοῖσῃ. Εὐοῆκε, λοιπόν, τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν λαμ-
 πρὸ γυιὸ τοῦ Νέστορος πλαγιασμένους στὸ προαύλιον
 5 τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος εἶχε
 ἀποκοιμηθῇ ἡσυχᾶ, τὸν Τηλέμαχον ὅμως δὲν τὸν ἔ-
 παρνε ὁ γλυκὸς ὕπνος, ἀλλὰ μέσα στὴν ψυχὴ του ὁ-
 λόκληρην τὴν ἀθάνατη νύχτα τὸν ἐκρατοῦσαν ἄγρυ-
 πνον οἱ ἔγνοιες γιὰ τὸν πατέρα του. Κοντὰ του δὲ

10 ἐστάθηκε καὶ τοῦ ἐμίλησε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηναΐα:

- «Τηλέμαχε, δὲν εἶνε πιά σωστό νὰ περιπλανᾶσαι μακρὰ ἀπὸ τ' ἀνάκτορά σου, ἀφίνοντας καὶ τὰ κτήματά σου καὶ ἀνθρώπους ὕβριστικούς μέσα στο σπίτι σου, μὴ τυχὸν κι' ὅλα σοῦ τὰ καταφάγουν τὰ πράγματά σου ἀφοῦ τὰ μοιρασθοῦνε ἀνάμεταξύ τους κι' ἐσὺ μάταια τότε θὰ ἔκανες αὐτὸ τὸ ταξειίδι. Μόνο νὰ παρακαλέσης εὐθύς τὸν γενναῖο Μενέλαο νὰ σ' ἐξαποστείλῃ γιὰ νὰ εὕρῃς ἀκόμη τὴν ἄψογη μητέρα σου μέσα στο σπίτι. Ὁ πατέρας της καὶ οἱ ἀδελφοὶ της ἄρχισαν πιά νὰ τὴν παρακινεῖν νὰ παντρευθῇ τὸν Εὐρύμαχο, γιὰτὶ αὐτὸς ὑπερτερεῖ ὅλους τοὺς μνηστήρες στὰ δῶρα καὶ πολλὰ ἔστειλε καὶ σ' αὐτοὺς γιὰ νὰ τὸν προτιμήσουν. Κύτταξε, λοιπόν, μήπως χωρὶς
- 20 τὴν θέλησί σου πάρῃ τίποτε ἀπὸ τὸ σπίτι. Ξέρεις δὰ τὴν ψυχὴ τῆς γυναικός, θέλει πάντα νὰ ὠφελῇ τὸ σπίτι ἐκείνου ποὺ τὴν παντρεύεται καὶ δὲν θυμάται πιά τὰ προηγούμενα παιδιὰ της καὶ τὸν ἀγαπημένο σύζυγο ὅταν αὐτὸς πεθαίνῃ, οὔτε καὶ φροντίζει διῶλου. Ἐσὺ ὅμως ἀφοῦ γυρίσης ὀπίσω ἡμπορεῖς νὰ ἀναθέσης τὴ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ σ' ἐκείνην ἀπὸ τίς δοῦλες ποὺ σοῦ φαίνεται καλλίτερη ἀπ' ὅλες, ἕως ὅτου σοῦ φανερώσουνε οἱ θεοὶ λαμπρὴ καὶ ὠραία νύφη. Κι' ἄλλον λόγον θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ σὺ βάλε τον στο νοῦ σου. Οἱ καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς μνηστήρες σοῦ ἔχουνε στήθει καρτέρι στο στενὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Σύμης,
- 30 ποὺ εἶνε ὅλο πέτρα, καὶ θέλουνε νὰ σὲ σκοτώσουν πρὶν φθάσῃς στὴ γῇ τῆς πατρίδος σου. Δὲν μοῦ φαίνεται ὅμως νὰ γίνουν αὐτά. Προτῆτερα θὰ φάῃ ἡ γῇ κάποιον ἀπὸ τοὺς μνηστήρες ποὺ κατατρῶνε τὴν περιουσίαν σου. Ἐσὺ ὅμως νὰ κρατᾷς τὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο μακρὰ ἀπὸ τὰ νησιά καὶ νὰ ταξειδεύῃς τὴ νύχτα καὶ ὀπίσω θὰ σοῦ στείλῃ πρύμα τὸν ἀέρα ἐκεῖνος ἀπὸ
- 35 τοὺς ἀθανάτους ποὺ σὲ προφυλάει καὶ σὲ σώζει. Ὅταν ὅμως φθάσῃς πιά στὴν πρώτη ἀκτὴ τῆς Ἰθάκης, τὸ πλοῖο καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους νὰ τοὺς στείλῃς στὴν πόλι καὶ σὺ ὁ ἴδιος πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ πᾶς στὸν χοιροβοσκὸ ποὺ φυλάει τοὺς χοίρους σου καὶ σὲ ἀγα-
- 40 πᾶ πολὺ ἐσένα. Ἐκεῖ νὰ μείνῃς τὴν νύχτα κι' αὐτὸν

νὸ τὸν στείλῃς στὴν πόλιν νὰ φέρῃ τὴν εἶδῃσι τοῦ ἔρ-
χομοῦ σου στὴν φρόνιμη Πηνελόπεια νὰ εὐχαριστηθῇ
ποῦ εἶσαι καλά κι' ἐγύρισες ἀπὸ τὴν Πύλο.»

Αὐτὰ εἶπ' ἐκείνη κι' ἐφυγε πρὸς τὸν ὑψηλὸν Ὀλυμ-
πο, κι' ὁ Τηλέμαχος ἐξύπνησε τὸν γυιὸ τοῦ Νέστορος
45 ἀπὸ τὸν γλυκὸ τὸν ὕπνο σκουντῶντας τὸν μὲ τὸ πόδι
τοῦ καὶ τοῦ εἶπε:

«Ξύπνα, γυιὲ τοῦ Νέστορος Πεισίστρατε, φέρε νὰ
ζέψῃς τ' ἄλογα τὰ μονόνοχα κάτω ἀπὸ τὸ ἀμάξι γιὰ
νὰ πάρουμε δρόμο.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος ὁ Πεισί-
στρατος:

«Τηλέμαχε, δὲν εἶνε διόλου δυνατόν, ἂν καὶ βιαζό-
μεθα γιὰ τὸ ταξιδεῖν, νὰ ταξιδεύουμε μὲ τὸ ἀμάξι ἄ-
50 νάμεσα στὴ σκοτεινὴ νύχτα, γρήγορα ὅμως θὰ ἔρθῃ
ἡ Αὐγὴ. Ἀλλὰ περίμενε ἕως οὔτου ἔρθῃ φέονοντας δῶ-
ρα καὶ τὰ βάλλῃ ἐπάνω στὸ ἀμάξι ὁ ἥρωϊκὸς γυιὸς τοῦ
Ἀτρέως, ὁ ἔακουστὸς ἀκοντιστὴς Μενέλαος, καὶ νὰ
σὲ ἀποχαιρέτησῃ μὲ καλά λόγια, γιὰτὶ ἐκείνους πάντα
θυμᾶται ὁ Ζεὺς τὸν ἄνθρωπο ποῦ θὰ τὸν φιλοξενήσῃ
55 ὁποῖος τοῦ κάνει ἐγκάρδια περιποίησι.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἦρθεν ἡ χρυσόθρονος Ἥως.
Καὶ κοντὰ τοὺς ἦρθεν ὁ γενναῖος Μενέλαος, ἀφοῦ ἐ-
σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι, ἀπὸ τὸ πλευρὸ τῆς Ἑλέ-
νης μὲ τὰ ὠραῖα μαλλιά. Μόλις τὸν ἐκατάλαβε ὁ ἀγα-
πητὸς γυιὸς τοῦ Ὀδυσσέως ἐφόρεσ' εὐθύς βιαστικὰ
60 στὸ σῶμα τοῦ τὸν λαμπρό του χιτῶνα κι' ἔβαλε μεγά-
λο ἐπανωφόρι ἐπάνω στοὺς δυνατοὺς τοῦ ὤμους ὁ ἦ-
ρων, πρὸς τὴν θύρα ἐπήγε, κοντὰ τοῦ ἐστάθηκε καὶ
τοῦ εἶπεν ὁ Τηλέμαχος ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς τοῦ θεοῦ
Ὀδυσσέως:

«Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε εὐγενικέ, ἀρχηγὲ τῶν
65 λαῶν, τώρα πιά νὰ μὲ στείλῃς στὴν ἀγαπητὴ γῆ τῆς
πατρίδος μου γιὰτὶ ἡ ψυχὴ μου πολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ πάω
στὸ σπιτικό μου.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ γενναῖος Μενέλαος:

«Τηλέμαχε, δὲν θὰ σ' ἐμποδίσω ἐγὼ πολὺ καιρὸ
ἐδῶ πέρα, ἀφοῦ θέλεις νὰ γυρίσῃς στὴν πατρίδα θὰ
70 κατηγοροῦσα καὶ κάθε ἄλλον ποῦ θὰ ἐφίλευε ξένους

Ὁ ὠραίος μνηστήρ Ἀντίνοος καὶ ἡ φρόνιμη Πηνελόπη.
«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΟΣ»

καὶ θὰ τοὺς ἀγαποῦσε παραπολὺ ἀλλὰ καὶ παραπολὺ
 θὰ τοὺς μισοῦσε προτιμότερο εἶνε πάντοτε τὸ σωστό.
 Τὸ ἴδιο ἄσκημο εἶνε ὅταν παρακινῇ κανεῖς τὸν ξένα
 νὰ φύγῃ χωρὶς ἐκεῖνος νὰ θέλῃ κι' ὅταν τὸν ἐμποδίσῃ
 ἐνῶ ἐκεῖνος βιάζεται νὰ φύγῃ τὸν ξένο πρέπει νὰ
 τὸν ἀγαπᾷ κανεῖς ὅταν εἶνε κοντά του καὶ νὰ τὸν
 75 στέλνῃ στὸν τόπο του ὅταν ἐκεῖνος θέλῃ. Μεῖνε ὁμως
 ἕως ὅτου φέρω ὠραῖα δῶρα καὶ τὰ βάλω μέσα στὸ
 ἀμάξι, νὰ τὰ ἰδῇς μὲ τὰ μάτια σου, νὰ εἰπῶ καὶ στὶς
 γυναῖκες νὰ ἐτοιμάσουν μέσα στὸ παλάτι γεῦμα ἀπὸ
 ὅσα εὐρίσκονται ἄφθονα μέσα στὸ σπίτι. Γιατὶ καὶ
 τὰ δυὸ εἶνε τὸ φαγητό, τιμὴ καὶ ὠμορφιὰ ἀλλὰ καὶ
 ὠφέλεια μαζί, νὰ ταξειδεύετε τόσον πολὺ δρόμο ἐπά-
 νω στὴν ἀπέραντη τῇ γῇ ἀφοῦ γευματίσετε. Κι' ἂν
 80 θέλῃς νὰ στραφῇς κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ μέσον
 τοῦ Ἀργούς, περιμένε νὰ ἔλθω κι' ἐγὼ μαζί, νὰ ζέψω
 τ' ἄλογα καὶ νὰ σὲ ὀδηγῶ στὶς πόλεις τῶν ἀνθρώπων
 καὶ κανεῖς δὲν θὰ μᾶς προπέμψῃ ἔτσι, ἀλλὰ θὰ σοῦ
 προσφέρῃ κάτι νάχῃς μαζί σου, εἴτε κανένα τριπόδι
 85 ἀπὸ καλὸ χαλκὸ, εἴτε λεβέτι ἢ δυὸ μουλάρια ἢ χρυσὸ
 ποτήρι.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Γιὰ τοῦ Ἀτρέως, εὐγενικὲ Μενέλαε, ἀρχηγὲ τῶν
 λαῶν, θέλω πιά νὰ γυρίσω στὸ σπιτικό μου, γιατί
 φεύγοντας δὲν ἄφησα ὀπίσω ἐπιστάτη στὰ πράγματά
 μου καὶ φοβοῦμαι μήπως ζητώντας τὸν ἰσόθεο πατέ-
 90 ρα μου χαθῶ κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος ἢ μήπως μοῦ χαθῇ ἀπὸ
 τὸ παλάτι κανένα πολῦτιμο κειμήλιο.»

Ἄμα τ' ἄκουσε αὐτὸ ὁ γενναῖος πολεμιστὴς Μενέ-
 λαος ἐπρόσταξεν ἀμέσως στὴ γυναῖκα του καὶ στὶς
 δοῦλες νὰ ἐτοιμάσουν γεῦμα μέσα στ' ἀνάκτορα ἀπὸ
 τ' ἄφθονα ποὺ ὑπῆρχαν μέσα. Κοντά του ἐπῆγε ὁ γυιὸς
 95 τοῦ βοηθοῦ Ἑλεωνέως, ἀφοῦ ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβ-
 βάτι, γιατί δὲν κατοικοῦσε πολὺ μακριὰ ἀπ' αὐτόν.
 Σ' αὐτὸν διέταξε ὁ γενναῖος πολεμιστὴς Μενέλαος ν'
 ἀνάψῃ φωτιά καὶ νὰ ψήσῃ ἀπὸ τὰ κρέατα κι' ἐκεῖνος
 ὅταν τ' ἄκουσε δὲν ἀπείθησε. Κι' ὁ ἴδιος ὁ Μενέλαος
 κατέβηκε στὸν θάλαμο ποὺ μοσκοβολοῦσε, ὅχι μόνος
 100 του, μαζί του ἐπῆγε ἡ Ἑλένη κι' ὁ Μεγαπένθης. "Ο-

ταν ὁμως ἔφθασαν ἐκεῖ πού εὐρίσκοντο τὰ κειμήλια
του, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀφείως ἐπῆρε τότε ποτῆρι διπλὸ καὶ
στὸ γυιό του τὸν Μεγαπένθη ἐπρόσταξε νὰ φέρῃ ἀρ-
γυρὸ κρατῆρα. Ἡ Ἑλένη ἐπῆγε καὶ στάθηκε κοντὰ
105 στὰ ἐρμάρια ὅπου ἦτανε μέσα πέπλοι πολυποίκιλοι,
πού ἡ ἴδια τοὺς εἶχε κάμει, ἀπὸ αὐτοὺς ἓναν ἐσήκωσε
καὶ τὸν ἔφερε ἡ Ἑλένη, ἡ θεία γυναῖκα, τὸν ὠραιότε-
ρο στὰ στολίδια καὶ τὸν μεγαλειέτερο πού ἔλαμπε σὰν
ἄστρο καὶ ἦτανε κάτω ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἐκί-
νησαν τότε νὰ πάνε ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ δώματα ἕως ὅτου
110 ἔφθασαν στὸν Τηλέμαχο. Σ' αὐτὸν εἶπε ὁ ξανθὸς Με-
νέλαος:

«Τηλέμαχε, εἶθε νὰ σοῦ δώσῃ τὸ γυρισμὸ στὴν πα-
τρίδα σου, ὅπως ἐπιθυμεῖς μὲ τὸ νοῦ σου, ὁ Ζεὺς πού
δυνατὰ μὲ τοὺς κεραυνοὺς βροντᾷ ὁ σύζυγος τῆς Ἥ-
ρας κι' ἀπὸ τὰ δῶρα ὅσα βρίσκονται κειμήλια μέσα
115 στὸ σπίτι μου θὰ σοῦ χαρίσω τὸ ὠραιότερο καὶ πολυ-
τιμότερο θὰ σοῦ χαρίσω κρατῆρα καλοδουλεμένο·
ὁλόκληρος εἶνε ἀσημένιος καὶ τὰ χεῖλη του εἶνε μόνον
χρυσωμένα, εἶνε τοῦ Ἥφαιστου ἐργασία. Μοῦ τὸ προ-
σέφεραν ὁ ἥρωϊκὸς Φαίδιμος, ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδο-
νίων, ὅταν ἔμεινα στὸ παλάτι του κατὰ τὸν γυρισμό
μου στὴν πατρίδα. Σ' ἐσένα θέλω αὐτὸν ἐδῶ νὰ τὸν
χαρίσω.»

120 Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ χέρια του ἔβαλε διπλὸ ποτῆρι
ὁ ἥρωϊκὸς γυιὸς τοῦ Ἀτρέως καὶ μπροστὰ ἔφερε κι'
ἐτοποθέτησε λαμπρὸν κρατῆρα ὁ δυνατὸς Μεγαπέν-
θης, ἀσημένιο. Ἦρθε καὶ ἡ Ἑλένη ἡ ὠμορφότατη,
πέπλο στὰ χέρια τῆς κρατῶντας, καὶ τοῦ εἶπε:

Κι' ἐγὼ δῶρον σ' ἐσένα, τέκνον ἀγαπητό, χαρίζω
125 αὐτὸ τὸ ἐνθύμιον ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Ἑλένης γιὰ τὴν
πολυπόθητη τοῦ γάμου σου τὴν ὥρα, γιὰ τὴν γυναῖκα
σου νὰ τὸν φορῇ, κι' ὡς τότε ἄς μένῃ στὸ παλάτι σου
κοντὰ στὴν ἀγαπητὴ σου μητέρα. Κι' ἐσύ μὲ χαρὰ εὐ-
χομαι νὰ μοῦ φθάσῃς στὸν καλοχτισμένον οἶκο σου
καὶ στὴν γῆ τῆς πατρίδος σου.»

130 "Ἐστ' εἶπε καὶ στὰ χέρια του τὸν ἔβαλε κι' ἐκεῖνος
τὸν ἐδέχτηκε μὲ χαρά. Αὐτὰ τὰ ἐπῆρε ὁ ἥρωϊκὸς Πει-
σίστρατος καὶ τὰ ἐτοποθέτησε στὸ καλᾶθι τοῦ ἀμα-

- ξιοῦ κι' ὅλα τὰ ἐθαύμαζεν ἡ ψυχὴ του. Στὴν αἴθουσα
 τότε τοὺς ὠδήγησεν ὁ ξανθόμαλλος Μενέλαος. Ἐκά-
 θησαν ἔπειτα εὐθὺς ἐπάνω σὲ καθίσματα καὶ θρόνους.
 135 Κανάτι γιὰ νύψιμο τῶν χειρῶν ὠραῖο, χρυσό, ἔφερε
 ἡ ὑπηρέτρια· καὶ τοὺς ἔχυνε νὰ πλυθοῦνε ἐπάνω ἀπὸ
 ἀργυρῇ λεκάνῃ καὶ κοντὰ τοὺς ἔστησε πελεκητὸ τρα-
 πέζι. Τὸ ψωμὶ ἔφερε κι' ἔβαλε στὸ τραπέζι ἡ σεβαστὴ
 οἰκονόμος τοὺς ἔβαλε ἐπάνω καὶ πολλὰ φαγητὰ μ-
 140 εὔγενεια μεγάλη. Κοντὰ τοὺς ὁ γυιὸς τοῦ Βοήθου ἐ-
 τεμάχισε τὰ κρέατα κι' ἐμοίρασε μερίδες. Κρασί κε-
 νοῦσε ὁ γυιὸς τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Κι' ἐκεῖνοι στὰ
 ἔτοιμα φαγητὰ ποὺ ἦσαν μπροστὰ τοὺς ἀπλώναν τὰ
 χέρια. Κι' ἀφοῦ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγητοῦ τὸν πόθον
 ἔσθυσαν, τότε πιά ὁ Τηλέμαχος κι' ὁ λαμπρὸς γυιὸς
 145 τοῦ Νέστορος ἔξεψαν τ' ἄλογα κι' ἀνέβηκαν στὸ τε-
 χνικὰ δουλεμένο ἀμάξι κι' ἐτράβηξαν ἔξω ἀπὸ τὸ
 προαύλιο κι' ἀπὸ τὴν ἡχηρὴ αἴθουσα. Κατόπι τοὺς ἐ-
 πήγαινε ὁ γυιὸς τοῦ Ἀτρέως, ὁ ξανθὸς Μενέλαος,
 γλυκὸ κρασί κρατῶντας στὸ δεξί του χέρι μέσα σὲ
 150 χρυσὸ ποτήρι γιὰ νὰ φύγουν ἀφοῦ κάνουν σπονδές.
 Ἐστάθηκεν ἐμπρὸς ἀπὸ τ' ἄλογα καὶ προχωρῶντας
 τοὺς εἶπε:

«Χαίρετε καὶ οἱ δύο σας, παλληκάρια, καὶ εἰπέτε
 τοὺς χαίρετισμούς μου στὸν Νέστορα, τὸν βασιλέα
 τῶν λαῶν, γιατί βέβαια σ' ἐμένα ἦτανε μαλακὸς σὰν
 πατέρας, ὅσον καιρὸ μέσα στὴν Τροίᾳ ἐπολεμοῦσαμε
 οἱ γιοὶ τῶν Ἑλλήνων.»

- 155 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος καὶ
 τοῦ εἶπε:

«Μὲ πολλὴ εὐχαρίστησι, εὐγενικὲ Μενέλαε, θὰ τὰ
 εἰποῦμε σ' ἐκείνον ὅλ' αὐτὰ ὅπως τὰ λὲς ὅταν φθά-
 σουμε. Εἶθε κι' ἐγὼ γυρνῶντας στὴν Ἰθάκῃ νὰ εὕρι-
 σκα τὸν Ὀδυσσεα μέσα στὸ σπίτι καὶ νὰ τοῦ ἔλεγα
 πὼς ἔρχομαι· ἀφοῦ εὗρήκα κοντὰ σου τέτοια μεγάλη
 ἀγάπη καὶ φέρνω ἐνθύμια πολλὰ καὶ ὠραῖα.»

- 160 Σ' αὐτὸν καθὼς ἔτσι ἐμίλησε δεξιὰ του πέταξε ἓνα
 πουλί, ἓνας ἀετός, ἄσπρη πελώρια χῆνα κρατῶντας
 στὰ νύχια του, ἡμερὴ ἀπὸ ὀρνιθῶνα πίσω του ἔτρεχαν
 μὲ φωνές ἀπὸ κοντὰ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐκεῖνος ὁ-

μῶς ἐπῆγε κοντὰ στὸν Τηλέμαχο καὶ στοὺς ἄλλους,
 κι' ἀφοῦ τοὺς ἐφθασεν ἀπὸ τῆς θείας ἐπέταξεν ἐμπρὸς
 ἀπὸ τ' ἄλλα. Κι' ἐκεῖνοι καθὼς τὸν εἶδαν ἐχάρηκαν
 165 κι' ἀναγάλλιασε ἡ ψυχὴ μέσα στὸ νοῦ τους.

Σ' αὐτοὺς τότε ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ γυιὸς τοῦ Νέ-
 στορος, ὁ Πεισίστρατος:

«Σκέψου καὶ εἰπέ μας, εὐγενικὲ Μενέλαε, ἀρχηγέ
 τῶν λαῶν, ἂν γιὰ ἐμᾶς τοὺς δυὸ ἐφάνερωσεν ὁ θεὸς
 αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημάδι ἢ γιὰ σένα.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ σκέφθηκε ὁ πολεμικὸς Μενέλαος πῶς
 170 ν' ἀποκριθῇ σ' αὐτὸν ὅπως πρέπει, ἀφοῦ ἐννοήσῃ τὸν
 οἰωνό. Τὸν ἐπρόλαβεν ὁμῶς ἡ Ἑλένη ἢ μακρόπεπλος
 καὶ εἶπε:

«Ἀκοῦστε με κι' ἐγὼ θὰ σᾶς τὰ ἐξηγήσω τὰ μαν-
 τέματα ὅπως στὴν ψυχὴ μου τὰ βάζουν οἱ ἀθάνατοι
 κι' ἔτσι πιστεύω θὰ γίνουν. Ὅπως αὐτὸς ὁ ἀετὸς ἄρ-
 παξε χῆνα σπιτικιά ἀφοῦ κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὄρος, ὅπου
 175 εἶνε ἡ γενεὰ του κι' ἐκεῖ ἔχει γεννηθῇ, ἔτσι κι' ὁ Ὀ-
 δυσσεύς, ἀφοῦ πάθει πολλὰ κακὰ καὶ ὑποφέρει πολ-
 λὰ περιπλανήσεις, θὰ γυρίσῃ στὸ σπιτί του καὶ θὰ
 ἐκδικηθῇ ἴσως μάλιστα καὶ τώρα νὰ εἶνε μέσα στὸ
 σπιτί του καὶ προστοιμάζει συμφορὰ γιὰ ὅλους τοὺς
 μνηστῆρες.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος καὶ
 εἶπε:

«Εἴθε τώρα ἔτσι ὁ Ζεὺς νὰ τὰ κάμῃ, ποὺ δυνατό
 180 μὲ τὸν κεραυνὸ βροντᾷ, ὁ σύζυγος τῆς Ἥρας. Γι' αὐ-
 τὸ κι' ἐγὼ σ' ἐσένα ἐκεῖ στὴν Ἰθάκῃ θὰ προσεύχωμαι
 ὅπως σὲ θεά.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐμαστίγωσε τὰ δυὸ ἄλλα κι' ἐκείνα
 πολὺ γρήγορα ἐχύθηκαν στὴν πεδιάδα ἀνάμεσ' ἀπὸ
 τὴν πόλιν μὲ ὀρμὴ μεγάλη. Κι' ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ ἀμά-
 ξι ἐτράνταζαν, μὲ τὸν ζυγὸ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τους.
 185 Ἔδωσε ὁ ἥλιος κι' ἐσκοτείνιασαν ὅλ' οἱ δρόμοι ὅταν
 ἐφθασαν στὶς Φηρές, στὸ ἀνάκτορο τοῦ Διοκλέους, τοῦ
 γυιοῦ τοῦ Ὀρτιλόχου, ποὺ ὁ Ἀλφειὸς τὸν ἐγέννησε.
 Ἐκεῖ πέρασαν τὴ νύχτα κι' ὁ Διοκλῆς τοὺς ἔκανε τὸ
 τραπέζι τῆς φιλοξενίας. Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδά-
 χτυλος Ἡώς, ποὺ τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, ἔξεψαν τ' ἄλλα

190 κι' ανέβηκαν στο τεχνικά δουλεμένο άμάξι και τράβηξαν έξω από τὸ προαύλιο κι' από τὴν ἡχηρὴ αἶθουσα. Ἐμασίγωσεν ὁ Πεισίστρατος τ' ἄλογα κι' ἐκεῖνα πρόθυμα ἔτρεχαν καὶ τὰ δυὸ σὰν νὰ πετοῦσαν. Γρήγορα ἔπειτα ἔφθασαν στῆς Πύλου τὴν ὑψηλὴ πόλι καὶ τότε ὁ Τηλέμαχος εἶπε στὸ γυιὸ τοῦ Νέστορος:

195 «Γυιὲ τοῦ Νέστορος, ἄραγε θὰ μοῦ ὑποσχεθῆς νὰ κάμῃς αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ εἰπῶ; Καυχώμεθα πὼς εἴμεθα φίλοι ἀπὸ φιλοξενία χρόνια, ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῶν πατέρων μας, εἴμεθα ὁμῶς καὶ τῆς ἴδιας τῆς ἡλικίας κι' αὐτὸ ἐδῶ τὸ ταξεῖδι μας ἀκόμη περισσότερο θὰ μᾶς ἐνώσῃ στὶς ἴδιες σκέψεις. Μὴ μὲ ὀδηγῆς, λοιπόν, σὲ παρακαλῶ, εὐγενικὲ Πεισίστρατε, πὶδ' ἐκεῖ ἀπὸ τὸ πλοῖο, ἀλλ' ἄφησέ με αὐτοῦ, μήπως ὁ γέροντας χωρὶς νὰ θέλῃ στὸ σπίτι του μὲ κρατήσῃ γιὰ νὰ μὲ φιλοξενήσῃ, ἐνῶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη νὰ φθάσω τὸ γρηγορώτερο.»

200 Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ γυιὸς τοῦ Νέστορος σκέφτηκε στὴν ψυχὴ του μὲ τί τρόπο, καθὼς ἔπρεπε, νὰ τοῦ ὑποσχεθῇ καὶ νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε. Καὶ καθὼς ἔσκεπτετο αὐτὸ τοῦ ἐφάνηκε προτιμότερο: Γύρισε τ' ἄλογα πρὸς τὸ γρήγορο πλοῖο καὶ τ' ἀκρογιαλὶ καὶ στὴν πρύμνη ἔβαλε κι' ἐτοποθέτησε τὰ ὠραιότατα δῶρα, τὰ φορέματα καὶ τὸ χρυσάφι ποὺ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Μενέλαος, τὸν Τηλέμαχο παρεκινούσε καὶ τοῦ ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

210 «Γρήγορα τώρα ἀνέβαινε καὶ πρόσταξε σ' ὅλους τοὺς συντρόφους σου, πρὶν φθάσω ἐγὼ στὸ σπίτι καὶ τὸ εἰπῶ στὸν γέροντα γιὰ τὸ ξέρω καλὰ αὐτὸ στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ μου, ἐκεῖνος πάντα κάνει τοῦ κεφαλιοῦ του καὶ δὲν θὰ σὲ ἀφήσῃ, ἀλλὰ ὁ ἴδιος θὰ ἐρῇ ἐδῶ γιὰ νὰ σὲ καλέσῃ καὶ δὲν φαντάζομαι νὰ γυρίσῃ πίσω μοναχός του, χωρὶς νὰ σὲ πάρῃ μαζί του, κι' ἔτσι τώρα παραπολὺ θὰ θυμώσῃ.»

215 Αὐτὰ εἶπε καὶ τράβηξε τὰ καλλιτέριχα ἄλογα ὀπίσω πρὸς τὴν πόλι τῶν Πυλίων καὶ γρήγορα ἔφθασε στὸ σπίτι. Κι' ὁ Τηλέμαχος παρεκίνησε τοὺς συντρόφους του καὶ πρόσταξε:

«Ταχτοποιήστε τὰ σύνεργα, σύντροφοι, στὸ μαῦρο πλοῖο κι' ἄς ἀνεβῶμε κι' οἱ ἴδιοι ἐμεῖς νὰ τραβήξου-

με άμέσως δρόμο.»

220 Αὐτὰ εἶπε κί' ἐκεῖνοι πρόθυμα τὸν ἀκούσαν κί' ἔκα-
μαν ὅπως εἶπε. Γρήγορα ἐμπήκανε στὸ πλοῖο κί' ἔκά-
βησαν στὰ καθίσματα.

Ἐκεῖνος αὐτὰ ἔκαμε, προσήχeto καὶ θυσίασε στήν
Ἀθηνᾶ κοντὰ στήν πρύμνη τοῦ καραβιοῦ· κοντὰ του
τότε ἦρθε ἄνθρωπος ἀπὸ χώρα μακρυνή, μάντις διωγ-
225 μένος ἀπὸ τὸ Ἄργος γιὰ φόνο. Κατὰ τὴ γενιά του ἦ-
ταν ἀπόγονος τοῦ Μελάμποδος, ποὺ κάποτε πρὶν κα-
τοικοῦσε στήν Πύλο, τὴν μητέρα τῶν προβάτων, πλού-
σιος ἀνάμεσα στοὺς Πυλίους καὶ κατοικοῦσε μέσα
σὲ θαυμαῖο παλάτι. Τότε ἐπῆγε στήν χώρα ἄλλων
ἀνθρώπων, φεύγοντας ἀπὸ τὴν πατρίδα του κί' ἀπὸ
τὸν μεγαλόψυχο Νηλέα, τὸν λαμπρότερον ἀπ' ὅλους
ὅσοι ἐξοῦσαν, ποὺ μὲ τὴ βία τοῦ κρατοῦσε χρόνον ὁ-

230 λόκληρο πολλὰ χτήματά του, κί' ἐκεῖνος μέσα στὸ ἀ-
νάκτορο τοῦ φύλακος ἦτανε καιρὸ δεμένος μὲ σφιχτὰ
δεσμά κί' ἐπάσχε φοβερὲς θλίψεις γιὰ τὴν κόρη τοῦ
Νηλέως καὶ τὴν βαρειὰ του τύφλωσι, ὅπου ἡ θεὰ τοῦ
ἔβαλε στὸ νοῦ του, ἡ ἐκδικητικὴ Ἐρινύς. Ἐκεῖνος ὁ-
μως ξέφυγε τὸν θάνατο κί' ἔφερε τὰ βῶδια ποὺ πολὺ

235 μουγκρίζουν ἀπὸ τὴν φυλάκη στήν Πύλο καὶ ἄσχημα
ἐκδικήθηκε τὸν ἰσάθεο Νηλέα. Στὸν ἀδελφὸ του ἔδω-
σε γυναῖκα τὴν Πυρῶ, ὁδηγώντας τὴν σ' ἐκεῖνου τὸ
ἀνάκτορο, κί' ὁ ἴδιος πῆγε σὲ χώρα ξένων ἀνθρώπων,

240 στὸ ἀλογοτρόφον Ἄργος, γιὰτὶ ἐκεῖ φαίνεται ἦταν
τὸ γραπτὸ του νὰ κατοικῇ, βασιλεύοντας σὲ πολλοὺς
ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖτες. Ἐκεῖ παντρεύθηκε κί' ἔχτισε ὕψη-
λὸ παλάτι, κί' ἐγέννησε τὸν Ἀντιφάτη καὶ τὸν Μάν-
τιον, δυὸ γεροὺς γυιούς. Ὁ Ἀντιφάτης ἐγέννησε τὸν
μεγαλόψυχο Ὀϊκλῆ κί' ὁ Ὀϊκλῆς πάλι τὸν Ἀμφιά-
ραον ποὺ ξεσήκωνε στὸν πόλεμο τοὺς ἄνδρες. Αὐτὸν

245 ἐγκάρδια τὸν ἀγαποῦσε ὁ ἀσπιδοφόρος Ζεὺς κί' ὁ
Ἀπόλλων μὲ κάθε εἶδους ἀγάπη. Δὲν ἐπρόφθασεν ὁ-
μως νὰ γεράσῃ ἀλλὰ στὶς Θῆβες χάθηκε ἐξ αἰτίας
τῆς γυναικὸς του ποὺ δῶρα ἐπῆρε καὶ τὸν ἔπεισε νὰ
πάῃ νὰ πολεμήσῃ. Αὐτοῦ γυιοὶ ἐγεννήθηκαν ὁ Ἀλ-
κμαίων κί' ὁ Ἀμφίλοχος. Ὁ Μάντιος πάλι ἐγέννησε
τὸν Πολυφείδῃ καὶ τὸν Κλεῖτον. Τὸν Κλεῖτον ὁμως τὸν

250 ἄρπαξε ἡ χρυσόθρονη Ἥως γιὰ τὴν ὠμορφιά του, γιὰ
 νὰ εἶνε ἀνάμεσα στοὺς ἀθανάτους. Καὶ τὸν μεγαλό-
 ψυχο Πολυφείδῃ μάντι τὸν ἔκαμε ὁ Ἀπόλλων, ἐξοχόν
 ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἐπέθανε ὁ Ἀμφιά-
 ρακος, αὐτὸς ὅμως ὠργίστηκε μὲ τὸν πατέρα του κι'
 ἐτράβηξε γιὰ τὴν Ὑπερησία κι' ἐκεῖ πιά κατοικοῦσε
 255 καὶ μάντευε σ' ὅλους τοὺς θνητούς.

Αὐτοῦ, λοιπόν, ὁ γυιός, ὁ Θεοκλύμενος, ἦρθε καὶ
 στάθηκε κοντὰ στὸν Τηλέμαχο, τὸν εὗρηκε νὰ κἀνῃ
 σπονδὲς καὶ νὰ προσεύχεται κοντὰ στὸ γρήγορο μαῦ-
 ρο πλοῖο. Τοῦ ἐμίλησε, λοιπόν, καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτε-
 ρωτὰ αὐτὰ λόγια:

260 «Ἀγαπητέ, ἐπειδὴ σ' εὕρισκω νὰ κἀνης θυσιῆς σ'
 αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο, σὲ παρακαλῶ καὶ σ' ἐξορκίζω
 στὴν θυσία αὐτὴ καὶ στὸν θεό, κι' ἔπειτα ἐπάνω στὰ
 δικό σου τὸ κεφάλι καὶ τῶν συντρόφων πού σὲ ἀκο-
 λουθοῦν, νὰ μοῦ εἰπῇς πού σ' ἐρωτῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια
 καὶ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτε. Ποιὸς εἶσαι κι' ἀπὸ ποῦ
 265 κατὰγεσαι; Ποιὰ εἶνε ἡ πόλι σου καὶ οἱ γονεῖς σου;»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
 «Βέβαια, ξένε, ἐγὼ θὰ σοῦ εἰπῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια.
 Ἀπὸ τὴν Ἰθάκῃ κατὰγομαι καὶ πατέρας μου εἶνε ὁ
 Ὀδυσσεύς, ἂν κάποτε ἐξοῦσε, τώρα ὅμως πιά ἐχά-
 270 θηκε μὲ θλιβερόν ὄλεθρο. Γι' αὐτὸ τώρα ἐπῆρα συν-
 τρώφους καὶ μαῦρο πλοῖο κι' ἦρθα νὰ ἐρωτήσω γιὰ
 τὸν πατέρα μου, πού λείπει πολὺ καιρό.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος:
 «Ἔτσι κι' ἐγὼ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου ἔφυγα, γιατί
 ἐσκότωσα ἐντόπιον ἄνδρα κι' εἶνε πολλοὶ αὐτάδελφοι
 καὶ συγγενεῖς του ἀνάμεσα στὸ ἵπποτρόφο Ἄργος μὲ
 275 μεγάλη δύναμι ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνας, ἀπ' αὐτοὺς
 φεύγοντας τὸν θάνατο καὶ τὴν μαύρῃ μοῖρα ξενη-
 τεύομαι, γιατί εἶνε φαίνεται γραφτό μου νὰ περιπλα-
 νῶμαι ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ βάλε με μέ-
 σα στὸ πλοῖο σου γιατί ἐξόριστος σ' ἐσένα ἦρθα ἰκέ-
 280 τής, μήπως καὶ μὲ σκοτώσουνε, γιατί θαρρῶ πῶς μὲ
 καταδιώκουν.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
 «Δὲν θὰ σὲ διώξω βέβαια ἀπὸ τὸ καλὸ σκαρμῶ

πλοῖο, ἀφοῦ θέλεις νὰ ἔρθῃς, μόνο ἀκολουθήσέ με κι' ἐκεῖ θὰ σὲ φιλοξενήσω μ' ἐκείνα ποῦ ἔχουμε.»

- 285 Ἔτο' εἶπε κι' ἐδέχτηκε τὸ χαλκινὸ τοῦ δόρυ κι' ἔβαλε στὸ κατάστρωμα τοῦ κυρτοῦ πλοίου κι' ἀνέβηκε
κι' αὐτὸς ἀπάνω κι' ἐκάθησε ἔπειτα στὴν πρύμνη καὶ
κοντὰ του κάθησε καὶ τὸν Θεοκλύμενα κι' οἱ ναῦται
τότε ἔλυσαν τίς πρυμάτσες. Τότε ὁ Τηλέμαχος παρε-
κίνησε καὶ πρόσταξε τοὺς συντρόφους τοῦ νὰ πιάσουν
τ' ἄοιμενα κι' ἐκείνοι πρόθυμα ὑπάκουσαν κι' ἔστησαν
290 τὸ ἐλάτινο κατάρτι, ἀφοῦ τὸ σήκωσαν καλὰ στὴ θέσι
του στὸ μέσον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔδεσαν μὲ τὰ σκοινιά
ἐτράβηξαν καὶ τὰ λευκὰ πανιά μὲ τὰ καλοστριμμένα
λουριά. Ἄνεμον πρύμα εὐνοϊκὸ τοὺς ἔστειλε ἡ γλαυ-
κόφθαλμη Ἀθηνᾶ, ποῦ μὲ ὀρμὴ φυσοῦσε ἀνάμεσα στὸν
αἰθέρα, γιὰ νὰ περάσῃ γρήγορα τὸ πλοῖο τὸ ἀρμυρὸ
295 νερὸ τῆς θαλάσσης. Πέρασαν τοὺς Κρουνοὺς καὶ τὴν
Χαλκίδα μὲ τὰ πολλὰ νερά.

- Ἔδυς ὁ ἥλιος κι' ἐσκοτείνιασαν ὅλοι οἱ ὄρσοι
καὶ τὸ πλοῖο γρήγορα τὸ ἔσπρωχνε πρύμα ἄερας τοῦ
Διὸς κι' ἐπλησίαζε στίς Φεές καὶ κοντὰ στὴ θεϊκὴ Ἥ-
λιδα, ὅπου οἱ Ἐπειοὶ ἐξουσιάζουν, ἀπ' ἐκεῖ πάλι τὸ
πῆγαινε ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὰ νησιά μὲ τίς ἀπότομες
ἀκρογιαλιές μελετώντας ἢ νὰ γλύτωνε ἀπὸ τὸν θά-
300 νατο ἢ νὰ χασθῇ.

- Στὴν καλύδα πάλι οἱ δύο τους, ὁ Ὀδυσσεὺς κι' ὁ
γενναῖος χοιροβοσκός, ἐδειπνοῦσαν καὶ κοντὰ τους
ἐδειπνοῦσαν κι' οἱ ἄλλοι ἄνδρες. Κι' ἀφοῦ πιά ἔσθυ-
σαν τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγητοῦ τὸν πόθο, σ' αὐτοὺς
305 ἐμίλησε ὁ Ὀδυσσεύς, δοκιμάζοντας τὸν χοιροβοσκό,
αἰ' θὰ τὸν φιλοξενοῦσε ἀκόμη καὶ θὰ τοῦ ἔλεγε νὰ
μείνῃ ἐκεῖ στὴ στάνῃ ἢ θὰ τὸν παρακινοῦσε νὰ πάῃ
στὴν πόλι:

- «Ἀκουσε τώρα, Εὐμαίε κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι σύντρο-
φοι. Πρωτὶ-πρωτὶ λέω νὰ πάω πρὸς τὴν πόλι νὰ ζητιά-
νεύω, γιὰ νὰ μὴ κατατυραννῶ ἐσένα καὶ τοὺς συντρό-
310 φους. Συμβούλεψέ με ὅμως καλὰ καὶ νὰ μοῦ δώσῃς
καὶ καλὸν ὀδηγό, ποῦ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ
καὶ μέσα πιά στὴν πόλι γιὰτι ἐγὼ ἀναγκαστικὰ θὰ
γυρίζω, ὅταν θελήσῃ κανένας νὰ μοῦ δώσῃ ἓνα ποτήρι

- κρασί καὶ λίγο ψωμί κι' ἂν ἔμπω στὰ ἀνάκτορα τοῦ
 θεοῦ Ὀδυσσεὺς μπορῶ νὰ εἰπῶ τὴν εἶδησι στὴν συ-
 νητή Πηνελόπεια καὶ ν' ἀνακατευθῶ ἀνάμεσα στοὺς πε-
 ρήφανους μνηστήρες μήπως μοῦ δώσουνε νὰ φάω ἀ-
 φοῦ ἔχουνε ἀπειρα φαγητά, γρήγορα θὰ ἐσυνήθιζα
 νὰ τοὺς ὑπηρετῶ ἐκεῖ μέσα σ' ὅ,τι κι' ἂν θέλουν. Γιατί
 θὰ σοῦ εἰπῶ κάτι κι' ἐσύ βάλε το καλὰ στὸ νοῦ σου
 κι' ἄκουσέ με. Μὲ τὸ θέλημα τοῦ Ἑρμοῦ, ποῦ τὰ δῶρα
 χαρίζει καὶ ποῦ σὲ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὶς δουλειές
 αὐτὸς δίνει τὴ χάρι καὶ τὴν δόξα, στὴ δραστηριότητα
 κανεὶς ἄλλος δὲν μπορεῖ νὰ μὲ ξεπεράσῃ ἀπὸ τοὺς
 θνητοὺς, καὶ φωτιά ν' ἀνάψω καὶ ξύλα νὰ σκίσω γιὰ
 τὴ φωτιά, καὶ κρέας νὰ μοιράσω καὶ νὰ ψήσω καὶ
 κρασί νὰ κεράσω, ὅπως κάνουν στοὺς ἄρχοντας οἱ
 κατώτεροι.»
- Ε25** Σ' αὐτὸν βαρυαναστέναξες κι' ἀπάντησες, Εὐμαίε
 χοιροβοσκέ:
 «Ἀλλοῖμονο, ξένε, πῶς σοῦ ἦρθε στὸ νοῦ αὐτὴ ἡ
 ἰδέα; Ἡ θέλεις μήπως νὰ χαθῇς ἐκεῖ ἂν μῆς μέσα
 στὸ πλῆθος τῶν μνηστῆρων, ποῦ ἡ περηφάνειά τους
 κι' ὁ ἀπότομος τρόπος τους εἶνε ἀπερίγραπτα. Καὶ
 εἶνε βέβαια σὰν κι' ἐσένα ἱκανοὶ οἱ ὑπηρετές τους,
 εἶνε ὅμως νέοι, ντυμένοι μὲ χλαῖνες καὶ χιτῶνες, πάν-
 τα ἔχουνε γυαλιστερὰ μαλλιά κι' ὠραῖα πρόσωπα ἐ-
 κεῖνοι ποῦ τοὺς ὑπηρετοῦν καὶ τὰ καλοδουλεμένα τρα-
 πέζια εἶνε γεμάτα ψωμί καὶ κρέατα καὶ κρασί. Μείνε
 ὅμως ἐσύ ἐδῶ, γιατί κανεὶς δὲν στενοχωριέται ἀπὸ
 τὴν παρουσία σου, οὔτ' ἐγώ, οὔτε κανεὶς ἄλλος ἀπὸ
 τοὺς συντρόφους ποῦ ἔχω, κι' ὅταν ἐρθῇ ὁ ἀγαπητὸς
 γυιὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς, ἐκεῖνος θὰ σὲ ντύσῃ μὲ ἐνδύ-
 ματα, χλαῖνα καὶ χιτῶνα καὶ θὰ σ' ἐξαποστείλῃ ὅπου
 ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ σου ἐπιθυμεῖ.»
- Ε40** Σ' αὐτὸν ἔπειτ' ἀπάντησε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀ-
 δυσσεύς:
 «Εἶθε ἔτσι, Εὐμαίε, νὰ γίνῃς ἀγαπητὸς στὸν πατέρα
 Δία, ὅπως ἔγινες σ' ἐμένα, γιατί μ' ἐγλύτωσες ἀπὸ
 τὴν περιπλάνησι καὶ τὴν τρομερὴ δυστυχία. Ἀπὸ τὴν
 βασιανιστικὴ περιπλάνησι τοῦ ζητιάνου δὲν ὑπάρχει
 τίποτ' ἄλλο χειρότερο στοὺς θνητοὺς, γιὰ τὴν κατα-

345 ραμένη ὅμως κοιλιὰ πολλὰ κακὰ καὶ θλίψεις ὑποφέ-
 ρουν οἱ ἄνδρες, ὅποιον εὖρη ἢ περιπλάνησις κι' ἢ δυσ-
 τυχία κι' ἢ θλίψις. Τώρα ὅμως πού με κρατεῖς καὶ μοῦ
 λές νά περιμένω τὸν Τηλέμαχο, ἔλα πές μου γιὰ τὴν
 μητέρα τοῦ θεοῦ Ὀδυσσέως καὶ γιὰ τὸν πατέρα του,
 350 πού φεύγοντας τὸν ἄφησε στῶν γερατειῶν τὸ κατῶ-
 φλι, ἂν ἴσως ζοῦνε ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὴν λάμψι τοῦ
 ἡλίου ἢ ἔχουνε πεθάνει καὶ βρίσκονται στὰ δώματα
 τοῦ "Αδου.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, ὁ ἀρχη-
 γὸς ἀνδρῶν:

«Βέβαια, ξένε, θὰ σοῦ εἰπῶ τὴν πᾶσ' ἀλήθεια. Ὁ
 Λαέρτης ζῇ ἀκόμη, πάντα ὅμως παρακαλεῖ τὸν Δία
 355 νὰ φύγῃ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ κορμί του μέσα στ' ἀνάκτορά
 του, γιατί καὶ μὲν ἔχει μεγάλο καὶ γιὰ τὴν συνετὴ σύ-
 ζυγὸ του πού ἐπέθανε καὶ πολὺ τὸν ἐπίκρανε καὶ τὸν
 γέρασε πρὶν τὴν ὥρα του. Ἐκεῖνι πάλι ἔλυσε ἀπὸ
 τὸν καὶ μὲν τοῦ δοξασμένου γυιοῦ της, με θάνατο θλι-
 θερό, πού εἶθε ἔτσι νὰ μὴ πεθάνῃ ὅποιος ἐδῶ πέρα
 360 κατοικεῖ, ἀγαπητὸς εἶνε σ' ἐμένα καὶ φιλικὰ τὰ ἔργα
 του. Κι' ὅσο ἐκεῖνι ἐζοῦσε, ἂν καὶ εἶχε θλίψεις, πάντα
 ἐρωτοῦσα καὶ μάθαινα γι' αὐτήν, γιατί αὐτὴ με ἀνέ-
 θρεψε μαζί με τὴν μακρόπεπλη Κλιμένη, τὴ γερὴ θυ-
 γατέρα της, πού τελευταία τὴν ἐγέννησε ἀπὸ τὰ παι-
 365 διὰ της' μαζί μ' αὐτὴν ἀνετράφηκα καὶ σχεδὸν τὸ
 ἴδιο μ' αὐτὴν με ἀγαποῦσε. Κι' ἀφοῦ πιά ἐφθάσαμε
 κι' οἱ δυὸ στὴν πολυπόθητη νεανικὴ ἡλικία, ἐκεῖνι τὴν
 παντρέψανε στὴ Σάμῃ καὶ μύρια ἐπῆραν δῶρα κι' ἐ-
 μένα ἢ μητέρα της μ' ἐντυσε με ὠραιότατα φορέματα,
 370 χλαῖνα καὶ χιτῶνα κι' ἀφοῦ μοῦ ἔδωσε πέδιλα στὰ πό-
 δια, στὸν ἀγρὸ με ἀπέστειλε καὶ περισσότερο με ἀ-
 γαπεῦσε με τὴν καρδιά της. Τώρα πιά μοῦ λείπουν
 ἐκεῖνα, τὴ δουλειά μου ὅμως μοῦ τὴν εὐλογοῦν οἱ μα-
 κάριοι θεοί, σὲ ὅ,τι καταπιάνουμαι. Ἀπὸ αὐτὰ ἔφαγα
 καὶ ἤπια κι' ἔδωσα στοὺς σεβαστοὺς μου. Ἀπὸ τὴν δέ-
 375 σποινα ὅμως δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς ν' ἀκούσῃ λόγῳ γλυ-
 κὸ οὐτ' ἔργο, γιατί τὴν εὗρηκε συμφορὰ στὸ σπίτι
 της, ἄνδρες ὑβριστικοί, καὶ πολὺ στενοχωριοῦνται οἱ
 δοῦλοι νὰ μιλήσουνε ἐμπρὸς στὴν κυρὰ καὶ νὰ ἐρω-

τήσουνε για τις δουλειές τους ὁ καθένας καὶ νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε ἔπειτα καὶ νὰ φέρουνε κάτι ἔξω στὸν ἀγρό, ἀπὸ τὰ μικροπράγματα ποὺ πάντα εὐχαριστοῦνε τὴν ψυχὴ τῶν ὑπηρετῶν.»

380 Σ' αὐτὸν ἀπάντησέ ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀλλοίμονο, πόσο μικρός, λοιπόν, ἦσουνα, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, ὅταν ἔφυγες μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σου; Ἔλα ὅμως, πές μου το αὐτὸ κι' ἀληθινὰ ἱστορήσέ μου, ἂν κατεστράφηκε ὁλότελα ἡ πόλι μὲ τοὺς πλατεῖς τοὺς δρόμους ὅπου κατοικοῦσανε ὁ πατέρας κι' ἡ σεβαστὴ σου μητέρα, ἡ μήπως ἀπομονώθηκες ἐσὺ ἀνάμεσα στὰ πρόβατα ἢ στὰ βώδια καὶ ἄνδρες ἐχθροὶ σ' ἐπήρανε στὰ καράβια καὶ σ' ἐπούλησαν στ' ἀνάκτορα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου κι' ἐκεῖνος τοὺς ἔδωσε ἀντάξιο ἀντάλλαγμα;»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ χοιροβοσκός, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀνδρῶν:

390 «Ξένε, ἐπειδὴ αὐτὰ μοῦ τὰ ἐρωτᾷς κι' ἐξετάζεις, σὴναι τῶρα νὰ καταλάβῃς κι' εὐχαριστήσου πίνοντας κρασί ἐνῶ θὰ κάθεσαι. Αὐτὲς οἱ νύχτες τῶρα εἶνε ἀτέλειωτες καὶ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ κοιμᾶται, μποροῦμε ὅμως καὶ νὰ διασκεδάζουμε ἀκούοντας. Οὐτ' ἔχεις καμμιάν ἀνάγκη νὰ πλαγιάσῃς πρὶν τὴν ὥρα»

395 βαρετὸς εἶνε κι' ὁ πολὺς ὁ ὕπνος. Κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅποιον παρακινᾷ ἡ καρδιά κι' ἡ ψυχὴ του ἄς πάῃ νὰ κοιμηθῇ ἔξω κι' ἅμα φανῇ ἡ αὐγή, ἀφοῦ προγευματίσῃ, ἄς ἀκολουθῇ μαζί μὲ τοὺς χοίρους τοῦ παλατιοῦ. Κι' ἐμεῖς οἱ δυὸ μέσα στὴν καλύβα πίνοντας καὶ τρώγοντας μπόλικο ἄς εὐφραινόμαστε λέγοντας τὸν πόνο του ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, ἀφοῦ τὸν φέρουμε πάλι

400 στὸ νοῦ μας. Γιατὶ καὶ μὲ τὰ βάσανά του εὐχαριστιέται ὁ ἄνθρωπος ποὺ παραπολὺ ἔχει τραθήξει καὶ πολὺ περιπλανήθηκε. Αὐτὸ ἐγὼ θὰ σοῦ εἰπῶ ποῦ μὲ ρωτᾷς κι' ἐξετάζεις.

Κάποιο νησί Συρία λέγεται, ἂν ἄκουσες καμμιά φορὰ, ἀπάνω ἀπὸ τὴν Ὠρτυγία, ὅπου ἀλλάζουν οἱ δρόμοι τοῦ ἡλίου, ὄχι τόσο πολὺ πυκνοκατοικημένο,

405 ἀλλὰ καρπερό, μὲ καλὲς βοσκές, πολλὰ πρόβατα, γε-

- μάτο κρασί, πολὺ σιτάρι. Ἡ πεῖνα ποτὲ δὲν ἔρχεται
 στὸν λαό, οὔτε καμμιὰ ἄλλη ἄσκημη ἀρρώστεια κτυ-
 πᾶ τοὺς δύστυχους θνητοὺς μόνο ὅταν γερνοῦνε μέσα
 στὴν πόλι οἱ γενεὲς τῶν ἀνθρώπων ἔρχεται ὁ ἀργυρό-
 τοξος Ἀπόλλων μαζί με τὴν Ἀρτέμιδα, με τὰ λαμπρά
 410 τὰ βέλη του τοὺς κτυπᾶ καὶ τοὺς σκοτώνει. Ἐκεῖ εἶνε
 δυὸ πόλεις κι' ὅλα τὰ ἔχουνε μοιράσει σὲ δυὸ μέρη·
 σ' αὐτὲς καὶ στίς δυὸ βασιλεύεν ὁ πατέρας μου, ὁ
 Κτήπιος, ὁ γυιὸς τοῦ Ὀρμένου, ὅμοιος με τοὺς ἀθα-
 415 νάτους. Ἐκεῖ ἦρθαν οἱ περίφημοι στὰ ναυτικά οἱ Φοί-
 νικες, πανοῦργοι κερδοσκόποι κι' ἔφεραν μύρια παι-
 χνίδια με τὸ μαῦρο πλοῖο. Ἦτανε στὸ σπῆτι τοῦ πα-
 τέρα μου μιὰ γυναῖκα ἀπὸ τὴν Φοινίκη, ὠραία καὶ ὑ-
 ψηλή, κι' ἤξερε λαμπρὰ ἐργόχειρα αὐτὴν, λοιπόν, οἱ
 420 πονηροὶ Φοῖνικες τὴν ξεγέλασαν. Μαζί της κάποιος
 πρῶτα ἐπλάγιασε ἐρωτικά, ὅταν πῆγε γιὰ νὰ πλύνῃ
 κοντὰ στὸ πλοῖο. Αὐτὰ εἶνε ποὺ ξεγελοῦν τὸ νοῦ τῶν
 δυστυχισμένων γυναικῶν κι' αὐτῆς ἀκόμα ποὺ εἶνε
 στὸν ἴσιο δρόμο. Κατόπι τὴν ἐρώτησε ποιά εἶνε κι'
 ἀπὸ ποῦ ἦρθε, κι' ἐκείνη ἀμέσως στὴ στιγμή τοῦ φα-
 νέρωσε τὸ ὑψηλὸ σπῆτι τοῦ πατέρα της:
- 425 «Καυχῶμαι ὅτι εἶμαι ἀπὸ τὴν Σιδῶνα με τὸν πολὺ
 χαλκό, τοῦ Ἀρύβαντος θυγατέρα ποὺ εἶνε παραπολὺ
 πλούσιος, μ' ἀρπάξανε ὅμως Τάφιοι, λησταί, καθὼς
 γυρνοῦσ' ἀπὸ τὸν ἄγρὸ κι' ἐδῶ μ' ἔφεραν καὶ μ' ἐπού-
 λησαν σ' αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ ἀνδρὸς τὸ σπῆτι κι' ἐκεῖνος
 τοὺς ἔδωσε ἀντάξιο ἀντάλλαγμα καὶ μ' ἀγόρασε.»
- 430 Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ ἄνδρας ποὺ κρυφοπλά-
 γιαζε μαζί της:
- «Ἀραγε θὰ μᾶς ἀκολουθοῦσες τώρα πάλι στὴν πα-
 τρίδα σου γιὰ νὰ ἰδῇς τὸ ὑψηλὸ παλάτι τοῦ πατέρα
 καὶ τῆς μητέρας σου κι' ἐκείνους τοὺς ἴδιους; Γιατὶ
 ζοῦνε ἀκόμη κι' εἶνε πλούσιοι.»
- Σ' αὐτὸν τότε εἶπε ἡ γυναῖκα κι' ἀπάντησε:
- 435 «Μπορεῖ κι' αὐτὸ νὰ γίνῃ ἂν βέβαια θέλατ' ἐσεῖς
 οἱ ναῦται με ὄρκο νὰ με βεβαιώσετε πῶς σπῆτι μου
 θὰ με πᾶτε χωρὶς νὰ πάθω τίποτε κακόν.»
- Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ὥρκισθησαν ὅπως τοὺς
 εἶπε. Κι' ἀφοῦ πιὰ ὥρκισθήκανε κι' ἐτέλειωσαν τὸν
 ὄρκο, σ' αὐτοὺς πάλι ἐμίλησε ἡ γυναῖκα καὶ εἶπε:

- 440 «Τώρα νὰ σωπαίνετε, κανείς ἀπὸ τοὺς δικoὺς σας
 συντρόφους νὰ μὴ μὲ χαιρετήσῃ μὲ λόγια, ἂν τυχὸν
 μὲ ἀντικρύσῃ εἴτε στὸ δρόμο ἢ πουθενὰ στὴ βρύση,
 μήπως πάει κανείς στὸ σπῖτι καὶ τὸ εἶπῃ τοῦ γέροντα
 κι' ἐκεῖνος ὑποπτευθῇ καὶ μὲ δέσῃ μὲ δύσκολο δεσμό
 καὶ τὸν ὄλεθρό σας ζητήσῃ, μόνο νάχετε στὸ μυαλό
 445 σας τὸ λόγο μου καὶ βιαστήτῃ νὰ τελειώσετε τὶς ἀγο-
 ραπωλησίες σας. Ἄλλ' ὅταν πιὰ γεμίσετε τὸ καράβι
 μὲ τρόφιμα, γρήγορα στείλετέ μου εἶδῃσι στὸ σπῖτι,
 γιατί θὰ φέρω καὶ χρυσάφι, ὅ,τι πέσῃ στὰ χέρια μου,
 ἀλλὰ κι' ἄλλο ναῦλο ἐγὼ ἡμπορῶ καὶ θέλω νὰ σᾶς
 450 δώσω, γιατί τὸ παιδί τοῦ βασιλέως μέσα στὸ παλάτι
 ἀνατρέφω καὶ θὰ βγάλετε πολλά, καθὼς μαζί μου
 τρέχει ἔξω ἀπὸ τὸ σπῖτι, μπορῶ ἐγὼ στὸ πλοῖο νὰ τὸ
 φέρω καὶ παραπολλά θὰ πάρετε γι' ἀντάλλαγμα ὅπου
 κι' ἂν τὸ πουλήσετε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους.»
- Ἔτσι εἶπ' ἐκείνη κι' ἔφυγε στ' ὠραῖο ἀνάκτορο κι'
 455 ἐκεῖνοι χρόνον ὀλόκληρο ἐκεῖ κοντὰ μας ἔμειναν καὶ
 πολλὰ πλούτη ἔμπαζαν στὸ καλοδοουλεμένο πλοῖο, ὅ-
 ταν ὅμως πιὰ τὸ κυρτὸ πλοῖο φορτώθηκε γιὰ νὰ γυρί-
 σῃ στὴν πατρίδα, τότε ἔστειλαν πιὰ μηνυτὴ νὰ εἰδο-
 ποιήσῃ τὴν γυναῖκα. Ἦρθε, λοιπόν, στὸ σπῖτι τοῦ πα-
 τέρα μου ἓνας ἄνθρωπος ποὺ πολλὰ ἐγνώριζε, χρυσὸ
 460 περιδέραιο κρατῶντας, δεμένο μὲ κεχριμπάρι. Αὐτό,
 λοιπόν, μέσα στὸ παλάτι οἱ ὑπηρετρίες κι' ἡ σεβαστὴ
 μου μητέρα τὸ πιάνανε μὲ τὰ χέρια τους, τὸ κύτταζαν
 μὲ τὰ μάτια κι' ἔλεγαν πὼς θὰ τὸ ἀγοράσουνε. Ἐ-
 κεῖνος ὅμως σωπαίνοντας ἔκανε νόημα σ' ἐκείνην κι'
 ἀφοῦ τῆς ἐγενεψε κατέβηκε στὸ κυρτὸ καράβι κι' ἐκεί-
 465 νη μ' ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μ' ἔβγαλε ἔξω ἀπὸ τὸ
 σπῖτι. Στὸν πρόδρομο μέσα εὐρήκε ποτήρια καὶ τρα-
 πέζια τῶν καλεσμένων ποὺ εἶχε ὀλόγυρά του ὁ πατέ-
 ρας μου. Ἐκεῖνοι βέβαια εἶχανε προχωρήσει μέσα
 στὴ σύσκεψι καὶ στὴ συνάθροισι τοῦ λαοῦ κι' ἡ γυ-
 ναῖκα γρήγορα ἄρπαξε τρία κύπελλα, τὰ ἔκρυσσε στὸν
 470 κόρφο τῆς καὶ τὰ ἔφερε ἔξω κι' ἐγὼ, σὰν παιδί ποὺ
 ἤμουν, τὴν ἀκολουθοῦσα. Ἔδυσε ὁ ἥλιος κι' ἐσκο-
 τεῖνιανσαν ὅλοι οἱ δρόμοι κι' ἐμεῖς γρήγορα περιπα-
 τῶντας ἐφθάσαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι, ὅπου, ὅπως
 σοῦ εἶπα, ἦταν τὸ γρηγοροτάξειδο πλοῖο τῶν Φοινί-

κων. Ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἀνέβηκαν ἀπάνω ἐπλεαν στοὺς ἀγροὺς δρόμους, ἀφοῦ μᾶς ἀνέβασαν κι' ἐμᾶς τοὺς δυό,
 475 κι' ὁ Ζεὺς ἔστειλε τὸν ἄνεμο πρύμα. "Ἐξη μέρες γραμμὴ ἐπλέαμε νύχτα καὶ ἡμέρα, ὅταν ὁμως ξημέρωσε τὴν ἐβδόμη ἡμέρα ὁ Ζεὺς, ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου, ἐκείνη τὴν γυναικὰ τὴν χτύπησε ἡ Ἄρτεμις ἡ τοξεῦτρα κι' ἔπεσε μὲ μεγάλοβρόντο μέσα στὸ κῆτος τοῦ καραβιοῦ, ὅπως βουτάει τὸ θαλασσοπούλι. Στὴ θάλασσα τότε
 480 τὴν ἔρριξαν γιὰ νὰ τὴν φάνε οἱ φῶκες καὶ τὰ ψάρια κι' ἐγὼ ἔμεινα μοναχὸς μου μὲ λύπη στὴν καρδιά. Ἐκείνους στὴν Ἰθάκη τοὺς ἔφερε καὶ τοὺς ἐπλησίασεν ὁ ἄνεμος κι' ἡ θάλασσα, ὅπου ὁ Λαέρτης μὲ ἀγόρασε μὲ πράγματα δικὰ του. "Ἐτσι κι' αὐτὴν ἐδῶ τὴν γῆ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.»

485 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ εὐγενικὸς Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

«Εὐμαίε, πολὺ μὲ συγκίνησες στὸ νοῦ μέσ' στὴν ψυχὴ μου λέγοντας ὅλα αὐτὰ ἓνα πρὸς ἓνα, ὅσες θλίψεις καὶ βάσανα ὑπέφερεν ἡ ψυχὴ σου. Σ' ἐσένα ὁμως κοντὰ στὸ κακὸ ἔβαλε καὶ τὸ καλὸ ὁ Ζεὺς, γιὰτὶ ἀφοῦ τράβηξες
 490 πολλὰ, ἦρθες στὸ σπίτι ἀνθρώπου μαλακοῦ, ποὺ πάντα φροντίζει νὰ ἔχῃς καὶ φαγητὸ καὶ ποτὸ καὶ περνᾷς καλὴ ζωὴ, ἐνῶ ἐγὼ ἀφοῦ περιπλανήθηκα σὲ πολλῶν ἀνθρώπων τὶς πόλεις φθάνω ἐδῶ πέρα.»

"Ἐτσι ἐκεῖνοι τέτοια ἔλεγαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο καὶ δὲν ἐκοιμήθηκαν πολλὴ ὥρα, ἀλλὰ λίγο· γιὰτὶ γρήγορα ἦρθε ἡ καλλιθρόνος Αὐγὴ, κι' οἱ σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου κοντὰ στὴν ξηρὰ ἔλυναν τὰ πανιά καὶ γρήγορα κατέβασαν τὸ κατάρτι καὶ ἔφεραν τὸ πλοῖο μὲ
 495 τὰ κουπιὰ ν' ἀράξῃ, ἔβαλαν ἔξω τὶς ἄγκυρες κι' ἔδεσαν τὶς πρυμάτσες, ἐβγῆκαν κι' αὐτοὶ ἔξω στὸ ἄκρο-
 500 γιάλι, ἐτοίμασαν τὸ γεῦμα κι' ἀνεκάτεψαν τὸ φλογισμένο κρασί. Κι' ἀφοῦ ἔσβυσαν τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαγητοῦ τὸν πόθο, σ' αὐτοὺς τότε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ:

«Ἐσεῖς τώρα στὴν πόλιν νὰ ὀδηγήσετε τὸ μαῦρο πλοῖο κι' ἐγὼ θὰ πάω στοὺς ἀγροὺς καὶ στοὺς βοσκούς. Τὸ βράδυ, ἀφοῦ ἰδῶ τὶς ἐργασίες ἔξω, θὰ κατεβῶ στὴν πόλιν, καὶ τὸ πρωῒ, γιὰ τὸν κόπο σας, θὰ σᾶς
 505 κάμω πλούσιο τραπέζιν καὶ μὲ κρέατα καὶ κρασί γλυ-

κόπιτο.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος:

«Καὶ ποῦ νὰ πάω ἐγώ, ἀγαπητό μου παιδί ; Σὲ ποια-
510 νοῦ νὰ πάω τὸ στίτι ἀπὸ τοὺς καλλίτερους μέσα στὴν
πετρώδη Ἰθάκη; Ἡ νὰ πάω κατ' εὐθείαν στῆς μητέ-
ρας σου καὶ στὸ δικό σου στίτι;»

Σ' αὐτὸν πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε:

«Ἄν ἦτανε ἀλλοιῶς τὰ πράγματα, ἐγὼ θὰ σοῦ ἔ-
λεγα καὶ στὸ δικό μας στίτι νὰ πήγαινες, γιατί δὲν
λείπει τίποτα γιὰ τὴν φιλοξενία, ἀλλὰ γιὰ σένα τὸν
515 ἴδιο εἶνε χειρότερο, γιατί ἐγὼ θ' ἀπουσιάσω κι' ἡ μη-
τέρα μου δὲν θὰ σὲ ἰδῇ, ἐπειδὴ δὲν φανερώνεται συχνά
στοὺς μνηστήρες μέσα στὸ στίτι, μόνο μακριὰ ἀπὸ
αὐτοὺς στὸ ἀνώγι ὕφαινει στὸν ἀργαλειό, ἄλλον ὅμως
ἄνδρα θὰ σοῦ εἰπῶ ὅπου μπορεῖς νὰ πᾶς, τὸν Εὐρύμα-
χο, τὸν λαμπρὸ γυιὸ τοῦ γνωστικοῦ Πολύβου, ποῦ σὰν
520 θεὸ τὸν βλέπουνε οἱ Ἰθακήσιοι, γιατί καὶ παραπολύ
καλὸς ἄνδρας εἶνε καὶ πολὺ ἐπιμένει νὰ πάρῃ τὴ μη-
τέρα μου καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξου-
σία τοῦ Ὀδυσσεύς. Αὐτὰ ὅμως τὰ ξέρεи βέβαια ὁ Ὀ-
λύμπιος Ζεὺς, ποῦ κατοικεῖ στὸν αἰθέρα, ἂν θὰ τοὺς
εὕρῃ ἢ μαῦρῃ τοὺς ἢ μέρα πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο.»

525 Ἔτσι εἶπε κι' ἐπέρασε ἀπὸ τὰ δεξιὰ του ὄρνιο, γε-
ράκι, γοργὸς τοῦ Ἀπόλλωνος μηνυτῆς καὶ στὰ χέρια
του κρατοῦσε περιστέρι καὶ μαδοῦσε κι' ἔχυνε κάτω
τὰ πούπουλα ἀνάμεσα στὸ πλοῖο καὶ στὸν Τηλέμαχο
τὸν ἴδιο. Τότε τὸν ἐκάλεσε ὁ Θεοκλύμενος χώρια ἀπὸ
530 τοὺς συντρόφους, ἀπὸ τὸ χέρι ἀμέσως τὸν ἐκράτησε
καὶ τοῦ εἶπε:

«Τηλέμαχε, δὲν φτερούχισε στὰ δεξιὰ σου τὸ ὄρνιο
χωρὶς τὴ θέλησι θεοῦ, γιατί τὸ εἶδα κατὰ πρόσωπο
καὶ κατάλαβα ὅτι πρόκειται γιὰ οἰωνὸ καὶ προμάντε-
μα καὶ δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὴ δική σας τὴ γενεὰ πιὸ ἄ-
ξια γιὰ νὰ βασιλεῦῃ μέσα στὸν λαὸ τῆς Ἰθάκης, ἀλλὰ
ἐσεῖς πάντα θὰ ἔχετε τὴν ἐξουσία.»

535 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος καὶ τοῦ
εἶπε:

«Ὁ θεὸς νὰ δώσῃ ὁ λόγος αὐτός, ξένε, νὰ γίνῃ, τότε
γρήγορα θὰ ἐγνώριζες καὶ τὴν συμπάθειά μου καὶ
πολλὰ δῶρα ἀπὸ ἑμένα, ὥστε ὅποιος σὲ ἀντικρύζει νὰ
σὲ μακαρίζῃ.»

Ἡ Πηνελόπη ἐμφανίζεται πρὸ τῶν μνηστήρων διὰ νὰ ἐ-
ξάψη τὴν ἀντιζηλίαν των.

- τεύοντας, γιατί υπάρχει ακόμα ελπίδα να έρθη, κι
 αμέσως να μου έκοβε ξένος άνθρωπος τὸ κεφάλι ἄν
 δὲν τοὺς ἐξολόθρευα ἐγὼ ὅλους τούτους, πηγαίνοντας
 στὸ ἀνάκτορο τοῦ γυιοῦ τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὀδυσσέως.
 105 Ἄν πάλι μ' ἐτσακίζανε μὲ τὸ πλῆθος τους, ποὺ θὰ ἤ-
 μouna μονάχος, καλλίτερα θὰ εἶχα μέσα στὸ παλάτι
 μου νὰ σκοτωθῶ καὶ νὰ πεθάνω παρὰ νὰ βλέπω πάν-
 τοτε αὐτὰ τ' ἀνόσια ἔργα, τοὺς ξένους μου νὰ κακο-
 μεταχειρίζονται καὶ νὰ τραβολογοῦν τὶς δοῦλες τὶς
 110 γυναῖκες μὲ ξετσιπωσιὰ μέσα στὰ ὠραῖα μου ἀνά-
 κτορα καὶ τὸ κρασί μου νὰ λιγοστεύῃ καὶ τὸ ψωμί
 μου νὰ μοῦ τρῶνε ἔτσι χαμένα, χωρὶς ποτὲ νὰ σταμα-
 τοῦν, σὲ δουλειὰ ποὺ δὲν θὰ πάρῃ τέλος.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

- «Ἐγὼ, ξέने, βέβαια θὰ σοῦ εἰπῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια.
 115 Οὔτε ὅλος ὁ λαὸς μ' ἐχθρεύεται κι' εἰν' ὠργισμένος,
 οὔτε γιὰ τ' ἀδέλφια μου ἔχω παρὰπονο κανένα, ποὺ
 σ' αὐτοὺς βέβαια ἔχει πεποιθῇ ὁ ἄνθρωπος στὴ μά-
 χη ἢ ἄν τύχῃ καμμιὰ φορὰ μεγάλη φιλονεικία, γιατί
 ἔτσι, μ' ἓνα μοναχογυιὸ πάντα ἀπομόνωσε τὴν δική
 μας γενεὰ ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου. Μοναχογυιὸ ἐγέννησε
 ὁ Ἀρκείσιος τὸν Λαέρτη, μοναχογυιὸ πάλι τὸν Ὀδυσ-
 σέα ἐγέννησε ὁ πατέρας του κι' ἐμένα μοναχὸ μ' ἐ-
 120 γέννησε στὸ παλάτι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ μὲ ἄφησε κι'
 οὔτε μὲ χάρηκε. Γιατὶ τώρα μύριοι ἐχθροὶ εἶνε μέσα
 στὸ σπιτί μου. Ὅσοι ἔχουνε δύναμι ἀπὸ τοὺς καλλίτε-
 ρους μέσα στὰ νησιά καὶ στὸ Δουλίχιον καὶ στὴ Σάμῃ
 καὶ στὴν δασώδη Ζάκυνθο κι' ὅσοι εἶνε πρῶτοι μέσα
 στὴν πετρώδη Ἰθάκῃ, τόσοι γυρεύουνε νὰ πάρουν γυ-
 125 ναῖκα τους τὴ μητέρα μου καὶ καταξοδεύουνε τὸ σπι-
 τικό μου. Ἐκείνη οὔτε ἀρνεῖται τὸν ἀπαίσιο γάμο,
 οὔτε ἡμπορεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τέλος κι' ἐκείνοι καταξο-
 δεύουν τρώγοντας τὸ σπιτικό μου καὶ γρήγορα κι' ἐμὲ
 τὸν ἴδιο θὰ τσακίσουν. Ὅλα ὅμως αὐτὰ εἶνε στὸ χέρι
 130 τῶν θεῶν. Ἐσύ, πατερούλη, πήγαινε τὸ γρηγορώτερο
 στὴ συνετὴ Πηνελόπῃ καὶ πές της πὼς εἰμαι καλά καὶ
 γύρισα ἀπὸ τὴν Πύλο. Ἐγὼ ἐδῶ θὰ μέινω, ἐσύ ὅμως
 νὰ γυρίσῃς πίσω ἀφοῦ τὸ εἰπῇς μόνο σ' αὐτὴν καὶ κα-
 νείς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ μὴ τὸ μάθῃ, γιατί
 πολλοὶ μοῦ ἐτοιμάζουνε τὸν ὄλεθρό μου.»

- 135 Σ' αὐτὸν ἀπάντησες καὶ εἶπες, Εὐμαίε χοιροβοσκέ:
 «Ξέρω, τὰ ἔχω στὸ νοῦ μου, σὲ ἄνθρωπο ποὺ κατα-
 λαθαίνει τὰ λὲς αὐτά. Ἔλα ὁμῶς τοῦτο ἐδῶ εἰπές μου
 γιὰ νὰ γνωρίζω, ἂν πρέπη καὶ στὸν Λαέρτη νὰ πάω
 τὴν εἶδησι μὲ τὸν ἴδιο δρόμο, τὸν κακόμοιρο, ποὺ ὡς
 χθὲς ἀκόμη, ἂν καὶ πολὺ λυπώτανε γιὰ τὸν Ὀδυσσεά,
 140 κύτταξε ὁμῶς τὶς δουλειές καὶ τοὺς δούλους μέσα στὸ
 σπίτι, ἔπινε κι' ἔτρωγε, ὅταν τραβοῦσε ἡ καρδιά του,
 τώρα ὁμῶς, ἀφ' ὅτου ἐσὺ γιὰ τὴν Πύλο ἔφυγες μὲ τὸ
 καράβι, δὲν ἔφαγε λένε διόλου οὔτε κι' ἔπινε, οὔτε τὶς
 δουλειές κύτταξε, μόνο κάθεται κι' ὅλο κλαίει μὲ στε-
 145 ναγμοὺς κι' ἀγκομαχητὰ καὶ λυώνει τὸ κορμί του γύ-
 ρω ἀπὸ τὰ κόκκαλά του.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

- «Κρίμα εἶνε, ἄς τὸν ἀφήσουμε ὁμῶς ἂν καὶ λυπού-
 μεθα. Ἄν ἦταν τὰ πάντα στοὺς θνητοὺς νὰ ἔρχονταν
 ὅπως τὰ θέλουν, πρῶτα ἀπ' ὅλα θὰ προτιμούσαμε τὴν
 150 ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πατέρα. Ἐσὺ ὁμως, ἀφοῦ
 τὸ ἀναγγείλῃς, νὰ ἔρθῃς πίσω καὶ μὴ χάνεσαι μέσα
 στοὺς ἀγροὺς γιὰ ἐκεῖνον, ἀλλὰ νὰ εἰπῇς στὴ μητέρα
 νὰ τοῦ στείλῃ μιὰν ἀπὸ τὶς οἰκονόμες ὅσο μπορεῖ πιὸ
 γρήγορα καὶ μυστικά. Γιατὶ ἐκεῖνη μπορεῖ νὰ τὸ πῇ
 στὸν γέροντα.»

- Αὐτὰ εἶπε κι' ἐσήκωσε τὸν χοιροβοσκό. Ἐκεῖνος ἐ-
 πῆρε στὰ χέρια του τὰ πέδιλα κι' ἀφοῦ τὰ φόρεσε στὰ
 155 πόδια του ἐτράβηξε γιὰ τὴν πόλι. Οὔτε ξέφυγε τὸ μάτι
 τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Εὐμαῖος ὁ χοιροβοσκὸς καθὼς ἐκίνησε
 ἀπὸ τὴ στάνη, ἀλλὰ πῆγε κοντὰ κι' ἔμοιαζε στὸ σῶμα
 μὲ γυναῖκα ὠραία κι' ὑψηλὴ ποὺ γνωρίζει λαμπρὰ ἐρ-
 γόχειρα καὶ δουλειές. Στὴ θύρα ἀντίκρου ἐστάθηκε
 τῆς καλύβας καὶ φανερώθηκε μόνο στὸν Ὀδυσσεά, ὁ
 160 Τηλέμαχος δὲν τὴν εἶδε ἀντίκρου του, οὔτε τὴν κατά-
 λαβε. Γιατὶ δὲν φαίνονται ἔτσι σὲ ὅλους οἱ θεοὶ ὅλο-
 φάνερα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμῶς καὶ τὰ σκυλιὰ τὴν εἶδαν
 καὶ δὲν γαυγίσανε, μόνο οὐρλιάσαν μιὰ κι' ἔφυγαν
 φοβισμένα στὸ ἄλλο μέρος τῆς στάνης. Ἐκεῖνη, ὅπως
 ἦταν σωστό, τοῦ ἔγενψε μὲ τὰ φρύδια. Κατάλαβε ὁ
 165 θεῖος Ὀδυσσεὺς κι' ἐβγήκε ἀπὸ τὴν κατοικία ἔξω πρὸς
 τὸν μεγάλο τοῖχο τῆς αὐλῆς, στάθηκε μπροστά της
 κι' ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ εἶπε:

«Γυιὲ τοῦ Λαέρτου, εὐγενικέ, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, τώρα πιά μίλησε στὸ παιδί σου καὶ μὴν κρύβεσαι, γιὰ νὰ μπορέσετε οἱ δύο σας νὰ ἔρθετε στὴν ξακουσμένη πόλι ἀφοῦ προετοιμάσετε γιὰ τοὺς μνηστῆρες θάνατο καὶ μαύρη μοῖρα. Οὐτ' ἐγὼ ἢ ἴδια θὰ εἶμαι πολὺ καιρὸ μακριὰ ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο, γιὰτι κι' ἐγὼ θέλω νὰ πολεμήσω.»

170 Αὐτὰ εἶπε καὶ με χρυσὸ ραβδί τὸν ἄγγιξε ἡ Ἀθηναίη καὶ πρῶτα καλοπλυμένο φόρεμα καὶ χιτῶνα τοῦ φόρεσε γύρω στὰ στήθη. τὸ σώμα τοῦ ὠμόρφηνε καὶ τὴν νειότην κι' ἐγίνε πάλι μελαχροινὸς καὶ ξεζάρωσαν τὰ μάγουλά του καὶ τὸ πηγούνι του ὀλόγυρα καὶ τὰ γένεια του ἐμαύρισαν. Ἐκείνη, ἀφοῦ ἔτσι τὰ ἔκαμε αὐτὰ, ἔφυγε πάλι κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμπῆκε μέσα στὴν καλύβα καὶ θαμβώθηκε ὁ ἀγαπητὸς του ὁ γυιὸς, φοβήθηκε κι' ἐγύρισε ἄλλοι τὰ μάτια, μήπως ἦταν κανένας θεός.

180 Τοῦ ἐμίλησε κι' εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Ἀλλοιώτικος μοῦ φάνηκες, ξένε, τῶρ' ἀπὸ πρὶν κι' ἄλλα ρούχα φορεῖς καὶ τὸ κορμί σου δὲν εἶνε ὁμοιο πιά. Χωρὶς ἄλλο εἶσαι κάποιος θεὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ κατέχουν τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν. Δεῖξου ὅμως σπλαχνικός, γιὰ νὰ σοῦ προσφέρουμε θυσίαι τῆς ἀρεσκείας σου καὶ δῶρα ἀπὸ χρυσάφι καὶ καλοδουλεμένα, καὶ λυτήσου μας.»

185 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ἔπειτα ὁ πολυπαθὴς, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς:

«Δὲν εἶμαι κανένας θεός. Γιατί με τοὺς ἀθανάτους με παρομοιάζεις; Ἀλλὰ εἶμαι ὁ πατέρας σου, ποὺ γι' αὐτὸν ἐσὺ στεναίεις καὶ ὑποφέρεις πολλὰς θλίψεις καὶ τὴν αὐθάδεια τῶν ἀνδρῶν.»

190 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐφίλησε τὸ γυιὸ τοῦ κι' ἀπὸ τὰ μάγουλά του κύλισε δάκρυ χάμω στὴ γῆ, πρὶν ὅμως πάντα κρατιόταν. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως δὲν ἤθελε νὰ πιστέψῃ ἀκόμη πὼς εἶνε ὁ πατέρας του καὶ πάλι με λόγια τοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε:

195 «Δὲν εἶσ' ἐσὺ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ πατέρας μου, μόνο κάποιος θεὸς με ξεγελᾷς γιὰ νὰ στεναίω θρηνηῶντας ἀκόμα περισσότερο. Γιατί δὲν θὰ μπορούσε διόλου θνητὸς ἄνθρωπος νὰ τὰ σκεφθῇ καὶ νὰ τὰ κάμῃ αὐτὰ ἐδῶ με τὸ μυαλό του, παρὰ μόνον ἂν κανένας θεὸς ἔρῃ

ὁ ἴδιος γίνετ' εὐκόλα νέος ἢ γέροντας. Γιατὶ τώρα δά ἦσουν α γέρος κι' ἐλεεινά φοροῦσες ροῦχα καὶ τώρα
 200 ρα πάλι μοιάζεις μὲ τοὺς θεοὺς ποὺ τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸ κατέχουν.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

«Τηλέμαχε, δὲν εἶνε σωστὸ γιὰ τὸν ἀγαπητό σου πατέρα ποὺ ἐπέστρεψε οὔτε ν' ἀπορῆς τόσο πολὺ, οὔτε νὰ θαυμάζης. Γιατὶ δὲν θάρθη ἄλλος Ὀδυσσεὺς ἐδῶ,
 [205 ἀλλὰ ἐγὼ ὅπως μὲ βλέπεις, ἀφ' οὗ ἐπαθα συμφορὰς καὶ πολὺ παραπλανήθηκα, ἦρθα στὸν εἰκοστὸ χρόνον στὴ γῇ τῆς πατρίδος, κι' αὐτὰ ποὺ βλέπεις εἶνε δουλειές τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ τὰ λάφυρα ἀγάπα, ποὺ μ' ἔκανε ἔτσι ὅπως θέλει γιὰ τὴ δύναμι νὰ τὸ κάμῃ, ἄλλοτε ὅμοιο μὲ πτωχό, ἄλλοτε πάλι μὲ νέον ἄνδρα καὶ κα-
 210 λοφορεμένον, εὐκόλο εἶνε αὐτὸ στοὺς θεοὺς ποὺ τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸ κατέχουν, πότε νὰ κάνουνε λαμπρὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ πότε νὰ τὸν ἀσκημίζουν.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ κάθησε κι' ὁ Τηλέμαχος χύθηκε κι' ἀγκάλιασε τὸν γενναῖο του πατέρα, θρηνοῦσε κι' ἔ-
 χυνε δάκρυα κι' οἱ δύο τοὺς ἐπόθησαν γοερὰ νὰ κλά-
 215 ψουν κι' ἔκλαιαν μὲ λυγμοὺς δυνατὰ, πῶς διαπεραστικά παρὰ ὅταν τὰ ὄρνια ἢ θαλασσαιετοὶ ἢ γῦπες γαμψόνυχτοι κλαῖνε γιὰ τὰ παιδιὰ τοὺς ὅταν οἱ χωρικοὶ τοὺς τὰ πάρουν πρὶν ἀρχίσουν νὰ πετοῦν. Ἔτσι σπαρακτικὰ κι' ἐκεῖνοι ἔχυναν δάκρυα καὶ καθὼς ἐθρηνοῦ-
 229 σαν ἔτσι θὰ ἔδωε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἄνδρ' ἐμιλοῦσε γρήγορα ὁ Τηλέμαχος στὸν πατέρα του:

«Μὲ ποιὸ πλοῖο, ἀγαπητὲ πατέρα, σὲ ὠδήγησαν οἱ ναῦτες ἐδῶ πέρα στὴν Ἰθάκη; Ποιοὶ λένε αὐτοὶ πῶς εἶνε; Γιατὶ δὲν νομίζω πεζὸς νὰ ἔφθασες ἐδῶ.»

225 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς:

«Βέβαια ἐγὼ, παιδί μου, τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ ἱστορήσω. Οἱ ξακουσμένοι ναυτικοὶ οἱ Φαίσκες μὲ ὠδήγησαν ποὺ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους στέλνουνε στὸν τόπο τους, ὅποιος κι' ἂν πάῃ σ' αὐτούς. Κι' ἐμένα ποὺ
 230 ἐκοιμώμουν α μέσα στὸ γρήγορο πλοῖο μ' ἔφεραν ἀπ' αὐτὴν τὴν θάλασσα καὶ μ' ἔβγαλαν στὴν Ἰθάκη καὶ δῶρα μοῦ ἐχάρισαν λαμπρὰ καὶ χαλκὸ καὶ χρυσάφι μπό-

λικο καὶ φόρεμα ὕφαντό. Αὐτὰ ὅλα, μὲ τῇ θέλησὶ τῶν
θεῶν, ἐτοποθετήθηκαν μέσα σὲ σπηλιές. Κι' ἐδῶ τώρα
235 πάλι ἔφθασα ὅπως μοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ γιὰ νὰ σκεφθοῦ-
με μαζί γιὰ τὸν φόνο τῶν ἐχθρῶν. Ἐλα ὅμως νὰ μοῦ
μετρήσης τοὺς μνηστῆρες ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἰδῶ καὶ
πόσοι καὶ τί εἶδους εἶνε κι' ἐγὼ μὲ τὸ ἀλάθευτο μυα-
λό μου θὰ σκεφθῶ καὶ θ' ἀποφασίσω ἂν ἐμεῖς οἱ δυὸ
θὰ μπορέσουμε μοναχοί μας νὰ πολεμήσουμε μ' αὐ-
τοὺς καὶ νὰ τὰ βγάλουμε πέρα χωρὶς ἄλλους ἢ θὰ ζη-
τήσουμε κι' ἄλλους.»

240 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Πατέρα μου, βέβαια πάντοτε ἄκουα γιὰ τὴ μεγάλη
σου φήμη, πὼς καὶ μὲ τὰ χέρια εἶσαι πολεμιστῆς καὶ
γνωστικὸς στὴ σκέψι. Ἀλλὰ παραπολὺ μεγάλον εἶπες
λόγο καὶ θαυμασμὸς μὲ κατέχει. Οὔτε θὰ ἦταν δυνα-
τὸ δυὸ ἄνδρες νὰ πολεμήσουνε μὲ πολλοὺς καὶ ἄν-
245 δρείους. Οἱ μνηστῆρες οὔτε δέκα εἶνε, οὔτε εἴκοσι μο-
νάχα, ἀλλὰ πολὺ περισσότεροι κι' εὐθύς ἐδῶ θὰ μά-
θης τὸν ἀριθμὸ. Ἀπὸ τὸ Δουλίχιον πενήνταδυὸ εἶνε
νέοι διαλεχτοὶ κι' ἔξη ὑπηρέται ἀκολουθοῦν, ἀπὸ τὴν
Σάμῃ εἴκοσι τέσσερες ἄνδρες κι' ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο εἶνε
250 εἴκοσι νέοι ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας κι' ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν
Ἰθάκῃ δώδεκα ὅλοι, ἓνας κι' ἓνας καὶ μαζί τοὺς εἶνε
ὁ κήρυκας ὁ Μένδων, ὁ θεῖος αἰοιδὸς καὶ δυὸ ὑπηρέται
ποὺ ξέρουν καλὰ τὰ κρέατα νὰ μοιράζουν. Ἄν αὐ-
255 τοὺς ὅλους τοὺς ἀντιμετωπίσουμε μέσα στὸ σπῆτι, φο-
βοῦμαι μήπως πολὺ πικρὰ καὶ καταστρεπτικὰ γιὰ
μᾶς τοὺς ἐκδικηθῆς γιὰ τὶς αὐθαιρεσίες τοὺς γυρνῶν-
τας στὴν πατρίδα. Ἐσὺ ὅμως, ἂν ἡμπορῆς, σκέψου γιὰ
κανένα ποὺ νὰ μᾶς βοηθήσῃ, σκέψου ποῖος θὰ μᾶς
βοηθοῦσε μὲ πρόθυμη ψυχή.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς:

«Βέβαια ἐγὼ θὰ τὸ εἰπῶ κι' ἐσὺ βάλε το στὸ νοῦ
260 σου κι' ἄκουσε καὶ σκέψου ἂν γιὰ μᾶς τοὺς δυὸ θὰ
εἶνε ἀρκετὴ ἡ Ἀθηνᾶ μαζί μὲ τὸν Δία τὸν πατέρα της
ἢ νὰ σκεφθῶ γιὰ κανέναν ἄλλον βοηθό.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Κάλοι εἶνε βέβαια αὐτοὶ οἱ δυὸ βοηθοὶ ποὺ λές,
265 ποὺ κάθονται ὕψηλά στὰ σύννεφα κι' ἄλλους ἐξουσιάζ-
ουν ἄνδρες καὶ ἄθανάτους θεοὺς.»

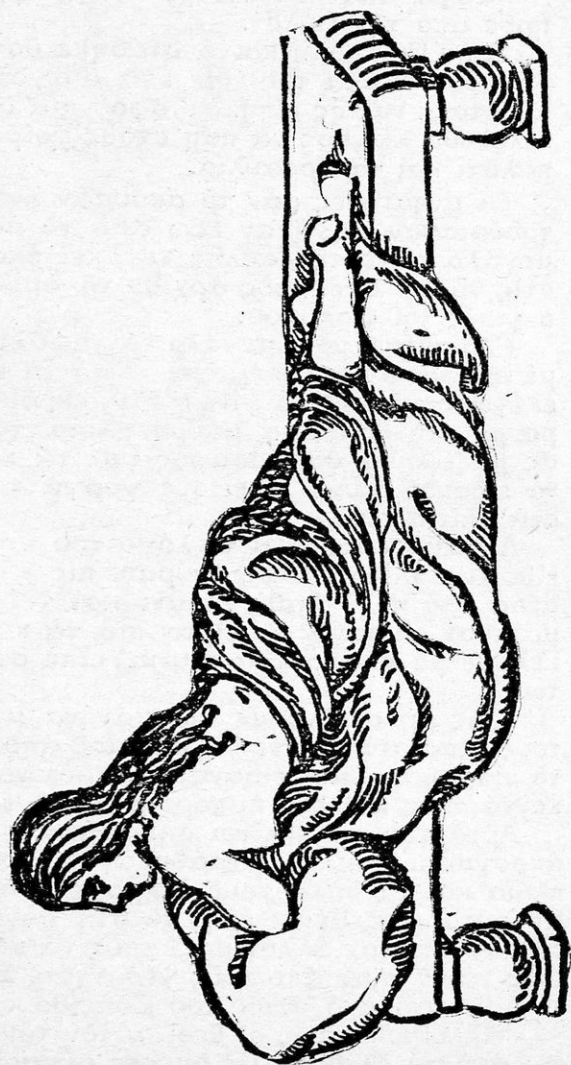
Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς:

- «Δὲν θὰ εἶνε ἐκεῖνοι οἱ δυὸ πολὺν καιρὸ μακρυὰ
 ἀπὸ τὴν δυνατὴ μάχη ὅταν μέσα στ' ἀνάκτορά μου θὰ
 270 πολεμοῦμ' ἐμεῖς μὲ τοὺς μνηστῆρες. Ἐσὺ ὅμως τώρα
 μόλις ξημερώσῃ νὰ πᾶς στὸ σπίτι ἀνάμεσα στοὺς ὑ-
 βριστικούς μνηστῆρες κι' ἐμένα ὕστερα πρὸς τὴν πόλι
 θὰ μὲ πᾶῃ ὁ χοιροβοσκὸς ὅμοιον μὲ ἀξιοθρήνητο γέρο
 ζητιᾶνο. Ἄν μὲ προσβάλουν μέσα στὸ σπίτι νὰ τὸ
 275 ὑπομείνῃ ἡ ἀγαπητὴ σου καρδιά μέσα στὰ στήθη σου
 ἄν καὶ θὰ ὑποφέρω ἐγὼ ἄσκημα, ἀκόμη κι' ἄν μὲ τρα-
 θήξουν ἔξω ἀπὸ τὰ πόδια ἀνάμεσα στὸ σπίτι ἢ μὲ χτυ-
 πήσουν κι' ὅ,τι μοῦ ρίξουν ἀπάνω μου, ἐσὺ νὰ τὰ βλέ-
 πῃς καὶ νὰ ὑπομένῃς. Νὰ τοὺς παρακινᾷς μονάχα μὲ
 280 μαλακὰ λόγια νὰ παύσουν, ἐκεῖνοι ὅμως δὲν θὰ σ' ἀ-
 κοῦνε, γιὰτὶ τοὺς κοντοζύγωσε ἡ μαῦρὴ τους ἡ μέρα.
 Κι' ἄλλο ἀκόμα θὰ σοῦ εἰπῶ κι' ἐσὺ βάλε το στὸ νοῦ
 σου: "Ὅταν ἡ πολύβουλη Ἀθηνᾶ βάλῃ στὸ νοῦ μου,
 θὰ σοῦ γνέψω ἐγὼ μὲ τὸ κεφάλι κι' ἐσὺ ἔπειτα, ἀφοῦ
 καταλάβῃς, ὅσα πολεμικὰ ὅπλα καὶ σύνεργα βρίσκον-
 285 ται μέσα στὸ παλάτι σου θὰ τὰ σηκώσῃς καὶ θὰ τὰ
 τοποθετήσῃς στὸ βάθος τοῦ ὑψηλοῦ θαλάμου ὅλα μαζί,
 κανένα μὴν ἀφήσῃς καὶ στοὺς μνηστῆρες νὰ προφασι-
 σθῇς μὲ γλυκόλογα, ὅταν ἐρωτήσουν τί ἐγίναν: «Ἀπὸ
 τὸν καπνὸ τὰ ἔβγαλα γιὰτὶ δὲν ἔμοιαζαν πιά μ' ἐκεῖ-
 να ποῦ ἄφησε κάποτε ὁ Ὀδυσσεύς φεύγοντας γιὰ τὴν
 290 Τροία, ἔχουνε χαλάσει ὅσο τὰ ἔφθανε ἡ πυράδα τῆς
 φωτιᾶς. Ἀκόμα καὶ τὸ ἄλλο, σπουδαιότερο, ἔβαλε στὸ
 νοῦ μου ὁ γυῖός τοῦ Κρόνου, μὴ τυχὸν μεθύσετε καμ-
 μιὰ ὥρα πιαστήτε ἀναμεταξύ σας καὶ πληγωθῇτε
 Καὶ θὰ ντροπιάζατε καὶ τὸ τραπέζι καὶ τ' ἀρραβωνιά-
 σματα. Γιὰτὶ τὸ σίδερο μοναχὸ τοῦ σὲ τραβᾷ.» Καὶ
 295 μονάχα γιὰ μᾶς τοὺς δυὸ ν' ἀφήσῃς δυὸ σπαθιά καὶ
 δυὸ δόρατα καὶ δυὸ ἀσπίδες ἀπὸ ἀγριο βῶδι νὰ κρα-
 τοῦμε στὰ χέρια ὥστε ὅταν θὰ ριχτοῦμε ἀπάνω τους
 νὰ μποροῦμε νὰ τὶς πάρουμε κι' αὐτοὺς ἔπειτα θὰ τοὺς
 ξεγελάσῃ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ κι' ὁ συνετὸς Ζεὺς. Κι'
 300 ἄλλο ἀκόμα θὰ σοῦ εἰπῶ κι' ἐσὺ βάλε το στὸ νοῦ σου.
 Ἄν εἰσὼι ἐσὺ δικός μου κι' ἀπὸ τῆς δικῆς μας τῆ γενιᾶ
 κανεῖς μὴν τύχη κι' ἀκούσῃ πῶς ὁ Ὀδυσσεύς βρίσκε-
 ται μέσα στὸ σπίτι του. Οὔτε ὁ Λαέρτης νὰ μὴν τὸ

μάθη, οὔτε ὁ χοιροβοσκός, μήτε κανέννας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, οὔτε ἡ ἴδια ἡ Πηνελόπη, ἀλλὰ μονάχα οἱ δυὸ μας ἐσὺ κι' ἐγὼ ἄς γνωρίζουμε τὴν διαγωγὴ τῶν γυναικῶν, ἡμποροῦμε νὰ δοκιμάσουμε καὶ
 305 κανέναν ἀπὸ τοὺς δούλους ἂν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς μᾶς τιμᾷ ἐμᾶς τοὺς δυὸ καὶ μᾶς σέβεται μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ καὶ ποῖος ἀπ' αὐτοὺς δὲν σκοτίζεται καὶ σένα σὲ περιφρονεῖ ἂν καὶ εἶσαι τέτοιος.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ λαμπρός του ὁ γυιός:
 310 «Πατέρα μου, τὸν χαρακτῆρα μου πιστεύω νὰ τὸν γνωρίσης κι' ἔπειτα, δὲν μὲ κατέχουν διόλου ἀνόνητες κι' ἄσκεπτες ἰδέες, δὲν μοῦ φαίνεται ὅμως αὐτὸ ὀφελιμώτερο καὶ στοὺς δυὸ μας καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ σκεφθῇς. Γιατὶ πολὺ καιρὸ θὰ χρειασθῇς τὸν καθένα νὰ δοκιμάσης καὶ νὰ τὸν παρακολουθήσης στὴ δουλειά του κι' οἱ μνηστήρες ἡσυχοὶ μέσα στὸ σπίτι μας
 315 θὰ κατατρῶνε μὲ ἀναίδεια τὰ πράγματά μας, κι' οὔτε κάνουνε οἰκονομία. Γιὰ τὶς γυναῖκες βέβαια νὰ ἐξετάσης ποιὲς σὲ ἀτιμάζουν καὶ ποιὲς εἶνε ἠθικές. Τοὺς ἄνδρες ὅμως δὲν θὰ ἤθελα νὰ τοὺς δοκιμάσουμε στίς στάνες καὶ στὸν κάμπο, ἀλλὰ ὕστερα ἡμποροῦμε νὰ τὰ κάμουμε αὐτὰ ἂν ἀλήθεια ἔχῃς καλὸ σημάδι ἀπὸ
 320 τὸν ἀσπιδοφόρο Δία.»

Ἔτσι ἐκείνοι αὐτὰ ἔλεγαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον καὶ τὸ καλοφτιαγμένο καράβι ποὺ τὸν Τηλέμαχο ἔφερεν ἀπὸ τὴν Πύλο καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους του, ἔφθασε ἔπειτα στὴν Ἰθάκη. Κι' ἐκείνοι ὅταν ἔφθασαν πιά μέσα
 325 στὸ πολὺ βαθὺ λιμάνι, τράβηξαν τὸ μαῦρο πλοῖο ἀπάνω στὴ στερεῆ, τὰ ὅπλα τοὺς ἐπῆρανε πρόθυμοι ὑπηρέται κι' ἀμέσως στὸ σπίτι τοῦ Κλυτίου πήγανε τὰ ὠραιότατα δῶρα ποὺ ἔφερε ὁ Τηλέμαχος. Κατόπιν ἔστειλαν κήρυκα στὸ σπίτι τοῦ Ὀδυσσεὺς γιὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν συνετὴ Πηνελόπη ὅτι ὁ Τηλέμαχος πῆγε
 330 ἔξω στοὺς ἀγρούς καὶ πρόσταξε τὸ πλοῖο νὰ πλῆσθι στὴν πόλι, γιὰ νὰ μὴ χύνη δάκρυα τρυφερὰ ἢ θαυμαστὴ βαρυσίλισσα μὲ φόβο στὴν ψυχὴ της. Ἐκείνοι οἱ δυὸ, ὁ κήρυκας κι' ὁ θεῖος χοιροβοσκός, συναντήθηκαν γιὰ τὴν
 335 ἴδια εἰδησι νὰ εἰποῦνε στὴ γυναῖκα κι' ὅταν πιά ἔφθασαν στὴν κατοικία τοῦ θεοῦ βασιλέως ὁ κήρυκας στάθηκε στὴ μέσῃ τῶν ὑπηρετῶν καὶ εἶπε:

Η Πηνελόπη κλαίουσα εἰς τὴν κλινὴν τῆς τῶν Ὀδυσσεύα

«Τώρα πιά, βασίλισσα, ὁ ἀγαπητὸς ὁ γυιὸς σου
ἦρθε ἀπὸ τὴν Πύλο».

Στὴν Πηνελόπη κοντὰ στάθηκε ὕστερα κι' ὁ χοιρο-
βοσκὸς καὶ ὅλα τῆς εἶπε ὅσα ὁ ἀγαπητὸς τῆς γυιὸς
340 πρόσταξε νὰ τῆς εἰπῇ. Κι' ἀφοῦ πιά ὅλα τὰ εἶπε κι' ἐ-
τέλειωσε, ἐκίνησε νὰ πάη στοὺς χοίρους κι' ἄφησε τὸ
παλάτι καὶ τὰ προαύλια.

Οἱ μνηστήρες σὰν τὸ ἄκουσαν λυπήθηκαν καὶ κα-
τσοφίασαν, ἐβγῆκαν ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι πρὸς τὸν
μεγάλο τοῖχο τῆς αὐλῆς κι' ἐκεῖ ἐκάθισαν μπροστὰ
345 στὶς θύρες. Σ' αὐτοὺς ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ Εὐρύμαχος,
ὁ γυιὸς τοῦ Πολύβου:

«Ἀγαπητοί μου, μεγάλο ἔργον, ἀληθινά, ἔχει κάμει
μὲ αὐθάδειαν ὁ Τηλέμαχος αὐτὸ τὸ ταξεῖδι, κι' ἐμεῖς
ἐλέγαμε πὼς δὲν θὰ γίνῃ! Ἐμπρὸς ὅμως τώρα, ἄς σύ-
ρουμε στὴ θάλασσα μαῦρο πλοῖο, τὸ καλλίτερο, κι'
ἄς μαζέψουμε θαλασσινούς γιὰ τὰ κουπιά, γρήγορα
350 νὰ εἰδοποιήσουνε ἐκείνους γοργὰ νὰ ἐπιστρέψουνε
στὰ σπίτια τους.»

Δὲν εἶχε ἀποσώσει τὸ λόγο τοῦ ὅταν ὁ Ἀμφίνομος
εἶδε ἓνα πλοῖο καθὼς ἐγύρισε πίσω ἀπὸ τὴ θέσι του,
μέσα στὸ πολὺ βαθὺ λιμάνι καὶ τοὺς ναῦτες ποὺ ἐ-
μάζευαν τὰ πανιά κι' εἶχαν πιά τὰ κουπιά στὰ χέρια.
Γέλασε μὲ τὴν καρδιά του κι' εἶπε στοὺς συντρόφους
του:

355 «Ἄς μὴ στέλνουμε πιά κανένα μήνυμα, γιὰτὶ νὰ
τοὺς μέσα στὸ λιμάνι. Ἦ κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς τοὺς
τὸ εἶπε, ἢ οἱ ἴδιοι εἶδανε τὸ πλοῖο νὰ διαβαίνει ἀπὸ
κοντὰ τοὺς καὶ δὲν ἔμπορευσαν νὰ τὸ φθάσουν.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι σηκωθήκανε καὶ πήγανε στ'
ἄκρογιαλί. Γρήγορα ἐτράθηξαν στὴ στερεὰ τὸ μαῦρο
360 πλοῖο καὶ τὰ ὅπλα τοὺς ἐπήρανε πρόθυμοι ὑπηρέται.
Κι' αὐτοὶ μαζεμένοι ἐπήγαν στὴ συνέλευσι καὶ δὲν
ἄφιναν κανέναν ἄλλον μαζί τους νὰ καθήσῃ, οὔτε ἀπὸ
τοὺς νέους, οὔτε ἀπὸ τοὺς γέροντας. Σ' αὐτοὺς ἐμίλη-
σε ὁ Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθους:

365 «Ἀλλοίμονο, πῶς οἱ θεοὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα ἐγλύττω-
σαν ἀπὸ τὸν ὄλεθρο. Τὶς ἡμέρες σκοποὶ ἐφύλαγαν στὶς
κορφὰς τὶς ἀνεμοδαρμένες πάντα μὲ τὴ σειρὰ χωρὶς
διακοπὴ κι' ὅταν ἔδυνεν ὁ ἥλιος ποτὲ δὲν ἐμείναμε ἄ-

- πάνω στη στερηιά, ἀλλὰ μέσα στο πέλαγος ἐπλέαμε
 με τὸ γρήγορο πλοῖο κι' ἐπεριμέναμε τὴ θεϊκὴ Αὐγὴ
 καρτερώντας τὸν Τηλέμαχο γιὰ νὰ τὸν πιάσουμε καί
 νὰ τὸν σκοτώσουμε. Αὐτὸν ὅμως βέβαια πρόλαβε κά-
 370 ποιος θεὸς καὶ σπῖτι του τὸν ὠδήγησεν. Ἐμεῖς ὅμως
 ἄς σκεφθοῦμε ἐδῶ πέρα θλιβερόν ὄλεθρο γιὰ τὸν Τη-
 λέμαχο, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ξεφύγῃ, γιατί δὲν μοῦ φαίνε-
 ται, ὅσο αὐτὸς εἶνε ζωντανός, νὰ φέρουμε σὲ τέλος
 αὐτὲς τίς ὑποθέσεις, γιατί πολλὰ γνωρίζει αὐτὸς κι'
 375 ἔχει μυαλό καὶ σκέψι κι' ὁ κόσμος δὲν εἶνε πιά διόλου
 εὐνοϊκὸς σὲ μᾶς. Ἐμπρός, λοιπόν, ἐλάτε πρὶν ἐκεῖνος
 μαζέψῃ σὲ συνέλευσι τοὺς Ἕλληνας, γιατί δὲν μοῦ
 φαίνεται πῶς θ' ἀμελήσῃ νὰ τὸ κάμῃ, ἀλλὰ ὀργισμέ-
 νος θὰ σηκωθῇ καὶ σὲ ὅλους θὰ ὀμιλήσῃ καὶ θὰ εἰπῇ
 πῶς τοῦ ἐτοιμάζαμε τρομερὸ φόνο καὶ δὲν τὸν εὐρή-
 380 καμε. Κι' ἐκεῖνοι σὰν τ' ἀκούσουνε τ' ἄνομα αὐτὰ ἔργα
 δὲν θὰ τὰ ἐπαϊνέσουν καὶ ὑπάρχει φόβος μὴ μᾶς κά-
 μουνε κακὸ καὶ μᾶς διώξουν ἀπὸ τὸν τόπο μας καὶ
 πᾶμε σὲ ξένα μέρη. Ἄς προκάνουμε, λοιπόν, νὰ τὸν
 σκοτώσουμε ἔξω στοὺς ἀγρούς, μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι
 ἢ στὸ δρόμο κι' ἄς ἔχουμε ἐμεῖς τὴν περιουσία καὶ τὰ
 385 χτήματά του ἀφοῦ τὰ μοιράσουμε σὲ μερτικὰ ἀναιμε-
 ταξὺ μας καὶ τὸ παλάτι πάλι τὸ δίνουμε στὴ μητέρα
 του νὰ τὸ ἔχῃ καὶ σ' ἐκεῖνον ποῦ θὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα
 του. Ἄν δὲν σᾶς ἀρέσῃ πάλι αὐτὸς ὁ λόγος καὶ θέ-
 λετε κι' αὐτὸς νὰ ζῇ καὶ νὰ ἔχῃ ὅλη τὴν πατρικὴ του
 περιουσία, τότε ἄς μὴ μαζευόμαστε ἐδῶ κι' ἄς μὴ τοῦ
 390 κατατρῶμε τὰ πράγματά του ποῦ τόσο μᾶς εὐχαρι-
 στοῦν, μόνο ἀπὸ τὸ σπῖτι του ὁ καθένας νὰ ζητᾷ τὴν
 Πηνελόπη μὲ δῶρα κι' ἐκεῖνη ἔπειτα ἡμπορεῖ νὰ παν-
 τρευθῇ ὅποιον θὰ πρόσφερνε τὰ περισσότερα καὶ θὰ
 ἦταν τυχερός.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ἐσώπαιναν.

- Σ' αὐτοὺς ἐμίλησε καὶ τοὺς εἶπε ὁ Ἀμφίνομος, ὁ
 395 λαμπρὸς γυιὸς τοῦ ἄρχοντος Νίσου, γυιοῦ τοῦ Ἀρη-
 τίου, ποῦ ἀπὸ τὸ χλοερὸ Δουλίχιον μὲ τὰ πολλὰ σιτά-
 ρια ὠδηγοῦσε τοὺς μνηστῆρες καὶ παραπολὺ ἄρεσε
 στὴν Πηνελόπη μὲ τὰ λόγια του, γιατί ἦταν ἐξυπνος
 καὶ καλὸς στὰ μυαλά του. Ἐκεῖνος, λοιπόν, θέλοντας
 400 τὸ καλὸ τους, ἐμίλησε καὶ εἶπε:

«Ἀγαπητοί μου, δὲν θὰ ἤθελα ἐγὼ νὰ σκοτώσουμε τὸν Τηλέμαχο, γιατί εἶνε πράγμα τρομερὸ νὰ σκοτώ-
 νη κανεὶς γένος βασιλικό, ἀλλ' ἄς ἐρωτήσουμε πρῶ-
 τα τις θελήσεις τῶν θεῶν κι' ἂν τὸ θέλουν αὐτὸ οἱ χρη-
 σμοὶ τοῦ μεγάλου Διός, ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ τὸν σκοτώσω
 405 κι' ὅλους τοὺς ἄλλους θὰ παρακινήσω. "Ἄν ὅμως ἐμ-
 ποδίζουν οἱ θεοί, λέγω νὰ σταματήσουμε αὐτὸ τὸ σχέ-
 διον.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀμφίνομος καὶ σ' αὐτοὺς ἄρρεσεν ὁ λό-
 γος. Εὐθὺς ἔπειτα ἐσηκώθηκαν κι' ἐπῆγαν στὸ σπίτι
 τοῦ Ὀδυσσεὺς κι' ἄφοῦ ἐφθασαν καθήσανε ἀπάνω σὲ
 πελεκητὰ καθίσματα.

Τότε σκέφθηκε μὲ τὸ νοῦ της ἡ συνετὴ Πηνελόπη
 410 νὰ φανερωθῇ στοὺς ὑπερβολικὰ ὕβριστικούς μνηστή-
 ρες; γιατί εἶχε μάθει γιὰ τὸν ὄλεθρο τοῦ γιου τῆς
 ποὺ μελετοῦσανε μέσα στὸ παλάτι. Τῆς τὰ εἶχε πῆ ὁ
 κήρυκας ὁ Μέδων ποὺ ἐμάθαινε τις ἀποφάσεις τῶν
 μνηστήρων. Ἐκίνησε, λοιπόν, νὰ πάη πρὸς τὴν αἴθου-
 σα μαζί μὲ τις ὑπηρέτριες, ὅταν ὅμως ἐφθασε πιά
 415 στοὺς μνηστήρες ἡ θεία γυναῖκα, ἐστάθηκε εὐθὺς κον-
 τὰ στίς παραστάδες τοῦ καλοφτιαγμένου δωματίου
 βγάζοντας ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ πρόσωπὸ τῆς τῇ λαμπρῇ
 καλύπτρα. Τὸν Ἀντίνοο μάλωσε καὶ μὲ τ' ὄνομα τοῦ
 ἔμιλησε:

«Ἀντίνοε, ὕβριστικέ, ποὺ ὅλο τὸ κακὸ ἔχεις στὸ
 420 τοῦ σου, καὶ γιὰ σένα λένε δὴ πῶς μέσα στὴν Ἰθάκη
 εἶσαι ὁ καλλίτερος ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους σου στὴ
 σκέψι καὶ στὰ λόγια, ἐσὺ ὅμως βέβαια δὲν εἶσαι κα-
 θόλου. Τρελλέ, δὲν μοῦ λές γιατί σχεδιάζεις θάνατο
 καὶ κακὸ γιὰ τὸν Τηλέμαχο καὶ δὲν σέβεσαι τοὺς ἱ-
 κέτας ποὺ ὁ Ζεὺς πάντα εἶνε μαζί τους; Κι' εἶνε μεγά-
 λο κρῖμα οἱ ἱκέται νὰ κυττάζουν νὰ καταστρέφουν ὁ
 ἕνας τὸν ἄλλον. "Ἢ μήπως δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ πατέ-
 ρας σου ἐδῶ κατέφυγε ὅταν φοβήθηκε τὸν λαό; Γιατὶ
 425 πολὺ εἶχαν ὀργισθῇ γι' αὐτὸν ποὺ πῆγε μαζί μὲ πει-
 ρατὰς ἀπὸ τὴν Τάφο κι' ἔβλαψε τοὺς Θεσπρωτοὺς κι'
 ἐκεῖνοι ἦσαν μαζί μας. "Ἢθελαν, λοιπόν, νὰ τὸν σκο-
 τώσουν καὶ νὰ τοῦ σπαράξουν τὴν καρδιά καὶ νὰ κα-
 ταφάγουν τὴ μεγάλη του περιουσία ποὺ εὐχαριστεῖ
 430 τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως τοὺς ἐσυγ-

κράτησε καὶ τοὺς ἐμπόδισε ἄν καὶ τὸ ἤθελαν ἐκεῖνοι. Αὐτοῦ, λοιπόν, τοῦ ἀνδρὸς τῶρα κατατρῶς τὸ σπιτικό δωρεάν καὶ ζητᾶς νὰ πάρῃς τὴ γυναῖκα του σύζυγό σου καὶ νὰ τοῦ σκοτώσῃς τὸ γυιό του. Ἐμένα πολὺ μὲ κάνεις νὰ λυποῦμαι. Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ πάψῃς κι' ἐσὺ καὶ στοὺς ἄλλους νὰ εἰπῇς νὰ πάψουν.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γυιὸς τοῦ Πολύβου:

- 435 «Θυγατέρα τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη, ἔχε θάρρος καὶ γι' αὐτὰ μὴ φροντίζῃς στὸ μυαλό σου. Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ, οὔτε θὰ γεννηθῇ, ποὺ θὰ σηκώσῃ χέρι ἀπάνω στὸν Τηλέμαχο, τὸ γυιό σου, ὅσο ἐγὼ θὰ εἶμαι ζωντανὸς κι' 440 ἀπάνω στὴ γῇ θὰ ἔχω ἀνοιχτὰ τὰ μάτια. Αὐτὸ ἐδῶ θὰ εἰπῶ κι' ἔτσι βέβαια καὶ θὰ γίνη: Γρήγορα τὸ μαῦρο του αἷμα θὰ χυθῇ γύρω στὸ δικό μου δόρυ, γιατί κι' ἔμένα ὁ πορθητὴς τῶν πόλεων, ὁ Ὀδυσσεύς, πολλές φορές μ' ἔχει καθήσει στὰ γόνατά του καὶ μοῦ ἔβαλε κρέας ψητὸ στὰ χέρια καὶ μοῦ ἔδωσε ἔπειτα καὶ κόκ- 445 κίνο κρασί. Γι' αὐτὸ σὲ μένα ὁ Τηλέμαχος εἶνε ὁ πιὸ πολὺ ἀγαπητὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν συμβουλεύω νὰ μὴ φοβᾶται τὸν θάνατο ἀπὸ μέρους τῶν μνηστήρων. Ἀπὸ μέρους ὅμως τῶν θεῶν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τὸν ἀποφύγῃ.»

- Ἔτσι ἔλεγε θάρρος δίνοντας κι' αὐτὸς ἐτοίμαζε τὸν ὄλεθρο. Ἐκείνη τότε ἀνέβηκε στὰ λαμπρὰ ἀνώ- 450 για κι' ἐκλαίε τὸν Ὀδυσσεά, τὸν ἀγαπημένο σύζυγό της, ἕως ὅτου ὕπνο γλυκὸ στὰ βλέφαρα τῆς ἔχυσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ γλαυκόφθαλμη. Κατὰ τὸ βράδυ ἔφθασε στὸν Ὀδυσσεά καὶ στὸ γυιό του ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς κι' ἐκεῖνοι ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον ἐτοίμαζαν τὸ δεῖπνο ἀφοῦ θυσίασαν ἑνὸς χρόνου χοῖρο κι' ἡ Ἀθηνᾶ στά- 455 θηκε κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά, τὸ γυιό τοῦ Λαέρτου, τὸν ἐχτύπησε μὲ τὸ ραβδί καὶ τὸν ἔκαμε πάλι γέροντα κι' ἔλεεινὰ ροῦχα τὸν ἐντυσε γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα γιὰ νὰ μὴ τὸν ἰδῇ ὁ χοιροβοσκὸς κατὰ πρόσωπο, τὸν γνωρίσῃ καὶ πάῃ νὰ τὸ εἰπῇ στὴ συνετὴ Πηνελόπη καὶ δὲν τὸ κρατήσῃ κρυφὸ μέσα στὸ μυαλό του.

- 460 Σ' αὐτὸν πρῶτος ὁ Τηλέμαχος ἐμίλησε:

«Ἡρθες, θεῖε Εὐμαίε; Τί λένε μέσα στὴν πόλι; Ἐ-

γύρισαν μέσα οἱ περήφανοι μνηστήρες ἀπὸ τὸ καρτέρι ἢ ἀκόμα ἐκεῖ μὲ περιμένουν νὰ γυρίσω σπῖτι μου;»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπαντώντας εἶπες, Εὐμαίε χοιροβοσκέ:

- 465 «Δὲν ἦτανε νὰ ἐρωτήσω καὶ νὰ ἐξετάσω γι' αὐτὰ γυρνώντας μέσα στὴν πόλι, γιατί ἡ ψυχὴ μου μ' ἐπρόσταζε, ἀφοῦ πῶ τὸ μήνυμα, πολὺ γρήγορα πάλι νὰ γυρίσω ἐδῶ. Μὲ ἀντάμωσε ὅμως ἀπὸ τοὺς συντρόφους σου γρήγορος ἀγγελιοφόρος, κήρυκας, ποὺ πρῶτος αὐτὸς τὰ εἶπε στὴ μητέρα σου. Ξέρω ὅμως βέβαια κι' 470 ἓνα ἄλλο, γιατί τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. "Εφθανα πιά καθὼς περπατοῦσα, ἐπάνω ἀπὸ τὴν πόλι ἐκεῖ ποὺ εἶνε ὁ λόφος τοῦ Ἑρμοῦ καὶ καθὼς ἐτραβοῦσα πέρα εἶδα τὸ γρήγορο πλοῖο νὰ κατεβαίνει στὸ λιμάνι μας κι' ἦταν μέσα σ' αὐτὸ πολλοὶ ἄνδρες κι' ἦτανε γεμάτο 475 ἀπὸ ἀσπίδες καὶ δίκωπα δόρατα καὶ μοῦ ἐφάνηκε πὼς αὐτοὶ θὰ εἶνε, δὲν γνωρίζω ὅμως τίποτα.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος καὶ κύτταξε τὸν πατέρα του στὰ μάτια χωρὶς νὰ στραφῇ πρὸς τὸν χοιροβοσκό.

- Ἐκεῖνοι, λοιπόν, ἀφοῦ τέλειωσαν τίς δουλειές τους κι' ἐτοίμασαν τὸ τραπέζι, ἐκάθησαν κι' ἔφαγαν καὶ δὲν στερήθηκε τίποτα ἡ ψυχὴ τους στὸ καλομοιρασμένο τραπέζι. Κι' ὅταν ἔσβυσαν τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ 480 φαγητοῦ τὸν πόθο, τὰ κρεβάτια τους θυμήθηκαν κι' ἐδέχτηκαν τὸν ὕπνο.

.....
ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ

ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗΝ

Κι' ὅταν ἐφάνηκε ἡ ροδοδάχτυλος Ἥως, ποὺ τὸ πρωῒ ἐγεννήθη, ἔδεσε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ ὠραιῶ πέδιλα ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς τοῦ θεοῦ Ὀδυσσεως, πῆρε καὶ τὸ δυνατὸ δόρυ ποὺ ἐφάρμοζε κα-

5 λὰ στήν παλάμη του, καὶ πηγαίνοντας γιὰ τὴν πόλι
εἶπε στὸν χοιροβοσκό του:

«Πατερούλη, ἐγὼ θὰ πάω στήν πόλι γιὰ νὰ μὲ ἰδῇ
ἡ μητέρα μου, γιατί θαρρῶ πῶς δὲν θὰ παύσῃ νὰ
κλαίῃ καὶ νὰ θρηνῇ μὲ πικρὰ δάκρυα πρὶν μὲ ἰδῇ τὸν
ἴδιο. Σ' ἐσένα αὐτὸ ἐδῶ παραγγέλνω: Τὸν δυστυχι-
σμένο τὸν ξένο ὁδήγησέ τον στὴν πόλι γιὰ νὰ ζητιά-
10 νεύῃ ἐκεῖ τὴν τροφή του. Θὰ τοῦ δώσῃ ὅποιος θέλει
λίγο ψωμί καὶ κανένα ποτηράκι κρασί. Σ' ἐμένα ὅμως
δὲν εἶνε δυνατόν ὅλο τὸν κόσμον νὰ τὸν παίρνω ἀπάνω
μου, γιατί ἔχω κι' ἐγὼ θλίψεις στήν ψυχὴ μου. Κι' ἂν
15 τοῦ κακοφανῇ τοῦ ξένου, τόσο τὸ χειρότερο γι' αὐτόν,
γιατί ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ λέω τὴν ἀλήθεια.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς:

«Ἀγαπητέ μου, οὐτ' ἐγὼ ὁ ἴδιος θέλω νὰ μὲ κρατή-
σετε ἐδῶ, γιατί εἶνε προτιμότερο στὸν πτωχὸ νὰ ζη-
τιανεύῃ τὴν τροφήν του μέσα στήν πόλι παρὰ στοὺς ἀ-
20 γρούς. Θὰ μοῦ δίνη ὅποιος θέλει. Γιατί δὲν εἶμαι πιά
σὲ ἡλικία ποὺ νὰ μένω στίς στάνες καὶ ν' ἀκούω ὅσα
προστάζει ὁ κύρης. Πήγαινε, λοιπόν, καὶ μένα θὰ μ'
ὁδηγήσῃ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐδῶ ποὺ τὸν προστάξεις
ἐσύ, μόλις ζεσταθῶ ἀπὸ τὴν φωτιά κι' ἀρχίσῃ νὰ ζε-
25 σταίνη ὁ ἥλιος. Γιατί ὅλα αὐτὰ ἐδῶ τὰ ρούχα μου
εἶνε κουρελιασμένα καὶ φοβᾶμαι μήπως μὲ πειράξῃ
ἡ πρωϊνὴ πάχνη. Ἐπειτα λένε ὅτι εἶνε μακρὰ ἡ πό-
λις.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος ἔφυγε ἀπὸ τὸ ἐξοικὸ
ἐκεῖνο σίτι κι' ἐτράβηξε γρήγορα ἔχοντας κακὰς
σκέψεις στὸ νοῦ του γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Κι' ὅταν ἐ-
30 φθάσε πιά στὰ καλοκατοικημένα ἀνάκτορά του ἔστη-
σε τὸ δόρυ του, ἀκουμπώντας το σὲ μιὰ ὑψηλὴ κο-
λόννα κι' ὕστερα ἐπέρασε τὸ λίθινο κατῶφλι κι' ἐμ-
πῆκε μέσα.

Πρώτῃ ἀπ' ὅλες τότε τὸν εἶδε ἡ βυζάστρα Εὐρύ-
κλεια ποὺ ἔστρωνε δέρματα μέσα στὰ καλοδουλειμέ-
να θρανία καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἔτρεξε ἀμέσως
35 κοντὰ του καὶ τριγύρω του, ὅπως ἦταν φυσικὸ, ἀρχι-
σαν νὰ μαζεύονται κι' οἱ ἄλλες ὑπηρέτριες τοῦ πολυ-
παθοῦς Ὀδυσσέως καί, χαιρετώντας τον, τοῦ ἐφιλοῦ-

σαν τὸ κεφάλι καὶ τοὺς ὦμους. Κι' ἡ φρόνιμη Πηνελόπη, βγαίνοντας ἀπὸ τὸν θάλαμο ὅμοια μὲ τὴν Ἄρτεμι ἢ τὴν χρυσὴ Ἀφροδίτη, ἐδάκρυσε κι' ἀγκάλιασε μὲ τὰ χέρια τῆς τὸν ἀγαπημένο γυιό τῆς καὶ τὸν ἐφίλησε
 40 στὸ κεφάλι καὶ στὰ δυὸ ὠραῖα μάτια του κι' ὕστερα ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ τοῦ λέῃ τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Ἦρθες, λοιπόν, Τηλέμαχε, φῶς μου γλυκό; Ἐγὼ πιά ἔλεγα πὼς δὲν θὰ σὲ ξανάβλεπα ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγες κρυφὰ μ' ἓνα πλοῖο γιὰ τὴν Πύλο, δίχως τὴν θέλησί μου, γιὰ ν' ἀκούσης τίποτα γιὰ τὸν ἀγαπημένο σου πατέρα. Ἐλα ὅμως τώρα καὶ πές μου μὲ κάθε

45 «Ἰαυμῆζ οὐο ἡ ἰαυ ὕρονοχρ ἡ κισδῆρηοιμῆζ
 Τότε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς ἀπάντησε καὶ τῆς εἶπε:

«Μητέρα μου, μὴ ξεσηκώνης καὶ σ' ἐμένα τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα καὶ μὴ ταράξης μέσα στὰ στηθὴ τὴν καρδιά μου, μιὰ κι' ἐγλύτωσα ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ θανάτου. Πήγαινε ὅμως τώρα κι' ἀφοῦ λουσθῆς καὶ φορέσης καθαρὰ φορέματα στὸ σῶμα σου κι' ἀνεβῆς
 50 στ' ἀνώγεια μὲ τίς θεραπαινίδες σου, ταξε μὲ τὴν προσευχή σου σ' ὅλους τοὺς θεοὺς πὼς θὰ τοὺς θυσιάσης τέλειες ἐκατόμβες, ἂν κάποτε ὁ Ζεὺς ἐκτελέσῃ τὰ ἐκδικητικὰ του ἔργα. Ἐγὼ πάλι θὰ πάω στὴν ἀγορὰ γιὰ νὰ καλέσω τὸν ξένο ποὺ ἦρθε μαζί μου ἀπὸ ἐκεῖ. Αὐτὸν ἐγὼ τὸν ἔστειλα πιὸ μπροστὰ μαζί μὲ τοὺς ἰσό-
 55 θεους συντρόφους μου καὶ παρεκίνησε τὸν Πείρανο νὰ τὸν φιλοξενηῖ μ' ἀγάπη καὶ νὰ τὸν τιμᾷ ὀδηγώντας τον στὸ σπιτί του ὡς ὅτου νὰ ἔρθω κι' ἐγώ.»

Αὐτά, λοιπόν, τῆς εἶπε καὶ κείνη δὲν τ' ἀποκρίθηκε, μόνον ἐλούσθηκε κι' ἐφόρεσε καθαρὰ φορέματα κι' ἔ-
 60 ταξε μὲ τὴν προσευχή τῆς σ' ὅλους τοὺς θεοὺς πὼς θὰ τοὺς θυσιάσῃ τέλειες ἐκατόμβες, ἂν κάποτε ὁ Ζεὺς ἐκδικηθῇ γιὰ ὅσα εἶχαν γίνει.

Ὁ Τηλέμαχος πάλι περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὸ μέγαρο κρατώντας στὸ χέρι του τὸ δόρυ. Καὶ μαζί του ἐπήγαιναν δυὸ γρήγορα σκυλιὰ. Κι' ἡ Ἀθηναῖα ἔχυσε ἀπ' ἄνω του μιὰ θεῖα χάρι κι' ὅπως ἐταιρίαζε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐκύτταζαν μὲ θαυμασμὸ καθὼς ἐπέρναγε
 65 κοντὰ τους κι' ὀλόγυρά του ἐμαζεῦονταν οἱ ἀγέρωχοι

μνηστήρες, μιλώντας του με καλούς τρόπους. Κι' ώς-
τόσο ἔκρυβαν τις κακές σκέψεις τους. Αὐτὸς ὅμως ἀ-
πέφυγε τὸ πολὺ πλῆθος των κι' ἐτράβηξε ἐκεῖ ὅπου
ἑκάθονταν ὁ Μέντωρ κι' ὁ Ἄντιφος κι' ὁ Ἀλίθερης,
170 πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἦσαν φίλοι πατρικοὶ κι' ἐκεῖ ἐ-
κάθησε κοντὰ τους. Κι' αὐτοὶ τὸν ρωτοῦσαν τὰ καθέ-
καστα. Κοντὰ τους τότε ἐπῆγε ὁ ἑξακουστὸς στὸ δόρυ
Πείρανος, ὁδηγώντας τὸν ξένο στὴν ἀγορά, μέσα ἀπὸ
τὴν πόλι. Κι' ὁ Τηλέμαχος τότε δὲν ἀποτραβήχθηκε
πιά πολλὴ ὥρᾳ ἀπὸ τὸν ξένο, μόνο ἔστεκε κοντὰ του,
75 κι' ὁ Πείρανος πρῶτος τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Τηλέμαχε, παράγγειλε σὺς γυναῖκες νὰ ἔρθουν
γρήγορα στὸ σπίτι μου γιὰ νὰ σοῦ στείλω τὰ δῶρα
πού σοῦ ἐχάρισε ὁ Μενέλαος.»

Σ' αὐτὸν τότε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀποκρίθη-
κε καὶ τοῦ εἶπε:

«Πείρανε, δὲν ξέρουμε βέβαια πὼς θὰ καταλήξουν
80 αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἄν ὅμως ἐμένα οἱ θρασεῖς μνη-
στήρες μὲ σκοτώσουν κρυφὰ μέσα στ' ἀνάκτορα καὶ
μοιράσουν ὅλα τὰ πατρικά μου πράγματα, θέλω ἐσὺ
νὰ τὰ ἔχῃς αὐτὰ καλλίτερα καὶ νὰ τὰ χαίρεσαι παρὰ
κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς ἐδῶ πέρα. Ἄν ὅμως πάλι τοὺς
ἐτοιμάσω ἐγὼ φόνο καὶ θάνατο ἀναπόφευκτο, τότε
πιά φέρε τα ὁλόχαρος στὸ σπίτι μου, ὅπου κι' ἐγὼ θὰ
χαίρουμαι.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ὠδήγησε στὸ σπίτι του τὸν ταλαι-
85 πωρημένο ξένο. Ἄμα, λοιπόν, ἔφθασαν στὸ καλοκα-
τοικημένο σπίτι του, ἄφησαν ἀπάνω στὰ καθίσματα
καὶ στὰ θρονιά τις χλαῖνες τους κι' ἔπειτα ἐμπήκαν
στὰ καλῶςιστα λουτρά κι' ἐλούσθησαν. Κι' ἄμα τοὺς
ἔλουσαν οἱ δοῦλες καὶ τοὺς ἄλειψαν μὲ λάδι καὶ τοὺς
ἐφόρεσαν κρουστὲς χλαῖνες. ἔβγηκαν ἀπὸ τὰ λουτρά
90 κι' ἐκάθισαν στὰ καθίσματα. Μιὰ ὑπηρέτρια τότε
τοὺς ἔφερε νερὸ γιὰ νύψιμο καὶ μὲ μιὰ ὠμορφὴ χρυσὴ
κανόνα τοὺς ἔχυνε γιὰ νὰ νυφθοῦν ἀπάνω ἀπὸ ἓνα
ἀργυρὸ λεβέτι. Κι' ὕστερα ἄπλωσε κοντὰ τους ἓνα
95 καλοδολεμένο τραπέζι κι' ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα ἔφε-
ρε κι' ἔβαλε μπροστὰ τους ψωμιὰ καὶ πολλὰ φαγητὰ

μέ εὐχαρίστησί της ἀπ' ὅσα ὑπῆρχανε στὸ σπίτι. Κι' ἡ μητέρα του ἐκάθονταν ἀπέναντι, κοντὰ στὴν παραστάδα τῆς θύρας τοῦ μεγάρου, ἀκουμπώντας σὲ μιὰ καθέδρα καὶ γνέθοντας νήματα λεπτὰ. Ἐκεῖνοι τότε
 100 ἄπλωσαν τὰ χέρια τους στὰ ἔτοιμα φαγητὰ ποὺ ἦτανε μπροστά τους κι' ἀφοῦ ἐχόρτασαν πιά νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν, πρώτη τοὺς μίλησε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τοὺς εἶπε:

«Τηλέμαχε, ἐγὼ σὲ λίγο θὰ ἀνεβῶ ἀπάνω στ' ἀνῶγι γιὰ νὰ γείρω στὸ κρεβάτι ποὺ εἶνε γιὰ μένα γεμάτο στεναγμοὺς καὶ πάντα ἀνακατωμένο μὲ τὰ δικὰ
 105 μου δάκρυα, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε ὁ Ὀδυσσεὺς γιὰ τὴν Τροία, μαζί μὲ τοὺς γιουὺς τοῦ Ἀτρέως. Δὲν θέλησες ὅμως πρὶν ἔρθουν οἱ θρασεῖς μνηστήρες σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν αἴθουσα νὰ μοῦ εἴπῃς καθαρὰ γιὰ τὸν γυρισμὸ τοῦ πατέρα σου, ἂν ἄκουσες κάπου νὰ μιλοῦν γι' αὐτόν.»

Τότε ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος τῆς ἀποκρίθηκε καὶ τῆς εἶπε:

«Μητέρα μου, θὰ σοῦ εἰπῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ἐπήγαμε στὴν Πύλο καὶ στὸν βασιλεῖα Νέστορα κι' ἐκεῖνος μὲ ὑποδέχθηκε καὶ μ' ἐφιλοξενοῦσε μὲ ἀγάπη στὰ ὕψηλά του ἀνάκτορα ὅπως ἓνας πατέρας τὸ γυιό του ποὺ μόλις ἐγύρισε ἀπὸ τὴν ξενητεία, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ἔτσι ἐκεῖνος μ' ἐφίλευε μαζί μὲ τοὺς δοξασμένους γιουὺς του. Γιὰ τὸν καρτερόψυχο ὅμως Ὀδυσσεῖα ἔλεγε πὼς δὲν ἄκουσε ποτὲ κανένα ἄνθρωπο νὰ λέῃ ἂν ζοῦσε ἢ ἂν ἐπέθανε, μόνο μ' ἔστειλε στὸ
 115 γυιό τοῦ Ἀτρέως, στὸν ξακουστό στὸ δόρυ Μενέλαο, μ' ἄλογα καὶ καλοδουλεμένο ἄρμα. Ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργεΐτισσα Ἑλένη, ποὺ γι' αὐτὴν ἐτράβηξαν τόσα βάσανα οἱ Ἕλληνες κι' οἱ Τρῶες, ὅπως ἦταν τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Ἀμέσως, λοιπόν, μ' ἐρώτησε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος ἀπὸ ποιά ἀνάγκη ἐπῆγα στὴν θείκῃ Λακεδαιμόνα. Ἐγὼ τότε τοῦ εἶπα καθαρὰ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Κι' ἐκεῖνος τότε μοῦ ἀποκρίθηκε καὶ μοῦ
 120 εἶπε: «Ἀλλοίμονο, στὸ κρεβάτι ἐνὸς ἡρώϊκοῦ παλ-ληκαριοῦ ἤθελαν νὰ κοιμηθοῦν αὐτοὶ ποὺ εἶνε ἀνάνδρσι! Κι' ὅπως ὅταν κοιμήσῃ μέσα στὴ φωλιά ἐνὸς μεγάλου λεονταριοῦ ἓνα ἐλάφι τὰ δυὸ νεογέννητα

- παιδιά του κι' ἔπειτα ἀρχίσῃ νὰ γυρεύῃ τὴν τροφή
 του, βόσκοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ στὰ χλοερὰ λειβάδια καὶ
 130 μὴ ὑστερα τὸ λεοντάρι στὴ φωλιά του καὶ φέρει θά-
 νατο ὀλεῦριο στὰ δύο τῆς νεογνά, ἔτσι κι' ὁ Ὀδυσ-
 σεὺς θὰ φέρῃ σ' ἐκείνους τὴν ὀλέθρια μοῖρα τοῦ θά-
 νατου! Ζεῦ πατέρα κι' Ἀθηνᾶ κι' Ἀπόλλων, εἴθε τέ-
 τοιος νὰ εἶνε, ὅπως ἦταν κάποτε μέσα στὴν καλοχτι-
 135 σμενη Λέσβο καὶ φιλονεικῶντας σηκώθηκε κι' ἐπά-
 λαιψε μὲ τὸν Φιλομηλεΐδη καὶ τὸν ἐνίκησε μὲ δύναμι
 κι' ἐχάρηκαν οἱ γυιοὶ τῶν Ἀχαιῶν, εἴθε τέτοιος ποῦ
 εἶνε νὰ φανῇ μιὰ ἡμέρα στοὺς μνηστῆρες ὁ Ὀδυσ-
 σεύς. «Ὅλοι τοὺς τότε θὰ εὑρίσκαν γρήγορα τὸν θά-
 νατο καὶ θὰ ἔκαναν πικροὺς γάμους. Ὅσο ὅμως γι'
 140 αὐτὰ ποῦ μ' ἐρωτᾷς καὶ μὲ παρακαλεῖς, ἐγὼ τοῦλάχισ-
 τον δὲν μπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τίποτε ἄλλο παρὰ μονά-
 χα τὴν ἀλήθεια, δίχως νὰ σ' ἀπατήσω. Αὐτὰ μοῦ τὰ
 εἶπε ἓνας γέροντας θαλασσινὸς ποῦ δὲν ἐλάθεψε ποτέ
 του καὶ ποῦ ἀπ' αὐτὰ οὔτε μιὰ λέξι δὲν θὰ σοῦ κρύψω
 κι' οὔτε θὰ σοῦ ἀλλάξω. Αὐτός, λοιπόν, μοῦ ἔλεγε ὅτι
 εἶδε τὸν Ὀδυσσέα σ' ἓνα νησὶ νὰ βασανίζεται ἀπὸ με-
 γάλες θλίψεις μέσα στ' ἀνάκτορα τῆς νύμφης Καλυ-
 ψοῦς, ποῦ τὸν κρατεῖ ἐκεῖ πέρα μὲ τὴν βία κι' ἐκείνος
 145 δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ στὴν πατρικὴ του γῆ, γιὰτὶ δὲν
 μπορεῖ νὰ εὕρῃ πλοῖα μὲ κουπιὰ καὶ συντρόφους ποῦ
 θὰ τὸν πᾶνε ἀπάνω στὴν πλατειὰ ράχη τῆς θαλάσσης.»
 Αὐτὰ μοῦ ἔλεγε ὁ ξακουστός στο δόρυ γυιὸς τοῦ Ἀ-
 τρέως, ὁ Μενέλαος. Κι' ἀφοῦ, λοιπόν, ἐτέλειωσα αὐτὸ
 ποῦ εἶχα νὰ κάνω, ἐγύρισα πίσω καὶ μοῦ ἔδωκαν οὐ-
 ριο ἄνεμο οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ποῦ μ' ἔστειλαν γρήγορα
 στὴν ἀγαπημένη μου πατρίδα.»
 150 Αὐτὰ εἶπε καὶ τῆς συγκίνησε μέσα στὰ στήθη τὴν
 ψυχὴ τῆς. Σ' αὐτοὺς ὅμως τότε ἐμίλησε κι' ὁ θεόμορ-
 φος Θεοκλύμενος καὶ τοὺς εἶπε:
 «Σεβαστὴ γυναῖκα τοῦ Ὀδυσσέως, τοῦ γυιοῦ τοῦ
 Λαέρτου. Βέβαια, ὁ Τηλέμαχος δὲν ξέρει καλὰ τι ἀ-
 πέγινε ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀκουσε, λοιπόν, τὰ λόγια μου,
 155 γιὰτὶ θὰ σοῦ μαντέψω τὴν ἀλήθεια καὶ δὲν θὰ σοῦ
 κρύψω τίποτα. Κι' ἄς εἶνε τώρα μάρτυς μου ὁ Ζεὺς
 πρῶτα ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς, καὶ τὸ τραπέζι ποῦ εἶνε
 ὠρισμένο γιὰ τοὺς ξένους κι' ἡ ἐστία τοῦ ἀμέμπτου

ἽΟδυσσέως πού ἔφθασα σ' αὐτήν, ὅτι ὁ ἽΟδυσσεὺς εἶνε
 160 πιά ἐδῶ πέρα στήν πατρική του γῆ καὶ ἡ κάπου κά-
 θεται ἡ ἔρχεται πρὸς τὰ ἐδῶ καὶ μαθαίνοντας αὐτὰ
 ἐδῶ τὰ κακὰ ἔργα τῶν μνηστήρων τοὺς ἐτοιμάζει ὁ-
 λέθριο θάνατο. Αὐτὴ τὴν μαντεία ἐννοίωσα καθὼς κα-
 θόμουν ἀπάνω στ' ὠμορφο κατὰστρωμα τοῦ πλοίου
 καὶ τὴν εἶπα τότε στὸν Τηλέμαχο.»

Τότε τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τοῦ
 εἶπε:

165 «Εἶθε, ξένε, νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ λόγος σου. Καὶ γι'
 αὐτὸ γρήγορα θὰ εἶχες καὶ φιλοξενία καὶ πολλὰ δῶ-
 ρα ἀπὸ ἐμένα, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ σὲ καλοτυχίξῃ ὅποιος
 σ' ἀπαντήσῃ.»

Αὐτά, λοιπόν, ἔλεγαν ἐκεῖνοι μεταξύ τους. Οἱ μνη-
 στήρες πάλι μπροστὰ στ' ἀνάκτορα τοῦ ἽΟδυσσέως
 διασκέδαζαν ρίχνοντας τὸ δίσκο καὶ τ' ἀκόντια σ'
 170 ἓνα καλοφτιαγμένο ἴσιωμα τῆς γῆς, ὅπου ἐσυνήθιζαν
 καὶ πρὶν, μὲ ὑπερηφάνεια. Μὰ ὅταν ἦρθε πιά ἡ ὥρα
 τοῦ γεύματος κι' ἔφθασαν τὰ σφαχτὰ ἀπὸ παντοῦ,
 ἀπὸ τὰ χωράφια, καὶ πού τὰ ἔφερναν ὅσοι τὰ ἔφερ-
 ναν καὶ πρὶν, τότε πιά τοὺς ἐμίλησε ὁ Μένων, γιὰτὶ
 αὐτὸς μονάχα ἀπὸ τοὺς κήρυκες ἀρέσκονταν νὰ κά-
 θεται κοντὰ τους στὸ συμπόσιο, καὶ τοὺς εἶπε:

175 «Νέοι, ἀφοῦ ὅλοι πιά εὐχαριστήσατε τὴν ψυχὴ σας
 μὲ τοὺς ἀγῶνες, ἐλάτε τώρα στὸ σπίτι νὰ ἐτοιμασθοῦ-
 με γιὰ τὸ φαγητό. Καλὸ εἶνε νὰ τρῶν κανεὶς τὴν ὥρα
 ποὺ πρέπει.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἐπείσθησαν στὰ λόγια του κι'
 ἐσηκώθηκαν κι' ἐτράβηξαν γιὰ τὸ σπίτι. Κι' ἅμα ἔ-
 φθασαν στὰ καλοκατοικημένα ἀνάκτορα, ἄφησαν τὶς
 180 χλαῖνες τριγύρω στὰ καθίσματα καὶ στὶς ἔδρες κι'
 ἄρχισαν νὰ σφάζουν μεγάλα πρόβατα καὶ παχειὲς
 αἰγες καὶ χοίρους παχεῖς κι' ἓνα βῶδι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ
 βόσκουν στὰ κοπάδια κι' ἐτοιμάζαν τὸ φαγητό. Οἱ
 ἄλλοι πάλι ἐτοιμάζονταν νὰ πᾶνε στὴν πόλι, ὁ ἽΟδυσ-
 σεὺς δηλαδὴ κι' ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκός. Καὶ πρῶτος
 185 ἄρχισε ὁ χοιροβοσκός καὶ τοῦ εἶπε:

«Ξένε, φαίνεται πὼς λαχταρᾷς πολὺ νὰ πᾶς σήμε-
 ρα στὴν πόλι, ὅπως ἐπρόσταξε ὁ κύρης μου. Ὡστόσο
 ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ σ' ἀφήσω ἐδῶ πέρα φύλακα στὶς

Ἡ Πηνελόπη δίδει εἰς τὸν Εὐμ αἰὼν τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσεύως
«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

στάνες. Τὸν σέβομαι ὅπως καὶ φοβάμαι μήπως κατό-
 190 πιν μὲ μαλώσῃ. Δυσάρεστο εἶνε νὰ σὲ μαλώσῃ ὁ κύρης
 σου. Μόνο ἔλα τώρα κι' ἐμπρός, ἄς πηγαίνουμε, γιατί
 ἔχει προχωρήσει ἡ ἡμέρα πολὺ κι' εἶνε τώρα καλλίτε-
 ρα γιὰ σένα.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 τοῦ εἶπε:

«Ξέρω, καταλαβαίνω. Αὐτὲς τὶς συμβουλές τὶς δί-
 195 νεις σ' ἓναν ἄνθρωπο ποὺ νοιώθει. Πάμε ὁμῶς κι' ἐσὺ
 τράβα πάντα μπροστὰ καὶ δῶσ' μου, ἂν ὑπάρχῃ ἐδῶ
 πέρα, κανένα καμμένο ρόπαλο, γιὰ νὰ στηρίζωμαι σ'
 αὐτό, ἀφοῦ λέτε πὼς εἶνε ὀλισθηρὸς ὁ δρόμος.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἐκρέμασε ἀπὸ τὸν ὦμο του
 200 ἓνα φτωχικὸ δισάκκι, κουρελιασμένο, ποὺ τὸ λουρί
 του ἦταν ἀπὸ σχοινί. Ὁ Εὐμαῖος πάλι, ὅπως ἐταίρια-
 ζε, τοῦ ἔδωσε ἓνα ραβδί ποὺ ἦταν εὐχάριστο στὴν
 ψυχὴ του. Κι' οἱ δύο τους, λοιπόν, ἐτράβηξαν κι' ἐφυ-
 γαν καὶ τὴ στάνη τὴν ἐφύλαγαν μένοντας πίσω τὰ
 σκυλιὰ καὶ οἱ βοσκοί. Κι' ὁ Εὐμαῖος ὀδηγοῦσε στὴν
 πόλι τὸν βασιλεῖα, ὅμοιο μ' ἓναν δυστυχισμένο ζητιάνο
 καὶ μὲ γέροντα ποὺ ἐστηρίζονταν στὸ ραβδί του. Κι'
 εἶχε φορέσει στὸ σῶμα του παλῆά ροῦχα, κουρελια-
 205 σμένα. Ὅταν ὁμῶς πιά προχωρώντας στὸν πετρώδη
 ἐκεῖνο δρόμο ἦσαν κοντὰ στὴν πόλι, ἐφθασαν σὲ μιὰ
 καλοκτισμένη βρύση μ' ὠμορφα νερά ἀπ' ὅπου ἔπαιρ-
 ναν νερὸ οἱ πολῖται. Αὐτὴ τὴν βρύση τὴν εἶχε φτιάξει
 ὁ Ἰθάκος κι' ὁ Νήριτος κι' ὁ Πολύκτωρ. Γύρω ἀπ'
 αὐτὴν ἦταν πρὸς ὅλες τὶς μεριές ἓνα κυκλικὸ ἄλσος
 ἀπὸ ἄγριες λευκές ποὺ τρέφονται ἀπὸ τὸ νερὸ κι' ἔ-
 210 τρεχε παγωμένο νερὸ ψηλὰ ἀπὸ ἓνα βράχο. Ἀπὸ πά-
 νω εἶχαν φτιάξει ἓνα βωμὸ τῶν νυμφῶν, ὅπου ἐθυσία-
 ζαν ὅλοι οἱ ὀδοιπόροι. Ἐκεῖ, λοιπόν, τοὺς συνάντησε
 ὁ Μελανθεύς, ὁ γυιὸς τοῦ Δολίου, ὀδηγώντας τὶς αἰ-
 γες, ποὺ ἦσαν οἱ καλλίτερες ἀνάμεσα στὰ κοπάδια,
 γιὰ τὸ γεῦμα τῶν μνηστήρων. Καὶ δύο βοσκοὶ τὸν
 ἀκολουθοῦσαν. Μόλις, λοιπόν, τοὺς εἶδε ἄρχισε νὰ
 215 τοὺς ὑερίξῃ καὶ νὰ φωνάξῃ δυνατὰ κι' ἀπρεπα ἐρεθί-
 ζοντας τὴν καρδιά τοῦ Ὀδυσσεύς:

«Τώρα πιά ὁ ζητιάνος ὀδηγεῖ τὸν ζητιάνο, γιατί
 πάντα ὁ θεὸς ὀδηγεῖ τὸν ὅμοιο κοντὰ στὸν ὅμοιο.

- 220 Ποῦ τὸν πηγαίνειις αὐτὸν ἐδῶ τὸν κοιλιόδουλο, ἔλεει-
νὰ χοιροβοσκέ, αὐτὸν τὸν ὀχληρὸ ζητιάνο, τὸν κατα-
στροφέα τῶν φαγητῶν, ποῦ θὰ παρουσιασθῇ σὲ πολ-
λες παραστάδες θυρῶν καὶ τρίβοντας τοὺς ὤμους τοῦ
θὰ ζητιανεύῃ ψίχουλα τροφῆς κι' ὄχι ξίφη καὶ λεθέ-
τια; Ἄν μοῦ τὸν ἔδινες ἐμένα νὰ μοῦ φυλάῃ τὴν μάν-
τρα καὶ νὰ εἶνε ὑπηρετῆς νὰ φέρῃ τρυφερά βλαστά-
225 ρια στὰ ἐρίφια, θὰ ἐπάχαινε τοὺς μηρούς τοῦ πίνον-
τας τυρόγαλο. Ἐπειδὴ ὁμως ἔμαθε δίγως ἄλλο κακὰ
ἔργα, δὲν θὰ τοῦ ἀρέσουν αὐτὲς οἱ δουλειές, παρὰ
μόνο ζαρώνοντας ἀνάμεσα στὸν λαὸ θὰ θέλῃ νὰ γε-
μίζῃ τὴν ἀχόρταστη κοιλιὰ τοῦ ζητιανεύοντος. Θὰ
230 σοῦ εἰπῶ ὁμως καὶ κάτι ποῦ θὰ γίνῃ. Ἄν φθάσῃ στ'
ἀνάκτορα τοῦ θεοῦ Ὀδυσσέως, πολλὰ σκαμνιά θὰ
σπάσουν ἀπάνω στὸ κεφάλι τοῦ καὶ στὰ πλευρά τοῦ
οἱ μνηστήρες.»

- Αὐτὰ εἶπε καὶ πλησιάζοντας ἐπήδησε καὶ τὸν ἐκτύ-
πησε μὲ μιὰ κλωτσιὰ στὴ μέση. Δὲν τὸν ἐτίναξε ὁμως
ἔξω ἀπὸ τὸν δρόμο, μόνο ἐκεῖνος ἔμεινε ἀκλόνητος
235 μέσα σ' αὐτόν. Καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσκέφθηκε ἡ νὰ
ὀρμήσῃ μὲ τὸ ρόπαλό τοῦ καὶ νὰ τοῦ πάρῃ τὴ ζωή,
ἢ νὰ τὸν ἀρπάξῃ καὶ νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ κεφάλι ἀπάνω
στὴ γῇ. Ἐκράτησε ὁμως τὴν ὀργή τοῦ καὶ τὸν θυμό
τοῦ. Τὸν Μελάνθιο πάλι τὸν ἐκύτταξε στὸ πρόσωπο ὁ
χοιροβοσκὸς καὶ τὸν ἐμάλωσε κι' ὑψώνοντας τὰ χέ-
240 ρια τοῦ προσευχήθηκε μὲ δυνατὴ φωνὴ καὶ εἶπε:

- «Νῦμφες τῶν κρηνῶν, κόρες τοῦ Διός, ἂν κάποτε ὁ
Ὀδυσσεὺς ἔκαψε θυσιάζοντας σ' ἐσᾶς μεριά ἀρνιῶν
κι' ἐριφίων σκεπάζοντάς τα μὲ παχύ λίπος, κάντε μου
αὐτὴ τὴ χάρι: Εἶθε νὰ ἔρθῃ ἐκεῖνος κι' εἶθε νὰ τὸν
245 φέρῃ ὁ θεός. Καὶ τότε πιά θὰ ἐπαίρνε ἀπὸ ἐσένα ὅλα
σου τὰ μάτια στολίδια ποῦ ἔχεις τώρα γιὰ νὰ ὑβρί-
ζῃς τριγυρνώντας πάντα μέσα στὴν πόλι, ἐνῶ τὰ κο-
πάδια τοῦ Ὀδυσσέως τὰ καταστρέφουν οἱ κακοὶ βο-
σκοί.»

Τότε τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Μελάνθιος ὁ αἰγοβοσκὸς
καὶ τοῦ εἶπε:

- «Ὠϊμένα, τί λόγια ποῦ εἶπε αὐτὸς ὁ σκύλος ποῦ
250 ξέρεи τόσες πονηριές καὶ ποῦ κάποτε ἐγὼ μ' ἓνα μαῦ-
ρο πλοῖο θὰ τὸν πάω μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰθάκῃ νὰ τὸν

πουλήσω καὶ νὰ κερδίσω πολλὰ χρήματα. Εἴθε σήμε-
ρα μέσα στ' ἀνάκτορα νὰ κτυπήσῃ ὁ ἀργυρότοξος
Ἀπόλλων τὸν Τηλέμαχο ἢ εἴθε νὰ τὸν σκοτώσουν οἱ
μνηστῆρες, ὅπως καὶ γιὰ τὸν Ὀδυσσεύα ἐχάθηκε πιά
μακρὰ ἡ ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ του στὴν πατρίδα.»

- 255 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκείνους τοὺς ἄφησε ἐκεῖ πέρα νὰ βα-
δίζουν ἥσυχά κι' αὐτὸς ἐτράθηξε κι' ἐφθασε γρήγορα
στ' ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως. Κι' ἀμέσως, μόλις ἐμπή-
κε ἐκάθησε ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες κι' ἀπέναντι
ἀπὸ τὸν Εὐρύμαχο, γιὰτὶ αὐτὸν τὸν ἀγαποῦσε πῶ
πολὺ ἀπ' ὅλους. Ἐκεῖνοι τότε τοῦ ἔβαλαν μπροστά
260 τοῦ μιὰ μερίδα ἀπὸ τὰ κρέατα, ὅσοι ἐννοιάζονταν
γι' αὐτὰ καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα τοῦ ἔφερε καὶ τοῦ
ἔδωσε ψωμὶ γιὰ νὰ φάῃ. Κοντὰ στ' ἀνάκτορα πάλι
ἦρθαν κι' ἐστάθηκαν ὁ Ὀδυσσεὺς κι' ὁ θεϊκὸς χοιρο-
βοσκὸς καὶ γύρω τους ἔφθασε ὁ ἦχος τῆς κιθάρας.
Γιὰτὶ πρῶτος ἄρχισε νὰ τραγουδάῃ σ' αὐτοὺς ὁ Φή-
φιος. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν χοι-
ροβοσκὸ καὶ τοῦ εἶπε:

- «Εὐμαιε, αὐτὰ δίχως ἄλλο εἶνε τὰ ὤμορφα ἀνά-
265 κτορα τοῦ Ὀδυσσεύος. Εὐκόλα τ' ἀναγνωρίζει κα-
νεῖς, γιὰτὶ εἶνε πασίγνωστα. Δὲν μοιάζουν μὲ τ' ἄλλα
κι' ἔχει φραχθῇ ἡ αὐλή τους καὶ μὲ τοῖχο κι' ἀκρότοιχο
κι' οἱ θῦρες τους εἶνε καλοφτιαγμένες μὲ δυὸ φύλλα.
Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ περιφρονήσῃ ἀπὸ ἀλαζο-
νεῖα. Καταλαβαίνω μάλιστα ὅτι πολλοὶ ἄνδρες μέσα
270 σ' αὐτὰ ἐτοιμάζουνε συμπόσιο, γιὰτὶ ὑψώνεται ἡ
κνίσσα κι' ἀντηχεῖ μέσα σ' αὐτὰ ἡ κιθάρα ποὺ ὅπως
ξέρεις οἱ θεοὶ τὴν ἔκαναν σύντροφο τοῦ συμποσίου.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκὸς Εὐμαῖος καὶ
τοῦ εἶπε:

- «Εὐκόλα τὰ ἐγνώρισες, γιὰτὶ οὔτε καὶ γι' ἄλλα
πράγματα εἶσαι ἀνόητος. Μόνο ἔλα τώρα νὰ σκε-
275 φθοῦμε πῶς θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ δουλειά. Ἦ πρῶτος ἐσὺ
ἔμπα μέσα στὰ καλοκατοικημένα ἀνάκτορα καὶ τρά-
θηξε ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες κι' ἐγὼ θὰ μείνω
ἐδῶ πέρα, ἢ ἂν δὲν θέλῃς, μείνε ἐσὺ ἐδῶ καὶ προχω-
ρῶ ἐγὼ. Μὰ νὰ μὴν ἀργήσῃς νὰ μ' ἀκολουθήσῃς, μή-
πως σὲ ἰδῇ κανεὶς ἔξω καὶ σὲ κτυπήσῃ καὶ σὲ διώξῃ.
Αὐτὰ, λοιπόν, σοῦ λέω πῶς πρέπει νὰ τὰ ἔχῃς στὸ

νοῦ σου.»

- 280 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

«Τὰ ξέρω, τὰ καταλαβαίνω. Αὐτὲς τὶς συμβουλές τὶς δίνειῖς σ' ἓναν ἄνθρωπο ποὺ νοιώθει. Μόνο ἔλα τώρα καὶ τράβα μπροστὰ κι' ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ πέρα. Δὲν εἶμαι ἀμάθητος ἀπὸ πληγὲς κι' ἀπὸ κτυπήματα. Ἡ ψυχὴ μου εἶνε θαρραλέα, γιατί ἔχω τραβῆ-
285 ξει πολλὰ βάσανα στὰ κύματα καὶ στὸν πόλεμο. Μὰ πρέπει νὰ σοῦ προσθέσω σ' αὐτὰ πῶς διόλου δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ κρύψω τὴν κοιλιὰ, ὅταν ἐπιθυμῇ ζωηρὰ τὸ φαγητό, τὴν ὀλέθρια, ποὺ τόσες πολλὲς συμφορὲς φέρνει στοὺς ἀνθρώπους καὶ ποὺ γι' αὐτὴν φτιάχνον-
ται γερά πλοῖα γιὰ νὰ φέρουν τὴν καταστροφή στοὺς ἐχθροὺς, περνώντας τὴν ἀκατάβλητη θάλασσα.»

- 290 Αὐτὰ ἔλεγαν ἐκεῖνοι μεταξύ τους. Τότε ὅμως ἓνα σκυλὶ τοῦ καρτερόψυχου Ὀδυσσεῶς, ποὺ ἐκοίτονταν ἐκεῖ πέρα, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τ' αὐτιά του, ὁ Ἄργος, ποὺ κάποτε ὁ ἴδιος ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν εἶχε μεγαλώσει, μὰ δὲν τὸν χάρηκε, γιατί ἔφυγε προτί-
τερα γιὰ τὴν ἱερὴ Τροία. Πρίν, λοιπόν, τὰ παλληκάρια τὸν ἐπήγαιναν σὲ κυνήγια ἄγριων αἰγῶν καὶ

- 295 ζαρκαδιῶν καὶ λαγῶν. Ὅταν ὅμως ἔφυγε ὁ κύρης του, ἐκοίτονταν παραπεταμένος ἀπάνω στὴν κοπριά τῶν μουλαριῶν καὶ τῶν βωδιῶν ποὺ εἶχε σωριασθῇ ἄφθονη μπροστὰ στὰ πρόθυρα, γιὰ νὰ τὴν πάρουν ἀπὸ ἐκεῖ οἱ δοῦλοι τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ νὰ κοπρίσουν

- 300 τὸ μεγάλο κτῆμα του. Ἐκεῖ, λοιπόν, ἐκοίτονταν ὁ σκύλος γεμάτος τσιμπούρια. Κι' ἀμέσως ὅταν ἔννοιωσε κοντὰ του τὸν Ὀδυσσεά, ἐκούνησε τὴν οὐρά του μὲ χαρὰ κι' ἐχαμήλωσε καὶ τὰ δυὸ αὐτιά του. Μὰ ἔπειτα δὲν μπόρεσε πιά νὰ πάη πιὸ κοντὰ στὸν κύριό του. Ὁ Ὀδυσσεὺς πάλι, ποὺ τὸν εἶδε χάρις, ἐσπόγ-

- 305 γισε ἓνα δάκρυ του ποὺ δὲν τὸ πρόσεξε ὁ Εὐμαῖος κι' ἀμέσως τὸν ἐρώτησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Εὐμαῖε, ἀλήθεια, εἶνε πολὺ ὡμορφο αὐτὸ τὸ σκυλὶ ποὺ κοίτεται ἐδῶ ἀπάνω στὴν κοπριά. Εἶνε ὡμορφο στὸ σῶμα, μὰ δὲν ξέρω ἂν ἦταν γρήγορο στὸ τρέξιμο. Ἡ μήπως ἔχει γίνεῖ ὅμοιο μ' ἐκεῖνα τὰ σκυλιὰ

310 πού κάθονται κοντά στο τραπέζι και πού τὰ περιποι-
οῦνται οἱ κύριοί τους γιὰ νὰ τὰ ἔχουν γιὰ στολίδι;»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε τότε ὁ χοιροβοσκὸς Εὐμαῖος
καὶ τοῦ εἶπε:

315 «Αὐτὸ ἐδῶ τὸ σκυλὶ εἶνε τοῦ Ὀδυσσέως πού ἐπέ-
θανε μακρυὰ. Ἄν εἶχε ἀπομείνει καὶ στὸ σῶμα καὶ
στὰ ἔργα ὅπως τὸ ἄφησε ὁ Ὀδυσσεὺς φεύγοντας γιὰ
τὴν Τροία, γρήγορα θὰ τὸ ἐθαύμαζες, βλέποντας τὴν
γρηγοράδα του καὶ τὴ δύναμί του. Γιατὶ ποτὲ δὲν
τοῦ ξέφυγε μέσα στὰ βάθη ἑνὸς πυκνοῦ δάσους ὁ-
ποιο ἀγρίμι κι' ἂν κυνηγοῦσε. Κι' ἤξερε καλλίτερα
ἀπὸ κάθε ἄλλο ν' ἀκολουθῇ τ' ἀχνάρια. Τώρα ὅμως
τὸ εὗρηκε καὶ αὐτὸ ἡ συμφορά, γιατί κι' ὁ κύρης του
ἐχάθηκε ἄλλου, μακρυὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα, καὶ οἱ
320 ἀμελεῖς γυναῖκες δὲν τὸ περιποιοῦνται πιά. Οἱ δοῦ-
λοι ὅταν πιά δὲν νοιώθουν τὴν δύναμι τοῦ κύρη τους,
δὲν θέλουν νὰ κάνουν ὅσα πρέπει. Γιατὶ τὴν μισὴ ἀ-
ξία τοῦ ἀνθρώπου τοῦ παίρνει ὁ Ζεὺς πού βλέπει μα-
κρυὰ, ὅταν τὸν κἀνὴ νὰ χάσῃ τὴν ἐλευθερία του καὶ
νὰ γίνῃ δοῦλος.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐμπῆκε στὸ καλοκατοικημένο μέγα-
325 ρο κι' ἐτράβηξε ὁλόϊσα στὸν ἀνδρωνίτη, ἀνάμεσα
στοὺς ἀγέρωχους μνηστῆρες. Τὸν Ἄργο πάλι τὸν
εὗρηκε ἡ κακὴ μοῖρα τοῦ μαύρου θανάτου, εὐθύς,
ἀφοῦ εἶδε τὸν Ὀδυσσεά ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια.

Τὸν χοιροβοσκὸ πάλι καθὼς ἔμπαινε στὸν ἀνδρω-
330 νίτη τὸν εἶδε πρῶτος ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος κι' ἀ-
μέσως τοῦ ἔκανε νόημα καὶ τὸν ἐφώναξε κοντά του.
Κι' ἐκεῖνος ἐκύτταξε τριγύρω του κι' ἐπῆρε ἕνα κά-
θισμα πού ἀπάνω σ' αὐτὸ ὁ κρεατονόμος ἔβαζε πολ-
λὰ κρέατα μοιράζοντάς τα στοὺς μνηστῆρες πού ἔ-
τρωγαν μέσα στ' ἀνάκτορα. Τὸ ἐπῆρε, λοιπόν, καὶ
τὸ ἔβαλε κοντά στὸ τραπέζι τοῦ Τηλεμάχου, ἀπέναν-
τί του, κι' ἐκάθησε ἐκεῖ πέρα. Ἕνας κήρυκας τότε,
335 ὅπως ἐταίριαζε, ἐπῆρε ἀπὸ τὸ κάνιστρο μιὰ μερίδα
φαγητοῦ κι' ἐπῆρε καὶ ψωμὶ καὶ τὰ ἔβαλε μπροστά
του.

Ἀμέσως ὅμως ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ἐμπῆκε στὸ μέ-
γαρο ὁ Ὀδυσσεύς, ὅμοιος μ' ἕναν ἐλεεινὸ καὶ γέρον-
τα ζητιάνο πού ἐστηρίζονταν στὸ ραβδί του κι' εἶχε

φορέσει στο σώμα του παληά κουρελιασμένα ρούχα.
 340 Έκάθησε, λοιπόν, άπάνω στο κατώφλι πού ήταν φτιαγμένο από ξύλο μελιάς, μέσα από την θύρα κι' άκούμπησε στην παραστάδα της, πού ήταν από ξύλο κυπαρίσσου και πού κάποτε ο μαραγκός την έπλάνησε και την έκανε ίσια με την πλάνη του. 'Ο Τηλέμαχος τότε έφώναξε κοντά του τον χοιροβοσκό κι' άφου έπηρε ένα όλόκληρο ψωμί και κρέας από τ' ώμορφο κάνιστρο, όσα έχόραγαν οί δυο παλάμες του, τοú ειπε:

345 «Πήγαινε και δώσε αυτά στον ξένο και παρεκίνησέ τον να περάση κατά σειρά από όλους τους μνηστήρες και να ζητιανέψη. Δέν ταιριάζει ή ντροπή σ' έναν άνθρωπο πού έχει ανάγκη.»

Αυτά ειπε κι' έσηκώθηκε ο χοιροβοσκός μόλις άκουσε τά λόγια του. Κι' έπειτα έστάθηκε κοντά στον 'Οδυσσέα και τοú ειπε τά φτερωτά αυτά λόγια:

350 «'Ο Τηλέμαχος, ξένε, σου δίνει αυτά έδω και σε παρακινεί να περάσης κατά σειρά από όλους τους μνηστήρες και να ζητιανέψης. Και λέει πώς δέν ταιριάζει ή ντροπή σ' ένα ζητιάνο.»

Σ' αυτόν τότε άποκρίθηκε ο πολυμήχανος 'Οδυσσεύς και τοú ειπε:

355 «Ζεϋ, θεέ, είθε για την ευχαρίστησί μου ο Τηλέμαχος να είνε ευτυχισμένος ανάμεσα στους ανθρώπους και να γίνουν σ' αυτόν όλα όσα έχει στο νοú του.»

Αυτά ειπε κι' άμέσως τά έπηρε με τά δυο του χέρια και τά έβαλε εκεί μπροστά στα πόδια του, άπάνω στο φτωχικό σακκούλι του κι' έτρωγε κι' ο άοιδός έτραγουδούσε μέσα στ' άνάκτορα. 'Η 'Αθηνά όμως, πού παράστεκε τον γυιό τοú Λαέρτου, τον 'Οδυσσέα, τον παρακινούσε να μαζέψη σιταρένια ψωμιά από
 360 τους μνηστήρες για να ιδή ποιοι άπ' αυτούς κάνουν ό,τι πρέπει και ποιοι είνε άδικοι. Μά ούτε κι' έτσι δέν θ' άφινε κανένα δίχως να τον έκδικηθῇ. Έκίνησε, λοιπόν, να πάη για να ζητιανέψη έπιδέξια από τον
 365 καθένα σ' όλες τις μεριές, απλώνοντας τó χέρι του σαν να ήταν από καιρό ζητιάνος. Κι' εκείνοι τον ουμπονούσαν και τοú έδιναν κι' άπορούσαν γι' αυτόν

καὶ ρωτοῦσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ποιὸς ἦταν κι' ἀπὸ ποῦ ἦρθε. Καὶ τότε τοὺς ἐμίλησε ὁ χοιροβοσκὸς Μελάνθιος καὶ τοὺς εἶπε:

- 370 «Ἀκοῦστε με, μνηστῆρες τῆς περίλαμπρης βασι-
λισσας, τί θὰ σᾶς εἰπῶ γι' αὐτὸν τὸν ξένο. Τὸν ἔχω
ἰδῆ κι' ἄλλη φορά καὶ ξέρω πὼς τὸν ἔφερε ἐδῶ πέρα
ὁ χοιροβοσκός. Μὰ δὲν τὸν γνωρίζω καὶ δὲν ξέρω
ἀπὸ ποῦ εἶνε καὶ ποιά καυχιέται πὼς εἶνε ἡ γενιά
του.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Ἀντίνοος ἔθρισε μὲ σκληρὰ λόγια
τὸν χοιροβοσκὸ καὶ τοῦ εἶπε:

- 375 «Πασίγνωστε χοιροβοσκέ, γιατί τὸν ἔφερες αὐτὸν
ἐδῶ στὴν πόλι; Μήπως τάχα δὲν μᾶς σῶνουν οἱ ἄλλοι
ἀλῆτες κι' οἱ ὀχληροὶ ζητιάνοι ποῦ καταβροχθίζουν
τὰ φαγητά; Παραπονιέσαι πὼς καταστρέφουν ἄλλοι
τὴν περιουσία τοῦ κυρίου σου, ποῦ μαζεύονται ἐδῶ
πέρα, κι' ὅμως ἐσὺ τὸν κάλεσες αὐτὸν νὰ ἔρθῃ ἐδῶ.»
- 380 Τότε τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ χοιροβοσκός Εὐμίαος καὶ
τοῦ εἶπε:

- «Ἀντίνοε, δὲν μιᾶς βέβαια καλὰ ἂν κι' εἶσαι κα-
λός. Γιατί ποιὸς πηγαίνει καὶ προσκαλεῖ ἀπ' ἄλλοῦ
ἓναν ἄλλο ξένο, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ξέρουνε μιὰ
385 τέχνη, δηλαδὴ ἓνα μάντη ἢ ἓνα γιατρὸ ἢ ἓνα μαργα-
κό ἢ κι' ἓνα θεϊκὸν ᾄδός, ποῦ θὰ εὐχαριστοῦσε ὁ-
λους μὲ τὸ τραγοῦδι του; Γιατί αὐτοὶ μονάχα ἀπὸ
τοὺς ἀνθρώπους προσκαλοῦνται ἀπ' ἄλλους στὴν ἀ-
πέραντη γῆ. Ἐνὰ ζητιάνο ὅμως δὲν θὰ τὸν προσκα-
λοῦσε κανεὶς γιὰ νὰ τοῦ τρώῃ τὴν περιουσία του.
Πάντα ὅμως εἶσαι δυσάρεστος πρὸς πολὺ ἀπ' ὅλους
τοὺς μνηστῆρες στοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσέως καὶ
πρὸς πολὺ πάλι σ' ἐμένα. Ἐμένα ὅμως δὲν μὲ νοιάζει
390 γι' αὐτό, ὅσο ζῇ μέσα στ' ἀνάκτορα πρὸς εὐχαρίστη-
σί μου ἡ φρόνιμη Πηνελόπη κι' ὁ θεόμορφος Τηλέ-
μαχος.»

Σ' αὐτὸν τότε τοῦ εἶπε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

- «Σῶπα καὶ μὴ τοῦ ἀποκρίνεσαι μὲ πολλὰ λόγια.
395 Ὁ Ἀντίνοος συνηθίζει πάντα νὰ ἐρεθίζῃ μὲ σκληρὰ
λόγια καὶ παρακινεῖ ἀκόμη καὶ τοὺς ἄλλους.»
- Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως εἶπε πάλι τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
λόγια στὸν Ἀντίνοο:

- «Ἀντίνοε, βέβαια νοιάζεσαι καλά γιὰ μένα ὅπως
 ἓνας πατέρας γιὰ τὸν γυιό του, ἀφοῦ παρακινεῖς νὰ
 διώξουμε τὸν ξένο ἀπὸ τὸ σπίτι μὲ σκληρὰ λόγια.
 400 Εἶθε ὅμως ποτὲ νὰ μὴ τὸ ἀξιώσῃ αὐτὸ ὁ θεός. Μόνο
 πάρε καλλίτερα κάτι καὶ δώσε το καὶ σὺ σ' αὐτόν.
 Δὲν θὰ θυμώσω μαζί σου γι' αὐτό, γιατί ἐγὼ σὲ πα-
 ρακινῶ. Καὶ μὴ κάνῃς τάχα πῶς σέβεσαι τὴν μητέ-
 ρα μου ἢ κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς δούλους ποὺ εἶνε
 μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέως. Καμμιὰ
 τέτοια σκέψι δὲν ὑπάρχει στὸ νοῦ σου, γιατί ἐσύ ὁ
 405 ἴδιος θέλεις νὰ τρῶς πολλὰ καὶ νὰ μὴ δίνῃς σ' ἄλλον.»
 Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε πάλι ὁ Ἀντίνοος καὶ τοῦ
 εἶπε:

«Τηλέμαχε, ποὺ καυχίεσαι μὲ λόγια, ἄμυαλε, τι
 λόγια εἶνε αὐτὰ ποὺ εἶπες; Ἄν ὅλοι οἱ μνηστήρες
 ἔδιναν τόσα σ' αὐτὸν τὸν ζητιάνο ὅσα θὰ τοῦ δώσω
 ἐγώ, τρεῖς μῆνες θὰ ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι.»

- Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἄρπαξε τὸ σκαμνὶ ἀπάνω
 410 στὸ ὁποῖον ἐστήριζε τὰ πόδια του καθὼς ξεφάντωνε
 καὶ τὸ ἔδειξε στὸν Ὀδυσσεά. Κι' οἱ ἄλλοι ὅλοι πάλι
 τοῦ ἔδιναν κι' ἐγέμισε τὸ σακκοῦλι του ἀπὸ ψωμιὰ
 καὶ κρέατα. Κι' ὁ Ὀδυσσεύς, ποὺ ἦταν ἔτοιμος νὰ
 γυρίσῃ πάλι στὸ κατῶφλι τῆς θύρας καὶ νὰ φάῃ ἀπὸ
 τὰ δῶρα τῶν μνηστήρων. Ἐστάθηκε ὅμως κοντὰ στὸν
 Ἀντίνοο καὶ τοῦ εἶπε:

- 415 «Δώσε μου κι' ἐσύ, ἀγαπητέ. Δὲν μοῦ φαίνεσαι ὅτι
 εἶσαι ὁ πιὸ κακὸς ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες, μόνο ὁ
 πιὸ καλλίτερος, γιατί μοιάζεις μὲ βασιλέα. Γι' αὐτὸ
 πρέπει νὰ δώσῃς κι' ἐσύ λίγο ψωμί καὶ μάλιστα πε-
 ρισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κι' ἐγὼ πάλι μπορῶ νὰ
 κάνω ξακουστὸ τ' ὄνομά σου στὴν ἀπέραντο γῆ, για-
 τὶ κι' ἐγὼ κάποτε καθόμουν εὐτυχισμένος σὲ πλού-
 σιο μέγαρο, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλές
 420 φορὲς ἔδινα στὸ ζητιάνο ὅποιος κι' ἂν ἦταν κι' ἀπ'
 ὅπου κι' ἂν εἶχε ἔρθει, ἔχοντας ἀνάγκη, πρὸς ἐμένα
 Εἶχα ἀμέτρητους δούλους κι' ἄλλα πολλὰ ποὺ μ' αὐ-
 τὰ ζοῦν καλὰ οἱ ἄνθρωποι καὶ λέγονται πλούσιοι. Ὁ
 Ζεὺς ὅμως, ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου, μ' ἔκανε φτωχό. Αὐτὸ

425 ἦταν τὸ θέλημά του. Γιατὶ μ' ἔκανε νὰ πάω στὴν Αἴ-
 γυπτο μαζί μὲ πολυπλανήτους πειρατάς, γιὰ νὰ κα-
 ταστραφῶ. Κι' ἐγὼ ἄραξα μέσα στὸν Νεῖλο ποταμὸ
 τὰ κυρτὰ πλοῖα κι' ἐπρόσταξα τοὺς πολυαγαπημέ-
 νους μου συντρόφους νὰ μείνουνε κοντά τους καὶ νὰ
 430 τὰ φυλάνε καὶ τοὺς κατασκόπους πάλι νὰ τραθήξουν
 στὶς σκοπιές. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν μ' ἄκουσαν, μόνο ἁ-
 γέρωχοι κι' ὀρμητικοὶ ὅπως ἦσαν, ἄρχισαν γρήγορα
 νὰ ρημάζουν τὰ ὠμορφα χωράφια τῶν Αἰγυπτίων κι'
 ἄρπαζαν τὶς γυναῖκες τους καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τους
 καὶ σκότωναν κι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους. Γρήγορα ὅμως
 435 τὰ ἔμαθαν αὐτὰ. στὴν πόλι κι' οἱ Αἰγύπτιοι, ἀκούγον-
 τας τὴν ταραχὴ, ἦρθαν τὰ ἐξημερώματα κι' ἀμέσως
 ἐγέμισε ὁλόκληρος ὁ κάμπος ἀπὸ πεζοὺς κι' ἀπὸ ἄρ-
 ματα κι' ἀπὸ ἀστραφτερά χάλκινα ὅπλα. Ὁ τερπικέ-
 ραυνος Ζεὺς ὅμως ἔκανε τοὺς συντρόφους μου νὰ φύ-
 γουν ἄνανδρα καὶ κανεῖς τους δὲν ἐτόλμησε νὰ στα-
 θῇ καὶ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ. Γιατὶ ἀπ' ὅλες τὶς με-
 440 ριές ἐκύκλωσαν οἱ συμφορές. Ἐκεῖ, λοιπόν, πολλοὺς
 ἀπὸ ἑμᾶς ἐσκότωσαν μὲ τὰ μυτερά χάλκινα ὅπλα κι'
 ἄλλους πάλι τοὺς ἐπίασαν ζωντανούς, γιὰ νὰ τοὺς
 δουλεύουν ἀναγκαστικά. Κι' ἐμένα μ' ἔδωσαν γιὰ νὰ
 μὲ πάῃ στὴν Κύπρο, στὸν Δηήτορα, τὸν ξένο ποὺ τοὺς
 εἶχεν ἀπαντήσει, τὸν γυιὸ τοῦ Ἰάσου, ποὺ ἔθασίλευε
 μὲ δύναμι στὴν Κύπρο. Ἀπὸ ἐκεῖ, λοιπόν, ἔρχομαι
 τώρα ἐγὼ ἀφοῦ ἐτράβηξα πολλὰ βάσανα.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ὁ Ἀντίνοος καὶ τοῦ εἶπε:

445 «Ποιὸς δαίμονας ἔφερε αὐτὴν ἐδῶ τὴν συμφορὰ
 γιὰ νὰ χαλάσῃ τὸ συμπόσιό μας; Στάσου ἐκεῖ πέρα,
 στὴ μέση, μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, μὴ σὲ κάνω
 καὶ φθάγῃς γρήγορα μὲ πίκρα στὴν Αἴγυπτο καὶ
 στὴν Κύπρο σου! Γιατὶ εἶσαι ἓνας θρασύς κι' ἀδιάν-
 τροπος ζητιάνος. Πηγαίνεις μὲ τὴ σειρὰ σ' ὅλους κι'
 450 αὐτοὶ σοῦ δίνουν πολλά, γιατί δὲν νοιώθουν κανένα
 δισταγμὸ καὶ καμμιά οἰκονομία νὰ χαρίσουν ξένα
 πράγματα, γιατί ἔχει πολλά ὁ καθένας τους.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε πάλι καθὼς ἀποτραβιόταν ὁ
 πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

«Ὠϊμένα, διόλου, λοιπόν, τὰ αἰσθηματὰ σου δὲν
 455 εἶνε ὅμοια μὲ τὴν μορφὴ σου!... Ἐσὺ βέβαια δὲν θὰ

ἔδινες οὔτε ἀλάτι ἀπὸ τὸ σπίτι σου σ' ἐκείνῳ πού θά
ἐρχόταν σ' ἐσένα. Καί τώρα πού κάθεσαι σέ ξένα
συμπόσια δὲν θέλησες νὰ μοῦ δώσης κι' ἐμένα λίγο
ἀπὸ τὸ ψωμί σου. Κι' ὥστόσο αὐτὰ ἐδῶ τὰ φαγητὰ
εἶνε πολλὰ.»

460 Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Ἀντίνοος ἐθύμωσε περισσότερο καί
τὸν ἐκύτταξε λοξὰ καί τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
λόγια:

«Τώρα πιά θαρρῶ πῶς δὲν θά φύγῃς καλὰ ἀπὸ τ'
ἀνάκτορα, ἀφοῦ δὰ λὲς καὶ βρισιές.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἄρπαξε ἓνα σκαμνὶ κι' ἐκτύ-
πησε τὸν Ὀδυσσεά στὸν δεξιὸ ὦμο, στὴν ἄκρῃ τῆς
ράχης. Ἐκεῖνος ὁμῶς ἐστάθηκε γερά σὰν βράχος
καὶ διόλου δὲν τὸν κλόνισε, ὥς ἦταν φυσικό, τὸ κτύ-
πημα τοῦ Ἀντινόου. Μόνο ἐκίνησε ἥσυχα τὸ κεφάλι
του ἔχοντας στὸ νοῦ του κρυφὰ κακὰ σχέδια ἐναντίον
465 του. Ἀμέσως, λοιπόν, ἐτράβηξε κι' ἐκάθησε στὸ κα-
τῶφλι τῆς θύρας κι' ὅπως ἐταίριαζε ἀκούμπησε κά-
τω τὸ γεμᾶτο σακκοῦλι του κι' εἶπε στοὺς μνηστή-
ρες:

«Ἀκοῦστε με, μνηστῆρες τῆς τρισένδοξης βασιλίσ-
σας, γιὰ νὰ σᾶς εἰπῶ αὐτὰ πού μὲ παρακινεῖ μέσα στὰ
470 στήθη ἡ ψυχὴ μου. Βέβαια, δὲν ὑπάρχει διόλου οὔτε
λύπη, οὔτε πένθος στὴν ψυχή, ὅταν ἓνας ἄνδρας κτυ-
πιέται πολεμῶντας νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ κτήματά του ἢ
τὰ βῶδια του καὶ τ' ἄσπρα πρόβατά του. Ἐμένα ὁμῶς
ὁ Ἀντίνοος μ' ἐκτύπησε κι' αἰτία εἶνε ἡ ἄθλια κοιλιά,
ἡ ὀλέθρια, πού φέρνει τόσες συμφορὲς στοὺς ἀνθρώ-
πους. Μὰ ἂν ἴσως ὑπάρχουνε θεοὶ καὶ κατάρεις τῶν
475 ζητιάνων, εἴθε τὸ τέλος τοῦ θανάτου νὰ εὕρῃ τὸν Ἀν-
τίνοο πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ
Εὐπείθους καί τοῦ εἶπε:

480 «Κάθησε καὶ τρῶγε ἥσυχα, ξένε, ἡ πῆγαινε ἀλλοῦ
μὴ τύχῃ καὶ οἱ νεοὶ σέ σύρουν ἀπὸ τὸ πόδι ἢ ἀπὸ τὸ
χέρι μέσα στ' ἀνάκτορα καὶ γδάρουν ὅλο τὸ κορμί
σου.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὅλοι, ὥς ἦταν φυσικό, ἀγανάκτησαν
ὕπερβολικὰ καὶ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀγέρωχους μνη-
στήρες τοῦ εἶπε:

«Ἀντίνοε, κακὰ βέβαια ἐκτύπησες ἕναν δυστυχι-
 485 σμένο ζητιάνο. Ἄμοιρε! Μ' ἂν τυχὸν εἶνε αὐτὸς κανέ-
 νας ἐπουράνιος θεός; Γιατὶ οἱ θεοὶ βέβαια, μοιάζον-
 τας μὲ ξένο ἀπ' ἄλλο μέρος καὶ παίρνοντας χίλιες δυὸ
 μορφές, τριγυρίζουν στὶς πόλεις τῶν ἀνθρώπων καὶ
 κυττάζουν καὶ τὴν ἀλαζονεῖα τους καὶ τὸν καλὸ τους
 τρόπο.»

Αὐτὰ εἶπαν ὅπως ἐταίριαζε οἱ μνηστήρες, ὁ Ἀντί-
 νοος ὁμως δὲν ἔδινε σημασία στὰ λόγια τους. Κι' ὁ
 490 Τηλέμαχος ἔννοιωσε τὴν λύπη του νὰ μεγαλώνῃ μέσα
 στὴν καρδιά του γιὰ τὸν πατέρα του ποὺ κτυπήθηκε,
 μὰ δὲν ἐκύλησε κανένα δάκρυ ἀπὸ τὰ βλέφαρά του,
 μόνο ἡσυχὰ ἐκίνησε τὸ κεφάλι του ἔχοντας κακὲς σκέ-
 ψεις μέσα στὸ νοῦ του.

Κι' ἡ φρόνιμη Πηνελόπη, ὅταν ἄκουσε ὅτι κτυπή-
 θηκε ὁ ξένος μέσα στὴν αἴθουσα, εἶπε γιὰ τὸν Ἀντίνοο
 ἀμέσως ἀνάμεσα στὶς ὑπηρέτριές της:

495 «Εἶθε νὰ σὲ κτυπήσῃ ἔτσι κι' ἐσένα τὸν ἴδιο ὁ ξα-
 κουστὸς στὸ τόξο Ἀπόλλων!»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε πάλι ἡ οἰκονόμα Εὐφρο-
 σύνη καὶ τῆς εἶπε:

«Εἶθε νὰ πιάσουν ὅλες οἱ κατάρες μου! Κανεῖς τότε
 ἀπὸ αὐτοὺς δὲν θὰ ἐφθανε βέβαια ζωντανὸς ὡς τὴν
 καλλίθρονο Αὐγὴ!»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ
 τῆς εἶπε:

500 «Καλὴ μητέρα, ὅλοι τους εἶνε ἐχθροί, γιατί ὅλοι
 τους μηχανεύονται κακὰ, μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους ὁ
 Ἀντίνοος μοιάζει μὲ τὴν μαύρη μοῖρα. Κάποιος δυσ-
 τυχισμένος ξένος τριγυρίζει μέσα στὴν αἴθουσα ζη-
 τIANεύοντας ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, γιατί τὸν παρακινούσε
 ἡ στέρησι. Ὅλοι τους, λοιπόν, τοῦ ἔδωσαν καὶ τὸν ἐ-
 γέμισαν κι' αὐτὸς μόνο τὸν ἐκτύπησε μ' ἕνα σκαμνὶ
 505 στὴν ἄκρῃ τοῦ δεξιοῦ ὤμου.»

Ἐκεῖνη, λοιπόν, αὐτὰ ἔλεγε ἀνάμεσα στὶς δοῦλες
 καθισμένη μέσα στὸ θάλαμό της κι' ὁ θεϊκὸς Ὀδυσ-
 σεὺς ἔτρωγε. Ἡ Πηνελόπη τότε ἐφώναξε κοντὰ της
 τὸν θεϊκὸ χοιροβοσκὸ καὶ τοῦ εἶπε:

«Πήγαινε, θεϊκὲ Εὐμαίε, καὶ παρακίνησε τὸν ξένο
 νὰ ἔρθῃ νὰ τὸν χαιρετήσω καὶ νὰ τὸν ρωτήσω ἂν ἄ-

510 κούσε κάπου νά γίνεται λόγος γιά τόν γενναϊόδωρο
 Ὀδυσσεά, ἡ ἄν τόν εἶδε μέ τὰ μάτια του, γιατί μοιά-
 ζει μέ ἄνθρωπο πού ἐγύρισε πολλὰ μέρη.»

Σ' αὐτήν τότε ἀπάντησες καί εἶπες, Εὐμαίε χοι-
 ροβοσκέ:

515 «Εἶθε, βασίλισσα, νά σώπαιναν οἱ μνηστήρες. Μ'
 ὅσα αὐτός ξέρει νά λέη θά γίνονταν ὀλόκληρη ἡ ἀγα-
 πητή καρδιά σου. Γιατί τρεῖς ὀλόκληρες νύκτες τόν
 εἶχα ἐγὼ καί τρεῖς ὀλόκληρες ἡμέρες τόν ἐκράτησα
 στή στάνη. Γιατί ὅταν δραπετεύσε ἀπὸ τὸ πλοῖο ἦρθα
 πρῶτα σ' ἐμένα. Ποτὲ ὅμως δὲν ἔφθασε ὡς τὸ τέλος,
 ὅταν ἱστοροῦσε τὴν δυστυχία του. Κι' ὅπως βλέπει

520 κανεῖς ἔναν αἰδοῦ πού ἔμαθε ἀπὸ τοὺς θεοὺς νά τρα-
 γουδάη ἀρεστά τραγούδια στοὺς θνητοὺς καί πού ἐ-
 κεῖνοι ἀκατάπαυστα λαχταροῦν νά τὸν ἀκοῦνε, ὅταν
 τραγουδάη, ἔτσι κι' ἐκεῖνος μ' ἐγοήτευε, ὅταν ἐκά-
 θονταν στήν στάνη μου. Λέει, λοιπόν, ὅτι εἶνε πατρι-
 κὸς ἀπὸ φιλοξενία φίλος τοῦ Ὀδυσσέως κι' ὅτι κάθε-
 ται στήν Κρήτη, ὅπου εἶνε ἡ γενεὰ τοῦ Μίνως. Τώρα,
 525 λοιπόν, ἦρθε ἐδῶ ἀπὸ ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ μέρος, ἀφοῦ ἐ-
 τράβηξε πολλὰ βάσανα ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Καί λέει ἀκόμη
 μ' ἐπιμονὴ πῶς ἄκουσε νά λένε γιά τόν Ὀδυσσεά ὅτι
 ζῇ ἀκόμη ἀνάμεσα στὸν πλούσιο λαὸ τῶν Θεσπρωτῶν.
 Φερνει μάλιστα καί πολλὰ πλούσια δῶρα ἐδῶ στ' ἀ-
 νάκτορά του.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη:

«Πήγαινε, λοιπόν, καί φώναξέ τον ἐδῶ πέρα γιά
 530 νά τὰ εἰπῇ ὁ ἴδιος καί μπροστά μου. Κι' οἱ μνηστήρες
 πάλι ἄς διασκεδάζουν καθισμένοι στίς θύρες ἡ ἐδῶ
 τριγύρω στήν αἴθουσα, γιατί εἶνε χαρούμενη ἡ καρ-
 διά τους, ἐπειδὴ τὰ πράγματά τους ἀπομένουν ἀγγι-
 χτά μέσα στὸ σπίτι τους, τὸ στάρι καί τὸ γλυκὸ κρα-
 σί. Αὐτὰ τὰ τρῶνε οἱ ἰδικοὶ τους κι' αὐτοὶ τριγυρίζουν
 535 κάθε ἡμέρα στὸ δικό μου σπίτι καί σφάζουν βῶδια
 καί πρόβατα καί παχειὲς αἰγες ξεφαντώνοντας καί
 πίνουν ἄδικα τὸ σπινθηριστὸ κρασί. Καταστρέφουν ἀ-
 κόμη καί τὰ πολλὰ κτήματά μας, γιατί δὲν ὑπάρχει
 κανένας ἄνδρας, ὅπως ἦταν ὁ Ὀδυσσεύς, νά διώξῃ

540 τὴν συμφορὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Ἄν ὅμως ἐρχόταν ὁ Ὀδυσσεὺς κι' ἐφθανε στὴν πατρικὴ τοῦ γῆ, γρήγορα μὲ τὸ γυιό τοῦ θὰ ἐπαιρνε ἐκδίκησι ἀπὸ αὐτοὺς γιὰ τ' ἄδικά τους ἔργα.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος φταρνίσθηκε δυνατὰ κι' ἀντήχησε τρομακτικὰ ἡ αἶθουσα. Ἐγέλασε τότε ἡ Πηνελόπη κι' ἀμέσως εἶπε στὸν Εὐμαῖο τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

545 «Κάνε μου τὴ χάρι νὰ πᾶς νὰ φωνάξεις νὰ ἔρθῃ ἐδῶ μπροστά μου ὁ ξένος. Δὲν βλέπεις πῶς ὁ γυιός μου φταρνίσθηκε ἀπάνω στὰ λόγια μου; Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ εὕρῃ ὁ μαῦρος θάνατος ὅλους, χωρὶς καμμιά ἐξαίρεσι, τοὺς μνηστῆρες καὶ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τὶς μοῖρες. Θὰ σοῦ εἰπῶ ὁμως καὶ κάτι ἄλλο καὶ βάλῃς τὸ καλὰ στὸ νοῦ σου. Ἄν καταλάβῃς πῶς ὁ ξένος τὰ λέει ὅλα αὐτὰ ἀλή-
550 θεια, θὰ τὸν ντύσω μὲ ὥμορφη χλαῖνα καὶ χιτῶνα.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε ὁ χοιροβοσκὸς ἀφοῦ ἄκουσε τὰ λόγια τῆς κι' ἐστάθηκε κοντὰ στὸν Ὀδυσσεύα καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

555 «Ξένε, πατέρα, σὲ προσκαλεῖ ἡ φρόνιμη Πηνελόπη ἢ μητέρα τοῦ Τηλεμάχου. Τὴν παρακινεῖ ἡ ψυχὴ τῆς νὰ μάθῃ κάτι γιὰ τὸν ἄνδρα τῆς, ἂν κι' ἔχει περάσει πολλὰς λυπές. Κι' ἂν καταλάβῃ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ λὲς ἀλήθεια, θὰ σὲ ντύσῃ μὲ χλαῖνῃ καὶ χιτῶνα ποὺ τόσο τὰ ἔχεις ἀνάγκη. Ἀπὸ ψωμί ὅμως, ζητιανεύοντας ἀπὸ τὸν λαό, δὲν χορταίνῃς τὴν κοιλιά σου. Θὰ σοῦ δῶν ὅποιος θέλει.»

560 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεύς:

«Εὐμαῖε, γρήγορα κι' ὅλας μπορῶ ἐγὼ νὰ εἰπῶ ὅλην τὴν ἀλήθεια στὴν κόρη τοῦ Ἰκαρίου, τὴν φρόνιμη Πηνελόπη, γιατί ξέρω καλὰ γιὰ ἐκείνον ἀφοῦ τραβήξαμε κι' ἐμεῖς τὴν ἴδια συμφορὰ. Φοβᾶμαι ὅμως

565 τοὺς μαζεμένους κακοὺς μνηστῆρες ποὺ ἡ ἀλαζονεία τοὺς κι' ὁ ἄσχημὸς τους τρόπος φθάνουν ὥς τὸν ἀκάματο οὐρανό. Γιατὶ καὶ τώρα, ὅταν ἐγὼ τριγύριζα στὴν αἶθουσα, χωρὶς νὰ κάνω κανένα κακὸ, ὁ ἄνδρας ἐκεῖνος μ' ἐκτύπησε καὶ μ' ἔκανε νὰ πονέσω κι' οὔτε ὁ Τηλέμαχος, οὔτε κανένας ἄλλος τὸν ἐμπόδισε. Γι'
570 αὐτό, λοιπόν, παρακίνησε τώρα τὴν Πηνελόπη νὰ πε-

ριμένη μέσα στ' ανάκτορα όσο κι' ἂν εἶνε ἀνυπόμονη
ὥς πού νά δύσῃ ὁ ἥλιος καὶ τότε ἄς μὲ ρωτήσῃ πῶς
ἡμέρα θά γυρίσῃ στὴν πατρίδα του ὁ ἄνδρας τῆς, ἄ-
φοῦ μὲ βάλει νά καθήσω κοντὰ στὴ φωτιά. Γιατί τὰ
ροῦχα μου εἶνε πῶς κουρελιασμένα. Τὸ ξέρεις καὶ σὺ
ὁ ἴδιος γιατί ἐσένα πρῶτα ἐπαρεκάλεσα.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἔφυγε ὁ χοιροβοσκὸς ἀφοῦ ἄκουσε
τὰ λόγια του. Μόλις ὅμως ἐπέρασε τὸ κατῶφλι τῆς
θύρας τοῦ εἶπε ἡ Πηνελόπη:

- 575 «Δὲν τὸν φέρνεις, θέβαια, Εὐμαίε!... Γιατί δὲν
ἔρχεται ὁ ζητιάνος πού πλανιέται ἐδῶ κι' ἐκεῖ; Φο-
βήθηκε ἄραγε δίχως λόγο κανένα ἄνθρωπο ἢ μήπως
ντρέπεται μέσα στὸ σπίτι; Εἶνε δυστυχισμένος ὁ
ντροπαλὸς ζητιάνος.»

Σ' αὐτὴν τότε ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκὸς Εὐμαῖος
καὶ τῆς εἶπε:

- 580 «Μιλεῖ σωστά, ὅσα θέβαια θά συλλογιζότανε κι'
ένας ἄλλος ἀποφεύγοντας τὴν ἀδιαντροπιά τῶν ἀγέ-
ροχων μνηστήρων. Σὲ παρακινεῖ ὅμως νά προσμένῃς
ὥς τὴν δύσι τοῦ ἡλίου. Καὶ γιὰ σένα τὴν ἴδια εἶνε
πολὺ καλλίτερα ἔτσι, βασίλισσα, μόνη σ' ἓνα ξένο νά
εἰπῇς καὶ ν' ἀκούσῃς λόγο.»

- 585 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη:
«Ἄδικα δὲν ὑποψιάζεται ὁ ξένος, ὅποιος δὰ κι'
ἂν εἶνε. Γιατί ἐδῶ πέρα στὸ θάλαμό μου ἄνδρες ἀπὸ
τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους δὲν μηχανεύονται ἀγέρωχα
ἀνόσιες δουλειές.»

- 590 Αὐτὰ, λοιπὸν, ἔλεγε ἐκείνη κι' ὁ θεϊκὸς χοιροβο-
σκὸς ξαναγύρισε στὴν συγκέντρωσι τῶν μνηστήρων,
ἀφοῦ τῆς τὰ εἶπε ὅλα. Καὶ γρήγορα ἔλεγε φτερωτὰ
λόγια στὸν Τηλέμαχο σκύβοντας τὸ κεφάλι του γιὰ
νά μὴ τὸν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι:

- 595 «Ἀγαπημένε, ἐγὼ τώρα θά φύγω νά πάω νά φυ-
λάξω τοὺς χοίρους καὶ τ' ἄλλα ἐκεῖνα πού εἶνε δική
σου καὶ δική μου περιουσία. Κι' ἐσὺ πάλι φρόντισε
γιὰ ὅλα ὅσα εἶνε ἐδῶ πέρα. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα φύ-
λαξε τὸν ἑαυτό σου λιγάκι καὶ πρόσεχε μὴ πάθῃς
τίποτε. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστήρες συλλογίζονται
τὸν θάνατό σου πού εἶθε νά τοὺς ἀφανίσῃ ὁ Ζεὺς πρὶν
μᾶς κάνουν κανένα κακό.»

Σ' αὐτὸν πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάν-
τησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Μεῖνε ἥσυχος, πατεράκι. Πήγαινε, λοιπόν, ἀφοῦ
600 πάρης τὸ δειλινὸ σου καὶ τὸ πρωῒ, γύρισε πάλι, γιὰ
νὰ φέρης διαλεχτὰ σφακτά. Καὶ γι' αὐτὰ ἐδῶ ὅλα
θὰ φροντίζω ἐγὼ κι' οἱ ἀθάνατοι θεοί.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνος ἐκάθησε πάλι στὸ καλοτορ-
νεμένο κάθισμα, κι' ἀφοῦ ἐχόρτασε ἀπὸ φαγητὸ κι'
ἀπὸ κρασὶ ἐκίνησε νὰ πάη στοὺς χοίρους κι' ἀφῆκε
καὶ τὴν φραγμένη αὐλὴ καὶ τὸ ἀνάκτορο γεμάτο ἀπὸ
συνδαιτυμόνες. Κι' ἐκεῖνοι διασκεδάζουν μὲ χοροὺς
καὶ μὲ τραγούδια κι' εἶχε πιά «ῥάσει καὶ τὸ δειλινὸ
τῆς ἡμέρας.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ

ΠΥΓΜΑΧΙΑ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΚΑΙ ΙΡΟΥ

Ἦρθε τότε σὲ λίγο ἓνας ἄλλος πασίγνωστος ζη-
τιάνος, ποὺ ζητιάνευε στὴν πόλι τῆς Ἰθάκης καὶ ξε-
περνοῦσε ὅλους μὲ τὴν τρελλὴ κοιλιά του, γιὰτὶ ἔ-
τρωγε κι' ἔπινε ἀδιάκοπα καὶ δὲν εἶχε οὔτε δύναμι
οὔτε ἀνδρειωσύνη, μὰ εἶχε παράστημα κι' ἦταν
πολὺ μεγαλόσωμος. Ἄρναϊο τὸν ἔλεγαν, γιὰτὶ αὐτὸ
τ' ὄνομα τοῦ ἔδωσε ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐγεννήθηκε ἢ
σεβαστὴ μητέρα του. Ὅλοι ὅμως οἱ νέοι τὸν ἔλεγαν
Ἰρο, γιὰτὶ πολυλογοῦσε καθὼς περπάταγε, κάθε
φορὰ ποὺ θὰ τὸν προσκαλοῦσε κάποιος. Αὐτὸς, λοι-
πὸν, ἦρθε καὶ πάσχιζε νὰ διώξη τὸν Ὀδυσσεά ἀπὸ τὸ
δικό του σπίτι καὶ μὲ βρισιεὺς τοῦ ἔλεγε τὰ φτερωτὰ

αὐτὰ λόγια:

- 10 «Τραθήξου, γέρο, ἀπὸ τὰ πρόθυρα, μὴ τύχη καὶ σὲ κάνουνε νὰ φύγῃς γρήγορα μὲ τίς κλωτσιές. Δὲν καταλαβαίνεις πῶς ὅλοι τοὺς μοῦ κάνουνε νόημα μὲ τὰ μάτια τοὺς καὶ μὲ παρακινοῦν νὰ σὲ τραθήξω ἔξω; Ἐγὼ ὅμως ὥς τόσο ντρέπομαι. Μόνο ἔλα, σήκω, μὴ τύχη καὶ φιλονεικήσουμε οἱ δύο μας καὶ μὲ τὰ χέρια.»

Τότε τὸν κύτταξε λοξὰ ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

- 15 «Καλὸ τυχε, δὲν σοῦ κάνω κανένα κακὸ κι' οὔτε σὲ κακολογῶ κι' οὔτε ζηλεύω ὅποιον θὰ πάρῃ καὶ θὰ σοῦ δώσῃ πολλά. Αὐτὸ τὸ κατῶφλι μᾶς χωράει καὶ τοὺς δυὸ καὶ διόλου δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ζηλεύῃς ἐσὺ τὰ ξένα. Θαρρῶ μάλιστα πῶς εἶσαι καὶ σὺ ζητιάνος
- 20 σὰν κι' ἐμένα καὶ πῶς ἀρνιούνται οἱ θεοὶ νὰ σὲ κάνουν εὐτυχισμένο. Μὲ τὰ χέρια σου ὅμως μὴ μὲ προκαλεῖς πάρα πολὺ καὶ μὴ μοῦ φουσκώσῃς τὴν χολή, μὴν τύχη, ἂν κι' εἶμαι γέροντας, κι' ἀνακατώσω τὸ στήθος καὶ τὰ χεῖλή σου μὲ αἷμα. Ἔτσι θὰ ἡσύχαζα κι' ἀκόμη πιὸ ἡσυχος θὰ ἤμουνα καὶ γιὰ αὔριο. Γιατί, θαρρῶ, πῶς δὲν θὰ ξαναγύριζες διόλου καὶ δεύτερη φορὰ στὸ μέγαρο τοῦ γιου τοῦ Λαέρτου, τοῦ Ὀδυσσεως.»

- 25 Τότε ὠργίσθηκε καὶ τοῦ εἶπε ὁ ζητιάνος Ἴρος:
- «Πῶ, πῶ, πόσο γρήγορα μιλάει ὁ φαγᾶς, σὰν μιὰ γρηᾶ καθισμένη στὴ στάκτη καὶ ποὺ ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸν δείρω μὲ τὰ δύο μου χέρια. Κι' ὅλα τὰ δόντια του μπορῶ νὰ τὰ πετάξω χάμω, σὰν δόντια ἀγριό-
- 30 χοίρου ποὺ τρώει τὰ σπαρτά. Ζώσου, λοιπόν, τώρα γιὰ νὰ μᾶς ἴδουν κι' αὐτοὶ ἐδῶ ποὺ θὰ μαλώσουμε. Μὰ πῶς ἐσὺ μπορεῖς ν' ἀντιστέκεσαι σ' ἓνα νεώτερό σου;»

- Ἔτσι, λοιπόν, ἐκεῖνοι μπροστὰ στὶς ὕψηλές θύρες, ἀπάνω στὸ καλόξευστο κατῶφλι ἐρεθίζονταν μὲ
- 35 ὅλη τὴν ὀργή τους. Αὐτοὺς καὶ τοὺς δυὸ μάλιστα τοὺς ἐρέθιζε νὰ μαλώνουν ὁ Ἀντίνοος ποὺ ἐγέλασε ἀμέσως μὲ τὴν καρδιά του κι' ἔλεγε στοὺς μνηστῆρες:

«Ἀγαπημένοι μου, καμμιά ἄλλη φορὰ δὲν παρου-

σιάσθηκε τέτοιο διασκεδαστικό θέαμα σάν κι' αὐτό
 πού ἔστειλε ὁ θεὸς σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι. Ὁ ξένος καὶ
 ὁ Ἴρος μαλώνουν καὶ θά ἔρθουνε στὰ χέρια. Ἐλᾶτε
 40 ὅμως νὰ πᾶμε κοινὰ γιὰ νὰ μὴ χάσουμε τὸ θέαμα.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐξεπετάχθηκαν ὅ-
 λοι τοὺς μὲ γέλοια. Κι' ἀμέσως ἐμαζεύθηκαν γύρω
 ἀπὸ τοὺς κακοντυμένους ζητιάνους. Αὐτοὺς τότε ὁ
 Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθους, τοὺς εἶπε:

«Ἀκοῦστε με, ἀνδρειωμένοι μνηστήρες, γιὰ νὰ
 45 σᾶς εἰπῶ κάτι. Αὐτὲς ἐδῶ οἱ κοιλιὲς τῶν αἰγῶν ψή-
 νονται στὴν φωτιά καὶ πού ἐμεῖς τίς ἔχουμε γεμίσει
 μὲ πάχος καὶ μὲ αἷμα καὶ τίς βάλουμε στὴ φωτιά γιὰ
 τὸ δείπνο μας. Ὅποιος, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς δυὸ νικήση
 καὶ φανῇ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἄς πάῃ μόνος του
 νὰ διαλέξῃ ὅποια θέλει ἀπ' αὐτὲς κι' ἀκόμα θά
 τρῶῃ πάντα ἐδῶ ἀνάμεσά μας καὶ δὲν θ' ἀφήσωμε
 κανένα ἄλλο ζητιάνο νὰ τριγυρίζῃ μέσα στὸ σπίτι
 καὶ νὰ ζητιανεύῃ.»

50 Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀντίνοος καὶ ἄρresαν τὰ λόγια του
 σ' ἐκείνους.

Σ' αὐτοὺς τότε εἶπε μὲ πονηριὰ ὁ πολυμήχανος
 Ὀδυσσεύς:

«Ἀγαπημένοι μου, δὲν μπορεῖ θέβαια ἓνας γέ-
 ροντας πού τὸν θαλαίνει ἡ δυστυχία, νὰ μαλώνῃ μ'
 53 ἓναν νεώτερό του. Μὰ ἡ κακοῦργα κοιλιά μὲ σπρώ-
 χνει ν' ἀφανισθῶ ἀπὸ τίς πληγές. Ἐλᾶτε ὅμως ἰώρα
 καὶ κάντε ὅλοι σ' ἐμένα μεγάλο ὄρκο, μήπως κανέ-
 νας γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ἴρο μὲ κτυπήσῃ ἄδικα
 μὲ τὸ στιβαρό του χέρι καὶ μὲ κάνει νὰ νικηθῶ ἀπὸ
 αὐτόν.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως ὅλοι τοὺς ὀρκίζον-
 ταν ὅπως τοὺς παρακινούσε. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὅπως ἐ-
 60 ταίριαζε ὀρκίσθηκαν καὶ τέλειωσαν τὸν ὄρκο, σ' αὐ-
 τοὺς πάλι εἶπε ὁ ἀνδρειωμένος Τηλέμαχος:

«Ξένε, ἂν ἡ καρδιά σου σὲ παρακινεῖ νὰ ἀντιστα-
 θῇς σ' αὐτόν, μὴ φοβᾶσαι κανένα ἀπὸ τοὺς ἄλλους
 Ἀχαιοὺς, γιατί ὅποιος σὲ κτυπήσῃ θά γίνῃ μὲ τοὺς
 περισσότερους ἐχθρός. Ἐγὼ τοὺς φιλοξενῶ καὶ ἐπαι-
 65 νοῦν τίς σκέψεις μου δυὸ πρόκριτοί, ὁ Ἀντίνοος κι' ὁ
 Εὐρύμαχος, πού εἶνε φρόνιμοι κι' οἱ δυὸ τους.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ οἱ ἄλλοι τὸν ἐπαίνεσαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἐξέβυθη γύρω ἀπὸ τὴν μέση καὶ τὰ σκέλη του μὲ κούρέλια καὶ φανέρωσε τὰ ὡμορφα καὶ μεγάλα μεριά του καὶ φανερώθηκαν οἱ πλατεῖς ὦμοι του καὶ τὰ στήθη καὶ τὰ στιβαρά του χέρια. Κι' ἡ
 70 Ἀθηνᾶ, ποῦ ἔστεκε κοντά του, ἔκανε δυνατὰ τὰ μέλη τοῦ βασιλέως. Κι' ὅλοι οἱ μνηστῆρες, ὅπως ἦταν φυσικὸ, τὸν θαύμαζαν πάρα πολύ. Κι' ὁ ἕνας ἐκύτταζε τὸν διπλανό του καὶ τοῦ ἔλεγε:

«Γρήγορα ὁ κακότυχος Ἴρος θὰ εὕρῃ συμφορὰς ἀπὸ αὐτὰ τὰ μεριά ποῦ φανερώνει ἀπὸ τὰ κούρέλια τοῦ ὁ γέροντας.»

75 Αὐτὰ εἶπαν κι' ἐλύσσιαζε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἴρου. Μὰ κι' ἔτσι οἱ ὑπηρέτες ἀφοῦ τὸν ἔξωσαν, τὸν ὠδηγοῦσαν μὲ τὴν θία, γιατί ἄρχισε νὰ φοβᾶται κι' ἔτρεμαν οἱ σάρκες τῶν μελῶν του. Ὁ Ἀντίνοος, λοιπόν, τότε τὸν ἐμάλωσε μὲ λόγια καὶ τοῦ εἶπε:

80 «Εἶθε τώρα νὰ μὴν ὑπῆρχες καυχησόλογε, μήτα νὰ εἶχες γεννηθῇ, ἀφοῦ τρέμεις καὶ φοβάσαι γι' αὐτὸν τὸν γέροντα ποῦ τὸν βαραίνει ἡ δυστυχία. Θὰ σοῦ εἰπῶ ὁμῶς κάτι ποῦ θὰ γίνῃ. Ἄν σὲ νικήσῃ αὐτὸς καὶ γίνῃ ἀνώτερός σου, θὰ σὲ στείλω στὴ μεγάλη στεριά, ἀφοῦ σὲ θάλλω μέσα σὲ μαῦρο πλοῖο, στὸν βασι-
 85 λέα. Ἐχετον ποῦ ἀφανίζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ σοῦ κόψῃ τὴν μύτη καὶ τ' αὐτιά μ' ἄσπλαχνο χάλκινο ξίφος καὶ γιὰ νὰ ξερριζώσῃ τὰ κρυφὰ σου καὶ νὰ τὰ δώσῃ νὰ τὰ φάνε τὰ σκυλιὰ ὡμά!»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ τρέμῃ ἀκόμη πιὸ πολύ. Τὸν ὠδήγησαν, λοιπόν, στὴ μέση καὶ ἐκεῖνοι οἱ
 90 δυό τους ἐσήκωσαν τὰ χέρια. Καὶ τότε ἐσυλλογίσθηκε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς ἢ νὰ τὸν ρίξῃ κάτω νεκρὸ ἢ νὰ τὸν ξαπλώσῃ κατὰ γῆς κτυπώντας τον ἐλαφρὰ. Καθὼς, λοιπόν, ἐσυλλογίζετο ἔτσι, τοῦ φάνηκε πῶς θὰ ἦταν καλλίτερο σιγὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ, γιὰ νὰ μὴ καταλάβουν οἱ μνηστῆρες τὴν δύναμίν του.
 95 Ὅταν, λοιπόν, ἄρχισαν τὴν πυγμαχίαν, ὁ Ἴρος τὸν κτύπησε στὸν δεξιὸ ὦμο κι' ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν ἐκτύπησε στὸ λαιμὸ κατὰ τ' αὐτὶ καὶ τοῦ ἔσπασε τὰ κόκκαλα ἀπὸ μέσα. Ἀμέσως τότε ξεχύθηκε ἀπὸ τὸ στόμα του κόκκινο αἷμα κι' ἔπεσε μέσα στὶς σκόνες

σκούζοντας κι' ἐκτόπησε καὶ τὰ δόντια του καθὼς ἐκλώτσαγε μὲ τὰ πόδια του τὴ γῆ. Κι' οἱ εὐγενικοὶ μνηστῆρες ἐσήκωσαν τὰ χέρια τοὺς κι' ἔσκασαν στὰ
 100 γέλοια. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ πόδι καὶ τὸν ἔσυρε ἔξω ἀπὸ τὸ πρόθυρο ὡς ποὺ ἔφθασε στὴν αὐλὴ μακρὰ ἀπὸ τὶς θύρες τῆς αἰθούσης καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθίσῃ ἀφοῦ τὸν ἀνεστύλωσε στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ ἔβαλε κι' ἓνα ραβδί στὸ χέρι καὶ τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

105 «Κάθισε τώρα ἐδῶ πέρα νὰ διώχνῃς τοὺς χοίρους καὶ τοὺς σκύλους καὶ μὴ θέλῃς νὰ τυραννῇς ξένους καὶ ζητιάνους ἀφοῦ εἶσαι τόσο ἐλεεινός, μὴ τύχῃ καὶ σ' εὗρει καμμιὰ μεγαλύτερη συμφορά.»

Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως ἔβαλε γύρω ἀπὸ τοὺς ὤμους του τὸ κουρελιασμένο σακκοῦλι του, ποὺ ἐκρέμονταν ἀπὸ ἓνα σχοινὶ κι' ὕστερα ξαναγύρισε κι' ἐπῆμε καὶ κάθησε στὸ κατῶφλι. Κι' οἱ μνηστῆρες ἔμπαιναν πάλι μέσα εὐχαριστημένοι, γελῶντας καὶ τὸν ὑποδέχονταν μ' αὐτὰ τὰ λόγια:

115 «Εἶθε ὁ Ζεὺς, ξένε, κι' οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σοῦ δώσουν ὅ,τι θέλεις κι' ὅ,τι ἀρέσει στὴν ψυχὴ σου, ποὺ ἔκανες νὰ πάψῃ πιά αὐτὸς ὁ ἀχόρταγος νὰ ζητιανεύῃ στὴν πόλι, γιατί γρήγορα θὰ τὸν στείλωμε στὴ μεγάλη στεριά, στὸν βασιλέα Ἐχέτον ποὺ ἀφανίζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.»

Αὐτὰ εἶπαν κι' ἐχαίρονταν γιὰ τοὺς ἐπαίνους ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς. Κι' ὁ Ἀντίνοος ἀμέσως τοῦ ἔβαλε μπροστὰ του μιὰ μεγάλη κοιλιὰ γιομάτῃ πάχος κι'
 120 αἶμα. Ὁ Ἀμφίνομος πάλι ἐπῆρε ἀπὸ τὸ κάνιστρο καὶ τοῦ ἔβαλε μπροστὰ του δυὸ ψωμιά καὶ μὲ χρυσὸ κύπελλο τὸν ἐχαίρετισε καὶ τοῦ εἶπε:

«Χαῖρε, πατέρα ξένε! Εἶθε νὰ ἔλθῃ στὸ μέλλον τοῦλάχιστον σ' ἑσένα εὐτυχία. Μὰ τώρα βέβαια σὲ βασανίζουνε πολλὲς συμφορές.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

125 «Ἀμφίνομε, ἀλήθεια, μοῦ φαίνεται πὼς εἶσαι πολὺ συνετὸς γιατί καὶ ἀπὸ συνετὸ πατέρα εἶσαι, καὶ γιατί ἄκουσα τὴν καλὴν τοὺς φῆμιν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Νίσος ἀπὸ τὸ Δουλίχιον ἦταν καὶ καλὸς καὶ πλού-

- σιος. Ἀπὸ αὐτὸν λένε πῶς ἐγεννήθηκες καὶ μοιάζεις
 μὲ γλυκομίλητο ἄνθρωπο. Γι' αὐτό, λοιπόν, θὰ σοῦ
 εἰπῶ κάτι καὶ σὺ κατάλαθέ το κι' ἀκουσέ με. Κανένα
 130 ἄλλο πλᾶσμα εὐτελέστερο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο δὲν τρέ-
 φει ἢ γῆ ἀπὸ ὅσα ἀναπνέουν καὶ σέρνονται ἀπάνω
 τῆς. Γιατὶ δὲν πιστεύω ποτὲ πῶς θὰ πάθῃ κανένα κα-
 κὸ στὸ μέλλον, ὅσο οἱ θεοὶ τοῦ δίνουν δύναμι κι' εἶνε
 γερὰ τὰ γόνατά του. Μὰ ὅταν πιά τοῦ στείλουνε καὶ
 135 συμφορὰς οἱ μακάριοι θεοί, τότε ἀναγκάζεται νὰ τίς
 ὑποφέρει μὲ ὑπομονετικὴ ψυχή. Γιατὶ τέτοιο εἶνε τὸ
 πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦνε ἀπάνω στὴ γῆ,
 μπροστὰ σ' ὅ,τι κι' ἂν τοὺς στέλνει κάθε μέρα ὁ πα-
 τέρας τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Κι' ἐγὼ κάποτε
 τύχαινε νὰ εἶμαι εὐτυχισμένος ἀνάμεσά στοὺς ἀν-
 140 θρώπους κι' ἔκανα πολλές ἀνοησίες ἔχοντας θάρρος
 στὴ δύναμί μου καὶ στὴν ἀνδρειωσύνη μου, ἀκούγον-
 τας τὰ λόγια τοῦ πατέρα μου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου.
 Γι' αὐτὸ κανένας ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ εἶνε ποτὲ
 ἀσεβής, μόνο νὰ ἔχῃ μὲ μετριοφροσύνη τὰ δῶρα τῶν
 θεῶν, ὅ,τι κι' ἂν τοῦ δίνουν, κι' ὅχι ὅπως βλέπω ἐδῶ
 145 πέρα ὅτι ἀνόητα πράγματα μηχανεύονται οἱ μνηστή-
 ρες, ποὺ ἀφανίζουν δηλαδὴ τὰ κτήματα καὶ ντρο-
 πιάζουν τὴν γυναῖκα ἐνὸς ἀνδρός, ποὺ λέω γι' αὐτὸν
 πῶς δὲν θὰ λείπη πολὺ καιρὸ πιά μακρὰ ἀπὸ τοὺς
 ἀγαπητοὺς του κι' ἀπὸ τὴν πατρικὴ του γῆ, μόνο εἶνε
 150 πολὺ κοντά. Γιατὶ θαρρῶ πῶς δίχως νὰ χυθῇ αἷμα δὲν
 θὰ χωρισθοῦν οἱ μνηστῆρες κι' ἐκεῖνος ὅταν θὰ μῆ-
 στ' ἀνάκτορά του.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ χύνοντας γιὰ νὰ κάνῃ σπονδὴ ἤ-
 πιε τὸ κρασί ποὺ ἦταν γλυκὸ σὰν μέλι κι' ἔβαλε πάλι
 στὰ χέρια τοῦ Ἀμφινόμου τὸ κύπελλο. Κι' ἐκεῖνος ἐ-
 τράθηξε μέσα στὴν αἴθουσα μὲ λυπημένη τὴν ἀγαπη-
 155 τὴ καρδιά του καὶ σκύβοντας τὸ κεφάλι, γιατί ἡ ψυ-
 χή του προέβλεπε κάποια συμφορὰ. Μὰ οὔτε κι' ἔτσι
 ἐγλύτωσε ἀπὸ τὴν μοῖρα, γιατί τὸν ἐδέσμεψε κι' αὐ-
 τὸν ἡ Ἀθηνα γιὰ νὰ ἀφανισθῇ μὲ δύναμι ἀπὸ τὰ χέ-
 ρια καὶ τὸ δόρυ τοῦ Τηλεμάχου. Ἐξανκάθισε, λοι-
 πόν, στὸ κάθισμά του ἀπ' ὅπου εἶχε σηκωθῇ.

160 Στις φρένες τότε τῆς κόρης τοῦ Ἰκαρίου τῆς φρόνιμης Πηνελόπης ἔβαλε ἀμέσως ἡ λαμπρόφθαλμη θεὰ Ἀθηνᾶ, νὰ φανῇ στοὺς μνηστῆρες γιὰ νὰ φουσκώσῃ πολὺ μ' ἐλπίδες τὴν ψυχὴ τους καὶ γιὰ νὰ τιμῇ περισσότερο ἀπὸ προτιήτερα ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς κ' ἀπὸ τὸ παιδί τῆς. Ἐγέλασε, λοιπόν, ψεύτικα καὶ ἐμίλησε καὶ εἶπε:

165 «Εὐρυνόμη, ἡ ψυχὴ μου ποθεῖ ἄν καὶ προτιήτερα διόλου δὲν τὸ ποθοῦσε, νὰ φανῶ στοὺς μνηστῆρες κ' ἄς μοῦ εἶνε βέβαια μισητοί. Στὸ γυιό μου μάλιστα μπορῶ νὰ εἰπῶ κ' ἓνα λόγο ποὺ θὰ τοῦ ἦταν πολὺ χρήσιμος. Νὰ μὴ συναναστρέφεται σ' ὅλα τοὺς ἀγέρωχους μνηστῆρες ποὺ μιλᾶνε καλὰ, μὰ συλλογίζονται πονηριὲς ἀπὸ πίσω.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ἡ οἰκονόμα Εὐρυνόμη καὶ τῆς εἶπε:

170 «Ναί, βέβαια, ὅλα αὐτὰ, παιδί μου, τὰ εἶπες σωστά. Πῆγαινε, λοιπόν, καὶ πὲς αὐτὸ ποὺ εἶπες στὸ γυιό σου καὶ μὴ κρύβῃς τὴν σκέψι σου, ἀφοῦ ὅμως πρῶτα πλυθῇς κ' ἀλείψῃς τὰ μάγουλά σου κ' ὄχι ἔτσι μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο ποὺ εἶνε γεμᾶτο δάκρυα.

175 Πῆγαινε, γιατί εἶνε χειρότερο νὰ πενθῇς κάθε μέρα. Τώρα πιά ὁ γυιός σου εἶνε τόσο μεγάλος ὅσο προσευχόσουν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς σου στοὺς θεοὺς νὰ τὸν ἰδῇς μιὰ μέρα.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τῆς εἶπε:

180 «Εὐρυνόμη, μὴ μὲ παρακινεῖς μὲ τὰ λόγια σου, ἄν καὶ τόσο νοιάζεσαι γιὰ μένα νὰ πλένωμαι καὶ ν' ἀλοιφῶ τὸ σῶμα μου μ' ἀλοιφή, γιατί τὴν ὠμορφιά μου τώρα πιά οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὸν Ὀλύμπο τὴν ἐχάλασαν, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐκεῖνος ἔφυγε στὰ βαθεῖα πλοῖα. Κάνε μου ὅμως τὴ χάρι καὶ κάλεσε, σὲ παρακαλῶ, τὴν Αὐτονόη καὶ τὴν Ἰπποδάμεια νὰ ἐρθοῦν γιὰ νὰ στέκωνται κοντά μου μέσα στὴν αἴθουσα, μόνη μου δὲν πηγαίνω ἀνάμεσα στοὺς ἄνδρες, γιατί ντρέπουμαι.»

185 Ἔτσι εἶπε καὶ ἡ γερόντισσα πέρασε ἀπὸ τὴν αἴθουσα γιὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τίς γυναῖκες καὶ νὰ τοὺς πῇ νὰ πᾶνε.

Τότε πάλι ἄλλα ἔβαλε στὸ νοῦ ἡ θεά, ἡ Ἀθηνᾶ ἡ γλαυκομάτα. Ὑπνο ἔχυσε γλυκὲ στὴν κόρη τοῦ Ἰκάριου. Πλάγιασε καὶ κοιμήθηκε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοί
 190 τῆς ὅλοι ἐκεῖ μέσα στὸ κρεβάτι καὶ τότε ἡ θεὰ θεὰ ἄθόνατα τῆς ἐχάρισε δῶρα γιὰ νὰ τὴν θαυμάσουνε οἱ Ἀχαιοί. Πρῶτα μὲ θεϊκὸ καλλυντικὸ καθάρισε τ' ὠραῖο πρόσωπό τῆς, ποῦ μόνο ἡ Ἀφροδίτη, ποῦ εἶνε ἀπὸ τὰ Κύθηρα κι' ἔχει τὸ ὠραῖο στεφάνι, ἀλείφεται μ' αὐτό, ὅταν κινᾷ νὰ πάῃ στὸν πρόσχαρο χορὸ τῶν Χαρίτων. Τὴν ἔκανε πιδ ψηλὴ καὶ παχύτερη νὰ τὴν ἰδῇ
 195 κανέννας καὶ πιδ λευκὴ ἀπὸ τὸ ξυσμένο ἑλεφαντόδοντο. Αὐτά, καθὼς τὰ ἔκαμε, ἔφυγε ἡ θεὰ θεὰ κι' ἔφτασαν οἱ λευκόχερες ὑπηρέτριες ἀπὸ τὴν αἵθουσα μὲ φωνὲς καθὼς πλησίαζαν. Τότε τὴν ἄφησε ὁ γλυκὸς ὁ ὕπνος, σκούπισε ἀμέσως τὰ μάγουλα μὲ τὰ χέρια τῆς καὶ εἶπε:

«Τί ἀπαλὸς καὶ γλυκὸς ὕπνος μ' εὗρηκε τὴν πολὺ δυστυχισμένη, μακάρι ἔτσι ἀπαλὸ θάνατο ἀμέσως τώρα νὰ μοῦδινε ἡ Ἀρτέμιδα ἡ ἀγνὴ γιὰ νὰ μὴ φθείρω πιά τὴ ζωὴ μου κλαίοντας στὴν ψυχὴ μου καὶ ποθώντας τις κάθε εἰδους ἀρετὲς λατρευτοῦ συζύγου, γιατί
 205 ἦταν ἀνώτερος ἀνάμεσα στοὺς Ἀχαιοὺς.»

Ἔτσι εἶπε καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὰ λαμπρὰ ἀνώγεια, ὅχι μοναχὴ τῆς, μαζὶ μ' αὐτὴν δυὸ ἀκολουθοῦσαν ὑπηρέτριες. Κι' ὅταν πιά ἔφθασε στοὺς μνηστήρες ἡ θεϊκὴ γυναῖκα, στάθηκε κοντὰ στὴν παραστάδα τοῦ καλοφτιαγμένου δωματίου τραβώντας ἀπὸ τὸ πρόσωπο τὴν λαμπρὴ καλύπτρα. Κι' ἀπὸ κάθε μεριά τῆς στεκότανε ἀπὸ μιὰ πιστὴ ὑπηρέτρια. Τότε λύθηκαν τὰ γόνατα τῶν μνηστήρων καὶ μαγεύτηκαν ἀπὸ πόθο ἐρωτικὸ στὴν ψυχὴ τους κι' ὅλοι εὐχρηθήκανε στὸ πλάϊ τους νὰ
 215 πλαγιάσουν. Ἐκεῖνη στὸν Τηλέμαχο μίλησε, τὸν ἀγαπημένο γυιό τῆς:

«Τηλέμαχε, δὲν εἶνε πιά γερὸ τὸ μυαλὸ καὶ οἱ σκέψεις σου. Ὅταν ἀκόμη ἦσου παιδὶ περισσότερο τὰ ὠφέλιμα μελετοῦσες στὸ νοῦ σου καὶ τώρα ποῦ εἶσαι πιά μεγάλος κι' ἐγίνες παλλοκάρι κι' ὅπου στὸ ὕψιλό ἀνάστημα καὶ στὴν ὡμορφιά ὅταν σὲ ἰδῇ ξένος ἀνθρώπος θα ἔλεγε πῶς εἶσαι γέννημα ἀνθρώπου εὐτυχισμέ-
 220 νου, τὰ μυαλά σου δὲν εἶνε πιά ὅπως πρέπει, οὔτε οἱ

σκέψεις σου. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐδῶ ἐγίνε μέσα στὸ παλάτι, γιατί ἐσὺ ἄφησες νὰ κακοπάθῃ ἔτσι ὁ ξένος. Καὶ τί θὰ γίνῃ τώρα, λοιπόν, ἂν ἕνας ξένος ποὺ κάθε-
ται μέσα στὸ σπίτι τὸ δικό μας θὰ πάθαινε τίποτε κα-
κὸ ἀπὸ πικρὴ κακομεταχείρισι τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλ-
225 λουνοῦ; Σὲ σένα θὰ πέσῃ ἡ ντροπὴ κι' ἡ προσβολὴ ἀ-
νάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Μητέρα μου, δὲν σὲ κατηγορῶ ποὺ γι' αὐτὸ χολώ-
θηκες, ἐγὼ ὅμως στὴν ψυχὴ μου ὅλα τὰ καταλαβαίνω
καὶ τὰ ξέρω καὶ τὰ σωστά καὶ τὰ ἄσχημα, πρὶν ὅμως
ἡμουν μικρὸς ἀκόμα. Δὲν μπορῶ ὅμως γιὰ ὅλα νὰ
230 ἀποφασίσω ἐκεῖνο ποὺ εἶνε τὸ σωστό, γιατί αὐτοὶ ἐδῶ
μὲ πιέζουνε ποὺ κάθονται κοντά μου ἄλλοι ὁ καθένας
τοὺς κι' ἔχουνε κακὲς σκέψεις κι' ἐγὼ δὲν ἔχω βοή-
θους. Τὸ μάλωμα ὅμως βέβαια τοῦ ξένου καὶ τοῦ Ἴ-
ρου δὲν βγήκε ὅπως τὸ ἤθελε ἡ κακία τῶν μνηστή-
ρων, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐφάνηκε ἀνώτερος στὴ δύναμι.
235 Ἀμποτες, Δία πατέρα καὶ Ἀθηναῖ καὶ Ἀπόλλων, ἔτσι
τώρα οἱ μνηστῆρες μέσα στὸ παλάτι μας νὰ γείρουνε
τὰ κεφάλια τοὺς σκοτωμένοι, ἄλλοι μέσα στὴν αὐλὴ
κι' ἄλλοι μέσα στὸ σπίτι καὶ νὰ λυθοῦν τοῦ καθενὸς
τὰ μέλη, ὅπως τώρα ἐκεῖνος ὁ Ἴρος στέκει μὲ τὸ κε-
φάλι γερμένο στὶς πόρτες τῆς αὐλῆς καὶ μοιάζει μὲ
240 μεθυσμένον ποὺ δὲν μπορεῖ ὄρθιος νὰ σταθῇ στὰ πό-
δια του, οὔτε στὸ σπίτι του νὰ πάῃ, ἐκεῖ ποὺ κάθετα,
γιατί τοῦ ἔχουνε λυθῇ τὰ μέλη του ὅλα.»

Ἔτσι αὐτοὶ τέτοια ἔλεγαν ἀναμεταξύ τοὺς κι' ὁ
245 Εὐρύμαχος μὲ λόγια εἶπε στὴν Πηνελόπη:

«Θυγατέρα τοῦ Ἰκάρου, συνετὴ Πηνελόπη, ἂν σ'
ἔβλεπαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες ποὺ κατοικοῦσαν στὸ Ἰάσιο
Ἄργος, πολὺ περισσότεροι μνηστῆρες θὰ τρωγόπιναν
μέσα στὰ ἀνάκτορά σας ἀπὸ τὸ πρῶι, γιατί εἶσαι ἀνώ-
τερη ἀπ' ὅλες τὶς γυναῖκες καὶ στὴ μορφή καὶ στὸ ἀ-
νάστημα καὶ στὸ μυαλὸ τὸ καλοζυγισμένο.»

250 Σ' αὐτὸν ἔπειτα ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

«Εὐρύμαχε, τίς ὡμορφιές μου βέβαια καὶ στὴ μορ-
φή καὶ στὸ σῶμα τίς κατέστρεψαν οἱ ἀθάνατοι, ὅταν
στὴν Τροίᾳ ἀνέβαιναν οἱ Ἀργεῖτες κι' ἀνάμεσα σ'
αὐτοὺς ἦταν κι' ὁ ἄντρας μου ὁ Ὀδυσσεύς. Ἄν ἐρ-

- 255 χότανε ἐκεῖνος βέβαια νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴ ζωὴ μου
 θὰ ἦταν μεγαλύτερο τ' ὄνομά μου καὶ καλλίτερο.
 Τώρα ὅμως λυποῦμαι, γιὰτὶ τόσες συμφορὲς μοῦ ἔ-
 δωσε ὁ θεὸς μαζεμένες. Ἀλήθειαι, θυμᾶσαι τὴ στιγμήν
 ποὺ ἔφευγε ἀπὸ τὴ γῆ τῆς πατρίδος μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸν
 καρπὸ τοῦ δεξιοῦ μου χεριοῦ κι' ἔλεγε: «Γυναῖκα, δὲν
 260 μοῦ φαίνεται βέβαια ὅλοι οἱ γρήγοροι Ἀχαιοὶ νὰ γυ-
 ρίσουνε καλὰ καὶ χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε ἀπὸ τὴν
 Τροία, γιὰτὶ λένε πῶς οἱ Τρῶες εἶνε ἄντρες τοῦ πο-
 λέμου κι' ἄκοντιστὲς καὶ τοξευτὲς στὰ βέλη καὶ κα-
 θαλλαρέοι σὲ γρήγορα ἄλογα ποὺ αὐτοὶ γρήγορα ἀ-
 ποφασίζουν γιὰ τὴ μεγάλη μάχη ἰσοπάλου πολέ-
 μου. Γι' αὐτὸ δὲν ξέρω ἂν θὰ μὲ στείλῃ πίσω ὁ θεὸς
 265 ἢ ἐκεῖ θὰ χαθῶ μέσα στὴν Τροία. Φρόντιζε, λοιπόν,
 γιὰ ὅλα ἐδῶ, νᾶχῃς τὸ νοῦ σου γιὰ τὸν πατέρα καὶ τὴ
 μητέρα μέσα στὰ ἀνάκτορα καθὼς τώρα ἢ καὶ περισ-
 σότερο ἀκόμα ὅταν ἐγὼ θὰ λείπῳ στὰ ξένα κι' ὅταν
 270 πιά ἴδῃς τὸ γυιό μας νὰ κάνῃ γένεια νὰ παντρευτῇς
 μὲ ὅποιον θέλεις, ἀφοῦ ἐγκαταλείψῃς τὸ ἀνάκτορό
 σου.» Ἔτσι ἐκεῖνος μίλαγε κι' ὅλα αὐτὰ γίνονται
 τώρα. Καὶ θάρθῃ κι' ἡ νυχτιὰ ὅπου θὰ μ' ἀντικρύσῃ ὁ
 μισητὸς ὁ γάμος ἐμένα τὴν κακότυχη ποὺ ὁ Ζεὺς τὴν
 εὐτυχία μου πῆρε. Ἔρχεται ὅμως κι' αὐτὴ ἡ τρομερὴ
 275 δὲν ἔκαμαν ἔτσι οἱ μνηστῆρες ὅπως γίνεται ἐδῶ. Ὅ-
 ποιοι ἠθελαν νὰ γυρέψουνε γυναῖκα καὶ καλὴ καὶ θυ-
 γατέρα πλουσίου καὶ κύτταζαν ποῖδς νὰ τὴν πρωτο-
 πάρῃ, οἱ ἴδιοι βέβαια φέρνουνε βῶδια καὶ παχειὰ πρό-
 ζατα καὶ κάνουνε τραπέζι στοὺς συγγενεῖς τῆς κό-
 280 ρης καὶ λαμπρὰ τῆς χαρίζουνε δῶρα κι' ὄχι ἀτιμώ-
 ρητα νὰ κατατρῶνε τὴν ξένη περιουσίαν.
 Ἔτσι εἶπε, κι' ἐχάρηκε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσ-
 σεύς, ὅπου κύτταζε νὰ τοὺς πάρῃ δῶρα καὶ τὴν ψυχὴ
 τοὺς μάγευε μὲ γλυκόλογα, ἄλλα ὅμως στὸ νοῦ τῆς
 μελετοῦσε.
 Σ' αὐτὴν εἶπε ὁ Ἀντίνοος, ὁ νυιὸς τοῦ Εὐπείθους:
 285 «Κόρη τοῦ Ἰκάρου, συνετὴ Πηνελόπη, ὅποιος θε-
 λήσῃ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες νὰ φέρῃ ἐδῶ δῶρα, νὰ τὰ δε-

χθῆς, γιατί δὲν εἶνε σωστό ν' ἀρνηθῇ κανεὶς ἓνα δῶρο.
Ἐμεῖς ὅμως οὔτε στίς δουλειές μας θὰ πᾶμε, οὔτε ἄλ-
λοῦ πουθενά πρὶν ἐσὺ παντρευθῆς μ' ἐκείνον ἀπὸ τοὺς
Ἀχαιοὺς ὅποιος κι' ἂν εἶνε ὁ καλλίτερος.»

- 290 Ἔτσι εἶπε ὁ Ἀντίνοος καὶ σ' αὐτοὺς ἄρρεσεν ὁ λό-
γος κι' ἔστειλε ὁ καθένας κήρυκα γιὰ νὰ φέρῃ δῶρα.
Στὸν Ἀντίνοο ἔφερε μεγάλο πέπλο ὠραιότατο καὶ κα-
ταστολισμένο κι' εἶχε δώδεκα καρφίτσες χρυσές ἐφαρ-
μοστὲς ἀπάνω σὲ καλοστριμμένα ἀγκίστρια. Στὸν Εὐ-
ρύμαχο ἔφερε περιδέραιο δουλεμένο μὲ περίσσεια τέ-
χνη, χρυσό, δεμένο μὲ κεχριμπάρι κι' ἄστραφτε σὰν
295 τὸν ἥλιο. Σκουλαρίκια στὸν Εὐρυδάμαντα δυὸ ὑπη-
ρέτες ἔφεραν, τρίπετρα, στὸ σχῆμα τοῦ μούρου, κι'
ἐλαμπαν πολὺ χαριτωμένα. Ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἄρχοντα
Πεισάντρου, τοῦ γιοῦ τοῦ Πολύκτορα, ἔφερε ὁ ὑπη-
300 ρέτης ἄλυσσιδα τοῦ λαιμοῦ, λαμπρότατο στολίδι, κι'
ἄλλα βέβαια ὠραῖα δῶρα ἔφερνε ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς
μνηστῆρες.

- Ἐκείνη ἀνέθηκε ἔπειτα στ' ἀνώγεια, ἡ θεϊκὴ γυ-
ναῖκα, καὶ μαζί της οἱ ὑπηρετρίες ἔφερναν τὰ ὠραιό-
τατα δῶρα κι' ἐκείνοι τὸ ρίξαν στὸ χορὸ καὶ στὸ εὐ-
305 χάριστο τραγοῦδι, γλεντούσαν καὶ περιμέναν νὰ βρα-
δυάσῃ. Καὶ καθὼς διασκεδάζανε τοὺς βρῆκε ἡ σκο-
τεινὴ ἡ νύχτα. Ἀμέσως ἔστησαν τρία φῶτα μέσα στὴν
αἴθουσα γιὰ νὰ φέγγουν κι' ὁλόγυρά τους ἔβαλαν
ξερά ξύλα, στεγνά ἀπὸ καιρὸ, ὁλόξερα, νεοκομμένα
μὲ τὸ χάλκινο τσεκούρι καὶ δᾶδες ἀνακάτευαν μ' αὐτά
310 κι' ὅλα τὰ ἄλλαζαν μὲ τὴ σειρὰ οἱ δοῦλες τοῦ Ὀδυσ-
σέως, τοῦ ὑπομονετικοῦ στὰ πάθη. Κι' ὁ ἴδιος ὁ εὐγε-
νικός καὶ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς εἶπε σ' αὐτές:

- «Δοῦλες τοῦ βασιλῆα Ὀδυσσέως, ποῦ πολὺ καιρὸ
λείπει μακριὰ στὰ ξένα, πηγαίνετε στὰ δῶματα ποῦ
βρίσκεται ἡ σεβαστὴ βασίλισσα καὶ κοντὰ της νὰ
315 στρίβετε τὰ νήματα καὶ νὰ τὴν διασκεδάσετε καθι-
σμένες στὸ θάλαμο μέσα ἢ νὰ γνέθετε μαλλιά μὲ τὰ
χέρια, κι' ἐγὼ σ' ὅλους αὐτοὺς θὰ δίνω φῶς. Κι' ἂν ἁ-
κόμα θὰ ἤθελαν νὰ περιμένουνε τὴν καλλίθρονη Αὐγὴ
πάλι δὲ θὰ μὲ νικήσουνε, οὔτε θὰ κουρασθῶ, γιατί
εἶμαι πολυβασανισμένος.»
320 Ἔτσι εἶπε κι' ἐκείνες γέλασαν καὶ κύτταξε ἡ μιὰ

τὴν ἄλλῃ. Πρόστιχα τοῦ μίλησε ἡ ὥμορφη Μελανθῶ, πού ὁ Δόλιος τὴν ἐγέννα καὶ τὴ μεγάλωσε ἡ Πηνελόπη, καὶ σὰν κόρη τῆς τὴν ἀνάτρεφε καὶ τῆς ἔδινε παιχνίδια νὰ διασκεδάσῃ. Οὔτε ἔτσι ὅμως δὲν τὴν πονοῦσε τὴν Πηνελόπη μέσα στοῦ μυαλό της, ἀλλὰ πλάγια·

325 ζε μὲ τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὸν ἀγαποῦσε. Αὐτῇ, λοιπόν, μίλησε ἄσχημα στοὺν Ὀδυσσεά μὲ ὑβριστικὰ λόγια:

«Δυστυχισμένε ξένε, φαίνεται βέβαια πὼς εἶνε βλαμμένο τὸ μυαλό σου καὶ δὲν θέλεις νὰ πᾶς νὰ πλαγιάσῃς σὲ κανένα γύφτικο ἢ ἄλλου πουθενὰ νὰ κονέψῃς, μόνο ἐδῶ κάθεσαι καὶ πολυλογᾷς, μὲ πολὺ θάρρος ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς ἄντρες κι' οὔτε φοβάσαι διόλου στὴν ψυχὴ σου. Φαίνεται βέβαια τὸ κρασί σὲ κτύπησε στὸ κεφάλι ἢ πάντα τέτοια ἔχεις μυαλὰ κι' ὅλομιλᾷς στοὺν ἀέρα. Ἡ τὸ πῆρες δὲ ἀπάνω σου, πού νίκησες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο; Κύττα καϋμένη μὴ σηκωθῇ ἀπάνω κανένας ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἴρο κι' ἀφοῦ

335 σὲ βαρέσῃ γύρω στὸ κεφάλι μὲ τὰ δυνατὰ του χέρια, σὲ πετάξῃ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι ἀφοῦ σὲ λερώσῃ σὲ πολλὰ αἵματα.»

Τὴν στραβοκύτταξε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τῆς εἶπε:

«Τώρα νὰ πάω νὰ τὰ πῶ, σκύλα, στοὺν Τηλέμαχο γιὰ νὰ σὲ κἀνῃ ἐδῶ κομμάτια!»

340 «Ἔτσι εἶπε καὶ μὲ τὰ λόγια του τρόμαξε τὶς γυναῖκες. Κίνησαν νὰ πᾶνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν αἴθουσα καὶ τῆς καθεμιᾶς εἶχαν λυθῇ τὰ γόνατα ἀπὸ τὸν φόβο, γιὰτὶ νόμισαν πὼς τὰ εἶπε ἀλήθεια, κι' ἐκεῖνος κοντὰ στὶς λάμπες πού καίγαν στεκότανε καὶ τὶς ἔκανε νὰ τοὺς φέγγουν ὅλους κι' αὐτοὶ τὸν ἔβλεπαν. Ἀλλὰ ὁ μὴ μελετοῦσε ἡ καρδιά του μέσα στοῦ νοῦ του, πού

345 δὲν ἔμειναν χωρὶς νὰ γίνουν.

Τοὺς αὐθάδεις ὅμως μνηστῆρες δὲν τοὺς ἄφινε διόλου ἡ Ἀθηνᾶ νὰ κρατηθοῦνε ἀπὸ τὴ βρισιὰ πού τὴν ψυχὴ πληγώνει, γιὰ νὰ μπαίνει ἀκόμη περισσότερη θλίψι μέσα στὴν καρδιά τοῦ Ὀδυσσεῶς, τοῦ γιου τοῦ Λαέρτη. Σ' αὐτοὺς ἀρχισε νὰ μιλῇ ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γιὸς τοῦ Πόλυβου, πειράζοντας τὸν Ὀδυσσεά. κι' ἔ

350 κανε τοὺς συντρόφους του νὰ γελάσουν:

«Ἀκοῦστε με, μνηστῆρες τῆς ξακουστῆς βασιλίσσας, γιὰ νὰ σᾶς πῶ ἐκεῖνα ποὺ προστάζει ἡ ψυχὴ μου μέσα στὰ στήθη. Ὅχι χωρὶς τὴ θέλησι κάποιου θεοῦ αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ἦρθε στὸ σπίτι τοῦ Ὀδυσσέως. Γιατὶ μοῦ φαίνεται ἀπάνω στὸ κεφάλι του ἔχει λάμψι
 355 σὰ λαμπάδα, ἀφοῦ δὲν ἔχει οὔτε λιγοστὲς κᾶν τρίχες.»
 Αὐτὰ εἶπε κι' ἀμέσως μίλησε στὸν πορθητὴν τῶν πόλεων Ὀδυσσεά:

«Θάθελες, ἄραγε, ξένε, νὰ σ' ἔπαιρνα νὰ δουλεύης πέρα στὸν ἀγρό μου; Θὰ εἶχες ἀρκετὸ μισθό, πέτρες νὰ μαζεύης γιὰ τὸ μαντρότοιχο καὶ μεγάλα δέντρα
 360 νὰ φυτεύης; Ἐκεῖ ἐγὼ θὰ σοῦδινά πάντα ψωμί καὶ θὰ σ' ἐντυνα μὲ ρούχα καὶ γιὰ τὰ πόδια σου θὰ σοῦδινά ὑποδήματα. Μιὰ ὅμως ποὺ κακόμαθες δὲν θὰ θελήσης νὰ πᾶς νὰ δουλέψης, μονάχα θέλεις νὰ ζητιανεύης μέσα στὴν πόλι γιὰ νὰ μπορῇς νὰ ταῖξης τὴν ἀχόρταγῃ κοιλιά σου.»
 365 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

«Ἀμποτες, Εὐρύμαχε, ἐμεῖς οἱ δυὸ ν' ἀγωνιζόμαστε ποιὸς θὰ βγάλῃ πιὸ πολλὴ δουλειὰ σ' ἐποχὴ καλοκαιριοῦ, ποὺ οἱ μέρες εἶνε μεγάλες, μέσα στὴ χλόη κι' ἐγὼ νὰ ἔχω εὐλύγιστο δρεπάνι καὶ σὺ ὅμοιο νὰ ἔχῃς,
 370 γιὰ νὰ δοκιμάσουμε τὴ δουλειὰ νηστικοὶ ὡς τὸ βαθὺ σκοτάδι καὶ νάχῃ μπόλικο χόρτο. Κι' ἂν ἦτανε πάλι βῶδια νὰ τὰ οδηγήσουμε, τὰ καλλίτερα, ἄγρια καὶ μεγάλα, καὶ τὰ δυὸ χορτάτα ἀπὸ χορτάρι, τῆς ἰδίας ἡλικίας καὶ μὲ τὴν ἴδια δύναμι, δυσκολομεταχείριστα στὴ δύναμί τους ποὺ νὰ μπορῇ νὰ κἀνῃ τέσσερα μεροδούλια κι' ὁ βῶλος νὰ ξεδιαλύνεται κάτω ἀπὸ τ' ἀλέτρι. Τότε, ποὺ λές, θὰ μ' ἔβλεπες ἂν θ' ἄνοιγα αὐλάκια
 375 ὁλοένα. Κι' ἂν πάλι πόλεμο ξεσήκωνε ἀπὸ πουμενὰ σήμερα ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου κι' εἶχα ἐγὼ ἀσπίδα καὶ δυὸ δόρατα κι' ὀλόχαλκῃ περικεφαλαία ποὺ νὰ ἐφαρμόζῃ στοὺς κροτάφους μου, θὰ μ' ἔβλεπες τότε ν' ἀνακατεῦτῶ ἀνάμεσα στοὺς πρῶτους τοὺς προμάχους καὶ
 380 δὲν θὰ μιλοῦσες βρίζοντας τὴν κοιλιά μου. Τώρα ὅμως βρίζεις παραπολὺ κι' εἶνε σκληρὴ ἡ ψυχὴ σου καὶ φαντάζεσαι πῶς εἶσαι μεγάλος καὶ δυνατός γιὰτὶ σχετί-

ζεσαι με λίγους κι' ὄχι ἀντρείους. "Αν ὁμως ἐρχότανε ὁ Ὀδυσσεὺς κι' ἔφτανε στὴ γῇ τῆς πατρίδος του γρηγόρα, οἱ θῦρες, ἂν καὶ εἶνε πολὺ πλατειῆς, ἤθελαν σοῦ
 385 φανῇ στενὲς γιὰ νὰ τὸ σκάσης ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πρόθυρα κι' ἀπὸ τὶς θῦρες ἔξω.»

"Ετσι εἶπε κι' ὁ Εὐρύμαχος χόλιασε στὴν καρδιά πὶο πολὺ ἀκόμα, τὸν στραβοκύτταξε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«"Αθλιε, νὰ ἰδῇς τί θὰ σοῦ κάνω ἐγὼ γι' αὐτὰ ποῦ
 390 λὲς με θάρρος ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς ἀντρες καὶ διόλου δὲν φοβᾶσαι στὴν ψυχὴ σου. "Η τὸ κρασί σὲ χτύπησε στὸ κεφάλι ἢ πάντα τέτοια εἶνε τὰ μυαλά σου κι' ὅλο μιλάς στὸν ἀέρα, ἢ τὸ πῆρες ἀπάνω σου ποῦ νίκησες τὸν Ἴρο τὸν ζητιάνο;»

"Ετσι εἶπε κι' ἄρπαξε σκαμνὶ κι' ὁ Ὀδυσσεὺς πῆγε
 395 κι' ἔκατσε κοντὰ στὰ γόνατα τοῦ Ἀμφίνομου ἀπὸ τὸ Δουλίχιο, γιὰτὶ φοβήθηκε τὸν Εὐρύμαχο. Κι' ἐκεῖνος τὸν οἶνοχόο κτύπησε στὸ δεξιὸ χέρι καὶ καθὼς ἔπεσε χάμω τὸ κρασοκάνατο ἔκανε μεγάλο κρότο κι' ἐκεῖνος βόγγησε κι' ἔπεσε ἀνάσκελα μέσα στὴ σκόνῃ. Οἱ μνηστῆρες με' θόρυβο μαζεύτηκαν μέσα στὶς σκιερὲς αἵθουσες κι' αὐτὸ ἐδῶ εἶπε κάποιος ὅταν εἶδε ἄλλον κοντὰ του:

«Μακάρι ὁ ξένος ἄλλοῦ νὰ χανότανε τριγυρνώντας πρὶν ἔρθῃ ἐδῶ. Τότε δὲν θὰ μᾶς ἔκανε τέτοιες φασαρίες. Τώρα ὁμως μαλώνουμε γιὰ τοὺς ζητιάνους καὶ δὲν θὰ εὐχαριστηθοῦμε τὸ καλὸ φαγητὸ γιὰτὶ τὰ χειρότερα ἐπικρατοῦνε.»

405 Σ' αὐτοὺς εἶπε κι' ὁ γενναῖος Τηλέμαχος:

«Εὐλογημένοι, μανιάζετε καὶ δὲν κρατᾶτε στὴν ψυχὴ σας τὸ φαγητὸ καὶ τὸ πιτό. Κάποιος θεὸς σᾶς ἐρεθίζει. Ἀφοῦ ὁμως φάγατε καλὰ, πηγαίνετε τώρα νὰ πλαγιάσετε στὸ σπίτι σας, ὅταν σᾶς παρακινήσῃ ἡ ψυχὴ σας. Ἐγὼ ὁμως δὲν διώχνω κανένα.»

410 "Ετσι εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ἔσφιξαν στὰ χεῖλη τοὺς τὰ δόντια καὶ θαύμαζαν τὸν Τηλέμαχο, γιὰτὶ μίλησε με' θάρρος. Καὶ σ' αὐτοὺς μίλησε καὶ εἶπε ὁ Ἀμφίνομος, ὁ λαμπρὸς γυῖος τοῦ Νίσου, τοῦ γυιοῦ τοῦ ἄρχοντος Ἀρήτου:

«Ἀγαπητοί, κανένας βέβαια δὲν μπορεῖ ν' ἀγανα-
 κτῇ γιὰ ὅσα δίκαια εἶπε, οὔτε νὰ τὸν κατακρίνῃ μ'
 415 ἀντίθετα λόγια. Οὔτε τὸν ξένο, λοιπόν, μὴν ἐνοχλήτε
 διόλου, μήτε ἄλλον κανέναν ἀπὸ τοὺς δούλους ποὺ
 βρίσκονται ἀνάμεσα στ' ἀνάκτορα τοῦ θεοῦ Ὀδυσ-
 σέως. Μόνο ἐλάτε, ὁ οἰνοχόος ἅς μᾶς κερνᾷ μέσα στὰ
 420 ποτήρια γιὰ νὰ κάνουμε σπονδὲς καὶ νὰ πᾶμε στὰ σπί-
 τια μας νὰ πλαγιαίσουμε. Κι' ἅς ἀφήσουμε τὸν ξένο
 μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως νὰ φροντίσῃ γι' αὐ-
 τὸν ὁ Τηλέμαχος, γιατί σ' αὐτοῦνοῦ ἦρθε τὸ σπίτι.»

Ἔτσι εἶπε καὶ σ' ὅλους ἄρεσαν τὰ λόγια του. Καὶ
 γι' αὐτοὺς ἀνακάτωσε τὸ κρασί μέσα στὸν κρατῆρα
 ὁ ἥρωϊκὸς ὁ Μούλιος, κήρυκας ἀπὸ τὸ Δουλίχιο, ποὺ
 425 ἦταν ὑπὲρ τοῦ Ἀμφίνομου. Σ' ὅλους ἐμοίρασε εὖ-
 θύς πηγαίνοντας κοντὰ στὸν καθένα κι' ἐκεῖνοι, ἀφοῦ
 ἔκαναν σπονδὲς στοὺς μακάριους θεοὺς, πίνανε κρασί
 γλυκὸ σὰν μέλι. Κι' ἀφοῦ πιά ἔκαμαν σπονδὲς καὶ ἤ-
 πιαν ὅσο ἤθελε ἡ ψυχὴ τους, κίνησαν γιὰ νὰ πᾶνε ὁ
 καθένας πρὸς τὸ σπίτι του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

Η ΕΥΡΥΚΛΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ
 ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΙΨΙΜΟΝ ΤΟΥ

Κι' ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς ἔμεινε μέσα στὴν αἶθουσα
 μελετώντας στὸ νοῦ του τὸ σκοτωμὸ τῶν μνηστήρων
 μὲ τὴν βοήθεια τῆς Ἀθηνᾶς. Εὐθύς στὸν Τηλέμαχον

ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

- «Τηλέμαχε, εἶνε ἀνάγκη τὰ πολεμικὰ ὄπλα νὰ τὰ
5 θάλομε ὅλα μέσα, κανένα νὰ μὴν ἀφήσουμε καὶ
στοὺς μνηστήρες νὰ προφασιστῇς μὲ γλυκόλογα, ὅ-
ταν σὲ ρωτῇσουν τί ἔγιναν: «Ἀπὸ τὸν καπνὸ τὰ ἔ-
θγαλα, γιατί δὲν ἔμοιαζαν πιά μ' ἐκεῖνα ποὺ ἄφησε
κάποτε ὁ Ὀδυσσεὺς φεύγοντας γιὰ τὴν Τροία, ἔχου-
νε χαλάσει ὅσο τὰ ἔφτανε ἡ πυράδα τῆς φωτιάς. Ἄ-
10 κόμα καὶ τ' ἄλλο σπουδαιότερο, ἔβαλε στὸ νοῦ μου
ὁ θεὸς μὴ τυχὸν μεθύσετε καμμιά ὥρα, πιαστήτε ἀ-
ναμεταξύ σας καὶ πληγωθῆτε καὶ θὰ ντροπιάζατε
καὶ τὸ τραπέζι καὶ τ' ἄρραβωνιάσματα γιατί τὸ σί-
δερο μοναχὸ του σὲ τραβάει.»

- Ἔτο' εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος ἐπείθετο στὸν ἀγα-
15 πητὸ του πατέρα, ἔξω φώναξε τὴν παραμάννα του τὴν
Εὐρύκλεια καὶ τῆς εἶπε: «Μάννα μου, κράτησε τὸ πα-
ρακαλῶ, μέσα στὴν αἴθουσα τίς γυναῖκες ἕως ὅτου
νὰ τοποθετήσω στὸ θάλαμο τὰ ὠραῖα ὄπλα τοῦ πατέ-
ρα μου ποὺ κανεῖς δὲν μοῦ τὰ φροντίζει μέσα στὸ
σπίτι καὶ τὰ θάμπωσε ὁ καπνὸς, ἀφ' ὅτου ἔφυγε ὁ
πατέρας μου κι' ἐγὼ ἤμουν μικρὸς ἀκόμα τώρα
20 θέλω νὰ τὰ τοποθετήσω σὲ μέρος ποὺ νὰ μὴν τὰ βρί-
σκει τῆς φωτιάς ἡ πυράδα.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ ἀγαπητὴ του παραμάννα ἡ
Εὐρύκλεια:

- «Ἄμποτε, παιδί μου, νᾶπערνες ἀπάνω σου τὴν
φροντίδα γιὰ τὸ σπίτι, τὸ κάθε τι νὰ σκέπεςαι κι' ὅλα
τὰ ὑπάρχοντα νὰ τὰ φυλάγῃς. Πές μου ὅμως πιά θὰ
ἔρθῃ νὰ σοῦ φέρῃ φῶς; τίς δοῦλες ποὺ θὰ φώτιζαν,
25 δὲν τίς ἀφίνεις νᾶρχονται μπροστά σου.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
«Ὁ Ξένος θὰ μοῦ φέξῃ, αὐτὸς ἐδῶ γιατί δὲν θὰ δε-
χτῶ νὰ μένῃ ἄεργος, ὅποιος τρώει τὸ δικό μου τὸ
ψωμί κι' ἂν ἔχῃ ἔρθῃ ἀπὸ μακρυά.»

- Ἔτο' εἶπε κι' ἐκείνη τίποτα δὲν ἀπάντησε μὲ λό-
30 για κι' ἔκλεισε τίς θύρες τοῦ καλοκατοικημένου πα-
λατιοῦ σηκώθηκαν τότε οἱ δύο τοὺς ὁ Ὀδυσσεὺς
κι' ὁ λαμπρὸς ὁ γυῖός του καὶ μέσα πήγαιναν καὶ τίς
περικεφαλαῖες καὶ τίς ἀφαλωτὲς ἀσπίδες καὶ τὰ σου-
θλερὰ τὰ δόρατα καὶ μπροστά τους ἡ Παλλὰς Ἀθη-

νὰ κρατώντας χρυσὸ λυχνάρι τοὺς ἔδινε λαμπρότατο
 35 φῶς. Τότε πιά ὁ Τηλέμαχος ἀμέσως εἶπε στὸν πατέρα
 του: «Πατέρα, μεγάλο ἀλήθεια θαῦμα βλέπω μὲ τὰ
 μάτια μου! "Οἱ οἱ τοῖχοι τοῦ παλατιοῦ, τὰ δοκάρια
 τῆς ὀροφῆς τὰ ὠραῖα, οἱ ἐλάτινοι οἱ στύλοι κι' οἱ κο-
 λῶνες ποὺ ὑψηλὰ τὰ κρατοῦνε φαίνονται στὰ μάτια
 μου σὰν νᾶνε ἀπὸ φωτιά ποὺ καίει' χωρὶς ἄλλο μέσα
 40 ἐδῶ εἶνε κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς ποὺ τὸν εὐρύχωρο
 οὐρανὸ κατέχουν.»

Σ' αὐτὸν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 σεύς: «Σῶπαινε, κράτα τὸ νοῦ σου καλὰ καὶ μὴ ρω-
 τας ἔτσι βέβαια θὰ συνηθίζουνε οἱ θεοὶ ποὺ τὸν Ὀ-
 λυμπο κατέχουν. Ἐσὺ ὁμωςπῆγαινε τώρα νὰ πλα-
 45 γιάσης κι' ἐγὼ ἐδῶ θὰ μείνω, τίς δοῦλες καὶ τὴ μη-
 τέρα σου νὰ ἐρεθίζω κι' αὐτὴ θρηνώντας θὰ μοῦ τὰ πῇ
 ὅλα ἓνα πρὸς ἓνα.»

"Ετσι εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος ἔξω βγῆκε ἀνάμεσ'
 ἀπὸ τὴν αἴθουσα κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων
 ποὺ λαμποκοποῦσαν, πηγαίνοντας στὸν θάλαμο ὅπου
 50 πρὶν κοιμῶτανε, ὅταν τὸν ἔπιανε ὁ γλυκὺς ὕπνος. Ἐ-
 κεῖ, λοιπὸν, ἐπλάγιασε καὶ περίμενε τὴν θεῖαν Αὐγὴ
 καὶ μονάχος μέσα στὴν αἴθουσα ἀπόμεινε ὁ θεϊκὸς
 Ὀδυσσεύς, μελετώντας τὸ σκοτωμὸ τῶν μνηστήρων
 μὲ τὴν βοήθεια τῆς Ἀθηνᾶς.

Κι' ἡ φρόνιμη Πηνελόπη ἔβγαινε ἀπὸ τὸν θάλαμο
 ὅμοια μὲ τὴν Ἀρτέμιδα ἢ μὲ τὴν χρυσὴ τὴν Ἀφρο-
 55 δίτη τῆς ἔφεραν κοντὰ στὴ φωτιά ὅπου ἔκατσε κά-
 θισμα, στὸν τόρνο δουλεμένο μ' ἐλεφαντόδοντα κι' ἀ-
 σῆμι, ποὺ κάποτε τὸ κατασκεύασε ὁ τεχνίτης ὁ Ἴκμά-
 λιος, καὶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῆς ἔβαλαν σκαμνὶ ποὺ
 ἦτανε στὸ κάθισμα δεμένο κι' ἀπὸ πάντα του ἔβαλαν
 προβιά μεγάλη. Ἐκεῖ, λοιπὸν, ἔκατσε ἡ συνετὴ Πηνε-
 60 λόπη κι' ἦρθαν οἱ λευκόχειρες ὑπηρέτριες ἀπὸ τὴν
 αἴθουσα. Αὐτὲς ἐσῆκωσαν τὸ πολὺ ψωμὶ καὶ τὰ τρα-
 πέζια καὶ τὰ ποτήρια ποὺ ἀπ' αὐτὰ ἔπιναν οἱ ἀδιάν-
 τροποι μνηστῆρες, ἔρριξαν χάμω τὴ φωτιά ἀπὸ τίς
 λάμπες κι' ἄλλα ἔβαλαν ἀπάνω τοὺς πολλὰ ξύλα γιὰ
 65 νὰ ὑπάρχη φῶς καὶ γιὰ νὰ ζεσταίνονται. Κι' ἡ Με-
 λανθῶ τᾶβαλε ξανά, γιὰ δεύτερη φορά, μὲ τὸν Ὀ-
 δυσσεά: «Ξένε, ἀκόμα καὶ τώρα ἐδῶ θὰ μᾶς ἐνοχλῆς

λυποῦμαι, γιατί τόσες συμφορὲς μοῦδωσεν ὁ θεὸς μα-
 ζεμένες. Γιατὶ ὅσοι μέσα στὰ νησιὰ εἶνε πρῶτοι καὶ
 130 καλλίτεροι, καὶ στὸ Δουλίχιο καὶ στὴ Σάμῃ καὶ στὴ
 δασωμένη Ζάκυνθο καὶ στὴν ἴδια τὴν Ἰθάκῃ κατοι-
 κοῦνε τὴν ὀλόφωτη, ὅλοι αὐτοί, χωρὶς νὰ θέλω ἐγώ,
 γυρεύουν νὰ μὲ παρουν γυναῖκα τους καὶ καταστρέ-
 φουν τὸ σπιτικό μου. Γι' αὐτὸ οὔτε γιὰ τοὺς ξένους
 135 φροντίζω, οὔτε γιὰ τοὺς ἰκέτες, οὔτε διόλου γιὰ τοὺς
 κήρυκες ποὺ ὑπηρετοῦν τὸ δῆμο, μόνο μοῦ λυώνει ἡ
 καρδιά ἀπὸ τὸν πόθο τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐκεῖνοι εἶνε βια-
 στικοὶ γιὰ τὸ γάμο κι' ἐγὼ τεχνάσματα βρίσκω καὶ
 δόλους. Πρῶτα ὁ θεὸς μοῦ ἔδωσε τὴν ἰδέα γιὰ τὸ ὕ-
 φασμα. Ἔστησα μεγάλον ἀργαλειὸ μέσα στὸ παλάτι
 140 νὰ ὑφαίνω ὕφασμα μεγάλο καὶ λεπτὸ κι' εἶπα σ' αὐ-
 τούς:

«Νέοι μνηστῆρες μου, ἀφοῦ ἐπέθανε ὁ θεϊκὸς Ὀ-
 δυσσεύς, κάμετε ὑπομονὴ καὶ μὴ βιάζεστε γιὰ τὸ γά-
 μο μου, ἕως ὅτου νὰ τελειώσω τὸ ὕφασμα, μὴν πάνε
 ἄδικα οἱ κλωστές μου. Θὰ εἶνε νεκρικό σάβανο γιὰ
 τὸν ἥρωϊκὸ Λαέρτη ὅταν τὸν εὕρῃ ἡ μοῖρα τοῦ θλιβε-
 145 ροῦ θανάτου, μὴ τυχὸν μοῦ ὀργιστῇ καμμιὰ μέσα στὴν
 πόλι ἀπὸ τις Ἑλληνίδες ποὺ θάφτηκε ἀσαβάνωτος ἀ-
 φοῦ ἄφησε τόσα πλούτη.»

Ἔτσι εἶπα κι' αὐτῶν ἐπείστηκε ἡ γενναία καρδιά.
 Ἐκεῖ, λοιπόν, τὴν ἡμέρα ὕφαινα στὸν μεγάλον τὸν ἀρ-
 γαλειὸ καὶ τίς νύχτες τὸ ξεδιάλυνα ἀφοῦ ἔβαζα κον-
 150 τὰ μου λαμπάδες. Ἔτσι τρία χρόνια τοὺς ἐξέφευγα κι'
 ἔπειθα τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν ὁμως ἦρθε ὁ τέταρτος χρό-
 νος κι' ἦρθαν πιά οἱ πρῶτες ἐποχὲς καθὼς τελειωναν
 οἱ μῆνες καὶ οἱ μέρες κυλούσανε, τότε ἐκεῖνοι ἀπὸ
 σπιουνιὰ τῶν δουλικῶν, ποὺ ὅλες τους εἶνε σκύλες ἄ-
 πονες, ἦρθαν καὶ μὲ τσακώσανε καὶ πικρὰ μοῦ εἶπαν
 155 λόγια. Ἔτσι τὸ τέλειωσα τὸ ὕφασμα ἀναγκαστικὰ
 καὶ χωρὶς νὰ θέλω. Καὶ τώρα δὲν μπορῶ οὔτε ν' ἀπο-
 φύγω, οὔτε βρίσκω καμμιὰν ἄλλη πονηριά, κι' οἱ γο-
 νεῖς μου παραπολὺ μὲ πιέζουνε νὰ παντρευτῶ κι' ὁ
 νυιὸς μου ἀγανακτεῖ ξέροντας πὼς κατατρῶνε τὴν πε-
 ριουσία τους. Γιατὶ εἶνε τώρα πιά μεγάλος ἄνδρας ποὺ
 νὰ φροντίξῃ γιὰ τὸ σπίτι κι' ὁ Ζεὺς δόξα τοῦ χαοῖζει. Κι'
 160 ἔτσι ὁμως ποὺ εἶμαι πὲς μου τὴ γενιά σου, ἀπὸ ποῦ

«Φέρε σκαμνὶ καὶ βάλε ἅπάνω του προθιά γιὰ νὰ καθήσῃ ὁ ξένος νὰ μοῦ πῇ καὶ νὰ μὲ ἀκούσῃ, γιὰτὶ θέλω νὰ τὸν ρωτῶ.»

100 "Ἔτσι εἶπε κι' ἐκείνη πολὺ γρήγορα ἔφερε κι' ἔβαλε χάμω σκαμνὶ καλοπελεκημένο κι' ἅπάνω του ἔβαλε προθιά. Ἐκεῖ ἔκατσε, λοιπόν, ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς Ὀδυσσεύς. Ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε πρώτη νὰ μιλῇ ἡ φρόνιμη Πηνελόπη :

«Ξένε, αὐτὸ θὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ ἡ ἴδια πρώτα, ποῖος
105 κι' ἀπὸ ποῦ εἶσαι; Ποῦ εἶνε ἡ πόλι σου καὶ οἱ γονεῖς σου;»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

«Κυρά μου, κανεῖς ἅπάνω στὴν ἀπέραντη τῇ γῇ δὲν ἔμπορεῖ νὰ σὲ κατηγορήσῃ, γιὰτὶ, ἀλήθεια, τὸ καλὸ
110 σου τ' ὄνομα φθάνει ὡς τὸν εὐρύχωρο οὐρανὸ, ὡσὰν ἑνὸς ἄστρου βασιλέως ποῦ θεοφοβούμενος βασιλεύει ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς καὶ γενναίους ἄνδρες, εἶνε δίκαιος σὲ ὅλα κι' ἡ γόνιμη γῇ δίνει σιτάρια καὶ κριθάρια κι' εἶνε γιομάτα τὰ δένδρα ἀπὸ καρπὸ κι' ὅλο γεννοῦν τὰ πρόβατα κι' ἡ θάλασσα δίνει ψάρια ἀπὸ τὴν
115 καλὴ διοίκησι κι' οἱ λαοὶ εἶνε ἐνάρετοι κάτω ἀπ' αὐτόν. Γι' αὐτὸ ρῶτα με τώρα γιὰ τ' ἄλλα μέσα στὸ σπῆτι σου, μὴ μ' ἐρωτᾷς ὅμως γιὰ τὴν καταγωγὴ μου καὶ τὴ γῇ τῆς πατρίδος μου, γιὰ νὰ μὴ μὲ γεμίσης περισσότερο μὲ ὀδύνες τὴν ψυχὴ μου, σὰν τὰ θυμοῦμαι. Κι' εἰμαι πολὺ ἀξιοθρήνητος καὶ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κά-
120 θοῦμαι σὲ ξένο σπῆτι νὰ θρηνῶ καὶ νὰ ὀδυρόμην, γιὰτὶ εἶνε χειρότερο ὅλο κανεῖς νὰ θλίβεται, μὴ τυχόν καὶ μοῦ ὀργισθῇ κανένας ἀπὸ τοὺς δούλους ἢ καὶ σὺ ἡ ἴδια καὶ πῇ πὼς εἰμαι βουτηγμένος στὰ δάκρυα ἐπειδὴ τὸ κρασί μὲ κτύπησε στὸ κεφάλι.»

Σ' αὐτὸν τότε ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

«Ξένε, τίς ὁμορφιές μου βέβαια καὶ στὴ μορφὴ καὶ
125 στὸ σῶμα τίς κατὰστρεψαν οἱ ἀθανάτοι, ὅταν στὴν Τροίᾳ ἀνέβαιναν οἱ Ἀργεῖτες κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν κι' ὁ ἄνδρας μου ὁ Ὀδυσσεύς. Ἄν ἐρχότανε ἐκεῖνος βέβαια νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴ ζωὴ μου θὰ ἦταν μεγαλύτερο τ' ὄνομά μου καὶ καλλίτερο, τώρα ὅμως

Ὁ Ὀδυσσεὺς τιμωρεῖ τὰς γυναῖκας ποὺ ἀτίμαζαν τὸ σπῆτι τοῦ
«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ἈΝΘΡΩΠΟΣ».

195 νησα ὠραία, ἀγαπῶντας τον μὲ πολλή προσοχή, γιατί
 εἶχαμε ὅλα τὰ μέσα στὸ σπίτι. Καὶ στοὺς ἄλλους, τοὺς
 συντρόφους του, ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν, μάζεψα καὶ
 τοὺς ἔστειλα ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ ἀλεύρι καὶ κρασί
 φλομωμένο καὶ βῶδια γιὰ νὰ θυσιάσουν γιὰ νὰ χορ-
 τάσουν τὴν ψυχὴ τους. Ἐκεῖ, ποὺ λές, δώδεκα μέρες
 200 ἔμειναν οἱ θεῖκοι "Ἕλληνες, γιατί τοὺς βαστοῦσε ἀγέ-
 ρας τραμουντάνα δυνατὴ κι' οὔτε στὴ στεριά δὲν τοὺς
 ἄφινε νὰ στέκουν. Κάποιος ἐχθρὸς θεὸς θὰ τὸν εἶχε
 σηκώσει. Τὴ δέκατη τρίτη μέρα ἔπεσεν ὁ ἄνεμος κι'
 ἐκεῖνοι ἀνοιχτήκανε στὸ πέλαγος.»

"Ἐλεγε ψέμματα πολλὰ καὶ τᾶκανε ὅμοια μὲ τὴν
 ἀλήθεια. Κι' ἐκείνης, ὅπου ἄκουε, τρέχανε τὰ δάκρυά
 205 τῆς κι' ἔλυωνε ἡ θωριά της. Κι' ὅπως τὸ χιόνι λυώνει
 στὶς ἀκρυνὲς κορυφές τῶν ὀρέων ποὺ τὸ λυώνει ὁ Σι-
 ρόκος ὅταν τὸ ρίχνει ὁ Πονέντες, κι' ὅταν αὐτὸ λυώνει
 γεμίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ κυλοῦνε, ἔτσι ἔλυωναν τὰ
 ὠραία τῆς μάγουλα καθὼς ἔχυνε δάκρυα κι' ἐκλαιγε
 τὸν ἄνδρα τῆς ποὺ κοντὰ τῆς ἔκαθόταν κι' ὁ Ὀδυσ-
 210 σεὺς μὲ τὴν ψυχὴ του λυπότανε τὴ γυναῖκα του ποὺ
 γοερὰ θρηνοῦσε, τὰ μάτια του ὅμως ἦταν ἀσάλευτα
 σὰν κέρατα ἢ σὰν σίδερο, μέσα στὰ βλέφαρά του καὶ
 μὲ τρόπο ἔκρυβε τὰ δάκρυά του. Κι' ἐκείνη, ἀφοῦ χόρ-
 τασε ἀπὸ τὸ πολυδάκρυτα κλάμα, πάλι τοῦ ἀπάντησε
 μὲ λόγια καὶ τοῦ εἶπε:

«Τώρα πιά ἐσένα, ξένε, θαρρῶ πῶς θὰ σὲ δοκιμά-
 215 σω ἂν πραγματικὰ φιλοξένησες ἐκεῖ μέσα στὸ σπίτι
 σου τὸν ἄνδρα μου, καθὼς λές, μαζί μὲ τοὺς ἰσόθεους
 συντρόφους του. Πές μου, τί λογίων φορέματα φοροῦ-
 σε στὸ κορμί του καὶ πῶς ἦτανε αὐτὸς κι' οἱ σύντρο-
 φοι ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν;»

220 Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 εἶπε:

«Κυρά μου, εἶνε δύσκολο νὰ εἰπῶ, ὕστερ' ἀπὸ τόσα
 χρόνια. Πάνε τώρα εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ πέρα-
 σε ἀπὸ κεῖ κι' ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα μου. Θὰ σοῦ πῶ
 ὅμως ὅπως ἔχει κρατήσει τὴ μορφή του ἡ καρδιά μου.
 225 Εἶχε χλαῖνα κόκκινη κρουστή ὁ θεῖκος Ὀδυσσεύς, δι-
 πλὴ κι' εἶχε ἐπάνω τῆς ραμμένη καρφίτσα χρυσοῦ μὲ

- δίδυμα αὐλάκια κι' ἦτανε ἀπὸ μπροστὰ τεχνικά μυριοδουλεμένη. Σκυλί, ποῦ μὲ τὰ μπροστινὰ πόδια του κρατοῦσε παρδαλὸ ἐλαφάκι βλέποντάς το νὰ σπαρταρῇ. Αὐτὸ ὅλοι τὸ θαυμάζανε γιατί ἐνῶ ὅλοι τους ἦταν
- 230 χρυσοί, ὁ σκύλος πνίγοντας ἔβλεπε τὸ ἐλαφάκι κι' ἐκείνο σπαρταροῦσε μὲ τὰ πόδια του, νὰ φύγῃ λαχταρῶντας. Τὸ πουκάμισό του γύρω στὸ κορμὶ κατάλαβα πῶς ἦταν λαμπρὸ σὰν φλοῦδα κρομμυδιοῦ κατάξερου. "Εἴτσι ἦτανε μάλακὸ κι' ἔλαμπε σὰν τὸν ἥλιο καὶ πολ-
- 235 λὲς γυναῖκες τὸ ἔβλεπαν καὶ θαύμαζαν. Κι' ἄλλο θὰ σοῦ πῶ κι' ἐσὺ βάλε το μέσα στὸ μυαλό σου. Δὲν ξέρω ἂν αὐτὰ τὰ εἶχε φορέσει ἀπὸ τὸ σπίτι του ἢ τοῦ τὰ χάρισε κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους του καθὼς ταξίδευε ἐπάνω στὸ γρήγορο πλοῖο, ἢ κάπου κανέννας φίλος ἀπὸ φιλοξενία, γιατί μὲ πολλοὺς ἦταν φίλος ὁ Ὀδυσσεύς,
- 240 γιατί λίγοι ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς ἦταν ὅμοιοι μ' αὐτόν. Κι' ἐγὼ τοῦ χάρισα χάλκινο σπαθὶ καὶ διπλὴ κόκκινη χλαῖνα ὠραία καὶ μεγάλο χιτῶνα καὶ μὲ τιμὲς τὸν ξεπροβόδισε ἐπάνω στὸ καλοφτιαγμένο του πλοῖο, καὶ κήρυκας ἀκολουθοῦσε λίγο μεγαλείτερός του στὰ
- 245 χρόνια. Καὶ γι' αὐτόν ὅμως τὸν κήρυκα θὰ σοῦ πῶ πῶς ἦτανε. "Ωμους εἶχε στρογγυλοὺς, μελαχροινός, μὲ σγουρὰ μαλλιά στὸ κεφάλι κι' ἐλέγετο Εὐρυβάτης, τὸν ἐτιμοῦσε πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους τοῦ ὁ Ὀδυσσεύς, γιατί γνώριζε τὰ σωστὰ μέσα στὸ νοῦ του.»
- 250 "Εἴτσι εἶπε κι' ἀκόμη περισσότερο τῆς κίνησε τὸν γοερὸ τὸν θρῆνο, καθὼς γνώρισε τὰ σημάδια ποῦ ὅλα σωστὰ τὰ εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς. Κι' ἀφοῦ πιά χόρτασε τὸν πολυδάκρυτο θρῆνο, τότε τοῦ ἀπάντησε πάλι μὲ λόγια καὶ τοῦ εἶπε:
- «Τώρα πιά, ξένε, ἂν καὶ ἀπὸ πρὶν ἦσουν ἐλεεινός, θὰ εἶσαι γιὰ μένα μέσα στ' ἀνάκτορά μου καὶ ἀγαπητὸς καὶ σεβαστός. Γιατί ἐγὼ ἢ ἴδια τοῦδῶκα αὐτὰ τὰ ροῦχα ποῦ λές, ἀφοῦ τὰ δίπλωσα, μέσα ἀπὸ τὸ θάλαμο κι' ἔβαλα ἀπάνω τὴν λαμπρὴ καρφίτσα νὰ τὴν ἔχῃ ἐκεῖνος γιὰ στολίδι. Ἐκεῖνον ὅμως δὲν θὰ τὸν ἐναυτοδεχθῶ στὸ σπίτι του γυρνώντας καὶ στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος. Γιατί, ὅπως φαίνεται, μὲ κακὴ

μοῖρα ἔφυγεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπάνω στὸ κυρτὸ καράβι
 260 γιὰ νὰ ἰδῇ τὸ καταραμένο τὸ Ἴλιον, τὸ ἀναθεματι-
 σμένο.»

Σ' αὐτὴν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 σεύς:

«Σεβαστὴ γυναῖκα τοῦ Ὀδυσσέως, τοῦ γυιοῦ τοῦ
 Λαέρτου, μὴ χαλᾶς πιά τ' ὠραῖο σου πρόσωπο καὶ κα-
 θόλου μὴ λυώνης τὴν ψυχὴ σου, γοερὰ τὸν ἄνδρα σου
 θρηνῶντας. Δὲν σὲ κατηγορῶ βέβαια γι' αὐτὸ διόλου.
 265 Γιατὶ κι' ἡ κάθε μιὰ κτηρνεὶ τὸν ἄνδρα τῆς ὅταν χάσῃ
 ποὺ μ' αὐτὸν εἶχε πλαγιάσει ἐρωτικά καὶ γέννησε παι-
 διὰ, κι' ὄχι βέβαια σὰν τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ γι' αὐτὸν
 λένε πῶς εἶνε ὁμοιος μὲ τοὺς θεοὺς. Πάψε ὅμως τοὺς
 θρήνους τοὺς γοεροὺς κι' ἄκουσε τὰ λόγια μου. Γιατὶ
 θὰ σοῦ μιλήσω ἀληθινὰ καὶ δὲν θὰ σοῦ κρύψω ὅτι
 270 ἄκουσα ἐγὼ γιὰ τὸν γυρισμὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐδῶ κον-
 τὰ, στῶν Θεσπρωτῶν τὴν καρπερὴ τὴ χώρα, ὅτι εἶνε
 ζωντανὸς καὶ φέρνει πολλὰ καὶ καλὰ ἐνθύμια πολυ-
 τιμα, ἀπὸ τὸ λαὸ ζητῶντας. Τοὺς πολυαγαπημένους
 τοῦ ὅμως συντρόφους τοὺς ἔχασε καὶ τὸ σκαλιστὸ
 275 καράβι μέσα στὸ μαῦρο πέλαγος πλέοντας ἀπὸ τὸ
 νησί τῆς Θραιακίας, γιατί τοῦ ὠργιστήκανε ὁ Ζεὺς
 καὶ ὁ Ἥλιος ποὺ τίς γελάδες τοὺς ἔσφαξαν οἱ συν-
 τρόφοι. Ἐκεῖνοι ὅλοι χαθήκανε μέσα στὴ φουρτουνια-
 σμένη θάλασσα καὶ τὸν Ὀδυσσέα στὴν καρίνα ἀπάνω
 τοῦ καραβιοῦ, ἔξω τὸν ἔβγαλε στὴ στεριά τὸ κύμα,
 στὴ χώρα τῶν Φαίακων, ποὺ κατοικοῦνε κοντὰ στοὺς
 280 θεοὺς. Οἱ Φαίακες μ' ὅλη τους τὴν καρδιά τὸν ἐτίμη-
 σαν σὰν θεό, τοῦ χάρισαν πολλὰ δῶρα κι' ἤθελαν οἱ
 ἴδιοι νὰ τὸν ξαποστείλουνε στὴν πατρίδα του χωρὶς
 τίποτε νὰ πάθῃ καὶ θὰ ἦτανε ἐδῶ πρὶν ἀπὸ καιρὸ ὁ
 Ὀδυσσεύς, ὡς φαίνεται ὅμως σκέφτηκε καλλίτερο
 στὴν ψυχὴ του, νὰ μαζέψῃ πλοῦτη γυρνῶντας σὲ πολ-
 λές χώρες, γιατί γιὰ τὰ κέρδη ὁ Ὀδυσσεὺς γνωρίζει
 285 περισσότερα ἀπ' ὅλους τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους καὶ
 κανέναν ἄλλον θνητὸς δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοῦ παρα-
 θῇ. Ἔτσι μοῦ εἶπε ὁ βασιλεὺς τῶν Θεσπρωτῶν, ὁ
 Φεῖδων, καὶ σ' ἐμένα τὸν ἴδιον ὠρkiζότανε κάνοντας
 σπονδὲς μέσα στὸ σπίτι του, ὅτι τὸ καράβι εἶχε ριχτῇ

- στή θάλασσα κι' αἱ σύντροφοι ἦταν ἐν τάξει ποῦ θά
 290 τὸν ἔφερναν στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος του. Ἐ-
 μένα ὅμως ἔστειλαν πρὶν, γιατί ἔτυχε νὰ ρθῇ πλοῖο
 Θεσπρωτῶν γιὰ τὸ Δουλίχιο ποῦ βγάζει πολὺ σιτάρι.
 Μοῦ ἔδειξε καὶ τὰ πράγματα ὅσα εἶχε μαζέψει ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς ποῦ θάφταναν νὰ θρέψῃς μ' αὐτὰ ἄνθρωπα
 295 ὡς τῇ δέκατῃ γενεᾷ του, τόσα πολλὰ πολύτιμα ἐνθύ-
 μια τοῦ Ὀδυσσέως βρίσκονταν στὸ παλάτι ἐκεῖ. Γιὰ
 τὸν ἴδιο ἔλεγε πὺς πῆγε στὴ Δωδώνη γιὰ ν' ἀκούσῃ
 ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ βαλανιδιά τοῦ Διὸς τὴ θέλησι πὺς νὰ
 γυρίσῃ στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος, ἀφοῦ λείπει
 300 τόσον πολὺ καιρὸ, ἢ φανερά ἢ κρυφά. Κατὰ πὺς βλέ-
 πεις ὁ Ὀδυσσεὺς εἶνε καλὰ καὶ θά ἔρθῃ πιά, εἶνε πολὺ
 κοντά, κι' οὔτε πολὺν καιρὸ θά λείπῃ μακριὰ ἀπὸ τοὺς
 ἀγαπητοὺς του καὶ τὴν πατρίδα του. Κι' ὄρκο ἀκόμα
 θά σοῦ δώσω, ἄς εἶνε μάρτυρας τώρα ὁ Ζεὺς πρῶτα,
 305 ὁ ἀνώτατος καὶ ἄριστος ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ ἡ φωτιά
 στὸ τζάκι τοῦ ἄψογου Ὀδυσσέως ὅπου ἔχω φτάσει,
 ἀληθινὰ ὅλ' αὐτὰ θά γενοῦνε ὅπως τὰ λέω, μέσα σ'
 αὐτὸν τὸ χρόνον θά ἔρθῃ ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἢ στὰ τέλη
 αὐτοῦνοῦ τοῦ μηνὸς ἢ στίς ἀρχὲς τοῦ ἄλλου ποῦ μᾶς
 ἔρχεται.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

- Ἄμποτες, ξένε, αὐτὸ νὰ γενῇ ὅπως τὸ λές! Τότε
 310 γρήγορα θά ἐγνώριζες τὴν ἀγάπῃ μου καὶ θά εἶχες
 πολλὰ δῶρα ἀπὸ μένα, ποῦ νὰ σὲ μακαρίζῃ ὅποιος σὲ
 ἀνταμώνει. Σ' ἐμένα ὅμως, στὴν ψυχὴ μου ἔτσι μοῦ
 φαίνεται κι' ἔτσι βέβαια καὶ θά γίνῃ, οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς
 θά ἔρθῃ πιά στὸ σπίτι του, οὔτε καὶ σὺ θά βρῇς νὰ σὲ
 φροντίσουν, στὸν τόπο σου νὰ πᾶς, γιατί δὲν ὑπάρ-
 315 χουν τέτοιοι ἀρχηγοὶ μέσα στὸ σπίτι, ὅπως ἦταν ὁ
 Ὀδυσσεὺς ἀνάμεσα στοὺς ἄνδρες, ἂν κάποτε ὑπῆρξε
 στὴ ζωὴ, νὰ στέλνῃ στὸν τόπο τοὺς τοὺς σεβαστοὺς
 τοὺς ξένους καὶ νὰ τοὺς ὑποδέχεται. Ἐλάτε ὅμως, κο-
 ρίτσια, τὸν ξένο νῖψτε τον καὶ στρώστε του κρεβάτι,
 στρώματα καὶ χλαῖνες καὶ λαμπρὰ σκεπάσματα, κα-
 320 λὰ νὰ ζεσταθῇ ἕως ὅτου φτάσῃ ἡ Αὐγὴ. Καὶ τὸ πρῶτ'
 μόλις ξημερώσῃ, νὰ τὸν λούσετε καὶ νὰ τὸν ἀλείψετε
 μὲ λάδι, γιὰ νὰ κάτῃ πλαῖ στὸν Τηλέμαχο στὸ τρα-

πέξι μέσα στην αίθουσα. Καί θά εἶνε πολὺ ἄσκημα
 γιὰ κείνον ἀπὸ τοὺς μνηστήρες ποὺ θά τὸν φοβέριζε
 καὶ θά τὸν ἐνοχλοῦσε στὴν ψυχὴ του καὶ τίποτε κακὸ
 πιά δὲν θά τοῦ κάμῃ ἐδῶ κανέννας ἀπ' αὐτοὺς, κι' ἂν
 εἶνε φοβερὰ ὠργισμένος ἐναντίον του. Γιατί πῶς θά
 325 μάθης ἐσύ γιὰ μένα, ξένε, ἂν εἶμαι κάπως ἀνώτερη
 ἀπὸ τίς ἄλλες γυναῖκες στὸ νοῦ καὶ στὴ συνετὴ τῇ
 σκέψι ἂν μέσα στ' ἀνάκτορα καθίσσης στὸ τραπέξι ἡ-
 λιοψημμένος κι' ἄπλutos κι' ἄσκημα ντυμένος; Οἱ ἄν-
 θρωποι εἶνε λιγόζωοι κι' ὅποιος εἶνε ἄσπλαχνος κι'
 ἄσπλαχνη ἔχει σκέψι, τὸν καταριούνται ὅλοι οἱ θνητοὶ
 330 κακὰ νὰ τὸν εὐροῦνε ὅσο ζῇ κι' ὅταν πεθάνῃ ὅλοι τὸν
 κακολογοῦν. Κι' ὅποιος εἶνε ἄμεμπτος κι' ἄφογη ἔχει
 σκέψι, αὐτοῦ τοῦ τὸ καλὸ τ' ὄνομα οἱ ξένοι παντοῦ τὸ
 διαλαλοῦν πάνω σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ πολλοὶ
 καλὸν τὸν ὀνομάζουν.»

335 Σ' αὐτὴν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 σεύς:

«Σεβαστὴ γυναῖκα τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσ-
 σέως, βέβαια ξεσυνήθισα πιά τίς κουβέρτες καὶ τὰ
 λαμπρά σκεπάσματα, ἀφ' ὅτου πρωτοέφυγα μακριὰ
 ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς Κρήτης καὶ τράθηξα ἀπά-
 νω στὸ μακρόκουπο καράβι. Γι' αὐτὸ θά ἤθελα νὰ κοι-
 340 μῆθῶ ὅπως καὶ πρὶν ποὺ ξεκουραζόμουνα ἄγρυπνες
 νύχτες. Γιατί πολλές νύχτες κοιμήθηκα σὲ ἄσκημο
 κρεβάτι καὶ περίμενα τῇ χρυσόθρονῃ, τὴν θεϊκὴν
 Αὐγὴν. Οὔτε ποδόλουτρο διδούλου τραβᾷ ἡ καρδιά μου
 κι' οὔτε καμμιά γυναῖκα θ' ἀγγίξῃ τὸ πόδι μου ἀπὸ
 τίς ὑπηρετρίες ποὺ βρίσκονται μέσα στὸ σπῆτι, ἐκτὸς
 345 ἂν ὑπάρχῃ καμμιά γρηά, ἀπὸ χρόνια πολλά, μὲ φρό-
 νιμη σκέψι, ποὺ νὰ ἔχῃ ὑποφέρει τόσα στὸ νοῦ τῆς ὅσα
 κι' ἐγώ. Αὐτὴν δὲν θά τὴν ἐμπόδιζα ν' ἀγγίξῃ τὰ πό-
 δια μου.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:
 350 «Ἀγαπητὲ ξένε, γιατί, ἀλήθεια, ὥς τώρα κανέννας
 ἄνδρας τόσο μυαλωμένος δὲν ἦρθε ἐδῶ στὸ σπῆτι μου
 ἀπ' ὅλους τοὺς φιλικούς τοὺς ξένους ποὺ ἀπὸ μακρι-
 νὲς ἦρθανε χῶρες, ὅπως ἐσύ, ποὺ πολὺ ὠμορφα κι'
 ὅλο εὐφρόνιμα μιλάς. Ἐχῶ, ἀλήθεια, μιὰν ἡλικιωμένη

γυναίκα, πού εἶνε πολὺ συνετὴ στὴ σκέψι, κι' ἐκείνον
 τὸν δύστυχο καλὰ τὸν ἀνάτρεφε καὶ τὸν ἀνάστησε
 355 ἀφοῦ τὸν πῆρε στὰ χέρια τῆς ἀμέσως μόλις τὸν γέν-
 νησε ἡ μητέρα του. Αὐτὴ θὰ σοῦ πλύνῃ τὰ πόδια, ἄν
 καὶ εἶνε λιγοδύναμη. "Ελα ὅμως, σήκω, συνετὴ Εὐ-
 ρύκλεια, νῖψε τὸν συνομήλικό τοῦ ἀφεντικοῦ σου, κι'
 ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπάνω-κάτω τέτοιος θὰ εἶνε στὰ πόδια
 360 καὶ τέτοιος στὰ χέρια, γιὰτὶ γρήγορα τοὺς γερνάει
 τοὺς θνητοὺς ἢ δυστυχία.»

"Ετσι εἶπε κι' ἡ γρηῃὰ σκέπασε μὲ τὰ χέρια τὸ πρό-
 σωπο κι' ἔχυσε θερμὰ δάκρυα καὶ κλαίγοντας εἶπε:

«Ἀλλοῖμονο, παιδί μου, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω μὲ
 σένα. Βέβαια ὁ Ζεὺς παρὰπολὺ σ' ἐχθρεύτηκε ἀπ' ὅ-
 λους τοὺς ἀνθρώπους ἄν κι' ἔχῃς θεοφοβούμενῃ ψυχῇ.
 365 Γιὰτὶ ὡς σήμερα κανέννας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν
 ἔκαψε τόσα παχειὰ μεριά στὸν Δία, πού μὲ τοὺς κε-
 ραυνοὺς εὐχαριστιέται, οὔτε θαυμάσιες ἐκατόμβες,
 ὅσα ἐσὺ τοῦ πρόσφερνες παρακαλῶντας τὸν νὰ φτά-
 σῃς σὲ καλὰ γεράματα καὶ τὸν λαμπρὸ τὸ γυιό σου
 ν' ἀναθρέψῃς. Τώρα ὅμως μονάχα ἀπὸ σένα ὀλότελα
 ἀφαίρεσε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα. "Ισως ἔτσι καὶ κεί-
 370 νον νὰ τὸν περιπαῖζαν οἱ γυναῖκες τῶν ξένων πού μέ-
 νουν μακρυὰ ὅταν θᾶφτανε στὰ ξακουστὰ ἀνάκτορά
 τοὺς ὅπως καὶ σένα ὅλες αὐτὲς οἱ σκύλες σὲ περιπαί-
 ζουν καὶ θέλοντας ν' ἀποφύγῃς τίς προσβολὰς καὶ τὰ
 αἰσχη τοὺς δὲν τίς ἀφίνεις νὰ σὲ νίψουν κι' ἐμέναι ὄχι
 375 χωρὶς νὰ τὸ θέλω μὲ παρακινεῖ ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου,
 ἡ συνετὴ Πηνελόπη, γι' αὐτὸ θὰ πλύνω τὰ πόδια σου
 καὶ γιὰ χάρι δική τῆς καὶ δική σου, γιὰτὶ ἀπὸ μέσα
 μοῦ λέει ἡ ψυχὴ μου νὰ σὲ περιποιηθῶ. "Ελα ὅμως τώ-
 ρα καὶ κατάλαβε τὸν λόγο πού θὰ σοῦ πῶ. Πολλοὶ ξέ-
 νοι ταλαίπωροι ἦρθαν ἐδῶ, σὲ βεβαιῶνω ὅμως πῶς
 380 κανέννας ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔμοιαζε ἔτσι ὅταν τὸν ἐβλε-
 πες ὅπως ἐσὺ μοιάζεις στὸ σῶμα καὶ στὰ πόδια μὲ
 πὸν Ὀδυσσεά.»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ
 εἶπε:

«Τὰ ἴδια λένε, γερόντισσα, ὅσοι ἐμᾶς τοὺς δυὸ μᾶς
 εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους, πῶς πολὺ μοιάζουμε ἀνάμε-

ταξύ μας καθώς και σὺ σωστά τὸ πρόσθεσες καὶ τὰ
385 λές.»

«Ἔτσι εἶπε κι' ἡ γερόντισσα πῆρε λαμπρὸ λεθέτι
ποῦ μ' αὐτὸ ἐπλενε τὰ πόδια κι' ἔχυσε μέσα μπόλικο
νερὸ κρύο κι' ἐπειτα πῆρε κι' ἔρριξε μέσα ζεστὸ νερό.
Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς καθώτανε μακρὰ ἀπὸ τὸ τζάκι καὶ
γρήγορα γύρισε πρὸς τὸ σκοτεινὸ μέρος τοῦ θαλάμου.
390 γιὰτὶ ἀμέσως σκέφτηκε μὲ τὸ νοῦ του μήπως καθὼς
τὸν πιάσῃ γνωρίσῃ τὴν πληγὴν κι' ὅλα φανερωθοῦνε.
Πιὸ κοντὰ του ἐκείνη πῆγαινε κι' ἐπλενε τὸν κύριό της
κι' ἀμέσως γνώρισε τὴν πληγὴν ποῦ κάποτε τὸν κτύπη-
σε ἀγριόχοιρος μὲ τὸ λευκὸ του δόντι, ὅταν πῆγε στὸν
395 Παρνασσὸ στὸν Αὐτόλυκο καὶ στοὺς γιουὺς του, τὸν
λαμπρὸ πατέρα τῆς μητέρας του, ποῦ ὅλους εἶχε ξε-
περάσει τοὺς ἀνθρώπους στὸν ψεύτικο ὄρκο καὶ στίς
ἀρπαγές. Ὁ ἴδιος ὁ θεὸς τὸν ἔκανε τέτοιοι, ὁ Ἑρμῆς,
γιὰτὶ σ' αὐτὸν ἔκαιε μεριά ἀρνιῶν καὶ γιδιῶν καὶ τὸν
εὐχαριστοῦσε, κι' ἐκεῖνος πρόθυμα τὸν βοηθοῦσε. Κι'
400 ὁ Αὐτόλυκος ἦρθε στὸν πλούσιο λαὸ τῆς Ἰθάκης καὶ
βρῆκε νεογέννητο τὸν γυιὸ τῆς κόρης του. Αὐτόν, λοι-
πόν, ἡ Εὐρύκλεια ἔβαλε στὰ γόνατα τοῦ παπποῦ του
ὅταν σηκώθηκε ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ τοῦ εἶπε μὲ τ' ὀ-
νομά του:

«Αὐτόλυκε, ἐσὺ ὁ ἴδιος τώρα νὰ βρῆς τ' ὄνομα ποῦ
θὰ βάλῃς στὸ ἀγαπημένο παιδί τῆς θυγατέρας σου.
405 ποῦ σοῦ εἶνε πολυαγαπημένο.»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ὁ Αὐτόλυκος καὶ εἶπε:

«Γαμπρέ μου καὶ θυγατέρα, νὰ βάλετε τ' ὄνομα ποῦ
θὰ σὰς πῶ, ὅποιο κι' ἂν εἶνε, γιὰτὶ ἔρχομαι ἐγὼ ἐδῶ
ἀφοῦ ὠργίστηκα μὲ πολλοὺς ἀνδρες καὶ γυναῖκες ἀ-
νάμεσα στῇ γῇ ποῦ πολλοὺς τρέφει καὶ δώστε τώρα
στὸ παιδί τ' ὄνομα Ὀδυσσεὺς ποῦ σημαίνει ὠργισμέ-
νος, μ' αὐτὸ νὰ τὸ ὀνομάζουν. Κι' ἐγὼ βέβαια ὅταν
410 φτάσῃ στὴν ἐφηβικὴ ἡλικία κι' ἔρθῃ στὸ μεγάλο μη-
τρικὸ του σπίτι στὸν Παρνασσό, ὅπου ἴσως νάχω με-
γάλη περιουσία, ἀπ' αὐτὰ ἐγὼ θὰ τοῦ χαρίσω καὶ
πάλι πίσω θὰ τὸν ξαποστείλω χαρούμενο.»

Γι' αὐτά, λοιπόν, πῆγε ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς, γιὰ νὰ τοῦ
χαρίσῃ ὁ παπποῦς του τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα. Τὸν ὑπο-

- 415 δέχτηκαν, λοιπόν, κι' ὁ Αὐτόλυκος καὶ οἱ γυιοὶ του καὶ
 μὲ τὰ χέρια τὸν χαιρετούσανε καὶ μὲ γλυκόλογα κι'
 ἦ γιαγιά του ἡ Ἀμφιθέα ἀγκάλιασε τὸν Ὀδυσσεά καὶ
 τὸν φίλησε στὸ κεφάλι καὶ στὰ δυὸ ὠραῖα του μάτια
 κι' ὁ Αὐτόλυκος πρόσταξε τοὺς δοξασμένους του
 τοὺς γυιοὺς νὰ ἐτοιμάσουνε γεῦμα καὶ καθὼς τοὺς
 420 παρακίνησε ὑπάκουσαν ἐκεῖνοι καὶ ἀμέσως ἔφεραν
 μέσα βῶδι ἄρσενικὸ πέντε χρονῶν. Τὸ ἐγδαρὰν, τὸ ἐ-
 τοίμασαν καὶ τὸ χῶρισαν σὲ κομμάτια καὶ ὅπως πρέ-
 πει τὸ λιάνισαν τεχνικὰ καὶ τὸ πέρασαν στὶς σοῦβλες
 καὶ μὲ μεγάλη προσοχὴ τὸ ἔψησαν καὶ τὸ μοίρασαν
 σὲ μερίδες. Ἔτσι τότε ὅλη τὴν ἡμέρα κι' ὥσπου νὰ
 425 δύσῃ ὁ ἥλιος ἔτρωγαν καὶ τίποτα δὲν στερήθηκε ἡ
 ψυχὴ τους στὸ καλομοιρασμένο τραπέζι. Κι' ὅταν ὁ
 ἥλιος ἔδυσε καὶ ἦρθε τὸ σκοτάδι, τότε πιά κοιμήθη-
 κανε καὶ πήρανε τὸ δῶρο τοῦ ὕπνου. Κι' ὅταν φάνηκε
 ἡ Ἥως, πού τὸ πρωτὶ ἐγεννήθη, κίνησαν ἀμέσως νὰ πᾶ-
 νε στὸ κυνήγι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' οἱ ἴδιοι οἱ γυιοὶ τοῦ
 430 Αὐτολύκου κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πήγαινε κι' ὁ θεϊκὸς
 Ὀδυσσεύς. Ἀνέβηκαν σὲ ὑψηλὸ βουνὸ γεμάτο δάση,
 τὸν Παρνασσό, καὶ γρήγορα φθάσανε στὶς ἀνεμόδαρ-
 τες πλαγιές του κι' ὁ ἥλιος ἔπειτα ξανὰ χτυποῦσε τὴν
 γῆ πέρα ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸ πού ἤσυχὰ κυλοῦσε τὸ βαθύ
 435 τοῦ τὸ ρέμμα. Οἱ κυνηγοὶ μῆλκ' ἀνέβηκαν μέσ' αὐτὸν
 προστὰ τοὺς πῆγαιναν τὰ σκυλιὰ ἐπάνω στὰ ἵχνη
 τῶν ἀγριμιῶν κι' ἀπὸ πίσω οἱ γυιοὶ τοῦ Ἀμφιλύκου
 κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πήγαινε κι' ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς
 κοντὰ στὰ σκυλιὰ κι' ἔσειε μακρόσκιον δόρυ. Ἐκεῖ,
 λοιπόν, μέσα σὲ πυκνοὺς θάμνους ἦτανε πλαγιασμένο
 440 μὲγάλον ἀγριογούρουνο, γιατί ἐκεῖνο τὸ μέρος δὲν τὸ
 πιάνει οὔτε ἡ δύναμι τῶν ἀνέμων, πού εἶνε γεμάτ' ὕ-
 γρασία καὶ φουσούν, οὔτε ὁ ἥλιος, πού λάμπει τὸ χτυ-
 πᾶ μὲ τὶς ἀχτίνες του, οὔτε ἡ βροχὴ τὸ περνάει πέρα-
 πέρα, γιατί ἦταν τόσο πυκνὸ καὶ δασωμένο καὶ ὑπῆρ-
 χαν ἐκεῖ καὶ μπόλικά φύλλα χυμένα χάμω. Καθὼς ἀ-
 κούσε τῶν ἀντρῶν καὶ τῶν σκυλιῶν τὶς περπατισιῆς
 445 γύρω του ποὺ προχωροῦσαν, ἀπὸ τὴ φωλιά τοὺς ἀν-
 τίκρυσε, ἀνατρίχιασε ὅλη του ἡ ράχη καὶ φωτιὲς βγά-

ζοντας ἀπὸ τὰ μάτια στάθηκε κοντά τους. Πρῶτος ἀπ' ὅλους ὤρμησεν ὁ Ὀδυσσεὺς σηκώνοντας τὸ μακρὺ δόρυ μέσα στὸ παχύ του χέρι κι' ἤθελε νὰ τὸν χτυπήσῃ. Ἐκείνος ὅμως πρόκανε ὁ ἀγριόχοιρος καὶ τὸν χτύπησε πάνω ἀπὸ τὸ γόνατό καὶ πολὺ μέρος ἀπὸ τὴν
 450 σάρκα τοῦ ἔσκισε μὲ τὸ δόντι καθὼς χύθηκε ἀπὸ τὸ πλάϊ, δὲν ἔφτασε ὅμως στὸ κόκκαλο τοῦ ἀνδρός. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν ἐπέτυχε καὶ τὸν ἐπλήγωσε στὸν δεξιὸ τὸν ὦμο, πέρασε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἢ μύτη τοῦ λαμπροῦ δόρατος καὶ μουγγρίζοντας τὸ ζῶον ἔπεσε χάμω μέσα στὶς σκόνες κι' ἐπέταξεν ἡ ζωὴ του. Γι' αὐτὸν
 455 φροντίζανε οἱ ἀγαπητοὶ οἱ γιοι τοῦ Ἀμφιλύκου, ἔδεσαν καὶ τὴν πληγὴ τοῦ ἀφόγου κι' ἰσόθεου Ὀδυσσέως μὲ προσοχή, ξόρκισαν καὶ σταμάτησαν τὸ μαῦρο αἷμα καὶ γρήγορα ἔφτασαν στὰ δῶματα τοῦ ἀγαπητοῦ πατέρα. Αὐτόν, λοιπόν, ὁ Αὐτόλυκος κι' οἱ γιοι τοῦ Αὐτολύκου καλὰ τὸν γιάτρεψαν, τοῦ χάρισαν λαμπρὰ δῶρα καὶ γρήγορα μὲ μεγάλη ἀγάπη χαρούμενον μὲ χαρὰ τὸν ξεπροβόδισαν γιὰ τὴν Ἰθάκη. Χαίρονταν
 460 βέβαια κι' ὁ πατέρας του κι' ἡ σεβαστὴ μητέρα ποὺ ἐπέστρεψε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τὰ καθέκαστα τὸν ρωτοῦσαν γιατί εἶχε πάθει τὴν πληγὴ κι' ἐκεῖνος καλὰ τοὺς τὰ διηγῆθηκε ἕνα-ἕνα, πῶς στὸ κυνήγι τὸν χτύπησε
 465 ἀγριογούρουνο μὲ τὸ ἄσπρο του τὸ δόντι ὅταν πῆγε στὸν Παρνασσὸ μαζί μὲ τοὺς γιουὺς τοῦ Αὐτολύκου.

Αὐτὴ τὴν πληγὴ ἡ γερόντισσα καθὼς τὴν ἔπιασε μὲ τίς παλάμες τῶν χειρῶν της τὴν γνώρισε βέβαια μόλις τὴν ψαχοῦλεψε κι' ἄφησε ἀπὸ τὰ χέρια της τὸ πόδι τοῦ Ὀδυσσέως χωρὶς νὰ τὸ κρατᾷ. Ἐπεσε τότε ἡ κνήμη βαρεῖα μέσα στὸ λεβέτι καὶ βούϊξεν ὁ χαλκός, πίσω πρὸς τὴ μιά μεριά ἐκλινε καὶ χύθηκε χάμω
 470 τὸ νερό. Τὴν ἔπιασε τὴν ἴδια ὥρα χαρὰ καὶ λύπη στὸ μυαλό καὶ τὰ δυό της τὰ μάτια γέμισαν δάκρυα καὶ κόπηκε ἡ δυνατὴ φωνή της. Ἀπὸ τὸ πηγοῦνι ἔπιασε τὸν Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε:

475 «Χωρὶς ἄλλο εἶσαι ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀγαπημένο μου παιδί, δὲν σὲ γνώρισα ὅμως πιὸ μπροστὰ πρὶν φιλήσω παντοῦ τὸν ἀφέντη μου.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τὴν Πηνελόπη κύτταξε μὲ τὰ μάτια, θέλοντας νὰ τῆς πῇ ὅτι ὁ ἀγαπημένος της ὁ ἄνδρας

ήτανε μέσα στο σπίτι, εκείνη όμως ούτε να την κυ-
τάξη κατάματα, ούτε να την καταλάβη μπορούσε,
γιατί η Ἀθηναῖα της γύρισε ἄλλοῦ τὸ μυαλό. Τότε ὁ
480 Ὀδυσσεὺς μὲ τὸ δεξί του χέρι ψαχούλεψε κι' ἐπίασε
τὸν φάρυγγα τῆς Εὐρύκλειας καὶ μὲ τὸ ἄλλο χέρι
πιὸ κοντὰ του τὴν ἔσυρε καὶ τῆς εἶπε:

«Μάννα μου, γιατί ἄραγε θέλεις νὰ μὲ καταστρέ-
ψης; Ἐσὺ ἢ ἴδια μ' ἔφερες ἀπάνω στὸν μαστό σου.
Τώρα πιά, ἀφοῦ ὑπόφερα πολλές θλίψεις καὶ μόχθους,
485 ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἦρθα στὴν πατρικὴ μου γῆ.
Ἀφοῦ ὅμως μὲ κατάλαβες κι' ὁ θεὸς τὸ ἔβαλε στὴν
ψυχὴ σου, σὺ πάλιν, μὴ τυχὸν κι' ἄλλος κανεῖς τὸ μά-
θη μέσα στὸ παλάτι. Γιατὶ αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῶ κι' ἔτσι
θὰ γίνῃ. Ἐάν κάτῳ ἀπὸ μένα ὁ θεὸς δαμάσῃ τοὺς ὕβρι-
στικούς μνηστήρες, ἂν μιλήσης, οὐτ' ἐσένα θὰ λυπη-
θῶ, ἂν καὶ εἴσαι ἢ παραμάννα μου, ὅταν τὶς ἄλλες
490 δοῦλές θὰ σκοτώσω μέσα στὸ παλάτι.»

Σ' αὐτὸν πάλιν εἶπε ἡ συνετὴ Εὐρύκλεια:

«Παῖδί μου, τί λόγος σοῦ ἔφυγε μέσα ἀπὸ τὰ δόν-
τια! Ξέρεις βέβαια πόσο σταθερὸς εἶνε ὁ χαρακτῆρας
μου καὶ σὲ τίποτα δὲν ὑποχωρεῖ. Θὰ κρατήσω τὸ μυ-
στικὸ σὰν βράχος ἀκλόνητος ἢ σὰν σίδηρο. Καὶ κάτῃ
495 ἄλλο θὰ σοῦ πῶ καὶ σὺ βάλε το στὸ νοῦ σου. Ἐάν κά-
τῳ ἀπὸ σένα ὁ θεὸς δαμάσῃ τοὺς ὕβριστικούς μνη-
στήρες, τότε θὰ σοῦ εἰπῶ μιὰ-μιὰ τὶς γυναῖκες μέσα
στὸ παλάτι, ἐκεῖνες ποὺ σὲ ἀτιμάζουνε κι' ἐκεῖνες ποὺ
εἶνε ἄθῳες.»

Σ' αὐτὴν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς:

«Μάννα μου, τί νὰ μοῦ εἰπῇς; Δὲν ἔχεις διόλου ἄ-
500 νάγκη. Κι' ὁ ἴδιος ἐγὼ καλὰ θὰ τὶς καταλάβω καὶ
τὴν καθεμιὰ θὰ γνωρίσω. Κράτα μονάχα σιωπηλὰ τὸ
λόγο κι' ὅλα τ' ἄλλα ἀφῆσέ τα στοὺς θεούς.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἡ γερόντισσα ἀπὸ τὴν αἰθουσα βγῆκε
νερὸ νὰ φέρῃ γιὰ τὸ πλύσιμο τῶν ποδιῶν, γιατί ὅλο
τὸ ἄλλο ποῦ ἦτανε πρὶν χύθηκε ἔξω. Κι' ἀφοῦ τὸν ἔ-
505 πλυνε καὶ τὸν ἄλειψε μὲ μπόλικο λάδι, πάλιν πιὸ κοντὰ
στὴ φωτιὰ ἔσυρε τὸ κάθισμα ὁ Ὀδυσσεὺς γιὰ νὰ ζε-
σταθῇ καὶ τὴν πληγὴ καλὰ τὴν σκέπασε μὲ τὰ κουρέ-
λια του. Ἀπ' αὐτοὺς ἄρχισε νὰ μιλῇ ἡ φρόνιμη Πηνε-

λόπη:

- «Ξένε, κι' αὐτὸ ἀκόμα μιὰ στιγμή θὰ σὲ ρωτήσω
 ἐγώ, γιατί γρήγορα πιά εἶνε ὥρα γλυκὰ νὰ πάη νὰ
 510 πλαγιάσῃ κανεὶς, ὅποιον τὸν πιάσῃ ὁ γλυκὸς ὁ ὕπνος
 κι' ἄς ἔχῃ θλίψεις. Σ' ἐμένα ὁμως ἀμέτρητη θλίψις ἔ-
 δωσε ὁ θεός, γιατί τὴν ἡμέρα μ' εὐφραίνει ὁ γοερὸς ὁ
 θρῆνος κυττάζοντας τίς δουλειές μου καὶ τῶν ὑπηρε-
 515 τριῶν μέσα στὸ σπίτι, κι' ὅταν ἔρθῃ ἡ νύχτα κι' ὅλοι
 πέσουν στὰ κρεβάτια τους, κοίτουμαι στὴν κλίνη μου
 κι' ἄπειρες φροντίδες γύρω στὴν ἔρμη τὴν καρδιά μου
 καὶ πίκρες μὲ πλακώνουν καθὼς θρηνῶ. Κι' ὅπως ὅταν
 ἡ κόρη τοῦ Πανδαρέου, ἡ τρυφερὴ ἀηδόνα, ὥραϊα τρα-
 γουδᾶ στὴν πρώτη ἀνοιξι, καθισμένη μέσα στὰ πυκνά
 520 τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ συχνογυρίζοντας χύνει τὴν
 πολὺνχη φωνή της, γιατί κλαίει καὶ θρηνεῖ τὸν Ἴκλο
 τὸ ἀγαπητὸ παιδί της, ποὺ κάποτε μὴ ξέροντας ἡ ἴδια
 τὸν ἐσκότωσε μὲ τὸ χάλκινο ὅπλο, τὸν γυιὸ τοῦ βασι-
 λέως Ζήθου, ἔτσι καὶ σὲ μένα ἡ ψυχὴ ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ
 525 γυιὸ μου κι' ὅλα καλὰ νὰ τὰ φυλάω, τὰ χτήματά μου
 καὶ τοὺς δούλους καὶ τὸ μεγάλο καὶ ὑψηλὸ παλάτι,
 μὲ σεβασμὸ καὶ γιὰ τὸ κρεβάτι τοῦ ἀνδρός μου καὶ
 τ' ὄνομά του στὸν κόσμον, ἢ ν' ἀκολουθήσω πιά τὸν
 καλλίτερο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ποὺ γυναῖκα του μὲ
 γυρεύει μέσα στὸ παλάτι ἀφοῦ ἄπειρα δῶση δῶρα γιὰ
 530 τὸ γάμο. Ὁ γυιὸς μου, ὅσο ἦτανε μικρὸς ἀκόμα καὶ
 ἄμυαλος, δὲν μὲ ἄφινε νὰ παντρευθῶ καὶ ν' ἀφήσω τὸ
 σπίτι τοῦ συζύγου μου. Τώρα ὁμως ποὺ εἶνε μεγάλος
 κι' ἔφθασε πιά στὴν ἐφηβικὴ ἡλικία, πολὺ τὸ θέλει νὰ
 φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, γιατί ἀγανακτεῖ γιὰ τὰ ὑπάρχον-
 535 τὰ του ποὺ τὰ κατατρώγουν οἱ Ἕλληνες. Ἐλα ὁμως,
 ἐξήγησέ μου τ' ὄνειρο κι' ἄκουσέ το: Εἴκοσι χῆνες
 ἔχω στὸ σπίτι μου ποὺ τρῶνε σιτάρι μέσα ἀπὸ τὸ νε-
 ρό, τίς βλέπω καὶ τίς χαίρουμαι. Ἀπὸ τὸ ὅρος ὁμως
 ἦρθε ἀέτὸς μεγάλος μὲ τὴ γυριστὴ τὴ μύτη κι' ὅλες
 540 τίς στραγγάλισε τὸ λαιμὸ καὶ τίς ἐσκότωσε κι' ἐκεῖ-
 νες ὅλες μαζὶ χυθῆκανε μέσα στὸ σπίτι κι' ὁ ἀέτὸς ὑ-
 ψώθηκε στὸν θεϊκὸν αἰθέρα. Ἐγὼ ἔκλαια καὶ ξεφώ-
 νιζα ἄν καὶ ὠνειρευόμουν κι' ὁλόγυρά μου μαζεύτη-
 καν οἱ Ἕλληνίδες μὲ τίς ὥραιες πλεξοῦδες καθὼς ἔ-

•Η Πηνελόπη κλαίοντας τόν Όδυσσέα τόν όποιον θεωρεί χαϊμένον

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

κλαίει σπαραχτικὰ πού ὁ ἀέτωδς μου ἐσκότωσε τίς χή-
 νες. Τότε ἦρθε ἐκείνος πίσω κι' ἔκατσε στήν προεξο-
 χή τοῦ σπιτιοῦ καί μέ φωνή ἀνθρώπινη μέ κράτησ' ἐ-
 545 κεί καί μου εἶπε: «Ἐχε θάρρος, κόρη τοῦ Ἰκαρίου,
 πού εἶνε ξακουστός μακρυά. Δέν εἶν' ὄνειρο αὐτό, μόνο
 ὄραμα καλὸ πού ξύπνια βλέπεις, κι' ἔτσι βέβαια καί
 θά γίνῃ. Χήνες εἶνε οἱ μνηστήρες κι' ἐγὼ γιὰ σένα ὡς
 τώρα ἤμουνα ὄρνιο ἀέτωδς, μὰ τώρα πάλι ἦρθα κι' εἴ-
 550 μαι ὁ ἀνδρας σου, πού σ' ὅλους τοὺς μνηστήρες τὸ
 σκληρόκαρδο χαμὸ θά δώσω.» Ἔτσι εἶπε κι' ἐμένα
 μὲ ἄφησε ὁ γλυκύτατος ὕπνος. Κύτταξα ὁλόγυρα κι'
 εἶδα τίς χήνες μέσα στὸ παλάτι, νὰ τρῶνε σιτάρι κον-
 τὰ στὴ γούρνα ὅπως καὶ πρὶν.»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε καί εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 σεύς:

555 «Κυρά μου, δέν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξηγήσῃ κανένας
 τ' ὄνειρο δίνοντάς του ἄλλην ἐξήγησι, γιὰτ' εἶνε φα-
 νερό πὼς σοῦ μιλοῦσε ὁ ἴδιος ὁ Ὀδυσσεύς, πὼς θά τὰ
 κάμῃ. Εἶνε φανερό πὼς θά χαθοῦνε ὅλοι οἱ μνηστή-
 ρες πέρα-πέρα, καί κανένας ἀπ' αὐτοὺς δέν θά γλυ-
 τώσῃ τὸν θάνατο καί τὴ μαύρη μοῖρα.»

560 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

«Ξένε, ὑπάρχουν κι' ὄνειρα πού δέν ξέρει κανεὶς
 πὼς νὰ τὰ ἐξηγήσῃ καί μέ λόγια ἀνόητα κι' οὔτε ὅλα
 ξεδιαλύνονται στοὺς ἀνθρώπους. Γιατὶ δυὸ εἶνε οἱ
 πύλες τῶν ὀνείρων πού δέν ἔχουνε σκέψι: ἄλλες εἶνε
 κεράτινες κι' οἱ ἄλλες φτιαγμένες ἀπὸ ἐλεφαντιττό-
 δοντα. Κι' ὅσα ὄνειρα ἔρθουνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ σχιστὸ

565 ἐλεφαντόδοντα αὐτὰ ξεγελοῦν καί φέρνουν λόγια πού
 δέν βγαίνουν. Ὅσα ὅμως βγοῦν ἔξω κι' ἔρθουν ἀνά-
 μεσα ἀπὸ τὰ πελεκητὰ τὰ κέρατα, αὐτὰ βέβαια βγαί-
 νουνε πάντα ἀληθινὰ σ' ὅποιον ἀπὸ τοὺς θνητοὺς τὰ
 ἴδῃ. Σὲ μένα ὅμως νομίζω τὸ φοβερό τ' ὄνειρο δέν
 ἦρθε ἀπ' αὐτὲς τίς πύλες, ἀν καί θά ἦτανε βέβαια πολ-
 λὺ εὐχάριστο αὐτὸ καί γιὰ μένα καί γιὰ τὸ γυιό μου.

570 Κι' ἄλλο κάτι θά σοῦ πῶ καί σὺ βάλε το στὸ νοῦ σου.
 Μαύρη θά ξημερώσῃ γιὰ μένα αὐτὴ ἡ αὐγὴ πού ἀπὸ
 τοῦ Ὀδυσσεὺς τὸ σπιτί θά μέ πάρῃ νὰ φύγω. Καί τώ-
 ρα θά βάλω ἀγώνισμα, τίς ἀξίνες πού ἐκείνος μέ τῇ

σειρά τις ἔσθηνε μέσα στ' ἀνάκτορά του, δώδεκα κομμάτια. Ἀπὸ πολὺ μακρυὰ στεκότανε, ἔρριχνε τὸ βέλος
 575 κι' ὅλες τις περνοῦσε. Αὐτὸ τώρα τὸ ἀγώνισμα θὰ βάλω στοὺς μνηστῆρες, κι' ὅποιος μ' εὐκολία μεγάλη θὰ τέντωνε τὸ τόξο μέσα στὶς παλάμες του καὶ περάσῃ τὸ βέλος ρίχνοντας ἀνάμεσα σ' ὅλες καὶ τὶς δώδεκα ἀξίνες, αὐτὸν κι' ἐγὼ θ' ἀκολουθήσω καὶ θὰ πάω μαζί του, ἀφίνοντας αὐτὸ ἐδῶ τὸ συζυγικὸ τὸ σπίτι, τ' ὠραιότατο, ποὺ εἶνε βιὸς γεμάτο, ποὺ θὰ τὸ θυμοῦμαι θαρρῶ καμμιὰ φορὰ μέσα στ' ὄνειρό μου.»

Σ' αὐτὴν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

«Σεβαστὴ γυναῖκα τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσεώς, μὴν ἀναβάλλῃς διόλου πιά μέσα στὸ σπίτι σου αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα, γιατί πιὸ μπροστὰ βέβαια θὰ ἔρθῃ ἐδῶ ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς πρὶν αὐτοὶ νὰ τεντώ-
 585 σουνε τὴν χορδὴ ψιλαφώντας ὁλόγυρα αὐτὸ ἐδῶ τὸ καλοξυσμένο τόξο κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σίδερα τὰ στή-
 τὰ νὰ περάσουνε τὸ βέλος.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ φρόνιμη Πηνελόπη:

«Ἄν θὰ ἤθελες, ξένε, κοντὰ μου νὰ κάθῃσαι μέσα στὴν αἴθουσα καὶ νὰ μὲ διασκεδάζῃς, δὲν θὰ χυνό-
 590 τανε ποτὲ ὕπνος στὰ βλέφαρά μου. Δὲν εἶνε ὅμως δυνατὸ νὰ εἶνε πάντα ἄπνοι οἱ ἄνθρωποι. Γιατὶ τὸ κάθε τι στὴν ὥρα του τ' ὥρισαν οἱ ἀθάνατοι στοὺς θνητοὺς ἀπάνω στὴ γῇ τῇ καρποδότρᾳ. Γι' αὐτὸ ἐγὼ πρέπει ν' ἀνεβῶ στὸ ἀνώγι καὶ νὰ κοιμηθῶ στὴν κλίνη ποὺ μοῦ ἔχει γίνῃ πολυστέναχτη κι' εἶνε πάντα μουσκεμμένη
 595 ἀπὸ τὰ δάκρυά μου, ἀφ' ὅτου ὁ Ὀδυσσεύς ἔφυγε γιὰ νὰ ἰδῇ τὸ Ἴλιον τ' ἀναθεματισμένο. Ἐκεῖ, λοιπόν, θὰ πάω νὰ πλαγιάσω. Κι' ἐσὺ πλάγισ' ἐδῶ μέσα στὸ σπίτι ἢ χάμω στῶσε ἢ νὰ σοῦ στήσουνε κρεβάτι.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἀνέβαινε στὸ λαμπρὸ ἀνώγι, ὄχι μοναχὴ τῆς, μαζί μ' αὐτὴν πήγαιναν κι' ἄλλες, ὑπῆρ-
 600 τριες, κι' ὅταν στὸ ἀνώγι ἀνέβηκε μαζί μὲ τὶς γυναῖκες ἔκλαιγε τὸν ἀγαπητὸ τῆς ἄνδρα, τὸν Ὀδυσσεύς, ὥσπου ἡ γαλανόφθαλμη Ἀθηνα τῆς ἔβαλε στὰ βλέφαρα γλυκὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΝΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ

- Στὸν πρόδρομον ἐπλάγιασε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς·
 Ἀπὸ κάτω ἔστρωσε ἀκατέργαστο δέρμα βωδίου· κι-
 ὁπὸ πάνω πολλές προθιῆς προβάτων, ποὺ τὰ θυσιά-
 ζον οἱ μνηστῆρες. Καθὼς κοιμήθηκε, ἡ Εὐρυνόμη ἔρ-
 ριξεν ἀπάνω τοῦ κλινοσκεπάσματα. Ἐκεῖ, λοιπόν, ἐ-
 5 κοίτετο ἄγρυπνος ὁ Ὀδυσσεύς κακὰ μελετῶντας γιὰ
 τοὺς μνηστῆρες στὴν ψυχὴ τοῦ κι' ἀπὸ τὸ παλάτι ἐ-
 θγαιναν ἐκεῖνες οἱ γυναῖκες ποὺ πλάγιαζαν ἐρωτικά
 μὲ τοὺς μνηστῆρες ὅπως καὶ πρῶτα καὶ παιζογελοῦ-
 σον ἀναμεταξύ τους. Ἐκείνου ὁμως ἀγρίεψεν ἡ ψυχὴ
 10 μέσα στὰ στήθη καὶ πολλὰ μελετοῦσε στὸ νοῦ καὶ
 στὴν ψυχὴ τοῦ, ἢ νὰ δράμῃ ἀπάνω τους καὶ τὴν καθε-
 μιὰ ἀπ' αὐτὲς νὰ τὴν σκοτώσῃ ἢ νὰ τὴς ἀφήσῃ νὰ κοι-
 μηθοῦνε ἀγκαλιὰ μὲ τοὺς ὕβριστικούς μνηστῆρες γιὰ
 στερνὴ φορὰ καὶ τελευταία. Καὶ λυσσοῦσε ἀπὸ μέσα
 ἡ καρδιά τοῦ. Κι' ὅπως ὅταν ἡ σκύλα ποὺ στριφογυρ-
 νᾷ γύρω ἀπὸ τὰ τρυφερά της τὰ κουτάβια καταλάβῃ
 15 ἄνθρωπο νὰ ἔρχεται καὶ λυσσάει νὰ χυμῆξῃ ἐπάνω
 τοῦ, ἔτσι βέβαια μάνιαζε κι' αὐτοῦνοῦ ἡ καρδιά ἀπὸ
 μέσα καθὼς ἀγαναχτοῦσε γι' αὐτὲς τὶς ἀτιμίες. Τὸ
 σῆθος κτύπησε καὶ τὴν καρδιά τοῦ μὲ λόγια παρκα-
 κινούσε:

15 «Βάστα καρδιά, ἔσὺ κάποτε καὶ σκυλίσιο θεά-
μα ἔχεις βαστάξει, ἐκείνη τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ ἀκατά-
20 ἔλητος στὴ δύναμι Κύκλωψ κατάτρωγε τοὺς γενναί-
ους σου συντρόφους. Ἐσὺ τὸ ὑπόμεινες, ἕως ὅτου ἡ
σκέψι ἔξω σ' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν σπηλιά ἐνῶ θαρροῦσες
πῶς θὰ πεθάνῃς.»

25 «Ἔτσι ἔλεγε καὶ μάλωνε στὰ στήθη τὴν καρδιά του
κι' ἐκείνη πάντα ὑπάκουε καὶ τὰ ὑπόμενε ὅλα, κι' αὐ-
τὸς ἐστριφογύριζε ἀπὸ ἐδῶ κι' ἀπὸ κεῖ. Κι' ὅπως ἀπά-
νω σὲ πολλὴ φωτιά ποὺ καίει βάζει ὁ ἄνθρωπος κοι-
λιά γεμάτη λίπος κι' αἷμα καὶ τὴν γυρνᾷ ἀπὸ ἐδῶ κι'
ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πολὺ γρήγορα θέλει νὰ τὴν ψῆσῃ, ἔτσι
ἐστριφογυρνοῦσε κι' αὐτὸς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ἀπὸ
τὴν ἄλλη, καθὼς συλλογιζότανε πῶς νὰ βάλῃ πιά χέρι
ἀπάνω στοὺς ἀχρεῖους τοὺς μνηστῆρες, ἐνῶ ἦτανε μο-
ναχὸς του κι' αὐτοὶ πολλοί. Κοντὰ του ἤρθε τότε ἡ
30 Ἀθηνᾶ ἀφοῦ κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ στὸ κορμὶ
εἶχε γίνει ὁμοία μὲ γυναῖκα. Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του
στάθηκε καὶ τοῦ εἶπε:

«Γιατί πάλι μένεις ἄγρυπνος, κακόμοιρε ἀπ' ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους; Αὐτὸ ἐδῶ εἶνε τὸ σπίτι σου κι' ἐκεῖ-
νη ἡ γυναῖκα σου μέσα στὸ σπίτι, κι' ὁ γυιὸς σου, ὅ-
πως καθέννας λαχταρᾷ νὰ εἶνε τὸ παιδί του.»

Σ' αὐτὴν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς:

«Ναί, βέβαια, αὐτὰ ὅλα, θεά, πολὺ σωστὰ τὰ εἶπες.
Αὐτὸ ὅμως ἐδῶ ἡ ψυχὴ μου συλλογᾶται μέσα στὸ
μυαλό μου, μὲ τί τρόπο πιά νὰ βάλω χέρι ἐπάνω στοὺς
ἀχρεῖους τοὺς μνηστῆρες, ποῦ εἶμαι μοναχὸς κι' ἐκεῖ-
40 νοὶ πάντα εἶνε μαζεμένοι μέσα στὸ σπίτι. Ἀκόμη κι'
αὐτὸ ἐδῶ ποῦ εἶνε ἀκόμα μεγαλείτερο σκέπτομαι
μέσα στὸ μυαλό μου: Κι' ἂν τοὺς σκοτώσω μὲ τὴ βοή-
θεια τοῦ Διὸς καὶ τὴ δική σου, ποῦ θὰ ξεφύγω ὕστερα
ἐγώ; Αὐτὰ θὰ ἤθελα νὰ σκεφθῇς.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ θεά, ἡ γλαυκόφθαλμος
Ἀθηνᾶ:

45 «Κακομοίρη μου, καὶ στὸν χειρότερο σύντροφο βα-
σιζεται κανέννας, ποῦ θὰ εἶνε καὶ θνητὸς κι' ὥστε θὰ
εἶχε τόση γνώσι. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι θεά ποῦ παντοῦ καὶ

πάντα σὲ προφυλάω, σ' ὅλα σου τὰ βάσανα καὶ τοὺς
μόχθους κι' ὀλοφάνερα θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ: κι' ἂν ἀκόμα
πενήντα ὀμάδες θνητῶν ἀνθρώπων θὰ μᾶς ἐξωναν ἐ-
μᾶς τοὺς δυό, πολὺ θέλοντας μὲ τὸν πόλεμο νὰ μᾶς
50 σκοτώσουν, κι' αὐτῶν θ' ἄρπαζες ἐσὺ τὰ βῶδια καὶ
τὰ ἡμερα πρόβατα. Μόνο κοιμήσου τώρα, γιὰτ' εἶνε
στενὸν ὁρὸς νὰ φυλάῃ κανέννας ἄγρυπνος ὅλη τὴ νύχτα
καὶ γρήγορα πιά θὰ γλυτώσης ἀπὸ τὰ βάσανα.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἀπάνω στὰ βλέφαρα τοῦ χυσε ὕπνο
55 κι' αὐτὴ πάλι στὸν Ὀλύμπο ἐφθασε ἡ θαυμαστὴ θεά.

Ὅσος τὸν κρατοῦσε αὐτὸν ὁ ὕπνος ποὺ λύνει τῆς
ψυχῆς τῆς φροντίδες καὶ τοῦ κορμιοῦ τὰ μέλη, ἐϋπνη-
σε ἡ πιστὴ τοῦ ἡ γυναικίκα κι' ἐκκλαίει καθισμένη μέσα
στὸ μαλακὸ τῆς τὸ κρεβάτι. Κι' ἀφοῦ χόρτασε πιά
τὴν ψυχὴ τῆς μὲ τὸ κλάμα, στὴν Ἀρτεμίδα πρῶτ' ἀπ'
60 ὅλους προσευχήθηκε ἡ θεϊκὴ γυναικίκα:

«Ἀρτεμις, σεβαστὴ θεά, τοῦ Διὸς θυγατέρα, ἄμπο-
τε πιά νὰ ρίξης βέλος μέσα στὰ στήθη καὶ νὰ πάρης
τὴν ψυχὴ μου τώρα εὐθύς ἢ νὰ μὲ ἄρπάξῃ ἡ θύελλα
καὶ νὰ μὲ σύρῃ στοὺς σκοτεινοὺς τοῦ αἰθέρα τοὺς
δρόμους καὶ νὰ μὲ ρίξῃ στὸ στόμα τοῦ Ὠκεανοῦ ποῦ
65 γύρω στὴ γῇ κυλάει. Ὅπως ὅταν τοῦ Πανδάρου τὶς
κέρες ἄρπαξαν οἱ θύελλες ποῦ τοὺς γονεῖς τους κα-
τέστρεψαν οἱ θεοὶ κι' ἐκεῖνες ἀπέμειναν ὀρφανὲς μέσα
στὸ παλάτι κι' ἡ δοξασμένη Ἀφροδίτῃ τὶς περιποιή-
θηκε καὶ τὶς ἔτρεφε μὲ τυρὶ κι' ὀλόγλυκο μέλι καὶ μὲ
70 γλυκὸ κρασί κι' ἡ Ἥρα σ' αὐτὲς ἐχάρισε περισσότερο
ἀπ' ἄλλες τὶς γυναῖκες ὠμορφιά καὶ σκέψι, κι' ἀνάστη-
μα ὕψηλὸ τοὺς ἐχάρισεν ἡ Ἀρτεμις ἡ παρθένος κι' ἡ
Ἀφροδίτῃ τοὺς ἔμαθε τὰ ξακουστὰ ἐργόχειρα νὰ δου-
λεύουν. Κι' ὅταν ἡ θεία Ἀφροδίτῃ περπατοῦσε ἐπάνω
στὸν ὕψηλὸ τὸν Ὀλύμπο γιὰ νὰ ζητήσῃ πιά τὸν ἀν-
75 θρῶ τὸ γάμο τῶν κοριτσιῶν ἀπὸ τὸν Δία ποῦ μὲ τοὺς
κερανοὺς εὐχαριστιέται, γιὰτὶ αὐτὸς ὅλα καλὰ τὰ
γνωρίζει: τὴν καλὴ καὶ τὴν κακὴ τὴ μοῖρα τῶν θνητῶν
ἀνθρώπων, τότε οἱ Ἀρπυιὲς ἄρπαξαν τὰ κορίτσια καὶ
στὶς φριχτὲς τὰ ἔδωκαν Ἐριννύες νὰ τὶς ὑπηρετοῦνε.
Ἔτσι κι' ἐμένα νὰ ἐξαφανίσουνε ἐκεῖνοι ποῦ τοῦ Ὀ-
λύμπου κατέχουν τὰ παλάτια ἢ νὰ μὲ κτυπήσ' ἡ Ἀρ-

ἀπὸ φυσικὸ τῆς. Αὐτὴ, λοιπόν, σταμάτησε τὸ μῦλο κι' εἶπε λόγῳ σημαδιακῷ στ' ἀφεντικὸ τῆς:

«Ζεῦ, πατέρα, ποῦ καὶ στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς ἀνθρώπους βασιλεύεις, ἀλήθεια δυνατὰ βρόντησες ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ποῦ εἶνε γεμάτος ἄστρα καὶ πουθενὰ δὲν ὑπάρχει σύννεφο. Γιὰ κάποιον, βέβαια, τὸ φανέρωσες αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημάδι. Κάνε τώρα καὶ σὲ μένα τὴν κακομοίρα τὸν λόγῳ μου ὅ,τι κι' ἂν σοῦ ζητήσω. Ἄμπο-
115 τες αὐτὴ τὴν ἡμέρα γιὰ στερνὴ φορὰ καὶ τελευταία οἱ μνηστῆρες νὰ πάρουνε τὸ εὐχάριστο φαγητὸ μέσα στὸ ἀνάκτορο τοῦ Ὀδυσσεῶς, ποῦ μοῦ ἔλυσαν τὰ γόνατ' ἀπὸ τὴν κούρασι ποῦ λυώνει τὴν ψυχὴ μου νὰ τοὺς ἀλέθω ὀλημερίς, καὶ γιὰ στερνὴ φορὰ νὰ γευματίσουν.»

120 Ἔτσι εἶπε καὶ χαιρότανε γιὰ τὸν καλορρίζικο τὸν λόγῳ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς καὶ γιὰ τὴ βροντὴ τοῦ Διὸς γιατί εἶπε πιά πῶς θὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἄνομους, ποῦ τὸν ἔβλαψαν.

Κι' οἱ ἄλλες οἱ δοῦλες, μαζεμένες ἀνάμεσα στὰ ὠραιὰ δώματα τοῦ Ὀδυσσεῶς, ἔκαιαν τὴν ἀκούραστη φωτιά πάνω στὸ τζάκι. Κι' ὁ Τηλέμαχος σηκώθηκε
125 ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ὁ ἰσόθεος ἄνδρας, φόρεσε τὰ ροῦχα του καὶ γύρω στοὺς ὦμους ἔβαλε τὸ σουβλερὰ σπαθί καὶ κάτω ἀπὸ τὰ λαμπρά του πόδια ἔδεσε ὠραιὰ πέδιλα. Πῆρε καὶ τὸ δυνατὸ τὸ δόρυ ποῦ εἶχε στὴν ἄκρη σουβλά ἀπὸ μυτερὸ χαλκόν, πήγε καὶ στάθηκε στὸ κατῶφλι κι' εἶπε στὴν Εὐρύκλεια:

«Ἀγαπημένη μάννα, τὸν ξένο τὸν τιμήσατε μέσα
130 στὸ σπίτι μὲ κρεβάτι καὶ φαγητὸ ἢ ἔτσι κοίτεται χωρὶς κανέναν νὰ τὸν φροντίζῃ; Γιατὶ εἶνε τέτοια ἡ μητέρα μου, ἂν καὶ εἶνε γνωστικιά, ὅπως λάχῃ, ἄλλο νὰ τιμᾷ ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους χειρότερο, καὶ τὸν καλλίτερο τὸν διώχνει χωρὶς νὰ τὸν τιμῇ.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ συνετὴ Εὐρύκλεια:
135 «Χωρὶς αἰτία, γυιέ μου, δὲν εἶνε σωστὸ νὰ τὴν κα-
 γορηῇ. Γιατὶ ἔπινε κρασί καθισμένος, ὅσο ἤθελε ὁ ἴδιος καὶ γιὰ φαγητὸ ἔλεγε πῶς δὲν πεινοῦσε, γιατί τὸν ἐρώτησε. Ὅταν ὁμως θυμήθηκε τὸ κρεβάτι καὶ τὸν ὕπνο, ἐκείνη πρόσταξε τίς δοῦλες νὰ τοῦ στρώ-

140 σουνε κρεβάτι ἀπὸ κάτω, αὐτὸς ὁμως, σὰν κανέναν
ἐλεεινὸς καὶ ποῦ δὲν ἔχει στὸν ἥλιο μοῖρα, δὲν ἤθελε
νὰ κοιμηθῇ μέσα σὲ κλίνη καὶ σκεπάσματα, μόνο πλά-
γιασε στὸν προθάλαμο ἐπάνω σὲ βωδινὸ δέρμα ἀκα-
τέργαστο καὶ στὶς προβιὲς τῶν προβάτων· σκέπασμα
ἐμεῖς τοῦ ρίξαμε ἀπάνω του.»

145 «Ἔτσι εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος ἐβγῆκε ἀπὸ τὴν αἴθου-
σα ἔξω κρατῶντας τὸ δόρυ καὶ δυὸ λευκὰ σκυλιὰ πη-
γαίνανε μαζί του. Στὴν ἀγορὰ ἐκίνησε νὰ πάη γιὰ νὰ
βρῇ τοὺς γρήγορους Ἕλληνες. Κι' ἐκείνη τις δοῦλες
πρόσταξε, ἡ θεῖα ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες, ἡ Εὐρύ-
κλεια, τοῦ Ὀπας θυγατέρα, τοῦ γιου τοῦ Πεισινό-
ρος:

150 «Κουνηθῆτε! Ἄλλες τὸ σπίτι νὰ σαρώσετε καὶ νὰ
ρίξετε νερὸ γρήγορα κι' ἐπάνω στὰ καλοφτιαγμένα
καθίσματα ἀπλώστε τάπητες πορφυροὺς κι' ἄλλες
σφουγγίστε ὅλα τὰ τραπέζια μὲ σφουγγάρια καὶ κα-
θαρίστε τοὺς κρατῆρες καὶ τὰ διπλόκουπα ποτήρια.
Ἄλλες πηγαίνετε στὴ βρύση γιὰ νερὸ καὶ γρήγορα
ἐδῶ νὰ τὸ φέρετε. Γιατὶ δὲν θὰ εἶνε πολλὴ ὥρα οἱ
μνηστῆρες μακρὰ ἀπὸ τὸ παλάτι, μόνο θὰ ρθοῦν
πολὺ πρῶτ', γιατί' εἶνε γιορτὴ γιὰ ὅλους.»

«Ἔτσι εἶπε κι' ἐκείνες πολὺ τὴν ἄκουαν καὶ πείστη-
καν στὰ λόγια της. Εἴκοσι πήγανε στὴ βρύση μὲ τὸ
μπόλικο νερὸ κι' οἱ ἄλλες ἐκεῖ μέσα στὸ σπίτι δου-
λεύανε προσεχτικά.

160 «Ἦρθανε μέσα κι' οἱ ὑπῆρέτες τῶν μνηστήρων. Ἄλ-
λοι ἀπ' αὐτοὺς καλὰ καὶ μὲ προσοχὴ ἔστησαν ξύλα κι'
οἱ γυναῖκες γύρισαν ἀπὸ τὴ βρύση κι' ἀμέσως κατόπι
ἦρθε κι' ὁ χοιροβοσκὸς ὀδηγώντας τρεῖς ὀλόπαχους
χοίρους ποὺ ἦταν οἱ καλλίτεροι ἀπ' ὅλους. Αὐτοὺς
τοὺς ἄφησε στὴν ὥραία τὴν αὐλὴ νὰ βόσκουν κι' ὁ ἴ-
διος τοῦ Ὀδυσσέως μίλησε μὲ μαλακὰ λόγια:

165 «Ξένε, σὲ βλέπουνε ἄραγε τῶρα οἱ Ἕλληνες μὲ
καλλίτερο μάτι ἢ σὲ προσβάλλουνε μέσα στὸ ἀνά-
κτορο ὅπως καὶ πρῶτα;»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς:

170 «Ἄμποτες, Εὐμαίε, οἱ θεοὶ νᾶ ἐκδικηθοῦν γιὰ τὸ κακὸ ὅπου αὐτοὶ βρίζοντας ἄνομα ἔχουνε στὸ νοῦ τους μέσα σὲ ξένο σπίτι κι' εἶνε ὁλωσδιολοῦ ξετσιπίω-
τοι.»

175 «Ἔτσι ἐκεῖνοι τέτοια ἐλέγανε ἀναμεταξύ τους καὶ τοὺς ἐπλησίασεν ὁ Μελάνθιος, ὁ αἰγοβοσκός, φέρνον-
τας γίδες, ποὺ ὅλες τους ἦτανε οἱ καλλίτερες ἀνά-
175 μεσα στὰ κοπάδια, γεῦμα γιὰ τοὺς μν. στήρες, καὶ
δυὸ βοσκοὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν. Τὶς γίδες ἔδεσε κάτω
ἀπὸ τὴν ἡχηρὴ τὴν αἴθουσα κι' ὁ ἴδιος μίλησε στὸν
Ὀδυσσεά, πειράζοντάς τον:

180 «Ξένε, κι' ἐδῶ ἀκόμα θὰ ἐνοχλῇς τοὺς ἀνθρώπους
μέσα στὸ σπίτι ζητιανεύοντας, δὲν θὰ βγῇς ἔξω; Μοῦ
180 φαίνεται πῶς, χωρὶς ἄλλο, δὲν θὰ χωριστοῦμ' ἐμεῖς
οἱ δυὸ ἂν δὲν σοῦ τίς βρέξω, γιὰτι ἐσὺ δὲν ζητιανεύεις
ὅπως πρέπει. Κι' ἄλλοῦ ὑπάρχουνε τραπέζια καὶ φα-
γιά τῶν Ἑλλήνων.»

«Ἔτσι μίλησε καὶ σ' αὐτὸν δὲν εἶπε τίποτα ὁ πολυ-
μήχανος Ὀδυσσεύς, μόνο σωπαίνοντας κούνησε τὸ
κεφάλι του κακὰ μελετώντας ἀπὸ μέσα του.

185 Τρίτος ἦρθε σ' αὐτοὺς κατόπι ὁ Φλοῖτιος, ὁ ἀρχη-
γὸς ἀνδρῶν, στείρα γελάδα ὁδηγώντας γιὰ τοὺς μνη-
στήρες καὶ παχειὲς γίδες. Βαρκάρηδες μὲ τὴ σχεδιά
τοὺς πέρασαν ἀπ' ἀντίκρυ, ποὺ καὶ ἄλλους περνοῦν
ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ μιὰ ἀκρογιαλιά στὴν ἄλλη, ὅταν
190 πάη κανένας σ' αὐτούς. Ἔδεσαν τὰ σφαχτὰ καλὰ
190 κάτω ἀπὸ τὴν ἡχηρὴ τὴν αἴθουσα κι' ὁ ἴδιος ἐρωτοῦσε
τὸν χοιροβοσκὸ ἀφοῦ στάθηκε κοντά του:

«Ποιὸς εἶνε αὐτὸς ἐδῶ ὁ ξένος, χοιροβοσκέ, ποὺ
τώρα ἦρθε στὸ σπίτι μας; Ἀπὸ ποιоὺς ἄνδρες λέει
πῶς κατὰγεται; Ποῦ εἶνε ἡ γενιά κι' ἡ γῆ τῆς πατρί-
δος του; Ὁ κακομοίσης! Ἀλήθεια, μοιάζει στὸ κορμὶ
μὲ τὸν βασιλέα τὸ ἀφεντικό μας. Οἱ θεοὶ ὅμως ἀφα-
195 νίζουνε τοὺς πολυπλάνητους ἀνθρώπους, ὅταν καὶ γιὰ
τοὺς βασιλεῖς ἀκόμα ὑφαίνουνε δυστυχία.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τὸν χαιρέτισε μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι,
ἀφοῦ στάθηκε κοντά του. Τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε
τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

«Χαίρε, πατέρα Ξένε, ἄμποτες νᾶ σοῦ γενῇ εὐτυχία

- 200 από ἐδῶ κι' ἐμπρός. Τώρα ὅμως, βέβαια, πολλά κακὰ
 σέ κατέχουν. Ζεῦ, πατέρα, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀπὸ
 τοὺς θεοὺς πιὸ καταστρεπτικός ἀπὸ σένα. Δὲν σπλα-
 χνίζεσαι τοὺς ἄνδρες ἀφοῦ ἐσὺ ὁ ἴδιος τοὺς γεννήσης
 καὶ τοὺς ἀφίνεις νὰ πλέκονται μὲ τὴ δυστυχία καὶ
 τὶς θλίψεις ποὺ βασανίζουν. Μὲ σένα πιὸ πολὺ, καθὼς
 205 σέ κατάλαβα, μοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια, γιατί θυμή-
 θηκα τὸν Ὀδυσσεά, γιατί κι' ἐκεῖνος, μοῦ φαίνεται,
 τετοια φορῶντας κουρέλια γυρνᾷ ἀνάμεσα στοὺς ἀν-
 θρώπους, ἂν ζῇ ἀκόμα κάπου καὶ βλέπει τὸ φῶς τοῦ
 ἡλίου. Κι' ἂν πάλι ἐπέθανε καὶ βρίσκεται μέσα στὰ
 δῶματα τοῦ Ἀδῆ, τότε ἀλλοίμονο σέ μένα ἂν μοῦ
 210 χάθῃ. κε ὁ ἄφογος Ὀδυσσεὺς ποὺ μέσα στὶς γελάδες
 μ' ἔβαλε ἀπὸ τόσο δά παιδάκι μέσα στῆς Κεφαλονιάς
 τῇ γῶρα. Τώρα οἱ ἀγελάδες γίνονται ἀμέτρητες καὶ
 μὲ κανέναν τρόπο μ' ἄλλον βοσκὸ ἔτσι θὰ πρόκοβε ἡ
 γενιὰ τῶν βωδίων μὲ τὰ πλατεῖα τὰ μέτωπα. Αὐτὲς
 ὅμως, ἄλλοι μὲ προστάζουνε νὰ τοὺς τὶς πηγαίνω γιὰ
 νὰ τὶς τρῶνε καὶ δὲν σκοτίζονται διόλου γιὰ τὸ γυιό
 215 τοῦ μέσα στὸ παλάτι, οὔτε φοβοῦνται τιμωρία ἀπὸ
 τοὺς θεοὺς, γιατί πολὺ τὸ θέλουν πιά νὰ μοιραστοῦνε
 τὸ ὑπάρχοντα τοῦ ἀφεντικοῦ ποὺ πολὺ καιρὸ λείπει
 στὸ ξένα. Ἡ ψυχὴ μου ὅμως μέσα στ' ἀγαπητὰ μου
 στήθη σ' αὐτὸ ἐδῶ πολὺ στριφογυρίζει, πῶς εἶνε πα-
 ραπολὺ ἄσχημο πρᾶγμα ἐνῶ ζῇ ὁ γυιὸς τοῦ νὰ πάω
 σ' ἄλλων ἀνθρώπων τόπο καὶ νὰ πάω μ' αὐτὲς τὶς γε-
 220 λάδες σὲ ἀνθρώπους ξένους, χειρότερ' ὅμως εἶνε πάλι
 ἐδῶ νὰ μένω καὶ νὰ ὑποφέρω βέβαια, βοσκὸς σὲ ξένες
 ἀγελάδες. Κι' ἀπὸ καιρὸ θὲ νᾶφευγα νὰ πῆγαινα σὲ
 κανέναν ἄλλο ἀπὸ τοὺς γενναίους βασιλεῖς, γιατί
 αὐτὰ πιά δὲν ὑποφέρονται. Ἀκόμη ὅμως φαντάζουμαι
 225 ἐκεῖνον τὸν δυστυχισμένο μήπως ἐρθῇ ἀπὸ καμμιά με-
 ριά καὶ σκορπίσῃ τοὺς μνηστήρες ἀνάμεσα στὸ πα-
 λάτι.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀ-
 δυσσεὺς:

«Βουκόλε, ἐπεὶ δὲν φαίνεσαι ἄνδρας κακός, οὔτε
 ἄμυσλος κι' ὁ ἴδιος ξέρω ὅτι φρόνιμες ἔχεις σκέψεις,
 γι' αὐτὸ θὰ σοῦ πῶ καὶ θὰ ὀρκισθῶ μέγαν ὄρκο.

- 230 "Ας εἶνε τώρα μάρτυρας πρῶτα ὁ Ζεὺς ἀπὸ τοὺς θε-
οὺς καὶ τὸ τραπέζι τῆς φιλοξενίας κι' ἡ φωτιά μέσα
στὸ τζάκι τοῦ Ὀδυσσεύς ὅπου φτάνω. Ἀκόμα ἐσὺ
ἐδῶ θὰ βρίσκεσαι πὺν θὰ ρθῇ σπίτι τοῦ Ὀδυσσεύς
καὶ μὲ τὰ δικά σου τὰ μάτια θὰ ἰδῇς, ἂν θέλῃς, νὰ
σκοτώνονται οἱ μνηστῆρες, πὺν ὅλους ἐδῶ τοὺς τυ-
ραννοῦνε.»
- 235 Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ ἐπιστάτης τῶν βουκόλων:
«Ἄμποτες, ξένε, ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου νὰ κάνῃ αὐτὸ
πὺν λὲς καὶ τότε θὰ μάθαινες τί ἀξίζει ἡ δύναμι καὶ
τὰ χέρια τὰ δικά μου!»
- Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Εὐμαῖος σ' ὅλους τοὺς θεοὺς προσευ-
χῆθηκε νὰ γυρίσῃ ὁ συνेतὸς Ὀδυσσεὺς στὸ σπίτι τοῦ.
- 240 "Εἶσι αὐτοὶ τέτοια ἐλέγανε ἀναμεταξύ τους. Κι'
οἱ μνηστῆρες, βέβαια, ἐτοίμαζαν θάνατο καὶ χαμὰ
γιά τὸν Τηλέμαχο. Σ' αὐτοὺς ὅμως ἦρθε γρουσουζικο
ὄρνιο, κακὸς οἰωνός, ἀेतὸς πὺν ψηλὰ πετάει καὶ
κρατοῦσε στὰ νύχια περιστέρα. Καὶ σ' αὐτοὺς ἐμί-
λησε ὁ Ἀμφίνομος καὶ εἶπε:
- 245 «Ἀγαπητοί, δὲν θὰ μᾶς ἐβγῇ πέρα αὐτὴ ἡ σκέψι,
ὁ σκοτωμὸς τοῦ Τηλεμάχου, μονάχα στὸ τραπέζι ἂς
ἔχουμε τὸ νοῦ μας.»
- "Εἶτο' εἶπε ὁ Ἀμφίνομος καὶ σ' αὐτοὺς ἄρесе ὁ λό-
γος, κι' ἀφοῦ πήγανε στ' ἀνάκτορα τοῦ θεοῦ Ὀδυσ-
σεύς τις χλαῖνες κάτω βάλανε στὰ καθίσματα καὶ
στοὺς θρόνους κι' αὐτοὶ σφάζανε μεγάλα πρόβατα
- 250 καὶ παχειὲς γίδες, ἔσφαζαν κι' ὀλόπαχους χοίρους
κι' ἀγελάδα ἀπὸ τὸ κοπάδι. Κι' ἀφοῦ εὐθύς τὰ σπλά-
χνα ἐψῆσανε τὰ ἐμοίραζαν καὶ μέσα σὲ κρατῆρες
ἀνακάτευαν τὸ κρασί. Τὰ κύπελλα τὰ ἐμοίρασε ὁ
χοιροβοσκός, ψωμί τοὺς ἐμοίρασε ὁ Φιλοίνιος, ὁ ἄρ-
χηγὸς ἀνδρῶν, μέσα σὲ ὠραῖα καλάθια καὶ τὸ κρασί
- 255 ὁ Μελάνθιος ἐκερνοῦσε. Κι' ἐκεῖνοι στὰ ἔτοιμα φα-
γητά, πὺν ἦτανε μπροστά τους, ἀπλώναν τὰ χέρια.
Κι' ὁ Τηλέμαχος, μὲ πονηριὰ στὴ σκέψι, ἔβαλε τὸν
Ὀδυσσεά μέσα στὴ στερεὰ φτιαγμένη αἶθουσα, κον-
τὰ στὸ πέτρινο κατῶφλι, ἀφοῦ κοντὰ τοῦ ἔβαλε ἓνα
παληόσκαμνο κι' ἓνα μικρὸ τραπέζι. Ἐβαλε κοντὰ
- 260 τοῦ μερίδ' ἀπὸ τὰ σπλάχνα καὶ κρασί τοῦ ἔχυσε μέ-

σα σὲ χρυσὸ ποτῆρι καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἐδῶ τώρα νὰ κάθесαι πίνοντας κρασί ἀνάμεσα
στοὺς ἄνδρες καὶ τὰ πειραχτικὰ τὰ λόγια καὶ τὰ
χέρια ὅλων τῶν μνηστήρων ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ τὰ συγ-
κρατήσω, γιατί δὲν εἶνε διόλου δημόσιο αὐτὸ ἐδῶ
τὸ σπίτι, μόνο εἶνε τοῦ Ὀδυσσέως καὶ γιὰ μένα τὸ
265 ἀπόχτησεν ἐκεῖνος. Κι' ἐσεῖς, μνηστῆρες, συγκρατᾶτε
τῆς βρισιᾶς τὴν ἐπιθυμία καὶ τῶν χειρῶν γιὰ νὰ μὴ
σηκώθῃ καμμιὰ λογομαχία καὶ φιλονικία.»

«Ἔτσ' εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ἔμπηξαν τὰ δόντια τους
στὰ χεῖλια κι' ἐθαύμαζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἐμί-
λησε μὲ θάρρος. Σ' αὐτοὺς ὁ Ἀντίνοος ἐμίλησε, ὁ
270 γιὸς τοῦ Εὐπείθους:

«Ἄν καὶ εἶνε βαρὺς, ἅς τὸν δεχτοῦμε, Ἕλληνες,
τὸν λόγο τοῦ Τηλεμάχου. Πολὺ ἀπειλητικὰ μᾶς ὁμι-
λεῖ, γιατί δὲν μᾶς ἄφησε, βλέπετε, ὁ γιὸς τοῦ Κρό-
νου, ὁ Ζεὺς. Ἀλλοιῶτικά, θὰ τὸν εἶχαμε παύσει νὰ
φοβερίζῃ μέσα στοῦ παλάτι κι' ἅς ἔχῃ κι' ὑψηλὴ
φωνὴ ὅταν μιλάῃ.»

275 «Ἔτσ' εἶπε ὁ Ἀντίνοος, ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἔδωσε
καμμιὰ σημασία στὰ λόγια του. Κι' οἱ κήρυκες μέσα
στὴν πόλι τελοῦσαν τὴν ἱερὴ τῶν θεῶν ἐκατόμβη.
Μαζεύτηκαν κάτω ἀπὸ τὸ σκιερὸ δάσος τοῦ Ἀπόλ-
λωνος ποὺ μακρὰ ρίχνει τὰ βέλη, οἱ Ἕλληνες ποὺ
ἔχουνε μακρὰ μαλλιά στοῦ κεφάλι.

Κι' ἐκεῖνοι, ἀφοῦ ἔψησαν καὶ τ' ἄλλα τὰ κρέατα
280 τὰ ἐκλεκτὰ καὶ τὰ τράβηξαν ἀπ' τὴ φωτιά, ἐμοίρα-
σαν σὲ μερίδες κι' ἔτρωγαν τὸ θαυμαστὸ συμπόσιο.
Ἔβαλαν μερίδα πλάϊ στὸν Ὀδυσσεά οἱ ὑπῆρέται ὁ-
λόκληρη, ὅπως κι' οἱ ἴδιοι ἐπῆραν, γιατί ἔτσι τοὺς
ἐπρόσταξε ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς ὁ γιὸς τοῦ
θεοῦ Ὀδυσσέως.

Τοὺς αὐθάδεις ὅμως μνηστῆρες δὲν τοὺς ἄφινε
285 διόλου ἢ Ἀθηνᾶ νὰ συγκρατηθοῦν ἀπὸ τὴν προσβολή
ποὺ τὴν ψυχὴ πληγώνει γιὰ νὰ μῆ πιὸ βαθειὰ ἢ λύ-
πη στὴν καρδιά τοῦ Ὀδυσσέως, τοῦ γιου τοῦ Λαέρ-
του. Ἦτανε ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες κάποιος ἄν-
δρας ἄδικος κι' ἄνομος, ποὺ τὸν ἐλέγανε Κτήσιππο

καὶ κατοικοῦσε στὴ Σάμῃ. Αὐτός, ἔχοντας πεποιθήσι
 290 στὰ ἀξιοθαύμαστα χτήματά του, ζητοῦσε γυναῖκα
 του τὴν σύζυγο τοῦ Ὀδυσσέως, ποὺ ελεῖπε πολὺ και-
 ρὸ στὰ ξένα. Αὐτός, λοιπόν, εἶπε στοὺς ἀδιάντρο-
 πους μνηστῆρες:

«Ἀκοῦστε με, περήφανοι μνηστῆρες, κάτι νὰ πῶ.
 Ἔχει ἀπὸ ὥρα μερίδα ὁ ξένος, ὅση κι' ὁ καθένας
 ἀπὸ μᾶς, κι' ἔτσι εἶνε σωστό, γιατί δὲν εἶνε καλὸ,
 295 οὔτε δίκαιο νὰ στερῇ κανένας τοὺς ξένους τοῦ Τηλε-
 μάχου, ὅποιος κι' ἂν ἔρθῃ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι.
 Ἄς τοῦ δώσω ὅμως κι' ἐγὼ δῶρο φιλοξενίας γιὰ νὰ
 τὸ χάριση κι' αὐτὸς γιὰ ἀμοιβὴ εἶτε στὴ γυναῖκα
 ποὺ θὰ τὸν λούσῃ ἢ σὲ ἄλλονε κανένα ἀπὸ τοὺς δού-
 λους, ποὺ βρίσκονται ἀνάμεσα στ' ἀνάκτορα τοῦ
 σείου Ὀδυσσέως.»

Ἄφου ἔτσι εἶπε τοῦ πέταξε πόδι βωδιοῦ μὲ τὸ πα-
 300 χύ του χέρι, παίρνοντάς το ἀπὸ τὸ καλάθι ὅπου βρι-
 σκότανε. Ξέφυγε ὁ Ὀδυσσεὺς τὸ χτύπημα, γέρνοντας
 λίγο τὸ κεφάλι καὶ γέλασε παρὰπολὺ μέσα στὴν ψυ-
 χή του, κι' ἐκεῖνο χτύπησε τὸν καλοχτισμένο τοῖχο.
 Τὸν Κτήσιππο ἀμέσως μάλωσε ὁ Τηλέμαχος καὶ τοῦ
 εἶπε:

«Κτήσιππε, πολὺ πιὸ καλὰ ἔγιν' ἔτσι γιὰ τὴν ψυχὴ
 σου ποὺ δὲν ἔχτύπησες τὸν ξένο κι' ἔτσι κι' ἐσὺ ὁ ἴδιος
 305 ἐγλύτωσες ἀπὸ κτύπημα. Γιατί, μὰ τὴν ἀλήθεια, στὰ
 στήθῃ θὰ σ' ἐκτύπαγα μὲ τὸ σουθλερὸ τὸ δόρυ, κι'
 ἐντὶ γιὰ γάμους τὴν ταφὴ θὰ σοῦ ἐτοίμαζε ὁ πατέρας
 σου ἐδῶ. Γι' αὐτὸ ἄς μὴ δείχνῃ πιά κανεὶς ἄπρεπα
 310 φερσίματα μέσα στὸ σπίτι μου, γιατί ὅλα πιά τὰ κα-
 ταλαθαίνω καὶ τὰ ξέρω, καὶ τὰ σωστὰ καὶ τ' ἄσκη-
 μα. Πρὶν ὅμως ἤμουν μικρὸ παιδί. Αὐτὰ ὅμως τὰ ὑ-
 ποφέρουμε ἀκόμα βλέποντάς τα, καὶ τὰ πρόβατα ποὺ
 σφάζονται καὶ τὸ κρασί ποὺ πίνεται καὶ τὸ ψωμὶ ποὺ
 τρώγεται, γιὰτ' εἶνε δύσκολο ἓνας νὰ ἐμποδίσῃ πολ-
 λούς. Πάψτε ὅμως πιά νὰ σκέπτεσθε ἐχθρικά καὶ νὰ
 315 μοῦ κάνετε κακὸ. Κι' ἂν λαχταρᾶτε πιά κι' ἐμένα τὸν
 ἴδιο νὰ σκοτώσετε μὲ τὸ χάλκινο σπαθὶ κι' αὐτὸ θὰ
 τὸ ἐπροτιμοῦσα, γιατί θὰ ἦτανε πάντοτε καλλίτερα
 νὰ πεθάνω παρὰ νὰ βλέπω βέβαια πάντοτε τέτοια

ἀπρεπα πράγματα, καὶ τοὺς ξένους νὰ τοὺς κακο-
ταχειρίζετε καὶ τίς δοῦλες τίς γυναῖκες ἐδῶ κι' ἐν-
νὰ τίς σέρνετε ἀδιάντροπα μέσα στ' ὠραῖο παλάτι.
320 "Ετο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι ἐσώπασαν εὐθὺς καὶ δ-
μιλοῦσαν. "Υστερ' ἀπὸ ὦρα εἶπε ὁ Ἀγέλαος, ὁ γυι-
τοῦ Δαμάστορος:

«Ἀγαπητοί, δὲν θὰ μπορούσε, βέβαια, κανενὸς
τοῦ κακοφανῆ γιὰ τὸν δίκαιο λόγο ποὺ εἶπε κι' οὐ-
μ' ἐνάντια λόγια νὰ τὸν προσβάλῃ. Μὴ κακομεταχει-
ρίζετε, λοιπόν, διόλου πιά οὔτε τὸν ξένο, οὔτε ἄλλ-
325 κανέναν ἀπὸ τοὺς δούλους ποὺ βρίσκονται ἀνάμει-
στ' ἀνάκτορα τοῦ θεῖου Ὀδυσσέως. Καὶ στὸν Τηλέ-
μαχος ἐγὼ καὶ στὴ μητέρα του θὰ πῶ καλὸ λόγο, π-
ἐλπίζω ν' ἀρέσῃ στὴν καρδιά καὶ τῶν δύο. "Ὅσο ἐ-
πιζε ἡ ψυχὴ σας μέσα στὰ στήθη πῶς θὰ γυρνοῦ
ὁ συνετὸς Ὀδυσσεὺς στὸ σπίτι του, δὲν ἦτανε νὰ τ-
330 κακοφανῇ κανενὸς νὰ περιμένετε καὶ νὰ κρατᾶ
τοὺς μνηστῆρες μέσα στὸ παλάτι, γιατί αὐτὸ θὰ
τανε καλλίτερο νὰ γυρνοῦσε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πῖς
ἐπιστρέφοντας νὰ ἔφτανε στὸ σπίτι του. Τώρα ὅμι-
λιά εἶνε ὀλοφάνερο αὐτὸ ἐδῶ, πῶς δὲν ὑπάρχει π-
ἐλπίδα γυρισμοῦ γι' αὐτόν. Σύρε, λοιπόν, κάτσε κε-
τὰ στὴ μητέρα σου καὶ πές της τα καθαρὰ, νὰ πο-
τρευθῇ μ' ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα ποὺ εἶνε ὁ καλλίτερος
335 καὶ τὰ περισσότερα δῶρα θὰ τῆς πρόσφερνε, ἔτ-
καὶ σὺ χαίροντας ν' ἀπολαύσῃς τὰ πατρικά σου ὅ-
τρώγοντας καὶ πίνοντας κι' ἐκεῖνη ἄς περιποιητ-
ᾶλλου τὸ σπίτι.»

Σ' αὐτόν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Σοῦ ὀρκίζομαι στὸν Δία, Ἀγέλαε, καὶ στίς θῷ-
340 ψεις τοῦ πατέρα μου, ποὺ κάπου μακριὰ ἀπὸ τὴν
θάκη ἢ ἐχάθηκε ἢ περιπλανιέται, δὲν χασομερῶ δι-
λου τὸν γάμο τῆς μητέρας μου, μόνο τὴν παρακι-
νὰ παντρευθῇ μ' ὅποιον θέλει, ἀκόμα καὶ μπόλι
τῆς χαρίζω δῶρα. Ντρέπομαι ὅμως μὲ τὴ βία χωρ-
αὐτὴ νὰ θέλῃ νὰ τὴν ἀγκαλιάσω μὲ λόγια νὰ φύ-
ἀπὸ τὸ παλάτι. Ὁ θεὸς αὐτὸ νὰ μὴν τὸ δώσῃ.»
345 "Ετο' εἶπε ὁ Τηλέμαχος καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ
σβυστο γέλοιο ἐσήκωσε ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες

καὶ σάστισε τὶς σκέψεις τους. Κι' αὐτοὶ σὰν χαῖροι ἐ-
γελοῦσαν ὀλοένα, ἔτρωγαν κρέατα ματωμένα, τὰ μά-
τια τους ἦτανε γεμᾶτα δάκρυα καὶ γοερὸ θρῆνον ἐ-
50 πρόβλεπε ἡ ψυχὴ τους. Σ' αὐτοὺς, λοιπόν, εἶπε ὁ θεό-
μορφος Θεοκλύμενος:

«Ἐλεεινοί! τί κακὸ εἶν' αὐτὸ ποῦ ἐπάθατε; Σκο-
τάδι ἔχει πλακώσει τὶς κεφαλές, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ
γόνυτά σας κάτω, θρῆνος σὰς ἔπιασε καὶ τὰ μάγου-
λά σας ἐγέμισαν δάκρυα, οἱ τοῖχοι καὶ οἱ ὥραιοι
στύλοι στάζουν αἷμα, γεμᾶτα εἶνε τὰ πρόθυρα κι' ἡ
55 αὐλὴ ἀπὸ φαντάσματα ποῦ μέσα στὸ σκοτάδι τρα-
βοῦν γιὰ τὸν κάτω κόσμο κι' ὁ ἥλιος ἐχάθηκε ἀπὸ
τὸν οὐρανὸ κι' ἄσκημο ἐπλάκωσε σκοτάδι.»

Ἔτο' εἶπε κι' ὅλοι τους ἔσκασαν στὰ γέλοια μ' αὐ-
τόν. Σ' αὐτοὺς ἄρχισε νὰ μιλᾷ ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γυιὸς
τοῦ Πολύβου:

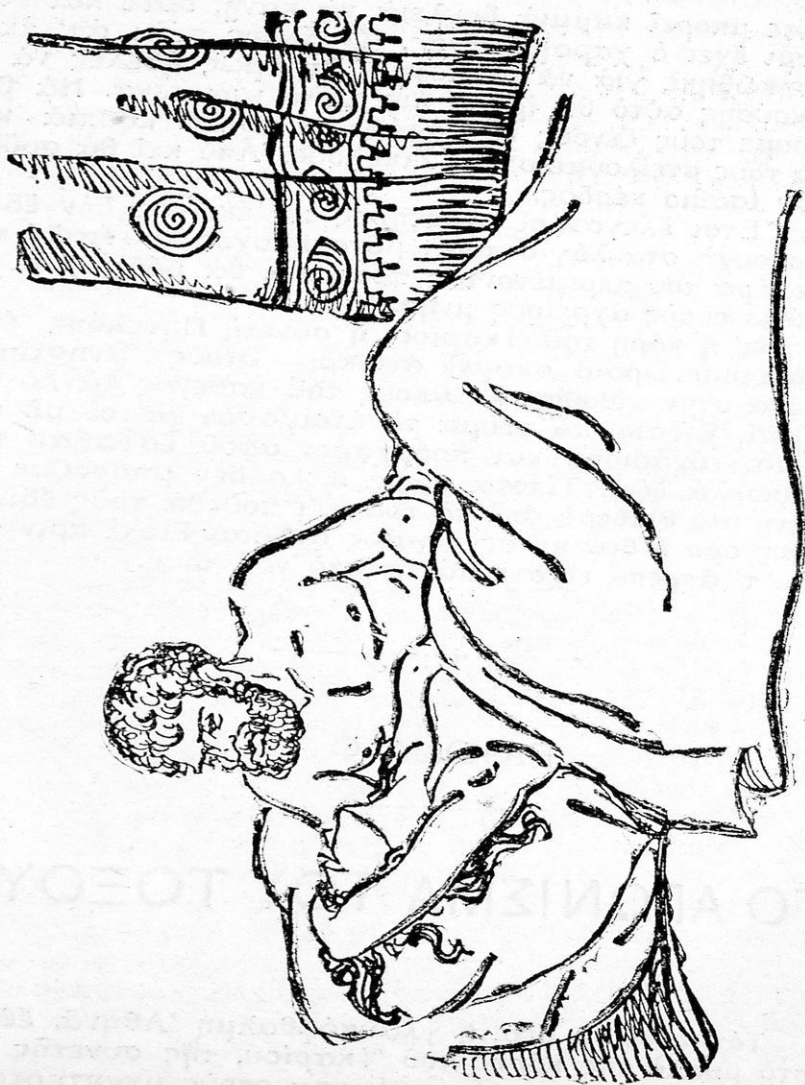
60 «Τρελλάθηκε ὁ ξένος ὁ νεοφερμένος ἀπὸ ἄλλη χώ-
ρα. Ἀμέσως ὅμως, παιδιά, ὀδηγήστε τον ἔξω νὰ φύ-
γῃ κι' ἄς πάῃ στὴν ἀγορά, ἀφοῦ ἐδῶ τοῦ φαίνεται
πὼς εἶνε νύχτα.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος:

65 «Εὐρύμαχε, δὲν σὲ παρακινῶ νὰ μοῦ δώσης ὁδη-
γούς. Ἐχῶ μάτια καὶ αὐτιά καὶ δυὸ ποδάρια καὶ νοῦ
μέσα στὰ στήθη μου φτιαγμένο, διόλου ἀξιοκατα-
φρόνητο. Μὲ αὐτὰ θὰ βγῶ ἔξω γιὰτὶ καταλαβαίνω
πὼς θὰ σὰς εὕρῃ συμφορά. Ἀπ' αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ
γλυτώσῃ, οὔτε νὰ ξεφύγῃ μακριὰ κανέννας ἀπὸ τοὺς
μνηστῆρες, ὅπου μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ ἰσόθεου Ὁ-
70 δυσσέως ὅλο τὰ παράνομα ἐπιχειρῆτε βρίζοντας
τοὺς ἀνθρώπους.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἐβγήκε ἔξω ἀπὸ τὰ καλοκατοικημέ-
να ἀνάκτορα κι' ἐπῆγε στὸν Πείραιο ποῦ μὲ προθυ-
μία τὸν ἐδέχθη. Κι' οἱ μνηστῆρες ἐκύτταζαν ὁ ἓνας
τὸν ἄλλον κι' ἐπείραζαν τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν ἐκο-
75 ροΐδευαν γιὰ τοὺς ξένους του. Κι' αὐτὸ ἐδῶ εἶπε κά-
ποιος ἀπὸ τοὺς αὐθάδεις νέους:

«Τηλέμαχε, κανέννας ἄλλος δὲν ἐστάθηκε πιὸ ἄτυ-
χος στοὺς ξένους του. Γιὰ κύττα χάλια τοῦτον ἐδῶ
τὸν ψόφιο τὸν ἀλήτη, ὅλο φαί ζητάει καὶ κρασί κι'

Ο Όδυσσεύς μετά της Πηνελόπης επί της συζυγικής κλινής ἀφιγείται τὰς εἰκοσάτεις περιπέτειάς του.

οὔτε μπορεῖ καμμιὰ δουλειὰ νὰ κάνῃ, οὔτε καὶ δύ-
 380 ναμὶ ἔχει ὁ χαρὰμοφαγᾶς. Ὁ ἄλλος πάλι ἀπ' ἐκεῖ,
 ἐσηκώθηκε γιὰ νὰ μαντέψῃ. "Ὁ ὅμως ἤθελες νὰ μ'
 ἀκούσης αὐτὸ θὰ ἦτανε πιὸ καλὸ γιὰ σένα. Νὰ βάλ-
 λουμε τοὺς ξένους σὲ καράβι μὲ πολλὰ κουπιὰ καὶ
 νὰ τοὺς στείλουμε στοὺς Σικελούς. Ἀπὸ κεῖ θὰ σοῦδι-
 ναν ἰσάξιο κέρδος.»

Ἔτσι ἔλεγαν οἱ μνηστῆρες κι' ἐκεῖνος δὲν ἔδινε
 385 προσοχὴ στὰ λόγια τους, μόνο ἥσυχος ἐκύτταζε τὸν
 πατέρα του περιμένοντας πότε πιά θὰ βάλῃ χέρι ἀ-
 πάνω στοὺς ἀχρεῖους μνηστῆρες.

Κι' ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου, ἡ συνετὴ Πηνελόπη, ἐτο-
 ποθέτησε ὠραῖο σκαμνὶ ἀντίκρυ στοὺς μνηστῆρες
 390 μέσα στὴν αἴθουσα κι' ἄκουε τοῦ καθενὸς τὰ λόγια.
 Γιατί, βέβαια, τὸ γεῦμα τὸ ἐτοίμασαν αὐτοὶ μὲ γέ-
 λοια, εὐχάριστο καὶ πρόσχαρο, ἀφοῦ ἔσφαξαν πα-
 ραπολλὰ ζῶα. Τίποτα ὅμως ἄλλο δὲν μπορούσε νὰ
 γίνῃ πιὸ θλιβερὸ ἀπὸ τὸ τραπέζι ποὺ θὰ τοὺς ἔδιναν
 γρήγορα ἡ θεὰ κι' ὁ γενναῖος ἄνδρας. Γιατὶ πρὶν αὐ-
 τοὶ τ' ἄπρεπα εἶχανε πάντα στὸ νοῦ τους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ

ΤΟ ΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΟΥ ΤΟΞΟΥ

Τότ' εὐθύς ἡ θεὰ, ἡ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ, ἔβαλε
 στὸ μυαλὸ τῆς κόρης τοῦ Ἰκαρίου, τῆς συνετῆς Πη-
 νελόπης, νὰ προκηρύξῃ ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες τὸ
 τόξο καὶ τὸ λευκὸ τὸ σίδερο μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ

- Ὀδυσσέως, ἀγώνισμα γιὰ νὰ γίνη ἡ ἀρχὴ τοῦ φόνου.
- 5 Στὴ σκάλα ἀνέβηκε τὴν ὕψηλὴ τοῦ σπιτιοῦ τῆς κι' ἐπῆρε ὤμορφα γυρισμένο χάλκινο ὠραῖο κλειδί μὲ το παχύ τῆς χέρι, καὶ τὸ χεροῦλι τοῦ ἦτανε φτιαγμένο ἀπὸ ἐλεφαντόδοντα. Ἐκίνησε στὸν τελευταῖο θάλαμο νὰ πάῃ μαζί μὲ τὶς ὑπηρετρίες τὶς γυναῖκες,
- 10 ἐκεῖ ποὺ βρισκόντουσαν τὰ κειμήλια τοῦ βασιλέως, χαλκὸς καὶ χρυσάφι καὶ καλοδουλεμένο σίδερο. Ἐκεῖ ἦτανε τοποθετημένο καὶ τόξο ποὺ πρὸς τὰ πίσω τεντώνεται καὶ φαρέτρα, θήκη γιὰ τὰ βέλη, καὶ μέσα σ' αὐτὴν ἦσαν βέλη πολλά, ποὺ στεναγμοὺς χαρίζουν, δῶρα ποὺ τοῦ ἔδωσε στὴ Λακεδαίμονα ποὺ τὸν ἀντάμωσε ὁ ξένος τοῦ ὁ φίλος Ἴφιτος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐρύτου, ὁμοῖος μὲ τοὺς ἀθανάτους. Μέσα στὴ Μεσσήνη ἀνταμωθήκανε, στὸ σπίτι τοῦ γνωστικοῦ Ὀρτιλόχου. Γιὰ χρέος πῆγε ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς ποὺ τοῦ χρωστοῦσε ὁ τόπος ὅλος, γιατί Μεσσήνιοι ἄνδρες πήραν ἀπὸ τὴν Ἰθάκῃ, μέσα στὰ καράβια μὲ τὰ πολλὰ κουπιά, τρακόσια πρόβατα καὶ βοσκούς. Γι' αὐτὰ
- 20 πῆγε τόσο μακρυνὸ ταξεῖδι ὁ Ὀδυσσεὺς, νεώτατος ἀκόμα, γιατί τὸν ἔστειλε ἀντιπρόσωπο ὁ πατέρας τοῦ κι' οἱ ἄλλοι οἱ γέροντες. Κι' ὁ Ἴφιτος πάλι ἐξήτουσε ἐκεῖ δώδεκα φοράδες τοῦ ποὺ τοῦ εἶχανε χαθῇ κι' εἶχανε ἀπὸ κάτω τοὺς γεννημένα καὶ τὰ μουλάρια τοὺς ποὺ στὴ δουλειὰ βαστοῦνε. Αὐτὲς οἱ φοράδες ἔγιναν κατόπι αἰτία νὰ σκοτωθῇ ὁ Ἴφιτος καὶ
- 25 νὰ βρῇ τὸ μαῦρο ριζικὸ τοῦ, ὅταν ἐφθασε πιά στὸν γυιὸ τοῦ Διὸς, τὸν γενναῖοψυχον ἄνδρα, τὸν Ἡρακλῆ, ποὺ γνώριζε τὰ μεγάλα νὰ κατορθῶνῃ, ποὺ ἂν καὶ τὸν φιλοξενοῦσε, τὸν ἐσκότωσε μέσα στὸ σπίτι τοῦ, ὁ ἄνομος, κι' οὔτε τῶν θεῶν τὴν τιμωρία ἐφοβήθηκε, οὔτε τὸ τραπέζι ἐσεβάστηκε ποὺ τοῦ εἶχε στρώσει κι'
- 30 ἔπειτα τὸν ἐσκότωσε κι' ἐκράτησε τὶς φοράδες μὲ τὰ δυνατὰ τὰ νύχια μέσα στ' ἀνάκτορά του. Αὐτὲς, λοιπόν, ζητώντας ἀντάμωσε τὸν Ὀδυσσέα καὶ τοῦ χάρισε τὸ τόξο, ποὺ προτιήτερα, φαίνεται, τὸ κρατοῦσε ὁ δυνατὸς ὁ Εὐρυτος καὶ στὸ γυιὸ τοῦ τὸ ἄφησε πεθαίνοντας μέσα στὸ ὕψηλό του παλάτι. Σ' αὐτὸν πάλι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρισε σουβλερὸ σπαθὶ καὶ δυνατό

- 35 δόρυ γιὰ ἀρχὴ στοργικῆς φιλοξενίας, κι' οὐδ' ἐγνω-
ρίστηκαν οἱ δυὸ ἀναμεταξύ τους σὲ τραπέζι, γιὰτὶ
πρῶτητερα ἐσκότωσε ὁ γυιὸς τοῦ Διὸς τὸν Ἴφιτο,
τὸν γυιὸ τοῦ Εὐρύτου, ποὺ ἦτανε ὁμοιος μὲ τοὺς α-
θανάτους, κι' ἔδωσε στὸν Ὀδυσσεὺς τὸ τόξο. Αὐτὸ ὁ-
μῶς ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς δὲν τὸ ἔπαιρνε ποτὲ μαζὶ τοῦ
ὅταν ἔφευγε στὸν πόλεμο ἀπάνω στὰ μαῦρα πλοῖα,
40 μόνον ἔμεν' ἐκεῖ μέσα στὸ παλάτι γιὰ ἀνάμνησι ἀγα-
πητοῦ ξένου, τὸ ἐφοροῦσε ὁμῶς ὅταν ἦτανε στὸν τό-
πο του. Κι' ὅταν ἔφθασε πιά μέσα σ' αὐτὸ τὸν θάλαμο
ἢ θεϊκιὰ γυναικί, ἀνέθηκε τὸ δρυῖνο κατῶφλι, ποὺ
κάποτε μὲ τέχνη πολλὴ τὸ ἐπελέκησε ὁ ξυλουργὸς
καὶ μὲ τὴ στάθμη τὸ ἴσιωνε καὶ τοῦ ἐφάρμοσε τίς
45 παραστάτες καὶ λαμπρὲς τοῦ ἔβαλε ἀπὸ πάνω θύρες,
γρήγορα ἐκείνη ἔλυσε τὸ λουρὶ ἀπὸ τὸ χέρι τῆς θύ-
ρας κι' ἔβαλε μέσα τὸ κλειδὶ καὶ πρὸς τὰ πίσω ἐ-
σκειύνησε τοὺς σῦρτες ἀπὸ τίς θύρες καθὼς ἐκύτ-
ταζε μὲ προσοχὴ μπροστὰ της. Κι' οἱ θύρες ἐβόγγη-
σαν σὰν ταῦρος ποὺ βόσκει στὸ λειβάδι, τόσο ἐβούϊ-
σαν τὰ λαμπρὰ θυρόφυλλα ὅταν τὰ ἐχτύπησε τὸ
50 κλειδὶ κι' ἀμέσως ἀνοιξαν μπροστὰ της. Κι' ἐκείνη
ἀνέθηκε σὲ μιὰν ὑψηλὴ σανίδα. Ἐκεῖ ἦτανε στὴ γραμ-
μὴ κιθῶτια ποὺ εἶχανε μέσα τους τοποθετημένα τὰ
μοσχομυρισμένα ροῦχα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἄπλωσε κι' ἐξε-
κρέμασε ἀπὸ τὸ καρφὶ τὸ τόξο μὲ τὴ θήκη του ποὺ
τὸ ἐκλείε μέσα, ὁλόλαμπρη. Ἐκατσε κάτω ἐκεῖ καὶ
55 τ' ἀκούμπησε στὰ γόνατά της, ἔκλαιγε πολὺ φωνα-
χτὰ κι' ἀπὸ τὴ θήκη ἔβγαλε τοῦ βασιλέως τὸ τόξο.
Κι' ἀφοῦ πιά ἐχόρτασε τὸ γοερὸ πολὺ κλάμα, ἐκίνη-
σε νὰ πάη στὴν αἶθουσα πρὸς τοὺς περὶφάνους μνη-
στήρες, τὸ τόξο κρατῶντας στὰ χέρια της ποὺ πρὸς
τὰ πίσω τεντώνεται καὶ τὴ φαρέτρα, θήκη γιὰ βέλη
60 καὶ μέσα σ' αὐτὴν ἦτανε βέλη πολλὰ ποὺ στεναγμοὺς
χαρίζουν. Μαζὶ μ' αὐτὴν οἱ ὑπηρέτριες ἔφερναν μιὰ
θήκη, ποὺ ἦτανε μέσα πολὺ σίδερο καὶ χαλκός, ὅπλα
τοῦ ἀφεντικοῦ τους. Κι' ὅταν πιά στοὺς μνηστήρες
ἔφτασε ἡ θεϊκιὰ γυναικί, ἐστάθηκε εὐθὺς κοντὰ στὴν
65 παραστάδα τοῦ γερά φτιαγμένου θαλάμου ἀφοῦ ἐ-
τράβηξε μπρὸς ἀπὸ τὸ πρόσωπό της τὴν λαμπρὴ κα-

λύπτρα, κι' ἀπὸ κάθε μεριά ἐπαράστεκε κι' ἀπὸ μιὰ πιστὴ ὑπηρέτρια. Ἀμέσως στοὺς μνηστῆρες ἐμίλησε καὶ εἶπε:

- «Ἀκοῦστε με, περήφανοι μνηστῆρες, ἐσεῖς ποὺ ἐρριχτήκατε σ' αὐτὸ-ἐδῶ τὸ σπίτι ἀνθρώπου ποὺ πολὺ
 70 καιρὸ λείπει στὰ ξένα κι' ὅλο τρῶνε καὶ πίνετε πάντοτε, κι' οὔτε καμμιάν ἄλλη πρόφασι ἤμπορούσατε νὰ βρῆτε μόνο πῶς ἐμένα θέλετε νὰ πάρετε γυναῖκα καὶ νὰ μὲ νυμφευθῆτε. Ἐλάτε ὅμως, μνηστῆρες, ὅπου παρעусιάζεται αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἀγώνισμα. Γιατὶ θὰ προκηρῦξω ἀγῶνες μὲ τὸ μεγάλο τόξο τοῦ θεοῦ Ὀδυσ-
 75 σέως κι' ὁποῖος μὲ εὐκολία μεγάλη θὰ ἐτέντωνε τὸ τόξο μέσα στὶς παλάμες του καὶ περάσῃ τὸ βέλος ρίχνοντας σ' ὅλες καὶ τὶς δώδεκα ἀξίνες, αὐτὸν ἐγὼ θ' ἀκολουθήσω καὶ θὰ πάω μαζί του, ἀφίνοντας αὐτὸ ἐδῶ τὸ συζυγικὸ τὸ σπίτι, τ' ὠραιότατο, ποὺ εἶνε βιὸς γεμάτο, ποὺ θαρρῶ θὰ τὸ θυμοῦμαι καμμιά φορὰ μέσα στ' ὄνειρό μου.»
- 80 "Ἐτ' εἶπε κι' εὐθὺς ἐπαρράκινε τὸν Εὐμαῖο, τὸν πιστὸ χοιροβοσκό, νὰ βάλῃ μπροστὰ στοὺς μνηστῆρες τὸ τόξο καὶ τὸ ἄσπρο σίδερο. Ἐδάκρυσε τότε ὁ Εὐμαῖος καθὼς τὰ ἐπῆρε καὶ χάμω τ' ἀκούμπησε. Ἐκλαίει κι' ὁ βουκόλος σ' ἄλλη μεριά ὅταν εἶδε τοῦ ἀφεντικοῦ του τὸ τόξο. Ὁ Ἀντίνοος τότε τοὺς ἐμάλωσε, τοὺς ἐμίλησε καὶ εἶπε:
- 85 «Ἀνόητοι χωριάτες, ποὺ μόνο γιὰ τὰ σημερινὰ σκέπτεσθε, ἄθλιοι, γιατί τῶρα κάθεστε καὶ χύνετε δάκρυα οἱ δυὸ σας καὶ ταραζέτε τὴν ψυχὴ τῆς γυναικὸς μέσα στὰ στήθη; Καὶ χωρὶς τὶς δικές σας τὶς κλάψεις, σὲ θλίψεις βρίσκεται ἡ ψυχὴ τῆς, ποὺ ἔχασε ἀγαπημένο σύζυγο, μόνο ἥσυχά νὰ τρῶτε, εἰδεμένη
 90 σύρτε νὰ κλαῖτε ἔξω ἀφοῦ ἀφήσετε χάμω τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη, τρομερὸ ἀγώνισμα γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Γιατὶ δὲν μοῦ φαίνεται πῶς εὐκόλῃ αὐτὸ ἐδῶ τὸ καλοπελεκημένο τόξο μπορεῖ κανένας νὰ τὸ τεντώσῃ. Γιατὶ ἀνάμεσα σ' ὅλους τούτους ἐδῶ δὲν ὑπάρχει κανένας ἄνδρας σὰν τὸν Ὀδυσσεύα. Τὸν ἔχω ἰδῆ ἐγὼ ὁ
 95 ἴδιος, γιατί τὸν θυμοῦμαι καλά, ἤμουν ὅμως ἀκόμα μωρὸ παιδί.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἡ ψυχὴ του ἔλπιζε μέσα στὰ στήθη
 νὰ τεντώσῃ τὴ χορδὴ καὶ νὰ περάσῃ τὸ βέλος ἀνά-
 μεσα στὰ στημένα σίδερὰ. Κι' ἀλήθεια τοῦ ἔμελλε
 πρῶτος νὰ γευτῇ τὸ βέλος ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ἄψογου
 Ὀδυσσέως, ποὺ ἐκείνη τὴν ὥρα τὸν ἀτίμαζε καθισμέ-
 νος μέσα στὸ παλάτι, καὶ τοὺς ἄλλους ὅλους συν-
 100 τρόφους του τὸ ἴδιο παρακινούσε.

Σ' αὐτοὺς εἶπε τότε ὁ γενναῖος Τηλέμαχος:

«Ἀλλοίμονο, παραπολὺ ἀνόητο, βέβαια, μ' ἔκανε
 ὁ Ζεὺς, ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου. Ἡ ἀγαπητὴ μου μητέρα,
 ἂν καὶ εἶνε φρόνιμη, λέγει πὼς θὰ πάῃ μ' ἄλλον καὶ
 θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀφοῦ ἀφήσῃ αὐτὸ ἐδῶ τὸ πα-
 λάτι. Κι' ἐγὼ γελῶ κι' εὐχαριστοῦμαι μὲ ἄμυαλη
 105 ψυχὴ. Ἐλάτε ὅμως, μνηστῆρες, ἀφοῦ παρουσιάζεται
 αὐτὸ ἐδῶ τὸ βραβεῖο, γυναῖκα ὅπου ὁμοιά της δὲν
 ὑπάρχει ἄλλη μέσα στὴ γῇ τὴν ἐλληνικὴ, οὔτε ἀνά-
 μεσα στὴν ἱερὴ τὴν Πύλο, οὔτε στὸ Ἄργος, οὔτε στὶς
 Μυκῆνες, οὔτε καὶ στὴν ἴδια τὴν Ἰθάκῃ, οὔτε στὴ γό-
 110 νιμη στερηρά. Καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι τὸ ξέρετε βέβαια αὐτό.
 Τί ἀνάγκη νὰ παίνῳ τὴν μητέρα μου; Ἐμπρός, λοι-
 πόν, μὴ βρίσκετε ἀφορμὲς καὶ ἀργοπορεῖτε, οὔτε νὰ
 στέκεστε πολὺ ἀκόμα μακρὰ ἀπὸ τὸ τέντωμα τοῦ
 τόξου, γιὰ νὰ ἰδοῦμε. Κι' ὁ ἴδιος ἐγὼ θὰ ἠμποροῦσα
 νὰ δοκιμάσω. Κι' ἂν ἐγὼ τὸ τεντώσω καὶ περάσω τὸ
 βέλος ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ σίδερὰ, δὲν θὰ μὲ λυπήσῃ ἡ
 115 σεβαστὴ μου μητέρα ν' ἀφήσῃ αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι καὶ
 μ' ἄλλον νὰ πάῃ, ὅταν ἐγὼ θ' ἀπομένω πίσω τῆς ἱκα-
 νὸς πιά νὰ πάρω ἀπάνω μου τὰ λαμπρὰ ἀγωνίσματα
 τοῦ πατέρα μου.»

Εἶπε κι' ὀρθὸς ἐπήδηξε, ἔβγαλε ἀπὸ τοὺς ὤμους
 τὴν πορφυρὴ τὴ χλαῖνα καὶ μακρὰ ἀπὸ τοὺς ὤμους
 120 πέταξε τὸ σουβλερὸ σπαθί του. Καὶ πρῶτα τὰ πελέ-
 κια ἔστησε ὀρθία, σκάθοντας γιὰ ὅλα ἓνα μακρὰ
 λάκκο καὶ μὲ τὴ στάθμη τὰ ἔβαλε ἴσια καὶ γύρω
 τοὺς ἐπάτησε πάλι τὸ χῶμα. Ὅλους τοὺς ἔπιασε θαυ-
 μοςμὸς ὅταν τὸν εἶδανε, πόσο ὠραῖα καὶ ταχτικὰ τὰ
 ἔστησε. Πρὶν δὲν εἶχε ἰδῇ ποτὲ τοῦ τέτοιο πρᾶγμα.
 Στὸ κατῶφλι πῆγε καὶ στάθηκε καὶ δοκίμαζε τὸ τό-
 125 ξο. Τρεῖς φορές ἐπολέμησε ἐπιθυμῶντας νὰ τὸ τεν-

τώση πίσω και τρεῖς φορές ἀναγκάστηκε νά τὸ ἀφή-
 ση, ἂν καὶ ἤλπιζε στὴν ψυχὴ του νὰ τὰ καταφέρῃ νὰ
 τεντώσῃ τὴ χορδὴ καὶ τὸ βέλος ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ σίδε-
 ρα νὰ περάσῃ. Καὶ θὰ τὴν ἐτέντωνε μὲ βία τὴν τέ-
 ταρτῃ φορὰ πού τὴν ἐτράβηξε, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως
 τοῦ ἐγνεψε νὰ μὴ τὸ κάνῃ καὶ τὸν ἐκράτησε, ἂν καὶ
 τὸ ἐπιθυμοῦσε.

130 Σ' αὐτοὺς ξανὰ εἶπε ὁ γενναῖος ὁ Τηλέμαχος:

«Ἀλλοίμονο! καὶ ἀπὸ ἐδῶ κι' ἐμπρὸς κακὸς θὰ
 εἶμαι κι' ἀδύνατος, ἢ εἶμαι πολὺ νέος καὶ δὲν ἔχω
 ἀκόμα πεποιθῆσι στὰ χέρια μου, νὰ ὑπερασπιστῶ ἀπὸ
 ἄνδρα πού πρῶτος θὰ μ' ἐβλαπτε. Ἐλᾶτε ὅμως, ὅσοι
 εἰστε ἀνώτεροι στὴ δύναμι ἀπὸ ἐμένα, τὸ τόξο δοκι-
 135 μᾶστε κι' ἄς τελειώσουμε τὸ ἀγώνισμα.

Ἔτσ' εἶπε κι' ἐβᾶλε χάμω τὸ τόξο μακρυὰ του, ἀ-
 κουμπώντας το στὶς ἐφαρμοστὲς καλοπελεκημένες
 σανίδες, ἐκεῖ ἐστήριξε καὶ τὸ γρήγορο βέλος ἐπάνω
 στὴν ὥραία θελιά καὶ ξανακάθησε στὸν θρόνο ἀπὸ
 ὅπου εἶχε σηκωθῇ. Σ' αὐτοὺς τότε ὁ Ἀντίνοος ἐμίλη-
 140 σε, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐπείθους:

«Μὲ τὴ σειρὰ νὰ σηκώνεστε ἀπὸ τὰ δεξιὰ, σύντρο-
 φοι, ὅλοι σας ἀρχινώντας ἀπὸ τὴν θέσι ὅπου στέκε-
 ται καὶ κερνάει ὁ οἰνοχόος.»

Ἔτσ' εἶπε ὁ Ἀντίνοος καὶ σ' αὐτοὺς ἄρесе ὁ λό-
 γος. Πρῶτος ἐσηκώθηκε ὁ Λεκύδης, ὁ γυιὸς τοῦ Οἴ-
 145 νοπος, πού ἦτανε μάντις σ' αὐτοὺς καὶ πάντοτε στὸ
 βάθος ἄκρῃ ἐκαθότανε, κοντὰ στὸν ὥραϊο κρατῆρα
 καὶ μονάχα σ' αὐτὸν ἦσαν μισητὲς οἱ ἀνομίες κι' ὁ-
 λους τοὺς ἐχθρευότανε τοὺς μνηστήρες. Αὐτός, λοι-
 πόν, ἐπῆρε τὸ τόξο καὶ τὸ γρήγορο τὸ βέλος. Ἐπῆγε
 κι' ἐστάθηκε στὸ κατῶφλι κι' ἐδοκίμαζε τὸ τόξο, ἀλ-
 150 λά οὔτε τὸ ἐτέντωσε, γιατί ἐκούρασε κι' ὅλας τὰ ἄ-
 τριφτα κι' ἀπαλά του χέρια καθὼς ἤθελε νὰ τραβήξῃ
 τὴ χορδὴ καὶ εἶπε στοὺς μνηστήρες:

«Ἀγαπητοί, δὲν ἤμπορῶ ἐγὼ νὰ τὸ τεντώσω, ἄς
 τὸ πάρῃ κι' ἄλλος, γιατί πολλοὺς ἀπὸ τοὺς καλλίτε-
 ρους αὐτὸ ἐδῶ τὸ τόξο θὰ κάνῃ νὰ χάσουν τὴν ψυχὴ
 καὶ τὴ ζωὴ τους, γιατί εἶνε πολὺ προτιμότερο νὰ πε-
 155 θάνῃ κανεὶς παρὰ νὰ ζῇ καὶ νὰ χάσῃ ἐκεῖνο πού γι'

αὐτὸ ἐμεῖς πάντα ἐδῶ μαζευόμαστε καὶ τὸ καρτε-
ροῦμε ὅλες τὶς ἡμέρες. Τώρα ἐλπίζει κανεὶς μέσα
στο νοῦ τοῦ καὶ πολὺ τὸ θέλει νὰ πάρῃ γυναῖκα τοῦ
τὴν Πηνελόπην, τὴν σύζυγο τοῦ Ὀδυσσεύος. «Ὅταν ὁ-
μως δοκιμάσῃ πᾶν τὸ τόξο καὶ τὸ ἰδῇ, ἅς πάῃ ν' ἄρ-
ραθωνιαστῇ ἔπειτα μὲ καμμιάν ἄλλη ἀπὸ τὶς Ἑλ-
160 ληνίδες μὲ τοὺς ὠραίους τοὺς πέπλους κι' ἅς τὴν ζη-
τήσῃ μὲ δῶρα τῶν ἄρραθῶνων. Κι' αὐτὴ ἔπειτα ἅς
παντρευτῇ ἐκείνον ποὺ τὰ πιὸ πολλὰ τῆς χάριση κι'
ἡ μοῖρα θὰ τῆς στείλῃ.»

«Ἐστ' εἶπε κι' ἔβαλε τὸ τόξο μακρυὰ τοῦ, ἀκουμ-
πώντας το στίς ἐφαρμοστὲς καλοπελεκημένες σανί-
δες, ἐκεῖ ἐστήριξε καὶ τὸ γρήγορο βέλος ἀπάνω στὴν
165 ὠραία τὴ θελιά κι' ἐξανακάθησε στὸ θρόνο ἀπὸ ὅπου
εἶχε σηκωθῇ. Ὁ Ἀντίνοος τότε τὸν ἐμάλωσε καὶ τοῦ
ἐμίλησε μὲ τ' ὄνομα:

«Λεκύδη, τί λόγος σοῦ ξέφυγε μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια
καὶ τρομερὸς καὶ θλιβερός, ὀργίζουμαι ποὺ τ' ἀκούω,
ἂν αὐτὸ ἐδῶ τὸ τόξο θὰ φάῃ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ψυχὴ
170 τῶν καλλίτερων παλληκαριῶν, γιὰτὶ ἐσὺ δὲν ἠμπό-
ρεσες νὰ τὸ τεντώσῃς. Γιὰτὶ βέβαια ἐσένα δὲν σ' ἐ-
γέννησε τέτοιοι ἢ σεβαστὴ σου ἢ μητέρα ποὺ νὰ ἡμ-
πορῇς νὰ τραβᾷς τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη. Ἄλλοι ὅμως
γενναῖοι μνηστήρες ἠμπορεῖ νὰ τὸ τεντώσουν.»

175 «Ἐστ' εἶπε καὶ στὸν Μελάνθιο πρόσταξε, τὸν αἰγο-
βοσκό:

«Κουνήσου, Μελάνθιε, κι' ἄναψε φωτιά μέσα στὸ
παλάτι καὶ βάλε κοντὰ στὴ φωτιά μεγάλο κάθισμα
κι' ἀπάνω σ' αὐτὸ προβιές. Φέρε μας ἀπ' ἔξω ἓνα με-
γάλο δίσκο ἀλειμμα, ἔχει μέσα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ τὸ
ζεστάνουν τὰ παλληκάρια κι' ἀφοῦ ἀλείψουνε μὲ λι-
180 πος νὰ δοκιμάσουμε τὸ τόξο καὶ νὰ κάνουμε τὸ ἀγῶ-
νισμα.»

«Ἐστ' εἶπε κι' ὁ Μελάνθιος εὐθὺς ἄναψε φωτιά
δυνατὴ κι' ἔβαλε κοντὰ μεγάλο κάθισμα κι' ἐπάνω
σ' αὐτὸ προβιές. Ἐφερε κι' ἔξω ἓνα μεγάλο δίσκο
ἀλειμμα ποὺ εἶχε μέσα στὸ σπίτι καὶ μ' αὐτὸ τὰ παλ-
ληκάρια, ἀφοῦ τὸ ζεστάνανε, ἐπροσπαθοῦσαν ἀλλὰ
185 δὲν ἠμπορούσαν νὰ τεντώσουν τὸ τόξο, γιὰτὶ πολλὴ

δύναμι ἀκόμη τοὺς ἔλειπε. Ὁ Ἀντίνοος ἀκόμα ἔμενε μακρυὰ κι' ὁ θεόμορφος Εὐρύμαχος, ἀρχηγὸς τῶν μνηστήρων, κι' ἦτανε στὴν παλληκαριά ἀπ' ὅλους οἱ πιὸ καλλίτεροι.

Τότε ἀφῆσαν τὸ σπίτι κι' ἔξω ἐβγήκαν μαζί κι' οἱ δυὸ τους, ὁ βουκόλος κι' ὁ χοιροβοσκὸς τοῦ θεοῦ Ὁ-
 190 δυσσέως. Ὑστερὰ ἀπ' αὐτοὺς ἐβγήκε ἀπὸ τὴν αἴθου-
 σα ἔξω κι' ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς. Ὅταν ὁμως ἦταν ἔξω
 ἀπὸ τὶς θύρες καὶ τὴν αὐλή, μίλησε καὶ τοὺς εἶπε μὲ
 μαλακὰ λόγια:

«Βουκόλε καὶ σύ, χοιροβοσκέ, μπορῶ κάτι νὰ εἰπῶ
 ἢ νὰ τὸ κρύβω ὁ ἴδιος; Νὰ τὸ εἰπῶ μὲ παρακινεῖ ἡ
 ψυχὴ μου. Ποιοὶ θὰ ἐφαινόσαστε νὰ συντρέξετε τὸν
 195 Ὀδυσσέα, ἂν ἐρχότανε ἀπὸ πουθενὰ ἐδῶ πολὺ ξαφνι-
 κὰ κι' ἂν κάποιος θεὸς τὸν ἔφερνε; Ἀραγε τοὺς μνη-
 στῆρες θὰ ὑπερασπιζόσαστε ἢ τὸν Ὀδυσσέα; Πέστε,
 ὅπως ἡ καρδιά κι' ἡ ψυχὴ σὰς προστάζει.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ πρῶτος βοσκὸς τῶν βο-
 διῶν:

200 «Ζεῦ, πατέρα, ἄμποτε νὰ γενῇ αὐτὸς ὁ πόθος μου,
 νὰ ρθῇ ἐκεῖνος ὁ ἄνδρας κι' ὁ θεὸς ἐδῶ νὰ τὸν ὀδη-
 γήσῃ καὶ τότε θὰ ἐμάθαινες τὴ δύναμί μου καὶ τί ἀ-
 ξίζουνε αὐτὰ ἐδῶ τὰ χέρια.»

Ἔτσι τὸ ἴδιο κι' ὁ Εὐμαιὸς προσευχήθηκε σ' ὅλους
 205 τοὺς θεοὺς νὰ γυρίσῃ ὁ συνετὸς Ὀδυσσεύς στὸ σπίτι
 του. Κι' ἀφοῦ πιά καλὰ κατάλαβε τὴν σκέψι τους τὴν
 ἀληθινή, ξανὰ τοὺς ἐμίλησε ἀπαντῶντας μὲ λόγια:

Ἐφτασα, λοιπόν, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἴδιος ἐδῶ, ἀφοῦ πολ-
 λὰ κακὰ ὑπόφερα καὶ μόχθους, ἦρθα ὕστερ' ἀπὸ εἴ-
 κοσι χρόνια στὴ γῇ τῆς πατρίδος. Καὶ ξέρω πῶς μο-
 νάχα ἐσεῖς οἱ δυὸ ἀνάμεσ' ἀπὸ τοὺς δούλους ἐπιθυ-
 210 μεῖτε τὸν ἐρχομὸ μου κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους κανένα
 δὲν ἄκουσα νὰ εὐχεται πίσω πάλι νὰ γυρίσω στὸ σπί-
 τι μου. Καὶ σὲ σὰς τοὺς δυὸ θὰ πῶ, βέβαια, πῶς θὰ
 γίνῃ καὶ τὴν ἀλήθεια θὰ σὰς πῶ ὁλόκληρη. Ἄν κάτω
 ἀπὸ τὰ χέρια μου ὁ θεὸς δαμάσῃ τοὺς ὑβριστικοὺς
 μνηστῆρες, καὶ στοὺς δυὸ σας θὰ φέρω συζύγους καὶ

κτῆματα θὰ σὰς χάρισω καὶ σπίτια φτιαγμένα κοντὰ
 215 σὸ δικό μου καὶ θὰ εἴστε ἔπειτα γιὰ μένα σύντροφοι
 κι' αὐτάδελφοι τοῦ Τηλεμάχου. Κι' ἂν εἶνε ἀνάγκη,
 ἐλᾶτε κι' ἄλλο σημάδι ὀλοφάνερο νὰ σὰς δείξω, κα-
 λὰ νὰ μὲ ἀναγνωρίσετε καὶ νὰ βεβαιωθῆτε στὴν ψυ-
 χή σας, τὴν πληγὴ, ποὺ κάποτε μοῦ ἀνοιξε ἀγριο-
 γούρουνο μὲ τ' ἄσπρο του τὸ δόντι ὅταν ἐπῆγα στὸν
 220 Πάρνασσό μὲ τοὺς γυιούς τοῦ Αὐτολύκου.»

Ἔτσι λέγοντας τὰ κουρέλια ἐτράβηξε ἀπὸ τὴ
 μεγάλη πληγὴ κι' ἐκεῖνοι οἱ δυὸ ἄφοῦ τὴν ἐκύτταξαν
 καὶ καλὰ τὰ ἐκατάλαβαν ὅλα ὅσα τοὺς εἶπε, ἔκλαιαν
 ρίχνοντας τὰ χέρια τους ὀλόγυρα στὸν γνωστικὸν
 Ὀδυσσεά, τὸν ἐφιλοῦσαν κι' ἀγκαλιάζανε τὸ κεφάλι
 225 του καὶ τοὺς ὠμούς. Τὸ ἴδιο κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφιλοῦσε
 τὰ κεφάλια καὶ τὰ χέρια τους. Καὶ καθὼς αὐτοὶ κλαί-
 γανε θὰ ἔδωε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἂν δὲν τοὺς ἐσυγκρα-
 τοῦσε ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ ἴδιος καὶ δὲν τοὺς ἔλεγε:

«Πιάψτε τὸ κλάμα καὶ τὸν γοερὸ θρήνο, μὴ τυχὸν
 σὰς ἰδῇ κανένας, βγαίνοντας ἀπὸ τὴν αἶθουσα, καὶ
 πάε. καὶ τὰ εἶπῃ μέσα. Μονάχα σιγὰ-σιγὰ κι' ἕνας-
 230 ἕνας μῆπτε μέσα, κι' ὅχι ὅλοι μαζεμένοι, πρῶτος θὰ
 πάω ἐγὼ κι' ὕστερα ἐσεῖς. Κι' αὐτὸ ἅς εἶνε τὸ σημάδι.
 Ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅσοι εἶνε οἱ λοῖμφοὶ μνηστήρες δὲν
 θ' ἀφήσουν νὰ δοθῇ σὲ μένα τὸ τόξο καὶ ἡ φαρέ-
 τρα. Ἐσὺ ὅμως, θεῖε Εὐμαίε, νὰ φέρῃς ἀνάμεσ' ἀπὸ
 τὴν αἶθουσα τὸ τόξο, νὰ τὸ βάλῃς στὰ χέρια τὰ δικά
 235 μου καὶ νὰ εἰπῇς στὶς γυναῖκες νὰ κλείσουνε τίς θύ-
 ρες τοῦ παλατιοῦ ποὺ γερὰ ἐφαρμόζουν, κι' ἂν καμ-
 μιὰ ἀκούσῃ εἴτε στεναγμὸ ἢ χτύπημα ἀνδρῶν ἐκεῖ
 ποὺ θὰ εἴμαστε κλεισμένοι, διόλου νὰ μὴ προχωρῇ
 πρὸς τὰ ἔξω, μόνο ἐκεῖ ἡσυχὰ νὰ μένῃ κοντὰ στὶς δου-
 λειές της. Καὶ σὲ σένα, θεῖε Φιλοΐνιε, παραγγέλνω
 240 τίς θύρες τῆς αὐλῆς μὲ τὸ κλειδί νὰ κλείσῃς καὶ γρή-
 γορα μὲ κόμπο νὰ τίς δέσῃς καλά.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἐμπῆκε στ' ἀνάκτορα τὰ καλοφτιαγ-
 μένα. Ἐπειτα ἐπῆγε κι' ἔκατσε σὸ κάθισμα ἀπ' ὅπου
 εἶχε σηκωθῇ κι' εὐθὺς ἐμπῆκαν κι' οἱ δυὸ δοῦλοι τοῦ
 θεοῦ Ὀδυσσεώς.

245 Κι' ὁ Εὐρύμαχος ἐκουνοῦσε πιά τὸ τόξο ἀνάμεσά

στά χέρια, ζεσταίνοντάς το από ἐδῶ κι' ἀπὸ κεῖ στὴ φλόγα τῆς φωτιάς. Οὐτ' ἔτσι ὅμως ἤμποροῦσε νὰ τεντώσῃ καὶ βαρειαναστέναζε ἡ γενναία του καρδιά. Ἀδημόνησε κι' εἶπε μὲ λόγια:

- « Ἀλλοίμονο, λυποῦμαι βέβαια καὶ γιὰ τὸν ἴδιο ἐ-
 μένα καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους. Δὲν θλίβομαι τόσο
 250 πολὺ γιὰ τὸν γάμο, ἄν καὶ λυποῦμαι βέβαια γι' αὐ-
 τόν. Ὑπάρχουνε κι' ἄλλες πολλές Ἑλληνίδες, ἄλλες
 μέσα στὴν ἴδια τὴν περίβρεκτη ἀπὸ τὴ θάλασσα τὴν
 Ἰθάκῃ κι' ἄλλες μέσα σὲ ἄλλες πόλεις. Λυποῦμαι ὅ-
 μως ποὺ τόσο πολὺ κατώτεροι εἵμαστε ἀπὸ τὴν δύ-
 ναμι τοῦ ἰσόθεου Ὀδυσσέως καὶ δὲν μπορέσαμε νὰ
 255 τεντώσουμε τὸ τόξο του. Αὐτὴ τὴν ντροπὴ καὶ οἱ κα-
 τοπινοὶ θὰ τὴν μάθουν. »

Σ' αὐτὸν πάλι ἐμίλησε ὁ Ἀντίνοος, ὁ γυιὸς τοῦ Εὐ-
 πείθους:

- « Εὐρύμαχε, δὲν θὰ γίνῃ ἔτσι, θὰ τὸ καταλάβῃς κι'
 ἐσὺ ὁ ἴδιος. Γιατὶ τῶρα ἀνάμεσα στὸν λαὸ γίνεται
 ἱερὴ ἑορτὴ τοῦ θεοῦ καὶ ποῖος σκοτίστηκε νὰ τεντώ-
 νῃ τόξα; Μόνο ἀφήστε το κάτω ἥσυχο. Ὅσο γιὰ τὰ
 260 πελέκια κι' ὅλα βέβαια ἂν τ' ἀφήσουμε νὰ στέκουν-
 ται ὀρθία, δὲν νομίζω κανεὶς νὰ τὰ σηκώσῃ ἀφοῦ ἔρ-
 θῃ στὸ ἀνάκτορο τοῦ γυιοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως.
 Ἐλάτε ὅμως, ὁ οἰνοχόος ἄς χύνῃ κρασί μέσα στὰ πο-
 τήρια γιὰ νὰ κάνουμε σπονδὲς καὶ ν' ἀφήσουμε κάτω
 τ' ἀγκυλωτὰ τόξα. Καὶ στὸν Μελάνθιο προστάξετε τὸ
 265 πρῶτ' νὰ φέρῃ γίδες, τίς καλλίτερες ἀνάμεσα στὰ κο-
 πᾶδια, ὥστε ἀφοῦ βάλουμε ἀπάνω στὴ φωτιά μεριὰ
 γιὰ τὸν ξακουστὸ τοξότη Ἀπόλλωνα, νὰ δοκιμάσουμε
 τὸ τόξο καὶ νὰ κάνουμε τὸ ἀγώνισμα. »

- 270 Ἔτο' εἶπε ὁ Ἀντίνοος καὶ σ' αὐτοὺς ἄρρεσεν ὁ λό-
 γος. Νερὸ οἱ κήρυκες τοὺς ἔχυναν στὰ χέρια καὶ νέοι
 γέμισαν ὥς τὰ χεῖλῃ τοὺς κρατῆρες μὲ ποτὸ καὶ σ'
 ὅλους ἐμοίρασαν ἀμέσως χύνοντας μέσα στὰ ποτή-
 ρια. Κι' ἀφοῦ ἐκεῖνοι ἔκαμάν σπονδὲς καὶ ἤπιαν, ὅσο
 ἤθελε ἡ ψυχὴ τους, μὲ δολία σκέψι στὸ νοῦ τοὺς ἐμί-
 λησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:

- 275 « Ἀκοῦστε με, μνηστῆρες τῆς τρισένδοξης βασιλίσ-
 σης, γιὰ νὰ εἰπῶ ὅσα ἡ ψυχὴ μου προστάζει μέσα στὰ

στήθη, καὶ πῖο πολὺ ἅπ' ὅλους παρακαλῶ τὸν Εὐρύ-
μαχο καὶ τὸν θεόμορφον Ἀντίνοον, γιατί σωστά εἶπε
αὐτὸ τὸ λόγο, νὰ πάψετε τῶρα τὸ τόξο καὶ νὰ τ' ἀφή-
σετε στῶν θεῶν τὸ χέρι. Καὶ τὸ πρῶτ' ὁ θεὸς θὰ δώσῃ
280 τὴν νίκη σ' ὅποιον θελήσῃ. Ἐλᾶτε ὅμως, δώστε σὲ μέ-
να τὸ καλοπελεκημένο τόξο γιὰ νὰ δοκιμάσω μπρο-
στά σας τὰ χέρια καὶ τὴν δύναμί μου, ἂν ὑπάρχῃ ἀ-
κόμη δύναμι σὲ μένα, ὅπως ἦτανε ἄλλοτε μέσα στὰ
εὐλύγιστα μου μέλη ἢ μοῦ τὴν κατέστρεψε πᾶς τὴν
δύναμι ἢ περιπλάνησις κ' ἡ βασανισμένη ζωὴ μου.»

285 "Ἐτο' εἶπε κ' ἐκεῖνοι ὅλοι τοὺς ὑπερβολικὰ ὠργί-
στηκαν ἀπὸ φόβο μὴ τυχὸν τεντώσῃ τὸ καλοπελεκη-
μένο τόξο. Κι' ὁ Ἀντίνοος τοῦ ἑκακομίλησε καὶ τοῦ
εἶπε:

«Ἐλεεινότετε ξένε, ἐπῆραν ἄερα τὰ μυαλά σου.
Δὲν μένεις εὐχαριστημένος ποῦ μαζὶ μὲ μᾶς τοὺς ἄρ-
χοντας κάθῃσαι καὶ τρωγοπίνεις καὶ δὲν σοῦ λείπει
290 διόλου τὸ φαγητό, ἀλλὰ ἀκοῦς τὰ λόγια μας καὶ τίς
ὁμιλίες μας; Κανένας ἄλλος ξένος καὶ ζητιάνος δὲν
ἀκοῦε τὰ δικά μας τὰ λόγια. Τὸ κρασί σὲ χτύπησε
στὸ κεφάλι τ' ὀλόγλυκο ποῦ καὶ ἄλλους πειράζει, ὅ-
ποιος θὰ τὸ ρουφῶσῃ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ δὲν
295 πίνει ὅσο πρέπει. Τὸ κρασί καὶ τὸν ἱακκουστὸ Κένταυ-
ρο τὸν Εὐρυτίωνα τὸν πείραξε μέσα στὸ παλάτι τοῦ
μεγαλοψύχου Πειρίθου, ὅταν πῆγε στοὺς Λάπιθας.
Κι' ἐκεῖνον, ἀφοῦ τὸν κτύπησε τὸ κρασί στὸ κεφάλι,
τὸν ἐπίασε μανία κ' ἔκανε μεγάλο κακὸ μέσα στ' ἀ-
νάκτορα τοῦ Πειρίθου. Τότε ἀγανάκτησαν οἱ ἡρώικοι
300 Λάπιθες, ὥρμησαν καὶ τὸν ἔσυραν ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ
πρόθυρα πρὸς τὰ ἔξω καὶ μὲ τὸν ἄσπλαχνο χαλκὸ τοῦ
ἔκοψαν τ' αὐτία καὶ τίς μύτες κ' ἐκείνος πειραγμέ-
νος στάμναλα ἔφυγε συμφωριασμένος ἀπ' τὴν ἀμυαλὴ
ψυχὴ του. Ἀπὸ αὐτὸ βαστᾷ ἡ φιλονικεῖα ἀνάμεσά
στοὺς Κενταύρους καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου πρῶτα
τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἔβλαψε ὁ Εὐρυτίων μεθυσμένος ἀπὸ
τὸ πολὺ κρασί. "Ἐτσι καὶ γιὰ σένα μεγάλο πάθημα
305 προλέγω, ἂν τεντώσῃς τὸ τόξο. Γιατί δὲν θὰ βρῇς
καμμιά συμπάθεια μέσα στὸν τόπο μας, μόνο ἀμέσως
μὲ μαῦρο πλοῖο θὰ σὲ στείλουμε στὸν Ἑχέτο τὸν βα-

Ο Όδυσσεύς δοκιμάζει τὸ τόξον πρὶν ἐπιτεθῆ-
κατὰ τῶν μνηστήρων.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σιλέα, τὸν πῖο σκληρὸν ἀπ' ὅλους τοὺς θνητοὺς κι'
ἀπὸ ἐκεῖ δὲν θὰ σὲ γλυτώσῃ τίποτε. Μόνο πίνει τὸ
κρασί σου ἥσυχος καὶ μὴ θέλῃς νὰ τὰ βγάλῃς πέρα
310 ἀνάμεσα σὲ νεωτέρους ἄνδρες.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

«Ἀντίνοε, δὲν εἶνε καλὸ οὔτε δίκαιο νὰ ἐμποδίζῃ
κανεῖς καὶ νὰ στερῇ τοὺς ξένους τοῦ Τηλεμάχου, ὅ-
ποιος κι' ἂν ἔρθῃ σ' αὐτὰ ἐδῶ τ' ἀνάκτορα. Φοβάσαι,
ἂν ὁ ξένος τεντώσῃ τὸ μεγάλο τόξο τοῦ Ὀδυσσεῶς
315 μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὴ δύναμί του, ἀφοῦ προσπαθήσῃ
δυνατὰ, μὴ μὲ ὀδηγήσῃ στὸ σπῖτι του καὶ σύζυγό του
μὲ κάμῃ; Οὔτε ὁ ἴδιος, βέβαια, δὲν ἐλπίζει τέτοιο
πρᾶγμα μέσα στὰ στήθη του καὶ κανεῖς ἀπὸ σᾶς ἄς
μὴ λυπῇ τὴν ψυχὴ του γι' αὐτό, ἐδῶ ἐπάνω στὸ τρα-
πέζι, γιατί δὲν ταιριάζει νὰ τὸ σκεφθῇ κανεῖς τέτοιο
πρᾶγμα.»

320 Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γυιὸς τοῦ
Πολύβου:

«Κόρη τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη, δὲν νομί-
ζουμε διόλου αὐτὸς ἐδῶ νὰ σὲ πάρῃ γυναῖκα του, οὔτε
εἶνε σωστὸ νὰ τὸ σκεφθῇ κανεῖς, ντρεπόμαστε ὅμως
τὰ λόγια τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, μὴ τυχὸν
καμμιά φορὰ κανεῖς ἄλλος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, κα-
τώτερός μας, εἰπῇ: «Ἀλήθεια, πολὺ χειρότεροι ἄν-
325 δρες ζητοῦν γυναῖκα τους τὴν σύζυγο τοῦ ἄμεμπτου
ἀνθρώπου κι' οὐδὲ μποροῦνε νὰ τεντώσουνε τὸ καλο-
πελεκημένο τόξο, ἀλλὰ κάποιος πτωχὸς ἀλήτης πῆγῃ
κι' εὐκόλα τὸ τέντωσε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος πέρασε
ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σίδερα.» Ἔτσι θὰ λένε καὶ γιὰ μᾶς
αὐτὸ: θὰ εἶνε ντροπὴ.»

330 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη:

«Εὐρύμαχε, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἔχουνε καλὸ ὄνο-
μα ἀνάμεσα στὸν λαὸν ἐκεῖνοι ποὺ μὲ ἀσέβεια κατα-
τρῶνε τὸ σπιτικὸ δοξασμένου ἀνδρός. Γιὰ ποιὸν λόγῳ
λοιπὸν, ντρέπεστε τώρα γιὰ τὸ τόξον; Αὐτὸς ὅμως ὁ
335 ξένος εἶνε πολὺ ὕψηλός καὶ καλοφτιαγμένος καὶ καυ-
χᾶτα. πὼς εἶνε γυιὸς ἀπὸ πατέρα μὲ γενεὰ εὐγενική.
Ἐμπρός, λοιπὸν, δώστε του τὸ καλοπελεκημένο
τόξο γιὰ νὰ ἰδοῦμε. Γιατί νὰ τι θὰ εἰπῶ κι' αὐτὸ καὶ

θά γίνῃ: Ἄν τυχὸν τὸ τευνώσῃ καὶ τοῦ χάριση ὁ Ἄ-
 πόλλων τῇ δόξῃ, θά τὸν ντύσω μὲ ὠραῖα φορέματα,
 340 μὲ χλαῖνα καὶ χιτῶνα, θά τοῦ δώσω κι' ἀκόντιο μυ-
 τερό ποῦ μ' αὐτὸ προφυλάσσεται κανεῖς ἀπὸ τὰ σκυ-
 λιά κι' ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, καὶ δίκικοπο σπαθὶ θά τοῦ δώ-
 σω καὶ πέδιλα κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ θά τὸν ἐξα-
 ποστείλω ὅπου ποθῇ ἢ καρδιά κι' ἡ ψυχὴ του.»

Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:

«Μητέρα μου, κανέννας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας δὲν εἶνε
 345 πιὸ ἀρμόδιος ἀπὸ ἐμένα νὰ τὸ δώσω σ' ὅποιον θέλω
 καὶ νὰ τὸ ἀρνηθῶ σὲ ἄλλον, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας
 ποὺ βρίσκονται ἀπάνω στὴν πετρώδη Ἰθάκη, οὔτε ἀπὸ
 ὅσους εἶνε ἀρχηγοὶ στὰ νησιά πρὸς τὴν ἀλογοτοόφον
 Ἥλιδα. Ἀπὸ αὐτοὺς κανέννας δὲν θά μὲ βιάσῃ χωρὶς
 νὰ θέλω κι' ἂν θέλω μπορῶ καὶ μιὰ γιὰ πάντα νὰ τὰ
 350 χάρισω στὸν ξένο αὐτὰ ἐδῶ τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη νὰ
 τα φορῇ. Πῆγαινε ὅμως ἐσὺ στὰ διαμερίσματά σου
 καὶ φροντίζε γιὰ τίς δικές σου τίς δουλειές, γιὰ τὸν
 ἀργαλειὸ καὶ τὴ ρόκα, καὶ πρόσταζε στίς ὑπηρέτριες
 νὰ κυττάζουνε τίς δουλειές τους καὶ γιὰ τὸ τόξο θά
 φροντίσουν οἱ ἄνδρες ὅλοι, καὶ πρῶτος ἀπ' ὅλους ἐγώ,
 γιὰτὶ ἐγὼ εἶμαι νοικοκύρης μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.»

Ἐκείνη ἔθαμβώθηκε καὶ πῆγε πάλι στὸν θέλαμό
 355 τῆς, γιὰτὶ ἔβαλε μέσα στὴν ψυχὴ τῆς τὰ φρόνιμα λό-
 για τοῦ γυιοῦ τῆς. Στ' ἀνώγια ἀνέθηκε μαζὶ μὲ τίς
 ὑπηρέτριες τίς γυναῖκες κι' ἔκλαιε ἔπειτα τὸν Ὀδυσ-
 σέα, τὸν ἀγαπημένο τῆς ἄνδρα, ἕως ὅτου ὕπνον γλυκὸ
 πᾶνω στὰ θλέφαρα τῆς ἔβαλε ἡ γλαυκόφθαλμη Ἄ-
 θηνᾶ.

Ὁ Εὐμαιοὺς τότε πῆρε τὸ κυρτὸ τόξο καὶ τὸ κρα-
 360 τοῦσε κι' ὅλοι οἱ μνηστῆρες ἔκαναν μεγάλο θόρυβο
 μέσα στὸ παλάτι. Αὐτὸ ἐδῶ εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς
 περήφανους νέους:

«Ποῦ τὰ πᾶς τὰ καμπύλα τόξα, χοιροβοσκὲ τυποτέ
 νιε, παλαιᾶ; Γρήγορα μέσα στὰ γουροῦνια θά σὲ κα-
 365 τασπαράξουν μοναχὸ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ
 σκύλοι ποὺ ἔτρεφε, ἂν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Ἀπόλλων κι'
 οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοί.»

«Στο' εἶπε κι' ἐκείνος ἔφερε κι' ἔβαλε τὸ τόξο ἐκεί

χάμω, γιατί φοβήθηκε ἐπειδὴ πολὺ ἐκάμανε θόρυβο μέσα στὸ παλάτι. Ὁ Τηλέμαχος ὁμῶς τὸν ἀπειλῆσε καὶ τοῦ φώναξε:

- «Πατερούλη, φέρε μπροστὰ τὸ τόξο, ἴσως δὲν κἀ-
 370 νεις καλὰ νὰ ὑπακούης σὲ ὅλους, μὴ τυχόν, ἂν καὶ εἴ-
 μαι νεώτερος, σὲ διώξω ἔξω στοὺς ἀγροὺς χτυπῶν-
 τας σε μὲ τὶς πέτρες, γιατί στήν δύναμι εἶμαι ἀνώτε-
 ρος. Καὶ εἴθε ἔτσι ἀνώτερος στήν δύναμι νὰ ἦμουν
 καὶ στὰ χέρια ἀπὸ ὅλους τοὺς μνηστῆρες ὅσοι εἶνε
 ἀνάμεσα στίς αἰθουσες, τότε γρήγορα ἀσχημα θὰ ἔ-
 375 διωχνα ἐγὼ κάποιον μέσ' ἀπὸ τὸ σπίτι μου, γιατί ὅλο
 τὸ κακὸ ἔχουνε στὸ νοῦ τους.»

- Ἔτο' εἶπε κι' ὅλοι ἐκεῖνοι λιγώθηκαν στὰ γέλοια
 μ' αὐτὸν κι' ἔτσι ἔπρεσε κάπως κι' ἡ βαρεῖα ὀργή τους
 γιὰ τὸν Τηλέμαχο. Κι' ὁ χοιροβοσκός, φέρνοντας τὰ
 τόξα ἀνάμεσα στὸ παλάτι, πῆγε κοντὰ καὶ τὰ ἔβαλε
 380 στὰ χέρια τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἐξω κάλεσε τὴν Εὐρύ-
 κλεια τὴν παραμάννα καὶ τῆς εἶπε:

- «Ὁ Τηλέμαχος σὲ προστάζει, συνετὴ Εὐρύκλεια,
 νὰ κλείσης τὶς θύρες τοῦ ἀνακτόρου πού γερά ἐφαρ-
 μόζουν κι' ἂν καμμιά γυναικὶ ἀκούση εἴτε στεναγμὸ
 ἢ κτύπημα ἀνδρῶν ἐκεῖ πού θὰ εἴμεθα κλεισμένοι,
 385 διόλου νὰ μὴ προχωρῇ πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλὰ ἐκεῖ ἤσυχα
 νὰ μένη στὴ δουλειά της.»

Ἔτσι τῆς εἶπε κι' ἐκείνη δὲν ἔβγαλε μιλιὰ κι' ἔ-
 κλεισε τὶς θύρες τοῦ καλοκατοικημένου ἀνακτόρου.

- Κι' ὁ φιλοίτιος χωρὶς θόρυβο πῆδηξε ἔξω ἀπὸ τὸ
 σπίτι καὶ ἀμέσως ἔπειτα ἔκλεισε τὶς θύρες τῆς καλο-
 φραγμένης ὁλόγυρα αὐλῆς. Κάτω ἀπὸ τὴν αἶθουσα
 εὐρῆκε σκοινὶ καραβίσιο ἀπὸ χορτάρι γερὸ φτιαγμέ-
 390 νο, μὲ αὐτὸ ὅπως πρέπει ἔδεσε στερεὰ τὶς θύρες κι' ὁ
 ἴδιος ἐμπῆκε μέσα. Πῆγε κι' ἐκάθησεν ἔπειτα ἀπάνω
 στὸ σκαμνί, ἀπ' ὅπου εἶχε σηκωθῇ, κυττάζοντας τὸν
 Ὀδυσσεά. Κι' ἐκεῖνος πιά τὸ τόξο στριφογύριζε ἀπ'
 ὅλες τὶς μεριὲς καὶ τὸ ἐξέταζε, δοκιμάζοντάς το ἀπὸ
 ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ, μὴ τυχόν κι' ἔφαγε τὸ σαράκι τὰ
 395 κεράτινα μέρη, ὅσο ἔλειπεν ὁ βασιλεὺς. Κι' αὐτὸ ἐδῶ
 εἶπε κάποιος βλέποντας ἄλλον κοντὰ του:

«Βέβαια ξέρεي ἀπὸ τόξα αὐτὸς ἐδῶ ἢ ἴσως νὰ ἔχη

κάπου τέτοια στο σπίτι του ἢ ἔχει στο νοῦ του νὰ φτιάξη τέτοια. "Ἐτσι τὸ ἐξετάζει ἀπὸ ἐδῶ κι' ἀπὸ κεῖ
 100 μέσα στὰ χέρια του ὁ ἀλήτης ποὺ τὰ κακὰ πολὺ γνω-
 ρίζει.»

Κι' ἄλλος πάλι ἔλεγε ἀπὸ τοὺς ξετσιπωτοὺς νέους:
 «Τόση προκοπὴ νὰ ἰδῇ ὅσο θὰ μπορέσῃ ποτὲ αὐτὸ
 τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ.»

Αὐτὰ βέβαια ἔλεγαν οἱ μνηστήρες. "Ὅμως ὁ πολυ-
 μήχανος Ὀδυσσεύς, ἀμέσως ποὺ βάσταξε τὸ τόξο τὸ
 105 μεγάλο κι' ἀπὸ παντοῦ τὸ ἐξέτασε, ὅπως ὁ ἄνθρωπος
 ποὺ ξέρει κιθάρα καὶ τραγοῦδι εὐκόλα τεντώνει τὴν
 χορδὴ κι' ἄς ἔχῃ κλειδί καινούργιο, ἐφαρμόζοντας
 καὶ στὶς δυὸ μεριὲς καλοστριμμένο ἔντερο προβάτου,
 410 εἶται χωρὶς νὰ δυσκολευθῇ διόλου τέντωσε τὸ μεγάλο
 τόξο ὁ Ὀδυσσεύς κι' ἀμέσως πῆρε μὲ τὸ δεξιὸν χεῖρ
 καὶ δοκίμασε τὴν χορδὴν κι' ἐκείνη ὠραία ἤχησε, ὅμοια
 μὲ χελιδόνι στῇ φωνῇ. Στοὺς μνηστήρες ὅμως ἔγινε
 μεγάλῃ θλίψι κι' ὅλων ἔλλαξε τὸ χρῶμα. Κι' ὁ Ζεὺς
 ἐθρόντησε δυνατὰ φανερώνοντας σημάδια καὶ χάρη-
 415 κε μ' αὐτὸ βέβαια ὁ πολυπαθὴς, ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς,
 ὅπου σημάδι τοῦ ἔστελνε ὁ γυιὸς τοῦ δεινοῦ στὶς σκέ-
 ψεις Κρόνου. Πῆρε γρήγορο βέλος, ποὺ εὐρίσκετο ἐκεῖ
 κοντὰ τοῦ ἀπάνω στοῦ τραπέζι ἔξω ἀπὸ τὴν φαρέτρα,
 ἐνῶ τ' ἄλλα ἦτανε μέσα στῇ βαθειᾷ φαρέτρα, ποὺ
 γρήγορα ἔμελλαν νὰ τὰ δοκιμάσουν οἱ μνηστήρες.
 Αὐτό, λοιπόν, τὸ σήκωσε στοῦ χεῖρ τοῦ ἀπάνω, τρά-
 420 θηξε τὴν χορδὴν καὶ τίς γλυφίδες, ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἐκα-
 θόταν ἀπὸ τὸ σκαμνὶ κι' ἔρριξε τὸ βέλος ἀντίκρου ση-
 μαδεύοντας καὶ κανένα δὲν ἐλάθεψεν ἀπὸ τὰ πελέ-
 κια ὅλα, ἀνάμεσα στὶς τρῦπες ὅπου μπαίνει τὸ στυ-
 λιάρι τους, πέρα-πέρα ὅλα τὰ πέρασε ὡς ἔξω τὸ χάλ-
 κινὸ βέλος, κι' ἐκεῖνος εἶπε στὸν Τηλέμαχο:

«Τηλέμαχε, δὲν σὲ ντροπιάζει ὁ ξένος σου νὰ κά-
 425 θεταὶ μέσα στοῦ παλάτι. Οὔτε στὸν στόχο διόλου ἀ-
 πέτυχα, οὔτε τὸ τόξο κουράστηκα πολλὴ ὥρα νὰ τεν-
 τώνω. Ἀκόμα ἡ δύναμί μου εἶνε γερὴ κι' ὄχι ὅπως οἱ
 μνηστήρες μὲ προσβάλλουν καὶ μὲ βρίζουν. Τώρα ὅ-
 μως εἶνε ὥρα καὶ τὸ δεῖπνο νὰ ἐτοιμάσουμε γιὰ τοὺς
 μνηστήρες ὅσο ἀκόμα ἔχει φῶς, ἔπειτα καὶ ἀλλοιῶ»

430 τικα νά διασκεδάσουμε μέ τὸ τραγοῦδι καὶ τὴν κιθάρα, γιατί αὐτὰ εἶνε τοῦ τραπεζιοῦ οἱ χάρες.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ μέ τὰ φρύδια τοῦ ἔγνεψε. Κι' ὁ Τηλέμαχος ζώστηκε τὸ σπαθί του τὸ σουβλερό, ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως καὶ τὸ ἀγαπημένο χέρι τοῦ ἔβαλε ὁλόγυρα στὸ δόρυ κι' ἀμέσως κοντὰ τοῦ ἐστάθηκε πλάϊ στὸ κάθισμά του ἄρματωμένος μέ τὸν ὁλόλαμπρο χαλκό.

.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ

ΦΟΝΟΣ ΤΩΝ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ

Ὄτε γυμνώθηκε ἀπὸ τὰ κουρέλια ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, ἐπήδησε στὸ μεγάλο κατῶφλι κρατῶντας τὸ τόξο καὶ τὴν φαρέτρα γεμάτη βέλη κι' ἔχυνε ἔξω ἀπ' αὐτή, ἐμπρὸς στὰ πόδια τοῦ τὰ γρήγορα βέλη καὶ εἶπε στοὺς μνηστήρες:

5 «Αὐτὸ πιά τὸ ἀγώνισμα ἔχει γίνει χωρὶς κανεὶς νά πάθῃ τίποτε. Τώρα πάλι σ' ἄλλον στόχο θὰ ρίξω, ὅπου κανεὶς ἀκόμα δὲν ἔχτυπησεν ἄνδρας, ἂν θὰ ἐπιτύχω καὶ μοῦ χαρίσῃ δόξαν ὁ Ἀπόλλων.»

10 Αὐτὰ εἶπε κι' ἐπάνω στὸν Ἀντίνοο διεύθυνε τὸ πικρὸ βέλος. Ἐκεῖνος ἔμελλε νά σηκώσῃ τ' ὠραῖο χρυσὸ διπλόχερο ποτήρι καὶ τὸ ἐκρατοῦσε πιά στὰ χέρια τοῦ νά πιῇ κρασί καὶ ὁ φόνος διόλου δὲν ἦτανε στὴν ἰδέα τῆς ψυχῆς του. Ποιὸς θὰ μπορούσε νά φαντασθῇ πὼς ἓνας μοναχός, ἀνάμεσα σὲ περισσοτέ-

ρους πού βρίσκονται στο τραπέζι, κι' ἄς ἦτανε καί
 15 πολὺ δυνατός, θὰ τοῦ ἔδινε τὸν θάνατο καί τὸ μαῦρο
 ριζικό του; Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως τὸν λαϊμό τοῦ ἔρριξε
 καί τὸν χτύπησε μὲ τὸ βέλος, κι' ἀπὸ τὴν ἀντικρυνή
 μεριά, ἀνάμεσα στὸν μαλακὸ σθέρκο πέρασε ἡ αἰχ-
 μὴ τοῦ βέλους. Ἐκλινε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος καί τὸ
 ποτῆρι τοῦ ἔπεσεν ἀπὸ τὸ χέρι καθὼς κτυπήθηκε κι'
 20 ἀμέσως πήδηξε πολὺ ἀνθρώπινο αἷμα ἀπὸ τὴ μῦτη
 του. Γρήγορα ἐχτύπησε μὲ τὸ πόδι του κι' ἐσπρωξε
 ἀπὸ κοντά του τὸ τραπέζι κι' ἔχυσε χάμω τὰ φαγητά
 καί τὰ ψωμὶ καί τὰ ψημμένα κρέατα ἐλευρώθηκαν
 κατὰ γῆς. Κι' ἐκεῖνοι μὲ βουητὸ μαζεύτηκαν ἀνάμε-
 σα στὸ παλάτι, καθὼς εἶδανε τὸν ἄνδρα νὰ πέφτη,
 πετάχτηκαν ἀπὸ τὰ καθίσματα τρομαγμένοι καί ξε-
 φώνιζαν μέσα στὴν αἴθουσα κυττάζοντας σὲ ὅλες τὶς
 25 μεριές μὲ προσοχὴ πρὸς τοὺς καλοχτισμένους τοί-
 χους. Δὲν ὑπῆρχεν ὅμως πουθενὰ οὔτε ἀσπίδα, οὔτε
 δόρυ δυνατό γιὰ νὰ πάρουν. Κακομιλοῦσανε τότε
 στὸν Ὀδυσσεῖα μὲ ἄσκημα λόγια:

«Ξένε, ἄσχημα τοξεύεις τοὺς ἄνδρες, δὲν θ' ἀντι-
 κρύψεις πιά ἄλλα ἀγωνίσματα, τώρα θὰ σ' εὔρη με-
 γάλῃ καταστροφή, γιὰτὶ τώρα σκότωσες ἄνδρα ποὺ
 εἶνε ὁ καλλίτερος ἀπὸ τὰ παλληκάρια τῆς Ἰθάκης.
 30 γι' αὐτὸ κι' ἐσένα ἐδῶ οἱ γῦπες θὰ σὲ φάνε». Ἔτσι ὁ
 καθένας σκέπτονταν γιὰτὶ βέβαια νόμιζαν πὼς χωρὶς
 νὰ τὸ θέλῃ ἐσκότωσεν ἄνδρα. Αὐτὸ ὅμως οἱ μωροὶ δὲν
 τὸ κατάλαβαν, πὼς τὸ χέρι τοῦ ὀλέθρου ὅλους τοὺς
 εἶχε ἀγγίξει.

Ἀμέσως λοξὰ τοὺς κύτταξε καί εἶπε ὁ πολυμήχανος
 Ὀδυσσεύς: «Σκύλοι, δὲν λέγατε διόλου πιά πὼς μπο-
 35 ροῦσα νὰ γυρίσω καί νὰ ἔρθω στὸ σπίτι μου ἀπὸ τὴν
 χώραν τῶν Τρώων, καί μοῦ κατετρώγατε τὸ σπιτικό
 μου καί μὲ τὶς δοῦλες μου τὶς γυναῖκες ἀκόμα ἐπλα-
 γιάζατε μὲ τὴ βία κι' ἐνῶ ἤμουνα ὁ ἴδιος ζωντανός,
 ζητούσατε σὲ γάμο τὴν γυναῖκα μου, χωρὶς οὔτε
 40 τοὺς θεοὺς νὰ φοβηθῆτε, ποὺ τὸν εὐρύχωρο οὐρανὸ
 κατέχουν, οὔτε πὼς θὰ σᾶς εὔρη ξωπίσω καμμιὰ ἐκ-
 δίκησιν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Τώρα γιὰ ὅλους σας ἔ-
 φτασε τοῦ δλεθροῦ ἡ ὥρα!»

- ἔτο' εἶπε κί' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἐπίασε κίτρινος φόβος, κί' ὁ καθένας τοὺς κύτταξε ὀλόγυρα πῶς νὰ ξεφύγῃ τὸν φοβερόν ὄλεθρον. Μόνον ὁ Εὐρύμαχος ἀπαντώντας σ' αὐτὸν τοῦ εἶπε: «Ἄν βέβαια ἐσὺ ὁ Ἰ-
 45 θακήσιος Ὀδυσσεὺς ἔχεις ἐρθῇ, αὐτὰ σωστὰ τὰ εἶ-
 πες, ὅσα ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες, πολλὰ μέσα στ' ἀνάκτορα ἄπρεπα καὶ πολλὰ ἔξω στοὺς ἀγρούς. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἦτανε ἡ αἰτία γιὰ ὅλ' αὐτὰ χάμω βρίσκεται σκοτωμένος, ὁ Ἀντίνοος γιατί αὐτὸς τὰ ὠργάνωσε
 50 τὸν γάμο οὐτ' ἐπειδὴ ἐσκοτιζότανε γι' αὐτόν, ἀλλὰ ὅ-
 μως εἶχε στὸ νοῦ του ποὺ δὲν τοῦ τὰ ἔκαμε ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου, βασιλεὺς νὰ γενῇ ὁ ἴδιος ἀνάμεσα στὸν λαὸ τῆς καλοχτισμένης Ἰθάκης καὶ μὲ καρτέρι νὰ σκοτώσῃ τὸ γυιό σου. Τώρα πιά αὐτὸς πολὺ σωστὰ ἐσκοτώθηκε, καὶ σὺ λυπήσου ἐμᾶς τὸν λαό σου. Κί' ἐ-
 55 μεῖς κατόπι θὰ ἀποζημιώσουμε ἀνάμεσα στὸν λαὸ ὅ-
 σα σοῦ ἔχουνε πιωθῇ καὶ φαγωθῇ μέσα στ' ἀνάκτορά σου, φέρνοντας ὁ καθένας μας τὴν ἀξία εἴκοσι βω-
 δίων καὶ παλαιὸ κρασί καὶ χρυσάφι νὰ σοῦ τ' ἀπο-
 δώσουμε, ἕως ὅτου ἱκανοποιηθῇ ἡ καρδιά σου. Πρὶν ὅμως ἀπὸ αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου δίκαιο νὰ ἔχῃς ἐ-
 ξοργισθῇ».
- 60 Λοξὰ τὸν κύτταξε καὶ τοῦ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀ-
 δυσσεύς: «Εὐρύμαχε, οὔτε ἀκόμα ἂν ὅλα τὰ πατρικά σας ὑπάρχοντα μοῦ ἀποδώσετε καὶ ὅσα τώρα σᾶς βρίσκονται κί' ἂν ἀπὸ ἀλλοῦ πουθενὰ καὶ ἄλλα βάλετε ἀπάνω σ' αὐτά, οὔτε τότε ἀκόμα θὰ ἔπαυα τὰ χέ-
 65 ρια μου ἀπὸ τὸν φόνο πρὶν ἐκδικηθῶ ὅλους τοὺς μνη-
 στήρας γιὰ τὴν ἄτιμη προσβολή. Σὲ σᾶς τώρα δὲν μένει ἄλλα παρὰ ἢ νὰ πολεμᾶτε ἢ νὰ φύγετε, ὅποιος θὰ ξέφευγε τὸν θάνατο καὶ τὸ ριζικό του μοῦ φαίνεται ὅμως πῶς δὲν θὰ ξεφύγῃ κανένας τὸν τρομερόν ὄλε-
 θρο».

- Ἔτσι εἶπε κί' ἐκείνων τοὺς ἐλύθηκαν τὰ γόνατα κί' ἡ ἀγαπητὴ καρδιά τους. Σ' αὐτοὺς τότε ὁ Εὐ-
 70 ρύμαχος ἐμίλησε γιὰ δευτέρη φορά: «Ἀγαπητοί, δὲν θὰ σταματήσῃ βέβαια διόλου αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνδρας τ' ἀνίκητᾶ του χέρια. Ἀλλ' ἀφοῦ πῆρε τὸ καλοπελεκεμημέ-

- νο τόξο και την φαρέτρα, από τὸ πελεκυτὸ κατῶφλι
 θὰ τὸ ξύνη, ἕως οὔτου ὅλους μᾶς σκοτώσῃ ἅς θυμη-
 θοῦμε ὁμως τὴν μάχη. Τραβῆξτε τὰ σπαθιά και προ-
 φυλαχθῆτε μὲ τὰ τραπέζια ἀπὸ τὰ γρηγοροθάνατα
 βέλη κι' ἀπάνω του ὅλοι ἅς πέσουμε μαζεμένοι μὴ-
 75 πως και τὸν σπρώξουμε ἀπὸ τὸ κατῶφλι κι' ἀπὸ τὶς
 θύρες, και πᾶμε στὴν πόλι και γρηγορώτατα νὰ σηκώ-
 σουμε τὸν κόσμον στὸ ποδάρι. Τότε ἴσως αὐτὸς γιὰ
 80 στερνὴν φορὰ θὰ μᾶς ἔρριχνε μὲ τὸ τόξο.»
- Ἔτο' εἶπε και τράβηξε τὸ σουβλερὸ σπαθὶ του,
 τὸ χάλκινο και δίκωπο και πήδηξε ἀπάνω στὸν Ὀ-
 δυσσεά μὲ ἄγριες φωνές. Τὴν ἴδια ὥρα ὁ θεϊκὸς Ὀ-
 δυσσεὺς ἔρριξε τὸ βέλος και τὸν ἐκτύπησε στὸ στή-
 85 θος κοντὰ στὸν μαστὸ και μέσα στὸ σηκότι τοῦ ἐμ-
 πηξε τὸ γρήγορο θέλος κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὸ σπαθὶ του
 ἔπεσε χάμω, ἐλίγυσε και τρικλίζοντας γύρω ἀπὸ
 τὸ τραπέζι, ἔπεσε χάμω κι' ἔρριξε κατὰ γῆς τὰ φα-
 γητὰ και τὸ διπλὸ ποτήρι. Μὲ τὸ μέτωπο χτυποῦσε
 τὴν γῆ μὲ ὀδύνη στὴν ψυχὴ του και μὲ τὰ δυὸ τὰ
 90 πόδια του κλωτσῶντας ἔσπρωχνε τὸ κάθισμα και
 πέπλος σκοτεινὸς τοῦ ἐχύθηκε στὰ μάτια.
- Ὁ Ἀμφίνομος τότε ρίχτηκε ἀπάνω στὸν ἔνδοξον
 Ὀδυσσεά κι' ἐτράβηξε τὸ μυτερὸ σπαθὶ, μήπως και
 τραβήχτῃ ἀπὸ τὶς θύρες μπροστά του. Ἀμέσως ὁμως
 τὸν πρόλαβεν ὁ Τηλέμαχος κι' ἀπὸ πίσω τὸν ἐχτύπησε
 μὲ τὸ χάλκινο δόρυ στοὺς ὤμους ἀνάμεσα και τὸ πέ-
 ρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ στήθη βρόντησε καθὼς ἔπεσε
 και μὲ ὀλόκληρο τὸ μέτωπο ἐκτύπησε τὴν γῆ κι' ὁ
 95 Τηλέμαχος τραβήχτηκε ἀφίνοντας τὸ δόρυ ἐκεῖ μέσα
 στὸν Ἀμφίνομο, γιὰτὶ ἐφοβήθηκε πολὺ μὴ τυχὸν κα-
 νεῖς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες καθὼς θὰ τραβοῦσε νὰ
 βγάλῃ τὸ μικρόσκιο δόρυ ἢ ὀρμήσῃ ἀπάνω του και
 τὸν χτυπήσῃ μὲ σπαθὶ ἢ τὸν χτυπήσῃ καθὼς θάσκυβε
 πρὸς τὰ ἐμπρός. Τρέχοντας ἐκίνησε και πολὺ γρή-
 100 γορα ἔφτασε στὸν ἀγαπητὸ πατέρα, κοντὰ του ἐστά-
 θηκε κι' ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια: «πατέρα,
 θὰ σοῦ φέρω μιὰ ἀσπίδα και δύο δόρατα κι' ὀλό-
 χαλκὴ περικεφαλαιά, ποὺ ἐφαρμόζει στοὺς κροτάφους

κι' ὁ ἴδιος ἐγὼ θὰ ντυθῶ καὶ θ' ἄρματωθῶ κι' ἄλλα
θὰ δώσω στὸν χοιροβοσκὸ καὶ στὸν βούκολο· γιατί
εἶναι καλλίτερο νὰ εἵμαστε ὡπλισμένοι.»

- 105 Σ' αὐτὸν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς: «Ὡδήγησε γρήγορα, ὅσο μοῦ θρῖσκονται θέλη
νὰ πολεμῶ, μὴ τυχὸν καὶ μὲ βγάλουν ἀπὸ τὴν θύραν
καθὼς εἶμαι μοναχός μου.»

- Ἔτσι εἶπε κι' ὁ Τηλέμαχος ἐπείστηκε στὸν ἀγαπητὸ
πατέρα, καὶ κίνησε νὰ πάῃ στὸν θάλαμο, ὅπου ἦτανε
τὰ ξακουστὰ ὄπλα. Ἀπὸ ἐκεῖ διάλεξε τέσσαρες ἀσπί-
110 δες, ὅχτῳ δόρατα καὶ τέσσερες χάλκινες περικεφαλαί-
ες μὲ χαίτες δασεῖς ἀλογίσιες ἐκίνησε φέροντάς τα καὶ
πολὺ γρήγορα ἔφθασε στὸν ἀγαπ. τὸ πατέρα του κι'
ὁ ἴδιος πρῶτ' ἀπ' ὅλους γύρω στὸ σῶμα ντύθηκε τὰ
χάλκινα ὄπλα, τὸ ἴδιο καὶ οἱ δύο δοῦλοι ντύθηκαν μὲ
τὰ ὠραῖα ὄπλα καὶ στάθηκαν ὁλόγυρα στὸν συνετὸν
115 Ὀδυσσεά ποῦ μύριες εἶχε σκέψεις. Ἐκεῖνος, ὅσο τοῦ
βρισκόντουσαν βέλη γιὰ νὰ ὑπερασπίζεται, κάθε φορὰ
ἐχτυποῦσε κι' ἕναν ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες μέσα στὸ σπίτι,
σημαδεύοντάς τον, κι' ἐκεῖνοι ἐπεφταν ὁ ἕνας κοντὰ στὸν
ἄλλον. Ὅταν ὁμως ἔλειψαν τὰ βέλη στὸν βασιλέα
ποῦ ἐτόξευε, ἀκούμπησε τὸ τόξο νὰ στέκεται κοντὰ
120 στὴν παραστάδα τῆς καλοφτιαγμένης αἰθούσης κοντὰ
στοὺς ὁλόφωτους τοίχους κι' ὁ ἴδιος ἔβαλε γύρω
στοὺς ὤμους του τὴν τετράδιπλη ἀσπίδα κι' ἀπάνω στὸ
γενναῖο κεφάλι του ἔβαλε καλοφτιαγμένη περικεφα-
λαία μὲ οὐρὰ ἀλογίσια καὶ φοβερὰ κυμάτιζε ἀποπάνω
125 τὸ λοφίο, ἐπῆρε καὶ δύο δόρατα μὲ χάλκινες αἰχμές.

- Στὸν καλοχτισμένο τοῖχο βρισκότανε καὶ μία θύρα
ὕψηλὰ καὶ στὸ πιὸ ἀκρὴνὸ κατῶφλι τῆς καλοδεμέ-
νης αἰθούσης ἔκανε πέρασμα πρὸς τὸν διάδρομο, ποῦ
τὸ συγκρατοῦσαν καλὰ ἐφαρμοσμένες σανίδες. Αὐτὸ
πρόσταξεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν θεῖο χοιροβοσκὸ νὰ τὸ
130 προσέχη καὶ κοντὰ ἐκεῖ νὰ στέκεται ἕνας μοναχὰ
μποροῦσε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσῃ. Στοὺς μνηστῆρες τότε
ἐμίλησε ὁ Ἀγέλαος, σ' ὅλους φανερώνοντας τὸν λόγος:
«Ἀγαπητοί μου, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀνεβῇ κανεὶς
ἀπάνω στὴν ὕψηλὴ τὴν θύρα καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν κό-
σμο, γρήγορα νὰ σηκωθοῦνε στὸ πόδι; Τότε αὐτὸς ὁ
ἄνδρας θὰ ἐτόξευε γιὰ στερνὴ φορὰ.»

- 135 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ὁ Μελάνθιος ὁ γιδοβοσκός :
 Δὲν γίνεται διόλου, εὐγενικὲ Ἀγέλαε, γιατί
 πολὺ κεντὰ εἶναι τὰ ὠραῖα θυρόφυλλα τῆς αὐλῆς καὶ
 τὸ δύσκολο στόμιον τοῦ διαδρόμου. Κι' ἓνας ἄνδρας
 μοναχὸς μπορεῖ ὅλους νὰ τοὺς συγκρατῇ ἂν εἶνε
 δυνατός. Ἐλάτε ὅμως νὰ σᾶς φέρω ὅπλα νὰ ζωσθῇτε,
 140 ἀπὸ τὸν θάλαμο· γιατί μοῦ φαίνεται μέσα θὰ εἶνε κι'
 ὄχι πουθενὰ ἄλλοῦ νὰ τὰ ἐτοποθετήσαν τὸ ὅπλα ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς καὶ ὁ δοξασμένος γυιὸς του».

- Ἔτο' εἶπε κι' ἀνέβαινε ὁ Μελάνθιος ὁ γιδοβοσκός
 στοὺς θαλάμους τοῦ Ὀδυσσέως ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ στενὰ
 τοῦ παλατιοῦ. Ἀπὸ ἐκεῖ διάλεξε δώδεκα ἀσπίδες κι'
 ἄλλα τόσα δόρατα καὶ τόσες περικεφαλαίες χάλκι-
 145 νες μὲ δασὲς ἀλογότριχες. Κίνησε καὶ πῆγε καὶ πολὺ
 γρήγορα τὰ ἔφερε καὶ τὰ ἔδωσε στοὺς μνηστῆρες.
 Τότε πιά ἐλύθησαν τὰ γόνατα κι' ἡ ἀγαπητὴ καρδιά
 τοῦ Ὀδυσσέως καθὼς τοὺς εἶδε νὰ ζώνωνται τ' ἄρ-
 ματα καὶ νὰ σειοῦνε τὰ μακρὰ δόρατα στὰ χέρια καὶ
 πολὺ δύσκολος τοῦ φανερώθηκε ὁ ἀγῶνας. Γρήγορα
 στὸν Τηλέμαχο ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια: «Τηλέ-
 150 μαχε χωρὶς ἄλλο καμμιὰ ἀπὸ τίς γυναῖκες μέσα στὸ
 παλάτι· κακὸ κινεῖ πόλεμο σ' ἐμᾶς τοὺς δυό, ἢ ὁ Με-
 λάνθιος.»

- Σ' αὐτὸν ὁ συνेतὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε: «Πατέρα,
 ἐγὼ ὁ ἴδιος σ' αὐτὸ εἶμαι φταίχτης καὶ κανεὶς ἄλλος
 δὲν εἶνε αἷτιος, ποὺ ἀφοῦ ἄνοιξα τὴν καλοεφαρμο-
 155 σμένη θύρα τοῦ θαλάμου, ἔτσι τὴν ἄφησα, κι' αὐτῶν ὁ
 κατὰσκοπος φάνηκε καλλίτερος. Πήγαινε ὅμως, θεῖε
 Εὐμαίε, κλείσε τὴν θύρα τοῦ θαλάμου καὶ κύτταξε
 ἂν εἶναι καμμιὰ ἀπὸ τίς γυναῖκες ποὺ τὰ κάμει
 αὐτά, ἢ γυιὸς τοῦ Δολίου ὁ Μελάνθιος ποὺ αὐτὸν κι'
 ἐγὼ νομίζω.»

- 160 Ἔτσι ἐκεῖνοι τέτοια ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους κι' ὁ
 Μελάνθιος ὁ γιδοβοσκὸς ἐκίνησε πάλι γιὰ τὸν θά-
 λαμο νὰ φέρῃ ὠραῖα ὅπλα, τὸν κατάλαβε ὅμως ὁ θεῖος
 χοιροβοσκὸς κι' ἀμέσως εἶπε στὸν Ὀδυσσεά ποῦ ἦτανε
 κοντὰ του: «Γυεῖ τοῦ Λαέρτου εὐγενικέ, πολυμήχανε
 Ὀδυσσεῦ, νὰ τος πάλι ἐκεῖνος, ὁ ἀπαίσιος ἄνδρας ποὺ
 165 κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸν ὑποπτεύομεθα, στὸν θάλαμο πη-
 γαίνει. Κι' ἐσὺ πές μου κιθάρα, ἢ νὰ τὸν σκοτώσω ἂν

γίνω ανώτερός του, ἢ ἐδῶ νὰ σοῦ τὸν φέρω γιὰ νὰ ἐκ-
πληρώσῃ τὶς πολλὰς τοῦ ἀνομίας ὅσες μὲ τὸ νοῦ τοῦ
ἐπραξε μέσα στὸ σπίτι σου».

Σ' αὐτὸν ἀπαντώντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς :

- 170 «Ἐγὼ θέβαια κι' ὁ Τηλέμαχος θὰ συγκρατήσου-
με τοὺς περήφανους μνηστήρες μέσα στ' ἀνάκτορα
ἂν καὶ πολὺ λαχταροῦνε νὰ φύγουν κι' ἐσεῖς οἱ
δύο ἀφοῦ τοῦ στρίψετε τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια
του ἀπάνω, ρίχτε τον μέσα στὸν θάλαμο καὶ
175 πίσω του δέσετε σανίδες κι' ἀφοῦ τοῦ περάσετε σχοινὶ
πλεχτὸ τραβήχτε τον ἀπάνω στὸν ὑψηλὸ στύλο νὰ
πλησιάζῃ στὰ δοκάρια τῆς στέγης κι' ἔτσι πολλὴν
ῶρα νὰ εἶναι ζωντανὸς καὶ φοβεροὺς νὰ ὑποφέρῃ πό-
νους.»

- Ἔτο'εἶπε κι' ἐκεῖνοι πολὺ τὸν ὑπάκουσαν καὶ πεί-
στηκαν. Ἐκίνησαν νὰ πάνε στὸν θάλαμο καὶ μέσα
τὸν εὗρηκαν χωρὶς νὰ τοὺς καταλάβῃ. Ἐκεῖνος
180 ἔφαχνε στὸ θάθος τοῦ θαλάμου γιὰ νὰ εὕρῃ ὅπλα κι'
ἐκεῖν' οἱ δυὸ ἐστάθηκαν ἀπὸ κάθε μεριά κι' ἔμειναν
κοντὰ στὶς παραστάδες. Κι' ὅταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κα-
τῶφλι περνοῦσε ὁ Μελάνθιος ὁ γιδοβοσκὸς κρατῶν-
τας μὲ τὸ ἓνα χέρι ὠραία περικεφαλαία καὶ μὲ τὸ
ἄλλο πλατεῖα παλαιὰ ἀσπίδα, γεμάτη σκόνη τοῦ ἡ-
185 ρως Λαέρτου, ποὺ στὰ νειῶτα του τὴν φοροῦσε, τότε
ὅμως ἐκεῖ πιά εὗρίσκετο πεταμένη κι' εἶχαν λυθῇ οἱ
ραφές τῶν λουριῶν τῆς, εὐθύς οἱ δυὸ τοὺς χύμιξαν,
τὸν πιάσανε κι' ἀπὸ τὰ μαλλιά τὸν ἔσυραν μέσα καὶ
χάμω τὸν ἔρριξαν στὸ πάτωμα, μὲ λύπη στὴν καρ-
διά του, καὶ μαζὺ ἔδεσαν τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια του
μὲ σκοινὶ ποὺ πολὺ τὸν πονοῦσε κι' ἀφοῦ καλὰ τὰ
190 στρίψανε πρὸς τὰ πίσω ὀλωσδιόλου, ὅπως τοὺς πρό-
σταξε ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτου, ὁ πολυπαθὴς, ὁ θεϊκὸς
Ὀδυσσεύς κι' ἀφοῦ τοῦ πέρασαν σκοινὶ πλεχτὸ, τὸν
τράβηξαν ἀπάνω στὸν ὑψηλὸ στύλο κοντὰ στὰ δοκά-
ρια τῆς στέγης. Τότε κοροϊδεύοντάς τον τοῦ εἶπες,
195 Εὐμαίε χοιροβοσκέ: «Τώρα πιά ὠραιώτατα τὴν νύχτα
θὰ φυλάῃς, Μελάνθιε, ξαπλωμένος σὲ μαλακὸ κρεβ-
θᾶτι, ὅπως σοῦ ταιριάζει καὶ δὲν θὰ σοῦ ξεφύγῃ ὅταν
θὰ ἔρχεται ἀπὸ τὸ ρέμμα τοῦ Ὠκεανοῦ ἡ χρυσόθρο-

Αἱ σκλάβες παίρνουν τὰ ὄπλα τῶν μνηστήρων ἔξω ἀπὸ τῆς αἵθουσας.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΗΡΩΠΟΣ»

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νος Αὐγή, πού τὸ πρῶτ' ἐγεννήθη, ὅταν φέρνης γίδες
στοὺς μνηστῆρες μέσα στὸ παλάτι γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν
τὸ φαγητό τους».

- 200 Ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἀπόμεινε τεντωμένος μέσα σὲ
ὀλέθρια δεσμὰ κι' ἐκεῖν' οἱ δυὸ ἀφοῦ ἐφόρεσαν ὅπλα
κι' ἐκλείσαν τὴ λαμπρὴ θύρᾳ πῆγανε στὸν συνετὸν
Ὀδυσσεά που μύριες γνώριζε σκέψεις. Ἐκεῖ ἐστάθη-
καν ὀρμητικοὶ γιὰ τὸν πόλεμο, τέσσερες ἀπὸ τὸ ἓνα
μέρος ἀπάνω στὸ κατῶφλι, κι' οἱ ἄλλοι μέσ' ἀπὸ τὴν
αἶθουσα πολλοὶ καὶ δυνατοί, τότε πῆγε κοντὰ τους ἡ
205 θυγατέρα τοῦ Διὸς ἡ Ἀθηνᾶ, ὅμοια μὲ τὸν Μέντορα
στὸ σῶμα καὶ στὴ φωνή. Αὐτὴν ὡς τὴν εἶδε χάρηκε ὁ
Ὀδυσσεὺς καὶ τῆς εἶπε :

«Μέντωρ, βοήθα με σ' αὐτὸ τὸ κακὸ, καὶ θυμήσου
τὸν ἀγαπητὸ σου σύντροφο πού σοῦ ἔκαμα καλὰ εἰ-
σοὶ καὶ συνομηλικός μου».

- Ἔστ' εἶπε νομίζοντας πῶς εἶναι ἡ Ἀθηνᾶ πού τοὺς
210 λαεὺς παρακινεῖ στὴν μάχη. Κι' οἱ μνηστῆρες ἀπὸ
τὴν ἄλλῃ μεριά ξεφώνιζαν μέσα στὴν αἶθουσα καὶ
πρῶτος τῆς ἐμίλησεν ὁ Ἀγέλαος ὁ γυιὸς τοῦ Δαμά-
στορος : «Μέντωρ, κύτταξε μὴ σὲ πείσῃ μὲ τὰ λόγια
ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ πολεμᾷς τοὺς μνηστῆρες καὶ τὸν ἴ-
διο νὰ ὑπερασπισθῇς. Γιατὶ αὐτὴ ἐδῶ ἡ δική μας ἡ
215 σκέψι μού φαίνεται πῶς θὰ γίνῃ : ὅταν σκοτώσουμε
αὐτοὺς, πατέρα καὶ γυιό, θὰ σκοτωθῇς ἔπειτα κι' ἐσύ
μαζὺ μὲ αὐτοὺς, μ' αὐτὰ που ἔχεις στὸ νοῦ νὰ κάμῃς
μέσα στὸ παλάτι μὲ τὸ ἴδιο τὸ κεφάλι σου θὰ πλη-
ρώσῃς. Κι' ὅταν πιά σᾶς πάρουμε τὴν δύναμι μὲ τὰ
χάλκινα ὅπλα, ὅλα σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ὅσα ἔχεις
220 μέσα στὸ σπίτι σου κι' ὅσα ἔχεις ἔξω, θὰ τ' ἀνακατέ-
ψουμε μαζὺ μὲ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Ὀδυσσέως κι' οὐ-
τε τὰ παιδιὰ σου θ' ἀφήσουμε νὰ ζοῦνε μέσα στὸ ἀ-
νάκτορό σου οὔτε τίς θυγατέρες σου, οὔτε τὴν πιστὴ
σου σύζυγο νὰ γυρνᾷ ἀνάμεσα στὴν πόλι τῆς Ἰθά-
κης».

- Ἔστ' εἶπε καὶ περισσότερον ὠργίστηκε ἡ Ἀθηνᾶ
στὴν καρδιά της, καὶ τὸν Ὀδυσσεά μάλωσε μ' ἐξωρ-
225 γισμένα λόγια :

«Δὲν ἔχεις πιά, Ὀδυσσεῦ, μέσα σου τὴν γερὴ τὴν

ὁρμή σου οὔτε διόλου τῇ δυνάμει, ὅπως ὅταν ἀδιάκοπα πάντοτε πολεμοῦσες μέ τοὺς Τρῶες ἐννῆα χρόνια γιὰ τὴν λευκόχερη Ἑλένη, τὴν κόρη εὐγενικοῦ πατέρα καὶ πολλοὺς ἄνδρες ἐσκότωσες στὴν τρομερὴ τῇ μάχῃ καὶ μέ τῇ σκέψι τῇ δικῇ σου ἔπεσε τοῦ Πριάμου ἡ πόλι μέ τοὺς πλατεῖς δρόμους. Πῶς λοιπὸν τῶρα, ποὺ ἔφτασες στὸ σπίτι καὶ στὰ χτήματά σου, κλαῖς καὶ θρηνεῖς γιὰ νὰ φανῇς ἄνδρείος ἀντίκρου στοὺς μνηστῆρες; Ἐλα ὅμως ἐμπρὸς, παλληκαρᾶ μου, κοντά μου στάσου κι' ἐμένα βλέπε τί θὰ κάμω γιὰ νὰ γνωρίσης τί ἀξίζει γιὰ σένα ὁ Μέντωρ, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀλκίμου ἀνάμεσα σὲ ἄνδρες ἐχθροὺς νὰ ἐκπληρῶνῃ τὰ καλὰ ποῦ τοῦ ἔχεις κάμει».

235 Αὐτὰ εἶπε κι' ἀκόμα δὲν τοῦ ἔδινε ὀλότελα τῇ νίκῃ ποὺ ἔκλινε πρὸς τὸ μέρος του, μόνο ἐδοκίμαζεν ἀκόμη τῇ γενναιότητῃ καὶ τὴν ἀνδρεία καὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ δοξασμένου γυιοῦ του. Κι' ἡ ἴδια πέταξε κι' ἐκάθησεν ἀντίκρου στὴν καπνισμένη σκεπὴ τοῦ ἀνακτόρου, ὅμοια μέ χελιδόνι.

240 Τοὺς μνηστῆρες παρεκινεῖσε ὁ Ἀγέλαος ὁ γυιὸς τοῦ Δαμάστορος κι' ὁ Εὐρυνόριος κι' ὁ Ἀμφιμέδων κι' ὁ Δημοπτόλεμος κι' ὁ Πείσανδρος ὁ γυιὸς τοῦ Πολύκτορος κι' ὁ συνετὸς Πόλυθος, ποὺ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες ἐξεχώριζαν καὶ ἦτανε οἱ καλλίτεροι στὴν ἀνδρεία, ἀπ' ὅσους ἀκόμα ἐζούσανε καὶ γιὰ τὴ ζωὴ τοὺς πολεμοῦσαν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐδάμασε πιά τὸ τόξον καὶ τὰ συχνὰ θέλη. Σ' αὐτοὺς ἐμίλησεν ὁ Ἀγέλαος καὶ σὲ ὅλους εἶπε: «Ἀγαπητοί, τῶρα πιά αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνδρας θὰ συγκρατήσῃ τὰ χέρια του τ' ἀπληστα γιὰτὶ ἔφυγεν ὁ Μέντωρ ἀπὸ κοντά του ἀφοῦ 245 στὰ κόυφια παinueύτηκε κι' αὐτοὶ μένουνε μοναχοὶ τοὺς στίς πρῶτες θύρες. Γι' αὐτὸ μὴ ρίχνετε ὅλοι μαζὺ τὰ μακροῦρά δόρατα, μόνον ἐλάτε πρῶτα οἱ ἔξη ρίχτε τὸ ἀκόντιο, μήπως καὶ δώσῃ ὁ Ζεὺς νὰ χτυπηθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πάρουμ' ἐμεῖς τὴ δόξα. Γιὰ τοὺς ἄλλους δὲν πολυσκοτιζόμεσθε, ὅταν πέσῃ ἐκεῖνος».

250 Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι τοὺς ἀκόντισαν, ὅπως πρόσταξε, θέλοντας νὰ χτυπήσουν ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ ἔκαμε ἡ Ἀθηνᾶ νὰ πᾶνε γαμένα. Ἄλλος ἀπ' αὐ-

- τοὺς ἐκτύπησε τὴν παραστάδα τῆς καλοστερεωμένης αἰθούσης, ἄλλος τὴν καλοεφαρμοσμένη θύρα κι' ἄλλου τὸ δόρυ, ἀπὸ ξύλο μελιᾶς καὶ χάλκινη αἰχμή, ἔπεσε ἀπάνω στὸν τοῖχο κι' ἀφοῦ πιὰ ἐξέφυγαν τὰ δόρυ, 260 ἔπεσε ἀπάνω στὸν τοῖχο κι' ἀφοῦ πιὰ ἐξέφυγαν τὰ δόρυ, ἔπεσε ἀπάνω στὸν τοῖχο, ἄρχισε σ' αὐτοὺς νὰ μιλᾷ ὁ πορθητὴς, ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς: «Ἀγαπητοί μου, τώρα πιὰ μπορῶ κι' ἐγὼ νὰ πῶ σ' ἐμᾶς νὰ ρίξουμε τ' ἀκόντι-α στὸ πλῆθος τῶν μνηστήρων, ποὺ πολὺ ἐπιθυμοῦν νὰ μᾶς σκοτώσουν, κοντὰ στ' ἄλλα κακουργήματα που μᾶς ἔχουν καμωμένα».
- 265 "Ἔτο" εἶπε κι' ἐκεῖνοι ὅλοι τοὺς ἀκόντισαν τὰ σουθλερὰ δόρυ, ἀφοῦ ἐσημάδεψαν ἀντίκρυ. Τὸν Δημοπτόλεμον εὐθὺς ἐσκότωσε ὁ Ὀδυσσεύς, τὸν Εὐρυθείδη ὁ Τηλέμαχος, τὸν Ἐλατον ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τὸν Πείσανδρον ὁ ἀρχιβοσκὸς τῶν βωδιῶν. Ἐκεῖνοι ἔπειτα ὅλοι μαζὺ δάγκασαν μὲ τὰ δόντια τοὺς τὸ ἀπέ- 270 ραντο χῶμα. Τότε οἱ μνηστήρες πίσω ἐτραβήχθησαν στῆς αἰθούσης τὸ βάθος κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως ὥρμησαν κι' ἀπ' τοὺς νεκροὺς ἔξω ἔβγαλαν τὰ δόρυ.
- Ἐπὶ αὐτὸν οἱ μνηστήρες ρίξαν τὰ σουθλερὰ δόρυ, θέλοντας νὰ χτυπήσουν. Αὐτὰ ὅμως ἡ Ἀθηνᾶ τὰ ἔκα- 275 με νὰ πάνε ὁλωσδιόλου χαμένα. Ἀλλὰ ὅσοι αὐτοὺς ἐκτύπησε τὴν παραστάδα τῆς καλοστερεωμένης αἰθούσης, ἄλλος τὴν καλοεφαρμοσμένη θύρα κι' ἄλλου τὸ δόρυ, ἀπὸ ξύλο μελιᾶς καὶ χάλκινη θραυστὴν αἰχμή, ἔπεσε ἀπάνω στὸν τοῖχο. Ὁ Ἀμφιμέδων μόνον ἐκτύπησε τὸν Τηλέμαχο ξώπετσα ἀπάνω στὸν καρπὸ τοῦ χεριοῦ κι' ὁ χαλκὸς τοῦ πείραξε τὸ δέριμα ἄκρη ἄκρη κι' ὁ Κτήσιππος τὸν Εὐμαῖον γρατσούνισε στὸν 280 λαιμὸ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀσπίδα του μὲ τὸ μακρὺ δόρυ ἀπὸ πάνω του πέταξ' ἐκεῖνο κι' ἔπεσε χάμω. Ἐκεῖνοι πάλι, ὁλόγυρ' ἀπὸ τὸν γνωστικὸν Ὀδυσσεῖα ποὺ μύριες εἶχε σκέψεις, ἀπάνω στῶν μνηστήρων τὸ πλῆθος ἔρριξαν τὰ σουθλερὰ δόρυ. Τότε πάλι τὸν Εὐρυδάμαντα ἐκτύπησεν ὁ πορθητὴς τῶν πόλεων Ὀδυσσεύς, τὸν Ἀμφιμέδωντα ὁ Τηλέμαχος, τὸν Πόλυβον ὁ χοιροβοσκὸς κι' ἔπειτα τὸν Κτήσιππον ὁ πρῶτος βο- 285 σκὸς τῶν βωδιῶν κατὰστηθα τὸν βρῆκε καὶ παῖνευονταν κι' ἔλεγε: «᾽Ω γυιὲ τοῦ Πολυθέρου, ποὺ σ' ἀ-

ρέσει νά κοροϊδεύης τοὺς ἄλλους, ποτέ σου νά μὴν εἰπῇς διόλου μεγάλο λόγο ἀπὸ τὴν κουταμάρα σου, ἄλλὰ στοὺς θεοὺς ν' ἀφήσης τὰ λόγια γιατί αὐτοὶ θέβαια εἶναι πολὺ ἀνώτεροι. Ἄρπαχ' τὴν τώρ' αὐτὴν ἐδῶ δῶρο φιλοξενείας γιὰ τὸ ποδᾶρι τοῦ βωδιοῦ ποῦ
 290 κάποτε πέταξες στὸν Ἰσόθεον Ὀδυσσεά, ὅταν ζητιά-νευε μέσα στὸ σπίτι».

Αὐτὰ εἶπε ὁ πρῶτος βοσκὸς τῶν κυρτοπόδων βωδιῶν· κι' ὁ Ὀδυσσεὺς χτύπησεν ἀπὸ κοντὰ μὲ τὸ μακρὺ δόρυ τὸν γυιὸ τοῦ Δαμάστορος. Κι' ὁ Τηλέμαχος τὸν Λεύκριτον τὸν γυιὸ τοῦ Εὐήνορος ἐχτύπησε μὲ τὸ δόρυ στὴ μέση, στίς λαγῶνες κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά
 295 κέρασε τὸν χαλκὸ· μὲ τὰ μοῦτρα ἔπε'ε καὶ μὲ ὀλόκληρο τὸ μέτωπο ἐχτύπησε τὴ γῆ. Τότε πιά ἡ Ἀθηνᾶ ὕψηλὰ ἀπὸ τὴν στέγη, ἐσήκωσε τὴν ἀσπίδα τῆς ποῦ τοὺς θνητοὺς ρημάζει κι' ἐτρόμαξε φοβερά τὸ μυαλὸ τῶν μνηστήρων. Κι' ἔφευγαν αὐτοὶ ἀνάμεσ' ἀπὸ τὴν αἴθουσα σὰν ἀγελάδες κοπαδιοῦ, ὅταν δυνατὰ τις
 300 κεντρήσῃ ἡ μύγα καὶ τις ταράζει ἀπάνω τοὺς ὄρμῶντας κατὰ τὴν ἀνοιξή, ὅταν οἱ μέρες εἶνε μεγάλες. Πέφτουνε οἱ βωϊδόμυιγες σὰν τοὺς γῦπες μὲ τὰ γυριστὰ νύχια, καὶ τις κυρτές τις μύτες, ποῦ ὀρμου-νε ἀπάνω ἀπὸ τὰ θουνὰ στὰ πουλιά ἀπάνω κι' αὐτὰ φεύγουν ἀπὸ τὰ σύννεφα κι' ἔρχονται στὴν πεδιάδα κι' ἐκεῖνοι ὀρμοῦν καὶ τὰ ρημάζουν καὶ οὔτε ν' ἀν-
 305 τισταθοῦν διόλου εἰμποροῦν οὔτε νὰ φύγουν καὶ χαίρουνται οἱ ἄνδρες γιὰ τὸ κυνῆγι ποῦ ἔπese ἔτσι λοιπὸν κι' αὐτοὶ ἐχύθηκαν ἀπάνω στοὺς μνηστή-ρες ἀνάμεσα στὴν αἴθουσα καὶ τοὺς χτυποῦσαν γυρ-νῶντας πρὸς ὅλες τις μεριές. Κι' ἐκείνων ἄσκημος σηκωνότανε στεναγμὸς καθὼς κτυπῶντούσαν τὰ κε-φάλια κι' ὀλόκληρο τὸ ἔδαφος γέμισε αἷμα.
 310 Ὁ Λευκίδης τότε ἔτρεξε κι' ἔπιασε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ παρακαλῶντας τον ἔλεγε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια : «Σὲ ἱκετεύω γονατιστός, Ὀδυς-σεῦ, καὶ σὺ σεβάσου καὶ σπλαχνίσου με, γιατί, σὲ βεβαιῶνῶ, ποτὲ καμμιάν ἀπὸ τῆς γυναικὲς μέσα στὸ παλάτι δὲν ἐπείραξα οὔτε ἄπρεπον εἶπα λόγο, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους ἔλεγα τοὺς μνηστῆρες νὰ παύσου»

- 315 οὐκ οὖν ταῖς ἐκάμνε αὐτά. Δὲν μὲ ἄκουαν ὅμως νὰ συγ-
κρατοῦν τὰ χέρια τοὺς ἀπὸ τ' ἄνομα γι' αὐτὸ γιὰ τὶς
ἁμαρτίες τοὺς βρήκανε ἄσκημο θάνατο. Ἐμένα
μάντη μὲ εἶχανε ἀνάμεσά τοὺς καὶ χωρὶς νὰ κάμω
κανένα κακὸ θὰ πέσω, γιατί δὲν βρίσκεται κατόπι
χάρη γιὰ τὶς καλὰς τὶς πράξεις.»
- 320 Λοξὰ τὸν κύτταξε καὶ τοῦ εἶπε ὁ πολυμήχανος
Ὀδυσσεύς :
- « Ἄν παinueύσαι πῶς ἦσουν αὐτὰ μάντις ἀνάμεσα σ'
αὐτοὺς, πολλὰς φορὲς θὰ εὐχέθηκες κάποτε μέσα στ'
ἀνάκτορα, μακρυὰ στὰ ξένα νὰ μ' εὕρῃ τὸ τέλος τῆς
γλυκειᾶς ἐπιστροφῆς μου κι' ἐσένα ν' ἀκολουθήσῃ ἡ
ἀγαπητὴ μου σύζυγος καὶ παιδιὰ νὰ σοὺ γεννήσῃ.
- 325 Γι' αὐτὸ βέβαια δὲν θὰ μπορέσῃς νὰ ξεφύγῃς τὸν πι-
κρὸ θάνατο.»
- Ἔτο' εἶπε καὶ μὲ τὸ παχὺ τοῦ χέρι ἐπῆρε τὸ σπα-
θὶ τοῦ ποῦ ἦτανε χάμω καὶ καθὼς σκοτώθηκε ὁ Ἀγέ-
λαος τὸ ἔρριξε πάλι χάμω μπροστά του. Μὲ αὐτὸ
τὸν πέρασε μέσ' ἀπὸ τὸ σῆρκο, κι' ἐνῶ ἀκόμα ἐμι-
λοῦσε, τὸ κεφάλι του ἀνακατώθηκε μὲ τὶς σκόνες.
- 330 Ὁ γυιὸς τοῦ Τερπίου ὅμως ὁ ἀοιδὸς ὁ Φημίος
ξέφυγε τῇ μαύρῃ μοίρᾳ, ποῦ ἀναγκαστικὰ βέβαια
τραγουδοῦσε ἀνάμεσα στοὺς μνηστῆρες. Κοντὰ στὴν
ὕψηλὴ θύρα ἐστάθηκε τῇ γλυκειᾷ κιθάρᾳ στὰ χέρια
του κρατῶντας. Δυὸ εἶχε σκέψεις μέσα στὸ νοῦ του,
ἢ νὰ ἐβγῇ ἔξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα καὶ νὰ πάῃ νὰ καθή-
335 σῃ κοντὰ στὸν ὥμο τοῦ μεγάλου Διὸς τοῦ προστάτη
τῆς ἐστίας, ποῦ ἦτανε χτισμένος ἔξω, κι' ὅπου πολλὰ
μεριά βωδιῶν ἔκαψαν ὁ Λαέρτης κι' ὁ Ὀδυσσεύς, ἢ
νὰ προσπέσῃ καὶ ν' ἀγγίξῃ τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεύος
τοῦ γυιοῦ τοῦ Λαέρτου. Ἔτσι, ἄφησε χάμω τὴν σκα-
340 λιστὴ κιθάρα ἀνάμεσα στὸν κρατερὸν καὶ τὸν ἀργυ-
ροκάρφωτο θρόνο κι' ὁ ἴδιος πάλι πρόστρεξε κι ἐπία-
σε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ παρακαλῶντας τον
τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια : « Σὲ ἱκετεύω γονα-
τιστός, Ὀδυσσεῦ, καὶ σὺ σεβάσου καὶ σπλαχνήσου
345 σης τὸν ἀοιδό, ποῦ τραγουδῶ στὰς θεοὺς καὶ στοὺς
ἀνθρώπους. Εἰμαι καὶ αὐτοδίδακτος κι' ὁ θεὸς ἔχει

ἐμπνεύσει στὸ νοῦ μου κάθε λογῆς τραγουσία καὶ
ταιριάζει κοντά σου νὰ τραγουδῶ ὅπως σὲ θεῶ· γι'
αὐτὸ μὴ θελήσης νὰ μοῦ πάρῃς τὸ κεφάλι. Κι' ὁ Τη-
λέμαχος θέβαια μπορεῖ αὐτὰ νὰ σοῦ τὰ εἰπῇ, ὁ ἀγα-
350 πητὸς ὁ γυιὸς σου, ὅτι ἐγὼ διόλου μὲ τὴν θέλησί μου
οὔτε ἀπὸ καμμιὰν ἀνάγκη μου, μέσα στὸ σπίτι σου
πηγαινοερχόμεουν τραγουδώντας στοὺς μνηστῆρες
στὰ συμπόσια, αὐτοὶ ὅμως ἦσαν πολὺ περισσότεροι
καὶ δυνατότεροι καὶ μ' ἔφερναν μὲ τὴν βία».

355 "Ἐτο' εἶπε καὶ τὸν ἄκουσε ὁ ἀνδρεῖος Τηλέμαχος
κι' ἀμέσως ἐμίλησε στὸν πατέρα του ποῦ ἦτανε κον-
τά: «Κρατήσου καὶ μὴ τὸν χτυπᾷς καθόλου αὐτὸν
ποῦ δὲν εἶναι ἔνοχος, μὲ τὸ χάλκινο ὅπλο. Καὶ τὸν κή-
ρυκα τὸν Μέδοντα νὰ σώσουμε, ποῦ πάντα μέσα στὸ
σπίτι μας ἐφρόντιζε γιὰ μένα ὅταν ἤμουναι παιδί, ἂν
δὲν τὸν σκότωσε θέβαια ὁ Φιλοίτιος ἢ ὁ χοιροβοσκὸς
360 ἢ ἂν δὲν σὲ ἀντίκρυσεν ἐσένα καθὼς ὠρομούσες ἀνά-
μεσα στὴν αἴθουσα».

"Ἐτο' εἶπε καὶ τὸν ἄκουσεν ὁ Μέδων ποῦ εἶχε φρό-
νιμες σκέψεις, γιατί ἦτανε μαζεμένος κάτω ἀπὸ ἓνα
κάθισμα κι' εἶχε βάλει ἀπάνω του δέρμα θωδίου
νεόγδαρτο, ξεφεύγοντας τὴ μαύρη μοῖρα. Γρήγορα
σηκώθηκε ὀρθίος κάτω ἀπὸ τὸ κάθισμα κι' ἐβγαλε
ἀπὸ πάνω του τὸ θωδινὸ δέρμα, καὶ στὸν Τηλέμαχο
365 πρόστρεξεν εὐθὺς κι' ἐπιασε τὰ γόνατά του, καὶ πα-
ρακαλῶντας τον τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:
«Ἀγαπητέ μου, ἐδῶ εἴμ' ἐγώ, καὶ σὺ κρατήσου, πὲς
καὶ στὸν πατέρα σου, μὴ τυχὸν μὲ τὴν ὑπερβολικὴ
του δύναμι μὲ χαλᾷς με τὸν σουβλερὸ χαλκὸ, κα-
θὼς εἶναι ξωργισμένος με τοὺς μνηστῆρες, ποῦ κατέ-
στρεψαν τὰ ὑπάρχοντά του μέσα στὸ ἀνάκτορό του
370 κι' ἐσένα οἱ μωροὶ διόλου δὲν σ' ἐτιμούσαν».

Σ' αὐτὸν χαμογέλασε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀ-
δυσσεύς: «Ἐχε θάρρος, γιατί θέβαια ὁ Τηλέμαχος
σὲ γλύτωσε καὶ σ' ἔσωσε, γιὰ νὰ ξέρῃς στὴν ψυχὴ
σου καὶ σ' ἄλλον νὰ εἰπῇς ὅτι ἀπὸ τὰ κακουργήματα
εἶναι πολὺ ἀνώτερη ἢ ἀγαθοεργία. Βγῆτε ὅμως ἔξω
375 ἀπὸ τὴν αἴθουσα κι' ἀπὸ τὸ σκοτωμό, ἔξω καθῆστε
στὴν αὐλὴ, ἐὼς κι' ὁ περίφημος αἰοιδός, ἔως ὅτου ἐγὼ

κάμω μέσα στο σπίτι, ὅ,τι ἔχω ἀνάγκη».

- Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι οἱ δυὸ ἐπήγαν κι' ἐβγήκαν
 ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι κι' ἐκάθησαν εὐθὺς κοντὰ στὸν
 βωμὸ τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ προσεχτικὰ ἐκύτταζαν
 380 παντοῦ, τὸν σκοτωμὸ πάντα προσμένοντας. Κύτταξε
 κι' ὁ Ὀδυσσεὺς παντοῦ μέσα στὸ σπίτι του, ἂν ἔμνει-
 σκε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄνδρες ζωντανός, ξεφεύγοντας
 τὴ μαύρη μοῖρα. Κι' ὅλους τοὺς εἶδε ὁλότελα πεσμέ-
 νους μέσα στὸ αἶμα καὶ στίς σκόνες, πολλοὺς, σάν
 τὰ ψάρια ποὺ οἱ ψαράδες ἔξω τραβοῦν ἀπὸ τὴ θά-
 385 λασσα τὴν ἀφρισμένη στής ἀκρογιαλιάς τὸν κόλπο
 μὲ τὸ δίχτυ ποὺ ἔχει πολλὲς τρύπες, κι' ἐκεῖνα ὅλα,
 τὸ κῦμα λαχταρώντας τῆς θαλάσσης, χύνονται ἄ-
 πάνω στὴν ἄμμο κι' ὁ λαμπρόφωτος ἥλιος τοὺς πέρ-
 νει τὴ ζωὴ τους. Ἔτσι τότε κι' οἱ μνηστῆρες ἦτανε
 390 χυμένοι ὁ ἕνας ἀπάνω στὸν ἄλλο. Τότε πιά στὸν Τη-
 λέμαχο εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς: «Τηλέμαχε
 σῦρε καὶ κάλεσέ μου τὴν Εὐρύκλεια τὴν παραμάνα,
 γιὰ νὰ τῆς εἰπῶ ἓνα λόγο ποὺ ποθῇ ἡ ψυχὴ μου».

- Ἔτο' εἶπε, κι' ὁ Τηλέμαχος ὑπάκουσε στὸν ἀγα-
 πητὸ πατέρα του, τὴν θύρα μετατόπισε κι' εἶπε στὴν
 Εὐρύκλεια τὴν παραμάνα: «Ἐλα σῆκω, γερόντισα,
 395 ποὺ ἐπιστατεῖς στίς δοῦλες μέσα στ' ἀνάκτορά μας.
 Ἐλα, ὁ πατέρας μου σέ καλεῖ, κάτι νὰ σοῦ εἰπῇ».

- Ἔτο' εἶπε κι' ἐκείνη δὲν ἔβγαλε μιλιὰ, ἄνοιξε τίς
 θύρες τοῦ καλοκατοικημένου παλατιοῦ καὶ κίνησε
 νὰ πάη, κι' ὁ Τηλέμαχος μπροστὰ ἐπήγαινε πρῶτος.
 400 Εὐρῆκεν ἔπειτα τὸν Ὀδυσσεά ἀνάμεσα στοὺς σκο-
 τωμένους νεκροὺς, πασσαλειμμένον μὲ αἶμα καὶ σκό-
 νη, σάν λεοντάρι ποὺ γυρνᾷ ἀφοῦ σπαράξει βῶδι ἀπὸ
 τὸ μαντρί' ὅλο τὸ στήθος του καὶ τὰ μάγουλ' ἀπὸ τίς
 405 δυὸ μεριές ἦτανε γεμᾶτα αἶμα, κι' ἦτανε φοβερός νὰ
 τὸν ἰδῇ κανεὶς.

Ἔτσι ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε πασσαλειφθῇ στὰ πόδια
 καὶ στὰ χέρια του, ἀπὸ ἐπάνω κι' ἐκείνη καθὼς εἶδε
 βέβαια τοὺς νεκροὺς καὶ μπόλικο αἶμα, τῆς ἦρθε νὰ
 μῆξη τίς φωνές ἀφοῦ εἶδε τὸ μεγάλο κατώρθωμα.
 Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως τὴν συγκράτησε καὶ τὴ θάσταξε
 ἂν καὶ ἤθελεν ἐκείνη νὰ φωνάξῃ, καὶ μιλῶντας τῆς

- 410 τῆς εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια : « Ἀπὸ μέσα σου νὰ χαίρεσαι, γρη῏ κρατήσου καὶ μὴ φωνάζῃς. Εἶναι ἁσέβεια νὰ παινεύεται κανεὶς γιὰ σκοτωμένους ἄνδρες. Κι' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς δάμασε ἡ μοῖρα τῶν θεῶν καὶ τ' ἄδικά τους ἔργα' γιατί κανέναν δὲν ἐσέβοντο ἀπὸ τοὺς ἐπιγείους ἀνθρώπους, οὔτε κακὸν οὔτε καὶ
- 415 καλόν, ὅποιος θὰ ἐρχότανε σ' αὐτούς' γι' αὐτὸ ἀπὸ τ' ἀνομήματά τους εὐρήκαν ἄσκημο θάνατο. Ἔλα ὅμως τώρα ἐσὺ νὰ μοῦ εἰπῇς μιὰ-μιὰ τίς γυναῖκες ποὺ μέσα στὸ ἀνάκτορο μὲ ἀτιμάζουν κι' ἐκείνες ποὺ εἶναι ἁθῶες».

- Σ' αὐτὸν τότε εἶπε ἡ ἀγαπητὴ παραμάννα ἡ Εὐρύκλεια : « Ἐγὼ θέβαια, παιδί μου, σ' ἐσένα θὰ εἰπῶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν' πενήντα δοῦλες γυναῖκες εἶναι μέσα στὸ ἀνάκτορό σου. Αὐτὲς τίς μάθαμε νὰ κάμουν δουλιές καὶ νὰ ξένουν τὰ μαλλιά καὶ τὴ σκλαβιά νὰ ὑπομένουν' ἀπὸ αὐτὲς δώδεκα ὅλες τους τὸ ἔρριξαν στὴ ξετσιπωσιά, κι' οὐτ' ἐμένα σέβονται οὔτε τὴν
- 425 ἴδια τὴν Πηνελόπη. Ὁ Τηλέμαχος λίγο καιρὸ ἔχει ποὺ ἔγινε ἄνδρας κι' ἡ μητέρα του δὲν τὸν ἄφινε νὰ προστάξῃ τίς δοῦλες τίς γυναῖκες. Ἄς ἀνέβω ὅμως ἐγὼ ἀπάνω στὰ λαμπρὰ ὑπερῶα νὰ τὰ εἰπῶ στὴ γυναῖκα σου, ποὺ κάποιος θεὸς τὴν ἔρριξε στὸν ὕπνο».
- 430 Σ' αὐτὴν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς : « Μὴ τὴν σηκώσης ἀκόμη' μόνο πὲς στῆς γυναῖκες ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν, ἐκείνες ὅπου προτιήτερα τ' ἄπρεπα ὅλο εἶχαν στὸ μυαλό τους.»

- Ἔτο' εἶπε κι' ἡ γρη῏ διάβηκεν ἔξω ἀπὸ τὸ θάλαμο νὰ παραγγεῖλῃ στὶς γυναῖκες καὶ νὰ τίς παρακινήσῃ νὰ ἐρθοῦν. Κι' ὁ Ὀδυσσεὺς κοντά του ἐκάλεσε τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν βουκόλο καὶ τὸν χοιροβοσκὸ καὶ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια : « Ἀρχήστε τώρα νὰ πέρνετε τοὺς νεκροὺς καὶ τίς γυναῖκες' προστάξετε ἔπειτα νὰ καθάρισουν τοὺς ὠραιωτάτους θρόνους καὶ τὰ τραπέζια μὲ νερὸ καὶ σφουγγάρια ποὺ ἔχουν
- 440 νε πολλὲς τρύπες. Κι' ὅταν πιά ὅλο τὸ σπίτι τὸ τακτοποιήσετε ὠραία, τίς δοῦλες ἔξω νὰ τίς θγάλετε ἀπὸ

τὸ καλοστηριγμένο παλάτι, ἀνάμεσα στὸν θόλο καὶ
τῇ λαμπρῇ μάντρα τῆς αὐλῆς καὶ νὰ τὶς χτυπήσετε
μὲ τὰ κοφτερά σπαθιά ὥσπου ἀπ' ὅλες ν' ἀφαιρεσετε
τῇ ζωῇ καὶ νὰ ξεχάσουνε τὰ ἐρωτικά ὄργια, ποὺ ἔ-
καμαν μὲ τοὺς μνηστήρες καὶ μὲ αὐτοὺς κρυφοπλα-
445 γιάζαν.»

Ἔτο' εἶπε κι' οἱ γυναῖκες ἦρθαν ὅλες μαζωμέ-
νες, κλαίοντας φοβερὰ καὶ χύνοντας μαῦρο δακρυ.
Πρῶτα, λοιπὸν, τοὺς νεκροὺς ἔφεραν ἔξω, τοὺς πευα-
μενους, καὶ τοὺς ἔβαλαν κάτω ἀπὸ τὴν αἶθουσα τῆς
καλομαντρομένης αὐλῆς, ἀκουμπώντας τὸν ἕνα ἀπά-
450 νω στὸν ἄλλο κι' ὁ Ὀδυσσεὺς τὶς πρόσταξε ὁ ἴδιος
νὰ τελειώνουν γρήγορα κι' ἐκείνες ἀναγκαστικά
τοὺς ἔφερναν ἔξω. Ὑστερα ἐκαθάρισαν τοὺς ὠραι-
ωτάτους θρόνους καὶ τὰ τραπέζια μὲ νερὸ καὶ πολυ-
τρυπ. τα σφουγγάρια. Κι' ὁ Τηλέμαχος μαζὶ μὲ τὸ
θυοκόλο καὶ τὸν χοιροβοσκὸ μὲ ξύστρες ἔξυναν τὸ
455 δάπεδο τοῦ στερεὰ χτισμένου θαλάμου καὶ τὰ ξύ-
σματα ἔπερναν κι' ἔξω τὰ ἔβαζαν. Κι' ἀφοῦ πιά ὅλη
τὴν αἶθουσα τὴν ἐτακτοποίησαν ὠραία, τὶς δοῦλες ἔ-
ξω ἐβγάλανε ἀπὸ τὸν στερεοφτιαγμένο θάλαμο ἀνά-
μεσα στὸν θόλο καὶ τῇ λαμπρῇ μάντρα τῆς αὐλῆς
460 καὶ σὲ στενὸ τῆς στρίμωξαν ποὺ δὲν μπορούσαν διο-
λου νὰ ξεφύγουν. Σ' αὐτοὺς ἄρχισε τότε νὰ ὁμιλῇ ὁ
συνετὸς Τηλέμαχος: «Δὲν πρέπει μὲ τιμημένο θάνα-
το ν' ἀφαιρέσουμε τὴν ζωὴ αὐτῶν ποὺ κατὰ πρόσωπο
ἐλεεινὲς προσβολὲς ἔχουνε κάμει σ' ἐμένα καὶ στὴ
μητέρα μου κι' ἐπλάγιασαν κοντὰ στοὺς μνηστήρες.»
465 Ἔτο' εἶπε καὶ κρέμασεν ἀπὸ τὸν μεγάλο στύλο
σκοινὶ κυανόπρωρον καραβιοῦ γύρω σὲ ὅλον τὸν θό-
λο, ὑψηλὰ τὸ τέντωσε γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ καμμιά μὲ τὰ
πόδια τῆς τὸ ἔδαφος νὰ φθάσῃ. Κι' ὅπως ὅταν οἱ τσί-
χλες οἱ μακρόφτερες ἢ τὰ περιστέρια, καθὼς πηγαί-
νουν νὰ κουρνιάσουν πέσουν μέσα σὲ δίχτυ, ποὺ μέ-
470 σα σὲ θάμνο ἔχει στηθῇ καὶ φριχτὸ τὶς δέχεται κρεβ-
βάτι, ἔτσι κι' ἐκείνες στὴ γραμμὴ εἶχανε τὰ κεφάλια
τους, καὶ γύρω ἀπ' ὅλες στοὺς λαιμοὺς τους ἦτανε οἱ
θηληγὲς γιὰ νὰ πεθαίνουν μὲ τρόπο οἰκτρότατο. Σπαρ-
ταροῦσαν μὲ τὰ πόδια τους λιγάκι, ὄχι παραπολλή.

ώρα.

475 "Εξω φέρανε καὶ τὸν Μελάνθιον ἀνάμεσα στὸ
 πρόθυρο καὶ στὴν αὐλή τοῦ ἔκοψαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐ-
 τιά μὲ τὸν ἄσπλαχνο χαλκόν, τοῦ ξερρίζωσαν καὶ τ' ἀν-
 δρικὰ μέλη καὶ ὦμα τὰ ἔρριξαν στὰ σκυλιὰ νὰ τὰ
 φᾶνε, καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοῦ ἔκοβαν μὲ ψυχὴ
 ἐξωργισμένη.

480 "Εκεῖνοι ἐνίψανε κατόπι τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια
 τοὺς καὶ πῆγαν στὸν Ὀδυσσεά μέσα στὸ σπίτι κι' ἡ
 δουλειὰ εἶχε πιά τελειώσει. Τότ' ἐκεῖνος εἶπε στὴν ἀ-
 γαπητὴ παραμάννα τὴν Εὐρύκλεια: «Θειάφι φέρε, γε-
 ρόντισα, ποὺ τὰ κακὰ γιατρεύει, φέρε μου καὶ φωτιά
 γιὰ νὰ θειαφίσω τὴν αἰθούσα καὶ σὺ παρακίνησε τὴν
 Πηνελόπη ἐδῶ νὰ ἐρθῇ μαζί μὲ τὶς ὑπηρετρίες, τὶς γυ-
 ναῖκες καὶ σὲ ὅλες τὶς δούλες πὲς ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν.»

485 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ ἀγαπητὴ Εὐρύκλεια, ἡ πα-
 ραμάννα: «Βέβαια, ναί, αὐτὰ, παιδί μου, σωστὰ τὰ εἴ-
 πες. "Ελα ὅμως νὰ σοῦ φέρω ρούχα, χλαῖνα καὶ χιτῶ-
 να, γιὰ νὰ μὴ στέκεσαι ἔτσι, μέσα στὸ ἀνάκτορο, μὲ
 κουρέλια σκεπασμένος στοὺς πλατεῖς σου ὦμους· δὲν
 θὰ ἦτανε διόλου σωστὸ ἔτσι νὰ μείνης.»

190 Σ' αὐτὴν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 σεύς: «Πρῶτ' ἀπ' ὅλα φωτιά νὰ μοῦ ἀνάψετε μέσα
 στὸ ἀνάκτορο.»

"Ετο' εἶπε καὶ δὲν παράκουσε ἡ ἀγαπητὴ Εὐρύ-
 κλεια, ἡ παραμάννα κι' ἀμέσως ἔφερε φωτιά καὶ θειά-
 φι κι' ὁ Ὀδυσσεύς θειάφισε καλὰ τὸ παλάτι ὅλο, καὶ
 τὴν αἰθούσα καὶ τὴν αὐλή.

495 Κι' ἡγρηὰ πάλε ἔφυγε ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ ὠραῖα δώ-
 ματα τοῦ Ὀδυσσεώς, παραγγέλλοντας τὶς γυναῖκες
 γρήγορα νὰ πάνε κι' αὐτὲς ἐκίνησαν ἀπὸ τὸ διαμέρι-
 σμά τους, δάδα στὰ χέρια τοὺς κρατῶντας. Ὀλόγυρά
 του ἐχύθησαν καὶ τὸν χαιρετοῦσαν, τὸν φιλοῦσαν καὶ
 τὸν ἐγαῖδευαν στὴν κεφαλὴ καὶ στοὺς ὦμους καὶ τὰ
 500 χέρια τοῦ ἐσφιγγαν' κι' ἐκεῖνου τοῦ ἦρθε γλυκὸς πό-
 θος γιὰ κλᾶμα καὶ στεναγμό, γιατί ὅλες τὶς ἀνεγνώ-
 ρισε μέσα στὴν ψυχὴ του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ

Η ΠΗΝΕΛΟΠΗ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ

Γελώντας από την χαρά ανέβηκε ἡ γερόντισσα, στὸ ὑπερῶο, γιὰ νὰ εἰπῇ στὴν κυρία της ὅτι στὸ σπιτί μέσσα ἦτανε ὁ ἀγαπητὸς της σύζυγος δυνάμωναν τὰ γόνατά της καὶ τὰ πόδια της πετοῦσαν. Πάνω ἀπ'τὸ κεφάλι της ἐστάθηκε καὶ τῆς εἶπε: «Σήκω, Πηνελόπη, ἀγαπητὴ θυγατέρα, γιὰ νὰ ἰδῇς μὲ τὰ μάτια σου, τὰ ὅσα λα, τὰρὰς ὅλες τὶς ἡμέρες. Ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ στὸ σπιτί ἐφθασε, ἂν καὶ ἄργησε νὰ ρθῇ, καὶ σκοτώσε τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες, ποὺ ἐρήμαζαν τὸ σπιτί του κι' ἔτρωγαν τὰ ὑπάρχοντά του καὶ ἀψήφουσιν τὸ παιδί του.»

- 10 Σ' αὐτὴν πάλι ἀπάντησε ἡ πιστὴ Πηνελόπη: «Ἀγαπητὴ μαννοῦλα μου, οἱ θεοὶ σ' ἔχουν τρελλάνει, ποὺ αὐτοὶ μποροῦν τὸ μυαλὸ νὰ πάρουν ἀπὸ τὸν καθένα κι' ἄς εἶνε παραπολὺ φρόνιμος καὶ στὸν τρελλὸ τὴν φρόνησι νὰ δώσουν. Αὐτοὶ βέβαια σὲ πεί-
15 ραξαν, πρὶν ὁμῶς ἦσουν μυαλωμένα. Γιατὶ μὲ περιπαίζεις, ἐνῶ ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη θλίψη, αὐτὰ, χωρὶς νὰ πρέπη, νὰ μοῦ εἰπῇς κι' ἀπὸ τὸν ὕπνο μὲ σηκώνεις τὸν γλυκὸ ποὺ μ' ἐπίασε κι' ὀλόγυρα ἐσκέπασε τ' ἀγαπητὰ θλέφαρά μου; Γιατὶ ποτὲ δὲν κοιμήθηκα ἔτσι ὥ-
20 κοῖλιο τ' ἀναθεματισμένο. Ἐλα ὁμως, κατέβα τώρα

κάτω καὶ πήγαινε πίσω στὴν αἶθουσα. Γιατὶ ἂν καμμιὰ ἄλλη ἀπὸ τὶς γυναῖκες, ὅσες, μοῦ εὐρίσκονται, ἤθελεν ἔλθῃ νὰ μοῦ τὰ εἰπῇ αὐτὰ κι' ἀπὸ τὸν ὕπνο νὰ μὲ σηκώσῃ, τότε' ἐγὼ γρήγορα πολὺ ἄσκημα θὰ τὴν ἔδιωχνα πίσω νὰ πάῃ πάλι μέσα στὴν αἶθουσα, ἔσένα ὅμως σ' αὐτὸ βέβαια, τὰ γηρατειὰ σὲ σώζουν.»

- 25 Σ' αὐτὴν πάλι εἶπε ἡ ἀγαπητὴ Εὐρύκλεια ἡ παραμύθια: «Δὲν σὲ περιπαίζω διόλου, ἀγαπητὴ μου κόρη, μόνο ἀληθινὰ, μᾶς ἦρθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ στὸ σπίτι τοῦ ἔφτασε, ὅπως σοῦ τὸ λέω, εἶνε ὁ ξένος ποὺ ὅλοι τὸν ἔθριζαν μέσα στὸ παλάτι. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως τῷ ξερεβέβαια ἀπομέρες ποὺ εἶχεν ἔρθῃ μὲ φρονιμάδα ὅμως ἔκρυβε τὶς σκέψεις τοῦ πατέρα του, ἔως
- 30 οὔτου τὴν ἀψηφισιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τῶν ἀχρείων ἀνθρώπων.»

- Ἔτο' εἶπε κι' ἐκείνη ὁλόχαρη πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι, ρίχτηκε ἀπάνω στὴ γερόντισσα καὶ θερμὰ τὴν ἀγκάλιασε τὰ δάκρυα ἐκυλοῦσαν ἀπὸ τὰ βλέφαρά της, ἐμίλησε καὶ τῆς εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ
- 35 λόγια: «Ἐλα πὲς μου, μαννοῦλ' ἀγαπητὴ, τὴν πᾶσα τὴν ἀλήθεια, ἂν ἔφθασε στὸ σπίτι ἀληθινὰ, ὅπως τὸ λές, πὼς τὰ κατὰφερε αὐτὸς ποὺ ἦτανε μοναχὸς του νὰ καταβάλῃ τοὺς ἀχρεῖους μνηστήρες, ποὺ ἦτανε πάντοτε πολλοὶ καὶ πάντα μέσα μαζεμένοι.»

- Σ' αὐτὴν πάλι εἶπε ἡ ἀγαπητὴ παραμύθια, ἡ Εὐρύκλεια :
- 40

- «Δὲν ξέρω, δὲν ἐρώτησα νὰ μάθω, μοναχὰ τὸν στεναγμὸν ἄκουσα τῶν σκοτωμένων' ἐμεῖς στὸ βάθος καθόμαστε τῶν καλοφτιαγμένων θαλάμων τρομαγμένες καὶ μᾶς ἐμπόδιζαν νὰ ἰδοῦμε οἱ καλοεφαρμοσμένες σάνιδες, ἔως οὔτου ἀπὸ τὴν αἶθουσα μ' ἐκάλεσε ὁ γυιὸς σου ὁ Τηλέμαχος' γιατί αὐτὸν βέβαια ἔστειλε ὁ πατέρας του νὰ μὲ καλέσῃ. Εὐρῆκα
- 45 ἔπειτα τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ στέκεται ἀνάμεσα στοὺς σκοτωμένους τοὺς νεκρούς' κι' ἐκεῖνοι κοίτονταν ὁλόγυρά του σὲ ὅλο τὸ στερεὸ ἔδαφος ὁ ἓνας ἀπάνω στὸν ἄλλο' θ' ἀναγάλλιαζεν ἡ ψυχὴ σου νὰ τὸν ἔβλε-

πες σὰ λεοντάρι, λερωμένον ἀπὸ τὸ αἷμα κι' ἀπὸ τὰ
 χρώματα τὰ αἱματοζυμωμένα. Τώρα ἐκείνοι ὅλοι τους
 50 μαζεμένοι θρίσκονται στὶς θύρες τῆς αὐλῆς κι' ἐκεῖ-
 νος θειαφίζει τὴν ὠραιωτάτῃ αἰθούσῃ ἀφοῦ ἀναψε
 φωτιά μεγάλη κι' ἐσένα μ' ἐστέιλε νὰ καλέσω. Ἔλα
 λοιπὸν μαζί μου, γιὰ νὰ χαρῆτε καὶ οἱ δυὸ μαζί μέσα
 στὴν καρδιά σας, γιατί πολλὰ κακὰ ἔχετε πάθη. Τώ-
 ρα ὅμως πιά ἔχει γενῆ αὐτὸ ποὺ χρόνια τώρα λαχτα-
 ρούσατε ἤρθεν ἐκεῖνος ζωντανὸς στὸ σπίτι του κι'
 55 εὗρθηκε κι' ἐσένα καὶ τὸ γυιό του μέσα στὰ ἀνάκτο-
 ρα κι' ἐκείνους ποὺ τοῦ ἐκάμανε κακὸ, τοὺς μνηστῆ-
 ρες, ὅλους τοὺς ἐκδικήθηκε μέσα στὸ σπίτι του.»

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη: «Μαν-
 νοῦλα μου, ἀγαπητῇ, μὴν πολυκαυχιέσαι ἀκόμα καὶ
 60 μὴ χαίρεσαι. Γιατὶ γνωρίζεις πόσο ὅλοι ἐλαχταρού-
 σαμε νὰ φανερωθῇ μέσα στὸ παλάτι κι' ἀπ' ὅλους πε-
 ρισσότερο ἐγὼ κι' ὁ γυιὸς ὅπου ἐγεννήσαμε· δὲν εἶ-
 νε ὅμως ἀληθινὸς αὐτὸς ἐδῶ ὁ λόγος ποὺ λές, μόνο
 κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους σκότωσε τοὺς λαμ-
 προὺς μνηστῆρες, ὠργισμένος γιὰ τὴν ἀναίδειά τους,
 ποὺ τὴν ψυχὴ πληγώνει καὶ γιὰ τ' ἀνομὰ τους ἔργα.
 65 Γιατὶ κανένα δὲν ἐσέβοντο ἀπὸ τοὺς ἐπιγείους ἀν-
 θρώπους, οὔτε κακὸν οὔτε καλόν, ὅποιος θὰ ἐρ-
 χότανε σ' αὐτοὺς γι' αὐτὸ ἀπὸ τ' ἀνομήματά τους ἐ-
 παθαν κακὸ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἔχασε μακρὰ ἀπὸ
 τὴν ἐλληνικὴ τὴ γῇ τὴν ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς του
 κι' ὁ ἴδιος ἐχάθηκε.»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ἔπειτα ἡ Εὐρύκλεια, ἡ ἀγα-
 πητῇ παραμάννα:

70 «Παίδι μου, τί λόγος σοῦ ξέφυγε μέσ' ἀπὸ τὸ
 στόμα, ποὺ γιὰ τὸν ἄνδρα σου, ποὺ θρίσκεται μέσα
 στὸ σπίτι, πλάϊ στὸ τζάκι, εἶπες πὼς δὲν θὰ ἔρθῃ πο-
 τέ του στίτι· ἡ ψυχὴ σου εἶνε πάντα κάπως ἄπιστη
 ἔλα ὅμως νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ κάποιον ἄλλο ὀλοφάνερο
 σημάδι, τὴν πληγὴ, ποὺ κάποτε τὸν χτύπησε ἀγριο-
 75 γούρουνο μὲ τὸ λευκὸ τὸ δόντι. Τὴν κατάλαβα ἐγὼ
 ὅταν τὸν ἀπόπλενα, ἤθελα καὶ σὲ σένα τὴν ἴδια νὰ τὸ
 εἰπῶ, ἐκεῖνος ὅμως μ' ἐπίασε μὲ τὰ χέρια του ἀπὸ τὸ
 στόμα καὶ δὲν μὲ ἄφινε νὰ μιλήσω, γιατί τὸ μυαλό

του ἔχει πολλές σκέψεις. "Ελα ὅμως μαζί μου κι' ἐγὼ θάζω στοίχημα τῇ ζωῇ μου τὴν ἴδια· ἂν σὲ ξεγελῶ νὰ μὲ σκωτώσης μὲ τὸν οἰκτρότερον ὄλεθρο.»

- 80 Σ' αὐτὴν ἀπάντησε ἔπειτα ἡ συνετὴ Πηνελόπη : «Μαννούλα ἀγαπητή, εἶνε δύσκολο νὰ καταλάβῃς τίς βουλές τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἂν καὶ πολλὰ πράγματα γνωρίζεις· ἄς πᾶμε ὅμως στὸ γυιό μου γιὰ νὰ ἰδῶ τοὺς μνηστήρες πεθαμένους κι' ἐκείνον ποὺ τοὺς ἐσκότωσε.»

- 85 "Ετο' εἶπε καὶ κατέθηκε ἀπὸ τ' ἀνώγεια καὶ πολλὰ ἢ καρδιά της μελετοῦσε, ἢ ἀπὸ μακριὰ νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἀγαπητὸ της σύζυγο ἢ κοντὰ του νὰ σταθῇ, νὰ τὸν φιλήσῃ στὸ κεφάλι καὶ στὰ χέρια ἀφοῦ τὰ κρατήσῃ. Κι' ἀφοῦ ἐμπήκε μέσα καὶ διάβηκε τὸ πέτρινο κατῶφλι, κάθησεν ἔπειτα ἀντίκρου στὸν Ὀδυσσεά, στὴν ἀνταύγεια τῆς φωτιᾶς, κοντὰ στὸν ἄλλο τοῖχο

- 90 κι' ἐκεῖνος ἐκάθητο κοντὰ στὸν ὑψηλὸ στύλο, πρὸς τὰ κάτω βλέποντας καὶ περίμενε ἂν θὰ τοῦ ἔλεγε τίποτα ἢ δοξασμένη του ἢ γυναίκα, ἀφοῦ τὸν εἶδε μὲ τὰ μάτια της. Ἐκείνη ὅμως πολλὴ ὥρα ἐκάθητο σιωπῶντας κι' ἐθαύμαζε μὲ τὴν καρδιά της· ἄλλοτε τὸν κύτταζε μὲ τὰ μάτια της κατὰ πρόσωπο καὶ ἄλ-

- 95 λοτε δὲν τὸν ἀνεγνώριζε, καθὼς φοροῦσε ἄσκημα ροῦχα στὸ κορμί του. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως τὴν μάλωσε καὶ τῆς εἶπε: «Μητέρα μου, κακία μου μητέρα, ποὺ ἔχεις ἀμάλαχτη ψυχὴ, γιὰτὶ ἔτσι ἀποτραβιέσαι ἀπ' τὸν πατέρα μου καὶ δὲν πᾶς νὰ καθήσῃς κοντὰ του νὰ τὸν ἐρωτήσῃς μὲ λόγια κι' οὔτε τὸν ἐξετάζῃς; Βέβαια καμμιά ἄλλη γυναίκα δὲν θὰ εἶχε τέτοια ὑπομονὴ στὴν ψυχὴ της νὰ στέκῃ μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀντρα της, ποὺ ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια θὰ ἐρχότανε στὴν γῇ τῆς πατρίδος, ἀφοῦ πολλὰ θάσσανα καὶ μόχθους ὑποφέρει· σ' ἐσένα ὅμως πάντα ἡ καρδιά εἶνε σκληρότερη ἀπὸ τὴν πέτρα.»

- Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη : «Παιδί μου, ἡ ψυχὴ μου μπορεῖ μέσα στὰ στήθη κι' οὔτε νὰ τοῦ
105 εἰπῶ τίποτα οὔτε νὰ τὸν ρωτήσω οὔτε κατὰ πρόσωπο νὰ τὸν ἀντικρύσω. Κι' ἂν εἶνε ἀληθινὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ στὸ σπίτι του φθάνει, θὰ γνωρισθοῦμε βέβαια ἀ-

ναμεταξύ μας και καλλίτερα, γιατί είχαμ' ἐμεῖς ση-
 110 μάδια πού γιά μᾶς κρυμμέν' ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὰ
 κρατοῦμε.»

Ἔτο' εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ πολυπαθὴς θεϊκὸς
 Ὀδυσσεὺς καὶ γρήγορα στὸν Τηλέμαχο εἶπε τὰ φτε-
 ρωτὰ αὐτὰ λόγια: «Τηλέμαχε, ἄφησε τὴν μητέρα
 σου νὰ μὲ δοκιμάξῃ μέσα στὸ παλάτι· γρήγορα τὸ
 καλλίτερο τὰ θάλλῃ στὸ νοῦ της. Τώρα ὅμως μὲ πε-
 115 ριφρονεῖ γιὰτ' εἶμαι λερωμένος καὶ φορῶ ἄσκημα
 ροῦχα στὸ κορμί μου, γι' αὐτὸ λέγει πῶς δὲν εἶμ' ἐ-
 κείνος. Ἐμεῖς ὅμως πρέπει νὰ σκεφθοῦμε πῶς θὰ γί-
 νουν τὰ πράγματα παραπολὺ καλὰ. Γιατὶ μοναχά,
 ἂν σκοτώσῃ κανεὶς μέσα στὴ χώρα κι' ἔναν ἄνθρω-
 πο, πού νὰ μὴν ἔχῃ πολλοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους,
 120 φεύγει ἀφίνοντας καὶ συγγενεῖς καὶ πατρίδα· ἐμεῖς
 ὁμῶς ἐσκοτώσαμε τὸ ἄνθος τῆς πόλεως, τοὺς πιὸ
 καλλίτερους ἀπὸ τὰ παλληκάρια τῆς Ἰθάκης· αὐτὰ
 εἶνε πού θέλω νὰ σκεφθῆς.»

Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος:
 «Ἐσὺ ὁ ἴδιος θέβαια πρέπει νὰ τὰ γνῶιαστῆς αὐτά,
 125 ἀγαπητὲ πατέρα· γιατί λένε πῶς ἡ σκέψι σου εἶνε ἡ
 πιὸ καλλίτερη ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ κανεὶς
 ἄλλος ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους δὲν θὰ μποροῦ-
 σε σ' αὐτὸ νὰ παραβγῇ μ' ἐσένα. Κι' ἐρεῖς γεμᾶτοι
 ὄρμη θ' ἀκολουθήσουμε μαζὶ καὶ σὲ θεβαιῶνῶν δὲν
 θὰ μᾶς λείψῃ ἡ ἀνδρεία, ὅση τουλάχιστον δύναμι ἔ-
 χουμε μέσα μας.»

Σ' αὐτὸν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
 130 σεύς: «Ἐγὼ θέβαια θὰ πῶ, ὅπως μοῦ φαίνεται πῶς
 εἶνε πιὸ καλὰ. Μὰ λουσθῆτε πρῶτα καὶ νὰ φορέσετε
 χιτῶνες καὶ στίς δοῦλες προστάξτε μέσα στ' ἀνάκτο-
 ρα νὰ φορέσουν τὰ φορέματά τους· κατόπι ὁ θεῖος
 αἰοιδὸς κρατῶντας τὴ γλυκεῖα κιθάρα τοῦ ἄς μᾶς
 μπάσῃ στὸν παιχιδιάρικο χορὸ, ἔτσι πού νὰ εἰπῇ
 135 πῶς εἶνε γάμος ὁποῖος ἀπ' ἐξῶ ἀκούει ἢ στὸ δρόμο
 περνᾷ ἢ εἶνε ἀπὸ τοὺς γείτονες ὁλόγυρα γιὰ νὰ μὴ
 μαθευτῇ προτῆτερα μέσα στὴν πόλι ἢ μεγάλη φήμη
 τοῦ σκοτωμοῦ τῶν μνηστήρων, πρὶν πᾶμε ἐμεῖς ἐξῶ
 στὸν ἀγρό μας μὲ τὰ πολλὰ τὰ δέντρα· ἐκεῖ ὕστερα

140 θύσκεφθοῦμε ὅ,τι ὠφέλιμο θὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι πολὺ θέβαια τὸν ὑπάκουσαν κι' ἐπείσθησαν. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐλούσθησαν κι' ἐφόρεσαν χιτῶνες, ἐτοιμάσθησαν κι' οἱ γυναῖκες κι' ὁ θεῖος ἀοιδὸς πῆρε τὴν λαξευτὴ κιθάρα καὶ μέσα
145 τοὺς ἐσήκωσε τὸ πόθο τοῦ ὀλόγλυκου τραγουδιοῦ καὶ τοῦ θαυμασίου χοροῦ. Πολὺ ἀντηχοῦσε ὀλόγυρα τὸ μεγάλο παλάτι ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἀνδρῶν ποὺ ἐχόρευαν καὶ τῶν λυγερῶν γυναικῶν. Κι' αὐτὸ ἐδῶ εἶπε κάποιος ἀκούωντας ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι :

«Χωρὶς ἄλλο κάποιος πῆρε τὴν περιζήτητη θασί-
150 λισσα' ἡ ἀθλία, οὐδὲ ὑπέμεινε νὰ φυλάῃ τὸ μεγάλο ἀνάκτορο τοῦ νομίμου συζύγου τῆς ἔως ὅτου ἐπὶ τέλους ἔλθῃ.»

Ἔτο' εἶπε κάποιος ἐκεῖνα ὁμῶς δὲν τὰ ἐγνώριζαν ὅπως εἶχαν γίνεи. Τότε τὸν μεγαλόκαρδον Ὀδυσσεά ἐλούσε μέσα στὸ σπίτι του ἡ Εὐρύκλεια ἡ οἰκονόμος καὶ τὸν ἄλειψε μὲ λάδι, κι' ὀλόγυρά του ἐφόρεσε ὠραῖο φόρεμα καὶ χιτῶνα, κι' ἡ Ἀθηνᾶ ἀπάνω
155 στὸ κεφάλι του ἔχυσε πολλὴ ὠμορφιά καὶ τὸν ἔκανε μεγαλύτερο νὰ τὸν βλέπῃ κανεὶς καὶ παχύτερο κι' ἀπάνω στὸ κεφάλι του σγουρὰ ἔκαμε τὰ μαλλιά του,
160 ὅμοια μὲ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. Κι' ὅπως χύνει τὸ χρυσάφι στὸ ἀσῆμι ὀλόγυρα ὁ τεχνίτης ποὺ ὁ Ἥφαιστος καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ τοῦ ἐμάθανε κάθε εἶδους τέχνη καὶ χαριτωμένα φτιάνει ἔργα ἔτσι καὶ στὸν Ὀδυσσεά ὀλόγυρα ἔχυνε τὴν χάρη ἡ Ἀθηνᾶ, τὸ κεφάλι του καὶ στοὺς ὤμους. Ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ λουτρὸ ὅμοιος μὲ τοὺς ἀθανάτους στὸ σῶμα, κι' εὐθὺς κάθησε πάλι στὸν θρόνο ἀπ' ὅπου εἶχε σηκωθῇ, ἀντίκρυ
165 στὴν σύζυγό του καὶ τῆς εἶπε : «Εὐλογημένη, τῇ δικῇ σου θέβαια τὴν καρδιά σκληρότερη ἀπ' ὅλων τῶν ἄλλων γυναικῶν τὴν ἔκαμαν οἱ θεοὶ ποὺ τὸν Ὀλυμπο κατέχουν' καμμιά ἄλλη γυναῖκα θέβαια δὲν θὰ τραβιώτανε ἔτσι μακρὰ μὲ ὑπομονετικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς ποὺ ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια κι'
170 ἀφοῦ πολλὰ θάσανα ὑπέφερε καὶ μόχθους θὰ τῆς ἐρχότανε στὴ γῇ τῆς πατρίδος του. Ἐλα ὁμῶς, μαν-

νουλα μου, στρώσε μου κρεβάτι καὶ μόνος μου νὰ πλαγιάσω γιατί στὰ μυαλά αὐτηνῆς ὑπάρχει θέβαια ψυχὴ σκληρὴ ἀπὸ σίδερο.»

- Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη : «Εὐλο-
 175 γημένε, οὔτε περηφανεύομαι διόλου θέβαια οὔτε πε-
 ριφρονῶ κανένα οὔτε παραπολὺ ἀπορῶ· πολὺ καλὰ
 γνωρίζω ποιὸς ἦσυνα ὅταν ἀπὸ τὴν Ἰθάκῃ ἔφευγες
 ἀπάνω σὲ μακρόκουπο καράβι. Ἐμπρὸς ὅμως, Εὐρύ-
 κλεια, στρώσε του παχὺ κρεβάτι ἔξω ἀπὸ τὸν καλο-
 στερεωμένο θάλαμο, ἐκεῖνο ποὺ ὁ ἴδιος ἔχει φτιάσει·
 ἐκεῖ ἀφοῦ ἔξω θάλετε τὸ παχὺ κρεβάτι, νὰ θάλετε
 180 μέσα στρώματα, προβιές καὶ κουβέρτες καὶ σκεπά-
 σματα λαμπρά.»

- Ἔτο' εἶπε ὀκνιμάζοντας τὸν ἄνδρα τῆς, κί' ὁ
 Ὀδυσσεὺς τότε θαρυγκόμενος καὶ εἶπε στὴν γυναί-
 κα του ποὺ εἶχε σωστὲς τὶς σκέψεις : «Γυναίκα, πά-
 ρα πολὺ πικρὲς γιὰ τὴν ψυχὴ μου εἶπες αὐτὸν τὸν
 λόγο. Ποιὸς ἔβαλε σὲ ἄλλῃ μεριά τὴν κλίνη μου;
 θὰ ἦτανε δύσκολο καὶ τεχνίτης ἱκανὸς νὰ τὸ κάμῃ
 αὐτὸ, ἐκτὸς πιά ἂν ὁ ἴδιος ὁ θεὸς ἐρχότανε καὶ τὴν
 185 ἔβαζε εὐκόλα μὲ τὴ θέλησή του σὲ ἄλλον τόπο· ἀπὸ
 τοὺς ἄνδρες ὅμως κανέναν ζωντανὸς θνητὸς, οὔτε ἂν
 εἶνε πολὺ νέος, θὰ μπορούσε εὐκόλα νὰ τὴν μετατο-
 πίσῃ γιατί μεγάλου σημάδι ἔχει δουλευτὴ στὴν καλο-
 δεμένη κλίνη, ὅπου μὲ κόπο τὸ ἔκαμα ἐγὼ καὶ ὄχι
 κανέναν ἄλλον. Ἐκεῖ μέσα στὴ μαντρωμένη αὐλὴ
 190 φύτρωσε φουντωτὸ κλαδί ἐληᾶς μακρόφυλλης ἀκ-
 μαῖο κί' ὀλόδροσο, χοντρὸ σὰν στύλος. Σ' αὐτὸ ὀλό-
 γυρα ἐγὼ ἔχτισα τὸν θάλαμο ἕως ὅτου τὸν τελείω-
 σα μὲ πέτρες πυκνοχτισμένες καὶ ὠμορφα τὸν ἐστέ-
 γασ· ἀπὸ πάνω, ἔβαλα καὶ θυρόφυλλα καλὰ ἐφαρμο-
 σμένα καὶ τότε πιά ἔκοψα ἔπειτα τὰ φουντωτὰ φυλ-
 195 λώματα τῆς μακρόφυλλης ἐληᾶς καὶ τὸν κορμὸ ἀπὸ
 τῆ ρίζα κάτω ἀπέκοψα, ὀλόγυρα τὸν ἔξυσα μὲ χάλ-
 κινὸ ἐργαλεῖο, ὠμορφα καὶ μὲ ραστοριά καὶ μὲ τὴν
 στάθμη τὸν ἴσιωνα φτιάχνοντας τοῦ κρεβάτιο τοῦ
 πόδι κί' ὅλα τὰ τρύπησα μὲ τὸ τρυπάνι. Ἀπ' αὐτὸν
 ἀρχινώντας ἔκαμα πελεκητὸ κρεβάτι ἕως ὅτου τὸ
 ἔποτελείωσα μὲ τέγνη στολίζοντάς το μὲ χρυσάφι

- 200 καὶ ἀσῆμι κι' ἐλεφαντόδοντα' ἄπλωσα ἀπάνω του
κι' ἓνα κομμάτι δέρμα θωδινὸ λαμπρὸ, θαμμένο μὲ
φοινικὴ πορφύρα. "Ἐτσι αὐτὸ ἐδῶ σοῦ φανερώνει τὸ
σημάδι καὶ διόλου δὲν γνωρίζω ἂν μοῦ βρίσκεται
ἀκόμα στὴ θέσι του ἐκεῖ, γυναικα τὸ κρεβάτι, ἢ
ἂν κανένας ἀπὸ τοὺς ἄνδρες ἄλλου τὸ ἔβαλε, κόβον-
τας ἀπὸ κάτω τὸν κορμὸ τῆς ἐλῆας.»
- 205 "Ἐτο' εἶπε κι' ἐκείνης ἐκεῖ ἐλύθησαν τὰ γόνατα
κι' ἡ ἀγαπητὴ καρδιά της καθὼς ἀνεγνώρισε τὰ ση-
μάδια ὅπου ἀκλόνητα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς. Μὲ δάκρυα
στὰ μάτια ἔτρεξε ἔπειτα ἴσια ἀπάνω του, ἔβαλε τὰ
χέρια της ὀλόγυρα στὸ λαιμὸ τοῦ Ὀδυσσεύς, στὸ
κεφάλι τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε : «Μὴ μοῦ ὀργίζε-
δυσσεῦ, γιατί καὶ σὲ ἄλλα εἶσαι ὁ πιὸ μυαλωμένος
- 210 ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους· οἱ θεοὶ ὅμως μᾶς ἔδωκαν θάσα-
να μεγάλα γιατί μᾶς ἐζήλεσαν νὰ μείνουμε ὁ ἓνας
κοντὰ στὸν ἄλλο, νὰ χαροῦμε τὰ νειῶτά μας καὶ νὰ
φθάνουμε στῶν γηρατειῶν τὸ κατῶφλι. Τώρα ὅμως
μὴν ὀργίζεσαι μ' ἐμένα καὶ μὴ μοῦ κρατᾷς κάκια ποῦ
- 215 δὲν σὲ δέχτηκα μὲ χαρὰ ἀπὸ μιᾶς ὅπου σὲ εἶδα, για-
τί ἔτρεμε πάντα ἡ ψυχὴ μέσα σὲ ἀγαπητὰ μου στήθη
μὴν ἔρθῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς θνητοὺς καὶ μὲ λόγια μὲ ξε-
γελάσῃ γιατί πολλοὶ σκέπτονται μὲ ἀνομία νὰ ὠφε-
ληθοῦν. Ο*τε καὶ ἡ Ἑλένη ἢ Ἀργεΐτισσα, ποῦ ἀπὸ τὸν
Δία ἐγεννήθη, θὰ πλάγιαζεν ἐρωτικὰ σὲ ξένου ἀνδρὸς
- 220 κρεβάτι ἂν ἤξερε ὅτι οἱ μαχητὲς οἱ γυιοὶ τῶν Ἑλλή-
νων ἔμελλαν νὰ τὴν ξαναφέρουνε στὸ σπίτι της καὶ
στὴν ἀγαπητὴ γῆ τῆς πατρίδος. Αὐτὴν θέβαια κά-
ποιος θεὸς τὴν ἔσπρωξε τὸ ἄνομο ἔργο νὰ πράξῃ. Τὴν
δυστυχία ὅμως αὐτὴ δὲν ἔβαλε προτῆτερα στὴν ψυχὴ
της, τὴ θλιθερὴ ποῦ ἀπ' αὐτὴν καὶ σὲ μᾶς γιὰ πρώτη
φορὰ ἔφθασε ἡ θλίψι στὸ σπιτικό μας. Τώρα ὅμως
- 225 ἀφοῦ ὀλοφάνερα μοῦ ἀράδιασες σημάδια τοῦ κρεβ-
θατιοῦ μας, ποῦ ἄλλος κανεὶς θνητὸς δὲν τὸ ἔνει ἀν-
τικρῦσει, ἀλλὰ μονάχα ἐσὺ κι' ἐγὼ καὶ μιὰ μονάχα
ἀπὸ τίς γυναῖκες, ἡ Ἀκτορίς, ποῦ ὁ πατέρας μοῦ τὴν
ἔδωσε ὅταν ἀκόμα ἐδῶ ἐρχόμουν, κι' ὅπου μᾶς τοὺς
δυὸ ἐφύλαγε τίς θύρες τοῦ στερεοῦ θαλάμου, ἔπει-
- 230 σες τὴν ψυχὴ μου πιά, ἂν καὶ εἶνε πολὺ σκληρὴ.»

- "Ετο' εἶπε κι' ἀκόμα περισσότερο τοῦ σήκωσε
 τὴν ἐπιθυμία τοῦ θρήνου κι' ἔκλαψε κρατῶντας τὴν
 γυναίκα του ποὺ τὴν ψυχὴ του ἀναγαλλιάζει, μὲ τὴν
 πιστὴ σκέψι. Κι' ὅπως φαίνεται ποθητὴ ἡ γῆ στοὺς
 235 ναυαγοὺς ποὺ ὁ Ποσειδῶν θὰ ἐτσάκιζε μέσα στὴ θά-
 λασσα τὸ καλοφτιαγμένο πλοῖο τους, ὅταν τὸ χτυπή-
 ση ὁ ἄνεμος καὶ σὰν θουνὸ τὸ κύμα καὶ λιγοστοὶ ξε-
 φεύγουνε ἀπὸ τὴ θάλασσα τὴν ἀφρισμένη πρὸς τὴ
 στερεὰ κολυμπῶντας κι' ὁλόγυρα στὸ σῶμα τους πολ-
 λὴ ἔχει πιᾶσει ἄρμη καὶ ὁλόχαροι τὴν γῆ πατοῦν ποὺ
 γλύτωσαν ἀπὸ τὸ χάρο, μὲ τέτοια λαχτάρια καὶ χαρὰ
 ἐνοιωθετὸν ἄνδρα τῆς καθὼς τὸν ἔβλεπε καὶ διόλου
 240 οὔτε στιγμή δὲν ἄφινε τὸ λαιμότου μετὰ θυδὸ λευκάτης
 χέρια. "Ετσι λοιπὸν καθὼς κλαίγανε θὰ τοὺς εὔρισκε
 ἡ ροδοδάχτυλος αὐγὴ ἂν δὲν ἔβαζε ἄλλα στὸ νοῦ της
 ἢ θεὰ ἢ γλαυκόφθαλμη Ἀθηνᾶ. Τὴν νύχτα πρὸς τὸ τέ-
 λος τῆς τὴν μάκρυνε καὶ τὴν αὐγὴ ἐκράτησε πάλι
 ἀπάνω στὸν ὠκεανό, τὴν χρυσόθρονη, καὶ δὲν τὴν ἄ-
 φινε νὰ ζέψῃ τὰ γρήγορα ἄλογα ποὺ φέρνουνε φῶς
 245 στοὺς ἀνθρώπους, τὸν Λάμπον καὶ τὸν Φαέθοντα τὰ
 σουλάρια ποὺ τὸ ἄρμα κυλοῦν τῆς αὐγῆς. Τότε λοι-
 πὸν στὴν γυναίκα του εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς:
 «Γυναίκα, δὲν τέλειωσαν ἀκόμα θέβαια ὅλα τὰ θάσα-
 νά μας μόνο ἀμέτρητος ἀκόμα μᾶς μένει κόπος ὀπί-
 σω. Πολὺς καὶ δύσκολος πολὺ ὅπου ἐγὼ ὄλον πρέπει
 250 νὰ φέρω σὲ τέλος γιατί ἔτσι μοῦ προμάντευσε ἡ ψυ-
 χὴ τοῦ Τειρεσίου ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ὅπου μέσα κατέ-
 ῃκα στὰ δῶματα τοῦ "Αδου, τὸν γυρισμὸ τῶν συν-
 τρόφων μου ζητώντας καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ μου.
 "Ελα ὅμως, πᾶμε στὸ κρεβάτι μας, γυναίκα, γιὰ νὰ
 255 εὐχαριστηθοῦμε πιά ἀφοῦ κοιμηθοῦμε ἀπ' τὸν ὁλό-
 γλυκον ὕπνο.»

- Σ' αὐτὸν πάλι ἀπάντησε ἡ συνετὴ Πηνελόπη :
 «Τὸ κρεβάτι σου εἶν' ἔτοιμο θέβαια ὅταν τὸ θελήσῃ
 ἡ ψυχὴ σου, ἀφοῦ ἔδωσαν πιά οἱ θεοὶ νάρθηες στὸ κα-
 λοχτισμένο σπῆτι σου καὶ στὴ γῆ τῆς πατρίδος σου»
 260 ἀφοῦ ὅμως συλλογίστηκες κι' ὁ θεὸς τὸ ἔβαλε στὴν
 ψυχὴ σου, ἔλα καὶ πές μου τὰ θάσάνά σου αὐτὰ ἀ-
 φοῦ καὶ ὕστερα θαρρῶ πῶς θὰ τὰ μάθω, ἀμέσως ὅ-

μως νὰ τὰ γνωρίσω δὲν εἶνε διόλου χειρότερο.»

- Σ' αὐτὴν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς : «Εὐλογημένη, γιατί πάλι μὲ παρακινεῖς πολὺ
 265 καὶ μοῦ λές νὰ στὰ εἰπῶ; Ἐγὼ ὅμως θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ καὶ δὲν θὰ σοῦ τὰ κρύψω. Δὲν θὰ χαρῇ ὅμως διόλου ἡ ψυχὴ σου, γιατί οὔτε κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος χαίρουμαι, γιατί σὲ παραπολλὲς πόλεις τῶν θνητῶν μὲ πρόσταξε ὁ Τειρεσίας νὰ πάω, κρατῶντας μέσα στὰ χέρια μου κουπί πού καλὰ ἐφαρμόζει, ἕως ὅτου σ' ἐκείνους νὰ φθάσω τοὺς ἀνθρώπους πού δὲν γνωρίζουν θά-
 270 λασσα οὔτε κατέχουν ἀπὸ κοκκινόπλευρα καράβια στὴ ζωὴ τους οὔτε ἀπὸ ἐφαρμοστὰ κουπιά πού εἶνε τὰ φτερά τῶν πλοίων. Κι' αὐτὸ σημάδι ὀλοφάνερο μοῦ εἶπε καὶ δὲν θὰ σοῦ τὸ κρύψω. Ὅταν πιά στο δρόμο μὲ ἀντικρύση ἄλλος ὁδοιπόρος καὶ μοῦ εἰπῇ πῶς ἀπάνω στο δυνατόν ὦμο μου κρατῶ γιὰ λίχνισμα φτυάρι, τότε μοῦ πρόσταξε στὴ γῇ ἀφοῦ μῆξω τὸ κουπί μου κι' ἀφοῦ λαμπρὲς κάμω θυσιῆς στὸν βασιλέα Ποσειδῶνα κριάρι, καὶ ταῦρο κι' ἀγριογούρουνο ἀρσενικό, πίσω στο σπίτι μου νὰ ἐρθῶ καὶ ἱε-
 280 ρὲς νὰ θυσιάσω ἑκατόμβες στοὺς ἀθανάτους θεοὺς πού τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸ κατέχουν, σὲ ὅλους πέρα-πέρα μὲ τὴ σειρά. Κι' ὁ θάνατος ἐμένα τὸν ἴδιο πολὺ ἥσυχος θὰ μ' εὖρη ἔξω ἀπὸ τὴ θάλασσα, τέτοιος πού θὰ μὲ θανατώσῃ γέρο καὶ μὲ καλὰ ὑστερνὰ κι' ὀλόγυρὰ μου ὁ λαός μου θὰ ζῇ εὐτυχισμένος. Αὐτὰ ὅλα μοῦ εἶπε πῶς θὰ γίνουν.»

- 265 Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ συνετὴ Πηνελόπη : «Ἄν οἱ θεοὶ σοῦ δώσουνε καλὰ ὑστερνὰ, ὑπάρχει βέβαια ἐλπίδα νὰ βρεθῇ τρόπος ἀπὸ τίς συμφορὲς νὰ γλυτώσουμε.»

- Ἔτσι αὐτοὶ τέτοια λέγανε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο καὶ σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἡ Εὐρυνόμη καὶ ἡ παραμάνη, ὅπως ἔπρεπε, ἐτοίμαζαν τὴν κλίνη μὲ μαλακὰ σκεπάσμα-
 290 τα, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων. Κι' ἀφοῦ διαστικὰ ἔστρωσαν μὲ πολλὰ στρώματα τὸ κρεβάτι ἐφυγε πάλι ἡ γρηῃ καὶ πῆγε στο δωματίό τους κι' ἀ-

- πὸ αὐτοὺς μπροστὰ προχωροῦσε ἡ Εὐρυνόμη ἡ θεοά-
 παйна καθὼς πηγαινεν στὸ κρεββάτι, λαμπάδα στὰ
 χέρια τῆς κρατῶντας· κι' ἀφοῦ τοὺς ὠδήγησε στὸν
 295 θάλαμο, πάλι ἐγύρισε. Κι' ἐκεῖνοι ἔπειτα πρόσχαροι
 ἔφθασαν στοῦ παλῆου τοὺς κρεβάτιου τῇ θέσιν· τό-
 τε ὁ Τηλέμαχος κι' ὁ βουκόλος κι' ὁ χοιροβοσκὸς ἔ-
 παψαν πιά τὰ πόδια τοὺς ἀπὸ τὸ χορὸ, σταμάτησαν
 καὶ τὶς γυναῖκες κι' οἱ ἴδιοι ἐκοιμήθηκαν ἀνάμεσα
 στὰ σκιερὰ ἀνάκτορα.
- 300 Κι' ἀφοῦ οἱ δυὸ τοὺς χάρηκαν τοῦ ἔρωτα τῇ χα-
 ρᾷ, εὐχαριστοῦντο νὰ ὁμιλοῦν μὲ λόγια ἀναμεταξύ
 τους. Ἐκείνη τοῦ ἔλεγε τὰ ὅσα ἐτράθηξε μέσα στὸ
 παλάτι ἡ θεϊκὴ γυναῖκα, βλέποντας τὴν ἀπαίσια συ-
 νάθροισι τῶν μνηστήρων ποὺ γι' αὐτὴν ἔσφαζαν πολ-
 λὰ ζῶα, βῶδια καὶ παχειὰ πρόβατα καὶ πολὺ κρασί
 305 τραβῶντας ἀπὸ τὰ πιθάρια κι' ὁ εὐγενικὸς Ὀδυσ-
 σεὺς τῆς ἔλεγε κι' αὐτὸς, τὰ θάσσανα ποὺ προξένησε
 στοὺς ἀνθρώπους κι' ὅσες ὁ ἴδιος τράθηξε δυστυχίες
 καὶ μόχθους· ὅλα τῆς τὰ ἔλεγε κι' ἐκείνη εὐχαριστεῖ-
 το νὰ τὸν ἀκούῃ κι' οὔτε ἔπεφτε ὕπνος στὰ ἑλέφαρά
 τῆς ὅπως ποῖν ὅλα τῆς τὰ εἶπῃ καὶ τὰ ἱστορήσει.
- 310 Ἦλθε νὰ τῆς διηγεῖται πῶς πρῶτα τοὺς Κίκο-
 νας ἐνίκησε κι' ἔπειτα πῶς πήγε στὴν εὐφορὴ γῆ τῶν
 Λατοφάγων· κι' ὅσα ἔκαμεν ὁ Κύκλωψ καὶ πῶς τὸν
 ἐκδικήθηκε γιὰ τὸν θάνατο τῶν γενναίων τοῦ συν-
 τρέφον ποὺ τοὺς ἔφαγε καὶ δὲν τοὺς ἐσπλαγχνίσθη
 καὶ πῶς ἔφθασε στὸν Αἴολο, ποὺ μὲ προθυμία τὸν ὕ-
 315 πεδύθη καὶ τὸν ἐξεπροβόδισε δὲν ἦταν ὅμως ἀκόμη
 γραφτὸ νὰ φθάσῃ στὴν ἀγαπητὴ τὸν πατρίδα ἀλλὰ
 πάλι τὸν ἀνάρπαξεν ἡ θύελλα καὶ θареиαναστενά-
 ζοντας τὸν ἔφερε στὴ θάλασσα ποὺ εἶνε γεμάτη ψά-
 ρια· καὶ πῶς ἔφθασε στὴν τηλέπυλον, τὴ χώρα τῶν
 Λαιστρυγόνων ποὺ τοῦ κατέστρεψαν τὰ καράβια καὶ
 320 τοὺς γρήγορους συντρόφους τοῦ, ὅλους καὶ μοναχὰ
 ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξέφυγε μὲ τὸ μαῦρο τοῦ καράβι. Καὶ
 τῆς Κίρκης τῆς ἱστορήσε τὸν δόλο καὶ τὶς πονηριές
 καὶ πῶς πήγε στὸ μουχλιασμένο δῶμα τοῦ Ἄδου γιὰ
 νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ψυχὴ τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου, μὲ τὸ
 πολύκωπο πλοῖο τοῦ καὶ εἶδ' ἐκεῖ ὅλους τοὺς συντρό-

- 325 φους του και τῇ μητέρα του, πού τὸν ἐγέννησε καὶ τὸν ἀνέθρεφε ὅταν ἦταν μικρούλης· καὶ πῶς ἄκουσε τὸ παθητικὸ τραγοῦδι τῶν Σειρήνων, πῶς ἔφθασε στὶς Πλαγητὲς πέτρες καὶ στὴν τρομερὴ Χάρυβδι καὶ τὴν Σκύλα, πού ποτὲ οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν ξέφυγαν χωρὶς νὰ πάθουν· καὶ πῶς σκοτώσανε οἱ συντρόφοι τοῦ τῆς ἀγελάδης τοῦ Ἥλιου καὶ πῶς ὁ Ζεὺς, πού ἀπὸ ὕψηλά θρονεῖ, τοῦ χτύπησε τὸ γρήγορο καρὰβι.
- 330 μὲ κεραυνὸ ὅλο φωτιά καὶ πέθαναν ὅλοι μαζί οἱ γενναῖοι τοῦ συντρόφοι, ὁ ἴδιος ὅμως ξέφυγε τὴ μαύρη μοῖρα· πῶς ἔφθασε στὸ νησί τῆς Ὠγυγίας καὶ στὴν νύμφη Καλυψώ πού τὸν κατακρατοῦσε ποθώντας νὰ εἶ
- 335 νε σύζυγός της, μέσα στὶς λαξευτὲς σπηλιὲς καὶ τὸν ἔτρεφε κι' ἔλεγεν ἀθάνατο νὰ τὸν κάμῃ κι' ἀγέραστο γιὰ ὅλες τὶς ἡμέρες, δὲν ἔπειθε ὅμως τὴν ψυχὴ του ποτὲ μέσα στὰ στήθη· καὶ πῶς ἔφθασε ἀφοῦ ὑπέφερε πολλοὺς μόχθους, στοὺς Φαίακας, πού θέβαια ἐγκάρδια σὰν θεὸ τὸν ἐτίμησαν καὶ μὲ καρὰβι τὸν ἐστείλαν
- 340 στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος του ἀφοῦ τοῦ ἔχαρισαν καὶ χαλκὸ καὶ χρυσάφι καὶ πολλὰ φορέματα. Αὐτὸ θέβαια τὸ εἶπε τελευταῖο ἀπ' ὅλα ὅταν τὸν ἐπίασε ὁ γλυκὸς ὕπνος πού τὰ μέλη παραλύει, καὶ σταματᾷ τῆς ψυχῆς τὶς φροντίδες καὶ τὶς ἐγνοίες.
- Ἐκεῖνη πάλι ἄλλα ἔβαλε στὸ νοῦ της, ἡ γλαυκό-
- 345 φθαλμὸς Ἀθηνᾶ, ὅταν πιά ἐνόμισε στὴν ψυχὴ της πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς εὐφράνθηκε πιά ἀπὸ τὴν κλίνη τῆς γυναικὸς του κι' ἀπὸ τὸν ὕπνο, σήκωσε ἀμέσως ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸ τὴν χρυσόθρονη Αὐγὴ πού τὸ πρωὶ ἐγεννήθη, γιὰ νὰ φέρῃ φῶς στοὺς ἀνθρώπους. Σηκώθηκε κι' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπ' τὸ μαλακὸ κρεβάτι του καὶ εἶπε στὴν σύζυγό του :
- 350 «Γυναίκα, ἀπὸ πάρα πολλὰ θάσανα ἔχουμε πιά χορτάσει κι' οἱ δύο μας, ἐσὺ ἐδωπέρα κλαίοντας γιὰ τὸν πολυτυραννημένο γυρισμὸ μου καὶ μένα ὁ Ζεὺς κι' οἱ ἄλλοι θεοὶ μ' ἔδεναν χειροπόδαρά με τὰ θάσανα μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου πού τόσο λαχταροῦσα. Τώρα πιά ἀφοῦ οἱ δύο μας ἐσιμίξαμε στὸ ποθητὸ
- 355 κρεβάτι, νὰ φροντίζουμε γιὰ τὰ ὑπάρχοντα πού μοῦ εὐρίσκονται μέσα στὸ παλάτι κι' ὅσο γιὰ τὰ πρόβατα

πού μοῦ κατέστρεψαν οἱ ὑβριστικοὶ μνηστήρες, πολ-
 λὰ ἐγὼ θ' ἄρπάξω κουρσεύοντας κι' ἄλλα θὰ μοῦ
 δώσουνε οἱ Ἕλληνες, ἕως ὅτου νὰ γεμίσουμε ὅλες
 360 τὶς μάντρες. Ἐγὼ ὅμως θὰ πάω στὸν ἀγρὸ μὲ τὰ πολ-
 λὰ δένδρα γιὰ νὰ ἰδῶ τὸν καλὸ μου πατέρα πού ὅλο
 γιὰ μένα λυπᾶται καὶ σὲ σένα, γυναίκα, αὐτὸ ἐδῶ πα-
 ραγγέλνω ἄν καὶ εἴσαι συνετὴ καὶ γιὰτὶ εὐθύς μὲ
 τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου θὰ πάη παντοῦ ἢ φήμη γιὰ
 τοὺς μνηστήρες, πού ἐσκότωσα μέσα στ' ἀνάκτορα
 365 στὸ ὑπερῶο ν' ἀνεβῆς κι' ἐκεῖ νὰ καθήσῃς καὶ κανέ-
 να νὰ μὴν κυττάξῃς οὐδὲ νὰ ἐρωτᾷς.»

"Ἐτο' εἶπε καὶ γύρω στοὺς ὤμους φόρεσε τὰ ὠ-
 ραῖα τοῦ ὅπλα, ἐσήκωσε τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν γελα-
 δάρη καὶ τὸν χοιροβοσκὸ κι' ὅλους τοὺς παρακινου-
 σε τ' ἄρματα στὰ χέρια νὰ κρατοῦνε. Κι' ἐκεῖνοι δὲν
 370 παρήκουσαν, τὰ χάλκινα ἐντύθηκαν ὅπλα, τὶς θύρες
 ἀνοιξαν κι' ἔξω ἐβγῆκαν καὶ πρῶτος πήγαινε ὁ Ὀ-
 δυσσεύς. Ἦτανε πιά φῶς ἀπάνω στὴ γῆ, αὐτοὺς ὅμως
 ἢ Ἀθηναῖα μὲ σκοτάδι τοὺς σκέπασε καὶ γρήγορα τοὺς
 ὠδήγησε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ω

ΣΠΟΝΔΑΙ

Καὶ ὁ Κυλλήνιος Ἑρμῆς ἔξω ἀπ' τὰ κορμιὰ ἐκα-
 λοῦσε τὶς ψυχὰς τῶν μνηστήρων· ραβδὶ στὸ χέρι ἐ-
 κρατοῦσε ὀλόχρυσο, ὠραῖο, πού αὐτὸ τὰ μάτια τῶν ἀν-
 δρῶν ξεγελά, ὅποιον θέλει κι' ἄλλους πάλι καὶ κοι-
 5 μισμένους τοὺς σηκώνει ἀπάνω. Μὲ αὐτὸ λοιπὸν τὶς
 ἄγγιξε καὶ τὶς ὠδήγοῦσε κι' ἐκεῖνες τρίζοντας ἀκο-

- λουθοῦσαν. Κι' ὅπως ἡ νυχτερίδες τριζοκοπῶντας
 φτερουγίζουνε μέσα στοῦ βάθος τρίςβαθους σπηλιάς
 ὅταν καμμιὰ τους πέση χάμω ἀπὸ τὴν ἀρμαθιά τους,
 ἐπάνω ἀπὸ τὸν θράχο ὅπου κρατᾷ ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
 ἔτσι κι' ἐκείνες τριζοβολῶντας πήγαιναν ὅλες μαζί
 10 κι' ἐμπρὸς τραβοῦσε ὁ παμπόνηρος Ἑρμῆς ἀνάμεσα
 στοὺς μουχλιασμένους δρόμους ποὺ πάνε στὸν Ἀδη.
 Σιμὰ διαβαίνουν ἀπὸ τὸ ρέμμα τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τὸν
 Λευκὸ τὸν θράχο καὶ πέρασαν τοῦ Ἥλιου τὶς πύλες
 καὶ τὴν χώραν τῶν ὄνειρων γρήγορα ἐφθασαν στοῦ
 ἀσφοδελοῦ λειβάδι, ὅπου κατοικοῦνε οἱ ψυχές, σκιές
 τῶν πεθαμένων. Ἐκεῖ θρῆκαν τὴν ψυχὴ τοῦ γυιοῦ τοῦ
 15 Πηλέως τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ
 ἁμέμπτου Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος ποὺ ἦτανε ὁ
 ἄριστος στὴ μορφὴ καὶ στοῦ σώμα ἀπὸ τοὺς ἄλλους
 Ἕλληνας ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἄψογο γυιὸ τοῦ Πηλέως.
 Ἔτσι ἐκείνοι γύρω σ' ἐκείνον εἶχαν μαζευθῇ
 20 κοντοζύγωσε κι' ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος τοῦ γυιοῦ
 τοῦ Ἀτρέως λυπημένη κι' ὀλόγυρα μαζεύθηκαν ἄλ-
 λες ψυχές, ὅσες μαζί μεαὐτὸν ἐπέθαναν στὸν οἶκο
 τοῦ Αἰγίσθου κι' εὗρίκανε τὸ μαῦρο ριζικὸ τους. Σ'
 αὐτὸν πιὸ πρώτῃ ἐμίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γυιοῦ τοῦ Πη-
 λέως : «Γυιὲ τοῦ Ἀτρέως, ἐσένα ἐλέγαμε ὅτι ἦσου-
 να πάντα πιὸ ἀγαπητὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἥρωας στὸν
 25 Δία ποὺ μὲ τοὺς κερανοὺς εὐχαριστεῖται, γιατί θά-
 σιλευες σὲ πολλοὺς καὶ γενναίους μέσα στὴ χώρα
 τῶν Τρώων, ὅπου ὑπεφέραμε θάσσανα οἱ Ἕλληνες
 ὅπως φαίνεται ὁμως καὶ σ' ἐσένα θέβαια ἐμελλεν
 κοντὰ σου νὰ ἐρθῇ ἡ ὀλέθρια μοῖρα ποὺ κανεῖς δὲν
 τὴν ξεφεύγει ὅποιος κι' ἂν γεννηθῇ. Εἶθε νὰ σ' εὗρι-
 30 σκεν ὁ θάνατος καὶ τὸ ριζικὸ σου μέσα στὴ χώρα
 τῶν Τρώων ποὺ νὰ εἶχες ὅλες τὶς τιμὲς ποὺ σοῦ ἀξι-
 ζαν σὰν βασιλεῦς. Τότε καὶ μνημεῖο θὰ σοῦ φτιά-
 χνανε οἱ Πανέλληνες ἀκόμα καὶ στοῦ γυιό σου θ' ἄ-
 φινες μεγάλο ὄνομα γιὰ τὸ μέλλον. Ἐνῶ τώρα θέ-
 βαια ἦτανε γραφτό σου νὰ σὲ κυριεύσῃ ὁ πιὸ ἀξιο-
 δάκρυτος θάνατος.»
- 35 Σ' αὐτὸν πάλι ἔλεγε ἡ ψυχὴ τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἀ-
 τρέως : «Εὐτυχισμένε, τοῦ Πηλέως γυιέ, ὅμοιε μὲ
 τοὺς θεοὺς Ἀχιλλεῦς, ὅπου στὴν Τροία ἐπέθανες,

- μακρυνά από την Ελλάδα κι' ολόγυρά σου έσκοτώ-
θηκαν οί άριστοι από τούς Τρῶες και τούς Έλλη-
νες, για τὸ κορμί σου πολεμώντας ἐνῶ ἐσύ θρισκό-
σουνά μέσα στο στρόβιλο τῆς σκόνης. πελώριος ξα-
40 πλωμένος κι' ἐξέχασες πιά τις αλογομαχίες. Κι' ἐ-
μείς ἐπολεμούσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ οὔτε διόλου
θὰ ἐπαύσαμε τὸν πόλεμον ἂν δὲν τὸν ἔπαυεν ὁ Ζεὺς
μὲ καταιγίδα. Κι' ἀφοῦ ἀπὸ τῆς μάχης σ' ἐφέραμε στὰ
πλοία, σὲ ξαπλώσαμε μέσα στο κρεβάτι ἀφοῦ καθα-
ρίσαμε τὸ ὠραῖο σου κορμί μὲ νερὸ χλιαρὸ καὶ μὲ
ἀλειφή λαδιοῦ καὶ πολλὰ θερμὰ δάκρυα ἔχυναν ὁ-
15 λόγυρά σου οἱ Έλληνες κι' ἔκοβαν τὰ μαλλιά τους
ἀπὸ τὴ λύπη τους. Ἦρθε καὶ ἡ μητέρα σου ἀπὸ τὴ
θάλασσα μαζί μὲ τις ἀθάνατες νεραίδες μόλις ἔμα-
θε τὴν εἶδηση καὶ μεγάλη βοή σηκώθηκε στὴ θάλασ-
σαν ἀπάνω πὺ ἐτρόμαξα ὅλοι οἱ Έλληνες ἀκού-
20 γοντάς τὴν. Καὶ θὰ ἐπηδούσαν ν' ἀνεβοῦν ἀπάνω
στὰ κοῖλα καράβια, ἂν δὲν τούς συγκρατοῦσε ὁ γέ-
ρω Νέστωρ πὺ παλῆα καὶ πολλὰ γνωρίζει, πὺ καὶ
προτῆτερα ἢ σκέψι του ἐβγαίνει ἡ καλλίτερη. Αὐτὸς
λοιπὸν, για τὸ καλὸ τους, ἐμίλησε καὶ τούς εἶπε :
- 35 «Σταθῆτε, Ἀργεῖτες τῶν Ἀχαιῶν παιδιὰ, μὴ φεύγε-
τε ἡ μητέρα του εἶνε αὐτὴ πὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν θά-
λασσα μαζί μὲ τις ἀθάνατες θεές τῆς θαλάσσης για
ν' ἀντικρύσῃ τὸ νεκρὸ τὸ γυιὸ τῆς.» Ἔτσι εἶπε καὶ οἱ
μεγαλόψυχοι Ἀχαιοὶ ξεμάκρυναν ἀπὸ τὸν φόβο. Τό-
τε ὁλόγυρά σου ἐστάθηκαν τοῦ θαλασσίου γέροντος
οἱ κόρες, ἔκλαιαν καὶ μοιρολογοῦσαν κι' ἀθάνατα
στὸ κορμί ὁλόγυρα σ' ἐντύναν ροῦχα. Κι' ὅλες οἱ
60 Μοῦσες, καὶ οἱ ἐννῆα, ἡ μιὰ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἄλλη,
μὲ τὴν ὠραία τους φωνὴ σὲ θρηνοῦσαν ὥστε κανέναν
ἀδάκρυτο δὲν θὰ ἔβλεpes ἀπὸ τούς Έλλῆνες γιατὶ
τόσο πολὺ τούς ἄγγιξε στὴν καρδιά ἡ γλυκόλαλη
Μοῦσα. Δεκαεφτά μερόνυχτα μαζί σὲ κλαίγαμε
κοὶ θεοὶ ἀθάνατοι καὶ θνητοὶ ἄνθρωποι καὶ τὴ δεκά-
τησγδὴ σὲ παρεδώσαμε στὴ φωτιά καὶ πολλὰ πρόβα-
65 τὰ ἐσφάξαμε ὁλόγυρα ὀλόπαχα καὶ κυρτόποδα βώ-
δια. Ἔτσι ἐκαιγόσουνά μέσα στὰ θεϊκὰ φορέματα
καὶ στὶς μπόλικες ἀλειφές καὶ στὸ ὁλόγλυκο μέλι

- καὶ πολλοὶ ἥρωες "Ελληνες μαζί με τὰ ὅπλα τους
 ἔτρεχαν ὁλόγυρα ἀπὸ τῇ φωτιά πού ἐκαιγόσουναι,
 70 πεῖσοι καὶ κοβαλλάρηδες, καὶ μεγάλος πάταγος εἶχε
 σηκωθῇ. Κι' ἀφοῦ πιά σ' ἔφαγεν ἡ φλόγα τοῦ Ἡφαί-
 στου, τὸ πρωῒ πιά ἐραζέψαρε τὰ λευκά σου κόκκαλα,
 Ἀχιλλεῦ, μέσα σὲ ἄκρατο κρασί κι' ἀλειφή κι' ἡ
 μητέρα σου μάς ἔδωσε χρυσοῦ ἀμφορέα κι' ἔλεγε
 εἶνε δῶρο τοῦ Διονύσου κι' ἔργο τοῦ περιφθόμου
 75 Ἡφαίστου· ἐκεῖ μέσα εὐρίσκονται τὰ λευκά σου κόκ-
 καλα, Ἀχιλλεῦ δοξασμένε, καὶ με' αὐτὰ ἀνακατεμ-
 μένα τοῦ Πατρόκλου πού πέθανε, τοῦ γυιοῦ τοῦ Με-
 νοιτίου, καὶ χωριστὰ τὰ κόκκαλα τοῦ Ἀντιλόχου πού
 ἐξαιρετικὰ ἐτιμοῦσες ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους συν-
 τρόφους, ὕστερα βέβαια ἀπὸ τὸν Πάτροκλο πού ἐπέ-
 80 θανε. Γύρω ἀπ' αὐτὰ ἔπειτα φτιάξαμε μεγάλο καὶ
 πανέμορφο τάφον, ἐμεῖς ὁ ἱερὸς στρατὸς τῶν λογ-
 χιστῶν Ἑλλήνων, ἐπάνω στὴ γλῶσσα τοῦ γιαιλοῦ,
 στὸν πλατὺ Ἑλλήσποντο γιὰ νὰ φαίνεται μακρὰ
 ἀπὸ τὴ θάλασσα ἀπὸ τοὺς ἄνδρες ὅσοι εἶνε τώρα κι'
 ὅσοι στὸ ἐξῆς θὰ γενοῦν. Τότε ἡ μητέρα σου ἐγύρε-
 ψε ἀπὸ τοὺς θεοὺς ὠραιότατα ἐπαθλα καὶ τὰ ἐβάλε
 85 ἐπαθεῖο στ' ἀγωνίσματα ἀνάμεσα στοὺς καλλιτέ-
 ρους τῶν Ἑλλήνων. "Εχεις βέβαια θρεθῇ στὴν ταφῇ
 πολλῶν ἡρώων ὅταν καμμιά φορὰ πεθαίνει βασιλεὺς,
 γιὰ τοὺς ἀγῶνες ζώνουνται οἱ νέοι καὶ τὰ ἐπαθλα ἐ-
 τοιμάζουν, καὶ ἐκεῖνα ὅμως ἄντ' ἐβλεπες πάρα πο-
 90 λὺ θὰ ἐθαύμαζες μέσα στὴν ψυχὴ σου γιὰ τὰ ὠραιό-
 τατα ἐπαθλα πού ἐβάλε ἡ θεὰ ἡ λευκοπόδα Θέτις,
 γιὰτὶ ἦσουνα πολὺ ἀγαπητὸς στοὺς θεοὺς. "Ετσι λοι-
 πὸν ἐσὺ καὶ νεκρὸς δὲν ἔχασες τ' ὄνομά σου, ἀλλὰ
 πάντα ἀπάνω σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θὰ ὑπάρχη
 ἡ δοξασμένη φήμη σου, Ἀχιλλεῦ· σ' ἐμένα ὅμως τί
 95 ὄφελος ἀπέμεινε ἀφοῦ τέλειωσα τὸν πόλεμο; Γιατὶ
 σὸ γυρισμό μου στὴν πατρίδα γιὰ μένα ἐσκέφθηκε
 ὀλεθρο πικρὸν ὁ Ζεὺς ἀπὸ τοῦ Αἰγίσθου τὰ χέρια καὶ
 τῆς καταραμένης συζύγου μου."
 "Ετσι αὐτοὶ τέτοια ἐμιλοῦσαν ἀναμεταξύ τους
 καὶ κοντὰ τους ἦρθε ὁ δωρητὴς πού με' τὸ φῶς σκο-
 τώνει κατεβάζοντας τίς ψυχές τῶν μνηστήρων πού

- 100 δαμασσησαν ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά. Κι' οἱ δύο τοὺς ἐκεῖ-
νοι ἐθαύμασαν κι' ἀπάνω τοὺς ἐκίνησαν νὰ πᾶνε κα-
θὼς τοὺς εἶδαν. Γνώρισεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος
τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἀτρέως τὸν ἀγαπητὸ γυιὸ τοῦ Μελα-
νέως τὸν ξακουστὸν Ἀμφιμέδοντα, γιατί ἦτανε ξέ-
νος του, στὴν Ἰθάκῃ κατοικῶντας· σ' αὐτὸν πρώτη
105 ἡ ψυχὴ τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἀτρέως εἶπε :
- « Ἀμφιμέδον, τί ἐπάθατε καὶ χωθήκατε μέσα
στὴ γῇ τὴν σκοτεινιασμένη, ὅλοι σας διαλεχτοὶ καὶ
συνομήλικοι; Δὲν θὰ εἴμποροῦσεν ἀλλοιῶτικα κανεῖς
διαλέγοντας νὰ πάρῃ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας ἀνάμεσ'
ἀπὸ τὴν πόλιν. Μήπως ὁ Ποσειδῶν σᾶς ἐδάμασε μέσα
110 στὰ πλοῖα, σηκώνοντας ἀνέμους δύσκολους καὶ κύ-
ματα ὑψηλά; Ἡ μήπως ἄνδρες ἐχθροὶ στὴ στερηὰ
σᾶς χάλασαν ἐνῶ ἀρπάζατε θῶδια καὶ ὤμορφα κο-
πᾶδια προβάτων; Ἡ πολεμῶντας γιὰ τὴ σωτηρίαν
τῆς πόλεως καὶ τῶν γυναικῶν τῶν; Πές μου ποῦ σ' ἐ-
ρωτῶ γιατί καυχῶμαι πῶς εἶμαι ξένος σου ἢ μήπως
115 δὲν θυμᾶσαι ὅταν κατέβηκα ἐκεῖ στὸ σπίτι σας γιὰ
νὰ παρακινήσω τὸν Ὀδυσσεά μαγὺ μὲ τὸν ἰσόθεο
Μενέλαο στὸ Ἴλιον μαγὺ ν' ἀκολουθήσῃ ἀπάνω στὰ
καλοφτιαγμένα πλοῖα; Καὶ σ' ἓνα ὁλόκληρο μῆνα
περάσαμε ὁλόκληρῃ τὴν εὐρύχωρῃ θάλασσᾳ ἀφοῦ
βιαστικὰ πείσαμε τὸν πορθητὴ τῶν πόλεων Ὀδυσ-
σεά.»
- 120 Σ' αὐτὸν πάλιν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀμφιμέδοντα εἶπε :
- « Ἐνδοξότατε τοῦ Ἀτρέως γυιέ, βασιλεῦ τῶν
λαῶν, τὰ θυμοῦμαι ὅλ' αὐτά, εὐγενικέ, ὅπως τὰ λές,
καὶ σὲ σένα ἐγὼ ὅλα πολὺ καλὰ κι' ἀληθινὰ θὰ τὰ
ἱσχυρῶ, τὸ κακὸ τέλος τοῦ θανάτου μας, ὅπως ἐ-
γινε. Γυναίκα μας νὰ πάρουμε ζητούσαμε τὴν Τύζυ-
125 γο τοῦ Ὀδυσσεῶς ποῦ καιρὸ πολὺν ἔλειπε στὰ ξένα
κι' ἐκεῖνη οὔτε ἀρνιῶτανε τὸν μισητὸ γάμο οὔτε καὶ
τέλος τοῦ ἔδινε, τὸν θάνατο γιὰ ὅλους μας μελετῶν-
τας καὶ τὴ μαύρῃ μας μοῖρα, ἐσκέφτηκε ἄλλο παι-
χνίδι. αὐτὸ μὲ τὸ μυαλό της : Ἔστησε στὰ δωμάτιά
της μέσα ἓνα μεγάλο ἀργαλειό, ὕφανε λεπτὸ παννί-
130 τετράφαρδο καὶ εἶπε τότε σ' ἐμᾶς : « Νέοι μνηστῆ-

- ρες μου, ἄφοῦ ἐπέθανε ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς, κάμετε ὑπομονὴ καὶ μὴ θιάζεσθε γιὰ τὸ γάμο μου, ἕως ὅτου νὰ τελειώσω τὸ πανί, μὴ πᾶνε ἄδικα οἱ κλωστές μου. Θᾶναι νεκρικὸ σάβανο γιὰ τὸν ἥρωα Λαέρτη σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα κι' ἡ μοῖρα του τοῦ στείλει τὸ θάνατο,
- 135 το, ποὺ ρίχνει χάμω τοὺς θνητούς, μὴν τύχῃ καὶ μοῦ ὀργισθῇ καμμιά ἀπὸ τὶς Ἑλληνίδες, πὼς κοιίτεται στὸν τάφο ἀσαβάνωτος, ἐνῶ πολλὰ εἶχε ἀποχτήσῃ πλούτη.» Ἔτσι μᾶς εἶπε κι' οἱ καρδιές ὅλων μας τὴν ἐπίστεψαν. Κι' ἀπὸ τότε ὅλη μέρα ὕφαινε τὸ πελώριο ὕφασμα μὰ τὸ ξεδιάλυνε τὴ νύχτα μὲ τὶς δάδες
- 140 σιμά της. Ἔτσι, ποὺ λές, τρία χρόνια ξεγελοῦσε κι' ἔπειθε τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν ὁμῶς ἦρθε ὁ τέταρτος χρόνος κι' ἦτανε πιά καιρός, καθὼς περνούσανε οἱ μῆνες κι' οἱ μέρες κυλούσανε πολλές, τότε κάποις ἀπὸ τὶς γυναῖκες, ποὺ τάξερε καλά, μᾶς τὰ μαρτύρησε ὅλα κι' ἔτσι τὴν ἐπιάσαμε νὰ ξεδιαλύνῃ τὸ ῥαῖο ὕφασμα. Ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ τ' ἀποτελειώσῃ δί-
- 145 χως νὰ τὸ θέλῃ. Ὅταν ὁμῶς πιά, ἄφοῦ ὕφανε τὸ μεγάλο ὕφασμα καὶ τὸ ἔπλυνε μᾶς τὸ ἔδειξε, λαμπρὸ σὰν τὸν ἥλιο ἢ τὴν σελήνη, τότε ποὺ λές, ἡ κακὴ μας μοῖρα ἔφερε ἀπὸ κάπου τὸν Ὀδυσσεῦς πέρα στοὺς
- 150, ἀγροὺς ὅπου κατοικεῖ ὁ χοιροβοσκός. Ἐκεῖ πῆγε κι' ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς τοῦ θεῖου Ὀδυσσεῶς γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἀμμόστρωτη Πύλο μὲ τὸ μελανὸ καράβι· αὐτοὶ οἱ δύο ἐτοίμασαν κακὸν θάνατον γιὰ τοὺς μνηστήρες κι' ἔφθασαν πρὸς τὴν περήφανη πόλιν τε-
- 155 λευταῖος ἦρθε ὁ Ὀδυσσεύς, πρῶτος κατέβηκε ὁ Τηλέμαχος. Ἐκείνον ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ὠδηγοῦσε ντυμένον μὲ ἄσκημα φορέματα στὸ κορμί του, ὅμοιον μ' ἐλεεινὸν ζητιάνο καὶ γέροντα ποὺ στὸ ραβδί στηρίζεται καὶ τρισάθλια εἶχε φορέματα γύρω στὸ σῶμα. Οὐτὲ κανεὶς ἀπὸ ἑμᾶς θὰ ἤμποροῦσε νὰ τὸν γνωρίσῃ καθὼς ἐμένα ἔαφνικά, οὐτ' ἐκείνοι ποὺ ἦ-
- 160 σαν μεγαλείτεροι στὴν ἡλικία, ἀλλὰ τὸν ἐρίζαμε μὲ ἄσκημα λόγια καὶ μὲ χτυπήματα. Αὐτὸς στὶς ἀρχὲς ἔκαμε ὑπομονὴ ποὺ τὸν χτυπούσαμε μέσα στὸ ἀνά-

- κτορό του καὶ τὰ κατὰπινε ποῦ τὸν ἐβρίζαμε· ὅταν ὁμῶς τὸν ξεσήκωσε ἡ σκέψι τοῦ ἀσπιδοφόρου Διός,
- 165 μαζὶ μὲ τὸν Τηλέμαχο, ἐσήκωσε τὰ λαμπρὰ ὅπλα καὶ τὰ ἐτοποθέτησε μέσα σ' ἓνα θάλαμο κι' ἐκλείδωσε τις θύρες καὶ μὲ πανουργία παρεκίνησε τὴν σύζυγό του νὰ θάλῃ τὸ τόξον καὶ τὸ λευκὸ σίδερο σ' ἐμᾶς τοὺς ἄμοιρους ἀγώνισμα καὶ ἀρχὴ τοῦ φόνου.
- 170 Κι' οὔτε κανεὶς ἀπὸ ἐμᾶς ἤμποροῦσε νὰ τεντώσῃ τὴν χορδὴ τοῦ δυνατοῦ τόξου, πολὺ κατώτεροι εἴμεθα. Ὅταν ὁμῶς τὸ μέγα τόξο ἔφθασε στὰ χέρια τοῦ Ὀδυσσέως, τότε ὅλοι ἐμεῖς φωνάζαμε κι' ἐλέγαμε νὰ μὴ τοῦ δοθῇ τὸ τόξο κι' ἂν ἀκόμα μὲ παραπολλὰ λόγια τὸ ζητοῦσε καὶ μοναχὰ ὁ Τηλέμαχος
- 175 τοῦ ἔδωκε θάρρος καὶ πρόσταξε νὰ τοῦ δοθῇ καὶ τότε τὸ δέχτηκε στὰ χέρια του ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ μ' εὐκολία ἐτέντωσε τὴν χορδὴ κι' ἐπέρασε τὸ θέλος ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σίδηρα· πῆγε κι' ἐστάθηκε τότε στὸ κατῶφλι κι' ἔξω ἀπὸ τὴ φαρέτρα ἔχυσε τὰ γρήγορα θέλῃ, ἄγρια ἐκύτταξε ὀλόγουρά
- 180 του καὶ χτύπησε τὸν ἄρχοντα Ἀντίνοον. Ἐπειτα σὲ ἄλλους ἐπάνω ἔρριχνε τὰ πικρὰ θέλῃ, σηματοδεύοντας ἀντικρὺ του κι' ἐκείνοι ἐπεφταν ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον. Ἦτανε ὀλοφάνερο πῶς κάποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς, βέβαια, ἦτανε βοηθός τους γιατί ἀμέσως μέσα στὰ δώματα ἀκολουθώντας τὴν δύναμί των ἐσκοτώναν γύρνώντας ἀπὸ ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ κι' ἐκείνων.
- 185 Ἀσκημὸς ἐσηκώθη στεναγμός, τῶν κεφαλῶν ποὺ χτυπιόντουσαν κι' ὅλο τὸ ἔδαφος γέμισε αἷμα. Ἐτσι ἐμεῖς, Ἀγάμεμνον, ἐχαθήκαμε κι' ἀκόμα τὰ κορμιά μας ἀπεριποίητα θρίσκονται μέσα στ' ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως, γιατί δὲν τὸ ἔμαθαν ἀκόμη οἱ ἀγαπητοὶ τοῦ καθενὸς μέσα στὸ σπίτι του γιὰ νὰ καθαρίσουν
- 190 τὸ μαῦρο αἶμα ἀπὸ τὶς πληγές κι' ἀφοῦ χάμω μᾶς βάλλουν νὰ μᾶς μοιρολογήσουνε, γιατί αὐτὸ εἶνε ἡ τιμὴ τῶν πεθαμένων.».

Σ' αὐτὸν πάλι εἶπε ἡ ψυχὴ τοῦ γυιοῦ τοῦ Ἀτρέως :

«Εὐτυχισμένε τοῦ Λαέρτου γυιέ, πολυμήχανα Ὀδυσσεῦ, ποὺ παραπολὺ ἐνάρετη ἀπέκτησες σύζυ-

γο. Τί λαμπρές σκέψεις είχε ἡ ἄσφογος Πηνελόπη, ἡ
 195 κόρη τοῦ Ἰκαρίου, πόσο καλά είχε πάντα στοῦ νοῦ
 τῆς τὸν Ὀδυσσεύα, τὸν νόμιμό της ἄνδρα! Γι' αὐτὸ
 ποτὲ δὲν θὰ χαθῇ ἡ δόξα τῆς ἀρετῆς τῆς καὶ χαριτω-
 μένο τραγοῦδι θὰ κάμουν οἱ ἀθάνατοι στοὺς ἐπι-
 γείους ἀνθρώπους γιὰ τὴν συνετὴ Πηνελόπη ὅχι ὅ-
 πως τοῦ Πινδάρου ἡ κόρη, ποὺ ἔβαλε στοῦ νοῦ ἄνο-
 200 μα ἔργα, τὸν νόμιμον ἐσκότωσε σύζυγό της καὶ μι-
 σητὸ γι' αὐτὴν θὰ ὑπάρχη τραγοῦδι ἀνάμεσα
 στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄσκημο ὄνομα ἔβγαλε σὲ ὁ-
 λες τίς γυναῖκες ἀκόμα καὶ γιὰ ἐκείνων ποὺ τὰ κα-
 λὰ ἤθελε πρᾶττει.»

Ἔτσι αὐτοὶ τέτοια ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους κι'
 ἔστεκαν στὰ δώματα τοῦ Ἄδου κάτω στῆς γῆς τὰ
 205 σπλάχνα. Κι' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν πόλι κατέβηκαν καὶ
 γρήγορα ἔφθασαν στὸν ὠραῖο ἀγρὸ ποὺ ἔφτιαξε
 ὁ Λαέρτης, ποὺ κάποτε ὁ ἴδιος ὁ Λαέρτης εἶχε ἀπο-
 κτήσει ἀφοῦ παραπολὺ ἐμόχθησε. Ἐκεῖ ὑπῆρχε σπί-
 τι κι' ὀλόγυρα καλύβες ὅπου ἔτρωγαν κι' ἐκάθηντο
 10 καὶ κοιμόντουσαν οἱ δοῦλοι ὅσους χρειαζέτο καὶ
 δούλευαν γιὰ καλὸ του. Ἐκεῖ εὐρίσκετο καὶ μιὰ
 γρηᾷ γυναῖκα ἀπὸ τὴν Σικελία, αὐτὴ ὅπως πρέπει,
 μὲ ὅλη τῆς τὴν καρδιά φρόντιζε γιὰ τὸν γέροντα
 στὸν ἀγρὸ, μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι. Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ Ὀ-
 δυσσεὺς εἶπε στοὺς δούλους καὶ στοῦ γιὸ τοῦ : «Ἐ-
 215 σεῖς τώρα ἐμπᾶτε στὸ καλοχτισμένο σπίτι καὶ γρή-
 γυρα σφᾶξτε ἕναν ἀπὸ τοὺς χοίρους γιὰ φαγητό,
 τὸν καλλίτερο, κι' ἐγὼ θὰ δοκιμάσω τὸν πατέρα μου
 ἂν θὰ μὲ ἀναγνωρίσῃ καὶ θὰ μὲ καταλάβῃ ὅταν μὲ
 ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του, ἢ μήπως δὲν μὲ γνωρίσει ὅπου
 πολὺν καιρὸ ἔλειπα στὰ ξένα.»

Ἔτο' εἶπε καὶ στοὺς δούλους ἔδωκε τὰ ὅπλα
 220 τοῦ πολέμου. Κι' ἐκεῖνοι ἔπειτα γρήγορα πήγαιναν
 πρὸς τὸ σπίτι. Ὁ Ὀδυσσεὺς πολὺ κοντὰ περπατοῦσε
 στὸν πολὺκαρπο δενδρόκηπο μήπως ἀνταμώσῃ κα-
 νένα. Δὲν εὐρῆκε ὅμως οὔτε τὸν Δολίον καθὼς κα-
 τέβαινε τὸν μεγάλον κῆπο, οὔτε κανένα ἀπὸ τοὺς δού-
 λους ἢ τοὺς γιουὺς του, γιατί, φαίνεται, αὐτοὶ εἶχα-
 ν πάει νὰ μεζέψουν τὰ ἀπαιτούμενα γιὰ νὰ κατα-

- 125 σκευάσουν φράχτη γιὰ τὸν κῆπο κι' ὁ γέρων πήγαι-
 νε ἐπὶ κεφαλῆς. Μονάχο εὗρηκε τὸν πατέρα του μέ-
 σα στὸ καλοφτιαγμένο περιβόλι πού ἐσκάλιζε κά-
 ποιο φυτὸ καὶ φοροῦσε λερωμένο χιτῶνα ραμένο
 κι' ὄχι μονοκόμματο, ἄσκημο κι' ὀλόγουρα στὶς κνή-
 μες του εἶχε δέσει κνημίδες ἀπὸ δέρμα βωδιοῦ κοι-
 ματιαστὸ γιὰ νὰ τὸν προφυλάγουν ἀπὸ τ' ἀγκάθια,
 230 κι' ἀπάνω στὰ χέρια του εἶχε χειρίδες γιὰ τοὺς βό-
 λους καὶ στὸ κεφάλι του σκουφο ἀπὸ δέρμα αἰγὸς
 πού τὸν ἔκαμε θλιβερότερον ἀκόμη. Καθὼς τὸν εἶδε
 λοιπὸν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς, θασανισμένον
 ἀπὸ τὰ γεράματα καὶ μὲ μεγάλη θλίψι στὸ νοῦ του,
 στάθηκε κάτω ἀπὸ μιὰ ὕψηλὴ ἀχλαδιὰ κι' ἔχυνε ἄ-
 235 φθονα δάκρυα. Ἐπειτα σκέφθηκε μέσα στὸ νοῦ καὶ
 στὴν ψυχὴ του, νὰ πάῃ νὰ φιλήσῃ καὶ ν' ἀγκαλιάσῃ
 τὸν πατέρα του καὶ τὰ καθέκαστα νὰ τοῦ εἰπῇ, ὅτι
 ἦρθε κι' ἔφθασε πιά στὴν γῇ τῆς πατρίδος ἢ πρῶτα
 νὰ τὸν δοκιμάσῃ. Καθὼς ἔτσι ἐσκέπτετο αὐτὸ τὸ τε-
 249 λευταῖο τοῦ ἐφάνηκε καλλίτερο, μὲ πειραχτικὰ λό-
 για νὰ τὸν δοκιμάσῃ πρῶτα. Μὲ αὐτὴ τὴν σκέψι τρά-
 βηξε γραμμὴ ἀπάνω του ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Ἐκεῖ-
 νος γέροντωντας κάτω τὸ κεφάλι ἐσκάλιζε κάποιον φυ-
 τὸ κι' ἐκεῖνος ἄφοῦ στάθηκε κοντά του τοῦ ἔλεγε ὁ δο-
 ξασμένος γυιὸς του : «Δὲν εἶσαι διόλου ἀμαθὴς, γέ-
 ροντα, στὴν περιποίησι τοῦ περιβολιοῦ, ἀλλὰ ὠραῖα
 245 τὸ ἔχεις μὲ τὴν φροντίδα σου, καὶ κανένα ἀπολύτως
 οὔτε φυτὸ, οὔτε συκιά, οὔτε κλῆμα, οὔτε ἑληά, οὔτε
 ἀχλαδιὰ οὔτε ἡ πρασινάδα μέσα στὸν κῆπο, δὲν βρ-
 σκεται ἀπεριποίητο. Κάτι ὅμως θὰ σοῦ εἰπῶ κι' ἐσὺ
 μὴ μοῦ θυμώσης στὴν ψυχὴ σου· τὸν ἴδιο ἐσένα δὲν
 κατέχει ἡ περιποίησις πού πρέπει ἀλλὰ ἔχεις μαζὶ
 250 καὶ τὰ ἄθλια γερατειὰ καὶ ἄσκημα ντύνεσαι μὲ ἀκά-
 θαρτα ρούχα πού δὲν σοῦ ταιριάζουν. Δὲν σὲ ἀφίνει
 βέβαια ἐξ αἰτίας τῆς ὀκνηρίας σου ἀπεριποίητον ὁ κύ-
 ριός σου καὶ δὲν σοῦ πρέπουν ἐσένα μὲ πράγματα
 πού σὲ δούλους ταιριάζουν νὰ σὲ βλέπουν οὔτε στὴν
 μορφή οὔτε στὸ ἀνάστημα· γιὰτὶ μοιάζεις μὲ βασι-
 λέα κι' ἔτσι σὰν βασιλεὺς ἀφοῦ λουσθῇς καὶ γευμα-
 τίσῃς σοῦ πρέπει σὲ μαλακὰ στρώματα νὰ κοιμάσαι.

- 255 γιατί αὐτὰ ἀνήκουν στοὺς γέροντας. "Ελα ὁμως αὐ-
τὸ νὰ μοῦ εἰπῇς μὲ ὅλην τὴν ἀλήθειαν ποιοῦ ἀνδρὸς
εἶσαι δοῦλος; καὶ σὲ ποίου δουλεύεις τὸ περιθώ-
λι; Καὶ σ' ἐμένα αὐτὸ ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς γιὰ
νὰ γνωρίζω καλὰ ἂν πράγματι σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν Ἰ-
θάκη ἦρθαμε ὅπως μοῦ εἶπε τώρα κάποιος ποῦ μὲ ἀν-
260 τάμωσε στὸ δρόμο καθὼς ἐδῶ ἐρχόμουν, ὅχι παρα-
πολὺ σωστὸς στὰ μυαλά του, γιατί δὲν ὑπέμεινε νὰ
μοῦ εἰπῇ τὰ καθέκαστα οὔτε τὰ λόγια μου ν' ἀκούσῃ,
ποῦ τὸν ἐρωτοῦσα γιὰ κάποιον φίλο μου ἀπὸ φιλοξε-
νία ἂν κάπου ζῇ καὶ ὑπάρχει ἢ πέθανε πιά καὶ βρί-
σκεται στοῦ Ἄδου τὸν οἶκο. Γιατὶ θὰ σοῦ εἰπῶ κάτι
265 κι' ἐσὺ κατάλαβε καὶ ἄκουσέ με. κάποτε φιλοξένησα
στὴν ἀγαπητὴ γῇ τῆς πατρίδος μου κάποιον ἄνδρα
ποῦ ἦρθε στὸν τόπο μας καὶ οὐδέποτε ἄλλος κανεὶς
ἀπὸ τοὺς θνητοὺς κι' ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς ξένους
τῶν ἄλλων μερῶν ἦρθεν ὅμοιος στὸ σπίτι μου. "Ελε-
γε πῶς ἔχει τὸ γένος ἀπὸ τὴν Ἰθάκη κι' ἔχει πατέρα
270 τὸν Λαέρτη τὸν γιὸ τοῦ Ἀρεϊτισίου. Αὐτὸν λοιπὸν ἐ-
γὼ στὸ σπίτι μου τὸν ὠδήγησα καὶ ὠραῖα τὸν φιλο-
ξένησα, μὲ φροντίδα τὸν ἀγαποῦσα γιατί ὅλα ἦσαν
ἄφθονα μέσα στὸ σπίτι μου, καὶ τοῦ ἐχάρισα δῶρα
φιλοξενίας, ὅπως ἔπρεπε. Ἐπὶ τοῦ ἐχάρισα τάλαν-
275 σα ὁλόκληρον ἀσημένιο μὲ ἄνθη δουλεμένον καὶ δώ-
δεκα χλαῖνες μονές κι' ἄλλους τόσους τάπητες κι' ἄλ-
λα τόσα ὠραῖα φορέματα κι' ἀκόμα τόσους χιτῶνας,
ξέχωρα πάλι γυναῖκες ποῦ ἐγνώριζαν λαμπρὰ ἐργό-
χειρα τέσσερις, πολὺ ὠραῖες, ὅποιες ἤθελε ὁ ἴδιος νὰ
διαλέξῃ.»
280 Σ' αὐτὸν ἔπειτ' ἀπάντησε ὁ πατέρας του χύνοντας
δάκρυα :

«Ξένε, πράγματι φθάνεις στὴν γῇ ὅπου ἐρωτᾷς
τὴν κατέχουν ὁμως ἄνδρες ὑβριστικοὶ καὶ ἄνομοι καὶ
στὰ χαμένα τὰ ἔκαμες αὐτὰ τὰ δῶρα μύρια χαρίζον-
τάς τους. Γιατὶ ἂν τὸν πετύχαινες ζωντανὸ μέσα στὴν
285 χώρα τῆς Ἰθάκης, τότε ὠραῖα θὰ σοῦ ἀνταπέδιδε μὲ

δῶρα καὶ θὰ σ' ἐξαπέστελνε καὶ μὲ λαμπρὴ φιλοξε-
νία, γιατί αὐτὸ εἶνε τὸ σωστὸ γιὰ ἐκεῖνον ποὺ ὑπῆρ-
ξε φιλοξενούμενος. "Ελα ὅμως αὐτὸ ἐδῶ εἶπέ μου μὲ
ὅλη τὴν ἀλήθεια· πόσα χρόνια ἔχουν περάσει ἀφ' ὅ-
του ἐφιλοξένησες ἐκεῖνον, τὸν δυστυχισμένο ξένο
σου, τὸν γυιό μου, ἂν κάποτε ὑπῆρξε, τὸν κακότυχο ;
290 ποὺ κάπου μακρὰ ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους του κί' ἀ-
πὸ τὴν πατρίδα του, ἢ κάπου μέσα στὴν θάλασσα τὸν
ἔφαγαν τὰ ψάρια εἴτε ἀπάνω στὴν ξηρὰ ἔχει γίνει
λεία τῶν θηρίων καὶ τῶν ὄρνιων κί' οὔτε ἡ μητέρα
του τὸν ἔκλαψε ἀφοῦ τὸν σαβάνωσε οὔτε ὁ πατέρας
του, ποὺ τὸν ἐγεννήσαμε· οὔτε ἡ σύζυγός του μὲ τὰ
295 πολλὰ προικιά ἢ συνετὴ Πηνελόπη ἔκλαψε μέσα στὸ
κρεβάτι τὸν ἄνδρα της, ὅπως θὰ ταίριαζε, οὐδὲ τοῦ
ἔκλεισε τὰ μάτια· γιατί αὐτὰ εἶνε ἡ παρηγοριά τῶν
πεθαμένων. Καὶ αὐτὸ νὰ μοῦ εἰπῇς ἀληθινὰ καλὰ νὰ
τὸ γνωρίζω· ποῖος καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι ; ποῦ εἶνε ἡ πό-
λι σου καὶ οἱ γονεῖς σου ; καὶ ποῦ ἐστάθηκε τὸ γορ-
γὸ σου πλοῖο, ποῦ ἐδῶ σὲ ὠδήγησε καθὼς καὶ τοὺς ἱ-
300 σόθεους σου συντρόφους ; ἢ ἐπιβάτες ἔχεις ἔλθῃ ἐ-
δῶ ἐπάνω σὲ ξένο πλοῖο κί' ἐκεῖνοι σ' ἔβγαλαν κί' ἔ-
φυγαν ;»

Σ' αὐτὸν ἀπαντῶντας εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσ-
σεύς :

«Ὅλα αὐτὰ θέβαια θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ μὲ ὅλη τὴν
ἀλήθεια· εἶμαι ἀπὸ τὸν Ἀλύβαντα, ὅπου κατοικῶ σὲ
ξακουστὰ παλάτια, γυιὸς τοῦ βασιλέως Ἀφείδαν-
305 τος, τοῦ γυιοῦ τοῦ Πολυπήμονος ὀνομάζομαι Ἐπήρι-
τος, ὁ θεὸς ὅμως μ' ἔρριξε ἀπὸ τὴν Σικανία ἐδῶ νὰ
ἔρθῶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω, τὸ καράβι μου ἔχει σταθῇ ἐδῶ
στὴν ἐξοχή, μακρὰ ἀπὸ τὴν πόλι. "Ὅσο γιὰ τὸν Ὀ-
δυσσεά, πέντε χρόνια πᾶνε τώρα ἀφ' ὅτου πέρασε ἀ-
310 πὸ ἐκεῖ κί' ἔχει φύγει ἀπὸ τὴν πατρίδα μου, ὁ δύστι-
χος· θέβαια ὅταν ἔφευγε ἦτανε καλοὶ οἱ οἰωνοί, στὰ
δεξιὰ τὸν ἐπέταξαν καὶ χαίροντας ἐγὼ γι' αὐτὰ τὸν
ξεπροβόδησα, ἔχαιρε κί' ἐκεῖνος καθὼς ἔφευγε καὶ
τῶν δυὸ ἡλπιζε ἡ ψυχὴ μας ν' ἀνταμωθοῦμε πάλι μὲ
τὴν φιλοξενία καὶ ν' ἀνταλλάξουμε λαμπρὰ δῶρα.»
315 "Ετο' εἶπε κί' ἐκεῖνον τὸν ἐσκέπασε τὸ μαῦρο σὺν

- νεφο τῆς λύπης καὶ μὲ τὰ δυὸ τοῦ χέρια ἐπῆρε τὸ μαῦρο χῶμα καὶ τὸ ἔχυσε ἀπάνω στὸ λευκότριχο κεφάλι τοῦ βαρειαναστενάζοντα. Τοῦ Ὀδυσσεὺς ἡ ψυχὴ ἐσπάραξε ἀπὸ τῆ μεγάλης τοῦ ταραχῆ τοῦ ἤρχετο δυνατό ἀναφυλλητὸ κι' ἐμπρὸς ὥρμησε καθῶς ἐβλεπε τὸν ἀγαπητὸ πατέρα του, τὸν ἐφίλησε ἀφοῦ ἐρ-
 320 ρίχθηκε ἀπάνω του κι' ὁλόγυρα τὸν ἀγκάλιασε σφιχτά καὶ τοῦ εἶπε : «Νᾶμαι, πατέρα, ὁ γυιὸς σου εἰμ' ἐγὼ ἐδῶ, πού τὸν γυρεύεις· ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἦρθα στὴν γῆ τῆς πατρίδος. Κράτησε πιά τὸν θρήνο καὶ τὰ βογγητὰ καὶ τὰ κλάματα, γιατί κάτι θά σοῦ εἰπῶ καὶ πρέπει πολὺ νὰ βιασθοῦμε· τοὺς μνηστῆρες
 325 τοὺς σκότωσα μέσα στ' ἀνάκτορά μας κι' ἔτσι ἐκδικήθηκα τὴν προσβολὴ πού τὴν ψυχὴ πληγώνει καὶ τ' ἀνομά τους ἔργα.»

Σ' αὐτὸν πάλι ὁ Λαέρτης ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἄν εἶς' ἐσὺ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ γυιὸς μου πού ἐδῶ φθάνεις πές μου τώρα κάποιο σημάδι ὁλοφάνερο γιὰ νὰ βεβαιωθῶ καὶ νὰ σέ πιστέψω.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ εἶπε :

- 330 «Αὐτὴν ἐδῶ τὴν πληγὴ πρῶτα νὰ ἰδῆς μὲ τὰ μάτια σου πού στὸν Παρνασσὸ μ' ἐχτύπησε ἀγριόχοιρος μὲ τὸ λευκὸ τοῦ δόντι ὅταν ἐκεῖ εἶχα πάει ἐσὺ μὲ ξεπροβόδησες καὶ ἡ σεβαστὴ μου μητέρα στὸν ἀγαπημένο πατέρα τῆς μητέρας μου τὸν Αὐτόλυκον, γιὰ νὰ πάρω τὰ δῶρα, πού ὅταν ἦρθεν ἐδῶ μοῦ ὑποσχέθηκε
 335 καὶ παρεδέχθη νὰ μοῦ χάριση. Ἔλα ὁμως, ἂν θέλῃς, νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ τὰ δένδρα μέσα στὸ καλοφτιαγμένο περιβόλι, πού κάποτε μοῦ χάρισες κι' ἐγὼ ἕνα-ἕνα σοῦ τὰ ζητοῦσα ὅταν ἤμουναι παιδάκι, τρέχοντας πίσω σου μέσα στὸν κῆπο κι' ἀνάμεσά τους περνοῦσαμε καὶ σὺ ἔλεγες τοῦ καθενὸς τὸ ὄνομα. Δεκατρεῖς
 340 μοῦ ἐχάρισες ἀχλαδιές καὶ δέκα μηλιές καὶ σαράντα συκιές· κι' ἐδῶ μοῦ ἔταξες νὰ μοῦ δώσης πενήντα ἀράδες κλήματα κι' ὁλοχρονὶς ἔδιδε καρπὸ ἢ καθεμιά τους, ἐκεῖ πού ὑπάρχει κάθε εἶδους σταφύλι ὅταν ἀπὸ τὸν Δία ὑψηλὰ ἔρχονται οἱ ἐποχές τοῦ ἔτους.»
 345 Ἔτο· εἶπε κι' ἐκείνου ἐλύθησαν τὰ γόνατα κι' ἡ

ἀγαπητὴ καρδιά του καθὼς ἀνεγνώρισε τὰ σημάδια
 ποὺ ἀκλόνητα τοῦ ἔειπεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὀλογυρα
 στὸν ἀγαπητό του γυιὸ ἔρριξε τὰ δυό του χέρια. Λι-
 πόθυμον τὸν τράβηξε κοντὰ του ὁ πολυπαθὴς θεῖος
 Ὀδυσσεύς καὶ ὅταν πιά ἦρθε στὸν ἑαυτό του καὶ ξα-
 ναθρῆκε τὰ λογικά του, πάλι μὲ λόγια ἀπάντησε καὶ
 εἶπε : «Πατέρα Ζεῦ, ἀλήθεια ὑπάρχετε ἀκόμα, θεοί,
 350 μέσα στὸν μεγάλο Ὀλυμπον, ἂν πράγματι οἱ μνηστή-
 ρες πλήρωσαν τὴν ἄνομή τους προσβολή. Τώρα ὅμως
 παραπολὺ φοβοῦμαι μέσα στοῦ νοῦ μου, μὴ τυχὸν μᾶς
 ἐπιτεθοῦν ἐδῶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἰθάκης καὶ στεί-
 355 λουνε μηνύματα παντοῦ στὶς πόλεις τῶν Κεφαλλή-
 νων.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀ-
 δυσσεύς :

«Ἐχε θάρρος, ἄς μὴ φροντίζῃ γι' αὐτὰ ὁ νοῦς
 σου, ἀλλὰ ἄς πᾶμε στὸ σπίτι ποῦ βρίσκεται κοντὰ
 στὸ περιθόλι κι' ὅπου ἔστειλα τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν
 βουκόλο καὶ τὸν χοιροβοσκὸ γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν γρή-
 360 γορα τὸ γεῦμα.»

Ἀφοῦ αὐτὰ εἶπαν οἱ δυό τους πῆγαν πρὸς τὸ ὤ-
 ραιο σπίτι κι' ὅταν πιά ἐφθασαν στὸ καλοφτιαγμένο
 σπίτι, εὗρηκαν τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸν βουκόλο καὶ
 τὸν χειροβοσκὸ νὰ τεμαχίζουν πολλὰ κρέατα καὶ μὲ
 νερὸ ν' ἀνακατεύουν τὸ δυνατό κρασί. Σ' αὐτὸ τὸ με-
 365 ταξὺ ἡ Σικελὴ ὑπηρέτρια ἔλουσε μέσα στὸ σπίτι του
 τὸν μεγαλόκαρδο Λαέρτη καὶ τὸν ἄλειψε μὲ λάδι καὶ
 ὀλόγυρα, καθὼς ἔπρεπε, τοῦ ἔβαλε ὠραῖα χλαῖνα καὶ
 ἡ Ἀθηναῖα ἀφοῦ στάθηκε κοντὰ του ἐτόνωσε τὰ μέλη
 τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν λαῶν καὶ τὸν ἔκαμε μεγαλείτερον
 ἀπὸ πρὶν καὶ παχύτερον νὰ τὸν θλέπη κανεῖς. Ἐβγῆ-
 370 κεν ἀπὸ τὸ λουτρὸ κι' ἐθαύμασε ὁ ἀγαπητὸς γυιὸς
 του καθὼς τὸν ἀντίκρυσε ὅμοιον μὲ τοὺς ἀθανάτους
 θεοὺς τοῦ ἐμίλησε λοιπὸν καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ
 αὐτὰ λόγια : Πατέρα, χωρὶς ἄλλο κάποιος ἀπὸ τοὺς
 ἀθανάτους θεοὺς σ' ἔκαμε καλλίτερον καὶ στὴ μορ-
 φῇ καὶ στὸ ἀνάστημα, νὰ σὲ θλέπη κανεῖς.»

375 Σ' αὐτὸν πάλιν ὁ συνετὸς Λαέρτης ἀπάντησε καὶ
 τοῦ εἶπε :

«Εἶθε, πατέρα Ζεῦ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπολλων, ὅπως ἤμουν ὅταν ἐπῆρα τὸ Νήρκιον, τὴν καλοχτισμένη πόλιν, στήν ἀκρογιαλιά τῆς στεριάς κι' ἐβασίλευα στοὺς Κεφαλλῆνες, τέτοιος νὰ ἤμουν χθὲς μέσα στὸ ἀνάκτορό μας καὶ μὲ τὰ ὅπλα στοὺς ὤμους μου νὰ ἐ-
 380 στεκόμουν κοντά σου καὶ νὰ χτυποῦσα τοὺς μνηστήρες· τότε πολλῶν ἀπ' αὐτοὺς θὰ ἔλυνα τὰ γόνατα μέσα στὸ παλάτι κι' ἐσύ θὰ εὐφραίνεσο μέσα στὸ νοῦ σου.»

Ἔτσι αὐτοὶ τέτοια ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους κι' ἐκεῖνοι ὅταν ἐτέλειωσαν τὴ δουλειὰ κι' ἐτοίμασαν τὸ τραπέζι, μὲ τὴ σειρὰ καθήσανε ἀπάνω σὲ καθίσματα
 385 καὶ σὲ θρόνους. Ἐκεῖ λοιπὸν αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια γιὰ τὸ γεῦμα καὶ κοντά τους ἦρθε ὁ γέρων Δολίος καὶ μαζί καὶ οἱ γυιοὶ του, κουρασμένοι ἀπὸ τὶς ἐργασίες γιατί ἔτρεξε καὶ τοὺς ἐκάλεσε ἡ μάνα, ἡ Σικελὴ γερόντισσα, πρὸς τοὺς ἀνέθρεψε καὶ στοργικὰ ἐκύτταξε καὶ τὸν γέροντα ἀφοῦ τὸν πῆραν πιά τὰ γε-
 390 ράματα. Ἐκεῖνοι λοιπὸν καθὼς εἶδαν τὸν Ὀδυσσεᾶ καὶ κατάλαβαν πὼς αὐτὸς εἶνε μέσα στὴν ψυχὴ τους, ἐστάθηκαν μέσα στὸ σπίτι κι' ἐθαύμαζαν· τότε ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ γλυκόλογα γύρισε καὶ τοὺς εἶπε : «Κάθησε, γέροντα, στὸ τραπέζι καὶ παρατήστε τὴν ἀπορία, γιατί ἐνῶ ἠθέλαμε παραπολὺ ν' ἀρχίσουμε νὰ
 395 τρῶμε, περιμένουμε μέσα στὸ σπίτι πότε θὰ ἔλθετε ἐσεῖς.»

Ἔτο' εἶπε καὶ ὁ Δολίος ἀπάνω του πῆγε καὶ ἀφοῦ ἄπλωσε καὶ τὰ δυό του χέρια πῆρε τὸ χέρι τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τὸ ἐφίλησε ἀπάνω στὸν καρπὸ, τοῦ ἐμίλησε καὶ τοῦ εἶπε τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια : «Ἀγα-

πητέ μου, μᾶς ἦρθες, πού τόσο σέ λαχταρούσαμε, καί
 οὔτε ἐλπίζαμε πιά νά σέ ξαναἰδοῦμε, οἱ ἴδιοι οἱ θεοὶ
 400 σ' ἔφεραν! Νά εἶσαι καλά, καί γερός καί νά ἔχης
 χαρὰ μεγάλη καί εἶθε οἱ θεοὶ νά σοῦ χαρίσουν τήν
 εὐτυχία. Καί σ' ἐμένα αὐτό νά εἰπῇς ἀληθινά, γιά
 νά γνωρίζω καλά ἄν τὸ ξέρει καθαρά ἡ συνετὴ Πηνε-
 λόπη ὅτι ἐγύρισες ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα σου ἢ νά στεί-
 λουμε ἀγγελιοφόρο.»

Σ' αὐτὸν ἀπάντησε καί εἶπε ὁ πολυμήχανος Ὀ-
 405 δυσσεύς:

«Τὸ γνωρίζει πλέον, γέροντα, ποιά σου ἡ ἀνάγκη
 γι' αὐτὰ νά φροντίζης;»

Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνος τότε κάθισε ἀπάνω σέ σκα-
 μνὶ καλοπελεκημένο. Ἐπίσης καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Δο-
 λίου, ὁλόγυρα στὸν ξακουστὸν Ὀδυσσεά, τὸν χαιρε-
 τοῦσαν μὲ λόγια καὶ μὲ τὰ χέρια τὸν ἀγκάλιαζαν, κι'
 410 ἐκάθησαν μὲ τὴ σειρὰ κοντὰ στὸν Δολίον τὸν πατέρα
 τους.

Ἔτσι αὐτοὶ κατεγίνοντο γιὰ τὸ γεῦμα μέσα στὸ
 σπίτι καὶ γρήγορα θέβαια πῆγε σέ ὅλη τὴν πόλι κι' ἐ-
 μαθεύτηκε ἡ εἰδησι γιὰ τὸν φρικτὸ θάνατο τῶν μνη-
 στήρων καὶ τὴ μοῖρα πού τοὺς θρῆκε. Οἱ συγγενεῖς
 415 τοὺς τότε καθῶς τὸ ἄκουσαν μαζεμένοι ἐπῆγαν ἀπὸ
 ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπρὸς στ' ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεῶς
 μὲ σπαραγμὸ καὶ στεναγμοὺς κι' ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι
 ἔβγαζαν τοὺς νεκροὺς κι' ὁ καθένας ἔθαφτε τὸν δι-
 κό του. κι' ἐκείνους πού ἦσαν ἀπ' ἄλλες πόλεις τοὺς
 ἔβαζαν ἀπάνω σέ γρήγορα πλοῖα καὶ μὲ τοὺς ναῦ-
 τερες ἔστελναν τὸν καθένα στὸ σπίτι του· οἱ ἴδιοι πῆγαν
 420 ὅλοι μαζὺ στὴν συνέλευσι μὲ λύπη στὴν καρδιά τους.
 Κι' ἀφοῦ ἐμαζεύτηκαν κι' ἐσχημάτισαν τὴν συνέλευσι

σ' αὐτοὺς ἐσηκώθηκεν ὁ Εὐπείθιος καὶ τοὺς εἶπε,
 γιατί εἶχε μέσα στὸ νοῦ του τὴν ἀλησμόνητη θλίψη γιὰ
 τὸν Ἀντίνοο τὸν γυιό του, ποὺ πρῶτον ἐσκότωσεν ὁ
 425 θεῖος Ὀδυσσεύς· γι' αὐτὸν χύνοντας δάκρυ ἐμίλησε
 καὶ τοὺς εἶπε: «Ἀγαπητοί μου, ἀλήθεια μεγάλο κακὸ
 ἔκαμε μὲ τὸ νοῦ του αὐτὸς ὁ ἄνδρας, ἐναντίον τῶν
 Ἑλλήνων ἄλλους μὲ τὰ καράβια ὠδήγησε, πολλοὺς
 καὶ ἀνδρείους ἔχασε καὶ τὰ λαξευτὰ τὰ πλοῖα κα-
 τέστρεψε καὶ τοὺς ἄνδρες, καὶ τώρα ἦρθε ἐδῶ καὶ
 σκότωσε τοὺς ἀρίστους τοῦ τόπου! Ἐλᾶτε ὅμως,
 430 πρὶν ξεφύγῃ αὐτὸς καὶ φθάσῃ γρήγορα στὴν Πύλο
 ἢ στὴν θείαν Ἥλιδά, ὅπου κυριαρχοῦν οἱ Ἐπειοί, νὰ
 πᾶμε ἐμεῖς ἀπάνω του· γιατί καὶ στὸ μέλλον γιὰ
 πάντα θὰ ἔχουμε τὴν καταισχύνη γιατί εἶναι ντροπὴ
 αὐτὰ θέβαια νὰ τὰ μάθουν καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἄν-
 δρὲς ἐκδικηθοῦμε τοὺς φονιάδες τῶν παιδιῶν καὶ τῶν
 ἀδελφῶν μας· σ' ἐμένα τοῦλάχιστον δὲν θὰ εἶχε καμ-
 435 μία εὐχαρίστησιν τέτοια ζωὴ μέσα στὸ νοῦ μου, ἀλλὰ
 θὰ προτιμοῦσα ἀμέσως νὰ πεθάνω καὶ νὰ εἶμαι ἀνά-
 μεσα στοὺς πεθαμένους. Πᾶμε, ὅμως μὴ τυχὸν ξεφύ-
 γουν ἀντίκρυ ἐκεῖνοι.»

Ἔτο' εἶπε δάκρυ χύνοντας κι' ὅλοι οἱ Ἕλληνες
 τὸν ἐσπλαχνίσθηκαν. Κοντὰ τοὺς τότε ἦρθε ὁ Μέδων
 καὶ ὁ θεῖος Ἀοιδὸς ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο τοῦ Ὀδυσσέως,
 440 ἀφοῦ τοὺς ἀφῆκε ὁ ὕπνος. Στὸ μέσον ἐστάθηκαν καὶ
 θαυμασμὸς ἔπιασε κάθε ἄνδρα, ὅταν τοὺς εἶδαν ζων-
 τανούς. Σ' αὐτοὺς ἐμίλησεν ὁ Μέδων ποὺ φρόνιμες
 ἔχει σκέψεις: «Ἀκοῦστε λοιπὸν τώρα κι' ἐμένα, Ἰθα-
 κῆσιοι· γιατί ὁ Ὀδυσσεύς ὄχι χωρὶς τὴν θέλησι τῶν
 ἀθανάτων θεῶν ἔβαλλε στὸ νοῦ του αὐτὰ τὰ πράγ-
 445 ματὰ· ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶδα θεὸν ἀθάνατον, ποὺ ἐστάθηκε
 κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά καὶ σέ ὅλα ἔμοιαζε μὲ τὸν Μέν-

τορα· καὶ ὁ ἀθάνατος θεὸς ἄλλοτε ἐφαίνετο μπροστὰ
 στὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ ἔδιδε θάρρος, κι' ἄλλοτε ὠρ-
 μοῦσε ἀνάμεσα στ' ἀνάκτορα κι' ἐτάραζε τοὺς μνη-
 στῆρες κι' ἐκεῖνοι ἐπεφταν ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλον.

450 "Ετο' εἶπε κι' ὅλους αὐτοὺς, φυσικά, τοὺς ἔπιασε
 κίτρινος φόβος.

Σ' αὐτοὺς τότε ἐμίλησε ὁ γέρων ἥρως Ἀλιθέρους,
 ὁ γυιὸς τοῦ Μάστορος γιατί αὐτὸς μοναχὰ ἐμάντευε
 τὸ μέλλον κι' ἐγνώριζε τὰ παληά· αὐτὸς λοιπὸν, γιὰ
 καλὲ τους, ἐμίλησε καὶ τοὺς εἶπε: «Ἀκοῦστε με λοι-
 πὸν τώρα, Ἰθακήσιοι, ὅ,τι κι' ἂν εἴπω. Ἀπὸ τὴν δει-
 455 λία σας, ἀγαπητοί μου, ἔγιναν αὐτὰ τὰ πράγματα,
 γιατί δὲν ἐπέιθεστε σ' ἐμένα, οὔτε στὸν Μέν-
 τορα, τὸν ἀρχηγὸ τῶν λαῶν νὰ καταπαύσετε
 τοὺς γυιούς σας ἀπὸ τὰ ἀνόητα, ποὺ ἔκαμαν με-
 γάλιο κακὸ μὲ τίς ἄσκημες ἀνοησίες τους ποὺ
 κατέστρεφαν τὰ ὑπάρχοντα καὶ προσέβαλαν τὴν σύ-
 ζυγο τοῦ πλέον ἀρίστου ἀνδρός· κι' ἔλεγαν γι' αὐτὸν
 460 πῶς δὲν θὰ ἐπέστρεφε πιά τώρα πιά ἔτσι ποὺ θὰ σᾶς
 εἴπω πρέπει νὰ γίνῃ πεισθῆτε σ' ἐμένα ὅπως σᾶς ὁμι-
 λῶ· νὰ μὴ πᾶμε πουθενά, μὴ τυχὸν κανεὶς πάθῃ κι'
 ἄλλο κακὸ ἀπὸ τὸ κεφάλι του.»

"Ετο' εἶπε ἐκεῖνοι ὅμως ἐσηκώθηκαν μὲ μεγάλον
 ἀλαλαγμὸ, περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς καὶ ὅλοι
 μαζί ἐκεῖ ἔμεναν, γιατί δὲν τοὺς ἄρεσε ὁ λόγος μέσα
 στὸ νοῦ τους, ἀλλὰ ἐπείσθησαν στὸν Εὐπείθῃ γρή-
 465 γορα ἔπειτα ὠρμησαν νὰ ὀπλισθοῦν κι' ἀφοῦ ντύθη-
 καν ὁλόγυρα στὸ κορμί τους μὲ τὸν λαμπρὸν χαλκὸ,
 ὅλοι μαζί ἐμαζεύτηκαν μπροστὰ στὴν εὐρύχωρη πόλι
 καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἐμπῆκε ὁ ἀνόητος ὁ Εὐπείθης
 γιατί ἔλεγε νὰ ἐκδικηθῇ γιὰ τὸν φόνου τοῦ γυιοῦ του,
 δὲν τὸν ἔμελλε ὅμως οὔτε πίσω νὰ γυρίσῃ, ἀλλὰ

470 ἐκεῖ τοῦ ἦτανε γραφτὸ νὰ εὕρῃ τὸν θάνατόν του.

Τότε εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ στὸν Δία τὸν γιὸς τοῦ Κρόνου: «Γιὲ τοῦ Κρόνου, πατέρα μας, ἀνώτατε ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, εἰπέ μου ποῦ σ' ἐρωτῶ τί κρύβει λοι-
475 πὸν μέσα του ὁ νοῦς σου; Θὰ κάμῃς ἄραγε πρῶτα κακὸ πόλεμο καὶ δεινὴ μάχη ἀνάμεσα στὰ δύο μέρη ἢ θὰ τοὺς συμφιλιώσῃς;»

Σ' αὐτὴν ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ νεφεληγερέτης Ζεὺς:

«Παιδί μου, γιατί μ' ἐρωτᾷς γι' αὐτὰ καὶ τὰ ἐξετάζεις; Μήπως ἐσὺ ἢ ἴδια δὲν τὰ σκέφτηκες ὅλ' αὐτὰ,
480 νὰ ἐκδικηθῇ ἐκείνους ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφοῦ ἔλθῃ; Κάμε, ὅπως θέλεις, θὰ σοῦ εἶπω ὅμως, ὅπως πρέπει, ἀφοῦ πιά ἐκδικήθηκε τοὺς μνηστήρας ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς, καὶ θὰ βασιλεύῃ πάντοτε κι' ἐμεῖς ἅς τοῦ δώσουμε τὴν λήθη τοῦ φόνου τῶν γυιῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν τους καὶ ἄς
485 εἶνε ἀγαπημένος ἀναμεταξύ τους ὅπως καὶ πρὶν καὶ πλούτῃ ἄφθονα καὶ εἰρήνῃ νὰ ἔχουν.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἐπαρεκίνησε τὴν Ἀθηνᾶ ποὺ πολὺ ἀπὸ πρὶν τὸ ἐπιθυμοῦσε αὐτὸ, ὥρμησε λοιπὸν ἐκείνη καὶ ἐκατέβηκε ἀπὸ τὶς κορυφές τοῦ Ὀλύμπου.

490 Καὶ σ' ἐκείνους ἀφοῦ ἐχόρτασαν τὰ εὐχάριστα φαγητὰ, ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς «Ἄς ἔβγῃ κάποιος ἔξω νὰ ἰδῇ μὴ μᾶς ἐξύγωσαν κα-
θὼς ἔρχονται ἀπάνω μας.»

Ἔτσι εἶπε κι' ἔξω πῆγε ὁ γιὸς τοῦ Δολίου, ὅπως πρόσταξε προχώρησε καὶ στὸ κατῶφλι τῆς θύρας ἐστάθη κι' ἐκείνους ὅλους τοὺς εἶδε κοντὰ καὶ ἀμέσως εἶπε στὸν Ὀδυσσεῆα τὰ φτερωτὰ αὐτὰ λόγια:

495 «Νά τους πού ἦρθανε κοντά, γρήγορα νά ὀπλισθοῦμε.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἐκεῖνοι ἐσηκώθηκαν κι' ἄρματωθήκαν τέσσερες γύρω στὸν Ὀδυσσεά, ἔξω οἱ γυιοὶ τοῦ Δολίου κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς, βέβαια, κι' ὁ Λαέρτης κι' ὁ Δολίος φόρεσαν τὰ ὅπλα κι' ἄς ἦτανε μὲ ἄσπρα μαλλιά πολεμιστὰὶ σὲ ὥρα ἀνάγκης. Ἀφοῦ λοιπὸν, 500 ὅπως ἔπρεπε, ντύθηκαν μὲ τὸν λαμπρὸν χαλκὸ γύρω στὸ σῶμα, ἀμέσως τὶς θύρες ἀνοίξαν κι' ἔξω ἐβγήκαν μὲ τὸν Ὀδυσσεά ἐπὶ κεφαλῇς.

Κοντὰ τους ἦρθε ἡ κόρη τοῦ Διὸς ἡ Ἀθηνᾶ, ὁμοία μὲ τὸν Μέντορα στὸ σῶμα καὶ στὴν φωνή καὶ καθὼς τὴν εἶδε ἐχάρηκεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· ἀμέσως εἶπε στὸν Τηλέμαχο, στὸν ἀγαπητό 505 τοῦ γυιό : «Τηλέμαχε, τώρα πιά ὁ ἴδιος θὰ ὁρμήσῃς καὶ θὰ μάθῃς πὼς φαίνονται οἱ καλλίτεροι μέσα στὴ μάχη ὥστε νὰ μὴ καταισχύνης τὸ γένος τῶν πατέρων σου, πού ὡς τώρα φανήκανε ἀνώτεροι μέσα σὲ ὅλη τὴ γῆ στὴν δύναμι καὶ στὴν ἀνδρεία.»

510 Σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος καὶ εἶπε :

«Θὰ μὲ ἰδῇς, ἂν θέλῃς, ἀγαπητὲ πατέρα, ὅτι μ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ψυχὴ δὲν θὰ ντροπιάσω διόλου τὴν γενεά σου ὅπως λές.»

Ἔτο' εἶπε κι' ἐχάρηκε ὁ Λαέρτης καὶ εἶπε : «Τί εὐτυχισμένη ἡμέρα ἦτανε γιὰ μένα ἡ σημερινή, ἀγαπητοὶ θεοί! Ἀλήθεια παραπολὺ χαίρουμαι πού ὁ 515 γυιὸς κι' ὁ ἔγγονός μου συναγωνίζονται γιὰ τὴν ἀνδρεία.» Κοντὰ του πῆγε κι' ἐστάθηκε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ εἶπε : «Γυιὲ τοῦ Ἀρκεσίου, πολὺ πιὸ ἀγαπητὲ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους. ἀφοῦ προσειννηθῇς στὴν

γλαυκόφθαλμη κόρη καὶ στὸν πατέρα Δία, πολὺ γρήγορα σείρε καὶ ρίξε τὸ μακρόσκιό σου δόρυ.»

- Ἔτο' εἶπε καὶ δύνامي τοῦ ἔβαλε στὴν ψυχὴ ἡ με-
- 520 γάλη Παλλὰς Ἀθηνᾶ, κι' ἀφοῦ ἔπειτα προσευχήθηκε
στὴν κόρη τοῦ μεγάλου Διὸς πολὺ γρήγορα, ἔσεισε
κι' ἔρριξε τὸ μακρόσκιό του δόρυ κι' ἐχτύπησε τὸν
Εὐπείθῃ στὸ κράνος μὲ τὰ χάλκινα πλαῖνά καὶ δὲν
ἐκράτησε ἡ περικεφαλαῖα τὸ δόρυ ἀλλὰ μέσα ἐπέρα-
σεν ὁ χαλκὸς καὶ θαρὺς μὲ κρότο ἔπεσε χάμω ὁ Εὐ-
525 πείθης καὶ θρόντηξαν τ' ἄρματα ἄπάνω του. Τότε
στοὺς προμάχους ἄπάνω ἔπεσαν ὁ Ὀδυσσεὺς κι' ὁ
λαμπρὸς ὁ γυιὸς του καὶ μὲ τὰ σπαθιά τοὺς χτυποῦ-
σαν καὶ μὲ τὰ δίκωπα δόρατα. Ὅλους τότε θὰ τοὺς
χαλούσανε καὶ κανεῖς τοὺς δὲν θὰ γυρνοῦσε πίσω ἂν
δὲν ἔβαζε μεγάλη φωνὴν ἡ Ἀθηνᾶ ἡ κόρη τοῦ Ἄσπι-
- 330 δοφόρου Διὸς καὶ δὲν συγκρατοῦσε ὅλον τὸν λαό :
«Κρατηθῆτε ἀπὸ τὸν ὀλέθριο πόλεμον, Ἴθακήσιοι,
χωρὶς αἵματοχυσία γρήγορα γιὰ νὰ διαλυθῆτε.»

- Ἔτο' εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ κι' ἐκείνους τοὺς ἔπιασε κίτρινος
φόβος καὶ καθὼς ἐφοβηθήκανε τοὺς ἔφυγαν τὰ ὅπλα
ἀπὸ τὰ χέρια κι' ὅλα χάμω ἐπέσανε στὴ γῆ καθὼς
- 335 ἐφώναξεν ἡ θεὰ γιὰ τὴν πόλι τὸ βάζουν στὰ πόδια,
τῇ ζωῇ τοὺς νὰ γλυτώσουν. Τρομερὰ τοὺς ἐφώναξεν
ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, μαζεύτηκε καὶ ὥρμησε
σὰν τὸν ἀετὸ πού ψηλὰ πετᾷ. Καὶ τότε πιά ὁ γυιὸς
τοῦ Κρόνου ἔρριξε κεραυνὸ γεμάτο καπνὸ πού ἔπεσε
- 340 μπροστὰ στὴν γλαυκόφθαλμη κόρη τοῦ δυνατοῦ πα-
τέρα. Τότε λοιπὸν στὸν Ὀδυσσεῆα ἐμίλησε ἡ γλαυκό-
φθαλμη Ἀθηνᾶ : «Γυιὲ τοῦ Λαέρτου εὐγενικέ, πολυ-
μήχανε Ὀδυσσεύ, κρατήσου, παῦσε τὴν φιλονικεῖα καὶ
τὸν πόλεμο πού σὲ ὅλους κακὰ φέρνει, μὴ τυχὸν σοῦ

ὀργισθῇ ὁ γυιὸς τοῦ Κρόνου, ὁ Ζεὺς, ποῦ ὅλα τὰ
 βλέπει.»

545 "Ἐτο' εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ κι' ἐκεῖνος ἐπέθετο κι' ἔχαι-
 ρε στήν ψυχὴ του. "Ὅρκους πιστοὺς εἰρήνης κατόπιν
 ἔβαλε ἀνάμεσα στὰ δύο μέρη ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ
 κόρη τοῦ ἄσπιδοφόρου Διὸς, ὁμοίᾳ μὲ τὸν Μέντορα
 καὶ στὸ σῶμα καὶ στήν φωνή.

ΤΕΛΟΣ

